

SZÉKELY OKLEVÉLTÁR

KIADJA

A SZÉKELY TÖRTÉNELMI PÁLYADÍJ-ALAP FELÜGYELŐ BIZOTTSÁGA

SZERKESZTETTE

S Z A B Ó K Á R O L Y

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE

S Z Á D E C Z K Y L A J O S

IV. KÖTET

1264—1707.

K O L O Z S V Á R

AJTAI K. ALBERT KÖNYVNYOMDÁJA

1895

ELŐSZÓ.

A székely történeti pályadíj-alap intéző bizottsága, b. e. Szabó Károly halála után, 1892 nov. 13-án tartott közgyűlése határozatából engem bízván meg a székelyek története megírásával, egyúttal a „*Székely Oklevéltár*” IV. kötetének sajtó alá rendezését is rám bízta a b. e. Szabó Károly hagyatékában fenmaradt oklevél-másolatokból. 1893 jun. 5-én kelt és adatott kezemhez az erről szóló megbízás.

Átvévén az oklevél-másolatokat, azokat sajtó alá rendeztem, fejezetekkel elláttam s 1894 nyarán nyomtatás alá adtuk.

A kiadásnál a Szabó Károly által szerkesztett előbbi három kötetnél követett irányelveket tartottam szem előtt, megtartván az ő másolatai „betűhűség”-ét, ortographiáját és pontozását is.

A *Névmutatót* útasításom és felügyeiletem mellett Vass Miklós tanárjelölt készítette.

Az oklevéltár anyagáról kevés mondani valóm van.

Az eddigi három kötet 1571-ig terjed; ez a kötet az első ív kivételével 1571-től 1707-ig terjedő okleveleket

tartalmaz. Értékéről magok az oklevelek beszélnek legékebben szólóan.

A bizottság elhatározta az oklevéltárból egy V. és VI. kötet kiadását is, a melyek egyrészt az eddig kiadott anyagot fogják pótolni, főkép pedig a mult század folyamáról s a jelen század első feléről származó fontosabb székely-történeti anyagot fogják tartalmazni.

Elhatározta a bizottság azt is, hogy ezt a Szabó Károly szellemi hagyatékából származó kötetet az ő életrajza nyissa meg. Kegyeletes szívvel igyekeztem ennek is eleget tenni.

Kelt Kolozsvárt, 1894 decz. 20-án.

Dr. Szádeczky Lajos.

Szabó Károly emlékezete.

1824—1890.

A magyar történetírásnak közel egy félszázad éven át buzgó és hű munkása, mindvégig egyik legalaposabb, leglelkesebb és legmagyarosabb művelője volt — Szabó Károly, a kinek emlékét e szellemi hagyatékához tartozó kötet élén felfrissíteni s a kegyelet hervadatlan koszorújával övezni szándékozunk.

Mert emléke a székely nemzet részéről valóban megérdemli a kegyeletet.

Az ő neve és egyénisége elválaszthatatlanul összeforrt a székelyek történetének felderítésével. Harmincz évig volt ez az ő eszményképe s nem rajta mult, hogy a munkából az utódokra nem kevesebb maradt hátra.

A Duna-Tisza-közi síkságról ez az eszményi törekvés vonzotta őt Erdély bércei. közé: *megírni a székely nemzet történetét*. Ez maradt az ő irodalmi törekvéseinek végső s eszményi célja mindvégig, melytől semmiféle akadály, sem az úttörés nehézsége s a részvétlenség, sem a kedvezőtlen s ellenkező áramlatok nem térítették el. Csak egy akasztotta meg: az emberiség ádáz végzete: az *ars longa, vita brevis* !

Az előkészület nehézségeit már leküzdötte. Az építő anyag nagy része már együtt volt. A monumentális szellemi alkotás tervrajza kezdett kidomborodni kisebb tanulmányaiban s az egésznek képe már-már kiformalódott az alkotó agy műhelyében midőn a halál anygala elragadta — és mi elvesztettük, a mi már-már a kezünkben volt, a székelyek történetét.

A Székelyföld minden számottevő tagja ismerte és szerette Szabó Károlyt s nincsen mívelt ember e hazában, a ki ne tudná, mit vesztett benne a magyar történetírás.

A ki csak egyszer is látta az ő magas, nyílt homlokát, fényesen ragyogó, mozgékony kék szemeit, mindig élénk, fürgé alacsony termetét: nem felejtette el többé őt; a ki csak egyszer is hallotta őt beszélni, az ő eredeti, rapsodikus, zamatosan magyaros, kedélyes és szellemes beszédmodorában, nyelvében is sajátosság, alföldies, »bikísmegyei« kiejtésével: az bepillantást nyert az ő derült kedélyvilágába, őszinte, puritán, nemes lelkébe, józan, logikus, egyenes eszejárásába s eredeti, önálló gondolkozás módjába.

A ki a levél- és könyvtárak dolgozó asztalánál figyelte meg őt: elbámulhatott a *munkaerő* és *gyorsaság* felett, a melylyel dolgozott, hamarosan beültetvén a fehér lapokat szépen egymásba fonódó gömbölyű betűivel, a miket gyorsan serczegő lúd-pennájával (a mit aczéltollal csak legutolsó éveiben cserélt fel) szebben és gyorsabban vetett, mint pályatársai közül bárki más.

A ki munka után a fehérasztalnál, bankettekén, vagy kedélyes vacsorákon élvezte az ő társaságát: egyszerre ráismert benne a békési magyarra, az Alföld verőfényes kedélyű fiára, az egykori tengerésznövendékre, a szabadságharcz vitézére, s az Erdély bércei közé áthonosult tiszteletbeli székelyre, — az örök ifjú kedély, a csak szeretni tudó szív emberére!

Valóban, Szabó Károly rendkívül érdekes, eredeti és kedves ember volt mindig és mindenütt, akár mint tudós és író, akár mint ember, jó barát. Érdekes és eredeti, a nélkül, hogy különcz és mesterkélt lett volna. Meglátszott rajta, hogy a délibábos Alföld szülötte, a törzsökös magyar debreczeni collegium neveltje, hogy az élet tűzpróbáját a régi magyar dicsőség legutóbbi fellobbanásának, a szabadságharcznak zivatarában állotta ki, hogy az ősmagyar nemzeti szellemnek a székelységben feltalált törőlmetszett sarjadéka, erős nemzeti érzéssel, bátor lélekkel, férfias jellemmel, s époly gyöngéd, mondhatnók nőies szívvel s ártatlan, naiv, derült kedélyvilággal.

Ilyen volt Szabó Károly, az ősi magyar dicsőség s a székely ősi intézmények lelkes és ragyogó tollú történetírója, egykorú pályatársainak szerető és szeretett barátja, nekünk, az ifjabb nemzedéknek, kedves »Károly bácsink«.

Ha az ezredéves ünnepet hallom emlegetni, mindig eszembe jut, hogy kívánta ő azt a maga részéről megünnepelni. Ő, a ki

honfoglaló őseinkkel legtöbbet foglalkozott s a magyar vezérek hőskorát éles kritikával, kitűnő tollával, zamatos irályával visszavarázsolta s a honfoglalás utáni ősi magyar institutiokat a székelység történetében feltalálta. Nem a fővárosba, az asphaltra, a villanyfény közé, világcsődületre kívánczozott, hanem a *munkácsi hegyre*, hol a. honfoglaló ősök az első munka szerencsés bevégezése után megpihentek és sovár pillantással tekintettek az elfoglalandó új hon sík Alföldje felé. »Fehér lóra ülünk, — mondogatta — úgy megyünk Munkácsra, ott a hegyen sátort ütünk, csapra verünk egy hordót s egy hétig elmélkedünk a párduczos ősök vitézi tettei felett.«

Ebben az egy mondasában is híven visszatükröződik Szabó Károly egyénisége: mint íróé, a ki az ősi magyar és székely dicsőségért lelkesül egész életén át; visszatükröződik a puritán gondolkozású ember, a ki megveti a világi hiúságot és saját magában s a rokonérzelműek csendes kis körében keresi az élet boldogságát.

I.

Szabó Károly életének külső körülményei és tudományos pályatátásának változatai harmonikus egészzé fűződnek össze s nem választhatók el egymástól. Párhuzamosan kell azt összefoglalnunk.

1824 decz. 14-én született a békésmegyei Körös-Tarcsán, hol atyja ref. lelkész volt. Ott töltötte gyermekéveit, az alföldi szép nagy rónaságon, melynek nyílt, derült képe tükröződik vissza Sz. K. mindig egyenes őszinte karakterében; délibábjától tanulta a költői szárnyalást, buja termékenységétől kölcsönözte a szellem teremtő erejét s egész lényegétől a hazai föld s a nemzeti eszmék iránt rajongó szeretetét, lelkesedését.

A szülei házban nyert kitűnő irányt a debreczeni collegium lejtette benne tovább, a hol 1833-tól a gymnasiumban tanult és (1839 nov. —1842 aug.) »a felsőbb tudományokat hallgatta«.Tanárai közül legtöbb hatása volt itt reá Péczely Józsefnek, a »történettani, latin és hellen nyelvészeti k. r. oktató«-nak. Ezek a a tudományok bilincseltek le öt leginkább s jegyezték el magoknak egész életére, bár a többi tárgyakból is »*kitűnő*« és »*kitetsző*« végbizonyítványt nyert 1842 okt. 8-ikán¹⁾

1) Bizonyítványa hátrahagyott fratai között.

Collegiumi életének utolsó esztendejében már nemcsak könyvekből s az iskolában tanulja a historiát, de az életben is megfigyeli annak egyik érdekesebb jelenetét. A husvéti vacatióban testvérbátyjával Mihálylyal és egy tanuló társával Asztalos Istvánnak az »apostolok szekere« útra kelnek Erdély felé s mennek »Kolozsvárra az ország gyűlésre tapasztalás végett«. ¹⁾

Debreczenből aztán Késmárkra ment — német szóra és jogtudományt hallgatni. Sajátságos játéka a sorsnak, hogy itt épen Hunfalvy Pál volt a tanára, későbbi nagy irodalmi ellenfele. Hunfalvy »a magyar törvények és az országászat tanítója« lévén itt, az ő előadásai keltették fel az ifjú Szabó Károlyban a hazai jogviszonyok, institutiók iránt az érdeklődést s a görög classikusok iránt való lelkesedést. Ő állítja ki az 1841/43. iskolai évről »kitűnő osztályú« bizonyítványát 1843. jun. 28-án, ²⁾ s arról is egyet (mint elnök), hogy az ottani »Magyar Nyelvgyakorló Társaságnak egy éven át hű és munkás tagja volt.« ³⁾

A ->következő évet, mint törvénygyakornok szintén Késmárkon töltötte. 1844-ben ősszel az akkori kir. tábla hites jegyzőjévé esküdvén, egy évi gyakorlat után 1845-ben köz ügyvédi s még ugyanezen évben váltó ügyvédi oklevelet nyert.« ⁴⁾

Az ügyvédségtől az ő egész lénye oly távol állott, mint (hogy az ő kedvelt kifejezésével éljek) Makó Jeruzsálemtől. Hamar ki is ábrándult belőle. Egy szegény asszony holmiját kellett volna elárvereztetnie, de megesett a szíve a szerencsétlen könyörgésin, visszaadta mindenét s ezzel búcsút mondott az ő gyöngéd szívével össze nem férő pályának. »És az ügyvédi diplomát akkor a láda fenekére csaptam, — mondá — nem is vettem soha többet elé !« ⁵⁾ Más pálya után nézett.

Az élet rideg prózája után a legregényesebbet választotta. Tengerész akart lenni. Kossuth felhívása a »tengerre magyar!« magával ragadta a 22 éves ifjú Szabó Károly magasra törő lelkét is

¹⁾ Élesden »Tavaszelő 30-án 1842« váltott és Feketón »1. április« látta-mozott útlevelük megvan íratai között.

²⁾ Eredetije a Sz. K. íratai közt.

³⁾ U. ott. EZ utóbbi jun. 24-éről keltezve.

⁴⁾ Idézet 1855-ben sajátkezüleg írt rövid életrajzából. (Íratai között.)

⁵⁾ *Schilling* Lajos dr.: Szabó Károly emlékezete. 11.

s ő szülei ellenzését legyőzve »1846 május elején magát tengerészeti pályára képezendő Fiuméba ment s az ottani tengerészeti tanintézetben az első folyamat el is végezte.«¹⁾ Mennyire lelkesült, a magyar tengerészet eszmejéért, mutatják ott vezetett Naplójának sorai, melyeket így vezet be. »Itt állok a magyar tengerparton, felvirágzandó hazánk e szűk, de roppant fontosságú fokhelyében, a magyar korona gyöngyének nevezeteni szokott Fiumében. Oh bár e gyöngy büszkén ragyoghatna a mult századok por- és rozsdáiból fényesen kitisztulandó ősi korona homlokán!«²⁾

Egész rajongással csüng új pályáján. De míg az ügyvédi pályát a lelke, — ezt a teste nem bírta meg. Az első évfolyam sikeres bevégzése után a nyári hőségben forrólázbá esett. A keserű lemondás érzetével emlegette még évtizedek multán is, hogy kellett neki a tengeri klíma rosz hatása miatt szakítani a tengerész pályával s hogy mentette őt meg a halál torkából— »a *rimini szent szűz fátyola*.«

Mikor már lakótársa áldozatul esett a veszélyes láznak, jó olasz háziasszonya kiváltotta 10 forintért valamelyik fiumei templomból a rimini szent szűz csodatevő fátyolát s párnája alá tette, az ő tudta nélkül. Az olasz asszony szentül hitte, hogy ettől gyógyultam meg, — beszélte volt Sz. K. — de én jól tudom, hogy attúl, mert míg lakótársam bevette volt az olasz felcser orvosságát, én a tengerbe dobáltam. Ő meghalt az orvosságtól, én megmaradtam a szent fátyoltúl.

De »mint az ottani égalj alatt csaknem gyógyíthatatlan beteg, még 1846 őszén szüleihez visszatérni kényszerült«³⁾ s bucsút mondott örökre a tengerész pályának. Otthon »szőlőkúra« adta vissza régi egészségét. Kivitték atyja szőlőjébe s ott ette kosárszámra a szőlőt vagy 2 hétig, a mitől aztán »néhány hónap mulva teljesen meggyógyult.«

Élete pályája kettős hajótörése után visszatért első szellemi ideáljához: *a görög klasszikusok tanulmányozásához és itt kezdődik Szabó Károlynak irodalmi pályafutása.*

¹⁾ Önéletírásából.

²⁾ Naplója megvan iratai között.

³⁾ Önéletírásából. Iratai között megvan a fiumei orvos 1846. jul. 30-án kelt bizonyítványa, arról hogy a tengerészeire »absolut untauglich «

1847 tavaszán Toldy Ferencz m. akadémiai »titoknak és egyetemi könyvtár felügyelői meghívására — kivel előbb is személyes ismeretségben állott — Pestre költözött, s egészen irodalmi munkásságra adván magát, »*Magyar Tudósok Tára*« című nagyszabású munkájának dolgozó társa volt s 1848 végéig nála lakván, mintegy másfél év alatt 8 kötetnyi életrajzot készített el. Ez időben (1847-ben) lépett föl legelsőbben az irodalmi téren: Sophokles Antigone és Elektra, Szűcs Dániel által készített s a Kisfaludi Társaság által kiadott fordítását a Szépirodalmi Szemlében terjedelmesen megbírálván.¹⁾ 1848-ban önálló dolgozattal lépett fel, Thukydides II. könyvét olvasván fel a Kisfaludi Társaságban.³⁾ Ezt követték *Sophokles: Oidipus királyának* s *Euripides: Elektrája és Iphigenia Aulisban, és Iphigenia Taurisban* cz. tragoediái fordítása.³⁾

1848 máj. 30-án Békés városa tisztii ügyészévé választotta őt 500 ezüst forint évi díjazás mellett.⁴⁾ De ő a választást a nép között elterjedt communisticus izgatások miatt nem fogadta el.

A görög Muzsák társaságából nemsokára a magyar Hadúr forradalmi lantosának riadója a »Talpra Magyar!« ragadta őt is ki — és szülő vármegyéje, a békési szabad csapat zászlóaljába állott. A főhadnagyságig emelkedett s becsülettel állotta meg helyét a hadi kancelláriában épúgy, mint a csatatéren. Több ütközetben vett részt s ilyenkor tisztii kardja helyett (a mit fogpiszkálónak szokott volt nevezgetni) szuronyos puskáját használta, mert — úgymond — »rohamban csak a szuronyos puska jó kézbeli, őrnagy úr pedig néha-néha rohamra is vezényel.« *Szent-Tamás* ostrománál különösen is kitüntette magát, midőn egy honvédszázad számára, a melynek elfogyott a puskapora, 40 nemzetőr élén az ellenség golyózapora közt lőszert szállított s ezzel megmentette azt. »Ne félj honvéd, van puskapor, golyó!« kiáltotta, maga is egy csomagot

¹⁾ Önéletírásából.

²⁾ »Mutatvány Thukydidesből« megjelent az Új Magyar Múzeum 1851 évfolyamában.

³⁾ »Euripides válogatott színművei« megjelentek 1849-ben a Kisf. Társ. Hellén könyvtárának V. és VI. kötetében. „*Oidipus király*” a nagykorösi gymn. programmjában 1857-ben. (A 4 tragoedia benyújtásáról stb. Császár Ferencz a Kisf. Társ. h. elnöke 1850. febr. 19-én bizonyítványt állít ki. Megvan Sz. K. iratai közt)

⁴⁾ Asztalos István polgármester hiv. és magán levelei szerint.

emelve. »Éljen a zsíros tarisznyás!«¹⁾ volt a riadó válasz, a hogy szabadcsapatjukat nevezték. Katonai bizonyítványa szerint összesen négy hónapig szolgált, u. m.: »az aradi ostromseregben két hónapig, majd 1849 ápril és május havában a Perczel tábornok vezérlete alatti bánáti hadjáratban, mint hivatásának kitűnő buzgósággal és szorgalommal megfelelő tiszt működött s egyszersmind a bánáti hadjárat alatt mint helyettes dandársegéd a dandársági hivatalos irományok és levelezések szerkesztésében és kezelésében a legnagyobb pontosságot és fáradhatatlan szorgalmat tanusított«; azonkívül is »mindennemű hadi szolgálatokban s a bánáti számos csatákban kitűnően bebizonyított hivatalos készsége és pontossága, ügyessége és bátorsága tekintetéből, mint a hadi ügyekbe tudományosan is avatott egyént, a honvéd hadseregnél bármely pillanatban alkalmazható s kiképzett főtiszt gyanánt« ajánlja őrnagya a katonai felsőbb parancsnokságok figyelmébe.²⁾

De Szabó Károlynak nem volt ideje honvéd főtisztté lennie. A világoosi catastropha és Arad borzalmaitól honfi lelke nem sokára a görög Muzsák csöndes berkeibe vonúlt — feledni, enyhülni. Szülei házához Körös-Tarcsára vonúlt vissza, olt »falusi magányát Herodotus és Thukydides műveinek fordítására használta és ez utóbbinak fele részét el is végezte«³⁾

Az 1850-ik év febr. — ápril havát Ócsán, Pestmegyében töltötte, gróf Teleki Domokos és testvérei levéltárának rendezésével. Tudományos hajlama s az a vágya, hogy hazáját, ha karddal most már nem lehet, tollal szolgálja, a fővárosi könyvtárak felé vonzották őt s 1850 febr. 22-én kérvényt nyújtott be »an Seine Excellenz den Herrn k. beföllumächtigen Komissar in Ungarn Freiherr von *Geringer*«, hogy őt fizetésnélküli gyakornokká nevezze ki az egyetemi vagy múzeumi könyvtárhoz. A kérvényt kiadták az egyetemi tanács elnökének *Virozsil* Antalnak véleményadás végett s ennek alapján a teljhatalmú császári biztos 1850 ápril 25-én »indítatva érezte magát Szabó Károlynak, tekintetbe véve kitűnő nyelvismeretét (magyar, német, latin, görög, olasz, francia), főkép

¹⁾ *Schilling* L. id. m. 18. l.

²⁾ Kelt. Békés-Csabán 1849 jul. 15. Okolitsny őrnagy aláírásával, Szabó Károly írásai. (Kéziratai közt.)

³⁾ Önéletírásából.

pedig jártasságát a görög nyelvben és klasszikai nyelvekben, megengedni, hogy fizetéstelen alkalmazást nyerjen, az egyetemi könyvtárban.«¹⁾

De Szabó Károly az óhajtott engedélyt nem vette igénybe, mert időközben Toldy ajánlatára gróf Teleki József hívta meg őt segédül nagyszabású munkája »A Hunyadiak kora« sajtó alá készítéséhez. Szabó Károly elfogadta a meghívást és 1850 május elsejétől grófi princzipálisa 1855 február 15-én történt haláláig mint az ő magán-titkára folytonosan nála lakott és vele együtt dolgozott, legtöbbször a nógrádmegyei sziráki kastélyban, olykor Pesten a Szervita-téri palotában. A 12 kötetre tervezett munkából együtt adtak ki 5 kötetet (1—4. és a 10-iket). A gróf halála után testvérei a sajtókészen maradt három kötet (5. 11. és 12.) kiadásával Szabó Károlyt, bízták meg és ő e három kötet megjelenését 1855—57-ben eszközölte is. Négy kötet maradt még hátra (6—9) — a munka második része — mely hazánk középkori statisztikáját volt tartalmazandó. Ez nagyjából szintén készen volt, csak a végső átdolgozást igényelte.

A Magyar Tudományos Akadémia, mint a szerző kéziratának végrendeleti örököse, a hátrahagyott kézirat sajtó alá készítését 1857-ben szintén Szabó Károlyra bízta. Ebből egy kötetet (a 6-ikat) el is készített és kiadta 1863-ban. A többiek kiadásában életviszonyainak változása és másnemű kötelezettségei meggátolták.

Szabó Károlyra nézve tudományos pályáján forduló pontot képez a Teleki József mellett töltött 5 esztendő. A klasszikusoktól a magyar történelem muzsája hódítja őt el, s ott válik magyar történetíróvá. Teleki Józsefet vallja ebben mesterének, a kinek — úgymond — «bizalmát birni valódi büszkeségemnek tartottam, kinek példájából, szíves közlékenységéből az oldala mellett örömmel átéltem 5 év alatt oly igen sokat tanultam s kinek mint mesteremnek emléke iránt a tanítványi hála adójával tartozni soha meg nem szűnöm.«²⁾

Maga mondja egy akkor hivatalos használatra 1855-ben készült rövid életrajzában, hogy a «nagy történetíró gróf Teleki József mellett töltött 5 évi időszak alatt az *ős magyar történelem*

¹⁾ Az engedély németül Sz. K. iratai között.

²⁾ A Hunyadiak kora 6-ik kötete előszavából.

*tanulmányozásával foglalkozva, többrendbeli nagyobbserű dolgozatom mellett számos történetíráti czikket közöltem több folyóiratban, de legkivált az Új Magyar Múzeum tudományos lap 1850—55. évi folyamában.*¹⁾

Az »Új Magyar Múzeum« volt akkor a komoly tudományos irodalomnak hazánkban éveken át egyetlen organuma, a mely a »nemzet szellemi erejének felébresztésére és ápolására az akkori nehéz viszonyok között is jótékonyan hatott.« Azokban a gyászos emlékű napokban alapították, midőn a Magy. Tud. Akadémia és a Kisfaludi Társaság ajtai zárva voltak, midőn a nemzeti irányú társulatok működése akadályozva volt. Toldy saját szállásán gyűjtött össze hetenként egyszer egy lelkes írói kört, a mely tervezett, dolgozott, felolvasásokat tartott, s melynek ülésein az akkor 25 éves Szabó Károly is részt vett. E kör kebeléből keletkezett az. »Új Magyar Múzeum«, a melyben Szabó Károly első történeti dolgozatai megjelentek. E dolgozatok avatták őt magyar történetíróvá, melyek által nemsokára elsőrangú helyet vívott ki magának a magyar irodalomban.

II.

Ez évszázad folyamán immár a 3—4-ik nemzedék szántogatja tollával a magyar történeti irodalom mezejét.

Századunk elején történetíróink egyrésze még latinul írt, mint Pray és Katona, mások németül, mint Engel, Fessler és Majláth. — De a nemzeti irány csakhamar útat tört magának nemcsak a fel-fogásban és szellemben (a mely többnyire idegen nyelvű történeti munkáinkban is nyilvánul), hanem a nyelvben is. — *Kulcsár* »Magyarország históriája« (1803), »*Buday* Ésaiás« »Magyarország históriája«, »*Virág* Benedek »Magyar századok« (1808) cz. munkái útmutatói az új iránynak, a melyek a nemzeti érzés felkeltésére, ápolására irányították főtörekvésüket. Ez a szellemi áramlat a szép-irodalomban és a politikában is mindinkább uralkodóvá vált. A magyar költészet maga is a mult idők nagyszerű emlékei visszavarázsolásával foglalkozott legszívesebben.

A magyar történetírás nemzeti iránya leglelkesebb képviselőjét

¹⁾ Rövid életrajza hátrahagyott íratai között, bizonyára 1855-ből, mert éppen az idézett ponttal végződik.

Horvát Istvánban találta fel az 1820-as és 30-as években. Ő a magyarok őstörténelmét tette főleg tanulmányai tárgyává, mint a melyre őt a nemzet nagy tettei ösztönözték. »*Rajzolatai a magyar nemzet legrégebb történetéből*« (1825) s némely egyéb munkái, ha a tudományos kritika tűzpróbáját nem is állották ki, hazája és nemzete iránt rajongó szeretetet sugározva ki és oltván be a nemzet szívébe, nagy hatással voltak a nemzeti eszmék diadalra juttatásában nemcsak az irodalmi, de még a politikai téren is. Az ő történetírásának s tán még inkább az egyetemen való lelkes tanításának, elvitázhatatlan hatása volt a magyar alkotmány újjáalakítására.

Az ifjú Szabó Károly is ennek az újra éledt nemzeti szellemnek nevelő és lelkesítő hatása alatt fejlődött, a melynek a költészetben Kisfaludy Károly és Vörösmarty, a történelemben Horvát István, a politikában Széchenyi, Kossuth és Deák voltak legfőbb képviselői. Ő is a nemzeti szellem ápolásának lett egyik leglelkesebb apostola, bajnoka a szabadságharcot követő szomorú korszakban, a midőn a régi magyar dicsőség öskorát kezdte munkáival nemzete szeme elé vissza varázsolni; azt a kort, a melyről csak nemrég költők képzeletben annyit álmodoztak és oly lelkesen daloltak, a melyhez méltó független és önálló Magyarország alkotására a politikusok csak nemrég oly lázas sietséggel törekedtek. S ha van a történelemnek tanító, lelkesítő és vigasztaló ereje: kétszeresen megvan az a nemzetek életének gyászos napjaiban, midőn a jelen keserveit, talán kétségbeesését a multak örömeibe, dicsőségébe vetett visszapillantás, annak visszatéréséhez kötött remény és hit képes csak enyhíteni.

A kik ilyenkor a nemzetet vigasztalni, csüggedéstől megóvni, a mult dicsősége feltüntetésével a boldogabb jövő reményét éleszteni képesek, azokat méltán köríti a népszerűség nimbusza és nemzetének hála koszorúja.

Szabó Károly ezt a hivatást érezte, erre törekedett, midőn belemélyedt a magyar őstörténelem tanulmányozásába, a melyen írói pályájának legszebb sikereit aratta. Benne sok volt Horvát Istvánnak a magyar nemzet kiválasztott, kiváltságos volta iránti rajongásából, nemzete, hazája határtalan szeretetéből; de megvolt az is, a mi történetírásának hatását és eredményeit nagyrészt mara-

dandóvá teszi: a *kritikai érzék*. A régi lelkesedéssel, de modern eszközökkel, kritikai alapon dolgozott.

Első történeti kísérletében még erősen a Horvát István iskolájának hatása alatt áll, midőn 1848 jun. 5-én az Akadémiában »Az ó hellén és magyar nyelvbeli némely rokon- és hason szók« fejtegetéséről olvasott fel értekezést, mely az Értesítőben ki nyomtatásra érdemesítettett.¹⁾ Teleki József oldala mellett azonban csakhamar szakított ezzel az iránynyal és a történeti kútforrások tanulmányozására és szigorú kritikájára adta magát. Első őstörténelmi tanulmányai már ennek az eredményei. Sőt nemsokára szemben áll a régi iskola híveivel s Jerney ellen írt egyik munkájában önérzettel mondja, hogy ő csak annyit tud és hisz, a mit hiteles adatokból meríthet.

*

Szabó Károly történeti műveiről, minthogy értekezéseinek és nagyobb munkáinak száma mintegy másfélszázat tesz ki, csak csoportosítva szólhatunk.²⁾

Történetírói munkásságának első csoportját *őstörténeti tanulmányai* teszik. Görög nyelvismerete vezette át a görög klasszikusokról a magyar történelem legrégebb görög fordításainak tanulmányozására. És itt első szerelme a nagy hun királynak *Attilának története* volt, a kinek jellemét, udvarát és népének ismeretét a legbiztosabb és leghitelesebb kútforrás, az Attila udvarában követségben járt *Priszkosz szónok* fenmaradt töredékeinek lefordításával és ahhoz írt jegyzeteivel mutatta be először 1850-ben az Új Magyar Múzeumban. Ismételve visszatért kedves tárgyára és 1855-ben lefordította francziából és jegyzetekkel ellátta *Thierry Attiláját*, majd 1863-ban a Thierry által kiadott *Attila mondákat*, 1865-ben ismét Thierry 3-ik kiadását *Attila és utódai történelmét* a magyarok Európába telepedéseig.

1859-ben *Etel lakáról* írt egy szép értekezést,³⁾ melyben Révész Imrével szemben, a ki Etel lakát a Szabolcs vármegyei Balmazújváros közelében az egykori *Ethelaka* pusztára tette, védel-

¹⁾ Erről szóló bizonyítvány Lukács Móricz az Akadémia helyett s jegyzője aláírásával hátrahagyott iratai között.

²⁾ Iratai között egy összeállítás 1889-ből 136 munkáját sorolja elő.

³⁾ Megjelent először a Delejtyben, azután Kisebb történeti munkáiban I. k.

mére kel és bővebben kifejti a maga véleményét (melyét először Priszkosz fordításánál jegyzetben említett), hogy Etel lakának a Duna-Tisza közén Jászberény és Kerekudvar tájékán kellett állania. Czikkét ezekkel a szép szavakkal fejezi be: »Ha Révész erősségei engem az ellenkezőről meggyőzhettek volna, én volnék az első, ki vele e kérdésben kezet fognék, annyival örömebb, mert én is, mint ő a tiszántúli síkon születtem s gyermek- és ifjúkorom legszebb éveit az általa ezzel is dicsőíteni kívánt Debreczenben éltem le s így engem is sokkal kedvesebb emlékek vonzanak e tájhoz, mint Jászberény vidékéhez, melyen életemben csak meg sem fordultam.«

A kérdés kétségtelen bizonyítékokkal máig sincs eldöntve; de az egyedüli forrás, Priszkosz útmutatása alapján *Salamon Ferencz* is a Duna és Tisza közöli kereste Atilla főhadi szállását, — ő már Szeged tájékán.

A hun elődök történetének tanulmányozása teréről csakhamar a vándorló és honfoglaló magyarok őstörténetének kutatására ment át, Szabó Károly. Két, leghitelesebb kútfőnk a honfoglalás és vezérek korából megint görög íróké, és pedig két császáré levén, *Bölcs Leóé* és *Bíborban született Konstantiné:* ezek ellenállhatatlanul vonzották őt, hogy az eredetiből a legmélyebbre hatóan tanulmányozza és kiaknázza őket. Ezek alapján írta »*A magyarok hadszerkezetéről Árpád korában*«, — *A bolgár-magyar háborúról*« (melyet 888-ra s ennek alapján a honfoglalás kezdetét 889-re tette), — »*Előd vajda*«, a magyarok első ismert nevű vajdájáról szóló értekezését. »*A hét magyar nemzetség*«-ről szóló jeles munkájában már a nemzeti krónikák, Béla király Névtelenje, Kézai és a többiek tudósításaiból indul ki, s azokat összeveti, magyarozza és igazolja a görög kútforrásokkal. E kétoldalú bizonyítékok alapján állapítja meg a magyar nemzetnek ősi alkotmányát, mintegy szövetséges államszervezetét, a magyar és vele faj- és nyelvrokon népek közötti vérségi államszervezetnek létezését, a magyar nemzetség-főnökök hatáskörét, a törzsszerkezetnek Szent István által való eltöröltetését s megfejti egyszersmind a hét magyar nemzetség nevét.

Vannak, a kik a hét nemzetségben, a hetes felosztásban inkább hadi, mint vérségi szerkezetet keresnek (ezek közé tartozik Salamon

Ferencz is), de Szabó Károly megállapítása annyira átment történetünkbe, hogy 40 év multán is az ő kutatásainak eredményei dominálnak, s legújabb munkák is mint, pl. a *Kuun* Géza grófé (a magyarok keleti összeköttetéséről), a Szabó Károly által vágott csapáson haladnak tovább.

Az ősmagyarokon kívül írt ő a magyarok rokonairól »A X-ik századi besenyőkről« is. Ez már részben támadás az erőltetett szómagyarzatokkal nyelvészkedő historikusok és itt főképp Jerney ellen, a ki a besenyők nevét a *vas* szótól, származtatta (bes—bas—vas). Itt már éles ellentétben áll Szabó Károly a régi nemzeti iskolával. Jerney ugyanis kikelt azon »beavatatlanok« ellen, kik által őstörténetünk »arany mezeje vadóczzal s idegenszerű bozótokkal szándékoltatik elárasztatni«. Ez az újabb kritikai iskola s főképp Szabó Károly ellen irányult, a ki aztán a besenyőkről szóló értekezésével felelt Jerneynek. A végén a két irányt érdekesen jellemző szavait olvassuk Szabó Károlynak, midőn gúnyosan felszólítja Jerneyt, hogy írja meg a »*Vas nemzet*« történetét és igyekezzék »mindazon avatatlanok előtt, kik az ősrégiségek szellemébe be nem hatva csak annyit tudunk és hiszünk, mennyit hiteles forrásokból meríthetünk, s kik e szerint igen sok nagy dolgokat nem tudhatunk és nem hihetünk, e *Vas* nemzet vastag homálylepte léteztét napfényre deríteni. A *Vas* nemzet történeteibe igen alkalmasan lehetne illeszteni *Aczélos* királyt, miként Otrókocsi az Ἄττιλας (Atilla) nevet olvasta«. ¹⁾

Fölösleges mondanunk is, hogy a Szabó Károly által követett kritikai irány fényes diadalt aratott a régi iskolának még néhány híve felett. Vele nőtt Szabó Károly népszerűsége s neve az 50-es évek közepén már köztiszteletnek örvendett.

Fényes bizonyossága ennek élete történetének további folyamata. A ref. tanintézetek egymással versenyezve választják és hívják meg őt tanárnak. 1853 folyamán két helyre is megválasztják, u. m. ²⁾ Kecskemétre és Hódmező-Vásárhelyre. ³⁾ A meghívó leveleket kísérő

¹⁾ Szabó K. Kisebb történeti munkái 1—205.

²⁾ 1853 szept. 8-áról kelt meghívó levele a főgymn. vallás és történelem tanászokra meg van iratai között.

³⁾ 1853 márcz. 3-án kelt meghívó levele szerint a latin és görög nyelv és irodalom rendes tanárává választották a gymnasiumnál.

levelek a szív hurjait rezgetik meg, hogy Szabó Károlyt a megválasztás elfogadására bírják.

De Szabó Károly nem akart megválni nagyrebecsült mesterétől, Teleki József gróftól, a kinek munkatársa és titkára maradt haláláig. 1855-ben azután szívesen fogadja Nagy-Körösre a főgymnasium görög tanszékére való meghívást, a melylyel 600 pengő forint fizetés, az egyháztanács által meghatározandó drágasági pótlék és tandíjosztalék járt.¹⁾

Nagy-Körösre egyaránt vonzotta őt a tanintézetnek jó hírneve és az a ritka jeles tanári kar, mely ott az absolut korszakban a nemzeti génusz ápolásán, fentartásán fáradozott, s mely a nemzeti irodalom már akkor oly kitűnő nevű mivelőit egyéntette magában, mint Arany János, Szilágyi Sándor, Salamon Ferencz, Mentovich Ferencz (kevéssel azelőtt még Szász Károly is ott volt). Ilyen tanári karral együtt működni, a nemzeti eszméért az elnyomatás ellen harcolni, az ifjúságot a német Entwurf daczára is hazafias szellemben nevelni, nagy örömeire szolgált Szabó Károlynak. Itt szövődött az a szoros, sírig tartó baráti kapocs, mely őt collegáihoz — főkép Szilágyi Sándorhoz, Arany Jánoshoz — fűzte. Évtizedek mulva is kedvtelve emlegette Szabó Károly az ő körösi viselt dolgaikat, s egy pár kedves apróságot papírra is vetett azokból, midőn 1888-ban Szilágyi Sándor nevenapjára egy »Történelmi Tárt« szerkesztettünk.

„Emlékezzünk régiekről
Nagy körösi jó életről
Tanárok böcsülletéről
És Sándornak nagy-sok jeles tettéről”

mottója ez emlékezéseknek. Kimondja benne többek között, hogyan játszották ki az iskolában az absolut kormány germanisatióra irányzott törekvését, midőn a Bach-korszakban a körösi gymnasiumot is »az Entwurf szerint muszáj volt szervezni.« A jegyzőkönyveket nem lévén szabad magyarul írni, németül nem akarván, latinul szerkesztették. Midőn némely tantárgyakat németül kívánt a kormány taníttatni, miként fejtették ki, hogy »a tapasztalás szerint a körösi, kecskeméti s alföldi magyar fiú gyomra a német szót nem veszi be. Igazolták pedig ezt hivatalosan is — írja Sz. K. — a fölter-

¹⁾ A meghívó levél 1855 sept. 17-én kelt. Megvan iratai között.

jesztett havi jelentésekkel, melyekben Mentovich, a német nyelv akkori tanára, az I. osztály növendékeiről néhány hónapig lelkiismeretesen referálgatta, hogy »litteram *ch* nullo modo possunt pronunciare«; idők multával pedig örvendetes sikerül tüntette föl, hogy »jam nonnulli incipiunt litteram *ch* pronunciare«.

A körösi iskolai életről, a társas élet örömeiről, multságairól, a disznótorokról, egész mondakör alakult az ő baráti körükben. Ezekről Szilágyi Sándor lesz hivatva beszélni Szabó Károly felett az Akadémiában tartandó emlékbeszédében. Bizonyára meg is teszi, az ő legkedvesebb barátjáról, a kivel első percztől fogva Körösön olyan jó barátokká váltak, hogy — Sz. K. szerint — csak ásó, kapá választhatta el őket egymástól.

Szabó Károly nemcsak együtt mulatott és tanított Szilágyival, hanem együtt dolgozott is. Együtt adtak ki (Lugosi Józseffel és Szilágyi Istvánval) két kötetet »*Történeti emlékek a magyar nép községi és magán-életből*« cz. alatt (Kecskeméten 1856 és Pesten 1860).

Szabó Károly Nagy-Körösön buzgón folytatta történeti tanulmányait s most már a görög források után főkép a *hazai kútfőket* tette beható tanulmány tárgyává. S ez képezi az ő történetírói működésének mintegy *második csoportját*. Lefordította az ő zamatos magyarságával »*Magyarország történetének* (legrégebbsz) *forrásait*«, u. m. *Béla király Névtelen jegyzőjét*, mely először 1859-ben jelent meg, s a közönség oly gyorsan elkapkodta, hogy pár hó múlva új kiadást kellett belőle rendezni. Ezt követte *Rogérius* mester Siralmas éneke a tatár dúlásról, *Spalatói Tamás* története a tatárjárásról, *Kézai* Simon mester magyar krónikája és *A magyar keresztyénség első századából való emlékiratok* (a magyar szentek legendái). Mindezek 1860—64-ben négy külön füzetben jelentek meg.

Megvédelmezte Béla király Névtelen jegyzőjét (a Budapesti Szemlében 1860-ban) német bírálói ellen is, a kik Schlözer nyomdokain haladva Anonymus művét hitvány koholmánynak szerették volna, feltüntetni, és teljesen elvetendőnek ítélték. Szabó Károly ellenkritikája főleg Rössler ellen irányult, a ki abban az időben lépett fel és a Névtelen elítélésében elődjei nyomdokain járt. Szabó Károly a Névtelent I. Béla király jegyzőjének hitte, a miben nyilván téve-

dett, de egyebekben meggyőzően mutatta ki, hogy Anonymus műve kellő kritikával használva őstörténetünk és a honfoglalás történetének használható és nagybecsű kútforrása. Általában az Anonymus felett folytatott vitában, melyben már előtte és utána is egész irodalom keletkezett, Szabó Károly ítélete — ha nem is a Névtelen jegyző korára nézve és minden részletében, de műve használhatóságát illetően — máig is megállja a helyét és az ellenkező vélemények által máig sincs megczáfolva. Fordításai pedig zamatos magyarságunknál fogva köztetszésben részesültek és részesülnek máig is. A magyar források közül még egyet fordított le, *Márk krónikáját*, midőn Toldy 1867-ben a koronázási ünnepély alkalmából díszkiadást rendezett e híres bécsi képes krónikából.

Mindezek előtanulmányait képezték egy nagyszabású munkának, melyet a magyarok legrégebb történetéről s főkép a Vezérek koráról írni szándékozott, a melynek »eszméje lelkében már 1850-ben megfogalmazott.« A magyar nemzet európai életének első századai, a midőn még az európai befolyástól menten a maga ősi alkotmánya teljes virágzásban élt, vonzotta őt ifjúsága óta ellenállhatatlanul. Ott kereste ő az ősi erő hamisítatlan megnyilatkozását, azt a biztos talapzatot, a »melynek alapján fejlődött Szent István királyságának kilencz százados élete, lovagias hősi tettekben s nagy jellemben gazdagon.« »S hogy ezt nemzeti irodalmunkban maradandó becű művel megörökítse, azért az e korról szóló összes bel- és külföldi forrásokat a leg gondosabban átvizsgálta, átdolgozta és szigorú kritikával használta fel. Ennek a lelkiismeretes buzgalomnak köszönhetjük *A magyar vezérek kora történetét*, a melyben szerencsésen egyesül a nemzeti érzés és büszkeség magas szárnyalása, a kritika mélysége, a compositio egyszerű világossága, az iránygördülékeny zengzetessége. Egyaránt hat az értelemre és szívre, tanít és lelkesít, oktat és gyönyörködtet; büszkeséggel tölt el a dicső ősök etaléke iránt; öntudatra és kötelességérzetre ébreszt hazánk és nemzetünk hivatása és jövő sorsa iránt. Valóban a politikai elnyomatás korszakában mi sem lehetett vigasztalóbb szellemi tápláléka a magyar nemzet jövőjébe vetett hitének, mint az *Árpádról*, *Zsoltról* írt, szép fejezetek (melyek először 1858 — 59-ben a Budapesti Szemlében jelentek meg), majd *Taks* és *Gyejcs* kora (melyek a 60-as. évek derekán követték a többit). És nem lehetett szebb

iránytűje az irodalomban az alkotmányos élet felderültével a nemzet politikai újra éledésének, mint az egész *Vezérek kora* története, mely 1869-ben jelent meg együtt először átdolgozva és bővítve.

Már előtanulmányai meghozták a nemzet elismerését: az Akadémia, levelező tagjává választotta akkor, midőn 1858-ban tíz évi szünet után először tartotta nagygyűlését; a Magyar Történelmi Társulat megalakulásakor választmányi tagságával tüntette ki. Nagy munkája megjelenése után pedig (a mely legelső történetíróink sorába emelte őt) az Akadémia rendes tagságával tüntette ki 1871-ben.

III.

Szabó Károly történetírói működésének még egy iránya volt, (s ez a *harmadik csoport*) a mivel pályája kezdetétől mind végiglen nagy előszeretettel foglalkozott. S ez a *székelyek történetének kutatása*.

Attilával, a nagy hun királylyal, kihez a székelyek ősiségi just formálnak, kezdette történetírását, s székely történeti tanulmányokkal végezte áldásdús írói tevékenységét, midőn a halál a tollat kezéből kiragadta. »Még csak három évet — mondotta volt, — hogy megír hassam a székelyek történetét !« S ha a könyörtelen sors megadta volna ezt neki, nem kételkedem, hogy a magyar vezérek korához méltó szép munka koronázta volna meg e tekintetben is évtizedekre terjedő, mélyre ható tanulmányait.

Nem volt könnyű feladat, mert a székelyek eredetének kérdése : a magyar történelem tengeri kígyója egy század óta. A Scylla és Charybdis örvényei fenyegetik a történetíró hajóját itt a scytha Operenciás tengeren. A compass és gőzerő erre nézve még nincs feltalálva. Szabó Károly is eleinte csak törekeny sajkával s később is legfőlebb csak vitorlás hajóval evezhetett az örvények között, melyeket kikerülnie egészen neki sem sikerült. Az első szirt, a melybe beleütközött, az u. n. *Csíki székely krónika* volt (1533?). Egy csábos szirén csalogatta e szirt felé a székely őstörténelem tündér paradicsomát kutató hajósokat. Egész új világot mutogatott ez varázstükrével, a melyről addig szem nem látott írást, fül nem hallott éneket. Havasi Dácziáról szólt a bűvös ének, a hol Attila népének töredéke megvonta magát, nemek és ágak szerint osztották fel magok között az örökséget és tisztségeket s rabonbánjaik alatt

éltek boldog vitézi életet. Budvárban Udvarhely mellett székel a főrabonbán (Sz. K. szerint rovó bán); ott őrizték a székelyek ősi áldozó poharát, azt a kókuszdió kelyhet, melyet még ma is kegyelettel őriznek az Árpáddal egykorú rabonbán Zandir-hám (Sándor khán) büszke ivadékai. Az áldozó pohár a krónika szerint Anacharsis scytha bölcstől származott, ki mint költői alak Solon kortársa lett légyen s így Attila előtt közel ezer évvel élt volna. És ennek a mesés eredetű áldozó kehelynek viszontagságai képezik a krónikának mintegy vezérfonalát. Budvárban őrizték a hat »kővér“-re (melyet Szabó Károly »kőszer«-re javított) metszett alaptörvényt, a Zandir-hám Árpáddal kötött szerződésének hat pontját, melynek öt elseje az etelközi vérszerződésnek módosított utánzása, a hatodik arról szól, hogy »ki a fő rovóban áldozatára meg nem jelenik, ketté vágassák«. Azután következnek a többi rabonbánok, az *Uopolettok*, *Uopourok*, *Sándourok*, *Ugronok* rövid történetei, melyek között legkuriozusabb pont, midőn Kálmány László nemes férfiú a nemzeti László király fia (!) lakodalmát tartja Drusillával a Sándor István leányával, a Hét-erdő földének közepében, László király várában, a hol László király is ott volt a lakodalomban. A sicíliai király leánya Busilla, mint a mesék tündér királykisasszonya, így változik át itt e székely krónikában a siculus rabonbán leányává Drusillává, Kálmán király a Géza király fia (a ki tudvalevőleg a sicíliai király leányát Busillát vette nőül) Kálmány Lászlóvá, a László király fiává, hogy a szent király is ott tánczolhasson a csíki lakodalomban. A Kálmán nővérét (!) Piroskát pedig a székely (öklön keresztül viszik a keleti császár udvarába, díszes székely kísérettel.

Egész új világot tárt fel ez a *székely krónika*: a székelyek őstörténetének, vallásának, nemzeti szokásaiknak, szervezetüknek felderítésére szolgáló adatokkal csábítgatván. Csak az eredete és leszármazása volt nagyon homályos, s tartalma nagyon »furcsa és zavaros«. Összeírták régi írásokból 1533-ban Sándor Menyhért csíki várában (?); de ezt a példányt senki sem látta. »A maga originálisából leírták azután« hites személyek 1695-ben Csík-Szereda várában. Ez sem volt látható. Végül abból leírták Csík-Somlyón 1796-ban s beküldték az Erdélyi nyelvmívelő társaságnak kiadás végett. De ez nem merté kiadni. A felkért bírálók tartalmát nagyon érdekesnek mon-

dották, de kiadását elhalasztandónak ítélték, mert »sok olyas mondatik benne, a mi nagyon furcsa és a miről régi hiteles historikusaink még álmukban sem emlékeztek és mivel ugyanezen nagy ügyeimet érdeklő krónikának még holléte sem tudatik.« Végre ki nyomatta 1818-ban Kilyéni *Székely Mihály* »A nemes székely nemzetnek constitútóji« cz. munkája függelékében.

E székely krónika nagy port vert fel a történetírók között. Sokan hittek benne, mások eleitől fogva kételkedtek igaz voltában. Ezek közé tartozott Kemény József gróf is. Szabó Károly úgy járt ezzel a krónikával, mint azzal a hírrel szoktunk, a mit nagyon szeretnénk, hogy igaz legyen, s könnyen elhisszük. Ő is szerette volna, ha a krónika badarságai közül használható és a székelyék történelére vonatkozó értékes gyöngyöket tudott volna kihalászni, s épen azért beható kritikának vetette alá a krónikát, igyekezett kiválasztani a hamisat az igaznak látszótól s kimondotta 1854-ben „Az 1533-iki székely krónika,” védelmében, hogy »mindaddig, míg annak valódi igazságáról magából a tartalomból merített meggyőződéssem czáfolhatatlan ellenokokkal le nem lesz rontva, bátor vagyok mint hiteles és őstörténetünkre nézve igen becses forrást használni«. ¹⁾ Kemény József gróft, Horváth Mihály stb. sikerűit is meggyőznie, de nem sikerült Bartal Györgyöt és Szalay Lászlót és másokat »bármily terjedt tudományyal, gazdag tehetséggel s kiváló elmésséggel« kelt is a krónika hitelességének védelmére. Manapság még kevesebben vannak történetíróink között, kik a székely krónika hitelességében bizakodnak.

Sajnos, az a törekvés, hogy a krónikának akár 1533-iki eredetijét, akár 1695-iki másolatát, akár az ezek alapjául szolgált okleveleket feltalálhassak, mind hiábavaló volt. Magam is a legéberebb figyelemmel kutattam a múlt nyáron székelyföldi tanulmányútamban e krónika ősei után, de sajnos ilyesmit nem találtam. De ha őseit nem — megtaláltam testvéreit: egy magyarul írt »Rövid krónikát«, a mely szintén a Budvárát Attila idejében építő Bouda Nabu Phileimmel kezdődik s adja a székely rabonbánok leszármazását (a mi a untaik csíki krónikában nincs meg) Attila idejétől Zandirhámig s azon innen is.

¹⁾ Kisebb történeti munkái 1 — 22. Először megjelent az Új Magyar Múzeum 1854 II. k.

E »Rövid krónika« így kezdődik:

»I. *Bouda Nabu Phileim* még Attila idejében építé Boud várát. 4 vers.

II. *Irnák*, Halab, vagy *Hadas Irnák*, Attila birodalmának elromlása után a székelyekkel a Hét-erdők havasaiba száll. 24 v. Mely a Hargita és Mikó erdeje; a hol most is sok tágas mezők s néhol puszta várak helyei látszanak. Az Irnák lakhelye egy barlang volt (26 v.), kétségkívül a Csudállókőnél az Almási-lyuk.

III. *Irnák* volt első robonbánjuk a székelyeknek, utána következtek, *Bánk, Apa, Upur, Jás, Ustulu, Admesáda, Dudoreküni, Nypapharis, Norokilikos, Igio, Adektos, Khio, Baudara, Bouda, Trochinos, Nüroi asmidios, Nüros, Zeke, Csolha, Ilonát, Cham, Ursulozou, Boud, Hám, Zandirhám.*

IV. A Zandirhám idejében jő a székelyekhez Árpád, Álmos fia, a székelyek hat kö-vérre metszett törvényeket a maga népére szabja. A maga tribussából a székelyeknek rabonbánt ad. Munkácsra fel megyeri. 5. 6. 7. 8. v.« stb. stb.

Megkaptam továbbá a »Csík-szentmihályi Sándor-ház leszármazását« ugyanabban a famozus 1796. évbéli összeállításban, és 1806-ból (az előbbit latin utóbbi magyar nyelvben) s amannak is egy magyar fordítását. Tartalmuk mutatja, hogy szoros rokonságban állanak a csíki székely krónikával, s ezek újabb érveket fognak az érdekes vitába bele hozni, melyeknek azonban itt sem helye, sem ideje.

A székely krónika védelméhez csatlakozott nemsokára Szabó Károlynak egy más munkája „*Erdély a vezérek korában*”, a mely eredetileg az »Erdélyi Múzeum« 1857. folyamában jelent meg. Ebben a magyar nemzeti krónikákban megörökített nemzeti hagyomány és a székely krónika alapján a székelyeket Attila utódainak vallja, s azt hirdeti, hogy »a székely nemzet Altilla fiától Irnáktól fogva Árpád bejöveteléig magát, saját szabadon választott fő rovóbánjai alatt, függetlenül kormányozta.«¹⁾

Ezek a munkái tették nevét népszerűvé Erdélyben, s nyitották meg számára a »Meszes-kaput.« Főképp Mikó Imre gróf volt mindenképen azon, hogy Szabó Károly Erdélybe tegye át lakását. 1858

¹⁾ Kisebb munkái I. 215.

szeptember 10-én hozzá intézett levelében felejl neki egy, az enyedi főiskolánál üresedésbe jött tanszéket s édesgeti a jeles iskolába. Mikó Imre gróf »nagy örömmel értette leveléből azon elhatározást, hogy a nagyenyedi főiskolában tanárságot vállalni kész. Kedvesebb hírt alig mondhatott volna neki valaki.«¹⁾ Mint egyházmegyei főgondnok 1859-ben február 13-án csakugyan megválasztotta a nagy-enyedi főiskolába a philologiai tanszékre.

A hivatalos értesítésen kívül Mikó Imre gróf is sietett értesíteni az egyhangú választásról. »Örömmel értém — úgymond többek között Mike úrhoz írt leveléből, hogy ha Isten körünkbe hozza, törekvéseinek egyik főtárgya, gondjainak legkedvesbike, a *székely nemzet történeteinek* összeállítása lesz. Vajmi nagy öröm ez reám nézve, ki erre évek óta sarkalom erdélyi íróinkat — fájdalom sikerre kevés kilátással! Azonban ne zavarjuk a pillanat örömét ily komoly dolgok belevegyítésével, majd eligazítjuk azt, ha ön egyszer közöttünk van. Kérem is önt, legyen jövője iránt bizalommal. Más kör nyújthat ön talentumának fényesebb tért, de több s őszintébb rokonszenvet tanusítani bizonyval nem fog.«²⁾ Az enyedi tanárok is nagy örömmel várják új collegájukat »nemzetünk ez egyik nevelő anyjának háznépébe, az erdélyi magyarok szellemi életének egyik melegebb gyúpontjába.«³⁾

De Szabó Károly »1859-ben a bizonytalan jövővel kecsgető (politikai) viszonyok miatt« nem merte családját a nagy útra Erdélybe indítani s egy évi haladékat kért. A fő egyháztanács megadta s helyettesítéséről gondoskodott. Főként Mikó Imre gróf nem tudott lemondani Szabó Károly enyedi tanárságához kötött szép reményeiről.⁴⁾

Még sem lett Szabó Károly enyedi tanárrá, mert miután Mikó Imre gróf és társai áldozatkészségének sikerűt 1859. folyamán megalakítani a nemzeti kultura és tudomány ápolása céljából az »Erdélyi Múzeum Egylet«-et itt még szebb munkakört ajánlhatlak fel neki. Az 1859. november 25-én tartott alakító közgyűlésen

¹⁾ 1859 jan. 6-iki leveléből. (Szabó Károly iratai közölt.)

²⁾ „Kolozsvárit febr. 13-dikán 1859, hazafi szolgája Gróf Mikó Imre.” (Sz. K. iratai közt.)

³⁾ Az 1859. márcz. 1. írott meleg üdvözlő levélből.

⁴⁾ 1859. jul. 13-áról kelt leveléből.

az erdélyi országos múzeum könyvtárnokává választották, 1000 forint fizetéssel s a múzeum telkén ingyen szállással.¹⁾

Szabó Károly örömmel fogadta el a megválasztást s mondott érte 1859. decz. 5-én kelt levelében hálás köszönetet. »Teljes munkakedvvel és örömmel, mint kit szerencsés sorsa az óhajtságainak, vágyainak leginkább megfelelő pályatérre vezetett, ajánlkozott kitűzött feladatához fogni«, remélvén, »hogy a bizalmat, melyet a nemzet eddigi irodalmi munkásságáért oly igen lekötelező méltánnyal s a jövőre nézve mintegy buzdításul iránta nyilvánított, hivatalos tiszte és irodalmi munkássága hű folytatásával teljesen megérdemelni és meghálálni szerencsés és képes lesz.«²⁾

Annál fájdalmasabban vált meg tőle Nagy-Körös. Elbocsátásért való kérvényére az egyháztanács 1860. jan. 22-én jegyzőkönyvileg kimondotta, hogy »Szabó Károly úrnak tanári állásáról való lemondása az egyháztanácsra nézve a legszomorítóbb eset (azután elősorolják érdemeit); de ha másfelől figyelembe vétetik az, hogy ezen lemondással a testvérhon alakuló első nemzeti tudományos közintézetének érdeke mozdíttatik elő bár nehéz szívvel, de érdemei hálás elismerése mellett elereszti.«³⁾

IV.

Szabó Károly Kolozsvárt találta fel igazi otthonát, azt a légkört, a mely eszme- és munkakörének —, azt a társadalmi életet, mely hajlamainak, kedélyének, egyéniségének leginkább megfelelt. Egy nagy, az ő gondozása alatt 20 ezerről 40.000 kötetre szaporodott könyvtárban, gazdag kéziratárban töltvén napjait, tudományos búvárlatait még nagyobb kedvvel és sikerrel folytathatta. A kolozsvári patriarchalis életben, a társadalmi élet örömeiben megtalálta azt a melegséget, azt az iránta minden oldalról nyilvánuló szeretetet, tiszteletet, melyet ő annyira meg tudott becsülni s oly melegen, őszintén tudott viszonzni. Teljessé tette megelégedését a családi élet boldogsága, melyet már régebben feltalált, a midőn Szárákról bucsúzásával Nagy-Körösre magával vitte szive választottját Mesko

¹⁾ Kolozsvári tisztelői örömmel tudatják az öröm hírt nov. 25-én: »Bibliothekar erwält Johann Bánffy, Csengerly, Gyulai, Kovács, Szabó.«

²⁾ Iratai között.

³⁾ Sz. K. iratai között.

Idát, Mesko István sziráki kerületi ügyvéd és Nedeczky Anna aszszony leányát. Családi élete örömei fokozódtak, midőn a boldog frigyből 5 gyermeke született, 2 fiu és 3 leány. Gyász csak egyszer érte, de ez aztán gyógyíthatatlan mély sebet ejtett szívéen, midőn egyik leányát legszebb viruló hajadon korában elvesztette. Mellette kívánt ő is egykor pihenni; azóta immár a halálban újra találkoztak.

Kolozsvárt csakhamar felvette munkássága megszakitott fonalát s elmondhatjuk, hogy reggeltől estig dolgozott, rendesen könyvtári dolgozó szobájában. Új hivatalával új irodalmi munkairányt is csatolt az eddigiekhez. Az erdélyi múzeumi könyvtár címértározása s rendezése közben szerzett tapasztalatok ébresztették fel benne azt a gondolatot, hogy egy magyar könyvészeti kézikönyvet szerkesszen. Belátván azonban, hogy azt a legújabb korig levezetni egy ember erejét felülmúló vállalat lenne, csak irodalmunk legrégebb korszakára szorítkozott s az 1711-ig megjelent magyar könyvekre terjesztette ki kutatásait. Czimmásolatait s könyvészeti jegyzeteit 1860-ban kezdte gyűjteni s 20 éven át folytatta. Bejárta az egész országot (nagyreszt a Történeti Társulat kirándulásai alkalmával), átkutatott csaknem minden nevezetes könyvtárat s így adta ki 1879-ben egy vastag kötetben a „*Régi magyar könyvtár*» I. kötetében az 1581—1711. közt megjelent magyar nyomtatványok kézikönyvét, majd 1885-ben a II. kötetben az 1473-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványokat. Nemcsak itthon — a külföld előtt is feltűnést keltő képet tárt fel e két kötet a régi magyar irodalom virágzásáról, az elsőben 1792, a másodikban 2452 könyvnek adván pontos címét könyvészeti leírását és lelhelyét.

De a sok időt, utazást és munkát kívánó új vállalat sem térítette el őt régi kedves munkakörétől — a történetírástól. Kolozsvárt dolgozta át és adta ki a *Vezérek korát* s egész odaadással vetette magát a *székelyek történetének* tanulmányozására. Ösztönözte őt erre az is, hogy a Magyar Történelmi Társulat kolozsvári bizottsága őt bírta meg a *Székely Oklevéltár* szerkesztésével, melyből két kötetet 1872-ben s 76-ban kiadtak — s még inkább az, midőn a székelyek történelme megírására pályadíj-alap gyűjtetett, s az arra felügyelő bizottság őt bírta meg annak megírásával. Az Oklevéltár harmadik kötete már a székely pályadíj-

alapból adatott ki 1890-ben s kéziratban hátrahagyta ezt a negyedik kötetet is.

Ezekben a kötetekben gazdag anyaga van összegyűjtve mindenfelől a székelyek történetének. Csak egyet keresnénk bennök hiába: olyan adatokat, melyek a székelység eredetére s őstörténelmére némi világot derítenének. Ugy hogy a levéltári kutatások eredménye, az Oklevéltár négy kötete, a székelyek történetében vitás kiinduló pontot legkevésbé sem világítja meg. Sajnálattal érezte ezt maga Szabó Károly is, s talán épen azért nem sietett a székelyek történetének megírásával. Főkép miután ez a kérdés a 70-es és 80-as években erős polemiába sodorta őt egykori tanárával Hunfalvy Pállal.

Szabó Károly, mint említettem, előbbi munkáiban a nemzeti hagyomány és krónikáink alapján a székelyek hun eredetének hívei és hirdetői közé tartozott. Hunfalvy Pál 1876-ban megjelent „*Magyarország etnographiája*” cz. munkájában ezen hagyományt feneketlen mesének mondotta és a székelység hun eredetének hite ellen (melyet már mások is kétségbe vontak) erős támadást intézett, főkép nyelvészeti alapon : azt vitatván, hogy a székelyek a magyar nyelvnek már teljes historiai fejlettsége után telepítettek a keleti határra, Szent-László kora után valamelyik királyunk által határőrökül.

Szabó Károly felvette a tollharcot, s a *Századok* 1880-iki évfolyamában »A székely nemzeti névről« szóló értekezésében tüzetesen czáfolta Hunfalvy ama nyelvészeti tételét, mely szerint a *székely* szó a *szék-elv*, *szék-elű* szóból származott légyen s jelentése annyi volna, mint *széken-túli*, *szék-megetti*. Azután 1884-ben Marosvásárhelyt a Székely-Egylet nagygyűlésén »*Királyi telepítvényesek-e a székelyek?*« cz. alatt Hunfalvynak azt a tételét igyekezett nyomós érvekkel megdönteni, hogy a székelyek királyi telepítvényesek volnának. Hiteles oklevelek, kétségtelen történeti adatok s jogtörténeti tények bizonyosságával czáfolta a Hunfalvy hypothesisét, meg lévén győződve, hogy érvei által »az össze van törve és így az arra épített egész rendszernek is össze kell omlani.« ¹⁾

¹⁾ Sz. K. A régi székelység. Székely történelmi és jogtanulmányok. Kolozsvár, 1890. 155 l.

1887-ben »A székelyek régi törvényei és szokásairól« értekezőt (az Erdélyi Múzeumban) újabb bizonyságokat hoz fel ellene. »Hogy ez a már Schlözer által fölvetett s Hunfalvy által bővebben fejtegetett hypothesis tarthatatlan — úgymond — a napfénynél világosabban bizonyítják a székelyek régi köz- és magánjogi törvényei s törvényes szokásai, melyek a magyar királyság keletkezése után Magyarországról határőrökül szállított királyi telepítvényesek közt századok folyamán érvényben nem lehettek volna, s melyek eredete a keresztyénséget és királyságot megelőzőt ősmagyar nemzeti élet korára vihető és viendő vissza.«¹⁾ Kimutatja pl. hogy a székely örökség birtokjoga (a mely még hűtlenség és felségsértés esetében sem szállott a királyi kincstárra) régibb eredetű, mint maga a királyi trón.²⁾

És azt hiszem, abban, hogy a székelység nem Szent László után telepített határőrök maradéka s hogy a XVI-ik század közepéig érvényben volt köz- és magánjogi viszonyaik eredete még a királyságot megelőzőt vérségi államszervezetre vezethető, vissza, még azok is igazat fognak adni Szabó Károlynak, a kik a hun leszármazás elméletét elvetendőnek ítélik. Nekem úgy tetszik, mintha a hun eredet hitében az utolsó időben Szabó Károly maga is ingadozott volna, legalább utóbbi székely történelmi tanulmányaiban a hun leszármazás elméletét nem vitatja.

Sokan próbálkoztak és próbálkoznak az újabb időben is a hun eredet és a királyi telepítvényesség határvonalai között keresni és találni fel a székelyek eredetének nyitját. De azokra Szabó Károly csak a fejét rázta és bizonyítékokat kívánt. Egyszer Nagy Gézának a székelyek eredetéről írt munkája megjelenéséről tréfálkoztam vele, hogy meg van oldva a székely eredet kérdése s kérdeztem: mit szól hozzá Károly bácsi? *Hát csak azt, hogy én lefekszem s még szebbet álmodom.*

A székely történelem megírásában erősen hátráltatta »A régi magyar könyvtár« szerkesztése s a kolozsvári egyetem felállítása után 1872 óta azon a magyar történelem előadása, a mely mellett mindvégig megmaradt a most már egyesített múzeumi és egyetemi könyvtár igazgatójának is.

¹⁾ A régi székelység. 159. l.

²⁾ A régi székelység 183. l.

A 80-as évek végén már türelmetlenül várta 30 éves tanársága letelését, hogy nyugdíjaztassa magát a egész erővel foghasson a székelyek története megírásához. »A mikor a 12-öt üti — mondogatta tréfásan — megyek s írom a székelyek történetét! De hiába várnak tőlem valami nagy munkát, egy kis vékony kötet lesz az egész, hanem az aztán úgy meg lesz írva, hogy száz Hunfalvy sem fogja megczáfolni!«

De ezt az örömet nem érhette meg sem ő, sem a székely nemzet, a melynek multján s hivatásán ő annyi kegyelettel csüngött. Gondviselésszerű népnek tekintette ő a székely népet a magyar állam s főkép Erdély történetében. Ő tudta azt, a mit Gladstone az angol miniszterelnök nem rég fedeztetett fel az erdélyi nemzeti-ségi kérdés tanulmányozására kiküldött publicistája által, hogy *Magyarország keleti védbástyájának, Erdélynek a kulcsát a székelyek őrzik*, hogy ez a vitéz kis magyar faj, mely a népvándorlás utolsó hullámcsapása ellen századokon át védte Magyarországot, mely utoljára a szabadságharcban is harczy vitézségének bámulatos jelét adta, az Erdély birtokára áskálódó nemzetiségi törekvésekkel szemben a legerősebb testőrserege keleten a magyar nemzetnek.

V.

Szabó Károlyról szóló emlékbeszédünk egyoldalú volna, ha róla csak mint íróról, tudósról emlékeznénk. Az ő egyéniségének eredetiségében, szeretetreméltóságában a közélet terén szinte elrejtőzött a tudós s a szebbnél szebb emberi tulajdonságok tették őt mindenki előtt kedvessé. De őt, mint embert, híven jellemezni: ahhoz mesteri toll kellene s az ő életének behatóbb ismerete, mint a mennyire én ismertem, a ki csak 1878-ban ismerkedtem meg vele a Történelmi Társulat kassai kirándulása alkalmával, bár azóta minden évben érintkeztem s két egész nyarat töltöttem vele. Csak néhány jellemző vonási jegyzek azért lel róla, a melyek emlékezetben megmaradtak.

A mily sokoldalú volt tudása és írói működése, ép oly sokféle szép emberi vonás tette őt közkedveltté. Maga írta, hogy »az egyoldalúságot, a német tudósok ezen jellemző privilegiumát soha életemben nem szerettem. Ki nem állhattam azt, a ki csak

tudós, csak bölcs, csak nagy hazafi, csak víg czimbora stb. akart és tudott lenni: ahhoz vonzódtam, a kiben az emberi természet sokoldalúságát minél szebb harmoniában láttam megtestesülve.«

És Szabó Károlyban az emberi természet sokoldalúsága valóban ily szép harmóniába olvadt össze. A ki íróasztalánál, hivatalában komoly és szigorú tudós volt, családjában gyöngéd férj és apa, barátai között a legszeretetre méltóbb »víg czimbora« tudott lenni. A körösi disznótorokról (melyek egyikét, »midőn Szilágyi Sándor úr az ő első és utolsó malaczának végső tisztességtételét nagy és fényes gyülekezet jelenlétében tartaná«, Arany János is megénekelte), a honfi bánatot felejtető sírvavígadásról sokat tudna illetékes ember beszélni. Hasonlíthatott ehhez a kolozsvári »*Társadalom*« kedélyes szórakozása (egy kuglizó társaságé, a mely egy magánkertben, a kolozsvári Házsongárd oldalán a nyári estéken Kolozsvár intelligentiájának crême-jét egyesítette magában), a mely kedvelt üdülő helye volt Károly bácsinak a napi munka fáradalma után. Vendégeit is elvitte oda. S a vendégnek okvetlen kilenczet kellett ütni, hadd legyen öröme. Az állító gyerek be volt tanítva (titkát egy piczuláért szívesen elárúlta), hogy vékony spárgával körülkötí a bábokat s a lábával észrevétlenül lerántja, úgy hogy akármilyen tökéletlen dobásra muszáj volt kilenczet ütni annak, a ki kedves vendég. Pedig a kilencz ütés emléktáblára íratik s a dicsőség megünnepeltetik, egy liter bor s egy borszéki víz a váltsága. »Így dobja le, uram öcsém — szokta volt mondogatni — nem tudnak magok Pesten még kuglizni sem!«

Általában az egész napi munka után a szórakozást megkívánta kedélyének egyensulya. Mikor 1879 és 80 nyarán hat-hat héten át a gróf Teleki család maros-vásárhelyi levéltárában dolgoztunk (az Akadémia által kiküldött bizottságképen), kora reggeltől esteli sötétig ugyancsak róttuk a betűket a kutyabőrökről (melyeknek Szabó Károly oly kitűnő mesterük volt), de este azután mentünk valamely kertbe »bárány-tokány«-ra és borvízre, hogy — a mint Károly bácsi szokta volt mondani — »kiszellőztessük a tüdönket, mert különben elvisz az ördög.« A mikor pedig elkövetkezett a hetedik nap, melyet az Ur pihenésre rendelt, Károly bácsi kiadta a jelszót, hogy »menjünk a zöldbe, szemünket kipihentetni a sok betűtől és kutyabőrtől.« És mentünk a szép Marosvölgyén

fölfelé »a kékes ködű« *Gernyeszegre*, melyet Gyulai Pál »Romhányi«-ban olyan szépen megénekelt s a melyhez Szabó Károlyt is kedves emlékek fűzték még az öreg Teleki Domokos gróf életéből., kinek »A székely határórség történetét« 1877-ben ő rendezte sajtó alá a szerző végső kívánsága szerint. És ott sétálgattunk a néhai nagy jó emlékezetű Teleki Mihály uram ő nagysága régi parkjában, csolnakáztunk a Maros vizén, egy-egy holdvilágos estén szép társaságban eldalolgtatván, hogy »Maros vize folyik csendesen«, vagy a »Marosszéki piros párist«, a székely magyar testvériség népdalát. Máskor még tovább mentünk el: a medvék hazájába, a historiai multú Görgénybe, elhagyva *Sáromberket*, *Gernyeszeget*, a Telekiek kastélyait, el *Körtvélyfáját*, a hol egykor Kovacsóczy Farkas kancellár kuriája állott, el *Abafáját*, a hol Erdély egyik régi jelesét Gyulai Pált udvarházában a Báthory Boldizsár drabantjai összevagdalták. A görgényi hegyi utakon járva mind csak azt kívánta a mi kedves Károly bácsink, hogy »bár csak egy medve jönne, hadd ijesztene rá ezekre a nyúlászó magyarországiakra.« Ott a fancsali vadászlakban (mely később b. e. trónörökösünknek kedves vadásztanyája volt) meglepedvén, élveztük a szabad természet örömeit. Az igazi magyar pihenés azzal szokott jární, hogy az ember nem alszik, hanem mulat. Estve pisztrángot sütöttünk, rakétákat eregettünk, hallgattuk a Görgény vize zúgását, s mikor a havasi szellő fedél alá kergetett és Sándor bácsit, meg Deák Farkast lefektettük, a nemes történetíró apródok, Károly bácsi »előlülése« alatt terített asztalnál dikciózva, anekdótázva s danolgtatva vártuk a másnapot. Meg kellett várunk, mert hiába akartuk Károly bácsit dikcióra bírni, azt mondotta, hogy ő csak hajnalban szokott dikciózni. De nem hiába vártuk meg, mert mikor a hajnal hasadozott, tartott is nekünk olyan hazafias szellemű s atyai intelmekkel teljes dikciót, a mit sohse' felejtünk el. Elmondotta, hogy akarta őt a „*Regírung*« megdekorálni a történetírók közül az alkotmányos élet kezdetén, a mikor Arany János nyerte a Szent-István-rend keresztjét. »De én azt mondtam rá, hogy én nem bántok senkit, de engem se bántson senki, mert én elmegyek inkább Oláhországba daszkelnek, mint hogy ilyen csufot tegyenek rajtam ! mert én úgy vágom vissza azt az ordót, hogy olyat még nem láttak Bácsben!« Azután elmondotta, hogy »mert lüttem én a nímetet s hiszem az

Istent, hogy még lüni fogom, s én sem fogok ágyban párnák közt halni meg.« Aztán valami egyetemi dolgokról beszélvén, megjegyezte, hogy »minket nem lehet felülről kommandirozni, mert mi nem vagyunk holmi berlini professorok, hanem kolozsvári egyetemi tanárok !«

Mind megannyi jellemző nyilatkozatai az ő hiúságot nem ismerő, kegyet nem vadászó, mély hazafias érzelmű és szabadságot szerető lelkének.

Általában Kolozsvárra, ottani egyetemi tanárságára mindig büszke volt s nem cserélte volna fel a budapestivel. „*Szegények vagyunk, — de jól élünk!* magunk eszén járunk, nekünk nem parancsol a *Regírun!*” szokta volt mondogatni.

De nemcsak ő szerette Kolozsvárt: őt is szerette mindenki a »Szamos-parti Athénében.« Szíve jóságáról, eredetiségéről egész mondakör kering ott még ma is. Egyik arról szól, hogy kaszszálta be egykor a lakbért egyik lakójától (mert háziúr is volt, a Kül-Torda utczában tulajdonosa lévén egy mult századi, nagy vasrostélyos földszintes háznak és kertnek). Volt egyszer egy kiváló művész lakója, a ki azonban nem fizetett. Károly bácsi sohasem zúgolódott a nemfizetésnek miatta. De egyszer mégis rábeszélték, hogy kérje már meg a lakbérhátralékokat. Károly bácsi nagy nehezen ráadta a fejét, hogy az adósságot reklamálja. Az lett a vége, hogy pénzt ugyan nem kapott, de a művész panaszolkodására, hogy mi minden kiadása van — és kérésére hogy segítse ki a bajból, odaadta neki kölcsön utolsó 50 forintját. Ilyen adósságbehajtó volt a mi jó Károly bácsink !

Egy kis kertje, földje is volt a Békásban. Kiment egyszer, — beszélük — hogy ő ültettesse el a káposztát. El is ültette, de a szomszéd földjébe. Hetek mulva sült ki a tévedés, midőn az idegen földben már javában díszlett az ő káposztája.

A tudós szórakozottságára jellemző az, a mi vele egyik legutolsó Budapestre jövelekor történt, hogy mikép járta ő meg Budapestet — Szolnokon. Értesítésére, hogy jó a reggeli vonattal, várjuk az egyetemi könyvtárban. De csak nem érkezik. Két-három óra mulva azonban egyszer csak betoppan.

Honnan jösz te ily későn, Károly? kérdi Szilágyi Sándor, a kihez rendszeren szállni szokott.

Elmondom, ha valami zsurnalistának el nem áruljátok! — Hát a dolog úgy történt, hogy sokan voltunk a kupében s csak Püspök-Ladányban tudtam elaludni. Egyszerre nagy zajra ébredtek fel s látom hogy az útitársak mind kiszállnak. Reggel volt, gondoltam Pesten vagyok, s én is nagy álmosan odaadtam pakkomat egy hordárnak. Furcsa sapkája volt, nem olyan mint a pestieknek, de gondoltam, mi közöm nekem ahhoz. Az állomás sem olyan volt, mint a pesti, de hát itt az állomásokat mindig cserélgetik. A »hordár pakkomat egy rozzant bérkocsiba teszi; gondoltam, jó lesz ez nekem. — Beszállok.

— Hova hajtsak tekintetes úr?

— Az egyetemi könyvtárba.

— Hol van az? kérdé a kocsis.

— Miféle fiakkeres maga, ha még azt se tudja, hát a Francziskánus téren.

— Francziskánusok! azt tudom.

Megindul s visz engem mindenféle pázsitokon keresztül. Gondoltam : a gazember kerülő uton visz, hogy annál többet kérhessen, de tudom én a taksát. Egyszer csak megsokaltam és kérdém: hol jár maga barátom ?

— Most vagyunk a »Barom-álláson« !

Gondoltam a Régi-vásártéren át visz a városba. Egyszer csak megáll egy ódon ház előtt, hogy itt laknak a francziskánusok !

Akkor sült ki, hogy nem Budapesten, de Szolnokon vagyunk. Visszamentem a vasúthoz, s két óra mulva jött egy más vonat s most itt vagyok, kinek mi baja vele, hogy honnan jöttem, csak valami zsurnalistának meg ne mondjátok, mert kiírja.«

Nem is árultuk el ; de ő maga a Történelmi Társulat ülése után a »Virág-bokor«-ban tartott »kukullorium« alatt már nagy társaság előtt beszélt el, hogy hogy járta ő meg Budapestet — Szolnokon.

Egyetemi tanári életéből is sok jellemző epizód forog közszájon. Jellemző a következő. Egyszer Erdély történetéből Báthory Zsigmondról beszélt s elmondta, hogy a jezsuiták mily rossz hatással voltak rá s mennyi bajt okoztak Erdélynek. Egyszer csak észreveszi, hogy sok pap hallgatója van s kezdi enyhíteni ítéletét, hogy mások is voltak akkor az idők, viszonyok stb. De mintha csak elrestelné

magát, hogy ő most mentetetőzik: megáll, gondolkozik, majd a katedrára üt s azt mondja, hogy »de azért a mit mondtam megmondtam, biz azok nagy gazemberek voltak.«

Mint tanár, lelkiismeretes, pontos volt, tanítványai szeretettel csüggték rajta. Ő is szívéből szerette az ifjúságot s igazi atyai jóindulattal volt irántuk. Ép ily atyai jó barátja volt minden - fiatal történetírónak, a kiből komoly igyekezetet és tehetséget látott.¹⁾

¹⁾ Leveleiben is visszatükröződő eredetiségének, kedélyességének, a régi historicus stylum az ő zamatos magyarságával egyesítő irányának bemutatására álljon itt egy kedélyes levele, melyet násznagyi tisztségre való felkérésre válaszául írt:

Kolozsvár, 1884. júl. 16.

Kedves Öcsém Uram !

Igen szívesen köszönöm a solemnis megtiszteltetést, s ha Isten életben és egészségben megtart, a praefigált terminusra és helyre Sándor barátommal együtt compáreálni harum nostrarum vigore et testimonio magamat ezennel kész szívvel obligálok.

Hogy a kedves Öcsém által megkötendő szent házassági frigyhez, mely a mennyei szent felség által eleve elvégzetett, e földön pedig a híres Teleki-théka falai között tudományos bűvárlatok unalmas fáradozásaitól titkon ellopogatott percekben vette zsenge eredetét, és ugyan ott is leszen az üdvözítő (bár nem egyedül üdvözítő) egyház szent lánczával megkötetendő, az ég áldása már meg van adva, azon ugyan, igaz calvinista hitemre mondva, legkevesebbé sem kételkedem: mind a mellett is, minthogy superflua non nocent, annak idejében, a jó kívánatoknak a poharak csengő zenéje mellett megeredendő záporához magam részéről is egy pár cseppel járulni, tisztem és hivatalom szerint való kötelességemnek fogom tartani.

Addig is pedig nagyon jól tudva, hogy Kedves Öcsém fíjatal heves természeténél fogva az idő végtelen tengerében csendesesen lefolyandó két hetet magára nézve legalább is két hosszú esztendőnek számítja, bölcs, bár bajosan követhető tanácsképen ajánlom a zúgolódás nélkül való csendes türelmet, istenes jámbor elmélkedésekbe való mélyedést, a fiatalsággal járó balgatagságok fölött tartandó töredelmes poenentiát, hogy így kellően előkészülve járulhasson e viszontagságokkal teljes földi életben, csak a családi körben található boldogság paradicsomának küszöbéhez, melynek örömei közzül hogy a Sphaerák zengedezésében gyönyörködő mennyei karok társaságában kedves élete párjával együtt csak valamikor a jövődő saeculum közepe táján jusson eszébe áhítozni, szívesen kívánja

Kedves Öcsém Uramnak

szerető bátyja és barátja

Szabó Károly.

A gyöngédség volt egyik legfőbb jellemvonása. Ugy hogy midőn a 80-as évek végén betegeskedni kezdett, családja előtt is lehetőleg titkolni igyekezett baját, hogy meg ne ijessze őket, s titokban járt a doktorokhoz magát gyógyíttatni. Erős lélekkel s erélyesen küzdött a pusztító kór ellen s nem engedte magát ágyba fektetni. »Ha én egyszer lefekszem, nem élek én tovább három napnál« — mondotta nem egyszer.¹⁾

¹⁾ Ebből az időből kedély-világát jellemzően tünteti fel alább közlött levele, a melyet válaszüi írt felkérésemre, hogy a Szilágyi Sándor nevenapjára tervezett „*Történelmi Tár*“-ba írná meg régi barátjának életrajzát.

Kolozsvár, 1888. mart. 5.

Kedves Lajos öcsém !

Tegnapelőtt kelt levelére sietek válaszolni, nehogy a tervezett vállalat miattam hátramaradást szenvedhessen.

Az „életrajz” megírására 10-dikéig nem vállalkozhatom. Az egyszeri falusi papnak 32 oka volt, hogy a körútat tevő püspök elébe nem harangoztatott; az utolsó legfontosabb ok az volt, hogy a falunak nem volt harangja. Így vagyok én is ezzel a nehéz feladattal. Időm nincs, dolgom tömérdek, egészségem hitvány (fejem a fületlen könyvtárban kapott rheumától nehéz mint a malomkő, fülem zúg, hogy alig hallok valamit), kedvemet rég elvitte a fecske s nem tudom mikor hozza vissza, mert, nálunk most is hull a hó; kedélyem oly messze áll a humortól mint Makó Jéruzsálemtől stb. stb. A legutolsó s legfontosabb ok pedig az, hogy valamint az eklezsiának nem volt harangja, úgy nekem sincs anyagom, melyből a kívánt életrajzot megírhattam. Én ugyanis Sándorral csak 1855-ben mint körösi tanárral találkoztam legelőször, vele csak ötödfél esztendeig éltem együtt Körösön; gyermekségéről, ifjúságáról csak hallomásból tudok valamicskét, pesti életéről sem tudok tizedrészt sem, mint a kik vele együtt éltek s mindennap érintkezettek.

A Történelmi Tárhoz azonban néhány darab apró adalékkal járulhatok, természetesen csak a boldog n. körösi életből „Sz. S. a széptevő”, „a könyvgyűjtő”, „a germanisátor,” czimek alatt.*) Ezek sokkal igazabban fogják Sándor barátunkat jellemezni, mint azok az émelységig magasztaló phrasisok, melyekkel a hatodik nagyhatalom, a sajtó, a, mi nagy államférfiainkat (Majláthot, Sennyeit stb.) szokta dicsőíteni, természetesen csak haláluk után.

A kolozsvári collegium képét, ha csak lehet megkeritem s az adalékokkal együtt 10-dike előtt felküldöm: de már a magam és mások fiatal vagy öregkori arczképeivel nem szolgálhatok, a 32-dik legutolsó s legfontosabb ok-

*) Beküldte s megjelentek a fennebb idézett „Történelmi Tárban.”

S mintha érezte volna a halál fagyos lehelletét s hogy a székelők történetét meg nem írhatja: legalább eddigi székelők történeti tanulmányait s értekezéseit kívánta egybegyűjteni s egy kötetben kiadni. Ki is adta »*A régi székelység*. Székelők történelmi és jogi tanulmányok« címze alatt 1890 nyarán (Kolozsvár 1890. jelzéssel).¹⁾

Munkakedve, szelleme alkotó ereje nem hagyta el utolsó napjáig. Nemcsak rendes napi munkáját (egyetemi előadásait, könyv-

nál fogva. Rég megírta a bölcs Kálmán király: De strigis vero, *quae non sunt*, quaestio nulla fiat."

A vállalathoz a munkatársaknak jó kedvet, még jobb sikert, s a Sándor napi lakomához mind a gazdának mind vendégeinek legeslegjobb ét- és itvágyat kívánva (ha *étvágy* jó, *itvágy* még jobb szó, s a gyakorlati életben aligha többször nem kellene használni, mint az *étvágyat*) maradok.

Kedves Öcsém Uramnak

ebben a czudar világban

rossz kedvvel nyavalygó régi barátja s bátyja

Szabó Károly.

¹⁾ Nem nagy kelendősegre számított vele, de arra igen, hogy Hunfalvy teoriáját a székelők határori telepítvényes voltukról meggyőzően megczáfolja általuk. A munka ismertetésére nagy súlyt fektetett s e czélból még megjelenése előtt adott nekem egy példányt, ígérvén, hogy a munka megjelenéséről majd értesíteni fog. Értesített és 1889 jul. 26. egyebek közt ezt írván munkájáról:

„A régi székelység”-et Stein már szétküldötte; egyet küldött Szilágyi Sándornak is, mint a századok szerkesztőjének. A szünidő után a mint Sándor ígérte, majd szól róla a Századok. Szeretném, ha a nagyobb lapok is szólnának róla, ne hallgatnák agyon. A kritikát nem bánám, ha erős lenne is; felelnék a dolog érdemére, ha szükséges lenne. Igaza van-e Hunfalvynak, vagy nem, ez a kérdés, melyről a nagy közönségnek tájékozva kellene lenni, Stein a könyvet a forró nyár közepén a legalkalmatlanabb időben bocsátotta ki, de azért még a jövő évben is ujdonság lehet, mert címlapján ott áll a hamis 1890 év. A 600 példányt Stein aligha adja el; bele veszt, mint Bert k a csíkba. A székelők nemzetnek a betű nem kenyere. Majd okul Stein, mint minden magyar ember, a maga kárán. Szerencse, hogy ez a vállalat nem teheti tönkre.

A Székelők oklevéltár III-dik kötetéből már 8 ív van kiszedve; öszszel megjelenhet bizonyosan. Sokkal érdekesebb lesz mint a két első kötet. El is kell majd belőle 30 — 40, legjobb esetben 50 példány. De ez nem baj; van rá költség a székelők tört. pályadíj-alapban, mely 15 év alatt jól felszaporodott a takarékpénztárban.“

tárigazgatói teendőit) végezte szigorú pontossággal s erős kötelesség-érzettel ; de történetíró tollát sem pihentette.¹⁾ Sőt részt vett a M. Történelmi Társulat 1889. nyári máramarosi kirándulásában is.

Betegsége 1890 tavaszán kezdett komolyabb jelleget ölteni. Gyomor bajról panaszkodott; de azért jóízűen ette a »kolozsvári káposztát« s dicsekedett levelében, hogy az gyógyítja őt meg. De nem sokára fellépett vesebaját legkitűnőbb orvos-collegái sem gyógyíthatták meg.

1890 nyarán hiába keresett gyógyulást a parádi fürdőben,

¹⁾ 1889. nyarán egy szép értekezést írt felkérésemre a „*Székely-egyleti Képes Napitár*“-ba, (melynek akkor az egylet megbízásából szerkesztője voltam.) A cikk (*Báthori István erdélyi vajda és a székely ispán bukása 1493-ban*) a székelyek történetének egyik érdekes epizódját beszéli el. Ebből az alkalomból írt levelét, mint több tekintetben érdekest ide iktatom:

Kolozsvár 1889. aug. 4.

Kedves Öcsém Uram !

Itt küldöm a kívánt cikket a székely naptár számára. Három nap alatt úgy a hogy hirtelenében tudtam, összeütöttem. Olvassa el Kedves Öcsém s ítélje meg, hogy nem hosszú-é s beléillik-é a kalendáriumba.

Adhattam volna csak magát a székelyek folyamodásának fordítását is; de úgy gondoltam, hogy a kidolgozott cikkből többet okulhat a székelység, ha ugyan olvassa.

Hallottam oly opiniot okos embertől, hogy ez a cikk nem kalendariumba való; másutt volna helye, hol az ország nagy közönsége s a szakemberek is olvashatnák. Öcsém uram mint szerkesztő lelke rajta, mit csinál vele.

Ennek a cikknek bizony „*A régi székelységben*” lett volna helye, ha nem resteltem volna annak idejében megírni.

Majd belevágom a 2-dik kiadásba, a jövő saeculumban, ha ugyan Stein addig a 600 példányt el tudja vesztegetni, s bele nem veszt ebbe a merész vállalatba mint Bertók a csikba.

Addig is azonban gondolkozzék Öcsém uram, nem lehetne-é azt a cikket a naptár megjelenésével egy időben másutt is (a Századokban vagy valamely lap tárczájában) kiadni, így a nagy Magyarországon is, hol a székely naptárnak aligha lehet kelete, ismertté tenni.*)

Eszembe sincs, hogy két bőrt akarjak egy rókáról nyuzni: de ha a vadász a meglőtt róka bőrét lehuzza és eladja, rendes dolognak tartom, megérdemli fáradsága díját. Ennyit az író is igényelhet egy-egy izzadva kisütött cikkéért, mert a mint a biblia mondja „mélto a munkás a maga bérére.”

Tapasztalásból tudom pedig, hogy a székely nemzetnek fogalma sincs az írói honorárium mivoltáról. A maros-vásárhelyi székely-egyleti közgyűlés, mi-

*) Ki is adtak a Századok. 1889. évf. IX. füzetében.

még betegebben tért vissza. Tudta jól, hogy napjai meg vannak számlálva. Elrendezte dolgait, előre kifizette életbiztosítási részletét. Mikor figyelmeztették, hogy csak a jövő hónapban kellene fizetnie, azt felelte rá, hogy akkor már késő lesz.

Halála előtt 10 nappal láttam utóljára. Erdélyben utazván, kiszállottam Kolozsvárt, hogy még egyszer lássam. Könyvtári igazgatói szobájában találtam. Gyomor- és vesebaja már akkor teljesen erőt vett rajta, fáradtan dőlt hátra díványán s közeli haláláról példálózgatott. Vigasztalni próbálván, felhoztam egy közös ismerősünk példáját, a ki hasonló betegségből kigyógyulva, most teljesen egészséges. Kedvetlenül hártott el magától minden vigasztalást. »Nem ér az én nékem semmit sem, a 66 esztendő nem 30, nekem hiába beszél uram öcsém, tudom én, amit tudok, ennek meg kell történnie.«

dön azt hiszem egyik legjobb cikkemet ott fölolvastam, melyen pedig nem egy pár napon kellett dolgoznom, jegyzőkönyvre vétette, hogy ezt a cikket az egyesület Evkönyvébe kinyomatja*); e kitüntető dicsőséggel munkámat gazdagon véelve megjutalmazva. Megköszöntem a solemnis megtiszteltetést s hallgattam. Hiszen csak nem modhattam annyi jószívű lelkes becsületes tisztelőmnek, hogy buzgóságokban nem tudják, hogy mit cselekszenek, hogy legalább is 60 forintocska igazán megérdemelt munkadíjtól ejtenek el. Több is veszett Mohácsnál gondolám s a fatumban megnyugodtam.

Mínt hogy pedig a Székely Naptár pénztárát sem képzelhetem oly állapotban, hogy honorálásra csak gondolni is lehetne, azért vetemedtem a föntebbi terv kieszelésére, hogy hátha mégis meg lehetne nyerni a réven, a mit a vámon el kell vesztíteni ?

Erre a kérdésre kedves Uram Öcsém matura deliberatióját és resolútióját várom.

Még a régi világban, a zónarendszer előtt, mikor öcsém Uram Párisban és Londonban csavargott, kértem válaszát Bpestről a máramarosi expedíció**) vasuti tariffája dolgában. Most már a nehéz kérdéssel tisztában vagyok, hogy t. i. Kolozsvártól Szigetig csak egy jeggyel zónázhatok. És kiáltom „charmou” Vivat Baross!!!

Három nap óta vártam Öcsém Uramat, hogy ígérete szerint bekukkan hozzánk a társadalomba. Akkor nem kellett volna e levél írásával bajlódnom, Ha nem jött, a cikkek megy, hamarabb mint várhatta.

A találkozásig is szívesen üdvözli

barátja s bátyja
Szabó Károly.

*) Ott jelent meg először 1884. azután „A régi székelység”-ben 111. l.

**) A M. Történelmi Társulat máramarosi kirándulását érti, melyben tevékeny részt vett, halála előtt épen egy esztendővel. Sz. L.

Egy hét mulva ágyba roskadt, jóslata beteljesült, nem feküdt tovább 3 napnál. 1890 augusztus 31-én lelke elszállt oda, a hova a Csaba-útja vezet, a hol Hadúr trónját a világverő Attila, Hadas Irnák, Árpád és a többi magyar vezérek dicsőült szelleme lengi körül. Koporsóját, melyben honvéd köpenyében mint egy dicsőült harcos álmodta tovább a magyar dicsőséget, koszorúk halmaza borította be. Porladozó testét harmadnap szakadó esőben is egész Kolozsvár s tudományos társulatok képviselői kísérték nagy részvéttel s házsongárdi temetőbe, a hol kedves leánya mellett kívánt örökre megpihenni. Temetéséről az Erdélyi Múzeum-egylet, emlékkörül a székely tört. bizottság gondoskodott.

Csak ez egyszer szomorítá meg forrón szeretett hazáját, Istentől kiválasztott kedves magyar népét, hálás székely nemzetét, a kiknek szentelte egész munkás életét, a kiket régi dicsőségük visszavarázsolásával vígasztalt a nemzeti gyász napjaiban, gyönyörködtetett új alkotmányos életünk hajnalán.

Sokat vesztett benne a magyar történetírás és — a történetük megírását tőle remélt székely nép. De vígasztal a tudat, hogy csak testileg vesztettük el őt, szelleme élni fog közöttünk mindörökké s tanítani, gyönyörködtetni, lelkesíteni fog mindaddig, a míg a Tisza Duna síkjain s a Kárpátok bércei között magyar szó fog zengeni, oly szépen, mint a hogy ő azon írni tudott; a míg magyar szív lelkesülni fog a nemzeti eszméért, oly hően, a mint lelkesült azokért az övé s egyetlen fogékony lélek lesz a régi dicsőség iránt, a melynek lelkesebb történetírója s hivebb tolmácsa nem volt ezredéves múltunk folyamán.

És ha az ezredéves ünnepet meg nem érthette is testben: szelleme ott fog lebegni a munkácsi hegy felett, végig a honfoglaló ősök útján a Vereczkei szoros »Magyar kapu«-jától a titeli révig; a Kiskárpátoktól a székely havasokig, belopózik minden magyar szívbe, beoltja azokba az ezer évvel ezelőtti történetek kegyeletét.

A nagy nemzeti ünnepen minden igaz honfi szívének az örömeiben, lelkesedésében ott lesz a Szabó Károly szelleme, a ki a honfoglaló ősök dicsőségének, az ősi magyar genius államalkotó és fentartó erejének büszke köztudatát hagyta örökségül nemzetére.

Ezért áldjuk emlékét most és mindörökké.

Szádeczky Lajos.

Oklevelek.

656.

V. István ifjabb király Meggyes és Fiók híveinek szolgálataikért örökösen adományozza Teremi földét Nyárádtón, amely azelőtt a kolozsi egyházé volt, ugyanazon határok között, a mint azt a mondott egyház bírta. 1264.

Stephanus dei gracia iunior rex Hungarie, dux Transsylvanensis, dominus komanorum, omnibus Christi fidelibus presentem paginem (így) inspecturis salutem in vero Salvatore. Regia pietas singulorum merita tenetur prospicere oculo pietatis, et ipsos invitare ad fidelitatis opera muneribus donatiuis, vt eorum exemplo alii ardentius famulentur. Proinde ad vniversorum noticie (így) harum serie declaramus, quod nos considerantes fidelitates et merita seruiciorum *Meggyes* et *Fyoch* fidelium nostrorum, que nobis in pluribus articulis fideliter exhibuerunt et deuote, in recompensationem seruiciorum volentes quendam remunerationes premio (így)¹⁾ respondere, quendam terram *Teremy*²⁾ vocatam ecclesie de Clusitam in *Naradtew*, ab omni iurisdiccione dicte ecclesie receptam penitus et exemptam *Meggyes* et *Fyoch* supradictis in eorum heredibus heredumque successoribus contulimus sub eisdem metis et terminis, sicut supradicta ecclesia possidebat, iure perpetuo et irreuocabiliter possidendam et habendam. Vt igitur hec nostra collatio seu donacio robor (így) optineat perpetue firmitatis, presentes eisdem concessimus literas duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus magistri Benedicti prepositi Orodienis aule nostre

¹⁾ *Helyesebben lenne:* quodam remunerationis premio.

²⁾ *Nagy-Teremi* falu a Nyárád völgyén, a régi Maros-széken, a mostani Maros-Torda vármegyében van; határos *Nyárádtó* faluval, a mely a Nyárádnak a Marosba szakadásánál fekszik, Maros-Vásárhelyen innen az első vasúti állomás. *N.-Teremi* falu nem régen még gr. Bethlen-birtok volt, most Soly-mossy-birtok.

vicecancellarii dilecti et fidelis nostri, anno domini Millesimo (CC^{mo})
LXIII°.

(IV. László 1285. máj., Róbert Károly 1317. febr. 20., budai kápt. 1379.
jul. 2. és erd. kápt. 1421. jan. 22. átiratában *orsz. ltár* DI. 28572.)

657.

*IV. László király Meggyes fiaí, Péter és Miklós kérésére átírja, atyja,
V. István adománylevelét Teremi földjéről és főkép a tatárok ellen
vívott harcban tanúsított hű szolgálataikért megerősíti őket annak bir-
tokában. Kelt Székes-Fehérvárt, 1285.*

Nos Ladislaus dei gracia rex Hungarie memorie commendantes
significamus quibus expedit vniversis presencium per tenorem, quod
Petrus et Nicolaus filii Meggyes ad nostram accedentes pre-
senciam exhibuerunt nobis privilegium domini Stephani patris nostri
carissimi felicis recordacionis regis super facto *terre Teremj*
vocate confectum, petentes a nobis humiliter supplicando, vt dictum
privilegium ipsius carissimi patris nostri ratum habere et nostris
parentibus literis de benignitate regia dignaremur confirmare; cuius
tenor talis est: Stephanus sat. (*Lásd fennebb 656. szám alatt.*)
Nos itaque, quibus ex officio suscepti regiminis incumbit pensare et
metire merita singulorum, et unicuique pro meritis refundere, fide-
litates et serviciorum merita dictorum Petri et Nicolai et fratrum
suorum, que nobis in diuersis expedicionibus regni nostri, et
specialiter cum perfida genus (*így*) Tartarorum regnum nostrum
deuastassent (*így*), spolia, incendia diuersa et eadem exercendo, et
iidem Tartari bonis regni nostri repleti ad propria ipsorum remeare
voluissent, unacum Lorando wayuoda Transsylvano dilecto et fide-
li nostro dubiis fortune casibus submittendo pugnando cum eisdem
cum eflusione sui proprii sangwinis fideliter impenderunt et deuote,
collacionem (predi)cte *terre Teremy filiis dicti comitis Meggyes
et Fyoch* per ipsum carissimum patrem nostrum factam iustam
esse attendentes ... priuilegium eiusdem carissimi patris nostri
ratum habentes et acceptum de uerbo ad verbum presentibus
insertum auctoritate presen(cium) promittentes eisdem, vt cum
presentes nobis reportate fuerint, nostrum eidem privilegium super

hoc conferimus. Datum Alba.....Penthecostes, anno domini Millesimo CC^{mo} LXXX° V^{to}.

(Róbert Károly 1317. febr. 20., budai kápt. 1379. jul. 2. és erd. kápt. 1421. jan. 22. átiratában *orsz. ltár* Dl. 28572.)

658.

A gyulafehérvári káptalan előtt István, a Péter fia, Kilián mester telegdi főesperesnek zálogba adja, a fejmegyei Nagylak birtokát, a hozzá tartozó Medvés, Csehi és Somogytelek birtokával és tartozékaival együtt. Kelt Gyulafehérvárt, 1288. szept. 24.

Nos capitulum ecclesie beati Michaelis archangeli Transsylvane damus pro memoria, quod *Stephanus filius Petri* presencialiter coram nobis conparens est confessus, se possessionem suam *Noglak* vocatam cum cunctis adiacenciis, videlicet *Medves, Cheby et Sumugiteluk* nuncupatis ac omnibus aliis utilitatibus suis et pertinenciis in districtu *Albensi*, ab utraque parte fluvii *Morus* adiacentem et existentem magistro *Kyliano* doctori decretorum, *archidiacono de Thylegd* similiter personaliter comparenti obligasse pignori pro quindecim marcis fini argenti, ut idem *Stephanus* dixit, ab ipso magistro *Kyliano* plene habitis et receptis, quam (qu)idem possessionem dictus *Stephanus* ab eodem magistro *Kyliano* a data presencium transacto spacio trium annorum pro memorata summa pecunie coram nobis remutabit; intra curricula vero ipsorum trium annorum ususfructuum sew utilitates dicte possessionis, scilicet terragia et collecta quocunque modo censentes universas, munera eciam et iudicia, si que contingent evenire, ac populis super faciem ipsius terre residentibus pretactus magister *Kylianus* plene percipiet et habebit. Item si pretactus *Stephanus*, ut idem assumpsit, ipsam possessionem alienare voluerit, non cuiquam alteri, nisi eidem magistro *Kyliano* vendere poterit secundum, puod fuerit a viris ¹⁾ extimata fidedignis; et edificia, ut molendina vel domos si medio tempore idem magister *Kylianus* propriis expensis ibidem fecerit, sicut taxata fuerat, idem *Stephanus* in suam recipiel, racionem, aut se ipsam possessionem, ut premissum est, remutaverit, precium

¹⁾ Az átiratban hibásan *iuris* áll.

memoratorum edificiorum dico magistro Kyliano plene refundet; si vero adveniente termino non remutaverit, eadem possessio, sicut prescripsimus, prout extimata fuerit, ad manus dicti magistri Kyliani devolvetur. Datum in festo beati Gherardi martiris, anno domini M^{mo} CC^{mo} octagesimo octavo.

(III. Endre király 1293. évi átiratában, melyet 1364. jul. 1. az erdélyi káptalan írt át s ezt ismét 1508. jan. 22. Szentgyörgyi és Bazini Péter gróf erdélyi vajda. *Orsz. ltár* Dl. 30358. *Régi jelzet*: Gyfvári kápt. lt. Cent. F. 42.)

659.

A gyulafehérvári káptalan levele, arról, hogy István, a Péter fia Nagylak nevű birtokát, Medves, Csebi és Somogytelek birtokával Kilian telegdi főesperesnek három évre zálogba adta, de a három év elteltével ki nem váltotta Kelt Gyulafehérvárt, 1293. jan. 28.

Nos capitulum ecclesie beati Michaelis archangeli Transsylvanensis damus pro memoria, quod cum *Stephanus filius Petri* coram nobis personaliter comparendo semel secundo, tercio, quarto et quinto quandam possessionem suam *Naglok* vocatam cum aliis pertinenciis omnibus, videlicet *Medues, Cheby et Sumugiteluk* vocatis, ex utraque parte fluvii Morus adiacentem atque existentem, secundum continenciam priorum literarum nostrarum exinde collectarum per curricula trium annorum pro quatráginta marcis fini argenti magistro *Kyliano archidiacono de Thylegd* coram nobis plene habitis et perceptis impignorasset; completis dictis tribus annis et transactis, ac *Stephanus* nec venit, nec misit, neque solvit dictas quatráginta marcas magistro Kyliano sepedicto. Datum quarta feria proxima post festum Conversionis beati Pauli apostoli, anno domini Millesimo CC^o nonagesimo tercio.

(III. Endre 1293. évi átiratában, melyet 1364. jul. 1. az erd. káptalan írt, át s ezt ismét 1508. jan. 22. Szontgyörgyi és Bazini Péter gróf erd. vajda. *Orsz. ltár* Dl. 30358. *Régi jelzet*: Gyfvári kápt. lt. Cent. F. 42.)

660.

III. András király Kilián mester telegdi fődiakonus kérésére átírja és megerősíti a gyulafehérvári káptalannak az ő számára kiadott két (1288. és 1293.) oklevelét (Nagylak birtokáról). Kelt 1293.

Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Cumanie, Bulgarieque rex, omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris salutem in eo, qui regibus dat salutem. Ad universonum noticiam tenore presencium volumus pervenire, quod *magister Kylianus archydiaconus de Tylegd* fidelis noster exhibuit nobis duo paria patencium literarum capituli ecclesie beati Michaelis archangeli Transsylvane, petens a nobis instantissime, ut ipsas literas ratas habere et nostro dignaremur privilegio confirmare. Quarum quidem literarum unius tenor talis est: Nos capitulum ecclesie beati Michaelis archangeli sat. (*Lásd fennebb 658. szám alatt.*) — Item aliud par literarum predictarum continet hunc tenorem: Nos capitulum ecclesie beati Michaelis archangeli Transsylvanensis sat. (*Lásd fennebb 659. szám alatt.*) — Nos itaque ipsius magistri Kyliani petitionibus inclinati regio cum favore memoratas literas ratas habentes et acceptas de verbo ad verbum presentibus insertas auctoritate presencium per apparacionem (*így*) dupplicis sigilli nostri duximus confirmandas. Datum per manus discreti viri magistri Theodori Albensis ecclesie prepositi aule nostre vicecancellarii dilecti et fidelis nostri, anno domini M^o CC^o nonagesimo tercio.

(Az erdélyi káptalan 1364. jul. 1. átiratában, melyet 1508. jan. 22. újra átírt Szentgyörgyi és Bazini Péter gróf, erdélyi vajda. *Orsz. ltár* Dl. 30358. *Régi jelzet*: Gyfvári kápt. It. Centuria F. 42.)

661.

Károly Róbert a Meggyes fia, Péter ispán és ennek fia Mihály, továbbá Domokos fia Miklós és István, végül a, székely Meggyesfi Miklósnak Mihály nevű fia kérésére átírja a IV. László király (1285. oklevelét s ebben az V. István királyét (1264.) Teremi földje birtokáról. Kelt Temesvárt, 1317. febr. 20.

Nos Karolus dei gracia rex Hungarie significamus tenora presencium quibus expedit universis, quod comes *Petrus filius*

Meggyes pro se et *Mychaele* filio suo, iterum *Nicolans*, *Stephanus rufus* filii *Dominici ac Mychael filius Nicolai filii Meggyes syculi* fideles nostri ad nostram accedentes presenciam exhibuerunt nobis quasdam literas patentes *Ladislai* condam illustris regis Hungariae felicis recordacionis patruī nostri carissimi, formam privilegii *Stephani* condam sereni regis Hungariae felicissime recordacionis avi nostri carissimi super facto terre *Teremy* confecti continentes, petentes a nobis humiliter, ut tenorem earundem nostris literis patentibus inseri faceremus. Quarum tenor talis est: Nos *Ladislau*s dei gracia stb. (*Lásd fennebb 657. szám alatt.*) Nos igitur iustus et congruus petitionibus prefati comitis *Petri* et fratrum (suorum predictorum) regia benignitate inclinati tenorem predictarum literarum presentibus literis nostris patentibus de verbo ad verbum inscribi (et in)seri fecimus sigilli nostri munimine consignantes, promittentes, ut cum presentes nobis fuerint reportate, viso privilegio nominati *Stephani* regis confirmato, tenorem earundem in formam nostri privilegii redigi faciemus. Datum in *Themeswar* in dominica Inuocauit anno domini Millesimo CCC^{mo} XVII°.

(A budai káptalan 1379. jul. 2. és az erd. kápt. 1421. jan. 22. átiratában, orsz. ltár Dl. 28572.)

662.

A gyulafehérvári káptalan a székely Ilba fia János kérésére átírja III. András király (1293.) oklevelét. Kelt 1364 jul. 1-én.

Nos capitulum ecclesie Transsylvane significamus tenore presencium quibus expedit aniversis, quod *Johannes filius Ilba siculus* ad nostram accedens presenciam exhibuit nobis quasdam literas tenoris infrascripti, supplicans nobis, ut ipsas propter maiorem cautelam et iuris conservacionem de verbo ad verbum transscribi et sub transscripta forma sibi concedere dignaremur. Quarum tenor talis est: *Andreas* dei gracia sat. (*Lásd fennebb 660. szám alatt.*) — Nos enim petitionibus eiusdem *Johannis* filii *Ilba* annuentes ipsas literas omni integritate pollentes de verbo ad verbum transscribi fecimus et sigillo nostro communiri. Datum in

octavis festi Nativitatis beati Johannis baptisthe, anno domini M^o
CCC^{mo} LX° quarto.

(Szentgyörgyi és Bazini Péter gróf erdélyi vajda 1608. jan. 22. átiratában
orsz. ltár Dl. 30358. *Régi jelzet*: Gyfvári kápt. It. Centuria F. 42.)

663.

*A budai káptalan Teremii Ponya fia Mihály mester kérésére az ő és
fiai számára átírja kiváltság-levéll alakjában Károly király (1317.) pa-
tens levelét. Kelt 1379. jul. 2-án.*

Nos capitulum ecclesie Budensis memorie commendantes teno(re
presencium) significamus quibus expedit (universis), quod magis-
ter *Mychael filius Ponya, de Tere(my)*.

. . . *Ladislai* filiorum suorum nominibus in nostram veniendo
presenciam exhibuit nobis quasdam literas condam serenissimi
principis domini *Karoli* dei gracia regis Hungarie laudande memorie
patentes tenoris infrascripti, petens nos cum instancia, easdem
literas regias in formam et tenorem presencium literarum nostrarum
priuilegialium transsumpti et transscribi, transsumptumque earundem
sibi et dictis suis filiis dare dignaremur vberiore ad cautelam;
quarum quidem literarum tenor per omnia talis est: Nos *Karolus*
sat. (*Lásd fennebb 661. szám alatt*). Nos itaque iustis et iuri
consonis annotati magistri Michaelis petitionibus diligenter annuentes
pretactas literas annotati condam domini Karoli regis de verbo ad
verbum, nil addendo nichilque diminuendo, presentibus literis nostris
inseri, transsumpti et transscribi fecimus iure requirente. Datum
quarto die festi beatorum Petri et Pauli apostolorum anno domini
Millesimo CCC^o septuagesimo nono.

(Az erd. kápt. 1421. jan. 22. átiratában, *orsz. ltár* Dl. 28572.)

664.

*Kolozsvármegye főispánja és szolgabirái levele arról, hogy Nádasi László
protestált ellőtük az ellen, hogy három elszökött jobbágy a felett, a kiket
Vásárhelyen letartóztatott, a székekyek előljárói úgy ítélték, hogy a job-
bágyok visszatérni és Mindszentek napjáig otthon lenni tartoznak, s
azután szabadon elköltözhetnek. Kelt Apahidán 1381. jan. 2.*

Nos Jacobus de Turuch Comes de Clus, Johannes fdius Eme-
rici de Patha et Benedictus filius Thome de Tothaza iudices nobilium

de eodem Comitatu, memorie commendamus, quod Petrus filius Iadislai de Nadas personaliter in nostram veniendo presenciam, per modum protestacionis nobis significare curavit in nunc modum, quod tres Jobagiones sui, videlicet Iacobus, Valentinus et Gaspar clandestine ab eodem recessissent, quos in *vasarhel in terra Siculorum* reperiendo *cum homine maioris exercitus et iudicis terrestris* detinere fecisset, Tandem *seniores siculorum* sic ordinassent et disposuissent, quod prefati Jobagiones sui ad domum redire et reuenire teneantur vsque festum omnium sanctorum proxime nunc venturum commoraturi, elapso autem festo omnium sanctorum liberam babeant facultatem quoeunque et vbicunque voluerint recedendi et commarandi, si vero idem Jobagiones sui domum redire et reuenire recusarent, extunc contra eundem dominum ipsorum tamquam Jobagiones clandestine et fugitiue recedentes conuincerentur, ipso facto. Datum in Apathyda feria quarta post-festum Natiuitatis Virginis gloriose, Anno domini Millesimo CCC^{mo} LXXX^{mo} primo.

(Eredetije papiroson, a hátára nyomott három pecsét töredékével, a gr. Teleki-család m.-vásárhelyi levéltárában.)

665.

Simon a székelyek ispánja, megsürgeti Maros-szék székelyeinél jogos illetményei kiadását, a melyeket odaküldött emberétől megtagadtak. Kelt Gyulafehérvárt év n. (a XIV. század vége felé.)

Symon Comes Siculorum.

Datur nobis intelligi, quomodo vos *Jura nostra de vestri medio, nobis vt moris est prouenire debentia*, homini nostro, in dicti vestri medio deputati, extradare recusaretis, penitus denegando, quod a vestra fraternitatis communitate non deberemus promereri. Super quo eandem vestram fraternitatem presentibus requirimus attente, dantes omnino in mandatis, quatenus eadem nostra Jura, ipsi homini nostro ad id deputato, vnde decens videretur extradare velitis, et studeatis recusa sine omni, aliud causa nostri non facientes in premissis. Datum in Alba Gyule feria seeunda proxima, post dominicam Oculi.

Kivül: Nobilibus viris senioribus ac toti communitati Siculorum sedis Marus fratribus ac proximis suis danda.

(Eredetije papiroson zárt alakban, kerek pecsétje töredékével, a gr. *Teleki-család m.-vásárhelyi levéltárában.*)

666.

Váraskeszi Lépes Loránd alvajda meghagyja a gyulafehérvári káptalannak, hogy Ősi Ivánka fia Simon által a néhai Teremii Ponya fia Ponya jogait illető s a káptalannak bemutatni rendelt két oklevélről átiratokat adjon, egyet az erdélyi vajdának, másodikat Salamonfi Mihály a székeleyek ispánjának, harmadikat Hévízi Sixtusnak és Lőrincznek, negyediket Somkereki Lőrincznek és nővéreinek. Kelt Szent-Imrén 1421. jan. 15.

Amicis suis reverendis capitulo ecclesie Transsylvanie Loran-
dus Lepes de Varaskezy vicewayuoda Transsylvanus amiciciam
paratam cum honore. Noveritis, quod quia *Ponya filio Ponya
de Teremj*, a seculo migrante, vniuersa sua literalia instrumenta,
factum suorum iurium possessionariorum tangencia, apud manus
Symonis filii Iwanka, de Ews remansisse perhibebantur, vir
magnificus dominus Nicolaus de Chaak wayuoda Transsylvanus et
comes de Zolnuk, domines noster metuendus, ex suo officio conmi-
serat eidem Symoni filio Iwanka, vt huiusmodi literalia instrumenta
ipsius Ponya filii Ponya in presentibus octavis festi Epiphaniarum
domini hic in Sancto Emerico coram ipso domino nostro wayuoda,
ac eo absente coram nobis et regni nobilibus deponeret, vt eisdem
eorundemque continenciis reuisis, quem et quos tangere deberentur,
hic illi vel illis assignarentur. Verumlibet prefatus dominus noster
wayuoda aliis arduis expeditionibus occupatus, presentibus octavis
interesse non potuit, tamen nobis vnacum regni nobilibus hic in
Sancto Emerico in sede nostra iudiciaria existentibus prefatus
Symon filius Iwanka duas literas, vnam videlicet priuilegialem hono-
rabilis capituli ecclesie Budensis, aliam vero patentem condam viri
magnifici domini Ladislai wayuode Transsylvani et comitis de Zol-
nuk coram nobis et eisdem regni nobilibus deposuit, quibus et earun-
dem continenciis per nos et regni nobilibus (*így*) reuisis visum
fuit nobis et eisdem regni nobilibus, vt eadem due litere per prefa-

tum Symonen filium Iwanka coram nobis in capitulo exhibebantur et de earundem tenoribus vnum prefato domino nostro wayuode, secundum magnifico viro domino *Michaeli filio Salomonis comiti Syculorum*, tercium *Sixto et Laurencio de Hewuis*, quartum *Nicoiao de Somkerek* cum suis sororibus in transscripto literarum vestrarum daretis ad cautelam. Super quo vestram requirimus amicitiam presentibus diligenter, quatenus tenorem prenotatarum literarum capituli Budensis et condam domini Ladislai wayuode per eundem Symonem filium Iwanka coram vobis exhibendarum prefatis domino nostro wayuode, domino *comiti Syculorum*, *Sixto et Laurencio de Hewis* ac *Nicolao de Somkerek* cum suis sororibus vnicuique eorum singulariter dare velitis, originales literas prefato Symoni filio Iwanka restituentes. Datum in Zenthemreh predicta secundo die octavarum predictarum anno domini Millesimo quadringentesimo vicesimo primo.

(Az erd. kápt. 1421. jan. 22. átiratában, *orsz. ltár.* Dl. 28572.)

667.

A gyulafehérvári káptalan az erdélyi alvajda rendeletére átírja a budai káptalannak 1379-iki Ősi Ivánka fia Simon által bemutatott oklevelét Somkerek Miklós számára. Kelt 1421. jan. 22.

Nos capitulum ecclesie Transsylvane significamus tenore presentium quibus expedit vniuersis, quod nos literas nobilis viri magistri Lorandi Lepes de Varaskezy vicewayuode Transsylvani per nobilem virum *Symonem filium Iwanka de Ews* nobis presentatas recepimus in hec verba: Amicis suis reuerendis sat. (*Lásd fennebb 666. szám alatt*). Quibus presentatis ibidem idem Symon filius Iwanka exhibuit nobis quasdam duas literas, unam videlicet honorabilis capituli ecclesie Budensis privilegiam, aliam vero condam domini Ladislai wayuode Transsylvani et comitis de Zolnuk patentem; quarum vnus videlicet litere priuilegialis capituli ecclesie Budensis tenor talis est: Nos capitulum ecclesie Budensis sat. (*Lásd fennebb 663. szám alatt*.) Nos igitur petitionibus magistri Lorandi Lepes vicewayuode Transsylvani iustis et legitimis annuente tenorem prescriptarum literarum priuilegialium ipsius capituli

ecclesie Budensis omni integritate pollencium de verbo ad verbum inscribi ac presentibus inseri, sigilloque nostro consignari faciendo prefatis *Nicolao de Somkerek* cum suis sororibus duximus concedendum, origenale, prout in premissis literis ipsius vicewayuode continebatur, predicto Symoni filio Ianka (*így*) restituentes. Datum in festo beati Vincencii martiris anno domini Millesimo quadringentesimo vicesimo primo prenotato.

(Eredetije szakadozva papiroson orsz. ltár. Dl. 28572.)

668.

Az erdélyi alvajda felszólítja a gyulafehérvári káptalant, hogy miután néhai Kézdí Sandrinusné, most Fügedi Balászné, Katalin asszony és fiai panaszt emeltek, hogy Alsótorjára vonatkozó okleveleik Hídvégi Mikó Lőrincz, Alsótorjai Mehych Benedek és fiaik s leányaik, úgyszintén néhai Bartha fiaí birtokába kerültek s ezek visszaadni vonakodnak, idéztesse meg őket a jövő vízkereszt nyolczadára az alvajda elibe. Kelt Kolozsvárt 1487. juh 19.

Amicis suis reverendis capitulo ecclesie Albensis Transsylvane Stephanus de Thelegd vicewayuoda Transylvanus amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis nobilium domine Katherine alias relicte condam *Sandrini de Kyzd* nunc vero consortis *Blasii de Fyged*, necnon Petri, Ioannis et Stephani filiorum eiusdem condam *Sandrini*, quomodo viiente adhuc ipso condam *Sandrino* certe litere et literalia instrumenta factum totalis possessionis *Alsothorya* vocate in comitatu Albensi existentes tangentes et concernencia ad manus nobilium *Laurencii Myko de Hydwegh* et *Benedicti Mehych de dicta, Alsothorya*, necnon Anthonii, Petri dicti *Laurencii*, item *Michaelis* et *Ladislai* pretacti *Benedicti* ac *Blasii* et *Stephani* condam *Bartha* filiorum, necnon domine *Elene* consortis ac *Cristine* et *Elene* filiarum eiusdem *Benedicti Mehych* equaliter deuenissent, quas et que iidem *Laurencius Myko*, *Benedictus Mehych* et alii predicti ad sepissimas petitiones eorundem exponencium eisdem reddere et restituere recusassent, recusantque eciam de presenti easdem et eadem erga se conseruando potencia mediante in preiudicium prefatorum exponencium et dampnum valdemagnum. Super quo vestram amicitiam presentibus

petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Johannes *Barlabasy* de *Chestwe*, aut Nicolaus de *Gerend*, vel Petrus de *Syle*, sew Osualdus de *Forro*, siue Valentinus de eadem, neue Iohannes de *Zengel*, nam Ladislaus de *Bogath*, namque Osualdus de *Haporthon* aliis absentibus homo noster, scita prius premissorum mera veritate, pretatum Laurencium Myko et alios predictos contra prefatos exponentes ad octauas festi Epiphaniarum domini nunc venturis nostram euocet in presenciam rationem premissorum reddituros, insinuando ibidem eisdem, vt siue ipsi octauis in predictis coram nobis compareant, siue non, nos ad partis comparentis instanciam id faciemus in premissis, quod iuri videbitur expediri. Et posthec huiusmodi inquisicionis, euocacionis et insinuacionis seriem cum nominibus euocatorum, vt fuerit expediens, nobis suo modo rescribatis. Datum in Coloswar feria quinta proxima ante festum beate Marie Magdalene anno domini Millesimo quadringentesimo octoagesimo septimo

Kivűl: Amicis suis reverendis capitulo ecclesie Albens Transsylvane pro nobili domina Khatherina alias relicta condam Sandrini de *Kyzd*, nunc vero consorte Blasii de *Fyged* et aliis intrascriptis contra Laurencium *Myko* et alios intranominatos ad octauas festi Epiphaniarum domini nunc venturi inquisitoria, euocatoria et insinuatoria.

(Eredetije papiron — melynek hátán a káptalan elmosódott jelentése — záró pecsét maradványaival orsz. ltár, gyfvári kápt. oszt. Comiditus Albens. Cista I. fasc. 4. nr. 40.)

Hátán a káptalan jelentésének a következő minutája olvasható: Execucio (acta est, sabbato proximo ante festum Depositionis sancti Ladislai regis, euocacio feria tertia post festum predictum. Homo capituli magister Benedictus de *Dees* canonicus, vicewayuodalis Petrus de *Syle*. Euocacio ipsa de porcione possessionaria in *Hydweg* habita.«

(Ugyanazon jelzet alatt olvasható a kápt. 1775. decz. 30-iki hiteles átiratában.)

669.

András, a szentléleki kastély várnagya, Kiskendi Baláthffy Farkast tudósítja, hogy Szentkatolna határában lévő 40 föld szántóföldjét Bernard Máté elfoglalta. Kelt Szentléleken, 1533. márcz. 21.

Seruicium fidele Egregie domine mihi metuendissime. Bene constat Vestre Dominacioni Egregie, qualiter Eadem habet Quadraginta terras arabiles vel citra In territorio siue Intra metas *Zenthkatholna*, Nunc vero nescitur quibus ob respectibus Egregius dominus *Matheus Bernardh* sibimet vsurpauit, et arari faciet. Eamobrem Supplico vestre E. D. Eadem dignetur Intrare In aspectum, Et si Eadem voluerit Eidem mittere An ne, vel si eadem voluerit pro cum eo lites In yere (=inire) cum eo An ne, prouideat Eadem de remedio opportuno. Valere ad opto Vestram E. D. Propterea Eadem dignetur Inmittere thumulum, Quia penitus nil habetur. Ex Zenthlelek feria sexta Ante letare, 1. 5. 3. 3.

ANDREAS CASTELLANUS castrj
Zenthlelek paratus ad queais s(eruicia).

Kivül: Egregio et Nobili domino *Wolffango Balathffy de Kyskend* sibi domino metuendissimo.

(Eredetije papiroson az *Ugron család levéltárában, Székely-Udvarhelyen.*)

670.

Maksai Bekes Adorján mint fogott bíró tanúk előtt kiadja a Léczfalva lakosai és Teleki Donát Mihály között kötött egyezséget, mely szerint Donát Mihály új malmot építhet a Feketeügy folyón, de úgy, hogy a merre a gátat vezetni akarja a léczfalvi földek felé, előbb egyezték meg a földbirtokosokkal; a jövedelem felét pedig évenként a léczfalvi egyháznak adja; a falu lakosainak szabad halászati joguk fennmarad, de csak apró hálókka, az u. n. „törbok” és „lesdő háló» használatára kizárásával. Kelt Léczfalván, 1537. jun. 27.

Nos *Adrianus Bekes de Maxa*, Ordinator et in causa infrascripta Arbitr assumptus, inter *Incolas leczfalwa* ac *Michaelem donat de Telek*, damus pro memoria, vinuersis et singulis, quibus incumbit. Quod nos ex parcium voluntate ambarum, statuimus, vt

Michael prefatus Molendinum suum nouum, super fluvium *fekete Jwg* erigere et statuere valeat, atque possit, ita tamen, vt vbi piscinam sew repagulum eiusdem annectere versus territorium possessionis leczfalwa intenderet, cum illo homine, cuius terra foret, componere debeat, ne eidem nocumentum in terra et arboribus inferat, promisit denique Michael donat prelibatus, dimidiam partem tocius proventus ipsius Molendini sui per integrum annum elargiri Ecclesie sancti Nicolai de leczfalwa. Cum in fluvio libero piscacio ipsis incolis de leczfalwa semper libere fuerit, statuimus et ordinavimus, vt villani prefate possessionis leczfalwa in filios filiorum liberi sint piscare paruis retibus tam infra Machinam, que wlgo *Gath* dicitur, quam intra piscinam superius et vbique in fluvio feketewgh, Exceptis duabus recijs, qui wlgo *Twrbok* et *lesdw halo* dicuntur, illa duo genere recium tantum exceperunt. Si qui hijs duobus generibus recium in die piscare ibidem presumeret, et a Michaelae predicto reperiretur, in potencionaria convincerentur, Si in nocte, in furticio, ita tamen, vt ipse accionem suam iure requirat. Promiserunt eciam villani prefati, vt ipso Michaeli litigatoriam personam non alicient, et si qui qui ingerent, penes tales stare nollent. Concluserunt denique ambe partes coram nobis, quod Michael donat preimsertus huiusmodi ordinacioni, si modo aliqualj stare nollet, quod absit, Extunc toti possessioni leczfalwa et ipsis villanis libere sit illam clausuram *Gath* desecare, ad hanc finalem conclusionem partes ambe se se coram nobis observandam admiserunt, Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Date in leczfalwa, in die Sancti Ladislai Regis, et eodem die statuerant, ut sumptus molendini ab illo die computentur et exequantur, Anno domini Millesimo Quingentesimo Tricesimo septimo, presentibus honorabilibus et honestis Anthonio protunc plebano eiusdem leczfalwa, et Magistro Jacobo rectore suo, et Nobilibus Antonio Czomortanij, Balthazaro ylyessi de Zentywan, Simone demeter de Maxa, et Magistris luca de dalnok ac Petro Rectorj de Maxa, Georgio Iaco de telek ad id vocatis.

(P. H.)

(Eredetije pergamenen, aljára zöld viaszba nyomott gyürüpecsétel. *Ugron Gábor levéltárában, Székely- Udvarhelyt.*)

671.

Damokos Mihály felperes és Bethleni Farkas alperes Drakulya László és Gerdey János közbírák előtt perhalasztásban egyeznek meg, hogy azalatt kiegyezhessenek. Kelt Nádason, 1548. jan. 8. Both János, az alperes ügyvédje kezével.

1548 in possessione Nadas, in dominica proxima post festum Epiphanie domini causa Michaelis *damokos*, ut actoris ab una, ac Magnifici domini Wolffhancij de *Bethlen*, vt in causam attracti partibus ex altera, coram Nobilibus Ladislao *drakwlya* et Ioannis (*így*) *Gerdey*, tanquam Iudicibus communibus, certis et racionabilibus de causis, presertim per formam fiende pacis, in eodem statu in quo nunc existit, ad festum Beati Cathedre petri apostoli, nunc venturum, prorogata est, Ita tamen, quod si intermedio predicto, quoquomodo, partes ipse concordare non possent, extunc actor ipse, execucionem suam cum sua sententia execucionem facere potestatis habeat facultatem in causa predicta. (P. H.) (P. H.)

Per manus IOANNIS BOTH,
procuratoris in causam attracti.

(Eredetije papiroson a Damokos cs. ltban.)

672.

Ellenmondás a Bors Barnabás parasztorökségébe István (Bors) Mihály maradékainak beiktatása ellen, mert azt, mint nem székely, hanem parasztbirtokot („ő felsége porcióját”) az ellenmondó nyerte eredetileg adományképen. Hely, évszám és cím nélkül (1562 után.)

Azért Contradicáltam, hogy az *Bors* Barnabás öröke minde-
nestől fogva *paraszt örökség*, ennek két részét ti birjátok, anyá-
tok után, az *Bors* Barnabás leánya után, kinek Erzsébet neve.
Ebbe az örökségbe én statuáltattam vala magamat, ugy mint ő
felsége porciójában és jussába, énnekem nem contradikáltatok vala,
azután birni kezdettem az örökséget, mint enyémet, ti ez alatt ő
felségéhez menétek és az ti méltatlan panasztokat az fejedelemnek
indignációjában hozátok, annyira, hogy megparancsolá ő felsége,
hogy azt az örökséget kezemből kiereszszem az törvín vége sza-
kadtaíg, úgy kelle kieresztenem, annak felette nova donatiót kérétek

ő felségétől és magatoknak kezdetek iktatni, ezért kellett^{ék} contradícnom; azért most is azt mondom, hogy in hac parte az ti nova donatiótoknak ereje nincsen, mert princeps non potest donacioni sue prius facte iterum refragari, a mint az decretum continuálja; ez okból megkévánom azt a paraszt örökséget, úgymint ő felsége porcióját. Az ti *lófőségtekhez járó örökséget* nem kívánok. Mert azt ti is tudjátok, mely volt az ti atyátoké, *István Mihályé*, ki annakutána feleségéről az Bors Barabás leányáról nevezette magát Bors Mihálynak.

(Eredetije a *bécsi kam. levélt.* Misc. Hung. et Trans. 15454/d.)

673.

Báthory István fejedelem a Kászonszéki székyeket kérésükre megerősíti ama, már Zsigmond és Mátyás királytól nyert kiváltságaikban (melyekben II. Ulászló és II. János király által is megerősítették), hogy magok számára, kapitányt, bírót választhatnak és maguk között széket tarthatnak, és abban, a mit II. János királytól nyertek, hogy székiük ítélete nem más székekre, hanem csak a királyhoz felelbezhető. Meghagyja Csíkszéknak, hogy ezekben a jogaikban őket ne háborgassák. Kelt Gyulafehérvárt, 1571. aug. 18.

Nos Stephanus Bathori de Somlío, vavwuoda Transsylvanus ac Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod Agiles Stephanus Caspar de Imper, et Franciscus Bernald de Felseöfalu Siculi, in Sede Kaszon vocata commorantes nostram nenientes in praesentiam ipsorum ac aliorum universonum Siculorum ad dictam Sedem Kaszon uocatam pertinentium nominibus et in personis significare nobis curauerunt, eam, ipsos ab antiquo, ex indulto, et annuentia Sacratissimi quondam Principis Domini Sigismundi Imperatoris Romanorum, deinde Serenissimi Principis Domini Mathiae Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Crotae etc. Regum etc. felicitis memoriae habuisse libertatis praerogatiuam, ut ipsi Siculi Sedis Kászon, per se inter ipsos Belliductorem et Iudicem eligere et Sedem habere possent, et ualerent; quam quidem libertatis eorum praerogatiuam per Serenissimos quondam Principes, Dominum Ladislaum, deinde Johannem Secundam electum Hungariae etc. Reges,

confirmatam haberent, per eundem Serenissimum Principem Johannem Secundum in eo augmentatam, ut causae universae in eadem Sede Kászon uertentes ad Apellationem litigantium seu Interrogationem inde non quoque in alias Sedes, sed tantum in Curiam Majestatis suae deducerentur exhibentes et praesentantes, nobis in specie ejusdem Serenissimi Johannis Secundi literas confirmationales superinde confectas, continentes in se confirmative tenorem literarum confirmationalium praefati Vladislai Regis, quibus mediantibus idem Vladislaus Rex literas dicti quondam Matthiae Regis super premissa libertatis prerogativa confectas, confirmasse dinoscebatur. Requisiueruntque ydem predicti Siculi debita cum instantia petentes, ut nos ipsos et universos Siculos dicte Sedis Kászon in premissa eorum libertate conseruare, ac in eisdem annuere, et concedere vollemus, ut quemadmodum hactenus, ita deinceps quoque semper liberam per se Belliductorem et Judicem eligere, et Sedem habere inter eos possent ac ualerent, et ut iuxta annuentiam dicti Srmi Principis Johannis Secundi in literis predictis eiusdem Confirmationalibus expressam universae Causae ad Appellationem litigantium, seu interrogationem ex eadem Sede Kászon non quocunque in alias Sedis, sed tantum in Curiam nostram, nostram scilicet in praesentiam deuoluerentur. Nolentes autem nos ipsos Siculos Sedis Kaszon in eorum premissa libertate, in cuius usu hactenus fuerunt, quouis modo impedire, molestareque, petitione eorundem Siculorum fauenter admissa, id eisdem Siculis universis in Sede praedicta Kaszon commorantibus, de mera et plena autoritate nostra, qua publice tungimur, annuimus et concessimus, ut ipsi praemissa eorum libertate, in cuius usu, ut praemissum est, hactenus fuerunt, etiam deinceps libere uti, frui et gaudere, belliductoremque et Iudicem, iuxta contenta literarum privilegialium praescriptarum per se inter ipsos eligere, ac etiam Sedem habere possint, et ut iuxta annuentiam dicti Srmi electi Regis, universae causae ad appellationem litigantium, seu interrogationem, ex dicta Sede Kaszon, non quoque in alias Sedes Siculicales sed tantum in Curiam nostram, nostram videlicet in praesentiam deducantur, prout iuxta usum eiusdem libertatis annuimus et concedimus praesentium per vigorem. Quo circa nos Agiles, Iudices, Belliductorem, Primores, Primipilos ac universitatem Siculorum Sedium Siculicalium, signanter Sedis Czýk horta-

mur, et nihilominus autoritate nostra committimus quoque firmiter, quatenus praefatos Siculos Sedis Kaszon, praemissis eorum libertatibus in eligendo per se inter eos belliductore, Iudice et Sede habenda, nec non deducendis per appellationem Causis ex Sede Kaszon nostram in praesentiam, quatenus quidem in usu huiusmodi libertatis fuerunt, deinceps quoque uti, frui et gaudere permittatis, neque ipsos in illis turbare, molestare et impedire audeatis. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibentibus restitutis, Datum Albae Juliae 18. die m. Aug. Anno Dni Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Primo.

(Bethlen Gábor 1626. aug. 26. átiratából, melyben át van írva Báthory Gábor 1614. okleveléből)

674.

Báthory István erdélyi vajda a megyési zsinat közbenjárására s hallván, hogy veszélyes tanokat hirdető könyvek terjesztetnek, elrendeli, hogy a könyvnyomatók ezentúl az ő engedélye nélkül semmiféle iratot kinyomatni és terjeszteni ne merészeljenek elkobzás és vagyonvesztés terhe alatt. Kelt Gyulafehérvárt 1571. szept. 17.

Nos Stephanus Bathorÿ de Somlyo Wayuoda Transsiluanus et Siculorum Comes etc. Memorie commendanus tenore presentium significantes quibus expedit universis, Quod Nos cum ad Sÿnodi Oppidi Meggyes novissime congregata intercessionem, Tum vero considerantes Týpographias bonis ac probatis authoribus, non autem cudendis Libellis famosis et perniciosis dogmatibus servire debere, quorum lectio officit pietatj et honestis moribus, ac toti Nationi apud exterar Nationes intamiam parit: Cum igitur tales Libellos týpographorum Nimia licencia excussos passim in ditione Nostra circumferry audiamus, tollendi huius Abusus causa, statuendum et cauendum duximus, ut a modo deinceps in tota Transsylvania, ac partibus Hungarie ditioni Nostre adiectis, týpographi nullum omnino scriptum quantumvis Ninimum, cuiusuis authoris veteris aut recentioris, sine Nostra Annuenciam et consensu, permissione, sub poena confiscationis et Ablationis Bonorum omnium imprimere et impressa circumferre distrahere et divendere audeat aut possit; Prout Statuimus et cauemus presentium per vigorem. Quocirca Vobis Universis et

Singulis Magistris Dominis Egregijs Nobilibus Comitibus, Judicibus Nobilium, Tricessimatoribus Teloniatoribus, Capitaneis Praefectis Provisoribus, ac Prudentibus Circumspectis Judicibus, Juratis Ciuibus quarumcunque Civitatum Oppidorum Villarum et possessionum, cunctis etiam alijs, cuiuscunque Status et conditionis hominibus vicesque eorum gerentibus, vbiuis in ditione Nostra constitutis modernis et futuris presentium Notitiam habituris, auctoritate Nostra qua publice fungimur committimus firmiter, Vt a modo deinceps, vbicunque et quibusuis in Locis, Libros et scripta qualiacunque et quorumcunque aucthorum per Typographos ditiois Nostre, post promulgationem huius edicti Nostri impressa deprehenderit, statim predicta vniuersa Bona confiscare et auferre ac Tercia parte vobis Retenta, duas partes Nobis administrare Modis omnibus debeatis et teneamini. Secus nullomodo facturi. Praesentibus perlectis Exhibenti Restitutis. Datae Albae Juliae die decima septima Mensis Septembris. Anno Domini Millesimo quingentesimo Septuagesimo primo.

STEPHANUS BATHORÏ

de Somlyo m. p. (P. H.)

(Eredetije papiron, a száz nemzet levéltárában II 999.)

675.

Báthory István erdélyi vajda útlevele az egri várba utazó Damokos Péter és Lázár Lőrincz udvari hívei számára. Kelt Tordán, 1572. május 10.

Stephanus Bathori de Somlyo Wajyuoda Transsiluanus et Sicularum Connes etc. Vniuersis et singulis Magnificis Egregijs Nobilibus Comitibus Vicecomitibus et Judicibus Nobilium quorumcunque comituum, Capitaneis, prefectis, castellanis, prouisoribus, officialibus eorumque vices gerentibus, item Tricesimarum teloneorum et vectigalium exactoribus, pontium passuumque et vadorum custodibus, nec non prudentibus, circumspectis Judicibus Juratisque ciuibus Ciuitatum Oppidorum villarum possessionum cunctis etiam alijs, presentes visuris, Salutem et fauorem. Proficiscuntur ex annuentia nostra in Arcem Agriensem hÿ Egregÿ Petrus *Damokos*,

et laurentius *lazar* Aule nostre familiares pro conficiendis quibusdam negotijs suis, Committimus itaque vobis harum serie firmiter, quatinus dum et quando dicti Petrus Bamakos, et laurentius *lazar* presentium scilicet ostensores ad vos vestrique in medium peruenerint, eosdem vbique pacifice et citra quodlibet impedimentum dimittere, et per vestros dimitti facere debeatis et teneamini. Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in oppido Thorda die decima mensis Maÿ Anno domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Secundo.

STEPHANUS BATHORÿ

de Somlyo m. p.

(P. H.)

FRANCISCUS FORGACH
de Gimes.

(Eredetije papiroson a Domokos cs. ltban.)

676.

*Káosztás-Szentmiklósi Pókai György ügyvédvalló levele. Kelt Tordán,
1572. jun. 1-én.*

Nos Stepbanus Bathorÿ de Somlío waywoda Transsylvanus et Sicularum Comes etc. Memoriae commendamus per presentes Quod Egregius Georgius *Pokay de kapoztaszentmiklos* coram Nobis personaliter constitutus In omnibus causis suis et earum Articulis tam per ipsum contra Alios, quam per alias quospiam contra ipsum In quibuslibet terminis coram quouis Iudice et Iusticiaris Regni Ecclesiastico videlicet et seculari, a data presencium per Anni circulum motis vel mouendis, Egregios Nobiles Ladislaum Somborÿ directorem causarum nostrarum, Laurencium Tetey, Iosam literatum de Besenieo, Blasium chiakanÿ de kerezturfalwa, Matthiam literatum Aczel, Dominicum Semÿen de Beogeo, Benedictum Henter de Aÿta, Thomam literatum de Ipp, Gregorium literatum de Zentegÿed, Martinum literatum Radwanczÿ, Lucam literatum patakÿ, Dionisium literatum Thorma, franciscum Heiossÿ, Stephanum literatum de Akoslalwa, Michaellem Rado, Sigisinundum Thompa, Iacobum Pokaÿ, Blasium Thordaÿ de Theremÿ, Ioannem Kathaÿ, Andream literatum Medvessÿ, franciscum Zekel de Ernÿe, Paulum Nÿwÿthodj, Matthiam Teoreok de Andrasfalwa, Mattheum Incze de Somosd,

Petrum Domokos de Lengyelfalwa, Martinum literatum de Tarchiafalwa, Nicolaum kowachy de wagas, Lucam Ioannem de Hoggya, Iacobum gegeo de Delne, Ioannem Albert Chioraortany, Mattheum chiky de fiatfalwa, Nicolaum Basa de chyerefalwa, Martinum de Hoggya, Nicolaum Mezeo, Georgium Daczo, Gasparem Illyessy, Valentinum kalnoky, Nicolaum Henter de Ayta et Ioannem Sykesd fecit constituit et ordinavit suos veros et legitimos procuratores, ratum atque firmum se promittens habiturum quicquid per predictos suos procuratores simul vel diuisim exhibitores videlicetsew exhibitorum presencium dictum Actum et procuratum fuerit in causis suis prenotatis. Datum Th(ord)ae primo die Mensis Iuny Anno domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Secundo.

(P. H.)

LECTA.

(Eredetije papiron, az erd. Múzeum kéziratárában, b. Orbán Balázs adományából).

677.

Báthory István erdélyi vajda rendelete a vármegyék és székely székek tiszteinek s a Székelyföldön levő királyi adományosoknak, melyben megtiltja a székely felkelés előtt Marosvásárhelyre költözött jobbagyok visszavitelét, minthogy a székely felkelés előtt a székelyek közt szabad költözési jog volt és addig ott királyi adományosok nem voltak. Kelt Tordán 1572. jun. 30.

Stephanus Bathori de Somlio Waywoda Transsylvanus et Siculorum Comes etc. Vniuersis et Singulis dominis Magnificis Egregys, Nobilibus Comitibus Vicecomitibus et Iudicibus Nobilium quorumcumque Comitatum, Item *Iudicibus Regys. potioribus et Senioribus Sedium Siculicalium*, Cunctis etiam alys huius regni nobilibus quocunque officio et praefectura fungentibus, Signanter vero *Donataris in Sicilia, existentibus* presentes visuris Salutem et Fauorem. Ex significationibus et grauissimis querelis Iudicis, Juratorum, caeterorumque vniuersorum ciuium et inhabitatorum *oppidi Zekelwasarhell* intelligimus, esse plerosque ex vobis, qui colonos nostros *adhuc ante insurrectionem plebeam Siculorum (dum scilicet nulli adhuc in medio eorum donatarj forent, pris-*

cague libertatis eorum praerogatiua vntes, liber cuilibet ipsorum ad quacunq; loca pateret exitus et introitus), ex diuersis possessionibus Siculicalibus, ad idem oppidum Zekelwasarheliense inhabitandi gratia sese conferentes, et ibi certas quoque iam sessiones et hereditates rurales magno labore et pretio comparantes, ostensis tantummodo literis nostris praeceptorÿs Superinde confectis sub poena ducentorum florenorum in publicis articulis contentorum repeteretis ab ipsis, neque vero tales retinere audentes, intra vllam Juris viam auferretis, Etsi nos non fugiat in Articulis pulilicis clare continere reductiones eiusmodi fugitiuorum colonorum, Tamen cum ydem Ciues asserunt illos quoque Jobbagiones vos auferre, qui diu ante praescriptam insurrectionem Siculorum, dum nulli adhuc ibi donatary forent, ad iam fatum eorum oppidum sese contulissent et ab eo toto tempore ibi manerent, Certum sit autem inter Siculos liberum antea fuisse exitum et introitum, Ad humillimam Itaque eorundem Ciuium Supplicationem et significationem Statuimus Vt tales antiqui Coloni aduentÿ citra viam Juris in posterum ne impedirentur neque reducerentur, demptis Ulis qui post antedictam insurrectionem et donatarios in Sicilia creatos, profugissent, quos more solito reduci nequaquam interdici-mus, Pro eo harum serie Commitimus vobis et mandamus firmiter quatinus acceptis presentibus, rebusque sic vt praefertur stantibus, a modo in posterum Nemo Vestrum tales antiquos fugitios colonos, qui vt praemissum est adhuc ante insurrectionem plebeam Siculorum ad illud oppidum sese contulissent et ab eo toto tempore ibi manerent, demptis praeinsertis, citra viam Juris impediatur neque reducat, Verum si quid Juris in eisdem habere vos praetenderitis, Id legitimo processu prosequi et intendere modis omnibus debeatis et tencamini, Secus nun facturi praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Oppido Thorda vigesima die mensis Juny Anno domini Millesimo quingentesimo Septuagesimo Secundo.

STEPHANUS BATHORY
de Somlyo m. p.

(P. H.)

FRANCISCUS FORGACH
de Gimes Canc. m. p.

(Eredetiye papiron *Maros-Vásárhely város ltárában*).

Báthory István erd. vajda megparancsolja Siger Jánosnak az udvarhelyi vár udvarbírójának és Nagy Ferencznek, azon vár várnagyának, hogy Solymosi Mátyást az udvarhelyi várbeli gyalogok kapitányát az Udvarhely mezővárosában neki adományozott puszta telekke és tartozandóságaiba igtassák be. Kelt Gyulafejérvárt 1572. jul. 6.

Nos Stephanus Bathori de Somlyo Wayuoda Transsylvanus, et Siculorum Comes etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos cum ad certorum dominorum Consiliariorum nostrorum intercessionem nobis propterea factam, Tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus Seruitys *Nobilis Mathiae Solymossy Capitanei peditum nostrorum in Arce Wdwarhelyi*, quae ipse Sacrae primum Regni Hungariae coronae, ac deinde nobis quoque per omnes occasiones constanter exhibuit et inpendit, Totalem igitur et integram sessionem desertam *in oppido Wdwarhely* in vicinitate domorum Marci Pribek, ab una, ac Thome Cata, parte ab alia, existentem habitam, alias ad collationem nostram rite et legitime deuolutam, Simul cum terris arabilibus et feneto, ac alijs cunetis vtilitatibus suis et pertinentijs quibuslibet, ad eam de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, Memorato Mathie Solymossy ipsiusque haeredibus et posteritatibus vniuersis, fauenter dedimus, donauimus et contulimus. Pro ut damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irreuocabiliter tenendam, possidendam pariter et habendam, Saluo Jure alieno. Quocirca vobis Egregijs *Joanni Syger Prouisori, ac Francisco Nagy Castellano Arcis Wdwarhelyi* harum serie comittimus firmiter, quatinus acceptis presentibus prefatum Mathiam Solymossy in dominium dicte Sessionis deserte legitime introducere et eidem suisque heredibus et posteritatibus vniuersis modo premissis statuere, ac in ea defendere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Ciuitate Alba Julia die Sexta mensis Julij. Anno domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Secundo.

STEPHANUS BATHORY

de Somlyo m. p.

(P. H.)

FKAKCISCUS FORGACH

de Gimes m. p.

(Eredeti je papiron, *Solymossy Károly udvarhelyi polgármester családai levéltárban.*)

Báthory István erdélyi vajda Ispán Margitnak, Csikszentmártoni Kecseti Mihály özvegyének, férje halálától számítandó egy esztendeig perhaladékokat enged. Kelt Gyulafejérvárti 1573. ápr. 4.

Nos Stephanus Báthory de Somlyo Vaiuoda Transsiluanus ac Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus per praesentes quibus expedit vniuersis, Quod Nos cum ad Nonnullorum dominorum Consiliariorum Nostrorum instantem Intercessionem Nobis propterea factam, Tum vero rationem habentes, viduitatis, Nobilis dominae Margarethae Ispan, Relictae *Egregy Agilis condam Michaelis Kechÿethÿ de Chÿk Zent Marton*, Nec non orphanitatis liberorum suorum, in quam ipsi, ob recentem obitum, eiusdem, Michaelis Kechÿethÿ deuenisse dicuntur, vniuersas igitur et quaslibet causas, Ipsorum tam viunte ipso Michaele Kechÿethÿ quam etiam post mortem eiusdem, tam per ipsos contra alios quam etiam per alios quospiam contra ipsos motas vel in futurum mouendas, Infravnius Integri Anni Reuolutionem a die obitus praedicti Michaelis Kechÿethÿ pomputandi fauenter duximus prorogandas prout differimus et prorogamus. Quocirca vobis Egregÿs, et Nobilibus, Magistris nostris prothonotarÿs et caeteris assestoribus Sedis nostrae Iudiciariae, Item Comitibus, Vice Comitibus, et Iudicibus Nobilium quorumcumque Comititatum, cunctis etiam alÿs Iudicibus et Justitiarÿs Regni ordinarÿs praesentes visuris harum serie committimus et mandamus firmiter Quatenus praefatam Margaretham Ispan ac caeteros orphanos dicti Michaelis Kechÿethÿ ad quorumuis Instantiam, tempus Infra praemissum vestro astare Iudicatu cogere et compellere, vel eos propterea in bonis et rebus ipsorum quoquomodo damnificare minime debeatis Nec sitis ausi modo aliquali praesentibus perlectis exhibenti Restitutis. Datum Albae Iuliae Quarto die Mensis Aprilis Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo tertio.

STEPHANUS BATHORÿ

de Somlyo m. p.

(P. H.)

FRANCISCUS FORGACH

de Gimes m. p.

Hátára jegyezve: Anno 1573 In festo Corporis Domini exhibite in facie Sedis per nobiles Stephanum literatum de Akos-

falwa et Benedictum Kun de Kaal pro domina Margaretha Relicta et orphanis condam Nobilis Michaelis Kecziethj.

(Eredetije papiroson, az *erd. Múzeum kéziratában, b. Orbán Balázs adományából.*)

680.

Báthory István erdélyi vajda vallató parancsa Szentmiklósi Bókai György özvegye Czakó Margit részére. Kelt Tordán 1573. május 21-én.

Stephanus Bathory de Somlyo Waiwoda Transyluanus, et Sicularum comes etc. Vniuersis et singulis Egregys nobilibus Agilibus et Ignogilibus bone scilicet ac honeste fame et Conditionis vtriusque sexus hominibus vbiuis in hoc Regno Transsylvanie existentibus et commorantibus praesentes visuris salutem et fauorem. Exponitur nobis in persona generose Domine *Margarethe Chako consortis nobilis Georgy Pokaj de Zentmiklos*, Qualiter eadem Exponens medio vestri ratione certorum negotiorum coram declarandorum, in praesentia *Nobilium Agilium Tome ac Petri Salamon, Tome literati, Pauli Balas de Somlyo, Joannis Chako de Zentlelek, Elie Chiko de mendzenth¹⁾*, pro Jurium suorum tuicione quandam fassionem et Attestacionem celebrari facere vellet Jure Regni nostri Requirente. Quare harum serie mandamus firmiter, vt dum cum presentibus fueritis Requisitesi vel quilibet vestrum fuerit Requisitesus statim sub oneribus singularum sedecim Marcarum grauis ponderis ad diem et locum per Ipsam Exponentem vobis prefigendum in presentiam dictorum hominum nostrorum Accedere, Ibiq; ad fidem vestram Deo debitam, qualiscunq; vobis super coram Interrogandis constiterit cerlitudo veritatis, suo modo dicere fateri et Atte(stari) modis (omnibu)s debeatis et teneam(ini.) Super (qua)quidem fassione et Attestacio(ne vestra) liter(as tandem) per prefatos homines nostros fide eorum mediante conscribendas Annotato (*így*) exponenti, Jurium suorum ad cautelam necessarias dari committimus et mandamus Communi Justicia Requirente, Secus ne teceretis, presentibus perlectis Exhibenti Restitutis. Datum Thorde

¹⁾ *Somlyó* (Csík-Somlyó), *Szent-Lélek* (Csík-Szentlélek) és *Mindszent* mind Csík-széki helységek

feria quinta proxima post Dominicam Trinitatis, Anno domini Millessimo, Quingentesimo, Septuagesimo tercio.

(P. H.)

LECTA.

(Eredetije papiroson, az erd. Múzeum kéziratárában b. Orbán Balázs adományából.)

681.

Báthory István erdélyi vajda vallató parancsa Szentannai Lázár Ferencz részére. Kelt Tordán, 1573. jun. 8-dikán.

Stephanus Bathori de Somlyo Vaiuoda Transsilvanus et Sicularum Comes etc. Vniuersis et singulis Egregys, Agilibus. Nobilibus, Primoribus, Primipilis, pariter et ignobilibus, cuiusuis status, bonae tamen et honestae famae et conditionis vtriusque sexus honimibus, vbiuis in hoc Regno Transsilvaniae existentibus et commorantibus, Salutem et fauorem. Exponitur Nobis in persona Egregy et Agilis *Francisci Lazar de Zent Anna*, qualiter idem exponens medio vestri ratione et praetextu certorum negotiorum coram latius declarandorum, in praesentia Egregiorum Nobilium et Agilium *Pauli litterati Varadi de Markod*, Secretary nostri, *Nicolai Chani de Zentkiraly*, *Christophorj Cheszei de eadem Zentkiraly*, *Petri Baco*, *Michaelis Burian de Zent Lazlo*, alterius *Michaelis Kornis de Zentgieorgy*, *Volphgangi Katai de Zentrontas*¹⁾, pro Jurium suorum tuitione quandam fassionem et attestationem celebrari vellet. Jure admittente, legeque Regni requirente. Cum autem veritatis fassio et Justitiae recognitio nemini sit abneganda, pro eo harum serie hortamur vos, et nihilominus autoritate nostra, qua publice fungimur, vobis comittimus et mandamus firmiter, Quatenus, dum et quandocumque cum praesentibus fueritis requisili, vel quilibet vestrum fuerit requisitus, statim sub oneribus singularum Sedecim Marcarum grauis ponderis, ad diem et locum per ipsum exponentem, vel hominem eiusdem vobis praefigendum, in praesentiam memoratorum Nobilium personaliter

¹⁾ Valamint *Szent-Anna*, úgy *Markód*, *Szent-király*, *Szent-László*, *Szent-György* és *Szentrontás* (eredeti nevén *Szent-Trinitas*, vagy *Szent-Háromság*) mind Maros-széki helységek.

accedere, Ibique ad fidem vestram Deo debitam, qualiscumque vobis aut vnique vestrum super coram interrogandis constiterit certitudo veritatis, sub modo dicere, faterique et attestari modis omnibus debeatis et teneamini. Super quaquidem fassione et attestatione vestra litteras tandem praefato exponentj, Jurium eiusdem futuram ad cautelam, per praefatos homines nostros, sub Sigillis ipsorum, fide eorum mediante conscribendam dari volumus et Jubemus, communi Justitia requirente. Secus onere sub praescripto non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in Oppido Thorda, feria secunda proxima post dominicam tertiam post Trinitatis, Anno domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Tertio.

LECTA.

(Az eredetiről vett egyszerű másolata az *Erd Múzeum kéziratárában*, az egykor Benkő József birtokában volt *Miscellanea Historica et Diplomatica* című múlt századi másolatgyűjteményben).

682.

Baki Pál a marosszéki szent-királyi kolostort, a hozzá tartozó Remeteszeggel és Tófalvával, az egerszegi, szentkirályi, bergenyei, harczói, bárdosi, szentgyörgyi és csejdi részjóságokkal, továbbá Maros-széki panyiti részjóságát cserébe adja Alárdi Ferencznek Fejér-vármegyei miklóslaki, szentkirályi, csesztvei, csongvai, tardosi és bagói részjóságaiért. Kelt 1573. nov. 3.

Mÿ Radak Lazio es Radak Imreh az megnevezett Radak Lazlo fya aggywk emlekezetre ez Mÿ Lewelwnknek rendiben, hogy Jeowenek mi eleonkbe az Vÿtezleo Alard Ferencz urunk egy feleol, mas feleol penyg az Vÿtezleo Bakÿ Pal Vrwnk mindenÿk feel vewen felesegek gyermekek es minden keozelb walo Attyokfÿaÿnak kÿket az dolog Inkab illetve terheket, Teonek mÿ eleottunk illÿen wallast es chÿerett eoreokbe meg allandott, Leg eleozeor Bakÿ Pál az Zentkÿralÿ Remete Clastromat kÿ Maros zekben vagyon, minden hozza tartozo Joszagiwal eozwe tudnyillÿk az tellÿes Joszaggal Remetheszeggel, Thofalwawal, ez felett Egerzekben, Zentkÿralyou Bergenÿeben Hoczczoban Bardosban Zent Gyeorgben es eheÿdben

valo rez Jozagýwal eozwe, kýk Maros zekben vadnak, kýk az Clastromhoz tartoznak, ennek felette Panithbelý Rez Jozagat ký Maros zekken wagýon, minden hozza tartozokkal es Jeowedelmewel (feo)ldeýwel, Reteýwel wýzeýwel erdeývel zeoleoýwel, zeoleo hegýwel Molnawal es egýeb hozza tartozoýwal eozve, valamý newel newezetýk az meg mondott Alard Ferencznek es az w Maradekinak fýwrol fýwra atta meg vonhatatlan keppen, vyzontag Alard Ferencz is Az meg newezett Jozagert Mýklos Lakaban, Zentkýralýban, Chýeztweben, Chýongwaban, Thordasban, es Bagoban walo rez Jozagitt kýk feýer warmegieben vadnak minden hozza tartozo eoreoksegýwel es Jeowedelmewel eozwe tudný illýk feoldeýwel Reteýwel, erdeýwel, wýzeýwel, tawajwal, zeoleývel, zeoleohegýwel, Molnajwal es egýeb minden hozza tartozo Jozagýwal eoreoksegewel walami newel newezetýk az meg mondott Baký Palnak es Moga Juditnak az w hazas tarsanak es az w Maradekinak fýwrol fýwra atta meg vonhatatlan keppen. Ennek felette ezen Alard Ferencz ada Baký Palnak három zaz forintot, kýt my eleottunk fel weon, Baký Pal fel wewen igy az Euictiot, hogý hatalmas feýedelem es orzág ellen enný Euictiot fel nem vezen magara, hanem minden teorwený zerint valo haborgatok ellen kez az Jozagot oltalmazný ferencz Vram keolchýegeuel es prokatora által. Eztes hozza tewen hogý ha az Zekelyek fegýwerekkel meg zabaditanak magokat, es zabadtságok meg adatneyek Panitnak wgý semmý Euictioýatt fel nem vezý Baký Pál, hogy ha penig teorwennýel valamý rezt vagy az tellýes Jozagot el nýerneyek Ferencz Vramtul, tartozýk Baký Pal masutt mast annýt helyben adný Alard Ferencznek. Vyzontag Alard Ferenczis fel wewen az euictiot, hogý minden peresek ellen Baký Palt az meg newezett neký adott Jozagban tulaýdon keolchegewel es farat-sagawal meg oltalmazza Ha penig meg nem oltalmazhatnaýa valamý rezeben, vagy az tellýes Jozagban, meg masutt tartozik annýt neký adný. Ennek a Concambiumnak ezer Araný forintot vetek keotele- nek, hogý valamellyk fel meg nem tartana, az megnewezett concam- býomott akarmý czýkelýeben, nem hozzw pernek folýásával, hanem elseo octawan az concambiumnak megzegése után ký keowetkezýk, teor meg allassek es az ezer Araný forint feleol ezen Lewelnek ereýwel eleget vehessen
..... Ennek nýilwan walo býzonsag(ara) attuk

az mý pechÿetwnkel
mind zent nap ut(an) walo ked(den) Anno domini 1573.

(Báthory Istvánnak 1575-ben kelt megerősítő leveléből, mely eredetiben megvan a gr. *Teleki család m.-vásárhelyi levéltárában 7644. sz.*)

683.

Báthori István erd. vajda parancsa több megnevezett Maros-széki előkelő birtokoshoz, hogy Kecseti Mihály özvegyét Csányi Margitot intsék meg, hogy miután ismét férjhez ment, hitbérét és menyasszonyi hozományát gyermekei Borbála és Mihály végrendeleti gyámjaitól Kecseti Gáspártól és Káli Kún Benedektől vegye fel, a Marosszéki Csik-Szentmárton, Köszvényes, Maja, Nádasd és Csíkfalva, s az Udvarhely-széki Malomfalva, Boldogasszonyfalva, Uj-Székely, Solymosfalva és Semjénfalva helységekbeli részjóságokat pedig adja át gyermekei és említett gyámjainak. Kelt Gyekén 1574. január 19-én.

Stephanus Bathore de Somlyo Waiuoda Transsylvanus et Siculorum Comes etc. Nobilibus et agilibus, Paulo Nyöjthodÿ, Matthie Teoreok et Stephano Balassÿ de Andrasfalwa, Joanni Zekely de Chÿkfalwa, Blasio Tooth et Petro Czÿryak de Jobagÿfalwa, Georgio Nagy de Kaaly, Gregorio Bala, Detro Ozdÿ de Gaalfalwa, Benedicto et Nicolao de Maya, Salutem et fauorem. Exponitur Nobis in personis Nobilium et Agilium *Casparis Kechetÿ de eadem kechett* et Benedicti kun de kaaly, Tutorum videlicet Testamentationum Nobilium et Agilium puerorum, puellae Barbare, filiae Agilis condam Michaelis de kechett, ex condam Domina Margaretha consorte sua filia olim Benedicti Solymossy, Ex Nobili dudum domina Anna consorte sua filia condam Ladislai eossy de Solÿmos, ac Michaelis, filÿ eiusdem Michaelis, de kechett, Ex Nobili domina Margareta similiter consorte sua progeniti, Qualiter Ipsi prefate Nobili domine, Margarethe Relicte condam Michaelis kechetÿ, ex quo se ad alia vota transtullit, nomenque et titulum prioris domini et Mariti sui premortui mutasse perhibetur, de dote et rebus suis paraphernalibus, eidem Juxta Regni consuetudinem, prouenire debentibus plenaria solutione mediante satisfacere, de porcionibus possessionariÿs, In possessionibus *Chÿk Zentmarthon, Keoszwe-*

njes, Maÿa, Wadasd, Chÿkffalwa, In Sede Maros, Item Malomffalwa, Bodogasszonfalwa, Wÿzekelÿ, Solÿmosffalwa, Semÿjenffalwa, in Wdwarhelÿ Sedibus Siculicalibus existentibus habitis vellent et niterentur. Item literas et literalia Instrumenta factum bonorum præscriptorum tangentia et concernentia, Item Res Mobiles et Immobiles, puta Aureas, Argenteas, vestes preciosas, equas equaciales pecudes, et pecora, porcos et Alia, domus clenodia, ad rationem prefatorum orphanorum Repetere et Rehabere, et ad sustentationem Iamfati Michaelis filÿ eiusdem alterius Michaelis kechetÿ in tenera aetate existentis, juxta limitationem condignam, Quotanis Infra tempus Idoneum Sequestrare et excidere vellent, Reliquas vero porciones possessionarias In dictis possessionibus existentes habitas ad rationem eorundem orphanorum repetere eisdemque fideliter conseruare vellent Jure admittente, Pro eo hortamur vos, et nichilominus Autoritate Nostra qua fungimur committimus et mandamus firmiter vt acceptis præsentibus Statim simul vel duo vestrum sub oneribus alias In talibus obseruari solitis erga prefatam dominam *Margaretham Chÿany Relictam dicti condam Michael kechetÿ* accedentes ammoneritis eandem dicatisque et committatis eidem verbo nostro Vaiuodali vt ipsa prenotatam dotem suam a prefatis Caspare kechetÿ et benedicto kwn, tutoribus Antefatorum puerorum Barbare et Michelis kechetÿ, leuare ac predictas porciones possessionarias eisdem Exponentibus possidendas Remittere debeat et teneatur Que si fecerit bene Quidem alioqui prohibeatis eandem ab vltiori detentione et conseruatione, vsu fructuumque et Quarumlibet vtilitatum perceptione ac percipi factione, Et Nichilominus Euocetis eandem ratione preuia et aliorum certorum negotiorum coram laciis declarandorum In praesenciam Judicum Regionum et assessorum prescripte Sedis Maros, Rationem superinde Reddituram efficacem, committentes Nichilominus eisdem serie presentium vt Ipsi statim in prima Sede Ipsorum Judiciaria, post harum Exhibitionem primitus celebranda causam eandem Assumere Inter easdemque partes secundum Deum et Eius Justiciam Rectum et aequum Iudicium facere et administrare Casu vero si qua partium, Ipsorum Iudicio contenta esse Nolluerit Ex tunc Ipsi causam eandem In curiam Nostram, Nostram scilicet in presentiam transmittere Modis omnibus debeant et teneantur Secus non facturi presentibus perlectis

exhibenti Restitutis. Datum in possessione Gyéke feria tertia proxima post festum Prisce virginis Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Quarto.

(P. H.)

LECTA.

(Eredetije papiroson az *erd. Múzeum kéziratárában, h. Orbán Balázs adományából*)

684.

Báthory István erdélyi vajda vallató parancsa Szentkirályi Andrassy Péter részére Kozmási Becz Bál Csik, Gyergyó és Kászón-széki királybíró ellen. Kelt Gyulafehérvárt, 1574. augusztus 17-dikén.

Stephanus Bathorÿ de Somlio Waiuoda Transsilvanus et Siculorum Comes etc. Egregys et Agilibus Ioanni Lazar de Chycho, Anthonio hadnagy de Zent Imreh, Helie Czyko, Gregorio Tamas, Valentino Bartok de Mindzent et Thome Salamon de Taplocza, Salutem et fauorem. Exponitur nobis in persona Egregÿ et Agilis *Petri Andrassÿ de Zentkÿralÿ*, Qualiter ipse Egregium et Agilem *Paulum Becz de Kozmas Judicem regium Sedium Siculicalium Chyk gyergio et kazon*, Ratione certorum negotiorum, coram latius declarandorum, In presentiam Egregiorum et Agilium *Stephani Lazar Indicis regÿ et alterius Indicis regÿ substituendi*, caeterorumque Juratorum assessorum dictarum sedium Siculicalium Chyk, gÿrgio et kazon, In causam conuenire, et ex parte eiusdem ab eisdem Iudicium et Justiciam habere et recipere vellet Jure admittente. Pro eo committimus et mandamus vobis firmiter harum serie, vt acceptis presentibus, statim simul vel duo vestrum sub oneribus alias in talibus obseruari solitis, erga prefatum Paulum Becz accedendo, qui si personaliter reperiri poterit, eundem ibidem personaliter, alioqui de domo habitationis siue solite sue residencie, vel de bonis et Juribus suis possessionariis, vnde videlicet presens euocatio vestra commode ad scitum suum deuenire poterit, euocetis eundem Ratione preuia coram latius declaranda, in presentiam dictorum Iudicum regiorum et assessorum iam fatarum sedium Siculicalium Chyk gyrgio et kazon Rationem redditurum efficacem, Committentes nihilominus eisdem Iudicibus regys, cacte-

risque Juratis assessoribus, ut ipsi statim in prima sede ipsorum Judiciaria, primitus post harum exhibitionem celebranda, Causam partium premissam, in presentiam ipsorum assumere ac penitus inter easdem secundum Deum et eius Justiciam aequum ac rectum Iudicium facere et administrare, Ac si qua partium huiusmodi ipsorum Iudicio non contentabitur, extunc ydem causam eandem, gratia maturioris discussionis In curiam nostram, nostram scilicet presentiam transmittere debeant et teneantur. Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Albae Juliae, decima septima die mensis Augusti. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagessimo quarto.

(P. H.)

LECTA.

(Eredetije a m. kir. orsz. levéltárban: N. R. A. Fasc. 1574. Nro 9.)

685.

Báthory István erd. vajda megparancsolja, hogy az Udvarhely városában lakó nemesek s ott örökölt házakat bíró kiváltságosok, kiket ő vagy elődje mentett föl, a várost illető közterheket a többi lakosokkal egyenlően hordozzák, minthogy azokkal egyenlően részesülnek a város földeinek, réteinek, erdeinek s egyéb tartozandóságainak használatában. Kelt Segesvárt, 1574. decz. 21-dikén.

Stephanus Bathorÿ de Somlio, Waiuoda Transyluanie, et Siculorum Co(mes) etc. Vniuersis et singulis, Nobilibus, Item exemptis per nos, aut defunctum princip(em) predec(essorem) nostrum, *in oppido Uduarhely* degentibus et commorantibus ac ibidem domos haeredi(tarias h)abentibus, Salutem et fauorem. Supplicarunt nobis vniuersi ciues et incole dicti oppidi V(duarhely), ut cum vos quoque vtilitatibus eiusdem oppidi, syluarum, pratorum, terrarum arabilium, aliarumque eiusdem oppidi pertinentiarum aequaliter cum exponentibus fruamini, aequalia etiam onera in rebus eiusdem oppidi vos cum ipsis subire mandemus. Itaque nos nolentes aut vestris (iu)ribus quicquam derogare, aut solos ipsos exponentes oneribus publicis oppidi grauare, Cum id vestris iuribus aut libertatibus nihil officiat, sed ad publicum vestri et eius oppidi bonum faciat, aequumque sit vt cuius commoda capimus eius etiam pondera

subeamus, Volumus et vobis serie presentium committimus, vt in illis rebus (non tamen alijs) que factum et negocium ipsius oppidi publicum tangunt seu concernunt, Cum (in)colis eiusdem oppidi reliquis aequalia subeatis onera. Nec secus facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Segeswarÿ, vigesima prima die Decembris Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo quarto.

STEPHANUS BATHORJ

de Somljo m. p.

(P. H.)

MART. BERZEUCEIUS,

Consiliarius et Secretarius m. p.

(Eredetije papiron *Udvarhely város levéltárában.*)

686.

Báthori István erdélyi vajda parancsa több megnevezett Maros-széki előkelő birtokoshoz, hogy II. János király ítéletlevele értelmében, oct. 4-ikén s a következő napokon Makfalván az Ábrán nem Nagy ága és Órlöcz nem Seprőd ágabeli nemes és nem nemes lóföket hallgassa ki, hogy Orbán Tamás és Nagy Ambrus az Ábrán nem Nagy ágán, Sala Albert és Szilveszter János az Órlöcz nem Seprőd ágán, Péterfi Albert, Miklósi Péter, Balási Márton és Szilveszter András a Jenő nem Szomorú ágán, és Szilveszter Miklós neje Mártha a Megyer nem Kürt ágán birt kibédi lófőségek tartozandóságaképen birják-é a makfalvi határon azon földeket, melyekért őket Váradi Balog András adományos mint felperes perbe fogta. Kelt Megyesen 1575. jun. 30-dikán.

Stephanus Bathorÿ de Somlÿo Waiuoda Transsÿlvanus et Siculorum Comes etc. Egregÿs Nobilibus et Agilibus Magistris Nicolao de Wÿsselen et Emerico Swliok Prothonotarÿs Nostris, Item Michaelj Baxas de Comadj, Danielj Nadaj, Alteri Danielj Papaj, Emerico Enÿedj, Joanni Bornemizza, alteri Joannj keopoczÿ, Mattheo feÿer, Andreae Samsondÿ, Georgio Ernÿej, Clementi Thordaj, Andree Zathmarÿ, Georgio litterato Wasarhelj et Paulo kechetj Juratis Notarÿs et Scribis Sedis nostre Judiciarie, Item *Emerico et Francisco Lazar de Zent Anna, Judicibus Regÿs Sedis Aranyas*, Paulo Niwthodj de Andrasffalwa, Joanni Zekelj de Chÿkffalwa, Francisco Balasso, Georgio similiter Balassÿ de Abod, Matthie Dosa de kÿbed, Mihaelj kechyetj, Blassio Zekelj et alteri Blasio Symon de Somosd, Francisko Kemenÿ

de Wajá, Thome Nagj de Demeterffalwa, Joanni Lazar de Sard, Paulo Waradj de Markod, Blassio Tompaj de eadem Salutem et fauorem. Noueritis Quod nobis feria Secunda proxima post Dominicam Secundam Trinitatis Scilicet Termino celebracionis Judiciorum primj diej Mensis Juny Nouissime transactj, Ad quem vputa Terminum vniuerse Cause dominorum et Nobilium Sicularum Transsylvanensium ab obitu Serenissimi principis Domini et dominj quondam Lwdouicj Regis Hungariae pie memorie, Ex publica eorum constitutione adiudicari solite per nos generaliter fuerant prorogate, Vna cum Magistris nostris protonotarýs et Juratis Sedis Nostre Judiciarie Assessoribus pro Tribunalj Sedentibus, Nobilis Joannes Bachy pro Egregio Francisco Balogh de waradino vt Actor ab vna, Ac Franciscus Hayossy pro Nobilibus et Agilibus Thoma Orban, Ambrossio Nagy, Alberto Bala, Joanne Syllyster Alberto Peterffy et fratribus eiusdem Petro Miklossy Martino Balassy Andrea Syllyster, Martha Consorte Nobilis Nicolay Syllyster de kybed velutj In causam atractis ab alia partibus vtrinque cum procuratorýs literis nostris in figura Judicy nostri comparentibus, ydem procuratores prefatarum partium quasdam literas Serenissimi principis Domini et domini quondam Joannis Secundj Dej gratia Electj Regis Hungariae, Dalmaciae, Croaciae etc. pie Memorie, Adiudicatorias in opido Zekelwasarhely feria secta post festum Beatj Petrj Cathedratj, In anno Dominj Millesimo Quingentesimo Septuagesimo primo transacto preterito In termino videlicet celebracionis Judiciorum octauj diej festj Epiphaniarum domini in eodem (anno) transacto preteritj pro parte ipsius Actoris contra predictos Incausamtractos confectas et emanatas vobis sonantes nostro Judiciario producere curauit¹⁾ conspectuj, huiusmodj sub tenore *Joannes Secundus dei gracia Electus Rex* stb. (*Lásd 1571-re IL k. CCCCI. sz. a.*) Quibus exhibitis et presentatis prefatj partium procuratores allegauerunt hune in modum, Qualiter licet ydem Actores et Incausamtractj praescriptas literas dictj Dominj Regis Adiudicatorias Communis Inquisicionis ab eodem Domino Rege pro se ipsis in prescripto termino celebracionis Judiciorum dictj festi Epiphaniarum Dominj excipere et Emanari facere procurauissent, Eas tamen propter recentem obitum

¹⁾ Így procurauerunt helyett.

prefati domini Regis et presertim Intercessionem Egregiorum et Agilium *Michaelis kornÿs Comitis Camerae Salium Siculicalium Emericj et Franciscj Lazar Judicum Reginum Sedis Maros²⁾* tanquam Compositores et discordiam partium inter easdem sedare et in vnionem pacis et Concordie reuocare satagentes celebracionem praemisse attestacionis et Communis Inquisicionis exequi peragereque ex eo quod partes eedem inter sese concordare nequiuissent neglexissent. Supplicando praefatarum partium procuratores vt nos easdem literas praedictj Domini Regis Adjudicatorias Communis Inquisicionis approbare et ratificare in suisque pristinis vigoribus reliqui ac debite Execucioni demandari facere dignemur. Et quia huiusmodj postulatio procuratorum vtrarumque partium Iusta Iurique consona admittenda fore prescripte litere Adjudicatorie Attestatorie Communis Inquisicionis Regie, In suis pristinis vigoribus relinqui ac debite Executioni demandari debere videbantur, frustra enim fierent Iudicia in causis si ea quae Iudicialiter decernuntur debite Execucioni non demandarentur. Quo circa Committimus et Mandamus Serie presentium vobis firmiter. Quatenus acceptis presentibus simul vel duo vestrum sub oneribus alias in talibus observari solitis in festo beatj franciscj Confessoris proxime venturo et alijs duobus uel tribus diebus Inmediate sequentibus ad id aptis et sufficientibus ad faciem dicte possessionis *Makffalwa* accedere, ibique vniuersis testibus Nobilibus Ignobilibus prescriptorum *generum Abran et Eorleocz et Ramorum Nagj Agh et Sepreod* primipilis sub onere singularum Sedecim Marcarum grauis ponderis super eos qui cum presentibus requisiti eo accedere ac veritatj Testimonium perhibere recusauerint Inremissibiliter exigendis vestri in presentiam legitime Conuocatis et presentibus accedendo ab eisdemque ad fidem ipsorum Deo debitam. De eo vtram prefatj Thomas Orbán, Ambrosius Nagÿ *In genere Abran et ramo Nagÿ agh*, Albertus Bala et Joannes Sÿlwester *in genere Eorleocz et Ramo Sepreod*, Albertus Peterffy Petrus Mÿklossÿ Martinus B(alass)y, Andreas Sÿllÿester *in genere Jeneo in Ramo Zomorow*, Domina vero Martha consors praedictj Nicolaj Sÿllÿester *in genere Meggyes et Ramo Kwrth* primipilatus Ip-

¹⁾ Főntebb a bevezetésben ez a két Lázár testvér *Aranyos-szék* királybírájának van nevezve.

sorum in dicta possessione *Kýbed* vocata In pretacta Sede Maros existente habita sint ad quas pretactas terras Arabiles et feneta litigiosa In territorio prescripte possessionis Makffalva Seperatim et seorsim a haereditatibus Incolarum eiusdero possessionis Makfalwa possideant nec ne Sciatis inquiratis et experiaminj Meram plenam atque omnimodam de praemissis certitudinis veritatem. Et posthec vos seriem huiusmodj Attestationis et rescite veritatis premissarum vt fuerit expediendum, cum proprýs et possessionum Attestantium nominibus et Cognominibus conditionibusque testium ad decimum quintum diem vltimj diej ipsius Attestationis legitime perdurantes Nobis fide vestra mediante refferre vel Rescribere debeatis et Tenaminj Secus non facturi praesentibus perlectis Exhibenti Restitutis. Date In Ciuitate Meggyes feria tertia proxima post secundam Dominicam Trinitatis Anno Dominj Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Quinto.

(P. H.)

LECTA.

Hátára jegyezve: 1577. Leuata feria Tercia post Pauli Heremite. Pro A. (Actore) Michael Baxas, pro I. (In causam attractis) Nemo. Iidem inhihent et bona restituere prohibita eodem die per I.

Leuata feria quinta post Pauli Heremite. Pro A. Idem, Pro I. scilicet Incolis Franciscus Haýossý. A. exhibuit literas Relatorias Agilium Mathei feýr Notary Sedis nostre Judiciarie Blasý de Thompa ac alterius Blasý de Somosd. I. petit par scilicet In taller, A. admonet cum presentibus Adiudicatorýs et toto processu tempore Serenissimi condam domini Joannis Electj Regis Emanato : I. non vlt.

Leuata Sabato post Prisce virginis A. Idem, pro I. Idem. I. exhibit prescriptas literas Relatorias. *Deliberatum* Quod Thomas Orban et Ambrosius Nagj vigesimo primo se Nobilibus sibi similibus Albertus Peterffy Petrus Miklossy Martinus Balassy et Andreas Siluester, vigesimo secundo Albertus Bala et Joannes Siluester et Marta Apoldy singuli singulis vigesimo quarto se Nobilibus sibi similibus Jurare tenentur In suplementum testium suorum. Procurator I. Appellat.

1577. Appellacio Introscripta reuisa per principem cum dominus Nobilibus Sabato post dominicam Misericordia Deliberatum et approbatum Iudicium Introscriptum. I Jurabit Secundo die festi Pente-

costes domini coram Judicibus Regys vel vice Judicibus Regys aut eorum duobus in facie terre litigiose.

(Eredetije Nagy-Ajtai Kovács István hagyatékában *a kolozsvári unitarium collegium könyvtárában*. — Említi e levelet, mint tulajdonát Kovács István a székely nemekről és ágakról szóló közleményében, *Erdélyi tört. adatok 1. köt. 262 1.*)

687.

Báthory István erdélyi vajda megparancsolja Siger János udvarhelyi fejedelmi várkapitánynak, hogy Petki Mihály királybíróval együtt vizsgálja meg, igaz-é Csákány Balázs mentsége, hogy t. i. az ellene tett vallomások mind bosszúból történtek. Kelt Beszterczén, 1575. decz. 12.

Egregie fidelis nobis dilecte Salutem et fauorem. Mentý magat nálunk *Chakaný Balas*, hogy az mely wallásokat reá teottek volna, azok az wallasok mind bozzwbol walok wolnanak. Azért ennek meg latasat býztkw read, Petký Myhallyal az kyraly býrowal, hagywan hogý az býzonságokat wed ele, es myvel menty magát *Chakaný balás*, erthd meg Meny wegere annakys ha bozzwbol wallottake rea, es ha meltoc mentsége wagý nem. Mýkor ala Jeowendesz hozzank, nekewnk referallyad. Nec secus facturus. Datum Bistricie, die 12 decemb. 1575.

STEPHANUS BATHORY de Somljo m. p.

Kivül: Egregio Joanni Syger prefecto arcis nostre Vdwarhelyi fideli nobis dilecto.

(*Eredetije papiron az erd. Múzeumban, Mike Sándor gyűjtem.*)

688.

Az Udvarhely, Csík, Gyergyó és Kászon-széki főemberek által fizetett 50 dénáros adó összeírása. Év nélkül (1576).¹⁾

Sedis Udvarhelyi.		<i>Sákod</i> 10-50.	fl. d.
<i>Székely Szállás</i> 2... fl. d.		Illustrissimi Principis	9 —
Casparis Bornemiszsza 1 50		Andreai Eössi	1 —
Laurentý Andoch — 50		Relictae Benedicti Geréb	— 50

¹⁾ Az 50 dénáros adót, az 1575 decemberit, lásd Erdélyi Országgy. Emlekek, II. k. 569 és 570. 1; az 1576 októberit, ugyanott III. k. 112 — 114. 1. Az összeírás úgy látszik 1576-beli, mert az összeírásban Szent-Simon falu rovátában özvegy *Székely Istvánné* férje 1575-ben kapta a szentsimoni jobbágyokat, az *Andrássy Péter* jobbágyait adományozta neki *Báthory*. Továbbá az összeírásban többször előforduló *Kornis Mihályról* hiteles adat van, hogy 1577-ben halt meg.

<i>Chieb</i> 4.	fl.	d.	<i>Timafalva</i> 2.	fl.	d.
Georgii Nyujtodi ...	3	—	Thomae Domokos	2	—
Johannis Fekete	1	—	<i>Chekefalva</i> 13.		
<i>Keöreöspatak</i> 19.			Georgii Chákány	1	—
Illustrissimi Principis	19	—	Balthazaris Geréb	1	—
<i>Veche</i> 6.50.			Iohannis Györfi	—	50
Stephani Petki	6	—	Illustris. P. Defalc. port. 2.	10	50
Andreae Eössi	—	50	<i>Szent Abrany</i> 8-50.		
<i>Beözeöd</i> 18-50.			Illustrissime Principis	7	50
Illustrissimi Principis	18	—	Relictae Benedicti Geréb .	1	—
Relictae Gabrielis Moré ...	—	50	<i>Also Boldogaszonfalva</i> 3.		
<i>Szent Demeter</i> 8.			Georgii Chákány	1	—
Francisci Balassý	—	50	Relictae Benedicti Geréb .	1	—
Georgii Nyujtodi	3	—	Balthazaris Geréb	1	—
Ioannis Baladfi	—	50	<i>Szent Ersebeth</i> 18.		
Relictae Emerici Lázár	3	—	Relictae Gabrielis More....	15	—
<i>Bordos</i> 4.			Andreae Eössi	3	—
Michaelis Kornis	4	—	<i>Hidegkut</i> 5.		
<i>Rava</i> 11.			Relictae Gabrielis More .	2	—
Michaelis Kornis	11	—	Andreae Eössi	3	—
<i>Ujfalu</i> 12.			fl. 162 50 ¹⁾)		
Michaelis Kornis	12	—	<i>Gagy</i> 2.		
<i>Etéd</i> 36.			Georgii Chákány	1	50
Illustrissimi Principis	36	—	Marci Gyeörffi .	—	50
<i>Kereszturfalva</i> 25.			<i>Nagy-Sollymos</i> 16.		
Georgii Chákány	25	—	Illustrissimi Principis	16	—
<i>Siklod</i> 23.50.			<i>Medeser</i> 5.		
Illustrissimi Principis	23	50	Illustrissimi Principis	5	—
<i>Kismeöd</i> 10.50.			<i>Andrásfalva</i> 1.		
Illustrissimi Principis	9	—	1	—	
Iohannis Márton	1	50	<i>Fiadfalva</i> 12.		
<i>Szolokma</i> 6.			Balthazaris Geréb	5	50
Illustrissimi Principis	6	—	Relictae Benedicti	6	50

¹⁾ Ezen 162 fl. 50 dénárnyi összeg teljesen talál, ha a számítást Ujfalu-
nál kezdjük. Az eredetiben bizonyosan ennyi állott egy lapon. Az Ujfalut meg-
előző helységek adója, mely az eredetiben az első lapot foglalta el, az általam
közlött hiteles káptalani átiratban nincs összegezve. Ezen összeg tenne 93 fl.
50 dénárt.

<i>Ujszékely</i> 15 50.	fl.	d.
Illustrissimi Principis	13	—
Relictae Benedicti Geréb .	1	—
Balthasar Geréb	—	50
Ioan. Geréb et Mich. Jánosi.....	1	—
<i>Rugonfalva</i> 12.		
Illustrissimi Principis	12	—
<i>Martonos</i> 7.		
Illustrissimi Principis	7	—
<i>Nagy Kede</i> 1 50.		
Johannis Bornemisza	1	50
<i>Kis Kede</i> 2.		
	2	—
<i>Kobádfalva</i> 7.		
Michaelis Antalffi	1	—
Mathiae Antalffi	2	50
Stephani Benedekffi	2	50
Jacobi Kachyo	1	—
<i>Oppidum Keresztur</i>		
Illustrissimi Principis .	12	—
	fl.	93 —
<i>Kis Sollymos</i> 15.50.		
Illustrissimi Principis	15	50
<i>Kadachi</i> 4.75.		
Illustrissimi Principis	3	75
Petri Simien	1	—
<i>Tarchafalva</i> 5.50.		
Mathiae Antalffi	2	—
Petri Gálffi	1	—
Martini	2	50
<i>Semienfalva</i> 13.		
Illustrissimi Principis	13	—
<i>Ozdfalva</i> 3.50.		
Johannis Hoggyoöy..	1	50
Thomae Ugron	—	50
Benedicti Szombatfalvi....	—	50
Mathaei Alárd	—	50
Petri László.....	—	50

<i>Hogygya</i> 10.50.	fl.	d.
Illustrissimi Principis	—	50
Lucae Hodgyai.....	3	—
Johannis Hogyai.....	4	—
<i>Szent Király</i> 7.50.		
Illustrissimi Principis	6	—
Michaelis Berze.....	1	50
<i>Szombatfalva</i> , 8.		
Illustrissimi Principis	5	—
Benedicti Szombatfalvi....	1	50
Francisci..Vanchyadi.....	1	50
<i>Tibold</i> 3.		
Illustrissimi Principis	3	—
<i>Zetelaka</i> 20.		
Illustrissimi Principis	20	—
<i>Szent Miklós</i> 5.50.		
Johannis Literati.....	5	50
	fl.	96 75
<i>Bágy</i> 12.		
Illustrissimi Principis	11	—
Michaelis Kornis.....	1	—
<i>Nagygalamfalva</i> 25.		
Illustrissimi Principis	20	—
Baltiasaris Bogathi.....	4	—
Pauli Hejasfalvi	1	—
<i>Bettfalva</i> 11.50.		
Balthasar Bogathi.....	9	—
Johannis Marton.....	1	50
Georgii..Janossi.....	1	—
<i>Dechifalva</i> 3.		
Relictae Casp. Miklosfalvi	1	—
Balthasar Bogathi.....	2	—
<i>Oroszhegy</i> 40.		
Illustrissimi Principis.....	40	—
<i>Lengulfalva</i> 11.		
Illustrissimi Principis	11	—
<i>Sándorfalva</i> 7.		
Illustrissimi Principis	7	—

<i>Telekfalva</i> 19.	
Illustrissimi Principis.....	fl. d. 19 —
<i>Szent László</i> 17.	
Illustrissimi Principis.....	15 —
Thomae Ugron.....	1 —
Stephani Ugron, Francisci Farkas et Relictae Cas- paris Miklosfalvi	1 —
<i>Abranifalva</i> (3.50.)	
Johannis..Marton.....	1 —
Relictae Francisci Nagy	50
Thomae Ugron	1 50
Emerici László	50
<i>Szent Pál</i> 12.	
Volphgangi Kornis.....	12 —
<i>Kis Galamfalva</i> 12.50.	
Illustrissimi Principis	12 —
Balthazaris Bogathi.....	50
fl.....	173 50
<i>Szent Péter</i> 10.	
Casparis..Sükösd.....	3 —
Volphgangi Kornis.....	7 —
<i>Városfalva</i> 7.	
Volphgangi Kornis.....	7 —
<i>Jteceniecl</i> 10.	
Michaelis Kornis.....	9 —
Johannis Bögözi.....	1 —
<i>Szent Márton</i> 10.	
Illustrissimi Principis	7 —
Michaelis Kornis.....	2 —
Pauli Simon.....	1 —
<i>Vágás</i> 4.	
Illustrissimi Principis	1 —
<i>Sükeö</i> 5.	
Illustrissimi Principis.....	5.. —
<i>Farchjad</i> 13.	
Illustrissimi Principis	12 50
Johannis Fekete.....	50

<i>Mogyoros</i> 4 50.	
Illustrissimi Principis	fl. d. 3.. 50
Balthazaris Bogathi.....	1.. —
<i>Fanchica</i> nihil..servit,..quia..duo coloni inhabitant et nihil habent.	
<i>Malomfalva</i> 11.	
Illustrissimi Principis	10 —
Simonis Hadnagy	50
Petri..Hadnagy	50
<i>Mattiusfalva</i> 7.50.	
Illustrissimi Principis.....	50
Francisci Farkas.....	6 —
Balthazaris Bogathi.....	1 —
<i>Abásdfalva</i> 6.	
Illustrissimi Principis.....	6 —
fl.	105 —
<i>Farkaslaka</i> 18.50.	
Illustrissimi Principis	12 —
Michaelis Galffi.....	5 50
Relictae Petri Semien.....	50
Georgii..Tiboldi.....	50
<i>Szent Tamás</i> 7.	
Illustrissimi Principis.....	7 —
<i>Dobófalva</i> 15.50.	
Illustrissimi Principis.....	14 —
Johannis Márton.....	1 —
Bernaldi Biró.....	50
<i>Janlaka</i> 14.	
Illustrissimi Principis.....	14 —
<i>Sofalva</i> 8.50.	
Illustrissimi Principis.....	8 50
<i>Tordátfalva</i> 8.	
Illustrissimi Principis.....	6 —
Orplianoram Nicolai Tatár.....	1 —
Mathaei Miklossi.....	50
Mathiae Antalfi.....	50
<i>Karáchonfalva</i> 28.50.	
Illustrissimi Principis	20 50
Volphgangi Kornis.....	6 —
Martini Bernáld.....	2 —

<i>Athva</i> , 9.50.	fl.	d.	
Illustrissimi Principis	9	50	
<i>Korond</i> 9.			
Illustrissimi Principis	9	—	
<i>Varallia</i> 5.			
Illustrissimi Principis	3	—	
Pauli Bálintffi.....	1	—	
Benedicti Mihályffi.....	1	—	
<i>Parajd</i> 5.			
Illustrissimi Principis	5	—	
	fl.	12	50
<i>Pálfalva</i> 4.			
Illustrissimi Principis	4	—	
<i>Almás</i> 45.			
Illustrissimi Principis	45	—	
<i>Oklad</i> 24.			
Illustrissimi Principis	20	—	
Volphangi Kornis	3	50	
Ambrosii Zolga.....	—	50	
<i>Kemenifalva</i> 5.			
Petri Matyius.....	2	50	
Francisci Pálffi.....	1	50	
Georgii Literati	1	—	
<i>Kikelleo Kemenifalva</i>	4.		
Relictae Thomae Zeöchy .	4	—	
<i>Kaidachyfalva</i> 4.50.			
Johannis Geréb.....	3	—	
Petri Benedekffi.....	1	50	
<i>Miklofalva</i> 8.			
Illustrissimi Principis	1	—	
Johannis Bögözi.....	4	—	
Relictae Casp. Miklofalvi	3	—	
<i>Bogarfalva</i> 4-50.			
Illustrissimi Principis	4	50	
<i>Chyeherdfalva</i> 5.50.			
Illustrissimi Principis	5	50	
<i>Kaniad</i> 11.			
Illustrissimi Principis	8	—	
Relictae Benedicti Cseffei	3	—	

<i>Beögeöz</i> 18.	fl.	d.	
Illustrissimi Principis			16
Domini Simien	1	—	
Francisci Farkas.....	1	—	
<i>Szent Lélek</i> 11-50.			
Illustrissimi Principis	11	50	
	fl.	145	—
<i>Kechyed v. Kisfalad</i>			17.
Casparis Kechyethy.....	11	—	
Johannis Galfi	3	—	
Dominici Simien.....	1	—	
Mathiae Antalfi.....	1	—	
Georgii Sz. Benedeki	1	—	
<i>Jánosfalva</i> 14.			
Illustrissimi Principis	6	—	
Yolphangi Kornis	8	—	
<i>Dallia</i> 17-50.			
Illustrissimi Principis	17	50	
<i>Lokod</i> 3.50.			
Illustrissimi Principis	2	50	
Ladislai Demien.....	—	50	
Michaelis Kornis.....	—	50	
<i>Leovete</i> 39.			
Illustrissimi Principis	38	—	
Michaelis Kornis.....	1	—	
<i>Szent Mihály</i> 6.			
Relictae Nicolai Geréb.....	2	—	
Stephani Geréb.....	2	—	
Michaelis Galfi.....	1	—	
Matthiae Antalfi.....	1	—	
<i>Bikafalva</i> 17.			
Illustrissimi Principis	15	—	
Thomae Literati.....	2	—	
<i>Jástfalva</i> 4.			
Valentini Peteki.....	3	50	
Francisci Petene.....	—	50	
<i>Beta</i> 5-50.			
Michaelis Petki.....	5	50	

<i>Ders.</i>	fl.	d.
Illustrissimi Principis	33	—
Michaelis Peteki.....	4	50
Petri Daniel.....	—	50
	fl.	161 50
<i>Musna 34.</i>		
Michaelis Peteki.....	20	—
Volphangi Kornis.....	14	—
<i>Ujfalv 15-50.</i>		
Illustrissimi Principis	6	50
Volpliangi Kornis	8	—
Casparis Sükeösd.....	1	—
<i>Egeh 8.</i>		
Illustrissimi Principis	8	—
<i>Márefalva 8.</i>		
Illustrissimi Principis	8	—
<i>Benczed 6-50.</i>		
Delictae Nicolai Geréb.....	1	—
Michaelis Galfi.....	1	—
Stephani Galfi	1	—
Stephani Geréb.....	3	50
<i>Remete 10.</i>		
Volphangi Kornis.....	10	—
<i>Patakfalva 8.</i>		
Illustrissimi Principis	7	—
Alexandri Barotzi	1	—
<i>Kis Bachyon 6-50.</i>		
Stephani Kachay.....	1	—
Petri Jánossi.....	—	50
Petri Basa.....	—	50
Francisci Daniel.....	3	50
Benedicti Janossi.....	1	—
<i>Illyke 15-50.</i>		
Illustrissimi Principis	15	50
<i>Fanchial 7.</i>		
Illustrissimi Principis	7	—
<i>Bibartfalva 12.</i>		
Relictae Francisci Nagy .	10	50
Petri Jánossi.....	—	50
Emerici Foszto	1	—
	fl.(l	31) —

<i>Agyagfalva 14.</i>	fl.	d.
Illustrissimi Principis.....	13	—
Johannis Gereb.....	1	—
<i>Innekső Olahfalv 21</i>		
Illustrissimi Principis.....	21	50
<i>Tulso Olahfalv 22-50.</i>		
Illustrissimi Principis.....	21	50
Mathiae Bencze.....	1	—
<i>Füle 7.</i>		
Illustrissimi Principis.....	6	—
Melchioris Foszto	1	—
<i>Arvadfalva 6.</i>		
Illustrissimi Principis	6	—
<i>Hermány 10.50.</i>		
Petri Jánossi.....	10	50
<i>Felső Boldog Aszszonfalva</i>		
Illustrissimi Principis	5	—
Petri Janossi.....	2	—
<i>Bardoczfalva 7.</i>		
Thomae Domokos.....	2	—
Francisci Daniel.....	2	—
Emerici Bardocz.....	—	50
Petri Daniel.....	—	50
Relictae Francisci Nagy .	1	—
Petri Janossi.....	1	—
<i>Dobo 3-50.</i>		
Petri Janossi.....	1	—
Petri Daniel.....	2	50
<i>Fenieod 6.</i>		
Johannis Geréb.....	4	—
Relictae Francisci Kemeny	2	—
<i>Betlenfalva 8.</i>		
Johannis Gereb.....	8	—
	fl.	113 —
<i>Gyepes 17.</i>		
Illustrissimi Principis	10	—
Francisci Farkas.....	1	—
Volphangi Kornis.....	6	—

<i>Nagy Bachon</i> 18.50.	fl. d.	Oppidum <i>Udvarhely</i>	59.
Illustrissimi Principis	13 —	Illustrissimi Principis	59 —
Relictae Mich. Kachyay .	2 —		
Stephani Kachyay.....	3 50		

Sed ex his super fl. 6 habent literas exemptionales per triennium Anno Domini 1575. datas secunda die Martý ab Illustrissimo Principe in Arce Fogaras.

<i>Kénos</i> 15.	fl. d.	<i>Vargyas</i> 23-50.	fl. d.
Illustrissimi Principis	15 —	Illustrissimi Principis .	22 50
<i>Záldobos</i> 5.		Francisci	— 50
		Daniel.....	
Illustrissimi Principis	1 —	<i>Olosztelek</i> 12.	
Petri Daniel.....3 —	Illustrissimi Principis	12 —
Petri Jánossi.....1 —		

Secundum Regestum manibus meis per Michaellem Kornis assignatum summa prioris connumerationis per Dominium Michaellem Siger et Michaellem Apathi facta faciebat fl. 1838. Ex qua summa in rationem salicisorum defalcabantur fl. 49 d. 50. In rationem quoque exemptorum diversis temporibus, aliorum in electione primipilatum, aliorum vero peditum, aliorum combustorum defalcabantur fl. 50 d. 87.

Summa autem modernae connumerationis facit fl. 1543. d. 25.

Deficit summa prioris fl. 194 d. 38.

<i>Sedis Gyergyó.</i>		Petri Simon.....	fl. d.
<i>Szárhegy</i> 22.	fl.....d.	Benedicti Pál.....	— 50
Stephani Lazar.....	22 —	<i>Tekereopatak cum Kylien-</i>	
<i>Allfalu</i> 20.		<i>falva</i> 30.	
Stephani Lazar.....	20 —	Illustrissimi Principis	27 50
<i>Chomafalva</i> 10.		Petri Tamás.....	1 50
Stephani Lazar.....	10 —	Michaelis Biro	— 50
<i>Ditro</i> 10.		Johannis Bychak.....	— 50
Stephani Lazar.....	10 —		fl. 154 (így !)
<i>Remete</i> 4.		<i>Kászón.</i>	
Illustrissimi Principis	4 —	<i>Ujfalva</i> 16-50.	
<i>Ujfalva</i> 16.		Illustrissimi Principis	14 50
Illustrissimi Principis	15 —	Relictae Pauli Becz.....	1 —
Stephani Lázár.....	1 —	Emerici Becz.....	1 —

<i>Jakahfalva 18.</i>		fl.	d.	<i>Szépviz 28.</i>		fl.	d.
Illustrisaimi Principis		15	—	Illustrissimi Principis .		23	—
Stephani Lázár.....		2	—	Pauli Agoston.....		2	—
Andreae Jakab		1	—	Stephani		—
<i>Felső falu 17.</i>				Nicolai Tamás.....		—	50
Illustrissimi Principis		16	—	Thomae		—	50
Stephani Lázár.....		—	50	Colomanni.		—	50
		—	50	Alterjus Thomae Jánosi de			
<i>Impérfalva 14.</i>				Sz.-		—	50
Illustrissimi Principis		14	—	Pauli Bálinth.....		—	50
		fl. 65 50				fl. 102 —	
Chik.				<i>Georechfalva 9.</i>			
<i>Somllyo 13.</i>				Illustrissimi Principis		9	—
Illustrissimi Principis		4	50	<i>Borsova 14-50.</i>			
Monachorum.....		4	—	Illustrissimi Principis		12	50
Monialium.....		1	—	Johannis Lázár.....		1	50
Petri Salamon		3	—	Anreae Lázár.....		—	50
<i>Oppidum Szereda</i>	19.	50.		<i>Szent Miklós 13.</i>			
Illustrissimi Principis		19	50	Illustrissimi Principis		11	50
<i>Szent Lélek 13-50.</i>				Ambrosy Miklós.....		—	50
Illustrissimi Principis		4	50	Stephani Antal.....		—	50
Johannis Chako.....		4.	—	Mathaei Vajda.....		—	50
Johannis Miko.....		2	—	<i>Amadéfalva 17.</i>			
Petri Salamon.....		3	—	Illustrissimi Principis		14	—
<i>Deine 17.</i>				Johannis Geréb.....		1	—
Johannis Lazar.....		13	75	Volffgangi Lázár.....		1	—
Blasii Vincze.....		2	—	Stephani Sándor.....		—	50
Francisci Agaston		—	50	Valentini Kelemen .		—	50
Damiani Gál.....		—	25	<i>Szent Simon 22-50</i>			
Lucae Gegeő.....		—	50	Illustrissimi		2	—
<i>Pálfalva, 5 50.</i>				Emerici		12	—
Illustrissimi Principis		2	50	Johannis		2	50
Johannis Lázár.....		1	—	Francisci		3	—
Georgii Barabássi		—	50	Relictae Stephani Székelly		2	—
Francisci Ágaston		1	—	Valentini Geőgeő.....		1	—
<i>Sükeöd 5-50.</i>				<i>Csomortán cum</i>		16.	
Illustrissimi Principis		2	50	Illustrissimi Principis		9	50
Johannis Miko		2	—	Johannis Lázár		1	—
Georgii Pokai.....		1	—	Valentini		1	—
				Blasii		1	50
				Johannis Miko		1	50

	fl.	d.		fl.	d.
Benedicti	—	50	Johannis	—	50
Emerici	—	50	Relictae Pauli	—	50
Petri Salamon.....	—	50		<hr/>	
<i>Karchfalva</i> 15.				fl. 200	50
Johannis Geréb.....	15	—	<i>Bankfalva cum Ittketfalva</i> 21.		
	fl.	107	Illustrissimi Principis	18	—
<i>Chycho</i> 23-50.			Relictae Pauli Becz.....1	—
Illustrissimi Principis	—	50	Emerici Becz1	50
Johannis Lázár.....	16	50	Relictae Pauli Farkas.....	—	50
Valentini Kelemen.....	4	—	<i>Szent Damokos</i> 20.		
Pauli Márton.....	1	—	Illustrissimi Principis	15	—
Vitalii	1	—	Volphangi Lázár5	—
Benedicti	—	50	<i>Meneság</i> 38-50.		
<i>Szent Mihally</i> 40.			Illustrissimi Principis	38	—
Illustrissimi Principis	35	50	Relictae Pauli Becz.....	—	50
Stephani	1	—	<i>Madaras</i> 23.		
Petri Jánossi.....	1	—	Illustrissimi Principis	15	—
Bartliolomaei	1	—	Johannis Geréb.....7	50
Johannis Geréb	1	—	Emerici Jánossi.....	—	50
Pauli	—	50	<i>Szent Imreh</i> 22-50.		
<i>Tusnád</i> 27.			Illustrissimi Principis	22	50
Illustrissimi Principis	17	—	<i>Chatoszeg</i> 15.		
Relictae Pauli Becz.....	9	—	Illustrissimi Principis6	50
Petri	—	50	Alberti Király....6	50
<i>Lázárfalva</i> 10.			Francisci Farkas.....	2	—
Johannis Lázár.....	10	—	<i>Szent Király</i> 19-50.		
<i>Kozmás</i> 40.			Illustrissimi Principis	19	50
Illustrissimi Principis	27	50	<i>Mindszent</i> 13-50.		
Relictae Pauli Becz.....	12	50	Illustrissimi Principis	11	—
<i>Vacharchi</i> 30.			Johannis Miko1	—
Illustrissimi Principis	25	—	Eliae	1	50
Andreae Lazar	3	50	<i>Jeneőfalva</i> 18.		
Stephani	—	50	Volphangi	18	—
Vincentii	1	—	<i>Verebes</i> 1.		
<i>Chekefalva</i> 21.			Johannis Hadnagy.....	—	50
Relictae Pauli Becz.....	21	—	Antonii Hadnagy.....	—	50
<i>Szent Marton</i> 19.				<hr/>	
Illustrissimi Principis	16	—		fl. 192	—
Georgii	1	—	<i>Szent Thamás</i> 23-50		
Emerici	1	—	Illustrissimi Principis	19	—
			Volphangi Lázár	4	50

<i>Szent György cum Jeneőfalva</i>		<i>Dánfalva 24.</i>	fl. d.
<i>Moniasd et Keoreosmeny 36.</i>		Illustrissimi Principis	19 50
	fl. d.		
Illustrissimi Principis	28 56	Johannis Geréb.....1 —
Andreae Gál.....	2 50	Relictae Thomae Zyuch3 —
Johannis Béli	2 —	Thomae Sook.....	— 50
Gregorii Chyko	1 —		
Relictae Pauli Becz.....	— 50	<i>Toplocza 28-50.</i>	
Emerici Becz.....	— 50	Illustrissimi Principis	25 —
<i>Rákosfalva 23-50.</i>		Monachorum.....3 —
Illustrissimi Principis	20 50	Petri Texe.....	— 50
Eliae Chyko.....			<u>134 50</u>
Emerici Barlabás.....	1 50		
Joliannis Geréb	— 50		

Secundum Regestnm per Stepbanum Lázár datum summa prioris Connumerationis faciebat fl. 1381 60

Ex qua summa in rationem exemptorum defalcabantur..... „..... 78 93

Summa autem moderna connumerationis facit „.....965 50

Deficit summa prioris..... „.....337 17

(Eredetije a gy.-fehérvári káptalan levéltárában. — Ennek a káptalan által 1709-ben kiadott átirata, a m.-vásárhelyi kir. tábla 1772-diki hiteles átiratában megvan az erd. Múzeum kéziratárában: Jos. Com. Kemény Codex Transsumtorum Tom. XIII.)

689.

Maros-Vásárhely város tanácsa, bizonyság levele arról, hogy városukban élő Nyujtodi Borbála, és Járai Borbála apácák öregség és gyöngékedés miatt magokat kezük munkájával fenn nem tarthatván s szükség által kényszerítettvén, kőházukat az apácák celláival ott az ő városukban 75 forintért eladták Göcsy Máténak, az ottani kolostorban lévő városi lelkésznek, a ki őket életök végéig ottan békében meghagyni fogadta. Kelt 1576. jan. 19.

Nos Helias Zabo Judex Primarius, Georgius Koncz, Paulus Kowach, Blasius Pal, Georgius et Matteus Zabo *Iurati Ciues oppidi Zekelwasarhel*, Damus pro Memoria, Quod Nobiles et Religiosae Virgines Barbara Nywjthodj et Margaretha Iaraj *Muniales in eodem oppido commorantes, Coram Nobis per-*

sonaliter constitute, oraculo viue vocis confesse sunt partier et retulerunt in hunc modum, Quomodo Ipsae matura primum intra sese deliberacione prehabita, perpendentes et Intuentes eciam Instantem illam Senectutem et Imbecillitatem corporum suorum, In quam ipsae deueniunt, Nec posse deinceps laboribus manuum earundem sese victu et amictu sustentare, Istis itaque arduis admodum necessitatibus ipsas ad pressens summe vrgentibus euitandis, *Totalem igitur et Integram domum lapideam vnacum certis Cellulis Munialium, in Isto Oppido Zekelvassarhel predicto, in Sede Siculicali Maros existenti habitam, Venerabili domino Magistro, Matteo Geoczÿ concionatori eiusdem oppidi In claustro Ibidem constructo, pro florenis Septuaginta quinque vsualibus paruis monetis modo currentibus, vt dixerunt Iam ab eodem Magistro Matteo Geoczÿ receptis et leuatis, Iure perpetuo dedissent vendidissent et alienassent, prout dederunt vendiderunt et alienauerunt coram Nobis, ipso q(uoque) Magistro Matteo Geoczj coram Nobis personaliter adherente, Idem quoque Magister Matteus Assu(m)ens easdem Religiosas virgines Barbaram Nÿwÿthodj et Margaretam Iaray vita earum comite, In eadem domo et dictis cellulis semper pacifice conseruaturum. In Cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, presentes literas nostras testimoniales sub Sigillo istius oppidi prenominati Iudicialj, Memoratis partibus dandas duximus et concedendas. Datum in prefato oppido Zekelwassarhel feria quinta In festo Beati francisci confessoris, Anno domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Sexto.*

(P. H.)

(Eredetije papiron *Maros-Vásárhely levéltárában.*)

690.

Báthory István erdélyi vajda Szentdemeteri Nyujtódi Györgynek hűség- szolgálataiért, főkép a Békés Gáspár ellen viselt hadakozás alkalmával szerzett érdemeiért Szentdemeteren, Udvarhely széken nyolcz jobbágytelket adományoz. Kelt Meggyesen, 1576. febr. 3.

Nos Stephanus Bathori de Somlyo Vaiuoda Regni Transilvanie, et Siculorum Comes, etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit vniuersis, Quod nos, cum ad nonnullorum fidelium dominorum Consiliariorum nostrorum

humillimam supplicacionem Nobis propterea factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate, et fidelibus seruitÿs, fidelis nostri Egregÿ Agilis *Georgÿ Nÿwÿtodj de Zenthdemeter*, que ipse nobis, pro locorum et temporum diuersitate, presertim vero in proxima expeditione nostra, dum videlicet *Casparum Bekes*, notorium et proscriptum huius dicti Regni nostri hostem hoc regnum clam subdole externis Germanicis et finitimis Hungaricis militibus inuadentem, atque contra personam dignitatemque nostram, et publicum Regni statum hostilia queque molientem comprimeremus, exhibuit, et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est, Totales igitur et integras octo sessiones nostras Iobagionales populosas in eadem dicto possessione *Zenthdemeter in Sede nostra Siculicali Wdwarhely* existentes habitas, in quarum vna prouidus et agilis Paulus *weres*, in altera Georgius *Theoreok*, in tercia franciscus *Zakach*, in quarto Mathias *Theoreok*, in quinta Joannes *kÿs*, in sexta Georgius *fekethe*, in septima Blasius *Jakab*, in octaua Valentinus *Bÿrton* ad presens proprias et personales faciunt residencias, simul cum cunctis suis vtilitatibus, et pertinencÿs quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, Syluis, nemoribus, montibus, vallibus, vincis, vinearumque promontoriÿs, aquis, fluuÿs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis, et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet vtilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem predictas octo sessiones Jobbagonales, de Jure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memorato Georgio Nÿwÿtodÿ, suisque heredibus et posteritatibus vniuersis, clementer dedimus, donauimus et contulimus, Imo damus, donamus, et conferimus, iure perpetuo et irreuocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, Quas Nos in formam privilegÿ nostri redigi faciemus, dum Nobis in specie fuerint reportate. Datum in Ciuitate nostra Meggyes tercia die Mensis februarÿ, Anno domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Sexto.

STEPHANUS BATHORI

MARTINUS BERZEUICEIUS

Vaiouda Transsilvanus mp. (P. H.) Secretarius et Consiliarius mp.

(Eredetije papiron az *erd. Múzeum kéziratárában*, a *gr. Eszterházy család levéltárában*.)

Báthory István erd. vajda Pákai György özvegyét Czako Margitot gyermekeivel és jószágaival minden törvénytelen megtámadók ellen különös oltalmába veszi, s oltalmazását több Maros- és Csík-széki előkelő székelynek megparancsolja. Kelt Meggyesen 1576. febr. 4-én.

Stephanus Bathori de (Somlyo) Waiuoda Transsiluanus et Siculorum Comes (etc.) Egregys Agilibus, Joanni Sygir de Zentlazlo, Emerico et Francisco Lazar, Michaeli Kornis, Paulo lite(ra)to Waradj in Maros, Item Wolphgango et Joanni Lazar, Emerico Becz, ac Joanni Miko in Chÿk, sedibus Siculicalibus commorantibus, salutem et fauorem. Quoniam nos Nobilem dominam *Margaretham Chako Relictam quondam Georgÿ Pokaj*, ac filios et filias eiusdem vna cum vniuersis bonis Juribusque ac porcionibus possessionarys, et rebus Mobilibus et Immobilibus vbiuis existentibus et habitis, iustis vt puta et legitimis, In nostram Waiuodalem recepimus tuicionem et defensionem ac protectionem Specialem, viceque et in persona Nostra vestre commisimus tuicioni et defensionem, pro eo mandamus vobis harum serie firmiter quatenus a modo deinceps praefatam dominam *Margaretham* filiosque et filias ipsius, una cum Cunctis Bonis et iuribus porcionibusque possessionarys, ac rebus Mobilibus et Immobilibus eiusdem, vbilibet existentibus et habitis, Justis tamen vt praefertur et legitimis, Contra quoslibet Illegitimos Impetitores et turbatores, tueri protegere et defend(ere), Modis omnibus debeatis et teneamini Authoritate nostra presentibus vobis in hac parte attributa Jureque e(t) Justicia mediante, Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Ciuitate Meggies, Quarto die february Anno domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Sexto.

STEPHANUS BATHORJ de Somljo m. p.

(P. H.)

MARTINUS BERZEUCEIUS
Secretarius et Consiliarius m. p.

(Eredetije papiron, az *erd. Múzeum kéziratárában, b. Orbán Balázs adományából.*)

Báthory Kristóf erdélyi vajda az Aranyos-széki lakosok panasza következtében kiküldött biztosaik jelentése nyomán, a föld népe javára rendeli, hogy a szék királybírái, kapitányai és székbírái bírságokat csak törvényes ítélet alapján szedhessenek, a szék szükségére kivett adót a szék által választott személyek szedhessék, czírkálások alkalmával a tiszteknek a nép csak 12 lóra tartozzék ellátással, a kapitány zabot régi szokás szerint csak azok fizessék, akik nyilföldeket bírnak, a nyilföldeket a gyalogok és föld népe közt egyenlően oszták ki, s végre, hogy a gyalogok minden ügyei, kivéve a hadjáratok idejét, a szék rendes bírái előtt folyjanak. Kelt Kolozsvárt, 1576. ápr. 24-én.

Nos Christophorus Bathorÿ de Somlio Waiuoda Transsylvanie et Siculorum Comes etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit uniuersis. Quod Vniuersi Incole, Siculicalis uidelicet plebs, terre et Sedis Siculicalis Aranyas, Nostram uenientes in presentiam per modum grauissime querele significauerunt nobis, quomodo *Judices Regÿ, Capitanej, et Assesores eiusdem Sedis Aranyas*, inter ipsos, pro tempore constituj, limites functionis eorum, quibus uidelicet pro lege et consuetudine antiqua sese accomodare deberent, plerumque transgredientes, uariÿs illegitimis et insolitis exactionibus plebem ipsam grauarent, atque adeo expilarent, Neque ad certam et debitam normam, ueteris Juris et consuetudinis eorum, sed pro arbitrio in functione ipsorum procederent, Et quod inter plebem quoque ipsam, postquam certa pars in pixidariorum numerum ad seruitia Regnj delecta et assumpta fuisset, nullus certus ordo politicus obseruaretur, sed confusione quadam omnia administrarentur. Ad que omnia per inquisitionem exactius cognoscenda Egregios *Petrum Literatum de Zentmihalfalwa*, Joannem Cheffey et Michaellem Rado transmittere placuerat. Ad quorum relationem iuxta eorum limitationem atque rectificationem, Volentes pro functione nostra, dictae quoque plebis Siculicalis terre seu sedis Aranyas, iuribus seu libertatibus in eo fauenter prospicere, Vt uidelicet certo ordine politico inter cos in infra scriptis, omnia, iura et consuetudines currant et administrentur. Primum quidem id deliberandum Statuendum atque firmiter obseruandum duximus. Vt uidelicet *Judices Regÿ* pro tempore inter ipsos in dicta sede Aranyas constituti et constituendi,

atque etiam capitanei Iudices et Jurati Assessores eiusdem sedis pro consuetudine ueteri fidei iuramento astricti esse debeant ad munus seu functionem ipsorum rite, et fideliter peragendum et obeundum. Et quod Iudices ipsi Regÿ Capitanej et Assessores nihil prorsus Mulctae seu birsagÿ in quibuscunque casibus presertim ratione effusi sanguinis, per aliquam inquisitionem, propria auctoritate et cifra Juris processum exigere ualeant, Nisi querela primum alicuius accusantis accedente, Juridicoque processu prehabito, facta uidelicet legitima primum condemnatione. Ad quas quidem Mulctas seu birsagia exigenda, aut etiam aliquam execucionem sententiarum, in ipsa sede Aranÿas latarum peragendam, etiam Juridico processu prehabito, propria auctoritate et a semet ipsis exire et in eo procedere minime debebunt, nisi ex Judiciaria deliberatione, et commissione eiusdem sedis, cum Iudice sedis eiusdem ipsis adiuncto. Similiter ad eas quoque pensiones seu collectas exigendas, que non in rationem nostram et Regni proueniunt, sed ex Communj eiusdem sedis uoluntate in publicum Commodum et necessitatem eiusdem sedis Aranÿas fieri debebunt, per certas personas ad id ex sede ipsa communj uoluntate deligendas fiant. Item, quod tempore circuitionum seu perlustrationum atque etiam inquisitionum peragendarum, non ut in presentiarum abusus irreperat, ostiatim seu de singulis portis ipsorum colonorum auene insolita aliqua exactio fiat, sed pro digna tantum sufficientia et necessitate, atque honesta et competentj hospitalitate. Cuius quidem circuitionis seu perlustrationis tempore non plures nisi duodecim equos ipsi Iudices caeterique Capitanei et Assesores circumducere possint, ne misera plebs hoc quoque onere magis ac magis exhauriatur. Preterea statuimus, ut auena quoque trium metretarum que Capitaneorum nominatur, non ab alijs nisi qui terras sortitias habent et possident exigatur, pro more scilicet et consuetudine antiqua. De terris sortitÿs inter ipsos Incolas et pedites pixidarios inter eos constitutos distribuendis, deliberauimus, Vt crescente et abundante numero incolarum seu colonorum ipsorum, numero uero peditum pixidariorum imminuto, terre sortitiae, quas pedites ipsi pixidarÿ tenent et tenebunt, aequaliter inter incolas ipsos et pedites diuidantur similiter fiat, si quando peditum numerus adauctus, Incolarum uero seu colonorum imminutus fuerit, ut scilicet aequalis partitio terrarum fiat et admittatur.

Caeterum quod ad Iudicia attinet, Cum intelligamus pedites ipsos pixidarios inter eos constitutos, in quibuscunque casibus emergentibus, Iudicium Iudicium (qui inter ipsos re)sident et Commorantur, modis omnibus subterfugere, et ad Sed(em ips)orum (qua)slibet causas prouocare. Statuimus sicutj par et aequitatj consonum est, vt pedites ipsi pixidary, in terra et sede predicta Aranas residentes, in omnibus Causis tam ratione haereditatum, quam aliorum quorumlibet negotiorum, Et actuum potentiariorum emergentium, instar Caeterorum incolarum eiusdem sedis, Iudicio Iudicum Reginum et Capitanej eiusdem sedis Aranyas pro tempore constitutorum, Comparere et obtemperare debeant, Demptis his tantummodo causis, que inter ipsos pedites in expeditione bellica, uel aula nostra constitutos emergerit, ad iudicatum uidelicet Capitanei eorundem de iure pertinentibus, quas Iudicio Capitanei eorum reservatas esse uolumus. Imo premissa omnia inuiolabiliter sub poena amissionis functionis eius, Quicunque presens nostrum statutum uiolare presumpserit, modo premissis statuimus, decernimus, atque per eos quorum interest, uel intererit, obseruando firmiter Committimus Harum nostrarum uigore et testimonio Literarum. Datum in Ciuitate Coloswar Vigesima quarta die mensis Aprillis Anno Dominj Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Sexto.

CHRISTOPHORUS BATHORJ
de Somljo m. p.

(P. H.)

DEMETRIUS CHANADY
Secretarius propria m.

(Eredetije papiron a kolosmonostori konvent levéltárában, Sedes Aranyos Lit. Nro. 26. — Töredékeit közölte Hilibi László, *Nemzeti Társalkodó* 1830. 165. l. és 1831. II 13. 14. l.)

693.

Báthory Kristóf erdélyi vajda rendelete, melylyel Göcsy Máté marosvásárhelyi kolostorbeli lelkészt Marosvásárhelyt az apáczáktól vett kőház birtokába beiktatni rendeli. Kelt Kolozsvárt 1576. okt. 21.

Christophorus Báthory de Somljo Waiuoda Transiluanus et Sicularum Comes etc. Nobilibus Andree Samsondj, Joanni Keopeczj et Georgio Wasarhelj Maioris et Thome Keopeczj scribis Minoris

Cancellarie nostre de Curia missis, Item Prudentibus et Circumspectis Joanni Harcia, Joanni Paýsos Martino Nyerges et Emerico Mezzaros Juratis Senatoribus Oppidi *Zekel wasarhelÿ* Salutem et fauorem. Cum nos illi perpetue fassioni venditionique et Abalienationi totalis et Integre domus lapidee vnacum certis cellulis Monialium in prescripto Oppido *Zekely wasarhelÿ* in Sede Siculicalium Maros existenti habite, quibus mediantibus Nobiles et Religiose Virgines eandem domum lapideam simul cum prescriptis cellulis Venerabili *Mattheo Geoczÿ Concionatori eiusdem oppidi Zekel wasarhelÿ in Claustro in eodem oppido Confecto degenti*, pro florenis Septuaginta quinque currentis, et vsualis monete vendidisse et a se alienasse dinoscitur, Nostrum prebuerimus consensum pariter et assensum, velirnsque eundem Mattheum Geoczj In dominium eiusdem domus prescripte Juxta contenta aliarum literarum nostrarum consensualium superinde Confectarum legitime per vos Introduci facere. Super quo Vobis harum serie Committimus et mandamus firmiter, Quatenus acceptis presentibus statim simul vel duo vestrum sub oneribus alias In talibus obseruari solitis ad faciem prescripte domus in predicto oppido *Zekelj wasarhelj* habite vicinis et Commetaneis eiusdem vniuersis Inibi legitime conuocatis, et presentibus Accedendo, Introducatis prefatum Mattheum Geoczÿ in dominium eiusdem domus, statuatisque Juxta contenta premissarum literarum nostrarum Consensualium cum presentibus vobis exhibendis Eandem eidem simul cum cunctis suis vtilitatibus et pertinentÿs quibuslibet quouis nominis vocabulo vocitatis Jure sibi ex premissa consensus nostri adhibitione Incumbenti perpetuo possidendam si non fuerit Contradictum, Contradictores vero si qui fuerint, Euocetis eosdem Ibidem ad decimum quintum diem a die Euocationis vestre computandum in Curiam nostram, nostram scilicet in presentiam rationem Contradictionis eorum reddituros, Et post hec vos seriem huiusmodi introductionis et statutionis vestre cum Contradictorum et Euocatorum si qui fuerint, vicinorumque et Commetaneorum. Qui premissa Introductioni et statutio ni interfuerint Nominibus, et Cognovnidus, terminoque assignato Nobis va fuerit expedita terminum ad predictum fide vestra mediante referre vel rescribere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus ne feceritis Prebentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum ex Ciuitate Coloswar vigesima prima die

Mensis Octobris, Anno domini Miliesimo Quingentesimo Septuagesimo Sexto.

(Báthori Kristófnak 1577-diki hiteles átiratából, a m.-vásárhelyi ref. egyház levéltárában.)

694.

Báthory Kristóf erd. vajda Székely-Udvarhely városához kapcsolja az udvarhelyi várhoz tartozott Szent-Imre nevű falut, Becze Máté ottani lófő öröksége helyett másutt adván neki birtokot. Kelt Udvarhely várában 1577. febr. 25.

Nos Christophorus Bathori de Somlyo Vaiuoda Transsilvaniae et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis, Quod nos cum ad nonnolorum Dominorum Consiliariorum nostrorum humillimam intercessionem nobis pro parte Circumspectorum Iudicis, Juratorum Ciuium, ac vniuersorum Incolarum *Oppidi nostri Udwarhely* factam, tum vero vsibus et commodis dicti Oppidi Udwarhelyi consulere, ac territorium eiusdem, quod alioquin satis angustum esse dicitur, certo praedio et particula terrarum ampliare volentes, totalem et integram *possessionem Zent Imreh vocatam ad arcem nostram Udwarhelyi pertinentem, omnino in Sede Siculicali Udwarhelyi existentem habitam*, pro haereditatibus et bonis quibuslibet Agilis *Mathaei Becze* primipili, in territorio dictae possessionis existentibus, alijs haereditatibus et bonis loco alio eidem prouidendo, simul cum suis vtilitatibus et pertinentijs quibuslibet, terris scilicet arrabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, syluis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis vinearumque promontorijs, aquis, fluuijs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet vtilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocatis, de Jure et ab antiquo ad eandem possessionem *Zent Imreh* spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, ad idem praedictum Oppidum nostrum Udwarhelyi clementer in perpetuum applicandam, annectendam et adiungendam duximus, Imo applicamus, annectimus et adiungimus, Jure perpetuo et irreuocabiliter, Saluo Jure alieno,

harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, Quas nos in formam nostri priuilegij redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in Arce nostra Udwarhelly 25. die Mensis February Anno Domini 1577.

CHRISTOPHORUS BATHORI de Somlyo m. p.

(Gróf Kemény József sajátkezű másolata után, melyet 1822-ben Bécsben hitelesített másolatról vett, ily czimű gyűjteményből: *Jos. Com. Kemény Collectanea diplomatico-historica rerum Hung. et Trans. Tom. V.*, mely jelenleg a m. tud Akadémia kézirtatárában van. Eredetije papíron 1849-ig megvolt *Udvarhely város levéltárában.*)

695.

Báthory Kristóf erdélyi vajda megparancsolja Petki Mihály Udvarhelyszéki királybírónak, hogy Dersi Fuló Istvánt, kinek Báthory István lengyel királytól szabadságlevele van s ki a lófők lajstromába be van írva, szabadságában ne háborgassa. Kelt Fogaras várában, 1577. mart. 2.

Egregie Nobis dilecte Salutem et favorem. D(ersi) fulo Istwan talalt megh minket es hoz(ta) lewelet melyben Neki mind adofizetesb(eol zolga)latbol elteigh walo zabadságot adotErthiwk hogý a lufeýek regestumaban be azok keozeot mind lengiel kiralnak s mind az (orzagnak) zolgala most is zolgal, ninczýs akarathia hogý a (lengiel) kiralto adot zabadsag melleol el allýon En pe(nig) akkor (sem)mi uegre nem ertetem hanem az (hogý) ú mag(an)ak uagion akarathia rea hogý Kegýelmedne(k zolgalion) es valami zegený embernek alitottam¹⁾ nekem kegýelmetek vgý atta uala eleonibe hogý keoziben sem a paraztsagh keoziben ne(m.....) Azért sem a lengyel kiral lewelet nem..... sem pediglen a lu feýek keozzwl ki ne(m.....) miert hogý azoknak zolgalathiok zw(kse)g(es) a(z orzagnak) Kegýelmed I(n)kab talallýon mas dologban megh kegýelmed ne haboricha megh zabadsagaban a lengyel kiral lewele ellen, mert en a donatit saluo iure

¹⁾ *Alími, alémi*, elavúlt magyar szó, *gondolni, vélni* jelentéssel.

alieno attam nem valaki zabadsaga ellen. Tarcha megh Isten Keyelmedet. Datum ex Arce fogaras 2 die Martÿ Anno domini 1577.

CHRISTOPHORUS BATHORÿ de Somljo m. p.

Kivül: Egregio Michaeli Petki Judici regio Sedis Siculicalis Vdvarhely etc. nobis dilecto.

A levél szélén a pecsét mellett: Dersi fulo Istwan.

(Eredetiye papiron elszakadozott állapotban az erd. Múzeumban. Mike Sándor gyűjt.)

696.

Jelentés Göcsy Máté marosvásárhelyi kolostori lelkésznek Marosvásárhelyt az apáczáktól vett kőháza birtokába iktatásáról, melynek Zok Péter ellenmondott. Kelt Marosvásárhelyt 1577. márcz. 12.

Illustrissime Princeps domine domine Nobis semper graciosissime, fidelium Seruitiorum nostrorum in fauorem Celsitudinis Vestre humilem subiectionem. Vestra nouerit Celsitudo Nos literas eiusdem introductionarias et statutorias pro parte venerabilis *Matthei Geoczj concionatoris oppidi Zekel wasarhely* in Claustro eiusdem oppidi habito existentis confectas et Emanatas, Nobisque inter alios in eisdem Celsitudinis Vestre homines preceptorie sonantes et directas summa. qua decuit Reverentia et obedientia Recepisse, In hec verba: Christophorus Bathorÿ de Somljo Waiuoda Transsiluanus stb. (*Lásd fõntebb 693. sz. alatt.*) Nos itaque mandatis Celsitudinis vestre vt tenemur obedire et satisfacere volentes feria tertia proxima post dominicam Carnispriuÿ proxime preteritam Juxta continentiam prefatarum literarum introductionarum et statutoriarum Celsitudinis Vestre ad faciem Oppidi Antelati Zekely wasarhely, consequenterque domus lapidee ac cellularum Nobilium et Religiosarum Virginum Sanctimonialium in eodem Oppido ac Sede Siculicali Maros existentis habite vicinis et commetaneis Eiusdem, puta prouidis et Circumspectis, *Georgio Zabo* Jurato ciue, et *Benedicto Balogh* Jurato, in suis ac Judicis, caeterorumque ciuium nominibus et personis, *Paulo Zabo*, altero *Paulo lakathos*, alÿs quoque quam plurimis in eodem Oppido Commorantibus in proprÿs suis personis

Inibi legitime conuocatis et presentibus Accedendo, Cumque prefatum Mattheum Geochÿ in dominium pretacte domus lapide et cellularum Sanctimonialium Introduceremus, Eandemque simul cum cunctis suis vtilitatibus et pertinentÿs quibuslibet quouis nominis vocabulo vocitatis Jure sibi ex premissa consensus Celsitudinis Vestre adhibitione Incumbente perpetuo possidendam eidem statueremus, Eandemque diem totam in Ipsa statutione perageremus, sequente die feria videlicet quarta Cinerum Prouidus *Thomas Zok* nomine et in persona prouidi *Petri Zok* Eidem Introductioni et statutioni contradixit, Ob cuiusquidem confradictionis sue rationem redditurum ad decimum quintum diem a die contradictionis sue computandum, Eundem Petrum Zok medio annotati Thome Zok, in Curiam Celsitudinis Vestre Euocauimus in presentiam. Et post hec Nos seriem huiusmodi Introductionis et statutionis nostre simul cum Contradictorum et Euocatorum vicinorumque et Commetaneorum nominibus et Cognominibus terminoque assignato Eidem Celsitudini Vestre fide nostra mediante rescripsimus. Quam deus optimus Maximus ad uota diu felicem et Incolumem conseruare dignetur. Datum in eodem Oppido Zekel Wasarhelj, decimo quinto die Executionis, Anno domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Septimo, Eiusdem Illustrissime Celsitudinis Vestre fideles ac perpetui Seruitores Joannes *Keopechÿ* et Andreas *Samsondj* alias scribe maioris Cancellarie vestre, Ac Thomas *Keopechj* Jurati Notarÿ sedis Judiciarie Eiusdem Celsitudinis Vestre de Curia missi.

(Báthori Kristófnak 1577-diki hiteles átiratából, a *m.-vásárhelyi ref. egyház levéltárában.*)

697.

Báthorz Kristóf erd. vajda átírja saját (1576, oct. 21) oklevelét, melylyel Göcsy Máté marosvásárhelyi papot az apáczák közháza birtokába beiktatni rendelt és a beiktatásról szóló jelentést (1577 márcz. 12) Kelt Székely- Vásárhelyt, 1577. jun. 8.

Nos Christophorus Bathorÿ de Somlio, Vajuoda Transilvanus et Siculorum Comes etc. Damus pro memoria, quod nobis sabato primo post festum corporis Christi instante scilicet termino celebra-

tionis Judiciorum primi diei mensis Junii proxime preteriti, ad quem utputa terminum universe cause dominorum *Siculorum regnicolarum transilvanensium* ab obitu serenissimi quondam principis et domini domini Ludovici regis Hungariae piae recordationis ex publica ipsorum constitutione adjudicari Solite per nos generaliter fuerant prorogate unacum magistris nostris prothonotariis et Juratis sedis nostre Judiciarie Assessoribus pro faciendo causantibus moderativo judicio in eadem sede nostra Judiciaria pro tribunali sedentibus, In quadam causa, que inter venerabilem *Mattheum Geoczÿ*, concionatorem oppidi Zekel Wasarhelÿ ut actorem ab una ac circumspectum *Petrum Zok*, Inhabitorem ejusdem Civitatis Wasarhelÿ veluti In causam attractum, partibus ab altera vertitur, Egregius *Lucas Pisüikÿ de Bongurth* legitimus procurator dicti actoris cum procuratoriis literis nostris in figura Judicii nostri comparendo, Exhibuit et presentavit coram nobis in Judicio quasdam binas literas, primas quidem nostras statutorias, introductorias, secundus vero nobilis *Andre Samsondi*, Joannis et Thome *Keopeczi* Juratorum Notariorum minoris Cancellarie nostre super premissa executione relatorias Quo percepto *Stephanus literatus Akosfalwÿ* legitimus supradicti In causam attracti cum procuratoriis similiter literis nostris nostri exurgendo in praesentiam pari earundem scilicet utrarumque per nos sibi dari supplicavit. Quarum quidem primarum nostrarum statutoriarum et Introductoriarum tenor talis est. Christophorus Bathorÿ de Somljo stb. (*Lásd fõntebb 693. sz. a.*) (*A másik abban átírt levelet lásd 696. sz. a.*) Quas nos de verbo ad verbum sine diminutione et augmento variationeque aliquali transumi et transscribi presentibusque litteris nostris patentibus inseri et inscribi taciendas memorato juramento juris jurium eiusdem uberiolem ad cautelam dandas et concedendas esse diximus comuni justitia. Datum in dicto oppido Zekel Wasarhelÿ sabato proximo post festum corporis, Christi. Anno domini Millesimo quingentesimo septuagesimo septimo.

(A marosvásárhelyi ref. egyház ltárában.)

Báthory Kristóf erd. vajda Cseffey János várhegyi kapitány és háromszéki királybíró közbenjárására Illyefalva Sepsi-széki falunak három országos vásár és egy heti (hétfői) vásár tartására jogot ad. Kelt Gyulafehérvárt 1578. márcz. 7.

Nos Christophorus Bathori de Somlyo Vaiuoda Transsilvaniae et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit vninersis quod nos cum ad intercessionem humillimam *Egregy Johannis Cheffey Capitanei Arcis nostrae Varhegy et Judicis Begy Sedium Siculicalium Sepsi Kezdi et Orbai* Nobis propterea factam, tum vero vsui et commodo *possessionis Illyefalua vocatae in dicta Sede Sepsi existentis* volentes, Nundinas seu fora annualia libera singulis annis primum dominica Reminiscere, alterum die dominica proxima post festum sacre Penthecostes, tertium die dominica proxima post festum sancti Michaelis Archangeli et alys..... diebus Dominicas immediate sequentibus, Item forum hebdomadale liberum singulis ferys secundis, seu diebus Lunaesub ysdem libertatibus et praerogatiuis, quibus nundinae et fora annualia et hebdomadalia libera *aliorum Oppidorum (nostrorum Siculorum)* celebrantur, perpetuo in eadem possessione celebrari duximus annuendum et concedendum. Immo annuimus et concedimus praesentium per vigorem, absque tamen praeiudicio Nundinarum seu fororum annualium et hebdomadaliu liberorum aliorum quorumlibet. Quocirca vos vniuersos et singulos Mercatores, Institores et forenses homines atque viatores quoslibet serie praesentium affidamus, certificamus et assecuramus, quatenus ad dictas Nundinas seu fora annualia, nec non hebdomadalia per Nos in praemissa possessione modo praemisso perpetuo celebrari commissas et concessas cum omnibus mercimonys rebusque et bonis vestris, secure, libere, et sine omni pauore ac formidine rerum bonorum ac personarum vestrarum venire properetis et accedatis, peractisque inibi cunctis negotiationibus vestris ad propria, vel alia, quae malueritis, loca redeatis. Salvis semper rebus, bonis atque personis vestris, sub nostra protectione et tutela speciali remanentibus. Et haec volumus per fora et alia loca publica, vbi fuerit, palam

et manifeste proclamari. Praesentes vero literas nostras, quas pendenti et authentico Sigillo nostro communiri fecimus, post earum lecturam reddi iubemus praesentanti. Datum Albae Juliae 7. die mensis Martij, Anno domini 1578.

CHRISTOPHORUS BATHORI de Somlyo.

(P. H.)

(Hitelesített másolatról vett másolata Trausch F. J. gyűjteményében, *a brassói ev. gymn. ltárában.*)

(Ennek a kiváltságlevélnek ellene mondott Brassó városa, *Báthory Kristófnak tiltó levele* szerint, »ne forum in possessione Illyefalva in detrimentum vigesimae Coronensiam erigatur« *1578. május 6. Brassó város ltárában 541. sz.*

Báthori Zsigmond tiltó levele ez ügyben, ne forum novum in poss. Illyefalva erigatur in detrimentum Coronensium *1582. jun. 9. megvan ugyanott 566. sz.*

Ezen perre adatok *ugyanott 575. és 588. sz.)*

699.

Rácz Mihály Várhegy vára kapitánya levele Hersel Péter brassai bíróhoz, hogy míg a fejedelem levelét meg nem mutatja Kökös falunak Brassó városa részére adományozásáról, addig azt bírni meg nem engedi. Kelt Várhegy várában, 1578. máj. 15.

Keozeonetemet Magam ajanlasat ýrom kegyelmednek mýnt ýo zomzed Vramnak Baratomnak. Megh ertettem az kegyelmed lewelebeol, miuel hogý vrunk Eo Nagýsága kegyelmessegebeol, *kewkewst* eoreokbe atta volna az varosnak, Ennekem sinchý semmý Ellenem benne, seott ýnkab akarom hogý Eo Nagýsaga nem akar el felettkezny az kegyelmetek hýwsegerewl es Jambor zolgalattýarol, De kegyelmed meg bochýasson, ha kegyelmed Ennekem arrol az Eo Nagýsaga lewelet megh nem muttattýa, kýbeol Enis býzonýosb lehetnek az kegyelmetek dolgarol, addigh vgýan semmý keppen nem Engedem býrný kegyelmeteknek, hanem En mindennap ide ereoltem az falut zolgalny az Eo Nagýsaga hazahoz, migh kegyelmetek Engemet býzonýosba tezen ez dologhrol, Mert ennek eleotteýs ha Eo Nagýsaga vagý w felsege Lengýel kýralý, valakýnek valamý rez Jozagott, awagý Totalis portiot donalt itt az *zekeljýsegen*, tahat

az En eleottem walo Týzt tartoknak es Capitanoknak megh paranchyolta Eo Nagysaga hogy kezebe bochyassak, es wgy statualtatta magatt, Azert ha kegyelmetek Engemet ebben yobban nem Certificat, es migh az Eo Nagysaga lewelet es paranchyolattyt kegyelmetek megh nem mutatta, addigh az vrunk Jozagat byrnya kegyelmeteknek nem Engedem, nem azert penigh hogy kegyelmetek feleol valamit ketelkednem, de Týztem vgyan azt mutattya, hogy Nyilwabban es valoba megh Erchym, Enis azt kyvanom. Isten tarcha meg kegyelmedet. Datum ex Arce Varhegy 15 die Mensis May, Anno dominij 1578.

MICHAEL RACZ,
Capitaneus Arcis Varhegy etc.

Kivül: Prudentj et Circumspecto domino, *Petro Hersely* Judici primario Ciuitatis *Brassouiensis* etc. domino Amico vicinoque honorando.

(Eredetije *Brassó város levéltárában.*)

700.

Báthory Kristóf erdélyi vajda zetelakai lófő székely Bálinth Péter zetelakai lakó házat, mely neje Kelemenfi Orsolya öröksége, mindennemű rendes és rendkívüli adózástól, segélypénz- és kamaranyereség fizetésétől s mindenféle szolgálattételtől örökre fölmentvén, a lófő székely udvarházak jogaival és kiváltságaival ruházza föl. Kelt Kolozsvárt, 1578. october 29.

Nos Christophorus Bathori de Somlio, Vaiuoda Transsiluanus et Siculorum Comes etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod Nos cum ad Nonnullorum dominorum Consiliariorum Nostrorum humillimam Supplicationem Nobis pro parte Agilis Petri Balinth de Zetelaka primipili factum, Tum vero attentis et consideratis fidelitate fidelibusque Seruitys eiusdem Petri Balinth, Que ipse Nobis et huic Regno Transsiluanie pro locorum et temporum varietate exhibuit et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est, Totalem domum suam, in qua nunc residet, in possessione dicta Zetelak, in Sede Siculicali Vduarhely, in vicinitatibus domorum Agilium Primipilorum

Ioannis Lukach ab vna, ac Stephani Margai partibus ab altera, existente habitam, honestam mulierem Vrsulam Kelemenfÿ, relictam alias prouidi Michaelis Zabo de dicta Zetelak peditis pixidary, nunc vero Consortem suam iure hereditario concernentem, ab omni Censuum, Taxarum et Contributionum tam ordinariarum quam extraordinariarum, Subsidÿque et lucri Camere nostre solutione, Nec non Seruitiorum quorumlibet in fortem plebeiorum Siculorum pendendorum exhibitione, clementer in perpetuum eximendam, libertandam et supportandam duximus. Quemadmodum eximimus, libertamus et supportamus presentium per vigorem Annuentes et concedentes, vt eadem domus a modo in posterum pro domo et Curia primipilari habeatur et reputetur, ÿsdemque immunitatibus et libertatibus, priuilegÿs, indultis ac prerogatiuis, quibus alie domus et Curie primipilares de iure et consuetudine huius regni vtuntur, fruuntur et gaudent, vtatur, fruatur et gaudeat. Quocirca Vobis Egregio Ioanni Sÿgher, Prefecto (Arc)is nostre Vduarhelÿ et iudici regio Sedis Siculicalis Maros etc. Item Iudicibus Juratisque ciuibus predictae possessionis Zetelaka, Cunctis etiam alÿs Censuum, Taxarum, Contributionum et aliorum quorumlibet proventuum nostrorum, dicarumque et. Seruitiorum quorumlibet Exactoribus, Alÿsque cuiusuis status, ordinis et condicionis hominibus, modernis et futuris, presentium noticiam habituris, harum serie committimus et mandamus firmiter, vt a modo deinceps, predictum Petrum Balinth, heredesque et posteritates suas vniuersas, ratione prescripte domus per Nos exemptae, ad vllam prescriptorum Censuum, Taxarum et Contributionum nostrarum, Subsidÿque et lucri Camere nostre solutionem, Nec non Seruitiorum in sortem plebeiorum Siculorum pendendorum exhibitionem cogere et compellere, aut eosdem propterea in personis, rebusque et bonis suis impedire, turbare, molestare et damnificare minime presumatis, Nec sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Civitate Coloswar, vigesima nona die mensis Octobris, Anno domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo octauo.

CHRISTOPHORUS BATHORI
de Somlio mp.

(P. H.)

Wolfgangus Kowachoczÿ
Cancellarius.

(Eredetije papiron az *erd. Múzeumban* Gr. Mikó Imre adományá, az Aranka-gyűjteményből)

701.

Báthory Kristóf erdélyi vajda, bizonyítja, hogy Cseffei János a várhegyi vár jövedelmének bevételeiről és kiadásáról 1576. máj. 6-dikától 1578. április 16-dikáig számot adott. Kelt Szamos-Ujvárt 1579. január 2.

Nos Christophorus Bathori de Somlyo Waiuoda Transsylvaniae et Siculorum Comes etc. Recognoscimus per presentes Egregium Joannem Cheffeý, super perceptione ac erogatione prouentus arcis nostrae Warhegy a sexta die May Anni Millesimi quingentesimi Septuagesimi sexti, usque ad decium sextum diem Mensis Apprillis Anni Millesimi Quingentesimi Septuagesimi octauí, plenam et omnimodam rationem reddidisse, quam nos acceptamus approbamus ac pro sufficienti ratione habemus, Eundemque superinde quietum et expeditum reddimus. Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum ex arce nostra Wywar secunda die Mensis Januarij Anno domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Nono.

CHRISTOPHORUS BATHORI de Somlyo m. p.

(P. H.)

(Eredetije papiron az erd. Múzeumban, Mike Sándor gyűjtem.)

702.

Báthory Kristóf erd. vajda Alcsernátoni Damokos István, Tamás és Domokos birtokait és székely örökségeit Alcsernáton, Felcsernáton, Ikafalva és Futásfalva Kézdi-széki falvakban és az Udvarhely-széki Timafalván új adományképen nekik adományozza. Kelt Gyulafehérvárt 1579. márcz. 21.

Nos Christophorus Bathorý de Somlyo Vaiuoda Transiluanus et Siculorum Comes etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos tum ad nonnullorum dominorum Consiliariorum nostrorum humillimam intercessionem nobis propterea factam, tum vero attentis et consideratis fidelitibus et fidelium seruitiorum meritis Nobilium Agilium *Stephani, Thome, et Dominici Damokos de Alchernaton*, que ipsi nobis et huic Regno Transsiluanie pro locorum et temporum diuersitata fideliter exhibuerunt et impenderunt, ac in futurum quoque exhibituri

et impensuri sunt, Totales igitur et integras porciones ipsorum possessionarias et hereditates Siculicales in possessionibus *Alchernaton, Felchernaton, Ikafalwa et Futasfalwa in Kezdÿ*, item totalem similiter et integram porcionem possessionarium et hereditates Siculicales in possessione *Timafalwa vocata in Vdwarhely Sedi-bus Siculicalibus* existentibus habitas, in quarum quieto et pacifico dominio maiores et progenitores ipsorum perstitisse et ipsi quoque ad presens persistere asseruntur, verum literis et literalibus instrumentis superinde necessariÿs et sufficientibus destituti esse perhibentur, simulcum cunctis suis vtilitatibus et pertinenciÿs quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et in cultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, Syluis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriÿs, aquis, fluvÿs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, Molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus quouis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentes, premissisque sic ut prefertur stantibus et se habentibus, memoratis Stephano, Thome et Dominico Domokos ipsorumque heredibus et posteritatibus vniversis Nove nostre donationis titulo, de mera et plena autoritate nostra, fauenter dedimus, donauimus, et contulimus, immo damus, donamus et conferimus, Jure perpetuo et irreuocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas, Saluo Jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, Quas nos in formam priuilegÿ nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Albe Julie vigesima prima die Martÿ, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Nono.

CHRISTOPHORUS BATHORI
de Somlyo m. p.

(P. H.)

WOLFGANGUS KOWACHOCZÿ
Cancellarius m. p.

(Az erdélyi királyi táblának a b. Domokos Antal által bemutatott eredetiről 1773. mart. 13-án vett hiteles átiratából, a *Domokos család ltárában*, Fasc. 8. Nro. 228.)

703.

Báthory Kristóf erd. vajda bizonyítja, hogy előtte Várfalvi István, mint néhai Kecseti Mihály néhai Solymosi Margittól született leányának Borbálának rendelt gyámja, és Nagy György, néhai Huszti Nagy András fia, úgy egyezkedtek ki, hogy Nagy György a Maros-széki Kőszvényes és Mája, s Udvarhely-széki Kis-Solymos, Alsó-Bodos, Asszonyfalva, Uj-Székely, Malomfalva és Semjénfalva, helységekbeli részjóságokat, melyekhez említett árva Kecseti Borbála örökségi jogot tartott, Várfalvi István kezébe bocsátotta; ez pedig Maros-széken a csik-szentmártoni részjóságot, házat, nemesi udvart és malmot örökösen átengedte Nagy Györgynek és testvérének Balázsnak. Kelt Székely- Vásárhelyt, 1579. máj. 20.

Nos Christophorus Bathory de Somlyo Vaiuoda Regni Transiluanie et Siculorum comes etc. Memorie commendamus tenore presentium Significantes quibus expedit vniuersis, Quod Egregius et Agilis Stephanus Varffalwý de eadem Varffalva, Tutor Datus Nobilis Puellae Barbare filie Egregý Agilis quondam Michaelis Kechethy ex Nobili olim Domina Margareta Solymossý consorte sua suscepta in persona eiusdem puelle Barbarý, cum Reuisionalibus litteris nostris ab vna, ac Nobilis Georgius filius Egregý olim Andre Nagy Huztý cognominati pro se pro se personaliter, partibus ab altera, coram nobis constituti, Idem Georgius Nagý, Blasý Nagý fratris sui Carnalis, Dictus vero Stephanus Varffalwý cunctorum, fratrum, proximorum et Consanguineorum Annotate puelle Barbare, quos videlicet infrascriptum tangeret et concerneret tangereque et concernere quouismodo in futurum posset negocium oneribus super sese assumtis et leuatis, Sponte et libere sunt confessi pariterque coram nobis Retulerunt in hunc Modum. Quod dicet superioribus temporibus racione et pretextu Bonorum iuriumque ac porcionum possessionariarum infrascriptarum nonnulle lites et controversiarum Materie inter partes prenotatas orte et suscitatae fuissent, Nichilominus tamen Eadem ex inductione et ordinatione certorum quorundam proborum virorum pacem partium Amantium, sopitis primum et Condenscensis ac in irritum vocatis vniuersis litibus cuius finis et exitus dubius fuerat, Ad talem pacis et Concordie deuenissent vnionem pro vt se se deuenisse coram nobis Retulerunt in hunc

Modum, Quod Annotatus Georgias Nagy totales et Integras porciones possessionarias, in possessionibus Keozwenyes Maya in Maros, kys Solymos Also Bodos Azzonfalua Vyzekel Malomfalwa ac Semyenffalwa vocatis, in Vdwarhel Sedibus Siculicalibus existentibus habitas, in quibus prefata puella Barbara, Alioquin etiam Jus hereditarium Successoriumque habere speraret, Manibus praenominati Stephani Varffalwy tutor(is e)iusdem puelle Barbare suorumque haeredum et posteritatum vniuersarum simul cum cunctis earu(ndem) porcionum possessionariarum vtilitatibus et pertinentys quibuslibet, Ad easdem de Jure et Ab Antiquo spectantibus (et) pertinere debentibus, quocunque Nominis vocabulo vocitatis remisisset et Resignasset, pro vt remisit et Resignauit coram Nobis mox et de (facto)Stephanus Varffal(wy)
..... vigore
..... Zenttmartho(n).....in Sede Siculicali Maros existentem simul cum domo et Curia Nobilitari ibidem habita Ac (Mol)endino super fluuio Nyarad in territorio eiusdem possessionis Chikzentmarthon adiacente, memorato Georgio Nagy et per eum Blasio similiter Nagy (fratri) suo Carnali omnino filys predicti quondam Andre Nagy Huzty, iure perpetuo simulcum cunctis earudem vtilitatuus et pertinentys quibuslibet Ad (ean)dem de Jure et Ab Antiquo spectantibus et pertinere debentibus, dedisset et contulisset, Hoc tamen per expressum declarato, Quodsi prelatos Georgium et Blasium Nagy ex hac luce (quod Deus auertat) Absque Semine migrare Contigerit, extunc praescripte porcio possessionaria in dicta Chik Zenttmarthon Item domus et Curia Nobilitaris, Nec non Molendinum praetitulatum intra veras metas eiusdem possessionis Chik Zenttmarthon in praedicta sede Siculicali Maros existentis adiacentes, simul cum praescriptis cunctis suis vtilitatibus in praefatam puellam Barbaram ipsiusque successores et posteritates vniuersas Rursus Condescendere, redundare, Ac deriuare debeant, eo facto. Quae omnia praemissa et quaeuis praemissorum Singula partes Eadem sese Inuiolabiliter obseruatuos sub onere ducentorum florenorum obligarunt, et Astrinxerunt coram Nobis, Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum Mediante. Datum in oppido Zekelwasarhel feria quarta proxima post Do-

minicam Cantate, Anno Domini Millesimo Quinquagesimo Septuagesimo Nono etc.

(P. H.)

LECTA per Magistrum STEPHANUM
DOBZAJ de Kerezthur
Protonotarium Manu propria.

(Eredetije papiron az erd. Múzeumban, gr. Kornis Károly adományából.)

704.

Báthory Kristóf erd. vajda Váradi Pálnak, a székely sóbányák kamarásának, Lázár Lázár udvari hívének és néhai Pozsgay György árváinak adományozza az általuk eddig is bírt Vataháza pusztát Marosszéken, a mely Markod, Demjénháza és Búzaháza Maros-széki falvakhoz tartozik, a mint azt Báthory István három részre osztva az illető falukhoz kapcsolhatta s nekik, mint a falvak birtokosainak adta. Kelt Ujvár várában 1579. jun. 12.

Nos Christophorus Bathori de Somlío Vaiuoda Transsilvanie et Sicularum Comes etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos attentis et consideralis fide integritate, ac fidelibus seruitys Egregiorum *Pauli Waradi, Camerary Salium nostrarum Siculicalium, ac Lazaris Lazar*, familiaris aulae nostrae, que ipsi nobis, simulque huic Regno, pro locorum et temporum varietate summa cum animi eorum constantia et integritate, exhibuerunt et impenderunt, ac in futurum quoque exhibituri et inpensuri sunt, Totale et integrum predium *Watahaza* vocatum in *Sede Maros* existens habitum, quod videlicet antea ab antiquo, ad possessiones *Markod, Demienhaza* et *Buzahaza* in eadem *Sede Siculicali Maros* existentes, possedis, ac tandem Serenissimus quoque princeps, dominus Stephanus Dei gracia Rex Polonie, tunc Vaiuoda Transsilvanie, dominus frater noster obseruandissimus ad easdem tres possessiones applicasse, ac Egregys *Blasio Toldalagi tunc prouisori arcis Georgeny, et Francisco Lazar, tunc Iudici Regio dicte Sedis Maros*, in tres partes aequaliter diuidendum, et vnicuique possessioni suam ratam portionem, excidendam commisisse, Imo patroni etiam ipsarum possessionum, videlicet prefati *Paulus Waradi, Lazar Lazar*, et Orphani quondam *Georgy Posgay*, in eius quieto et pacifico

dominio perstitisse, et nunc quoque persistere perhibentur. Totum item et omne Jus Regium si quod in dicto predio Watahaza haberetur, aut nostram ex quibuscunque causis v̄ys modis et rationibus concerneret collationem, simul cum cunctis suis vtilitatibus et pertinent̄ys quibuslibet, terris videlicet arabilibus, cultis et incultis, Agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, S̄yluis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearum promontor̄ys, Aquis, fluūys, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, Generaliter vero quarumlibet vtililatam et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad idem predium, dictumque ius Regium in eodem habitum, de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, *Demptis tamen primorum, primipilorum et peditum pixidariorum, iuribus et hereditatibus* in eodem predio habitis, iuste videlicet et legitime eos concernentibus, Memoratis Paulo Waradi, Lazari Lazar, et Orphanis dicti quondam Georḡy Posḡy ipsorumque heredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis, dedimus donanimus et contulimus, Imo damus donamus et conferimus iure perpetuo et irreuocabiliter tenendum, possidendum pariter et habendum, Saluo iure alieno, harum nostrarum, vigore et testimonio literarum, Quas nos in formam nostrj priuileḡy redigi faciemus dum nobis in specie fuerint reportate. Datum in arce nostra W̄ywar, duodecima die mensis Jun̄y Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Nono.

CHRISTOPHORUS BATHORJ

do Somljo m. p.

VOLFGANGUS KOWACHOCZ̄Y

(P. H)

Cancellarius m. p.

(Eredeti je papiron a gy.-fejérvári káptalan levéltárában, Cista Maros Fasc. II. Nro. 3.)

705.

Báthory István erd. vajda adománylevele Kovacsóczy Farkas kanczellár és általa öccse Kovacsóczy János és utódaik számára Maros-széki és Kis-Küküllő vármegyei falvakról, melyek koronkai Mihályfy Tamás magvaszakadtával szállottak a kincstárra; kivéve a székely birtokokat. Kelt Gyulafehérvárt 1580. márcz. 24.

Nos Christophorus Bathor̄y de Somljo, Vaiuoda Transsylvaniae, et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesen-

tium significantes, quibus expedit uniuersis, Quod nos dignum, et honorificum habentes respectum, praeclarae fidei integritatis, et fidelium seruitiorum Magnifici *Volffgangi Kovachoczÿ*, Cancellarÿ, et Consiliarÿ nostri, quae ipse cum in alijs cunctis negocijs, per nos a multis iam antea annis, eius curae, ac diligentiae commissis, Tum etiam in hoc grauissimo, laboriosissimoque munere, quo nunc fungitur, magna cum utilitate nostra, et eximia cum sua laude exhibuit, et impendit, Totales, et integras, possessionem *Bos*, ac porciones, iuraque possessionaria, et haereditates siculicales in *Koronka*, una cum domo, seu curia nobilitari, in eadem *Koronka*, atque *Sowaraggia*, *Saswarÿ*, *Bodon*, *Cherefalwa*, *Karachonfalwa*, *Folifalwa*, *Somosd*, *Kisgeorgen*, *Vajÿa*, *Fintahaza*, *Baczkamadaras*, *Akosfalwa*, *Chibafalwa*, *Ilendfalwa*, *Szenthg recze*, *Niaradtheo*, *Leorinczfalwa*, *Zenthlazlo*, *Bede*, *Nagadorian*, *Tompa*, *Moniath*, alias *Bodoghazzontalwa*, *Mogioros*, *Demienhaza*, *Moson*, *Ikland*, *K l*, *Keobelezenthivan*, *Jobbagithelke*, *Hodos*, *Nagiernie* et *Jed*,¹⁾ omnino in *Sede Siculicali Maros*, Item *Korogizenthmarton*, simul cum domo, seu curia nobilitari, in eadem *Korogizenthmarton*, ac *Korogÿ*, *Filethelke*, et *Kiszzeoleos* uocatis possessionibus, territorÿsque ipsarum, in comitatu de *Kwkeolleo*, necnon *Totale*, et integrum praedium *Vaczman*, ac porcionem praedialem in praedio *Kisernie* nuncupato, in dicta *Sede Maros* existente habitam, quae alias *Nobilis Agilis quondam Joannis Mihalifÿ*, filÿ *Egregÿ Agilis olim Thomae Mihalifÿ de praedicta Koronka* praefuerant, sed per mortem, et delirium seminis eiusdem *Joannis Mihalifÿ*, iuxta ueterem, et approbatam regni huius legem, atque consuetudinem, ad nos, consequenterque collationem nostram, rite et legitime deuolutae esse perhibentur, atque redacte, Totum insuper, et omne ius Regium, si quod etiam alias, in praescriptis possessione, porcionibus, iuribus possessionarijs, et praediali, atque domibus, seu curijs nobilitariibus, ac haereditatibus siculicalibus, praedioque, qualitercunque existeret, aut eadem, et eadem, ac idem, nostram ex quibusuis causis, uÿs, modis, et rationibus concernerent collationem, pariter

¹⁾ A régi Maros-székben, most Maros-Torda megy ben a Maros  s Nyárád v lgy n fekv  falvak.

cum cunctis utilitatibus, et pertinentijs quibuslibet, Terris scilicet arabilibus cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, syluis, nemoribus, montibus, uallibus, uineis, uinearumque promontorijs, aquis, fluuijs, piscinis, piscaturis, molendinis, et eorundem locis, aquarumque decursibus, Generaliter uero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis uocabulo uocitatis, ad easdem, possessionem, porciones, iuraque possessionaria, et praediale, atque domos, seu curias nobilitares, ac hereditates siculariales, praediumque, et dictum ius Regium, in ipsis qualitercunque habitum, de iure, et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, sub suis ueris metis, et antiquis limitibus existentibus, *Demptis tamen Primoribus, Primipilis, peditibusque pixedarijs, si qui (forte), in praetactis uniuersis possessionibus, ad usum regni publicum delecti existerent, eorumque iuribus, et haereditatibus,* iuste et legitime ipsos concernentibus, memorato Volffgango Kovachoczj, et per cum Egregio Joanni item Kovachoczj, fratri suo carnali, ipsorumque haeredibus et posteritatibus uniuersis, fauenter dedimus, donauimus et contulimus. Imo damus, donamus, et conferimus, iure perpetuo, et irreuocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, saluo iure alieno, harum nostrarum uigore, et testimonio literarum mediante. Quas nos in formam priuilegijs nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum Albae Iuliae, uigesima quarta die Mensis Martij. Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, octoagesimo.

CHRISTOPHORUS BATHORJ

de Somlio m. p.

(P. H.)

(Eredetiye papiron, a gyula-fejérvári convent levéltárából, *Diversorum Comitatum Cista I. fasc. V. Nro 32*)

706.

Báthory István ersei fejedelem adománylevele Kovacsóczy Farkas kancellárnak Görgény várához tartozó Maros-széki falvokról, kivéve a székelij birtokokat. Kelt Gyulafehérvárt 1580. márcz. 24.

Nos Christophorus Bathory de somlio, Vaiuoda Transsylvaniae, et Sicularum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, uniuersis, Quod nos dignum, et

honorificum habentes respectum praeclarae fidei, integritatis, et fidelium seruitiorum Magnifici *Volffgangi Kowachoczÿ*, Cancellarÿ et Consiliarÿ nostri, quae ipse cum in alijs cunctis negocijs, per nos a multis, iam antea annis, eius curae, ac diligentiae commissis, Tum etiam in hoc grauissimo, laboriosissimoque munere, quo nunc fungitur, magna cum utilitate nostra et eximia cum sua laude exhibuit, et impendit, Totales et integras porciones nostras possessionarias in possessionibus *Remethe, Jobbagithelke, Hodos* et *Ehed* uocatis, omnino in *Sede Siculicali Maros* existentibus habitas, alias ad arcem nostram *Gheorgen* pertinentes et possessas, Totum item et omne ius regium, si quod in eisdem porcionibus possessionarijs qualitercunque existeret, aut eadem, et idem, nostram ex quibusuis caussis, ujs, modis, et rationibus concernerent collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus, et pertinentijs quibuslibet, Terris scilicet arabilibus cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, syluis, nemoribus, montibus, vallibus, uineis, uinearumque promontorijs, aquis, fluuijs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis, et eorundem locis, Generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis uocabulo uocitatis, ad easdem porciones possessionarias, dictumque ius Regium, in ipsis qualitercumque habitum, de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis ueris metis, et antiquis limitibus existentibus, *Demptis tamen Primoribus, Primpilis, peditibusque pixidarijs, si qui forte, ad usum regni publicum, delecti ibidem existerent, ipsorumque iuribus et hereditatibus*, eos iuste et legitime cernentibus, memorato *Volffgango Kowachoczÿ*, ipsiusque haeredibus et posteritatibus uniuersis, fauenter dedimus, donauimus, et contulimus, imo damus, donamus et conferimus, iure perpetuo, et irreuocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, saluo iure alieno, harumstrarum uigoro, et testimonio literarum mediante. Quas nos in formam priuilegiÿ nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum Albae Juliae, uigesima quarta die Mensis Aprilis, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, octoagesimo.

CHRISTOPHORUS BATHORI

de Somljo mp.

(P. H.)

(Eredetije papiron, a gy.-fejérvári káptalan levéltárában, Cista Maramoros Fasc. II. Nro 36.)

Rudolf császár- király átírja és megerősíti II. János király két oklevelét Szentkirályi Andrászi Márton és Péter beiktatásáról a Csík-széki Szent-Imre, Szent-Király és Szent-Simon falvak birtokába. Kelt a prágai várban 1580. máj. 11.

Nos Rodolphus Secundus Dei gratia electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniae, Ramae, Seruiae, Gallitiae, Lodomeriae, Camaniae, Bulgariaeque etc. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Marchio Morauiae, Dux Luxemburgae, ac superioris et inferioris Silesiae, Wiertembergae et Thecae, Princeps Sueviae, Comes Habsburgi, Tÿrolis Ferreti Kÿburgi et Goritiae, Landgravius Alsatiae, Marchio Sacri Romani Imperÿ supra Anasura Burgoniae, ac superioris et inferioris Lusatiae, Dominus Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis et Salinarum etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit vniuersis, Quod Fidelis noster Egregius *Petrus Andrasi de Szent Kÿrally*, Maiestatis nostrae veniens in conspectum, exhibuit Nobis et praesentauit quasdam binas Literas Serenissimj condam Principis Domini Joannis Regis Hungariae filÿ Principis Transylvaniae et Partium Regni Hungariae bonae memoriae in pargameno priuilegialiter confectas, authenticoque sigillo eius pendenti, et propriae manus subscriptione communitas, continentes in se confirmatiue seriem et modum legitimae Introductionis, et Statutionis pro parte dicti *Petri Andrasj*, nec non Patris eiusdem Egregÿ quondam *Martini Andrassj de dicta Zenthkiraly*, per suae Serenitatis homines, super totalibus et integris *Possessione Siculicali Zenth Imreh* vocata, nec non Portionibus Possessionarÿs Siculalibus in Possessionibus *Zenth Kiraly et Szent Simon* vocatis, omnino in *Sede Siculicali Chyk* existentibus habitis peractae Tenoris infrascripti, Supplicans Nobis jdem *Petrus Andrassy* humiliter, ut easdem Literas ac omnia et singula in eisdem ratione praescriptorum Bonorum contenta, ratas, gratas, et accepta habentes, Literisque nostris Priuilegialibus de Verbo ad Verbum inseri et inscribi facientes, approbare et ratificare ac pro se et suis haeredibus, posteritatibusque vniuersis innouantes perpetuo valituras gratiose confirmare dignemur. Quarum quidem Literarum tenor talis est: Nos Joannes

Secundus. (*Lásd a II. János király 1570. jan. 28. Gyulafehérvárt kelt oklevelét Szent-Imre és Szent-Király és Szent-Simon birtokába való beiktatásról. Székely Oklevéltár II. k. 287. I.*) Nos itaque humillima Supplicatione prenominati Petri Andrassy nostrae modo quo supra porrecta Maiestati Regia benignitate admissa, et clementer exaudita, praescriptos literas annotati condam Domini Joannis Principis Transsylvaniae et Partium Regni Hungariae, non abrasas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes, praesentibusque Literis nostris Priuilegialibus de Verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earum super Bonis per suam Serenitatem ipsi Petro Andrassy, et suo quondam Patri, Jure perpetuo donatis, editas continentias, clausulas et articulos, eatenus quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, Viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habentes, approbauimus, ratificauimusque, ac Donationem in eisdem contentam pro praenotato Petro Andrassy, ipsiusque haeredibus et posteritatibus uniuersis innouantes, perpetuo valituras gratiose confirmauimus; Imo acceptamus, approbamus, ratificamusque et confirmamus; salvis Juribus alienis; Harum nostrarum, quibus secretum nostrum Sigillum, quo ut Rex Hungariae utimur, est appensum, vigore et Testimonio Literarum. Datum per manus Fidelis nostri nobis dilecti Reuerendissimi Georgy Draskouich Electi Archiepiscopi Colocensis ac Episcopi Ecclesiae Jaurinensis locique eiusdem Comitatus perpetui, Consiliarij, et Aulae nostre Summi Cancellarij in Arce nostra Regia Pragensi, undecima die Mensis May, Anno Domini Millesimo, quingentesimo, octuagesimo, Regnorum nostrorum Romani quinto, Hungaria et aliorum octauo, Bohemiae vero anno similiter quinto. Venerabilibus in Christo Patribus Dominis praefato Georgio Draskouich Colocensis et Bachiensis Ecclesiarum Canonice unitarum electo Archiepiscopo, Stephano Radecio Agriensis, Joanne Monoszloy Zagrabiensis, Georgio Bornemisza Waradiensis, Nicolao Thelegdino Quinque Ecclesiensis, Stephano Fejerkewj Weszprimiensis, Eodem Georgio Draskouich Jaurinensis, Balthasare Melegh Csanadiensis, Zacharia Mossóczy Wacziensis, ac Fratre Michaele de Cetino electo Segniensis, nec non Administratore Modrusiensis Ecclesiarum Episcopis Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Strigoniensi Metropoli-

tana, Transylvanensi, Nittriensi, Sirmiensi, Bosnensi et Tinniensi Cathedralibus Sedibus vacantibus. Item Spectabilibus ac Magnificis Comite Nicolao de Bathor Judice Curiae nostrae, Cristophoro Wngnad de Sonnegh Regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclauoniae Bano, Comite Georgio de Zrinio Tauernicorum, Ladislao Banffy de Also Lindua Agazonum, Balthasare de Bottyán Dapiferorum, Emerico Czobor de Czobor Szent Mihaly Cubiculariorum, Michaelae Reway Janitorum, Joanne Krwsich de Lupoglaw Curiae nostrae, et Michaelae Warday de Kis Ward a Pincernarum nostrorum Regalium Magistris, Comite Nicolao a Salmis et Nemburgh Comite Poseniensi, caeterisque quamplurimis Regni nostri Comitatus tenentibus et Honores. Rudolphus mp. (L. S.) El. Colocensis ac Episcopus Jaurinensis mp. Joannes. Joo mp.

(Leopold császár-király 1695. apr. 12. Bécsben kelt oklevelében a gr. Andrásy-család krasznahorkai levéltárában 65 fasc. 3. szám.)

708.

Báthory Kristóf fejedelem levele Petki Mihály Udvarhely-széki királybíróhoz, melyben tudatja vele, hogy helyébe Bánfi Farkast tette, neki pedig a Maros-széki királybíróság felét adta. Kelt Gyula-Fejérvárt, 1580. július 4-dikén.

Egregie Agilis nobis dilecte Salutem et fauorem. Mjërthogi mj az kegielmed heliett az Vdwarheli kiraly birosagoth attuk Banffy Farkasnak, Mind az Vdwarheli Kapitansaggal eozue, Es te kegielmednek az heliett intiztuk az Maros zeki kiraly birosagnak felett, azerth kegielmedis tarcha ehez maghat. Secus non facturus. Datum Albae Juliae 4 die July Anno Domini 1580.

CHRISTOPHORUS BATHORI
de Somlyo mp.

Kivül: Egregio Michaeli Petkÿ, Judici Regio Sedis Siculiculis Wdwarhely etc. Nobis dilecto.

(Eredetije a gr. Lázár család levéltárában Meggyesfalván.)

Székel András végrendelete. Kelt a Plescovia (Pskow) alatti táborban Oroszországban 1581. szept. 9.

En *Székel András*, ki testemben igen sebes lévén, megismervén magamot, hogy az seb miatt kellenék meghalnom, eszem nálam lévén, szabad akaratom szerint teszek ilyen testamentumot Becz Imreh előtt, Sibrik György előtt, *Székel Moises* előtt, Nagy Imreh előtt, Csomortáni Tamás előtt, Salamon Péter előtt és *Székel Bálint* előtt.

Mindeneknek előtte ajánlom az ur istennek szent kezében az én lelkemet; annak utánna ezen könyörgök az én kegyelmes uramnak, hogy ő felsége tekintse meg, hogy én ő felségének halálommal szolgáltam, és ő felsége ez kevés jószágot, kit adott volt énnekem, mely vagyon *Kizdi-székhén Esztelneken*, adja újolan meg az én két öcsémnek és két hugomnak; mely jószágomból tiz ház jobbágyot hagyok az két húgomnak Barbarának és Katának, egyiknek is ötöt, másiknak is ötöt, és az tiz ház jobbágyon kívül valami jószágom vagyon, mindeneket az két öcsémnek hagyok, Tamásnak és Jánosnak; azon is könyörgök ő felségének, hogy ő felsége confirmálja meg az én testamentum tételemet.

Továbbá töttem az én marhámból ilyen testamentumot. Egy ezüstös aranyas szablyát azt hagyom az nagyobbik öcsémnek Tamásnak; egy ezüstös aranyas csákánt azt hagyom az küssebbik öcsémnek Jánosnak.

Az pej lovat fékestől nyergestől az örögbik nyakbavetővel, boncsokkal és az aranyos pallossal egyetembe hagyom *Székel Moises*nek.

Nagy Imrénnek hagyok egy boncsokot, egy veres skárlát köpönyeget.

Az küssebbik nyakbavető Csomortáni Jánosé volt, azt az testamentumosok küldjék meg az anyjának.

Tizedfél sing granát posztót azt hagyom az két öcsémnek.

Becz Imrénnek hagyok tizenkét sing veres kamokát.

Csomortáni Tamásnak hagyok egy granát mentét, veres bárány bőrrel bérlettet.

Sibrik Györgynek hagyok egy ezüstös aranyas zomakot, egy párducz bőrt, az viselő szablyámot, és egy veres lasnakot.

Sibrik Gáspárnak az öcscsének hagyok egy párducz bőrt.

Három muszkva suba vagyon, egyik fejár priska bőrrrel bérllett, másik veres mohar, harmadik csemelet, azokat hagyom az húgaimnak.

Salamon Péternek hagyok egy török pokróczot.

Székel Bálintnak hagyok egy farkas bőrt.

Egy fegyver derekat, egy kozák nyerget, egy magyar nyerget, ezeket adják el és az árrát küldjék az öcsémnek.

Egy kis ládát bezárolva és pecsételve, egy zsákot, kibe egy-más marha vagyon, három ezüst pohár is vagyon az ötvösnél, és váltsák ki, és küldjék ki az öcsémnek.

Vayon itt velem négy szekeres lovam mind szekeresből.

Makónak hagyom az kék lovat fékestől, nyergestől, hegyes töröstől, és egy párducz bőrt, az én magam sisakomat, az fegyver-derekat pánczélujastól, az kit viselt.

Az roh paripát fékestől, nyergestől, hegyes töröstől hagyom Tamásnak.

Az szekeres lovaknak ketteit adják el és küldjék az húgaimnak.

Mátyásnak az szolgálóknak hagyom a gyermek lovat, az kit Makó hozott, és öt tallért.

Az háttal bérllett gránát mentét hagyom Tamáskónak.

Szekeres Jánosnak egy fegyverderekat pánczélujastól.

Az fekete mentét és dolmánt, egy pánczélujat, egy sisakot, az kit viselt és két tallért Bálintnak hagyom.

Az farkas bőr bérlést Makónak hagyom.

Adják el mind az két sátort, az árrát küldjék ki az atyám-fiainak.

Imrehfi Jánosnak hagyok egy fegyverderekat pánczélujastól.

Salamon Jánosnak egy farkas bőrt hagyok.

Maróti Mihálnak hagyok egy kezét.

Az Máté deáknak az mi marháját elvöttem volt, mindeneket adjanak meg neki; egy pánczélujat adtam vala neki, azt is adják meg.

Lázárnak hattam tíz tallért, Makónak hattam öt tallért, Tamáskónak hagyok négy tallért, az száznak hagyok két tallért, Istvánnak hagyok négy tallért.

Az martonfalvi Székel Lászlónak hattam egy gyermek lovat, kit ő tartott.

Ez kívül valakinek én adós vagyok, az én marhámból mindeneket megelégtsenek előszer, annak utánna azonkívül ha valami marad, mindeneket adjanak el és az árrát vigyék az öcsémnek.

Ezek az én testamentum tételim, melyeket én az én halálommal és pecsétemmel megpecsétlettem. Ez levél költ Plescouia alatt való táborban Muszkaországban Szent Mihály havának kilenczedik napján 1581.

Kivül: Paria literae testamentalis Andreae Zekel.

(Egykorú másolat, a *székely nemz. Múzeumban.*)

710.

Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem, megtekintvén magyar gyalogjai főkapitányának Kercsedí Károlyi Istvánnak mind Erdélyben, mind Lengyelországban folytatott hadjárataiban, de különösen a legközelebbi muszkaországi hadjárat alatt több várak megvívásában kitüntetett katonai és hadvezéri érdemeit, a Kézdi-székben Szentléleken lévő fejedelmi részjóságot, az azzal szomszéd kis-kászoni részjósággal együtt, azonban az ott levő lófők és darabantok kivételével, neki és mindkét nemű örököseinek adományozza. Kelt Muszkaországban, a Pleskov város alatti táborban 1581. november 8-án.

Nos Stephanus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kioviae, Voliniae Podlachiae, Livoniae etc. Princeps Transsilvaniae. Memoriae commendamus tenore praesentium, significantes quibus expedit universis, Quod nos attentis et consideratis fide, integritate ac praestantibus meritis fidelis nostri Egregy Stephani Karoly de Kerched, peditum nostrorum Vngarorum supremi Capitanei, quae ipse a multis inde annis, cum in Principatu nostro Transilvaniae, tum vero in Regno nostro Poloniae omnibus in expeditionibus nostris, magna cum nominis sui commendatione animique fortitudine praestitit. inprimis autem in illa memorabili pugna ad Derschauiam Gedanensium maxima clade ab hinc quadriennium commissa, ubi militum animos ad pugnam accedendo, nulla pericula, non telorum, non globorum creberrimos ictus extimenscens, optima Ducis munia impleuit, eadem

uirtus in ipso enituit ab oppugnationem Gedanensium maritimi propugnaculi, ubi nihil reliqui fecit, quae ipsius officij essent, superiora vero omnia sua merita in hac expeditione nostra contra Moscorum Tyrannum suscepta multis nominibus amplificauit, nam cum obsidendae arcis et Ciuitatis Polociae animum adiecissemus, in educendis ex Transilvania ipsa militibus eius opera usi sumus; jys ad hostilem arcem perductis, perpetuo inter eos, in munitionibus erigendis, fossis ducendis, alijsque operibus faciendis die nocteque impigre uersatus est, milites qua ad oppugnationem, qua ad inferendum menibus ignem cohortatus, denique ubi necessitas postulauit, illa ipsa die oppugnationis, praeclaro ceteris exemplo, inter milites arduum illius arcis cliuum ascendens, uel mortem ipsam pro nobis et republica oppetere, idque eousque, quod ad Dei beneficio arx Polocensis in nostram potestatem perueniret, facere non dubitauit. Bello vero sequentis anni, cum in Moscouia hostiles arces regionesque circumiacentes ditioni nostrae armis adiungeremus, Stephanus Karoly, multis praeclarisque uirtutum operibus editis magnum cumulum eximys illis facinoribus prioribus addidit. Cum enim arcem Velikiluchensem fluuio, stagnis, operibus, praesidioque munitissimam in persona nostra obsidendam stauissemus, ipse in discernendis oppugnationum locis, in ducendis fossis, iaciendis aggeribus, omnibusque munitionibus peritissime efficiendis, die nocteque singularem operam nauauit; in expugnationemque arcis, quam quinque diebus uiccepimus, consilio manaque promptissimus non minus perillissimi Ducis, quam fortissimi militis officium praestit. Qua arce incendio deleta, mox a nobis mira celeritate instaurata, cum obsidio arcis Zauolocensis natura arteque munitissimae, quae a parte exercitus nostri oppugnabatur, diuturnior uideretur esse futura, Stephano Karoly obsidentibus nostris auxilio a nobis cum aliquot cohortibus misso, tanta repente commutatio rerum facta est, ut cum antea ultro citroque acerrime pugnatum esset, eius adventu hostes extrema pericula ueriti, continuo deditionem fecerunt. Post cum Omnibus arcibus regionibusque subactis, praesidio nostro firmatis, ductis in hiberna copys, in Poloniam reuertissemus, missus iterum in Transilvaniam Stephanus Karoly, habito in provincia delectu, optimi generis militum cohortes adduxit, nobisque nunc urbem Plescouiam obsidentibus, pristinae uirtutis memoriam nouis in dies laudibus

auget: Quibus omnibus de causis, et quia in posterum quoque eadem animi et fidei constantia nobis operam suam offert, et pollicetur, Totalem et integrum portionem nostram possessionariam in possessione Zenthlelek uocata in Sede nostra Siculicali Kizdi existente habitam, ad arcem nostram Varhegy pertinentem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, syluis, nemoribus, montibus, uallibus, uineis, uinearumque promontorijs, aquis, fluuijs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter uero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis uocabulo uocitatis, ad eandem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis ueris metis, et antiquis limitibus existentem, addita etiam portione nostra possessionaria Kiskazon appellata, quae sui nominis fluuio a praedicta possessione Zentlelek uocata dirimitur, Remissis quin etiam ex gratia nostra speciali in perpetuumque relaxatis atque concessis, uniuersis decimis nostris tritici, auenae, hordei, milij, et id genus terra nascentium, nec non aliarum quarumcumque rerum more consueto in possessione Zentlelek et Kiskazon decimari solitarum, nobisque et successoribus nostris illinc prouenire debentibus, demtis Primipilis et peditibus pixidarjs, in usum regni delectis, inibi commorantibus, memorato Stephano Karoly, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus uniuersis dedimus, donauimus et contulimus, Imo damus, donamus et conferimus, iure perpetuo et irreuocabiliter tenendam, possidendam, pariter et habendam, saluo iure alieno, Harum nostrarum uigore et testimonio literarum mediante, quas in formam priuilegij nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in Moscouia, ex Castris nostris ad Urbem Plescouiam, die octaua mensis Nouembris, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octogesimo primo, Regni uero nostri Sexto.

STEPHANUS REX m. p.

PAULUS GYULAÏ
Secretarius m. p.

(Pákei Lajosnak az eredetiről 1837 márt. 28-dikán vett másolata után, az Erd. Múzeumban.)

711.

Báthory Zsigmond *erd. fejedelem parancsa,* *Perneszy István várhegyi kapitányhoz és Háromszék királybírájához Kézdi-székiek postálkodása ügyében. Kelt Gyulafejérvárt 1582. január 5-dikén.*

.....¹⁾ hogy az dologh wgÿ lévén ez ... eok hordozzak az terhet, de ezek kwleomben adgiak ertenwnk, mert azt ielentik hogy *Vasarhel* is zinten egy terhet viselth a postasaghban, seot egy (ne)hany bizonisagnak vallasat is hoztak hozank, hogy eleiteol fogua, mindennek zabad volt *Kizdi zikbelinek* terhet azon az uton oda be hordani.

Keoneiorgenek my nekeonk azon, hogy mostanis abban tartatnok meg eeket, hogy elhetnenek eok is munkaiok utan. Miert penigh hogy my az Regi io zokas es rendtartasban semmi wytast nem akarunk tenni. Azert ez dolognak el igazittasat kegyelmed tudgia megh. Hadgiuk is hogy kegyelmed ez dologhnak mennien iol wegere, azoknakis leuelet, es ezeknekis bizonisagokat megh ertce, igazichia ugy el kegyelmed ez dolgot, hogy ezek is munkaiok utan elhessenek, ha ezeknekis zabad volt az terhet hordaniok mostis legien zabad. Secus non facturus. Datum Albae Juliae 5 die Januarij Anno 1582.

Ha pedigh ualami akadaly uagion ez dologhban, kegyelmed azt aggia ertesünkre.

SIGISMUNDUS BATHORJ.

Kivül: Egregio Stephane, Perneczÿ Capitaneo arcis Varhegÿ Judicique Regio Sediura Siculicalium Sepsÿ, Kizdÿ et Orbaÿ etc. nobis sincere dilecto.

Ujabb kézzel: Bereczkiek ellen postálkodás dolgában Batori Sigmondtól 1582.

(*Eredetije az erd. Múzeumban.* Nagyajtai Cserey Jánosné, Zathureczky Emilia adományára.)

¹⁾ Az ívréten írt levélnek felső része (mintegy 5 sornyi) elszakadt és elveszett.

712.

*Tanúvallatás arról, hogy a Báthory István lengyel király által meg-
nemesített Tóth Márton kinek a jobbágya volt. Kelt 1583. (febr. 11. előtt.)*

Anno Domini 1583.

Első bizonság önen maga Tóth Márton Kízdí-széken lakó. Maksán, nemes ember, megesküvék és ezt felelé: Én mikoron Lengyelországba mentem, Kövér Boldisárné jobbágya és Jankó Ferenczé voltam, szolgáltam őket, az ő földeken laktam és ő jobbágyok voltam, mikor ő felsége engem megnemesített,

2. bizonság Babos György Sepsi-széken lakó besnyői nemes ember, megesküvék és azt felelé az mit Tóth Márton az első; nyilván tudja, hogy mikor lengyen király ő felsége megnemesítette Tóth Márton ő jobbágyok volt.

3. bizonság besenyei Tóth János veres darabant megesküvék és azt felelé : tudja hogy mikor Lengyelországba ment Tóth Márton és lengyen király ő felsége megnemesíté, Kövér Boldisárné és Jankó Ferencz jobbágyok volt.

4. bizonság Nagy Simon besenyei, Mihác Demeter jobbágya, megesküvék és azt felelé az mit az első.

5. bizonság Vardó Lőrincz Mihác Demeter jobbágya, megesküvék és azt felelé az mit az első.

6. bizonság Böyte János besenyei, Kis Imbre Miklós jobbágya, megesküvék és azt felelé az mit az első.

7. bizonság Deák Pál, Losonczi András jobbágya, megesküvék és azt felelé, az mit az első.

8. bizonság Basa Péter, Baróti Pál jobbágya, megesküvék és azt felelé az mit az első.

9. bizonság Filpe András maksai, veres darabant, megesküvék és azt felelé az mit az első.

10. bizonság Benkő Estván Kún Gáspár jobbágya, megesküvék és azt felelé az mit az első.

11. bizonság Kús Antal maksai, Kún Gáspár jobbágya, megesküvék és azt, felelé az mit az első.

12. bizonság Kús Tamás felesége Duruttya asszon, megesküvék és azt felelé az mit az első.

13. bizonság Albert György dálnoki, Somodi Ferencz jobbágya, megesküvék és azt felelé az mit az első.

14. bizonság Máthé Gergely maksai, nemes ember, megesküvék és azt felelé az mit az első.

15. bizonság Szentes Gergely dálnoki, Kún Gáspár jobbágya, megesküdt és azt felelé az mit az első.

16. bizonság Tóth Péter dálnoki, lófű ember, megesküvék és azt felelé az mit az első.

Mi birák Nagy Bodor Pál Léczfalváról, nemes ember, és Philbárt Bálint léczfalvi, lófű ember, hitünk szerint irattuk, hogy mi előttünk így löttének az vallások, melyet pecsétünkkel is meg-erősítettük.

Kivül: Ez levél adassék az Nemes és Vitézljő Perneszi Estván urunknak, várhegyi kapitánnak és az háromszéki sepsi kizdi és orbai királbírónak, nekünk tisztelendő urunknak kezébe.

(Eredetije papiroson, a *székely nemz. Múzeumban.*)

713.

Osztopáni Perneszy István háromszéki királybíró levele arról, hogy besenyei Jankó Ferenczné Besenyei Anna asszonynak az István király által megnevesített Tóth Márton nevű jobbágya helyett másat adott. Kelt Várhegy várában 1583. febr. 11.

Én *Perneczj István Osztopány*, Várhegyi Kapitán és Három-széki, Sepsii, Kézdii és Orbai király biro, adom mindeneknek tudtára az kiknek illik, hogy hozzá énnékem az én kegyelmes uram parancsollatját, István királyét, *Jankó Ferenczné Anna asszony Besenyei*, melybe ő felsége poroncsol volt az erdélyi fejedelemnek Báthory Christophnak, hogy Jankó Ferenczné Besenyei Anna asszonynak egy őstől maradt jobbágyát nemesítette meg, kinek ugyan czimeres levelet adott, ki felől irt énnékem mind ő felsége István király s mind penig az erdélyi fejedelem Báthory Christoph, hogy ha az megnevesített *Tóth Márton* őstől maradt jobbágya volt-e vagy nem Jankó Ferenczné Besenyei Anna asszonynak. Azért én az besenyeieket hit szerint megkérdeztem, meg is feleltettem és meg is

érttettem az besenyieknek feleletekből, hogy az a Tóth Márton nevű ember őstől maradt jobbágya volt Jankó Ferenczné Besenyei Anna asszonnak. Azért énnékem ő felsége István király s mind pedig ő Nagysága a' erdélyi fejedelem Báthory Christoph megporoncsolták vala, hogy annak végére menjek mint való jobbágya volt Jankó Ferenczné Besenyei Anna asszonnak az a Tóth Márton nevű ember, az melyet ő felsége István király lengyelországi megnesemesített, volt. Azért én abban teljességgel véghez mentem, meg is érttettem, hogy őstől maradt jobbágy volt. Poroncsolt vala ő felsége István király, hogy hasonló jobbágyot adjunk helyébe, mind pedig az erdélyi fejedelem ő Nagysága Báthory Christoph. Azért én egy szegény nyomorult embert *Veres Lőrincz* nevűt adtam neki mind örökségestől, mind hogy ő felsége énnékem megporoncsolta vala s mind pedig Báthory Christoph ő Nagysága, hogy többször Jankó Ferenczné Besenyei Anna asszonyt ne bocsátanók rá panaszlani, hogy az őstől maradtat mód nélkül vöttük volna el. Azért én avval az feljül megnevezett *Veres Lőrincz*zel maksai Kyzdi-székivel megelégittem Jankó Ferenczné Besenyei Anna asszont, minthogy fia egy is nem volt, azért adtam Jankó Ferenczné Besenyei Anna asszonnak mind örökségestől; egyik felől való szomszédja *Veres Mihály*, más felől *Szabó Mihály*. Ennek bizonságára adom ezt az én leveletem czimeres pecsétem alatt és kezem írásával megerősítettem. Datum in Arce Varhegy 11. die Februarij, Anno Domini 1583.

(P.H.)

STEPHANUS PERNECHY.

(Eredetije papiroson, a *székely nemz. Múzeumban*)

714.

Tanúvallatás töredéke a Csík-széki Csomortány faluban lévő „Ákos örökség“ felől, a gyulafehérvári káptalan 1584. jan. 31. átiratában. Kelt. Csomortányban, 1583. febr. 23.

.....
Benedek az verekkal egyethemben, azt az *Akos eoreokseget*.
Azthys tudom zallagon vette wolth Danka Georgy'nek ez Actornak

az Eossy de nem tudom menyeerth. Leorincz Balint Chyomorthany vrunk Jobbagya hythty utthan azt valla hogy ebben az dologban semmyt nem thud, kouachy Ferencz urunk Jobbagya chyomorthany hythty vtthan azt valla, thudom hogy az Akos Eoreoksegen lakek Vyzy Janosne Vyzy Palys. De azt nem thudom kytt illet Verre giwkerre. Ezek az Biszonysagoknak vallas y kykett My Nagysagodnak hitthunk zerentt meg irthunk. Quam Deus Optimus Maximus feliciter conseruare dignetur nunc et In euum. Datum in pago Chyomorthan feria quarta ipsa die Matthei Apostoli Anno domini Millesimo Quingentesimo Octogesimo Tertio. In margine earundem subscriptum erat: Eiusdem Vestrac Magnificentiae fideles Petrus Salamon de Taplocza, Lucas Antal de Vardosfalua, Caspar literatus de Giula Notarius sedis chyk. Quam Nos de verbo ad verbum sine diminucione et Augmonto atiquali transsummi et transcribi presentibusque literis nostris patentibus inseri et inscribi facientes annotatae Incausam attractae iurium suorum uberiorem ad eutelam necessarie dandas duximus et concedendas, Communi iusticia et aequitate requirente. Datum Albae Juliae feria tertia proxima post festum Conuersioris beati Pauli Apostoli, Anno domini Millesimo Quingentesimo Octogesimo Quarto.

(P. H.)

LECTA.

(Eredetije papiron az *erd. Múzeum kéziratárában, b. Orbán Balázs adományából.* — Ezen hihetőleg terjedelmes tanúvallatásnak, mely több össze-
ragasztott ív papirosból állott, csak utolsó darabja van meg; a többi elveszett.)

715.

Báthory István lengyel király és erd. fejedelem a százszok panaszára, hogy Udvarhely és Fogaras várak területéről a kapitányok nagy juh- és sertés nyájakat hajtatnak az ő mezeikre és makktermő erdőikre és sok kárt okoznak, meghagyja Bánffy Farkas udvarhelyi és Petricsevics Horváth Kozma fogarasi kapitánynak, hogy hasonló kártételektől tartózkodjanak. Kelt Niepolomic várában, 1583. márcz. 13.

Stephanus, Dej gracia, Rex Poloniae, Magnus Dux Lythvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kioviae, Voliniae, Podlachiae, Livoniaeque etc. dominus, nec non Transyluaniae Princeps. Fidelis-

bus nobis dilectis, Magnifico et Egregio, *Wolffgango Banfy*, Consiliario nostro, ac *Judici Regio Czyk, Gyrgyo et Kaszon, Capitaneoque Arcis nostrae Udvarhely*, Item Cosmo Horvath Pethritivit, Arcis similiter nostrae Fogarassiensis Praefecto, tam modernis, quam futuris, Salutem et gratiam nostram regiam. Expositum est Maiestati nostrae gravi cum querela, nominibus et in personis fidelium nostrorum Vniversorum Saxonum, Septem et duarum Sedium, per Legates ipsorum, quod fidelitates Vestrae, magnos Ovium et Porcorum greges, ex praefatarum Arcium nostrarum districtibus, in Agros et Sylvas glandiferas Territorij praedictarum Septem et duarum Sedium Saxonicalium (Expulsis ipsorum proprys pecoribus) per Pastores immittere curarent, ac conculcatis Segetibus et depastis glandibus, ramisque Arborum dissectis, agros et Sylvas eorum vastari, in maximum detrimentum ipsorum. Supplicatum nobis humillime extitit, ut eosdem ab eiusmodi Injuriis, et damnis injustis, in posterum Immunes praestare dignaremur. Cum autem indignum sit quenquam, non modo in re sua propria turbari sed etiam eius Vsu prohiberi, proinde supplicatione eorum tanquam justa benigne exaudita, fidelitatibus Vestris harum serie committimus, et mandamus firmiter, ne greges Arcium nostrarum, in posterum in terras praelibatorum Saxonum immiti, vel devagarj patiantur, nisi forte extrema necessitas, et penuria, defactusque gaudium Sylvarum nostrarum cogat. Quo Casu tamen nolumus id sine scitu et permissione Magistrorum Ciuium eorum locorum fieri et quidem citra impedimentum et Exclusionem pecorum Saxonorum. Caueantque fidelitates Vestrae, ne Arboribus et Segetibus eorum ullum damnum offeratur. Secus non facturj. Praesentibus perlectis, Exhibenti restituti. Datum in Arce nostra Regia Nepolemicense decima tertia die Mensis Martij. Anno dominij Millesimo Quingentesimo Octogesimo tertio. Regni vero nostrj Anno septimo.

STEPHANUS REX

MARTINUS de BERZEVICE Cancellarius.

(A segesvári városi levéltárban levő másolatról nr. 54)

Báthory Zsigmond erdélyi vajda Székely Mózes sófalvi só-kamarásnak hadi érdemeiért, melyeket Báthory István erdélyi fejedelem, később lengyel király szolgálatában először Erdélyben a Békés Gáspár és pártosai ellen vívott csatában, azután Lengyelországban Danczig városa és Lautern vára vívásában és végre a muszka fejedelem elleni hadjárat alkalmával több várak ostromában szerzett, Udvarhelyszéken Lövétén tíz, Siménfalván pedig hat jobbágytelket adományoz, neki és általa atyjának nemes János deáknak, és testvér öcscseinek Székely Istvánnak, Jánosnak és Péternek. Kelt Gyulafejérvárt 1583. jun. 10-dikén.

Nos Sigismundus Bathori de Somlyó, Vajvoda Transsilvaniae et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, Quod nos cum ad nonnullorum Dominorum Consiliariorum nobis propterea factam intercessionem, tum vero adtentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Egregii Moysis Székely, Camerarii Salium nostrorum Sófalviensium, quae ipse in primis huic Regno, deinde Serenissimo Principi et Domino Stephano, Dei gratia Regi Poloniae, Magno Duci Lithvaniae, necnon Principi Transsilvaniae, Domino Patruo nobis observandissimo in variis bellicis expeditionibus summa cum sua laude exhibuit, et impendit, ac primum quidem hic in Transilvania, in intestino illo bello, quo Caspar Békés, una cum factiosorum manu eidem Domino Regi arma inferebat, in utriusque exercitus conspectu egregia edidit virtutis suae specimina,¹⁾ Postquam vero dictus Serenissimus Rex in Regem Poloniae inauguratus esset, statim in (Ge)danensis civitatis ²⁾ et arcis Lauternae ³⁾ oppugnatione fortissimi militis functus est officio. Ei vero, quae contra Magnum Moscorum Ducem suscepta fuit, expeditioni non solum interfuit, sed etiam sangvinis effusione suam fortitudinem et fidem testatus

¹⁾ Békés Gábor és pártosai vesztett csatája a Maros-tordamegyei Szent-Pálnál történt 1575. jul. 10 dikén.

²⁾ *Gedanum*, lengyelül *Gdantzk*, németül *Danzig*, magyarosan *Danczka* ekkor Lengyelországhoz tartozott virágzó város és igen nevezetes kereskedelmi hely a Visztulának a Keleti-tengerbe szakadásánál. — Ezen Báthory Istvánnak mint lengyel királynak hódolni vonakodó város több ízben megújított és sok vérbe került vívása, mely végre is eggyességgel végződött, 1577-ben történt.

³⁾ *Lautern*, ma csekély helység Kelet-Poroszországban, a königsbergi kormány-kerületben.

est. Nam et sub Polocia ¹⁾ et in Plescoviensis civitatis ²⁾ obsidione inter fortissimos dimicans gravia telae et bombardae ictu accepit vulnera, et Velicelniensis, ³⁾ Zavolocensis et Torpeniensis ⁴⁾ arcium expugnationibus strenuam navavit operam, ac in posterum quoque tam dicto Domino Regi, quam nobis, et huic Regno se navaturum promittit. Totales igitur et integras sedecim sessiones nostras coloniacates populosas, decem in Lövetfalva, ⁵⁾ in quarum prima Paulus Kovács, in secunda Andreas Egyed, in tertia Urbanus Szökő, in quarta Andreas Antal, in quinta Georgius Balás, in sexta Ambrosius Sile, in septima Stephanus Sile, in octava Michael Máthé, in nona Petrus Gergely, et in decima Jacobus Lőrincz, in Siménfalva ⁶⁾ autem sex, in quarum prima Petrus Veres, in secunda Petrus Szász, in tertia Sigismundus Molnár, in quarta Barnabas Nagy, in quinta Petrus Simon, et in Sexta Valentinus Csiki, possessionibus sic vocatis in Sede Siculicali Udvarhely existentibus personales nunc faciunt residentias, simul cum domo et Curia Nobilitari per eundem Moysem Székely in dicta possessione Simenfalva in terris colonorum suorum extracta, ac pariter cum cunctis earundem sessionum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocatis, ad easdem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentes, memorato Moysi Székely, et

¹⁾ *Poloczka* város és vár hajdan Lithvániához tartozott, ma Oroszországban Volhynia witebski kerületében fekszik. Báthory István hadai 1579-ben vívták meg.

²⁾ *Pleskow* ma *Pskow* mezőváros Oroszországban, a kiewi kormánykerületben.

³⁾ Velkilucensis helyett. — ⁴⁾ Toropceensis helyett.

⁵⁾ *Lövétfalva*, a mai *Lövete* Udvarhely széken, 35 egész nemesi osztályrészből (poitiones integrae) állott. *Ötvös Ágoston jegyzete*. — Ez oklevél tartalmát előadva hibásan nevezi e helységet *Szemerefalvának* Várfalvi Nagy János, Székely Mózes című cikkében. *Századok* III. évf. 1869.

⁶⁾ *Siményfalva* Udvarhely széken a kereszttúri járásban 25 egész nemesi osztályrészből állott, *Ötvös Ágoston Jegyzete*,

per eum Nobilibus Joanni Literato patri, item Stephano, Joanni et Petro Szekely fratribus suis carnalibus natu minoribus, ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis gratiose dedimus, donavimus et contulimus, imo damus, donamus et conferimus, jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas, Salvo jure alieno, Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas nos in formam privilegii nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum Albae Juliae 10-a Junij Anno Domini 1583.

(*Ötvös Ágoston másolatából, az erd. Múzeumban, Fancsali Dániel másolata után a gy.-fejérvári országos levéltárból, Lieber Regius I. Sigismundi Bathori 61. l.)*

717.

Báthori Zsigmond erd. vajda, udvari embere Székely Mózes hű szolgálatait tekintetbe véve, ennek Csík-székben, Csatószezen, más névvel Szent-Imrén, pénzzel szerzett részjóságáért, az Udvarhely széken Siményfalván levő s az udvarhelyi várhoz tartozó fejedelmi részjóságot cserében adván, azt neki és általa atyjának János deáknak és öcsseinek Székely Jánosnak és Péternek adományozza. Kelt Kolozsvárt, 1583. nov. 7-dikén.

Nos Sigismundus Báthori de Somlyó, Vajvoda Transsilvaniae et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus, quod nos adtentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis Egregii Moysis Székely, Aulae nostrae Familiaris, quae ipse imprimis huic Regno, Principibusque ejus, praedecessoribus nostris, tandem nobis quoque ad omnes occasiones fideliter exhibuit et impendit, ac in futurum quoque exhibituros et impensuros est, Cum igitur ob hoc, tum vero pro totali et integre portione sua possessionaria emptitia, in possessione Chatoszegh, alio cognomine Szentimreh vocata in Sede Siculicali Csik existente, totalem et integram portionem nostram possessionariam in possessione Siményfalva vocata in Sede Siculicali Udvarhely existentem et ad Arcem nostram Udvarhely pertinentem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis,

aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet vtilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis ad eandem portionem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentem, demptis tamen Primoribus, Primipilis, et peditibus pixidariis, si qui forte ad usum Regni delecti in eadem possessione Siményfalva existerent, eorumque juribus et haereditariis juste et legitime eos concernentibus, per modum concambialis permutationis, memorato Moysi Székely, ac per eum Joanni Literato patri, ac Joanni et Petro Szekely fratribus suis carnalibus natu minoribus, ipsorumque haeredibus et successoribus universis dedimus, donavimus, et contulimus, imo damus, donamus et conferimus, jure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam et habendam, Salvo jure alieno, Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas nos in formam privilegii nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in Civitate nostra Colosvár 7-a die Mensis Novembris Anno Domini 1583.

(*Örvös Ágoston másolataiból* (az erd. Múzeumban), Fancsali Dániel másolata után a gy. fejeivári országos levéltárból; Liber Regius I. Sigismundi Báthori 127. l.)

718.

Derzsi Márton, két nemes személy úgymint Tomori Miklós és Pataki János deák előtt, magát és maradékait özvegy Lázár Imrénének, Saffarics Krisztinának és Gyalakuti Lázár Györgynek örökös jobbágyságra, kötelezi. Kelt Gyalakután 1584. aug. 16.

En Derzý Marthon Adom Emlkezetre az en lewelemnek rendiben mindenek ¹⁾ Ez iambor Nemes Semelyék elleoth tudni Illik Tomorý Mýklos Vram eloth ký lakik Kouezden és Pataký Janos Deak elloth Hogj en Derzý Marthon az Nehäý Lazar Imrene Azzoniomnak Saffarýt Christina Azzonnak és Gýalakewthý Lazar György Vramnak attam magamath orok Jobagyewl mind ffýewreol ffý-

¹⁾ *Mindeneknek helyett.*

ewra, ¹⁾ hogÿ en mÿgh ellek addigj mind nagy Jamborewl mint Jambor Jobagÿ zoktaa Vrat zolgalnia zolgalom es az Eletemnek rendiben bewdosso nem lezek. Annak felete peniglen hogj ha teortennek ennekem az en Azzoniomnak és Vramnak foldereol el menetelem (kÿn semmi keppen nem igekezem) ennek ez lewel Ereyewel az en Nyelvemnek vallasa zerenth mindenÿth mind Mezon, mind Nemes Emberek hatamegeth, mind Nemes Vduarokban, mÿnd Malomban, az en Vram es Azzoniom mÿnth eoreokeos Jobagÿahoz hozzam nÿulhasson. Ez kotes ellen semmi remedium Juris ne foggion sem Inhibitio, sem peniglen vis repulsionis. Ennek Bÿzonsagara attam az en Peczetes lewelemeth Gÿalakewthan, Nagj Boldogj Azzon napp vthan valo czeterteken, Anno Domini 1584.

(P. H.) (P. H.)

(Eredetije az erd. Múzeumban, Jos. Com. Kemény Diplomatarium Atogr. Tom. V.)

710.

Az erdélyi kormánytanács jelentése Báthori István lengyel királyhoz, mint erdélyi fejedelemhez. Károlyi Istvánnak szomszédaival való határ-egyenetlenségi ügyében, melyben a szent-léleki várról is említés tétetik. Kelt Gyaluban, 1584. decz. 14-én.

Parancsolta vala felséged minékünk, hogy *Károlyi Istvánnak* az minemő egyenetlensége volna szomszédaival határa felől, mestert és nemes embereket bocsátanánk ki és eligazitanok köztök, oltalmaznék is meg az felséged adományában,²⁾ ő se kívánja pedig az szomszédokét, hanem ki-ki maradna meg az övén. Mi azért az felséged parancsolatját főképpen, azután az 8 emberségét is, és hogy felségednek szükség idején hiven, jámborul szolgáljt, ezután is valahon az szükség kívánja szolgálhat, előttünk viselvén, mestert, directort, assessorokat és nemes népeket kétszer bocsátónk az he-

¹⁾ Oklevelünk helyesírásának különös sajátága, hogy benne a hosszú *ú* hang *ew* betűkkel van kifejezve, mint főntebb is a Gÿalakewthÿ és Jobagyewl szavakban.

²⁾ Lásd az adománylevelet 710. szám alatt.

lyére, és miérthogy ott köztünk semmiképpen véghez nem mehetett az alkuvás, kívánók hogy *situm et qualitatem loci* meg oculálván, describálnák, és *ugyan az pictorral is delineáltatnák*, és nékünk *fide* mediante referálnák, hogy netán mi magunk *habita loci illius*, de quo *controversia est, cognotione*, jobban és hamarébb mindeneket közöttök eligazéthatnánk. Erre azért napot hagyunk vala itt nékik, *primam scilicet novembris*, kire reá is jöttek vala Károlyi és az peresek közül is némelyek, de mi is semmit véghez nem viheténk köztök. Miérthogy penig maga Károlyi István ismét felségedhez akar menni, tetszék hogy ez dolognak állapotját rövideden az mint nékünk referálták, irva hozták, mennyiben hozzá férünk, felségednek megírjuk, hogy felséged bölcs iteleti szerént mind az két fél igazságát megtekintvén, alkalmasabban választ adhasson néki. Az mely földön az *controversia* vagyon, egy nagy hoszszu völgy, kit *Kászon rétjének* avagy *mezeinek* hívnak, kétfelől nagy erdős hegyek vagynak, az közepin egy folyóvíz, *Kászon pataka* foly alá. Napnyugat felől való felé Fejérvármegye nemesség, napkelet felől székelység, *Kézdiszék*, az hol az víz kijő a völgyből, *Szentlélek* nevü falu ott vagyon, kinek egy kicsin része Fejér vármegyében vagyon és sok nemeseké, nagyobb része Kizdy székben, azt adta Felséged Károlyi Istvánnak; közel hozza *Kis Kászon* nevü falu, azt is néki adta felséged. Ezeken feljül oldal felé az hegyek alatt egy *Polán* nevü székely falu, kiben vagyon nemes népeknek is, de az dereka felségedé *Várhegyhez* való, és ezzel határos oda fel Szentlélek és Kis Kászon, az mely felől az *contraversia* vagyon mind az Kászon vízéig, mely víz Fejérvármegye határa. Polyán határán felől Kászon rétje felől vagyon egy *praedium* Szent János növő, kinek kápolnája fenn áll most is tul Kászon vizén hatalmasul által jöttek volt valami nemes népek és házakat csináltattanak volt ott, embereket is szállítottak volt oda, még az székelyek támadása előtt. Ez polyániak törvénybe fogták az vajdák előtt Ferdinánd idejében az nemes népeket, az földért pörlöttek, az per király fia idejében végződött el, *calumnian* is maradtak az nemes népek és megítélték, hogy nem jöhetnek által Fejérvármegyéből az Kászon vizén, és eképpen restituálták az polyániaknak az földel, kiről jó *adjudicatoriájuk* vagyon. Immár e Szent János nevü *praediumon* felől vagyon az Kászon rétje vagy mezeje, kinek az hegyek közé völgyei

vagynak, patakok jönnek ki azokból, kiknek nevek vagyon, az hegyek erdősök, rétét, mezeit mindenestül eleitől fogva *Kézdi Vásárhelytől* fogva az város és keről való sok faluk mind nemesség, parasztság az barmokkal egyaránt éltek, az kinek nem volt elég földök, és ugyan ország szabadjának hitták, azonképpen éltek szentlélekiek is, kászoniak is indifferenter minden bántás nélkül; az ország utja fel reája Szentlélek mellett ment. Ez az usus continue sine controversia alicujus durált mindaddig, míg Károlyi Isvának adta felséged *Szentléleket, egyik hegyen oda fenn egy fényes vár is volt, kinek az kövében fenn áll most is*, onnan egy patak jő ki és esik az Kászon vizébe, *vár patakának* hívják, azon felül az Kászon szék határáig az Kászon rétének vagy mezeinek az felső felét adta szegény megholt urunk az Kézdi-vásárhelyieknek, cum suis pertinentiis, miérthogy azoknak felséged is adhatja, semmi határok nincsen, statuálták, pacifice birták egy néhány esztendeig, és ők aval contentusok voltak, azt többit penig ide alá Szent Jánosig communiter élte az több falu mint azelőtt, mind felségedé, mind nemességé indifferenter Károlyi István birodalmáig; azután Károlyi István az polyániak határában is nagy részt elfoglalván, teljességgel mind az egész nagy völgyet erdeivel, mezeivel elfoglalta, mind az Kézdi-vásárhelyiektől az melyet donatioval birtak, mind az többit az faluktól, kit communiter éltek, kiről felette sok panaszt tettek urunknak mind az utak elfogásáért, mind az földeknek elfoglalásáért, emberek fogásáért, veréséért, barmok behajtásáért, megöleléséért, oda tartásáért, melyben sokat megbizonyítottak, melyeket mi minden erőnkkel akartunk köztök leszállítani onusok nélkül, ugy hogy eltürjenek az károsok mindent, az ország útját még szabadítsa meg az donatariusoknak, az övéket hagyja bírni, az több földben (noha az ő határával nem contigua) nagy darab néki szakadjon, és az maradékát régi mód szerint mind az felséged és nemesség falui pacifice éljék, de ő mind teljességgel kívánja vala, melyet mi nem adhattunk, mert az törvényt sem ítélők hogy adja, és ha az lenne, kit Karolyi kíván, sok falu mind fejedelemé s mind nemességé élhetlenné maradna miatta; ha mi-ben a jámbornak tudtunk volna segítséggel lenni, nagy örömet megmiveltük volna, de senkinek ilyen nyilvánvaló igazságát nem suppressimálhattuk, kit így ad amussim azért akartunk megérteni és

megirni felségednek, hogy meglássa felséged mint jártunk el az felséged parancsolatjában.

Datum ex arce Gyalu 14-a die decembris anno 1584.

Majestatis Vestrae Sacrae humillimi ac perpetui servitores

ALEXANDER KENDY de Lona.

WOLFFGANGUS KOVACHOCZY.

SOMBORI LÁSZLÓ.

(A Bathorianumnak nevezett protocollumba foglalt eredetiről vett és gr. Bánffy József tulajdonában létezett másolatból gr. Mikó Imre: *Erdélyi történelmi adatok I. köt. 265—268. l. közölte Nagyajtai Kovács István.*)

720.

Báthory Zsigmond erd. vajda rendelete a törvényszékeknél hátralékban lévő bírságok behajtása és beszolgáltatása dolgában. Kelt Kolozsvárt, 1584. decz. 17.

Sigismundus Bathori de Somlio, Vaiuoda Tansyluanie, et Siculorum Comes etc. Vniuersis et singulis Egregÿs, Nobilibus et Agilibus, Capitaneis, Centurionibus, et Decurionibus, Magistris Ciuium, Judicibus Regÿs, villicis, et Juratis ciuibus, Ciuitatum, oppidorum, villarum, et possessionum Saxonicalium Transsylvuanensium et Hungariensium, item *Primoribus, primipilis, preditibusque nostris pixidarÿs, in Septem sedibus Siculicalibus* existentibus et commorantibus, presentes visuris, Salutem et fauorem. Quoniam inter vos Birsagia non nulla tempore nostri Vaiuodatus et principatus in Sedibus nostris Judiciarÿs, accumulata esse dicuntur, que a vobis hactenus minime exacta asserunt, sed apud vos detinentur, in preiudicium Sedis nostre Judiciariae, ac Sallarÿ eiusdem Sedis Assessorum. Cum autem iuxta veterem consuetudinem, Sallarum Directoris, Assessorumque Sedis nostre Judiciariae, de eiusmodi Birsagÿs exsolui et munerari consuetum sit, Ideo committimus Mandamusque vobis harum serie firmiter, Vt dum et quodocunque Egregÿ Joannes Zolthay, *Valentinus kalnakÿ de keoreospatak*, vel Joannes de Zilah, neue Andreas Valkaÿ, aut vnus ex Assessoribus Sedis nostre Judiciariae, siue homines Directoris ad id electi, cum presentibus et Tabula Regesti in medium vestri peruenerit),

Eidem in omnibus obedire, ac in Exactione huiusmodi iuxta suam instructionem sibi datam omni ope, subsidio et obsequentia esse modis omnibus debeatis et teneamini. Ita tamen, vt de Birsagÿs Colonorum nostrorum officiales coram requirantur. Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Ciuitate nostra Coloswariensi, decima septima die decembris, Anno dominj Millesimo Quingentesimo Octoagesimo Quarto.

SIGISMUNDUS BATHORI

de Somlio m. p.

(P. H)

(Eredetije a gyula-fejérvári káptalan levéltárában, *Miscellaneorum Cista III. Fasc. I. nro 37.*)

721.

Báthory Zsigmond erd. vajda Bodoni Balázsnak, Udvarhely vára kapitányának meghagyja, hogy Udvarhely városát borbeviteli szabadságában tartsa meg és ne gátolja. Kelt Gyulafejérvárt 1585. jan. 21.

Sigismundus Bathori de Somlio, Waiuoda Transsylvanie et Siculorum Comes etc. Egregio *Blasio Bodoni, Capitaneo Arcis nostre Vduarhely, et Judici Regio Sedium Siculicalium Vduarhely, et Maros*, eiusque uicem gerenti, modernis, et futuris, presentes uisuris, Salutem et fauorem. Ex humillima significatione Circumspecti, Iudicis et iuratorum Ciuium, et uniuersorum incolarum *Oppidi nostri Vduarhely* intelligimus, Quomodo ipsum certas leges, immunitates, iuraque municipalia, et libertates, cum de alÿs negotÿs, tum uero de educillatione uini habuisset, De educillatione uini quidem ne in eodem oppido uina, in nostrum, sed ipsorum oppidanorum usum, et necessitatem educillarentur, in hacque ipsorum consuetudine hactenus permansissent, tamen uos non curatis ipsorum legibus, immunitatibusque in educillatione uini obseruatis, facultatem educillandorum uinorum ipsis interdicare, et uina pro usu et ratione nostra educillari facere uelletis, in derogamen iurium, libertatum, et consuetudinum ipsorum manifestum. Supplicando nobis humilite, se in praemissis corum iuribus illese conseruari. Quare nos eosdem subditos nostros, in suis legibus, et immunitatibus, conseruare uolentes, uobis harum serie committimus et mandamus firmiter, ut ac-

ceptis presentibus, prefatos oppidanos in suis legibus, immunitatibus, libertatibusque, quibus in educillatione uini hactenus usi sunt, et gauisi, illese conseruare, Et nichilominus nula uina in rationem nostram ibi educillare, uerum ipsis oppidanis liberam educillandorum uinorum facultatem, in usum et necessitatem ipsorum oppidanorum fiendam, iuxta consuetudinem hactenus obseruatam concedere debeatis et teneamini. Eosdemque oppidanos propterea in personis, rebusque et bonis ipsorum uniuersis turbare molestare, et damnificare nequaquam presummatis nec sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Presentibus perlectia exhibenti restitutis. Datum Albe Julie uigesima prima die Mensis January, Anno domini Millesimo, Quingentesimo, Octogesimo, Quinto.

SIGISMUNDUS BATHORI
de Somlio m. p.

(P. H.)

WOLFFGANGUS KOWACHOCZŶ
Cancellarius m. p.

(Eredetije papiron *Udvarhely város levéltárában.*)

722.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem mikházai Zicsy János leányait, Annát, Erzsébetet és Margitot, atyjoknak Maros-széken Mikházán lévő részjóságában, házában és nemesi udvarában fiússtja és örökösökké teszi. Kelt Gyula-Fejérvárt, 1585. martius 10-dikén.

Nos Sigismundus Bathori de Somlyo, Vaiuoda Transsiluaniæ et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus per præsentés, Quod nos cum ad nonnulorum dominorum Consiliariorum nostrorum humillimam intercessionem pro parte Generosarum puellarum *Annae, Elizabeth* et *Margarethæ*, filiarum Egregy *Johannis Zichy de Mikhaza*, ex Generosa domina *Sophia Kovaczi*, consorte eiusdem, filia uero Egregy *Petri Literati Kovaczi Vice Magistri Curie nostre procreatarum* factam, tum uero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus seruitys eorundem *Petri Literati*, que continuo ad latus nostrum exhibet, atque præfati etiam *Johannis Zichy*, moti etiam ad id, et adducti pia intentione, ne scilicet temporum in successu ipsas puellas sub tectis alienis diuagari contingat, post

mortem parentum, quod Deus avertat, easdem puellas, Annam, Elizabeth et Margaretham Zichÿ, in totali et integra portione possessionaria, domoque et Curia Nobilitari annotati Johannis Zichy in possessione *Mikhaza* vocata *in Sede Siculicali Maros* existente habita, in veros heredes et successores masculinos institutas, praeficiendas, creandas, et praedictam portionem possessionariam, domumque et Curiam Nobilitarem, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vincis, vinearumque promontoriis, aquis fluuiis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem portionem possessionariam, domumque et Curiam Nobilitarem de Jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memoratis puellis, Annae, Elizabeth et Margarethae Zichÿ, ipsarumque heredibus et posteritatibus universis in perpetuam hereditatem duximus dandam et conferendam, Imo instituimus, praeficimus, creamus, damus et conferimus, Salvo Jure alieno, Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, Quas nos in formam privilegii nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Albae Juliae, decima Martii, Anno Domini Millesimo Quingentesimo octuagesimo quinto.

(A gy.-fejeérvári káptalan levéltárában, Liber Regius I. Sigismundi Bathori.)

723.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem adománylevele Csernátoni Damokos Tamás részére hat jobbágytelekről, a Kézdi-széki Ikafalván, melyek Alcsernátoni Bernáld Miklós magvaszakadtával szálltak a kincstárra. Kelt Feketehalmon 1587. jan. 3.

Nos Sigismundus Bathori de Somlío, Vaiuoda, Transsilvaniae et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus, tenore presentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos cum ad nonnolorum dominorum Consiliariorum nostrarum nobis propterea fac-

tam intercessionem, Tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus seruitÿs Egregÿ *Thomae Bamakos de Chernaton*, quae ipse nobis et huic Regno pro locorum et temporum varietate fideliter exhibuit et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est, Totales et integras sessiones sex iobbagionales populosas, in possessione *Ikafalva, in Sede siculicali kizdÿ* existente habitas, in quarum prima prouidi Ladislaus Farkas, in secunda Jacobus Beczeó, in tertia Michael nag' Elek, in quarta Andreas Dombÿ, in quinta Matheus Balogh, in sexta Valentinus Lazio, personales faciunt residentias, quae alias Egregÿ quondam *Nicolai Bernald de Alchernaton* praefuisse, sed per mortem et defectum seminis eiusdem iuxta veterem approbatamque huius Regni legem et consuetudinem ad nos consequenterque collationem nostram deuolutae esse perhibentur et redactae, Totum item et omne ius Regium, si quod in dictis sessionibus iobbagonalibus existeret, aut nostram ex quibuscunque causis, vÿs, modis et rationibus, eedem et idem concernerent collationem, Simulcum cunctis suis vtilitatibus et pertinentÿs qaibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, syluis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis vinearumque promontoriÿs, aquis, fluuÿs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis, et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet vtilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem et idem de iure et ab antiquo speetantibus, et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memorato Thomae Damakos, ipsiusque heredibus et posteritatibus vniuersis dedimus, donauimus et contulimus. Imo damus, donamus, et conferimus, iure perpetuo et irreuocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, saluo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio liletrarum mediante. Quas nos in formam priuilegÿ nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerunt reportatae. Datum in Oppido Feketehalom tertia die Mensis Januarÿ, Anno domini Millesimo Quingentesimo Octogesimo Septimo.

SIGISMUNDUS BATHORY

de Somlio m. p.

(P. H.)

VOLFFGANGUS KOWACHOCZÿ

Cancellarius m. p.

(Eredetije papiron a *Domokos-család levéltárában*. Ugyanott megvan eredetiben Báthory Zsigmond fejedelemnek ugyanott ugyanaz nap kelt beigetató parancsa is.)

724.

Szotyori Nagy Elek, a kit Báthory Zsigmond a brassai bíró és tanács közbenjárására, megnevesített, kötelezi magát és utódait Brassó város szolgálatára, szotyori örökségük elvesztésének terhe alatt. Kelt Brassón 1587. máj. 5.

En ky uagiok Nagy Elek Zottioron lakozo, wallom az en leuelem által, minden magzatimnak es heredeseknek terheket ream ueuen, Minekuthana mind eleiteol foguan az en tisztelendeo Vrainnak Brassaj Byronak es az tanachnak mind feoldes Vrainnak az en miuoltom es tehetsegem zerent zolgaltam, es az mi keues marhat es eoreokseget az Vr Isten adot, eo kegyelmek utan zolgaltomal kerestem, annakfelette az my kegielmes urunk feiedelmunk, eo kegielmek en erettem ualo terekedessek által, iambor zolgalatomert, megnevesített es az eleobbi paraztsagbol kiueott, mely nobilitaliot eo kegielmek ilien conditional ennekem impetraltanak, en magam is minden magzatim es keouetkezendeo posteritassim kepeben keteleztem és obligaltam magomat, hogy en az regi mód zerent, ezutanis holtomig mindt ez eleot eo kegielmeket zolgaliam, azonkepen az en maradékimis es heredessim Brassohoz tartozzanak mindenkoron zolgalni es subditossok lenni, es soha onnan el nem zakazkodni, holot uagy en eletembe, uagy kedig az en heredessim ezt nem miuelneok es ez eo kegielmekkel ualo ketest meg zegneok, tahat, az en zotiori eoreksegem hazam és mezei eoreksegem epensegel zakaztatlan az Brassai Tanachnak megmaraggion, es abbol az en nobilitatiom semmiben haznalhasson se suffragalhasson; mikuppen keotem és obligalom magomat ez leuel által, kit zokot pechetemmel meg eorissítottam, es az tanachnak nagioib bizonsagnak okaert attam. Keolt Brassoban Maiusnak niolczadik napian Ezer eot zaz niolczuan hetedik eztendeobenn.

(P. H.)

(Eredetije Brassó város levéltárában)

725.

Petki Miklós végrendelete. Kelt Petken, 1587. nov. 11.

1587 esztendőbe.

Én *Petkj Miklos* mikor vagyok Istennek fogsagaban, beteg ágyamban, tezek Illien testamentomot, mind az my Jozagom uagion

az melliet en perrel zabaditottam meg, en kereset penzemmél val-
tottam meg *Paloson feier uar megieben*. Az mit en Paloson
birok azokat mind epen minden hozá tartozandokál Hagiom *bene-
dekti perer fyáynak*, ha az Vrsten az en eletemnek veget ugian
ezen agyban rendelte el. Azokat en ugi (hag)iom nekýek hogý senkj
eo tollók el ne vehese Miglen az en ra költ(öt) penzemet le tezik
Annak az ket öcziemnek, *Benedekphj Janosnak christophnak*.
En Igen könien költöttem masfel zaz forintot rea, az mig azt nekik
le nem tezik Adig senkj eoköt meg ne haborithasa.

Az meniuel *Palosi Gaspar* ennekem ados uolt ha holtom
történik mindeneket meg attam ő nekj. Ket poharais uagion nallam,
aztis agia meg Mikes Janos neki.

(*Mi*)kes *Janosnak* is uagion egy pohara ha az Vrsten el
uezen aztis meg hattam nekj.

Karaknan az melj keues Jozagocskam uagion. Azt hagiom
Mohaj Palnak, Mohaj Istvannak az en rezemet Miert hogy
ököt uer zerent üllétj.

It *Petken* az mý Jozagom ennekem vagion Oduar hazamai
egietemben, Azokat hagiom mind özueseges *Mohaj Janosne* Ne-
nemnek giermekinek. Annak utanna az en meg holt Nenenmtól
maradot *Vgr(on) tamas* V(ram) giermekinek *Golophj Farkas-
nenak Apor Istuannanak*, Azon kepen az *benedekphj peter*
giermekinekis.

Az melj Jozag penig engemet ülletne tudni Illik *Zekel föl-
den Petki Mihaljne* rezen Arol ualo levelek az kik volnanak azok
mind *ugron Tamás* kezenel uadnak minden per folta levelekel
egietemben. Annak gond uiseleset hagiom mind attýafijan kegiel-
mettek kezebe. Ha kel keresek meg.

Egik aztág zabot hagiom *Mikes Janosnak Palosi Gaspar-
nak* az felsöt.

Az masodikot hagiom az attia fyáknak mind közül.

Az mý keves marhat en kerestem Arolis tezek Illien testa-
mentumot.

Hagiok *Palosi Gasparnak* Hatuan Johot, Negy ünö tehe-
net az Menest, is hwz forintot. Ot az palosi hataron az melj földem
az ket ut közöt uagyon aban ualo vetesemet is nekj.

Hagiok *Mikes Janos* Vramnak hatuan forintot.

Hagiok *Benekfi peternek* huz forintot, *Mikes mihalj* gümolicz kertj melet az oldalba ualo uetesemet azt is nekj hagiom.

Hagiom *Mohaj Istuannak* az fako paripat Ismeg hagiok ket ökröt, ket ünö tehent. Egy kardomis uagion Megiesen czizar ferencznel aztis nekj hagiom, az en subamotis nekj hagiom.

Hagiom *Mohai Palnak* az ueczkeÿ louat Meliet *Mikes Janos* tartot. Hagiok ket ökrötis nekj hagiok egj fegjuerderekat pancel ingestől sisak(ostol).

Hagiok *Mohai Miklosnak* . . . ez Idei csitkot, fl. 10 az en viselő zab(li)amotis nekj hagiom.

Hagiok *Golophi Pharkasnenak* fl. 10 ket borivs wnöt, egj öreg tömlöt.

Hagiok *Apor Istuannak* fl. 10 Annak fekete ket borivs wnöt.

Hagiok *Fekete Lőrincznene(k)* ket ökröt ket tulikot ket ünöt, az mÿ gabona *Karaknan* uagion az en rezemet aztis mind neki hagiom, egj tömlöt.

Hagiok *Mohai borbara* azoninak is huz diznot, ket ökröt.

Hagiok *Petkj Mihalynek* tizen hat Johot hat diznot, egj öreg tömlöt.

Hagiok *Mikes Janosnak* Hetuenott Johot Hagiok esmet huz Diznot, az tarkot hagiom *Mikes János* Vramnak, egj giermek louat harmad fwuet fl. 35 Vgyan nekj hagiok. *Mikes Mihalj* kertin bel(ül) melj föld buzam uagion aztis nekj hagiom.

Hagiok az azoni embernek otven kalongia huzat az czürbeliben, Hagiok fl. 10 ket boriuzó ünöt. Vettetem az mezőn nekie harom köből buzat.

Hagiok *Seges uarba* az espotaliba zaz kalongia buzat, ket kouer diznot.

Hagiok *Tiboldi Martonnak* az *Marosi Gaspar* földбели buzat, meli uagion a köves kutba, tiz kalongja buzat az czürb(eliben).

Hagiok *Kaniadi Palnak* ugian Gaspar földbebe, meli ugian köves kwtra Jö uegel, tiz kalongia buzat.

Hagiok *Demeternenek* egy medew ünö tehent egj zöket.

Hagiok az zentegj haz epitesere Negy ökröt.

Hagiok *Boroknok az Benekfi peter* Iyanianak ket ökröt. *Benepi Peterne* azoniomnak hagiok ket tömlöt, zölö málit, ket ünött, uagion egj vetes földem azt is nekj hagiom.

Vagion *Paloson* meg ket ökröm meliet *hosv mihalitol* wottem vala el, aztis az ket arua giermekenek agiak meg.

Hagiok *magiari peternek* tiz kalongia buzat.

Hagiok *Nemes Imrehnek* tizenhat kalongia buzat Ismeg egy saitot.

Hagiok *nemes Mihalinak* niolcz kalongia buzat.

Hagiok *Santa peternek* niolcz kalongia buzat.

Hagiok *biro Janosnak* ot kalongia buzat.

Hagiok *Giorgy Janosnak* ot kalongia buzat.

Demeternek hagiok tiz kalongia buzat. Menteievel Dolmanial adragauual ados uagiok azt is agiak meg nekj, Abat¹⁾

Hagiok *biro Istuannak* ot kalongia buzat.

Hagiok (*De*)*meternek* nyolcz kalongia buzat.

Hagiok *Mate G.....nek* tiz kolongia buzat, egy tauali tinot.

Hagiok *Kereztes Andrasnak* tiz kalongia buzat.

Az *Albertnak* is attam uala zolgalatiaba egy diznot, azt is agiak meg (ne)kj süuegetis uegiek meg.

Az masik beresnek Igertem egy tauali tinot agiak meg.

Hagiok *Giorgj Istuannak* egy pallos, fekete benedeknel vagion most.

Hagiok *horuat Janosnak* egy öreg tömlöt.

Erre kerem kegielmedet *benekfi peter* uram hogy *Mikes Junos* Vramal egwt Igaziczia fel mert az meg mind ki uagion. Im meg Irattam kinel my vagion bene. Azert kerem kegielmedet hogy kegyelmed eben egiebet ne czielekegiek hanem az en testamentum tételemet, hagiatok helien. Kinek en mit hattam agiatok mindennek meg, mert tugiatok hogy en kerestem.

My ez Dologba ua(la)mint testamentomos birak *Petkj Mihalj* feier uarmegieben falui *Nagj Imreh* Nemes ember *oduarhelj Zokon* eztestamentumban Jelelen (*igy*) leuen my elötünk hagia mind ezeket *petkj Miklos* uram onmaga nielueuel ezen

¹⁾ t. i. abaposztóból = fehér durva posztó.

leuen Iratwk ez mÿ hitwnk zerint Meliet peczietwnkelis meg erôsítettünk.

Datum in petek post festum Betj (*így*) Martinj Die Marci.

(P. H.)

(P. H.)

(Eredetije Török család, Fekete Mih. (*így!*))

726.

A váradi káptalan levele arról, hogy Gersei Pethő Tamás és neje Cháky Katalin, Zalamegyében Kernénden lakók, erdélyi birtokaikat, u. m. a Maros-széki Sámson és Mezőmadaras falukban és fekete pusztán lévőket 800 forintért zálogba adták a Biharmegyében Palotán lakó Csáky Gábornak, a Miháli Csáky István fiának. Kelt Váradon 1588. jan. 11.

Nos Requisitesores Litterarum ac litteralium Instrumentorum in Sacristia siue Consetvatorio Ecclesiae Varadiensis repositarum ac quarumlibet judiciariarum Deliberationum, legitimorum Mandatorum Vaivodaliū Executores, memoriae Comendamus tenore praesentium significantes quibus expedit Universis, Quod cum nos ad instantiam legitimam Requisitionem Egregii Domini *Gal rielis Chaky* filii generosi quondam Domini *Stephani Chaky de Mihal*, qui gravi morbo teneri et tam propter adversam valetudinem quam etiam itineris difficultatem Nostrī in praesentiam personaliter venire non posse dicebatur, unum ex nobis. Nobilem videlicet Lucam liratum Varadiensem Collegam Nostrum et comitatus Bihariensis Notarium nostro pro testimonio fidedignum pro infrascripta fassione recipienda, Nobisque fideliter referendi de medio nostri exmissemus, Idem Lucas literatus Collega noster exinde ad nos reversus nobis fideliter et conscientiose retulit in hunc modum: Qualiter ipse Sabbatho in festo Epiphaniarum Domini proxime preterito ad Possessionem *Palotha* vocatam in dicto comitatu Bihariensi existentem, consequenterque Domum et Curiam nobilitarem iam fati Domini Gabrielis Chaky ibidem habitam prefectus fuisset, ibique ipsum Gabrielem Chaky in lecto egritudinis egre decumbentem reperisset. Quo quidem Gabriele Cháky pro se ipso ab una, parte vero ab altera Egregio *Thoma Petheo de Gersse* pro se ac pro generosa Domina *Catharina Chaky* Consorte sua filia praenominati quondam Domini *Stephani*

Chaky de dicta Mihal, sorore autem carnali ipsius Gabrielis Chaky cum procuratoriis Literis ejusdem Dominae sub Sigillo Capituli Ecclesiae Strigoniensis feria Sexta proxima post festum Beati Lucae Evangelistae in anno Domini millesimo quingentesimo octoagesimo septimo novissime transacto preteritum emanatis coram ipso Luca literato Collega nostro personaliter constitutis idem Thomas Petheö onera et quelibet gravamina nobilis pueri *Nicolai* filii sui et predicta Domina Catharina Chaky consorte sua progeniti, ac ceterorum universorum fratrum, proximorum propinquorum et consanguineorum suorum aliorumque omnium et singulorum quos infrascriptum tangeret et concerneret, tangereque ac concernere posset negotium quomodolibet in futurum penitus in se ipsum assumens et levans, sponte et libere, ultionaeque sua voluntate oraculo vivae vocis confessus fuisset pariter et retulisset eo modo : quod ipse una cum praefata Domina Catharina Chaky Consorte sua matura intra se praehabita Consultatione et premeditatione certis et rationabilibus conducibilibusque de Causis inductus et incitatus, maxime vero in animo suo diligenter revolvens, et considerans, quod locus residentiae suae ac bona et Jura sua possessionaria ampliora in Possessione *Kemend nuncupata* aliisque circumadjacentibus Possessionibus et villis in *comitatu Zaladiensis* hujus Regni Hungariae existente habita a Regno Transilvaniae valde remota essent, longeque distarent, ac ob hoc bona et Jura possessionaria annotatae Dominae Catharinae Chakj consortis suae in Transilvania habita non adeo copiosa debito modo regere possidere et gubernare, fructusque et utilitates eorundem comode percipere nequisset, in praesenti enim disturbiorum tempore nec ipsi Thomae Petheo, nec dictae Dominae Catharinae Cháky prae metu et formidine damni, quod eisdem in absentia eorum in antelatis Bonis et juribus Possessionariis ejusdem Thomae Petheo in isto regno Hungariae existentibus evenire posset, si ad regenda et possidenda antelata Bona Transilvaniensia in praeattatum Regnum Transilvaniae in his praesertim viarum periculosarum variis discriminibus sese conferre attentarent in idem Regnum accedere tutum esset, praeterea quibusdam etiam arduis et inevitabilibus necessitatibus suis et ipsius Dominae consortis suae, quae eos ad praesens summe urgerent, et signanter tali necessitate impulsus, quod dum superioribus annis idem Thomas Petheo et Domina Cat-

harina Chakj consors sua in praescriptum Regnum Transilvaniae ingressi fuissent, atque ex eodem Regno in comitatum praedictum Zaladiensem rursus reverti coacti exstitissent, sumptibus et expensis ad ejusmodi longum Iter necessariis destituti certas res pharaffinales aureas scilicet et argenteas, lapides pretiosos gemmas et alia ornamenta muliebria, antefatae Dominae Catharinae Chakj ad magnam Summam se extendentia Egregio Domino *Cosmo Horvath-Petricsevycs* praefecto arcis Fogaras aliisque praecipuis amicis memorati Thomae Petheo in et pro certis et quidem non exiguis Summis pecuniariis impignorassent et inscripssent, eaque omnia ipse Thomas Petheo in praesentiarum redimere, et eidem Dominae Catharinae Chaky Consorti suae reducere potuisset, totales igitur et integras Domum et Curiam Nobilitarem in *Samson*, ac portiones possessionarias in eodem *Samson* ac *Mezzeomadaras* vocatis possessionibus, Item praediales in praedio *fekethe* appellata, omnino in *Sede Siculicali Maros* in Transilvania existente habitas ejusdem Dominae Catharinae Chakj simul cum cunctis utilitatibus ac Portionibus quibuslibet terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, Pratis, Pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, stagnis, lacunis, clausurarum Repleturis, aquarumque decursibus, molendinis, et eorum Locis generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum Suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis ad easdem Domum seu Curiam Nobilitarem, portionesque possessionarias et praedialem de Jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis Limitibus existentibus nec non frumentis et caeteris seminaturis in territorio et intra metas earundem Possessionum et praedii habitis, memorato Domino Gabrieli Chakj ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque Sexus universis in et pro Summa octingentorum florenorum Hungaricalium per ipsum Gabrielem Chaky dicto Thomae Petheo plenarie et integre depositorum et persolitorum, ac per eundem Thomam Petheo sine ullo defectu in conspectu prae-nominati Lucae litterati Collegae nostri levatorum et perceptorum titula Pignoribus dedisset, obligasset, et inscripssent. Ac insuper idem Thomas Petheo pecudes etiam Suas Equos videlicet Equatiales, Boves, Vaccas et coetera cujusvis generis peccora, Curae

defensioni ac conservationi ipsius Gabrielis Chaky eo modo commississet et, comendasset, ut Idem Gabriel Chaky ejusmodi peccudes et peccora connumerari faceret sicque Curam eorum susciperet, tali tamen conditione mediante, quod si ipse Thomas Petheo et Domina Catharina Chaky consors sua, vel haeredes aut posteritates eorum utriusque sexus praescriptos octingentos florenos paratis in pecuniis rerum quarumlibet aestimatione exclusa ipsi Gabrieli Chaky, vel haeredibus et posteritatibus ejus utriusque Sexus universis in festo Epiphaniae Domini in anno ejusdem milesimo quingentesimo octogesimo Nono proxime ventura affuturo reddere deponere et persolvere possent, extunc idem Gabriel Chaky ipsiusque haeredes et posteritates utriusque Sexus universi easdem Domum et Curiam nobilitarem Portionesque possessionarias praediales simul cum praetactis cunctis earum utilitatibus et portionum quibuslibet, nec non tanto numero et eodem genere frumentorum et seminaturarum, quibus in praesentiarum ipse Thomas Petheo dicto Gabrieli Chaky inscripsisse dignosceretur, eisdem Thomae Petheo et Dominae Catharinae Chaky eorumque haeredibus et Posteritatibus utriusque sexus universis mox et defacto citra ullum Juris strepitum Litisque Processum remittere et resignare deberet et teneretur. Quodsi vero iidem Thomas Petheo et Domina Catharina Chaky vel haeredes et posteritates eorum praenotatos octingentos florenos in festo praeattacto Epiphaniarum Domini modo praemisso deponendi et persolvendi facultatem aut voluntatem non haberent, extunc et in posterum ipse Gabriel Chaky ejusdemque haeredes et posteritates utriusque Sexus universi easdem Domum et Curiam nobilitarem, portiones possessionarias ac praedialem tamdiu antelato titulo Pignoris tenere et possidere valerent, donec praelibatus Thomas Petheo et Domina Catharina Chaky vel haeredes et posteritates eorum utriusque sexus universi eisdem praedictos octingentos florenorum paratis in pecuniis rerum quarumlibet aestimatione seclusa reddere et restituere possent, peccudes tamen et peccora praenotata praememoratus Gabriel Chaky vel haeredes et posteritates ejus utriusque Sexus universis jam fati Thomae Petheo et Dominae Catharinae Chaky aut haeredibus et posteritatibus eorum universis sexus utriusque aut hominibus eorundem ad id deputandis adveniente praedeclarato Epiphaniae festo juxta praeattactam numerationem et resignare debeant,

Si vero ex eisdem peccudibus et peccoribus interim peste vel alio morbo naturali correpti inferirent, talium Cutes dumtaxat restituere tenerentur, sive in ipso festo praescriptas domum et curiam nobilitarem ac Porciones possessionarias et praedialem ipsi Thomas Petheo et Domina Catharina Chaky vel haeredes et posteritates eorum redimere possent et valerent sive non, hoc quoque non praetermisso, quod idein Thomas Petheo usque ad festum Sacratissimi Pentecostes anni proxime affuturi dictam Dominam Catharinam Chaky Consortem suam in aliquem Locum Capitularem vel Conventualem loco omnium Residentiae suae propinquiorem personaliter ducere ibiqae praemissam suam fassionem in omnibus suis punctis Clausulis et Articulis per eandem Dominam Catharinam approbari et ratificari facere atque superinde sub Sigillo credibili illius capituli aut Conventus Literas firmas et efficaces excipere, et sub vinculo ducentorum florenorum aureorum ad festum ipsum Pentecostes Domini ad manus ipsius Gabriellis Chaky vel haeredum et posteritatum suorum mittere negligeret, non curaret, vel non posset, extunc ipse Gabriel Chaky suiue haeredes et posteritates utriusque sexus universi praenotatas Domum et Curiam nobilitarem, portiones possessionarias et praedialem etiam restitutis eisdem modo praemisso pactatis (*igy!*) Octingentis florenis de manibus suis exmittere ac dictis Thomae Petheo et Dominae Catharinae Csáky haeredibusque eorum remittere resignare minime tenerentur, donec eisdem Gabrieli Chaky et haeredibus suis per ipsos Thomam Petheo et Dominam Catharinam Chaky haeredesque eorum de vincula quoque praenarrato ducentorum florenorum aureorum paratis in Peccuniis plenaria satisfactio inpenderet, in eo tamen casu, si tabellarium ipsius Thomae Petheo cum hujusmodi litteris ad annotatum Gabrielem Chaky vel haeredes suos mittendum, infideles Turcae, Christiani nominis accerrimi hostes, forte interciperent, idem Thomas Petheo ab onere quidem violationis ejusdem vinculi immunis omnino foret. Sed exposit quoque easdem litteras, sive longa mora ad manus ipsius Gabriellis Chaky vel haeredum suorum sub eodem vinculo mittere teneretur. Assumens nihilominus idem Thomas Petheo se et Dominam Catharinam Chaky Consortem suam haeredesque et posteritates eorum utriusque sexus Universos memoratum, Gabrielem Chaky ipsiusque haeredes et posteritates utriusque sexus

universos in quieto et pacifico Dominio et usu antelatarum Domus et Curiae nobilitaris ac Portionum Possessionariorum et praedialis modo quo supra impignoratarum infra tempus redemptionis earundem propriis suis laboribus, Curis, fatidiis et Expensis contra quoslibet legitimos impetitores turbatores causidicos et actores semper et ubique cum certa evictoria Cautione initurum, defensurum, protecturum, et Conservaturum fore. Super quo nos ad praemissam fidelem et conscientiosam Relationem dicti testimonii nostri praesentes litteras nostras sigillo nostro consveto comunitas extradandas et concedendas duximus comuni Justitia et aequitate svadente. Datum Varadini die dominico proximo post festum praenotatum Ephiphaniarum Dni Anno ejusdem Milesimo quingentesimo octoagesimo octavo.

(Eredetije, melynek hátán a Báthory czimerrel és következő körirattal ellátott pecsét: *Sigismundus Báthori d. G. Princ.* Trans: találtatik, a Gr. Csáky nemzetség kassai ága levéltárában Fas. 368. 9. Mertz Pál küldte Deák Farkasnak s ő adta át Sz. K.-nak.)

727.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem adománylevele Lázár István drabantkapitány részére a Kovászy Ferencz magvaszakadtával rá szállott Kézdi-széki Szászfalu nemesi birtokáról és udvarházáról. Kelt Gyulafehérvárt, 1588. szept. 17.

Nos Sigismvndvs Bathori de Somlio, Waiuoda Transsylvaniae et Sicularum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos cum ad nonnullorum dominorum Consiliariorum nostrorum humillimam intercessionem nobis propterea factam, Tum uero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus seruitys Egregy *Stephani Lazary Centurionis peditum nostrorum pixidariorum*, quae ipse imprimis Serenissimo quondam principi et domino Stephano Dei gratia Regi Poloniae etc. Magno Duci Lithuaniae etc. Principi Transsylvaniae etc. Domino patruo nostro foelicis reminiscentiae desideratissimo, in varys suae Maiestatis expeditionibus bellicis, deinde nobis quoque et huic regno nostro pro locorum et temporum varietate summa cum animi sui promptitudine et alacritate fideliter exhibuit et impendit, et in futurum etiam exhibiturus et impensurus est, Totalem igitur et integram domum seu Curiam Nobilitarem portionemque possessionariam in

possessione Zazfalw uocata in Sede Siculicali Kizdj existente habitam, quae alias Egregj quondam Francisci Kowazj praefuisse, sed per mortem et defectum seminis eiusdem, iuxta veterem et approbatam huius regni consuetudinem et legem, ad nos consequenterque collationem nostram, rite et legitime deuoluta esse prohibetur et redacta. Totum item et omne ius regium, si quod in dicta domo curiaque Nobilitari, et portione possessionaria etiam aliter qualitercunque haberetur, aut nostram ex quibuscunque causis, vjs, modis et rationibus concerneret collationem, simul cum cunctis suis vtilitatibus et pertinentjs quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, pratis, pascuis, campis, foenetis, syluis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontorjs, aquis, fluujis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quouis nominis uocabulo uocitatis, ad easdem et idem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memorato Stephano Lazarj, ipsiusque haeredibus et posteritibus utriusque sexus vniuersis, dedimus, donauimus, et contulimus, imo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irreuocabiliter tenendum, possidendum, pariter et habendum, Saluo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Quas nos in formam priuilegj nostri redigi faciemus dum nobis in specie fuerint reportate. Datvm in Ciuitate nostra Alba Julia decima septima die Mensis Septembris, Anno domini Millesimo, Quingentesimo, Octuagesimo octauo.

SIGISMUNDUS BATHORJ

de Somljo m. p.

(Eredetije pergamenen gr.

VOLFFGANGUS KOWACHOCZJ

Cancellarius m. p.

(P. H.)

Lázár Jenő meggyesfalvi levéltárában.)

728.

Báthory Zsigmond erd. vajda kiváltságlevele, melylyel Keresztur városát Udvarhely-széken az Izabella királynétól nyert, Báthory István király által megerősített adómentességben (kivéve a török-adót) megtartja, és biztosítja. Kelt Tordán, 1589. ápr. 22.

Nos Sigismundus Bathorj de Somlyo Vajvoda Transsilvaniae et Siculorum Comes. Memoriae commendamus tenore presentium signi-

ficantes quibus expedit universis, quod Circumspecti Agiles Johannes Kovach Judex, Volphangus Eördögh, et Georgius Kovach, Cives *Oppidi nostri Siculicalis Keresztur* in Sede Siculicali Udvarhely existentis, nostram venientes in praesentiam, exhibuerunt nobis et praesentaverunt binas quasdam literas, unas quidem Serenissimae quondam domine Isabellae Reginae Hungariae foelicis recordationis exemptionales in pergameno privilegialiter confectas, sigillo suo impendenti consignatas, ac proprio chirographo subscriptas, quibus mediantibus eadem quondam domina Regina prefatos Cives et Incolas Kereszturienses a solutione quarumlibet taxarum et contributionum, ipsi et Camerae suae provenire debentium, (excepta duntaxat taxa et contributione Potentissimi Turcarum Imperatoris) in perpetuum exemisset et supportasset, Alteras vero Serenissimi quondam Principis Domini Stephani dei gratia Regis Poloniae, Magni Ducis Lithvaniae etc. Principis Transsilvaniae, domini patris nostri desideratissimi piaie memoriae confirmationales, quibus sua quoque Regia Maiestas memoratos Cives et Incolas dicti Oppidi Keresztur, in praedicta eorum exemptione et immunitate, literis suis superinde confectis graciose confirmasse dinoscebatur. Petentes nos ydem Cives et incolae dicti Oppidi Keresztur, ut nos quoque easdem literas exemptionales ac confirmationales perpetuo valituras gratiose confirmaremus, et confirmare dignaremur, neque ipsos per quospiam in praemissa exemptione ullo modo impediri et molestari permitteremus. Cum autem minus aequum foret ipsos Cives et incolas contra tenores earundem literarum exemptionalium quovis modo etiam in posterum turbari et molestari. Eisdem igitur memoratos Cives et universos Incolas saepedicti Oppidi Keresztur, in huiusmodi eorum exemptione, libertate et immunitate juxta continentias literarum praedictarum Reginalis Maiestatis exemptionalium, in quarum tamen hactenus usu fuerint, graciose confirmandos, conservandos et manutenendos duximus, prout confirmavimus et confirmamus praesentium per vigorem. Quocirca vobis universis et singulis Egregijs, Nobilibus, Agilibus, *Stephano Pernezÿ de Oztopan, Capitaneo arcis nostrae Udvarhely*, item Judicibus et vice Judicibus Regijs dictae Sedis Udvarhely, necnon Connumeratibus et Exactoribus quarumcunque taxarum et contributionum nostrarum, ac eorum vices gerentibus, modernis et futuris, praesentium notitiam

habituris, harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus annotatos Cives et Oppidanos Kereszturienses in praescripta eorum libertate, immunitate atque exemptione juxta literas antedictae Reginalis Maiestatis, quatenus quidem hactenus in usu eorum fuerunt, modis omnibus conservare et per nos conservari facere, neque eosdem ad aliquam censuum, taxarum et contributionum nostrarum tam ordinariorum quam extraordinariorum, subsidijque et lucri Camerae nostrae solutione (dempta duntaxat Potentissimi Imperatoris Turcarum contributione) cogere et compellere debeatis et teneamini, nec sitis ausi modo aliquali, Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restituti. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes nostras literas, pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratas, annotatis Incolis et universis Civibus dicti Oppidi Kereszthur, ipsorumque haeredibus et successoribus universis, perpetuo valituras dandas duximus et concedendas. Datum in Oppido nostro Thorda, vigesima secunda die Mensis Aprilis, Anno domini Millesimo Quingentesimo Octuagesimo Nono.

(A gyula-fejérvári káptalannak 1629-diki átiratából, melynek régi másolata megvan a gy.-fejérvári káptalan levéltárában, Centuria Y. nro 23.)

729.

Báthory Zsigmond erd. vajda levele Várhegy várkapitányaihoz, melylyel a Kézdi- Vásárhely és Bereczk városában felállított harminczadot Háromszék és Brassó város lakosai kérésére eltörli, meghagyván a Bereczk városában régebb idő óta fennálló vámszedést. Kelt Gyulafehérvárt, 1589. máj. 2.

Sigismundus Bathorÿ de Somlyo Vaiuoda Transsylvaniae, et Siculorum Comes etc. Egregÿs, et Nobilibus *Georgio Rawazdy, Capitaneo arcis nostrae Varhegy*, moderno, et futuris etiam Capitaneis nostris pro tempore constituendis, corumque vicesgerentibus Salutem et fauorem. Quia nos tricesimam illam, quam temporibus superioribus, *in Oppidis nostris Kizdiwasarhely, et Bereczkÿ in sede Siculicali Kizdy existentibus*, nouiter erigi mandaueramus, ad humillimam supplicationem Egregiorum Nobilium, et agilium Potiorum, primorum, et primipilorum trium sedium Siculicalium Zepsÿ, Kizdy, et Orbay, item prudentum, et circumspcctorum Judicis, et iuratorum Ciuium Ciuitatis nostrae Brassowiensis, tam

suorum, quam caeterorum omnium incolarum, et inhabitatorum dictarum trium sedium, et uniuersitatis districtus Barcensis nominibus, et in personis nobis factam, ex eo, quod non solum libertatibus dictorum Potiorum, et primorum, sed etiam ipsorum Ciuium Brassowiensium, atque adeo vigessimae nostrae, in eadem Ciuitate antea institutae, multum eius erectio derogare uidebatur, prorsus tollendam, et abrogandam duximus, Ita tamen, ut Thelonium in dicto Oppido Bereczkÿ antea institutum, et ad praesens usque tempus sine incommodo, grauamineque obseruatum, saluum semper permaneat, prout tollimus, et abrogamus praesentium per vigorem. Quocirca nobis harum serie committimus, et mandamus firmiter, quatenus visis praesentibus, uos quoque eandem Tricesimam, cum omnibus eius utilitatibus, redditibus, et emolumentis deponere, et posthabere, nullamque deinceps Tricesimam, tam ab ipsarum trium sedium Siculicalium, quam districtus Barcensis incolis, ratione quarumlibet rerum exigere, sed eam prorsus depositam, et e medio sublatam habere, redditus tamen dicti Thelonei nostri, uixta uectigal consuetum, in rationem nostram per eos, quorum interest exigi facere debeatis, et teneamini. Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restititis. Datum Albae Juliae secunda die mensis May, Anno domini Millesimo, Quingentesimo, octuagesimo nono.

SIGISMUNDUS BATHORÿ m. p.

(P. H)

VOLFFGANGUS KOWACHOCZÿ

Cancellarius m. p.

(Eredetije Brassó város levéltárában.)

730.

Báthory Zsigmond rendelete Osztopáni Perneszy István Udvarhely vára kapitányához és Udvarhely s Marosszék királybírájához, hogy informálja két a lengyel királytól veres drabantságot szerzett uzoni székely felől, a kiket a brassaiak a magok jobbgyátúll tartanak. Kelt Gyulafehérvárt, 1590. szept. 26.

Egredie nobis syncere dilecte, salutem et fauorem.

Az Brassayak attak ertenwnk keoniergesek által, hogy annak vtanna hogy kegyelmed nekÿ atta az Zekely jozogat, kelt Vzonÿ

Jobagÿok Zeochÿ Mihalÿ, es az nehaÿ Weres Mihalÿ veres Drabantsagoth zerzettek volna az boldogh emlekezeteo Lengÿel kÿralÿtol magoknak, melÿ eo nekik karos volna, keonieoreoghnek vala azon hogy azoknak leweleket kassalnok, vagy masat adattnank hellietek. De miért hogÿ mÿ azt nem twggÿwk, ha az a Zeochÿ Mihalÿ, es Weres Mihalÿ, mikor keyyelmed az Brassajÿaknak atta azt a jozagot, Jobagÿok voltake, es az vthan zerzetteke magoknak az drabantsagot, vagÿ minth volt dolgok, haggÿwk hogy keyyelmed informallion minket feleolle, tuggÿwk keonieorgesekre valazt tennÿ. Secus non facturus. Datum Albae Juliae 26 die mensis Septembris, Anno domini 1590.

SIGISMUNDUS BATHORI m. p.

Kivÿl: Egregio *Stephano Perneckÿ de Oztopan*, Capitaneo arcis nostrae *Vdwarhelÿ*, et Judici Regio sedium Siculicalium *Vdwarhelÿ et Maros* etc. Nobis sÿncere dilecto.

(Eredetije *Brassó város levéltárában.*)

731.

Báthory Zsigmond erd. vajda adománylevele, melylyel Kovacsóczy Farkas kanczellárnak öt jobbágytelki és remetei székely jobbágyot adományoz, a kik azelőtt Görgény várához tartozó drabantok voltak, de lázongásuk miatt egyik kivégeztetvén a többiek jobbágyságra vettetek. Kelt Gyulafehérvárt, 1590. nov. 3.

Sigismundus Bathorÿ de Somlio, Vaiuoda Transiluanie, et Siculorum Comes etc. Egregÿs, Nobilibus Agilibus, Thome keopeczÿ, Stephano literato de Vasarhelÿ, Mattheo Bala de Ehed, Joanni et Georgio Ferenczÿ, Andreae Dÿenessÿ de Demienhaza, ac Nicolao Gál de Remethe, Salutem et fauorem. Cum nos, dignum et honorificum habentes respectum, fidei, praeclarae integritatis, ac fidelium seruitiorum gratuitis meritis, Magnifici domini *Volfgangus Kowachoczÿ* Cancellarÿ et Consiliarÿ nostri etc. quae ipse in primis huic regno nostro, principibusque eius, praedecessoribus nostris, ac nobis quoque in grauissimis quibusque nostris, ac regni rebus, summa cum animi sui dexteritate exhibuit, et impendit, Prouidos Valentinum Damonkos, ac Gregorium similiter Damonkos, et Benedictum

Bako de Jobagÿtelke Anthonium Sofalwÿ de Remethe, tam eos nimirum ipsos, quam liberos omnes et filios eorum, vna cum domibus et sessionibus eorundem, et domum praeterea quondam Francisci Farkas de dicta Jobagÿtelke, vna cum liberis similiter et filiÿs eiusdem, pedites scilicet antea omnes nostros *pixidarios, ad arcem nostram Georgenÿ delectos et destinatos*, ac in Sede Siculicali Maros existentes commorantes, sed quia ÿdem superioribus diebus, temeritate quadam et malitia ducti, ab eo ordine, in quem conscripti redactique fuerunt, clandestinis quibusdam practicis se subducere, et praefectorum ac ducum suorum imperia reÿciendo, alÿs sese adiungere, subdereque studuerint, ex eo tamquam rebelles et malitiosi, nouarumque rerum auctores, iudicio a nobis subiecti, condemnatique fuerint, ac ipso quidem *Francisco Farkas e medio sublato*, alÿ ita tandem gratiam et condonationem vite a nobis consecuti, ut in poenam huius pervicaciae eorum, exemplumque aliorum, in eum in quo antea fuerint, plebeorum ordinem redigentur. Totum item et omne Jus nostrum Regium, si quod in ÿsdem, domibusque ac sessionibus eorundem etiam aliter qualitercunque haberemus, aut nostram ex quibuscunque caussis, vÿs modis ex rationibus concernerent collationem, simul cum cunctis suis vtilitatibus, et pertinentÿs quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, sÿluis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontorÿs, aquis, fluuÿs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet vtilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad eosdem, easdem, et idem, de Jure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memorato domino Volffgango Kowachioczÿ, eiusque haeredibus et posteritatibus vniuersis, vigore aliarum literarum nostrarum donationalium, superinde confectarum et emanatarum, in perpetuum saluo Jure alieno, clementer dederimus, donauerimus, et contulerimus, velimusque eundem in dominium eorundem, iurisque regÿ in eisdem qualitercunque habiti, per vos legitime facere introduci, Super quo committimus vobis et mandamus harum serie firmiter, ut acceptis praesentibus, statim simul vel duo vestrum, sub oneribus alias in talibus obseruari solitis, ad facies praescriptarum pos-

sessionum Jobagytelke, et Remethe, consequenterque domorum et sessionum prae-notatarum, in iam fata Sede Siculicali Maros existentium habitatarum, vicinis et commetaneis earundem vniuersis, inibi legitime conuocatis et presentibus accedendo, Introducatis praefatum dominum Volfgangum Kowachoczÿ, in dominium eorundem et earundem, statuatique eundem Valentinum Damonkos, ac Georgium similiter Damonkos, et Benedictum Bako Antonium Sofaluj, vna cum liberis omnibus, filiÿsque eorum, similiter etiam liberos et filios annotati francisci farkas, domosque et sessiones eorundem, ac ius regium, in eisdem qualitercunque habitum, eidem ipsiusque haeredibus et posteritatibus vniuersis, simul cum praescriptis cunctis suis vtilitatibus et pertinenciÿs quibuslibet, iure ipsis ex praemissa nostra donatione incumbenti, perpetuo possidendos, si non fuerit contradic-tum, Contradictores vero, si qui fuerint, euocetis eosdem ibidem, contra annotatum dominum Volfgangum Kowachoczÿ, ad decimum quintum diem, a die huiusmodi contradictionis ipsorum exhinc fiendae computandum, in Curiam nostram, nostram scilicet in praesentiam rationem contradictionis eorum reddituros efficacem. Et post haec vos seriem huiusmodi Introductionis et Statutionis vestrae, simul cum contradictorum et euocatorum si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui praemissae statutioni intererunt nominibus et cognominibus terminoque assignato, ut fuerit expediens nobis terminum ad praescriptum fide vestra mediante rescribere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus per-lectis exhibenti restitutis. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia tertia die mensis Nouembris, Anno domini Millesimo, Quingentesimo, No-nagesimo.

(Bala Máté és Ferenczi György fejedelmi emberek 1590. decz. 11-kén kelt alábbi beiktatási jelentéséből).

732.

Jelentés Kovacsóczy Farkas kanczellár beiktatása felől a jobbágytelki és remetei öt jobbágytelek birtokába. Kelt Bernjénházán, 1590. decz. 11.

Illustrissime princeps Domine Domine nobis semper graciosissime.

Fidelium perpetuorumque seruitiorum nostrorum debitam semper paratamque commendationem. Vestra nouerit Celsitudo nos literas

eiusdem Celsitudinis vestrae Introductorias et statutorias pro parte et in persona, Magnifici Domini *Volfgangi Kowachioczy* Cancellarij et Consiliarij vestrae Celsitudinis confectas et emanatas, nobisque inter alios homines Celsitudinis vestrae, in eisdem literis vestra Celsitudinis statutorijs nominatim insertos, praeceptorie sonantes et directus, summa qua decuit reuerentia recepisse in haec verba. Sigismundus Bathorj de Somlio *stb. (Lásd fõntebb 1590. nov. 3. kelettel 731. sz. a.)*. Nos itaque Mandatis vestre Celsitudinis in omnibus vt decet et tenemur, obedire et satisfacere volentes, feria quinta proxima post festum beate Catherine Virginis hoc est vigesimo sexto die praeteriti Mensis Nouembris, anni praesentis, ad facies praescriptarum possessionum *Jobbagytelke* et *Remethe*, consequenterque domorum et sessionum prefatorum Valentini et Georgij Damonkos, ac Benedicti Bako, praeterea quondam francisci farkas de praefata *Jobbagytelke*, et Anthonij Sofalwյ de *Remethe*, in prefatis possessionibus et Sede Siculicali Maros existentibus habitaram, vicinis et commetaneis earum vniuersis, signanter vero Nobilibus Nicolao Gál de praefata *Remethe* ac Georgio Marthon de *Hodos*, Necnon prouidis Georgio Damonkos Iudice villico, Blasio Erdeo, Jacobo Nagy Celsitudinis Vestrae in *Sele*, Laurentio Drombolj Iudice villico, francisco Pál, Joannis Zychy Junioris in *Mykhaza*, Thome golomban Iudice villico, Laurentio Nagy, Joanne similiter golomban in *keozuenies*, Gregorij Somliaj de *Zentegyed*, Directoris Causarum fiscalium in Sede Maros, Item Blasio krajnյk, altero Blasio kozta in *felseo keoher*, Marco krajnյk, Stephano Thurbolj, Petro Boldos in *Hedbwk*, Marco kenez, Helia Chionka in *Also keoher* Comitatu Thordensi Illustrissimae Celsitudinis vestrae ac praescriptorum Egregiorum et Nobilium Jobagionibus in praescriptis possessionibus commorantibus, Nobilibus quidem in proprijs ipsorum, Jobagionibus vero, tam suis, quam Celsitudinis vestrae ac praefatorum Dominorum suorum terrestrium Nominibus et personis, alysque quam plurimis inibi legitime conuocatis et praesentibus accedendo, Introduximus praefatum dominum *Volfgangum kowachoczj*, in dominium eorundem et earundem, statuimusque eosdem Valentinum et Georgium Damonkos, ac Benedictum Bako, et Anthonium Sofalui, vna cum liberis omnibus, filysque eorundem, similiter etiam liberos et filios annotati quondam francisci farkas, domosque et sessiones eorun-

dem, Memorato Magnifico domine Volffgango kowaehoczÿ, ipsiusque haeredibus et posteritatibus vniuersis, simul cum toto et omni Jure Regio, cunctisque eorundem vtilitatibus et pertinentÿs quibuslibet praemissae donationis Celsitudinis vestrae titulo ipsis incumbenti perpetuo possidendos, congruis et legitimis tribus diebus in facie eorundem ot earundem moram faciendo, nullo penitus coram nobis tunc, neque post Contradictore apparente. Quam nostram in praemissis executionem nos Celsitudini vestrae fide nostra mediante rescripsimus, Eandemque Deus optimus Maximus ad vota feliciter conseruare dignetur. Datum in possessione Demienhaza, 16 die diei Statutionis nostrae praenotatae, hoc est vndecimo die Mensis Decembris, Anno Domini Millesimo quingentesimo Nonagesimo.

Eiusdem Celsitudinis Vestrae.

Humiles perpetuique Seruitores
MATTHEUS BALA de Ehed et
GEORGIUS FERENCZÿ de Demÿenhaza.

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Domino *Sigismundo Bathorÿ* de Somlio vaiuode Transsiluanie ac Siculorum Comiti etc. Domino domino nobis semper graciousissimo.

(Eredetije papiron a *gyula-fejérvári káptalan levéltárában, Cista Maramaros Fasc. II. Nro 24.*)

733.

Pernyeszi István és Kaczai István között kötött egyes némely sepsibaczoni és telegdi-baczoni földek és jobbágyok iránt. Kelt Maros-Vásárhelyt 1592. jan. 15.

Mÿ *Mÿhalcz Mÿklos* Gelenczej Orbaÿ Szekj, *Farkas Ferencz* hozu Beogeozy Vdvarhelj szekj, *Bernad János* Mezeo Madarasi Maros szekj, *Boyer Gjorgj* Vargjasj Vdvarhelj szekj, Agjuk Emlekezetre mÿndeneknek az kjknek illik az mÿ Jelen ualo lewelnwnknek rendeben, Hogj 15 January A. D. 1592. *Szekely Wasarhelt* az terminus alat leven, *Pernyezi Istuan* vram egj feleol, mas feleol *Kaczaj Istuan* személyek szerint aluan teonek illjen vegezest, hogj az mÿnemw Igjenetlenség uolt uolna egjmással, eo kegjelmek keozeott, mellÿ feleol Indultattak uolt az terminusra, az

mÿ teorekedeswnkre Igj alkuanak megh, Hogj az melj feoldej kaczai Istuannak az sepsi Boczonÿ hatarba uoltanak kjk feleol volt Contradictio, azokat teljesseggel mindeniket pacificum et quietum Domÿniumiaban hagia Pernÿezy Istuan vram Kacay Istuannak eoreoke, azonkeppen kaczaÿ Istuanis tempore Statutionis domini Stephani Pernÿezy Contradicalt uolt három Jobagjnak kjket vigore donationis foglalt el Pernÿezy Istuan vram azok ellen ualo Contradictioÿat In Genere mÿndeniket remittalja, Azonkeppen az kaczaÿ Istuan feolden uolt egj Jobagj Grogelj Benedek neuw telegdi Boczonba azt Pernÿezy Istuan vramis absque ullo strepitu Juris Kaczay Istuannak engedi eoreokbe bjrnÿa, Mely dolognak meg allasara, mÿ eleotwnk mÿnd az ket fel keotek magokat sub uinculo et pena Calumnye Melj dolognak byzonjsagara agjuk az mÿ peczetes lewelwnket, Datum die et loco et anno in prenotatis.

(P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.)

(Eredetije papiroson, a gyulafejérvári káptalan levéltárában, Cista Szathmar Fasc. VI. Nro 32.)

734.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem adománylevele Kovacsóczy Farkas kancellár s általa fiaí és testvéröcscse János részére Hodos, Jobbágytelke, Hited, Demjénháza és Remete Maros-széki falvak birtokáról. Kelt Gyulafehérvárt, 1592. decz. 1.

Nos Sigismundus Bathori de Somlio, Princeps Transsylvaniae et Siculorum Comes etc. Memoria commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vninersis. Quod nos dignum et honorificum habentes respectum praeclaro in nos fidei, obsequÿ, ac plurimorum maximorumque meritorum Magnifici domini *Wolffgangi Kowachoczÿ*, Cancellarÿ, et Consiliarÿ nostri, que ipse ab annis iam compluribus, in gravissimis quibusue nostris, et regni nostri negotÿs, atque adeo Reipublicae ipsius administratione, non minori cum fructu, et vtilitate nostra, quam cum virtutis suae laude, et nominis commendatione ita testata nobis reddidit, vt ad muneris sui rationes nihil amplius addi posse videamus. Totales et integras portiones possessionarias, in possessionibus *Hodos*, vna cum domo,

et Curia Nobilitari ibidem, item *Jobbagytelke, Ehed, Demienhaza, et Remete* vocatis, omnino in sede siculicali Marus existentes habitas, in quarum quieto, et pacifico dominio idem dominus Cancellarius noster a tempore adeptionis earundem perstitisse, et nunc quoque persistere perhabetur. Totum item et omne ius regium si quod in eisdem qualitercunque haberetur, aut eadem et idem nostrum ex quibuscunque caussis, vÿs, modis, et rationibus concernerent collationem, simul cum pecunÿs capetialibus, ut vocant agnorum, deinde et apum decimis, ac quicquid a pullis gallinarum, et anserum iuxta morem antiquam exigi solet; alÿsque cunctis suis vtilitatibus, et pertinentÿs quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, syluis, nemoribus, montibus, uallibus, uinearumque promontorÿs, aquis, fluuÿs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis, et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet vtilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis uocabulo uocitatis, ad easdem et idem de iure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus sub suis veris metis, et antiquis limitibus existentibus, memorato domino *Wolffango Kowachoczÿ*, et per eum *Generosis Cristophoro, Sigismundo et Stephane*, filÿs suis iam natis, et in posterum nascituris, ac *Joanni similiter Kowachoczÿ*, fratri suo carnali, ipsorumque haeredibus et posteritatibus masculini sexus illis vero deficientibus vel forte non existentibus etiam faeminei sexus vniuersis, nouae nostrae donationis titulo gratiose dedimus, donauimus, et contulimus, imo damus, donamus, et conferimus iure perpetuo et irreuocabiliter ten(endas, possidendas,) pariter et habendas, saluo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Quas nos in formam priuilegÿ nostri redigi faciemus dum nobis in specie fuerint reporta(te.) Datum in ciuitate nostra Alba Julia, die prima Mensis Decembris Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo.

SIGISMUNDUS BATHORJ mp.

(P. H.)

(Eredetije papiron, a gy-fejérvári káptalan levéltárában, Cista Maramaros fasc. II, Nro 1)

735.

Báthory Zsigmond fejedelem M.-Vásárhely városának megengedi, hogy az örökösök nélkül elhalt városi lakosok minden javai a városra szálljanak, melyeket a tanács a város közhasznárára tartozzék fordítani. Kelt Gyulafejevárt 1593. ápr. 21.

Nos Sigismundus Báthori de Somlyo Princeps Transsilvaniae et Siculorum Comes. Memoriae commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis. Quod Cum nos ad nullorum Dominorum Consiliariorum nostrorum, singularem intercessionem nobis propterea factam Tum vero utilitati et emolumento Oppidi nostri Zekely Vásárhely, atque adeo Inhabitorum ejusdem consulere volentes, eisdem Judici et Juratis Civibus, ac universis, inhabitatoribus dicti Oppidi Székely Vásárhely ac successoribus eorundem universis, id annuendum et concedendum duximus; vt quicumque hominum in medio ipsorum accedentium mori, ac haeredibus legitimis et Consanguineis deficere contigerint, extunc universa bona huiusmodi deficientium, tam mobilia quam immobilia, quocumque nominis vocabulo vocitata nos concernentia, non ad nos, aut fiscum nostrum aut succesores nostros, sed in ipsos dumtaxat Judicem, Juratos Cives, ac universos inhabitatores ejusdem Oppidi Székely Vásárhely, eorumque succesores devolvantur, et condescendant. Ea tamen lege et conditione, ut ipsi, Judex et Juratí Cives ejusmodi deficientium bona non in proprios ipsorum usus, sed in publicum Oppidi bonum, et communes ejusdem utilitates ac necessitates, convertere debeant ac teneantur: Pro ut annuimus et concedimus presentium per vigorem. Harum nostrarum uigore et Testimonio literarum mediante. Datum in Civitate nostra Alba Julia, die, vigesima prima mensis Aprilis. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Nonagesimo Tertio.

SIGISMUNDUS BATHORÏ m. pr.

VOLFGANGUS KOWACHOCZY

Cancellarius m. p.

(Eredetije M.-Vásárhely város levéltárában.)

Jelentés Mikó János, Miklós, Péter és Mikó György beiktatásáról a Sepsi-széki Oltszeme, Bodok, Málnás, Fóthos, Bodos, Etfalva, Gidófalva, Zalan, a Kézdi-széki Csernáton és Dálnok falvak, továbbá Bormező és Gohány puszták, ugyszintén a Kinczásás nevű régi vár helye, a bodóki Havasmezeje erdő, a Sombormezeje és Felgohánymezeje birtokába. Kelt Sepsi-Szt.-Györgyön, 1593. jul. 25.

Illustrissime Princeps Domine et domine nobis semper gratiosissime fidelium ac perpetuorum seruitiorum nostrorum in fauorem Celsitudinis Vestre humillimam paratamque commendationem.

Kegyelmes Nagysagos Vrnk ezt akarok Nagysagodnak ertesere adnunk, mint kegyelmes vranknak hogy hozak mjnekwnk az Nagysagod Noua donatio Staturioria leuelet, az Vitezleo es Nemes *Mjko Ianos, Mjkklos, Peter es Mjko georgj* kepekben, melybe Nagysagod teob hjuej közeot paranczola mjnekwnk, hogj mj el mennenk az facies possessionum Istarum, *Oltszeme, Bodok, Malnas, Fothos, Bodos, Etfalua, et Gjdofalua*, necnon *Zalan, Czernaton et Dalnok* vocatarum, Consequenterque portiorum possessionariarum in dictis *Oltszeme, Domusque et Curie Nobilitaris Ibidem, ac Malnas, Bodok, Fothos, Bodos, Etfalua, et Gjdofalua*, Necnon totalium ac Integrorum prediorum *Bormezeo et Gohanj*, locique veteris cuiusdam *Arcis kjnczasas* et feneti *Hauasmezeje* in territorio dicte possessionis *Bodok*, ac Camporum *Sombormezeje* et *felgohanj Mezeje* nominatorum similiter in territorio et iuxta veras metas dicti predj *Gohany* adiacentium, omnino in Sepsj, aliarumque hereditatum Siculicalium in possessionibus *Zalan* in dicta Sepsj, ac *Czernathon* et *Dalnok* in kjdsdj Sedibus Siculicalibus existentium habitarum.

Mj azert kegyelmes Vrnk ertuen Nagysagodnak illjen paranczolatiat, melljet summo cum honore quo decuit ugj fogattunk, es annak eugedelmesek leuen, ez Jelen valo 1593. 9 die Julj el mentwnk az megh Irt Oltszemere Bodokra, Malnasra, Zalanban, Fotosra, Etfaluara, Gjdofaluara, Bormezeo, Gohanj es fel Gohanj neuw mezeekre, es ezeknek hatarira. Ezekben leweo mjnden bjrodalmok.....ezek keozt leweo the Nagysagodnak kjralj Igassagat, kik.....vadnak, az megh Irt vitezleo Mjko Janosnak, Mjkklosnak.....es Mjko Georgjnek es minden w posterio-

tassoknak Iktatuk Statutoria leuele Continentiaia sze-
rent: Melý mý ez Iktatasunknak 5. napian az Vitezleo *Osztopanj*
Pernezý Istwan Sepsi Baczonba l(ako) Molnar georgj es geokos
Marthon által kik contradikala, hogj ha uagj az Vzonkaba,
vagj az.....vagj pedig az Hatodba, vagj penig az Hatodna(k)
.....Statualnok az donatariusokat, annak az hatodnak . .
.....contradicala, Az be fwggewnekýs penig az Olnak fe-
leig, es.....contradikála, Melý Pernezý Istuant, ugian Mol-
nar Georgj es Thokos Marthon által eodem die euocaltuk in Curiam
Celsitudinis Vestre ad decimum quintum diem rationem contradic-
tionis eiusdem rediturum.

Vicini et Cometanei qui premissa Statutionis nostre interfue-
runt, Zabo Janos, Veres Peter, Zabo Thamas, es Peter, Rhore Mý-
halý lofeo zemeljek, Orban Peter, Ambrus georgj, Daczo Thamas
Jobbagj, Koncz Mýklos, Kore Mýhalý Jobbagia Zalanban Sepsi zeken
lakók, Bokacz Peter Malnasý lo feo, Sandor Mathe Oltzemý lofeo
Betegh Janos es Peter, Georfý Peter, Santha Mathe lofeýek, Czík-
ban Thusnadon lakok, Potio Janos, es leorýncz ugian Czýk koz-
masý lofeýek Zaniszlo Mýklos Both Andras Zekelý pal lofeýek, Beo-
leoný Thamas, Varga Janos Senneý Pangracz vram Jobbagý felseo-
czernatoniak kýszdiek, Georfý Miklos, farkas Pál Albisj lofeýek, es
Zabo Ferencz, kouacz balint Dalnokj lofeýek, ugian kýszdiszekiek,
Ferencz Thamas Erdeo mathe Zabo Thamas Czerý Antal, Bartha-
lius Mýklos lofeýek Bodokj, Sepsý Zekiek, Zeoke Peter és Janos
Nagysagod Drabantj Marthonosiak. Bakczý Istuan és demeter Et-
faluý lofeýek ugian Sepsý szekiek Alýque Inibi legitime conuocatj.

Melý mw Iktatasunknak rendit igj the Nagysagodnak az mý
hitwnk szerent megh Irtuk, Quam suprascriptam eandem Illustris-
simam ac Magnificam Dominacionem Vestram a Deo optimo maximo
feliciter reseruari cupimus. Datum in oppido Sepsý Zenthgeorgý 16
die post statutionem nostram.

Eiusdem Celsitudinis Vestrae

fideles humilesque Seruitores
DACZO THAMAS de Sepsý Zenth-
georgý, JOANNES et STEPHANUS GERÉB,
de Szent Marýa.

Kivül: Serenissimo Principj Domino domino *Sigismundo de Bathorj* de Somlyo Vaiuode Transsiluanie neonon Siculorum Comitj etc. Domino domino nobis semper gratiosissimo.

(Eredetije a gyulafejevári káptalan levéltárában, *Diversorum Comitatum Cista II. fasc. II. nro 44.*)

737.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem megparancsolja a hatóságok tisztjeinek, különösen Brassó városának, hogy Úzoni Béli Jánost, ki az ő megegyezéséből bizonyos számú lovassággal és gyalogsággal Havasalföldre megy, minden akadály nélkül bocsássák szabadon. Kelt Gyulafejevárt, 1594. decz. 3-dikán.

Sigismundus Batori de Somlio Princeps Transyluanie et Siculorum Comes etc. Vniuersis et singulis Magnificis, Egregijs, Comitibus, Vicecomitibus, Capitaneis et prefectis quorumlibet locorum, Item prudentibus Circumspectis, Magistris ciuium, Iudicibus et Juratis ciuibus quarumcumque ciuitatum oppidorum villarum et possessionum, signanter Ciuitatis Coronensis, presentes visuris Salutem et fauorem. Egregius *Joannes Beldi de Vzon*, cum certo numero equitum et peditum, ex annuentia nostra profecturus est in Transalpinam, Quare mandamus vobis firmiter harum serie, ut eundem vna cum cunctis equitibus et peditibus libere, pacifice et citra quodlibet impedimentum dimittere et per vestros dimitti facere debeatis et teneamini. Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Albae Juliae tercia die Decembris, Anno domini Millesimo Quingentesimo nonagesimo quarto.

SIGISMUNDUS BATHORJ m. p.

(P. H.)

STEPHANUS JOSICA
Cancellarius.

(Eredetije papiron az erd. Múzeumban, Mike Sándor gyűjt.)

738.

Báthory Zsigmond Szőlős, Prod és Holdvilág Segesvár-székhez tartozott szász falvakat megerősíti azon kiváltságukban, hogy az udvarhelyi sóbányákat szabadon használhatják. Kelt Gyulafehérvárt 1594. decz. 9.

Nos Sigismundus Bathory de Somlio Princeps Transsilvaniae et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesen-

tium significantes, quibus expedit vniuersis. Quod nos ex significatione prouidorum vniuersorum inhabitatorum possessionum nostrarum Saxonicalium *Zeoleos, Prod et Holdwilagh* vocatarum ad ciuitatem nostram Segheswariensem pertinentium intelleximus, ipsos ex consuetudine antiquitus introducta, liberum semper a memoria hominum habuisse facultatem *salisfodine nostrae Vdwarheliensis*, tanquam vicinioris citra vllam quorumuis interpellationem vtendi. In qua ipsorum consuetudine quo in posterum etiam vti antea illibate conseruarentur, neque tenere per quospiam contra hanc ipsorum consuetudinem ad vsum salis alterius cuiuslibet fodine cum maximo ipsorum detrimento cogentur. Supplicarunt nobis humillime vt nos eosdem in libera eorum consuetudine et facultate gratiose conseruare et confirmare dignaremur. Quorum supplicatione tanquam iuxta et legitima gratiose et fauenter admissa, vobis vniuersis et singulis Magnificis Egregys Nobilibus Comitibus, vice Comitibus et Iudicibus Nobilium quorumcunque Comitatum, Capitaneis, Prefectis, Prouisoribus Castellanis arcium, necnon Camerarys et Prefectis quarumlibet salisfodinarum nostrarum, ac aliorum quorumuis locorum officialibus, Tricerimatoribus, Teloniatoribus pontium, passuum, viarum, vadorumque custodibus, eorumque vicis gerentibus. Item Prudentibus et Circumspectis Magistris ciuium, Iudicibus, villicis et iuratis ciuibus, quorumcunque ciuitatum, oppidorum, villarum, et possessionum, cunctis etiam alys quocunque officio dignitate, et prefectura fungentibus, vbiuis in ditione nostra existentibus et commorantibus, Signanter vero Egregio *Benedicto Mindszentj, Capitaneo arcis nostrae Vdwarhely*, ac Arendatori decimarum nostrarum Transsiluanensium et *Judici Regio sedium Siculicalium Marws et Vdwarhely*, ac *Friderico Zaw prefeto Arcis et salisfodine nostrae Georgeniensis* etc. harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus acceptis praesentibus, vos quoque praefatos incolas dictarum possessionum *Zeoleos, Prod et Holdwilagh* in pretacta eorum consuetudine, vsuque salis *Vdwarhelyensis* conseruare, neque eosdem propterea in personis, bonis et rebus, quibus conturbare damnificare et molestare praesumatis, nec sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Praesentibus prelectis exhibenti restitutis. Datum in Ciuitate nostra Alba

Julia die nona mensis Decembris. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Nonagesimo Quarto.

SIGISMUNDUS BATHORY mpria.

(P. H.)

STEPHANUS JOSICA

Cancellarius m. p.

J. BERNARDUS m. p.

(Eredetije a segesvári városi levéltárban sub. Nro 66. 1596. Báthory Zs. 1600. Mihály vajda megerősítő levele ugyanott Nro 525. 526.)

739.

Rudolf császár-király Báthory Zsigmond erdélyi fejedelemnél közbenjár, hogy az Erdélyből régebben kibujdosott Andrassy Péter fiainak Mátyásnak és Jánosnak adja vissza ősi javaikat. Kelt Prágában 1595. február 18.

Rudolphus Secundus Dei gratia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae Bohemiae etc. Rex. Illustrissime Princeps noster charissime. Postquam sublatis Dei benignitate inter nos difficultatibus omnibus, res cunctae ad optatam diu tranquillitatem redactae sunt, nonnulli fideles subditi nostri, quorum Parentes superioribus disturbiorum temporibus, fidelitatem inlytae domus nostrae Austriacae constanter secuti in Transsylvania bonis suis omnibus exuti et exturbati fuerunt, exterresque coacti sunt vivere in spem meliorem erecti, Nobis demisse supplicarunt, ut ipsos pro consequendis Paternis bonis ipsorum, apud Dilectionem tuam benigne nostra intercessione iuuare uellemus. E quorum numero, cum etiam fideles nostri Egregy Matthias et Joannes Andrassy filij Egregy quondam Petri Andrassy sint, qui non leue damnum in ademptione bonorum suorum, propter praefatum quondam Parentem suum pertulerint, ac etiamnum exterres vivere cogantur, non potuimus benigne illis compatiendo omittere, quin ipsos Dilectioni Tuae modo meliore commendaremus, Clementer ipsam requirentes, ut et nostrae intercessionis et dictorum Andrassiorum virtutis, et bonarum qualitatum, et iam longae ipsorum patienterque tolleratae miseriae, beneuolam rationem habere, et optatum ad paterna bona, diuque cupitum regressura si uspiam possibile est illis indulgere et concedere Dilectio Tua uelit.

In quo Nobis rem gratam faciet, in similibus oblata occasione erga homines et subditos suos recognoscendam. Datum in arce nostra Regia Pragensi, decima octava die Mensis February. Anno domini 1595. RUDOLPHUS.

KUTASSY JOANNES
Episcopus Jauriensis

Kivűl: Illustrissimo *Sigismurido Bathory* de Somlio, Transylvaniae Principi, Siculorum Comiti, et quarundam Hungariae partium domino etc. Principi nostro charissimo.

HIMELREICH.

(Egykorű másolata a *gr. Andrassy család krasznahorkai levéltárában*. Leírta Géresi Kálmán 1876. aug. 25.)

740.

Csíkszentkirályi Andrassy Mátyás folyamodványa Miksa főherceghez, hogy miként a császár-király írt, ő is írjon az erdélyi fejedelemelek érdekeikben, hogy nővére (Mária Krisztiana, Báthory Zsigmondné) is támogassa kérésüket az ő hűségükben elvesztett erdélyi ősi javaik visszanyerését illetőleg. Kelet nélkül (1595. febr. és jul. között.)

Serenissime Princeps Domine domine
mihi semper Clementissime !

Ab initio quanta fide et fidelitate patres nostri Maiestatibus Vestris inseruierint bene constare Serenitati Vestrae persuasum habeo, ita vt nec Coninges suas, nec bona, charos denique liberos derelinquere ipsos taeduit propter fidelitatem Maiestatum Vestrarum; Hic quoque Nos etiam in peregrina terra laboribus et sumptibus nostris nihil peperimus, verum quicquid per Maiestates Vestras adepti sumus, his bellicosis temporibus ea etiam expendimus; Penes Serenitatem quoque Vestram, cum patre meo iam defuncto pie memorie cum ducentis et quinquaginta fere militibus veneramus, iuxta possibilitatem nostram conabamur inseruire Serenitati Vestrae, sed tunc fortuna nobis non fuit, vt secundum voluntatem nostram insruire valuissemus Serenitati Vestrae, Deinceps autem cupimus vna cum fratre meo germano Serenitati Vestrae summa cum fide et sanguinis nostri effusione, semper et ubique inseruire id quod parens noster complere non potuit post, mortem ipsius nos filij id

tentaturos pollicemur, et Serenitati Vestrae vna cum Sacra Caesarea Maiestate fideliter inseruire. Parens meus etiam in Agone mortis memor fuit Serenitatis Vestrae, nam ex equis suis (quales tunc habebat), Testamento legauerat vnum Serenitati Vestrae, quem ipsemet in Nouam Ciuitatem retuleram. Hactenus Maiestates Vestrae clementer nos in hac nostra residentia, contra omnes maleuolos nostros detenderunt atque protexerunt, deinceps quoque eandem gratiam et clementiam Maiestatum Vestrarum augmentatam expectamus et suplicamus humiliter vt Serenitas Vestra nos inter veros fideles suos annumerare dignetur, quamuis simus pauperes. In hoc quoque suplicamus Serenitati Vestrae, vt cum Sacra Caesarea Regiaque Majestas dederit Clementer literas suas ad Illustrissimum Principem Transyluaniae de restituendis bonis nostris, olim propter fidelitatem Maiestatum Vestrarum amissis, dignetur et Serenitas Vestra in eandem formam scribere ad Illustrissimum Principem Transyluaniae, quae ex copÿs literarum Caesareae Maiestatis apparet, vt Serenissima Domina soror Serenitatis Vestrae me aliquando hanc rem sollicitantem apud Principem Transyluaniae promouere dignetur, humiliter suplico, id quod nos perpetuis ac fidelibus seruitÿs nostris, promereri a Serenitate Vestra contendemus. Clemens ac benignum expectantes responsum

Eiusdem Serenitatis Vestrae

Humilis fidelis et perpetuus seruitor

MATTHIAS ANDRASSI
De Zentkiralj mp.

Kivül: Humillima Supplicatio Matthias Andrassy de Zentkÿraly

(Eredetije kettős-sast ábrázoló víznyomású papiroson a gr. Andrassy család krasznahorkai levéltárában 66. fasc. 3. sz)

741.

Miksa főherczeg ajánló levele Báthory Zsigmond erdélyi fejedelemhez Andrassy Mátyás érdekében, erdélyi ősi javai visszaadatását kérve. Kelt Kassán, 1595. jul. 13.

Salutem ac promptissimum gratificandi studium. Illustrissime Princeps Affinis charissime. Ea est nostra erga exhibitorem Prae-

sentium Egregium Nobis syncere dilectum *Matthiam Andrassy de Zentkyralj*, ob fidelia et grata obsequia, quae Nobis quondam parens suus, indefesso studio praestitit, benigna animi affectio, ut rebus et Commodis ipsius inuandis, quoquo loco ac tempore praesto esse cupiamus. Cum igitur intelligamus memoratum Andrassy a Sacr. Caesara Regiaque Maiestate Vestrae Dilectioni ratione bonorum suorum, in Transyluania habitorum commendatum esse: Nos etiam pro eo quo ipsum amplectimur fauore intermittere non potuimus, quin et nostras partes hoc loco, apud Dilectionem Vestram interponeremus, Quod cum hisce facimus, tum itero Dilectionem Vestram amice rogamus, ut Praefatum Andrassy nostri etiam intimum, benigne amplecti et in restitutione adeptorum bonorum ita se erga illum benignum ac liberalem exhibere velit, ut Commendationem hanc nostram apud Dilectionem Vestram haud parui ponderis fuisse, re ipsa intelligere possit. In quo Dilectio Vestra nobis officium singulariter gratum, mutui Amoris studjys reponendum factura est. Datae Cassoviae, decimo tertio die July Anno M. D. XCV.

MAXIMILIANUS Dei gratia Archidux Austriae
Dux Burgundiae, Comes Tyrolis etc.

Külczím: Illustrissimo Principi *Sigismundo* Transyluaniae et Sacri Romani Imperj Principi Siculorum Comiti ac quarundam Regni Hungariae partium domino Affini nobis charissimo.

(A gr. Andrásyak krasznahorkai levéltárában, leírta Géresi Kálmán 1876. aug. 25.)

742.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem udvari emberét *Székelyszállási Bornemisza*, más néven *Büki Gáspárt Udvarhely-széken, Cseben, a magtalanul elhalt Csehi Lőrincz gyalog székely nemesi udvarházával adományozza meg. Kelt Gyulafejérvárt 1595. december 15-dikén.*

Nos Sigismvndvs Dei Gratia Transsylvuaniae, Moldaviae, Valachiae Transalpinae, et Sacri Romani Imperj Princeps, partium regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos cum ad nonnullorum fidelium Consiliariorum nostrorum singularum intercessionem Serenitati nostrae propterea factam, Tum vero attentis, et consideratis fidelitate, et fidelibus seruitjys Egregj

Gasparis Bornemizza, alias Bewkÿ, de Zekelyzallas, Aulae nostrae familiaris, quae ipse iam inde ab initio, in omnibus rebus, et negotÿs fidei, et industriae suae commissis, cum summa fidelitatis suae constantia, et animi promptitudine exhibuit, et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est. Totalem, et integram domum, seu Curiam Nobilitarem in possessione Chÿeb vocata, in Sede Siculicali Vduarhelÿ existente habitam, antea per defectum seminis Agilis quondam Laurentÿ Chiebyÿ, peditis nostri pixidarÿ Siculi, Egregio quondam Mattheo Nagy, alias Marton, Aulae nostrae familiari donatam, eoque absque heredum solatio e uiuis itidem sublato, iuxta approbatam regni legem, et consuetudinem, rursus ad nos collationemque nostram, rite, et legitime deuolutam. Totum item et omne ius Regium, si quod in eadem domo seu Curia Nobilitari, etiam aliter qualitercumque existeret, aut eadem, et idem nostram e quibuscunque caussis, vÿs, modis, et rationibus concernerent collationem, simul cum cunctis suis vitilitatibus, et pertinentÿs quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis, et incultis, agris pratis, pascuis, campis, foenetis, syluis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis vinearumque promontorÿs, aquis, fluuÿs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, Generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem, et idem de iure, et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memorato Caspari Bornemizza, ipsiusque heredibus, et posteritatibus vniuersis, gratiose dedimus, donauimus, et contulimus, imo damus, donamus, et conferimus, iure perpetuo, et irreuocabiliter tenendam, possidendam pariter et habendam, saluo iure alieno, harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Quas nos in formam Priuilegÿ nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in ciuitate nostra Alba Julia, die decima quarta mensis Decembris, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Nonagesimo quinto.

SIGISMUNDIS PRINCEPS mp.

STEPHANUS JOSICA
Cancellarius mp.

(P. H.)

JO : BERNARDDFFY mp.¹⁾

¹⁾ Az oklevél hol találása nincs feljegyezve a másolaton. Sz. L.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem átírja és megerősíti Udvarhely városának Izabella királynétól (1558.) kapott kiváltságlevelét. Kelt Gyulafehérvárt, 1595. decz. 24.

Nos Sigisinundus Dei gratia Transsilvaniae, Moldaviae, Valachiae Transalpinae et Sacri Romani imperij Princeps, partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod pro parte, et in personis fidelium nostrorum, Prudentum et Circumspectorum Judicis, et iuratorum, ac vniuersorum ciuium et inhabitatorum *oppidi nostri Vdwarhelyi*, exhibitae sunt serenitati nostrae et praesentatae quedam litterae serenissime quondam Principis et domine Isabellae Regine Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. piae memoriae, in dupplici papyro patenter confectae, sigilloque eiusdem in inferiori earum margine in cera rubra impressiue communitae, ac manus subscriptione eiusdem reginae firmatae et roboratae, quibus mediantibus eadem quondam Regina annotatos Iudicem et iuratos, ac vniuersos ciues, et inhabitatores predicti Oppidi Vdwarhelyi in antiquis ipsorum libertatibus, iuribus, et receptis consuetudinibus, quibus antea vsi fuissent conseruasse et confirmasse dinoscebatur tenoris infrascripti, Supplicando Nobis humillime, vt nos easdem litteras omniaque et singula in eisdem contenta ratas, gratas, et accepta habentes, nostrumque illis consensum praebentes elementer acceptare, approbare, ratificare, et confirmare dignemur. Quarum quidem litterarum tenor talis est : *Isabella, Dei gratia Regina Hungariae* etc. (*Lásd fõntebb III k. 633. sz. a.*). Nos itaque praemissa supplicatione Nobis modo quo supra porrecta elementer exaudita, et admissa, praescriptas litteras non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, et suspicione carentes, praesentibusque litteris nostris de verbo ad verbum insertas et inscriptas, quoad omnes earum continentias, clausulas, et articulos, ac puncta, eatenus quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earum veritas suffragatur ratas, gratas, et accepta habentes acceptauimus approbauimus ratificauimus, ac pro praefatis Iudice et iuratis, ac vniuersis ciuibus, et inhabitatoribus dicti oppidi nostri Vdwarhelyi, eorumque

posteris, et successoribus vniuersis perpetuo valituras graciose confirmauimus: prout acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras pendentis, et authentici sigilli nostri munimine roboratas, nemoratis Judici et iuratis, ac vniuersis ciuibus, et inhabitatoribus eiusdem oppidi nostri Vdwarhelÿ eorumque posteris, et successoribus vniuersis clementer dandas duximus, et concedendas. Datum in ciuitate nostra Alba Julia quarta die Decembris, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Nonagesimo Quinte.

SIGISMUNDUS PRINCEPS m. p.

STEPHANUS JOSICA Cancell. m. p.

Jo. BERNAKDFFFY m. p.

(P. H.)

Hátára jegyezve: Anno Domini 1630. die. 26. Mensis Martÿ coram Generoso Georgio Apaffi, Joanne Zent Palj, Georgio Sükösd, Stephano Lazar, a Serenissima Domina Catharina Dei gratia Transsilvaniae Principe delectis Commissariÿs exhibitae et praesentatae sunt praesentes, ac per eosdem roboratae et approbatae. Georgius Apaffi m. p. Joannes Szentpalj m. p. Georgius Sükösd m. p. Andreas Gorgias m. p.

(Másolata gr. Kemény József Collectanea dipl. hist. verum Hung. et Trans. Tom. V. a. M. Tud. Akad. kéziratárában.)

(Eredetije pergamenen Sz.- Udvarhely város levéltárában.)

744.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem Csik, Gyergyó és Kászon-szék királybíróságát, melyet azelőtt Szárhegyi Lázár András tartott, Szenttamási Lázár Farkasnak adományozza. Kelt Gyulafehérvárt, 1597. jul. 7.

Nos Sigismundus Dei gratia Transylvaniae Moldaviae, Valachiae Transalpiniae et Sacri Romani Imperii Princeps, Partium Regni Hungariae Dominus, Aurei Velleris Eques et Siculorum Cornea etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum Nos cum ad nonnullorum fidelium Consiliariorum nostrorum intercessionem nobis propterea factam,

tum vero confisi de industria et sufficienti rerum administrandarum usu et peritia fidelis nostri Egregy *Volphangi Lazar de Zent Thamas, Officium Judicatus Regy Sedium Siculicalium Chyk Gyergyo et Kaszon*, quod olim Egregius *Andreas Lazar de Zaarhegy* ex elementi collatione nostra tenuit, simul cum solitis eius proventibus et emolumentis quibuslibet ad eandem functionem de jure et ab antiquo pertinentibus eidem Volphango Lazar plena cum autoritate durante beneplacito nostro clementer dandum et concedendum duximus, Ita tamen, ut idem Volphangus Lazar super officio ipso Juramentum praestare, mandata nostra exequi, contributiones administrare, unumquemque in suis iuribus et libertatibus conservare, ac ea omnia, quae sui muneris sunt, fideliter et diligenter praestare, Judicium et Justitiam administrare debeat, Prout damus et, conferimus praesentium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris universis et singulis, Egregys et Nobilibus, Agilibus Vice Judicibus Regys, Primoribus, Potioribus, Primipilis, cunctis etiam alys in praescriptis Sedibus Siculicalibus Chyk, Gyergyo et Kaszon commorantibus, praesentium notitiam habituris, harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus vos quoque a modo in posterum praefatum Volphangum Lazar tempus infra praemissum pro vestro vero et legitimo Judice Regio recognoscere, eidemque in omnibus consuetis et licitis rebus obedire et obtemperare, judicia illius acceptare, ac omnes solitos proventus et reditus nostros, atque etiam ipsius, eidem nomina officy sui e medio vestri de iure et ab antiquo provenire debentes, ad manus ipsius plenarie et integre ac sine omni defectu administrare debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restititis. Datum Albae Juliae Septima die July, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo Nonagesimo Septimo.

SIGISMUNDUS PRINCEPS m. p.

STEPHANUS JOSICA
Cancellarius m. p.

(Másolata néhai *Hilibi Gál László gyűjteményében, Chartophylac. Tom. XVII.*)

745.

Báthory Zsigmond Erdély, Moldva és Havasalföld fejedelme, tekintve udvari emberének, Siményfalvi Székely Mózesnek hadi érdemeit, melyeket részint Báthory István lengyel király hadjárataiban, részint a közelebbi török hadjárat alkalmával szerzett, kárpótlásul azon fejedelmi részbirtokért, melyet Udvarhely-széki Vágás helységében az előbbi években tőle kapott volt, de a mely birtok általa a fejedelem megkeresésére visszabocsáttatván, a fejedelem által bírt többi Udvarhely-széki székelyekkel együtt szabadságába visszahelyeztetett, említett Székely Mózesnek és mindkét nemű maradékainak, vagy azok nem léteiben testvérének, Székely Péternek és maradékainak adományozza a Belső-Szolnok vármegyében fekvő Magyar-Lápos mezővároshoz tartozó s eddig a Szamos-ujvári fejedelmi várhoz bírt Libaton helységet. Kelt Gyulafejérvárt, 1598. mart. 1-én.

Nos Sigismundus Dei Gratia Transsilvaniae, Moldaviae, Valachiae Transalpinae et Sacri Romani imperii Princeps, partium Regni Hungariae Dominus, Aurei Velleris Eques, et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus etc. Quod nos cum ad nonnullorum fidelium Consiliariorum nostrorum intercessionem nobis propterea factam, tum vero adtentis et consideratis fidelitate fidelibusque servitiis fidelis nostri Generosi Moysis Székely de Siményfalva familiaris nostri, quae ipse imprimis Domino quondam Stephano Dei gratia Regi Poloniae, Magno Duci Lythvaniae etc. Patruo nostro felicitis memoriae desideratissimo, in cunctis suis bellicis expeditionibus contra Magnum Ducem Moschorum susceptis et fideliter gestis, deinde nobis et huic Regno nostro Transsilvaniae cum alias semper, tum vero ab eo potissimum tempore, quo contra immanissimum nominis Christiani hostem Turcam arma sumsimus, summa cum animi sui promptitudine, alacritate et constantia, ac non sine eximia nominis sui laude exhibuit et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est, In compensam totalis et integrae portionis nostrae possessionariae in possessione Vágás vocata in Sede Siculicali Udvarhely existente habitae, superioribus annis eidem per nos collatae, postmodumque ab eo ad requisitionem nostram nobis remissae, et cum reliquis Siculis nostris in dicta Sede Udvarhely commorantibus libertate donatae, totalem et integram possessionem nostram Libathon vocatam, in pertinentiis Oppidi Magyar Lápos nuncupati in Comitatu Szolnok interiori existentem

habitam, hactenus ad arcem nostram Szamos Ujvár tentam et possessam, totum item et omne Jus regium, quod in eadem possessione existeret et haberetur, aut eadem et idem nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concerneret collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis etc. (*a szokott stylus szerint*) memorato Moysi Székely, ipsiusque haeredibus et posteritatibus universis utriusque sexus, iis vero deficientibus, vel forte non existentibus, Egregio Petro Székely de dicta Siményfalva fratri suo carnali, ipsiusque haeredibus et posteritatibus uniuersis elementer dedimus, donavimus et contulimus etc. (*a szokott Stylus szerint*) Datum in Civitate nostra Alba Julia 1a Martii Anno Domini 1598.

(*Ötvös Ágoston másolataiból, az erd. Múzeumban, Fancsali Dániel másolata után a gy.-fejevári országos levéltárból, Liber Regius IV. 103. 1.*)

746.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem Sennyei Pongrácznak a székelyek kapitányának stb., Becz Imrének, a csiki vashányák igazgatójának stb, meghagyja, hogy a Segesvár-székiet a fejedelmi illetmények Csikból való kiszállítására ne kényszerítsék. Kelt Gyulafehérvárt 1598. április 7.

Sigismundus Dei gratia Traussilvaniae, Moldaviae, Valachiae Transalpinae, et Sacri Romani imperij Princeps, partium regni Hungariae Dominus, aurei Velleris Eques, et Siculorum Comes. etc. Fidelibus nostris, Magnifico *Pancratio Sennyej* Magistro Curiae, et Consiliario nostro, *Capitaneo Siculorum*, et Comiti comitatus de Kükelleő, Item Egregio *Emerico Becz, Praefecto ferrifodinae nostrae Chikiensis*, cunctis etiam alijs quorum interest, modernis et futuris, corumque Vices gerentibus, praesentes uisuris, Salutem et gratiam nostram. Az minemeű buzat, zabott, es egieb akarmyfele terheket *Chykbol* my zámunkra zoktak ky zallýtani, miuelhogy Seghesuarzek Ckyktol tauol uagion, es egiebkeppennis sok kwöleömb kwleömbfele tereh uiseles uagion giakorta raitok, megengedtük keönieörgesekre, hogy affele terheknek kyállýtatasara ne kenzerýtessenek, holott annak eleötte sem volt zokasok, Haggiuk azert nektek hogy tys az Segheswarzekieket, affele akarminemeű terheknek Chykbol kyállýtatasara, es uitetesere, semminemeű ideöben ne

kenzerichietek, es arra eöket ne ereöltsetetek, hanem az minemeö zokasok ez eleött uolt, ez utannis chiak ahoz tarchiak magokat. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Albae Juliae, septima die mensis Aprillis, anno domini Millesimo, Quingentesimo, nonagesimo octauo.

SIGISMUNDUS PRINCEPS mpria.

(P.H.)

DEMETRIUS ELECTUS Episcopus et
Cancellarius Transilvaniae mp.

LUCAS VÁRADY,
Secretarius mp.

(Eredetije Segesvár város levéltárában. No. 75).

747.

Mária Krisztierna erd, fejedelemnö a Segesvár-székiek kérésére meghagyja, hogy az Udvarhely városából vagy székből a fejedelem számára szállított terheket egész Segesvár városáig, ne csak valamely Segesvár-székbeli faluig vigyék. Kelt Gyulafehérvárt 1598. jun. 24.

Maria Christierna Dei gratia Transilvaniae, Moldaviae, Valachiae transalpinae, Princeps, partium regni Hungariae Domina et Siculorum Comes, nata Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Comes Tyrolis, et Goriciae. etc. Generoso *Benedicto Mindzenty, Consiliario, et Capitaneo arcis Vduarhely Transsilvaniae, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis, ac Judici Regio Sedium Siculicium Maros et Vduarhely, nec non Arendatori decimarum Transsilvaniensium, Item Egregys, Nobilibus et Agilibus, Prouisoribus, caeterisque officialibus eiusdem Arcis Vduarhely, Cumctis etiam alys quorum interest, modernis et futuris, eorumque Vicesgerentibus, praesentes uisuris, Salutem et gratiam nostram. Az Segheswar Zekben ualo varasok es faluhelyek, adtak ertenünk keönieörgeesseöken, hogý eök eleiteöl fogua illýen zokással eltenek uolna es rendtartással, hogy mikor Vduarhelyről, auagy Zekiböl, az fejedelmek zamara ualo akar minemeö terheket zallytottanak ki, az ollian terhet az Vduarhely zekiek, Seghesuarba, ugýmint zokott helyre, tar-toztak uolna be zallítani, es ott be rakný; Keönieorgeöttek azon,*

hogy ez vtannis, azon reghy teörueniekebe es zokasokba tartatnanak megh. Kiknek keönieörgeseket, miuelhogy, Intormatiok által, bÿzoniössan értÿünk meltonak lenny, Hadgyuk kegyelmeteknek, es Chÿazar eö felsege autoritasabol paranchiolluikis, hogy ennek vtannais a mikor onnet Vduarhelÿreöl, auagy Vduarhely zekbeöl, affele akarminemeö terheket ky zallÿtattok, azt reghy teörueniek és zokasok zerint, nem ualamellÿ faluba chiak, Seghesuar zekbe, hanem az Varasba Seghesuarba vitessetek és zallittassatok be, es ott tegyek le, ne kellessek az zeghenseget faraztani erette, holott eök onnet mas zekbe zoktak uinnÿ. Secus non facturi. Presentibus perfectis exhibenti restituti. Datum Albae Juliae, Vigesima quarta die, Junÿ, Anno domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo octauo.

(P. H.)

STEPHANUS Episcopus Vaciensis m. p.

DEMETRIUS NAPRAGJ Electus
Episcopus et Cancellarius m. p.

Jo. JOCABINUS Secretarius m. p.

(Eredetije *Segesvár város levéltárában Nro 74.*)

748.

Uzoni Marolti György Brassó városának átengedi uzoni örökségét, a miért megnemesítését megengedték. Kelt Brassón 1598. jul. 3.

En ki wagiok *Maroltj Georgj Wzonÿ*, wallom az en leuelemnek rendiben minek wtanna az Brassay Biro es az tanachi megh beocheolwen az en wram Zekely Moyses eo kegielmekhez walo io akaratiatth es en erettem walo teorekedeseth az iobbagisagbol kiuel keoteles woltam ki weottenek es az en tulaÿdon zemelyemeth megh engettek nemessíteni, Ez okaerth enis ez leuelemnek ereÿben fel fogadom es keotelezem magamoth hoga mindennem(w) eosteol maradoth wzoni eoreoksegemböl kezemeth es iussomoth ki uewen abbol az Barassay vrainnak semmi haborgatassok ne legien se magamtol se maradekimtol, hanem az eo kegielmek birodalma alath maraggion. Ennek nagio bizonzagara az en anyamoth Maroltÿ Kelemenneth

es batyamoth Maroltj Andrast zemeliek zerentth be hiwattam Barassoba Biro Vram elejbe kiknek telies akaratiokbol az feliwl megh irtth mod serentth koteleztem magamoth. Barassoba Juliusnak harmadik napian 1598.

(P. H.)

Idem manu propria.

(Eredetije Brassó város levéltárában).

749.

Mihály havaseli vajda s ő csász. kir. felsége erdélyi helytartója Szentpáli Kornis Farkast tanácskozásra hívja Fehérvárra február 16-ára. Kelt Gyulafehérvárt 1600. jus. 28.

Michael Valachiae transalpinae Vaiuoda Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Consiliarius per Transylvaniam Locumtenens eiusdemque cis Transylvaniam partiumque eidem subiectarum fines exercitus Generalis Capitaneus.

Egregie nobis dilecte. Salutem et fauorem.

Mivel hogy bizonyos és fő dolgok vadnak előttünk, kikről tanácsinkkal és országunkbeli fő emberekkel szólni akarunk, Hagyjuk hogy kegyelmed is ad 16 diem February proxime venturum ide Fejérvárra jűjön udvarunkban. Secus non facturus. Datum Albae Juliae die 28 mensis Januarj Anno domini 1600.

(*Mihály vajda* oláh aláírása.)

Jo. JACOBINUS. m. p.

(*Kivűl:* Egregio *Volphango Kornis* de Szent Pal, etc. Nobis dilecto.

Hátára jegyezve, egykorú írással: Mihály vajda convocatoriája Fejérvárra igen durva stilussal oláh bötű suscriptiojaval.)

(Eredetije papiron, az *erd. Múzeum kézirattárában, a gr. Kornis-család levéltárából.*)

750.

A Mihály vajda ellen felkelt erdélyi nemesség tordai táborába küldött értesítés. Kelt (Szebenben) 1600. szept. 9.

.....
.....
5, Az vajda a Lugosra küldött volt segítségért, holott semmi kész nép nem volt, az község is mind az erdőre futott volt. Honnét nulla spes presidj. Ezt az posta referálta itt, ki Lugasra ebbe járt.

Az Három széki székelység jó, ma az mint hallottuk Sárkánba voltak, eleikbe küldtünk és persuadealni akarjuk omnibus rationibus, hogy az Aranyos székiek nyomát kövessék.

Ha az nem fog, itt Szeben, Ujegyház és Sink széket készíjtjük, és ha erre jönnek meg akarunk véllék víni.

Fogaras tartományából minden háztól egy egy embert kíván, kihez, amint értjük az községnek semmi kedve nincs, *mint az uraimnak az sós káposztához*. Ha pedig történet szerint felkelnének, azon vagyunk, hogy békével ezen el ne menjenek.

Ugy értettük, az szegénységet mindenütt sollicitája a szabadság ígéréssel, de ekkédig kevés hasznát láttuk.

Posta vagyon fogva, ki ma reggel havasaiföldében akart menni, hogy segítség jőjön onnét, detineálták. Verestornyot diligenter akarják őrzeni, őrzik is. Gyalogunk Istennek hála elég volna, de lovasunk kevés, felette szükölködünk száz lovas nélkül.

Azt is értjük, az törököt sollicitálja és mindent ígér neki, hogy succuráljon. De az török mi választ tött reá, nem tudjuk.

Az brassaiaknak izentünk, és minden uton az uniót akarjuk nekik persuadeálni. Rövid nap válaszunk is jó töllök.

Cetera tabellarius referet. Die 9. Septembris estve 1600.

Kivül újabb kézírással: Az tordai táborba iratott Artikulusok Anno D. 1600. Die 9. Septembris.

(Eredetije csonkán a szász nemzeti levéltárban.)

751.

A szebeniek izenete a háromszéki székelyeknek, melylyel őket a Mihály vajda hűségétől elvonni, magokhoz és a torda mezei táborba gyűlt felkelő rendekhez édesgetni kívánták. Kelt (Szebenben) 1600 szept. 10.

Az Zebeny Senator az Credentia leuel mellet ezt mongia az három zeky Vrainknak attiankfiainak.

Legeleozzer, gondolliak megh ez eleoth ualo Ideokban az magari, es zaz Nemzetseggel valo eggiesüleseken minemü bodogul eltenek, minden iokkal rakuak uolthanak, zep theoruenyek rend tartasok volt, es az Vr Istent chjendes ziwel dichjrhettek. Ezekreol megh emlekezuen uessek melle ez mostany üdeoth, Mihaly Vayda administratioiaban mire iutottanak, es ez vthan mire iuthatnak, ky noha az Romaý Chiazar eo felsege keoltsegen ieot ez orzaggra, de soha az vthan Romaý Chýazarnak megh adny nem akarta, hanem minden mestersege Igiekezethy az volt, *hogy az Magyar Nemzetet, Zekelyseget es Zazsagot el fogiatwan ez zep feoldet, ky minket neuelt, es hizlalt Olahokkal megh rakia.* Ezt ueuen Romaý Chiazar ezeben, az Cassai Generalis Capitant, onnet Niolcz ezer emberrel, fegyueres Nemesekkel, gialloggal be indította, az mellet Echedy Bathory Istuant, Somliay Bathory Istwant, ugyminth Nyolcz ezer magyarral. Az Nemessegnek az Chýazar akarattjabol paronchjolua uagion hogý feýenkent fel kellýenek, es hitek zerent, ez zegen zerelmes zep haza megh maradasáért ellene tamaggýanak. Nekünk azon keppen megh uagion hagýua hogý ehez tarchjwk magunkat. Mý azerth, ez ket Nemzetsegh, az Nemessegh, Magiarsagh es Zazsag, ezen megh eggieztünk, es fejenkent fegyuerben talpunkon uagiunk. Az Nemességh Thordanal, howa immar az Nemetekkis el erkeztek, az het Varmegieys keosseggel, fuguerrel ot uagion. Arannyas zék, Maros zek azon keppen minden tehetségekel, es minden ekkedigh valo gywleoseget, bozzut ky uetuen zúueokbeol Chýazarhoz ualo hüsegekerth, zep hazayokerth, tellýesseggel megh eggjesültek, es uelünk egyiüth elny, halny akarnak. Hozzaik ment ismet Mako Georgyvel, es teob Capitanokkal 18 zaz lowagh, kik ez eleoth Mihaly Vayda fýzetesen uolthanak. Az kozakokkis oda esküditek, eddig ott is uadnak.

Mely dolgok igy lewen, minek eleotte kegielmetek thouab

menne, akartuk kegielmeteknek mint Attiank fiaýnak erteseekre adný miben legien az dologh. Intuen kegielmeteketh zeretettel, minth Attiankffiait testei lelekkel, legien kegielmetek az Orzagh mellet, es vitezkeggýek uellek eggýüt, az haza zabadsagaierth, minden olahot, Raczot, eollyon es vagion kegielmetek, kit ha kegielmetek megh chjelekezí, illien haznaý leznek.

1, Valaminemü Allapatban zabadsagban Arannias zek es Maros zek lezen, kegielmeteket is az orzagh abban tarttýa.

2, Minden ekkedigh ualo uettek es bozzusagh tetei, az mý kegielmetekteol eset, telliesseggel el feleýtwe, es el temetwe lezen.

3, Theoruenniettek, Jo rend tartastok hellien marad.

4, Valamiker hauaselfeoldebeol, vagy Moldowabol ellensegh ieo reatok feienkent, minth zinten feýünkert, mellettek megiunk, minden ereonkkel oltalmazunk, es kegielmeteketh orzagh orzagh (*igy*) tagiaýnak tarthjwk.

Kegielmetek azert ueget eruen az olah Capitantok eleteben es Sakmant uetuen marhaiaban, egý reze terien uizza lako helliere az teobbj penigh ugý minth haromzaz puskas es Negý zaz lowas, ieoieon ide Varasunc melle, mý ith kegielmetekethet mind elessel, s mind egýebbel segítüik, es bechyülletben tarthjwk. Innét a howa kel mennünk az üdeoteol uarunk. Ha penigh azok, kiknek innéth megh kellene terniek, az orzagh nepe melle Thordara mennek, azzal magoknak oly dichjretet es keduet zereznek, kit eo magokis soha chjak megh gondolni es nem tuttak volna.

Ha penigh kegielmetek ez zep igiretet, ez dichjretes hazaierth nem fogaggja, kegielmetek ezt varhattia.

1, Az Brassayakkal mindiart hazatokat fel egettetiwk, felesegeteketh, gyermecktehet zablíara hanýattiwk.

2, Výegýhaz zek, es Schink zek hatul uezen, mý innét minden ereonkkel hadakozo zerzamunkkal eleoteokben allunk: Meggýes es Seghesvár zeket reatok oldalwl hozzuk, oth kýe legjen az Nyéresegh, az zerenchýtwl uariuk. Honnét ha ualaký az Vaýda melle zaladhatnaýs, remensegwnk vagjon Isten vthan, hogý ott is megh nem maradhat.

3, Az Fogaras feoldý paraztsagoth, erthjük hogý mozgolodnak, megh izentük, hogj megh terienek, mert mind eggýk le uagattiwk eoketh.

4. Bolyában az Vaýda hazabol ký zeoktek, puztan al. Zaz-Sebesnel az algýwkath az Hawas torkaban vonthak, honnéth itil-hethi kegielmetek miehjoda Remensegh lehessen feleolle. Ezek az dolgok, kiketh kegielmeteknek ertesere akarthwnk adny, es ebból variwk az kegielmetek valasztetelet. Vezereಲ್ಲýe az Vr Isten kegiel-meteketh minden iora.

Kivül: Az három Zeki Zekely uraimnak iratot Articulusok Anno Dominj. 1600. Die 10 Septembris.

(Eredeti fogalmazvány a *szász nemzeti levéltárban Szebenben IV. /476: Hz.*)

752.

A brassai tanács a szebeni tanácsnak a Mihály vajda segítségére siető székelyek előnyomulásáról. Kelt Meggyesen, 1600. szept. 11.

Noch erbittung unsrer Dienst undt freundschaftt. wüntschn wir E. N. W. alles guttes von Gott.

Fügen hiemit E. N. W. zu wissen, dass do wir schon willens waren, dass Volk noch E. N. W. begeren abzu fertigen, so kumth unss gwise Zeitung, wie dass *ein sehr grosse meng der Zekel gegen Bazna ankommen ist*, nemlich beý 4000. also dass wir ihnen werden müssen widerstandt thuen. Derhalben kan E. N. W. woll erachten, dass ess uns nicht glegen ist, Vnser Volk andersswohin zu schicken. Alss balde wir aber dieser Sorg erledigel werden, wollen wir unsrem E. N. W. gethanem verheiss aut dass behendest nochkommen. Gallendorff haben sie eben diese stunde angezündet. An die Schespurger Herren haben wir heütt morgen E. N. W. bevehl noch gschrieben. Hiemit dem liehen Gott bevohlen. Ex Meggyes ocysime 11 Septembris 1600.

E. N. W.

Dienstwillige freundt
Magister Ciuium Judices et
Senatus Coronensis.

Kivül: Egregýs Prudentibus Circumspectis Dominis, Magistro Ciuium, Judicibus et, Juratis Ciuibus Ciuitatis Cibiniensis etc. Dominis amicis obseruandissimis.

(Eredetije papiron a *szász nemzeti levéltárban, IV. 1480.*)

753.

A tordai táborba gyűlt felkelő nemességnek a Mihály vajda ellen hozzájuk csatlakozott Aranyos-széki székelyek számára adott kiváltság-levele. Kelt Tordán 1600 szept. 11-én.

Nos Proceres Magnates, ac alý ordines et Status Vniuersitatis Nobilium Transsylvaniae etc. Adgiuk emlekezetre mindeneknek kiknek illik ez mi lewelünk rendiben, hogy mi orzagul meg tekintwen azt, az mikeppen az mi Bizodalmas Vraink es Atiankfiay, az egez *Aranyas Zeký vitezleö rend, mind lowagok es mind gialogok*, azon zekbelý vrainkal egietemben, ez orzagnak mostani keozeenseges szüksege ideyén Mihály Vaida ellen nagi eöreömmel giorsasagal es serinseggel, Jüttenek mellenk, ez vegre hogý zeginý meg nyomorodott hazankat az nagy el viselhetetlen insehgh es teorvintelensegh alol, Isten wilünk lewen ký zabadichiuk, ahoz kepest, mýs Orzagul eo kegyelmeknek azt fogadgiuk es arra felelünk, az mý io lelki ismeretünk zerint, hogy az eö kegyelmek zabadsagat minden rendiben meg tartiuk és megtartattiuk, s megis oltalmazuk mindenek ellen, Seotazon igiekezünk hogy minden rendbeli zabadsagok megjobbittassek; Neuezet szerint pedigh ertwen az eo Kegýelmek kiwansagokat ez feleöl, hogý az hozzu processusok az eo teorvinýek foliasaban megh reöwidittessek, meg engettük Orzagul, hogý teöruinie az Zazados hadnagy eleött kezdessek ell, onnat Capitan eleiben, es ha kinek ott nem teczik feýedelem zemelie eleýben transmittaltassek. Egieb abusokis walamelliek az eö fogiatkozásokra wolnanak, az eö kegyelmek megh maradasara es haznara refrenaltathassanak. Azon küülis pedigh valamire minket az Vristen segith minden üdeoben oltalmazni akariuk eö kegyelmeket tehetsegünk zerint, minden zükseges dolgokban feiwk fen allottagh. Vgý Segillien minket az egý eöreökbe walo igaz Isten. Actum in Castris ad oppidum Thorda positis die Vndecima mensis Septembris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo.

STEPHANUS CHIAKÝ m. p.

BBORNEMÝZZA de Kapolna m. p

(P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.)

STEPHANUS THOLDI de Zalontta m. p.

(P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.)

ceaterique Status, et ordines vniuersitatis

(P. H) (P.H.) (P.H.) (P.H.)

Nobilium regni Transsylvaniae

(Eredetije papiron, nyilt alakban, aljára nyomott 12 gyürüpeccséttel, a *kolosmonostori convent levéltárában, Sedes Aranyos Lit. A. Nro 9.*)

Hirscher Bálint brassai bíró Szeben város tanácsát Mihály vajda segítségére az Ojtozi-szoroson át oláh hadak érkezéséről, a székelyek csatlakozásáról és előnyamulásukról értesíti. Kelt Brassón, 1600. szept. 17.

Fursichtige Ersame Weise herren und freindt Meinenn grusz vnnd freundschaftt sampt wunnschung alles guets ieden zeit zworan. Mir haben eur W. kurtzlich zuwiszen wollen thuen, Nachdem den 15 Sept. bei 4000. Walachen. ratzen unnd Vnger ausz der Valachei iber das geberg durch den Vtos heraus haben brechen wollen, was fur Volk in der eil mir zu roszt unnd zu fusz zusammen bracht haben mir dem faindt entkegen geschickt vnnder das gebergh, welche zu ettlichmolen harcz. miteinander gehalten, der faindt aber letztlich in die flucht geschlagen ist worden, auch ein falkanetl alda bekommen vnd dem faindt genomen. In dem aber, das der faindt zuruck gewichen, *sein die czekell auch erbei komen* in zu hilffh derselben sie nach den walachen eilend geschickt vnnd sie zuruck geruffen haben, also das sich die czekel zu in geschlagen haben. Vieuell die vnnsrigen solches vermerkt, das sie zu schuach weren einem so groszen hauffenn widerstandt zu thuen, sein sie liegen heim komen müssen, Vud also sein den gestrigen lag die czekell sampt dem walachischem hehr durch Burtzaland getzogenn, vnnd erstlich den czugh langst den alt gehalten, aber darnach zürük sich gekert auff schnokendorf zu, da sie gebrent vnd darnach iber czaidner wald getzogenn. Solche haben mir eilend eur W. wollen zuwiszen thuen, damitt eur W. ein gemein Warnung (hun möge, vnnd sieh aufs beste versorgen, denn sie zum M. Vaida eilen. es soll auch eur W. wiszen das eur W. diener Zeores Janos als er von hinnen abgefertiget, vnder weg bei dem Rosbach von den czekelln ist erhauen worden, vaser diener aber sampt. dem Valkai Miklos, so mittgereist, vermeinen mir das sie sein davon ont . . . en. Dieses haben mir eur W. kurtzlich wollen zuschreiben. Vndt thuen eur W. dem lieben Got belemen. Datum Cronen 17 Sept. Anno 1600.

Dominacionum Vestrarum

Amicus

VALENTINUS HIRSCHER

Judex Ciuitatis Coronensis.

Kivűl: Egregys Prudentibus Circumspectis, Magistro ciuium
Judicibus et senatoribus Ciuitatis Cibiniensis dominis Amicis honorandis.

(Eredetije papiron, a *szász nemzeti levéltárban*, IV. 1482.)

755.

*Kőhalom város tanácsa, Nagy-Szeben város tanácsát az udvarhelyszéki
székelyek táborba szállásáról értesíti. Kelt Kőhalomban 1600. szept. 27.*

Prudentes ac Circumspectj Dominj amicj honorandi, Salutem
seruitorumque nostrorum omnimodam commendationem.

Ehrsame weÿsen herren, neben dem grossen vnfall, so mir diese tag fewers wegen haben erlitten in vnserem Stuel, fellt vns eine neue forcht ein; den *die Zekell die legen sich widerum zu thabor ausz befelh des Michel Vaÿda*, und trewen vns von newen durch schwertt biss auff einen zu erwirgen. Ausz einem ieden Hausz nemen sie eÿnen menschen auff, auch nach die 12 jãrige kindt. Sagendt sie wollen dem Stephan Chyakium nach in kurtzen tagen creutzweÿss in ein spiess ziehen. der Mihaly Vaÿda aber hab so ein grosse macht, das er verhoff alle Siebenbürger damit zu schlagen. vndt wolle solches thuen zwischen Schechzburgk vndt Medvesh in einigen tagen, vndt die theutschen alle sampt durch schwerdt vndt sonst jãmerligen lassen erwirgen. Solches haben die vnstrigen zu Uduarhely verstanden, vndt sind da gwesen als sie versamlungk gehalten, vndt des Mihaly Vayda brieff empfangen. Dieses haben mir E. N. W. vollen in eÿll tzukundt thuen. E. N. W. wolle zu bestem hilffen rathen. Mir vermögen nichts, den mir sindt durch feuer schon das meÿste theyll verderbett, haben nichts mehr als das leben, aber den thod sehen mir alle tag, alle stundt, alle augenblik für den augen, wo man vns nicht in schneller eÿll zuhilff kompt. Hiemitt E. N. W. gott befohlen. Datum in Keóhalom 27 Septembris Anno 1600.

Magister Ciuium, Judices, Uniuersique inbabi-
tatores oppidj Keohalom Prudentium Vestrarum
dominacionum calamitosissimj amicj.

Kivűl: Amplissimis, ac Circumpectissimis dominis, Magistro Ciuium, Judicj Regio Ciuitatis Cibiniensis, amicis ac dominis nobis honorandis.

(Eredetije papkon a *szász nemz. levéltárban IV. 1483.*)

756.

Az erdélyi tanácsurak Teleki Makó Györgynek, a miért a magyar huszárokat. Mihály vajda pártjáról az erdélyiekhez vezette, a Sepsiszéki, azelőtt Várhegy várához tartozó Bölön, Szent-Iván és Laborfalva birtokát adományozzák. Kelt Léczfalván, 1600. oct. 12.

Nos Proceres, Magnates, caeterique status, et ordines Vniuersitatis nobilium regni Transsylvaniae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis quod cum inter alia regnorum et principatuum adminicula primum et praecipuum sibi locum liberalitas, et in bene meritos munificentia uendicare solent, nos quoque postquam sub auspicijs Sacratissimae Caesareae Maiestatis contra tyrannicam rabiem atque perfidiam Michaelis Vaiuodae, quam ipse non tantum contra suam Maiestatem Caesaream et Rempubicam Transsylvanicam, uerum etiam contra uniuersas huius prouinciae Transsylvanicae ordines caedibus, rapinis, alijsque intollerabilibus exactionibus explere nitebatur, arma sumsissemus, eos potissimum liberalitatis nostrae fructum percipere uolumus, qui utilem hac in parte necessariamque toti Christianitati et huic prouinciae nauassent operam. Inter quos generosum dominum *Georgium Mako de Thelek*, Capitanem Equitum Vngarorum speciali liberalitatis nostrae fructu ornandum atque condecorandum censuimus, siquidem is praecipuus author extitit, qui suo exemplo et factis omni studio in id incubuerit, ut quod ab ipso summo studio nobis obtinendum erat, ultro sponteque ab eo praestitum fuerit, praecipuumque militiae Michaelis Vaiuodae robor Vngaricum Equitatum ad nostras partes pertraxerit, atque allexerit. Postea uero in profligendis eiusdem Vaiuodae copijs tanta alacritate studium operam, industriamque suam testatam reddidit, ut nullis laboribus, uigilijs, et sudoribus parcendo, praeclaram cum nomini suo laudem, et existimationem, tum huic patriae nostrae summam utilitatem,

eiusque salutis maximum momentum comparauerit, attuleritque. Horum igitur, aliorumque insignium eius meritorum intuitu et condigno respectu Volentes ipsum ad maiora etiam atque praeclariora pro patria atque Republica Christiana suscipienda incitare, In eo ipsum assecurandum, affidandum et certificandum duximus, quod totales et integras portiones possessionarias in possessionibus *Beoloeon, Zenth Iwan, et Laborfalwa* vocatis, in *Sede Siculicali Sepsy* existentes habitas, temporibus *ad arcem Varhegy tentas et possessas*, simul cum toto et omni iure regio in eisdem qualitercumque habito aliisque cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, a praefata Sacra Caesarea Regiaque Maiestate, non alteri cuiquam uerum ipsi domino Georgio Mako suisque haeredibus, et posteritatibus uniuersis impetrabimus, prout assecuramus, affidamus, et certificamus, harum nostrarum uigore et testimonio literarum mediante. Datum ex possessione *Leczfalwa*, duodecima die mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo.

STEPHANUS CHIAKY m. p.

PANCRATIUS SENNYEY m. p.

BBORNEMYZZA m. p.

(P. H.) (P. H.) (P. H.)

FRANCISCUS ALARD m. p.

STEPHANUS THOLDI m. p.

STEPHANUS BODONI m. p.

(P. H.) (P. H.) (P. H.)

BENEDICTUS MINDSZENTY m. p.

(Eredeti je papiron *Székely László családi levéltárában*. — Hatos Gusztáv közlése.)

757.

Az erdélyi tanácsurak meghagyják Kézdi-Vásárhely városának, hogy Sennyei Pongrácz kárait megtérítsék és Oroszfaluban feldúlt házáat megépítsék. Kelt Leczfalván 1600. nov. 4.

Nos Proceres Ma(gnat)es, caeterique Status et ordines vniersitatis Nobilium regni Transsylvaniae etc. Prudentibus et Circumspectis Judici Juratique Ciuibus, ac uniuersis Inhabitoribus *oppidi kizdi Vasarhelyi* Salutem. Mivelhogy (az) székeleknek szabadságakor, meg nem gondolván várostoknak privilegiomit és szabadságát, t(ü) e)s

a több székelekkel együtt insurgáltak, és az nemességen minden injuriákat cselekedtetek, kiváltképpen pedig *Sennyei Pongrácz* uramnak császár ő felsége tanácsának és *Küköllő vármegye* ispánjának *Oroszfaluban* házát és marháját a több parasztsággal együtt el dultátok és el hordottátok. Hagyjuk azért és parancsoljuk nektek serio, várastoknak szabadságának el vesztése alatt, hogy minden okvetetlen mox et de facto *Sennyei Pongrácz* uramat minden káraitól meg elégítsétek, sőt házát is annyi részéből, a mennyiből tü el rontottátok és hordottátok, mindjárást meg építsétek. Melyekre *Makó György* uramnak is autoritást adtunk. Egyebet ebben cselekedni n(e)m éreszeljete. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in possessione *Leczfalwa*, quarta (die) *Mensis Nouembris*, An(no) *Domini Millesimo Sexcentesimo*.

STEPHANUS CHIAKY m. p.

CASPAR KORNIS m. p.

BBORNEMYZZA m. p.

FRANCISCUS ALARD m. p.

STEPHANUS THOLDI m. p.

STEPHANUS BODONI m. p.

BENEDICTUS MINDSZENTY m. p.

(Eredetije 6 pecséttel a *háromszéki Cserey-Múzeumban*.)

758.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem adománylevele *Lemhényi Csomortányi Tamás háromszéki királybíró* részére *Maksa, Ereszteény, Páva, és Gelencze háromszéki falvokról, melyek azelőtt Várhegy várához tartoztak; azzal a kikötéssel, hogy az eddig onnan adni szokott solymokat évenként megadják a fejedelemnek. Kelt Kolozsmonostoron, 1601. jun. 1.*

Nos Sigismundus Dei gratia Transsylvaniae et Sacri Romani Imperij Princeps, partium regni Hungariae Dominus Aurei velleris Eques et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit uniuersis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium Consiliariorum nostrorum singularem intercessionem Serenitati nostrae propterea factam, tum uero rationem habentes fidelitatis fideliumque seruitiorum fidelis nostri Generosi

Thomae Chyomortanÿ de Lemheny, Judicis Regÿ sedium Siculicalinus Sepsi, Kyzdi, et Orbai quae ipse in omnibus occasionibus fidei et industriae ipsius commissis summa cum animi sui promptitudine et dexteritate exhibuit et impendit in futurum quoque exhibiturum et impensurum eum confidimus, Totales et integras porciones possessionarias in possessionibus *Maxa in Kyzdi, Ereztueny in Sepsi, Pava et Gelencze in Orbai sedibus Siculicalibus* existentibus habitas, alias *ad arcem varhegy tentas et possessas*, totum item et omne Jus Regium si quod in eisdem |porcionibus possessionariÿs etiam aliter qualitercunque existeret et haberetur, aut eadem et idem nostram ex quibuscunque causis, vÿs et modis concernerent collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciÿs quibuslibet terris scilicet arabilibus cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, syluis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriÿs, aquis, fluuÿs, piscinis, piscaturis aquarumque decursibus generaliter uero quarumlibet, utilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus sub suis ueris metis et antiquis limitibus existentibus, memorato Thome Chyomartanÿ ipsiusque haeredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniversis ea conditione dedimus, donauimus, et contulimus, ut ipse falcones illos, qui ex praescriptis portionibus possessionariÿs in rationem Principum per Magistros falconarios administrari consueuerunt, Ipse item et successores sui uniuersi quotannis in fiscum nostrum administrare debeant et teneantur. Quemadmodum conditione sub praemissa damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irreuocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas saluo iure alieno harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Quas nos in formam priuilegÿ nostri redigi faciemus dum in specie fuerint reportatae. Datum in Castello Colosmonostoriensi die primo mensis Junÿ Anno Domini Millesimo Sexcentesimo primo.

SIGISMUNDUS PRINCEPS

(P. H.)

Jo. JACOBINUS,
Secretarius mp.

(Eredetiÿe a budai kancz. Itárban, Acta Transiluanica fasc. 8. No. 46. Lemásolta Pesty Frigyes.)

759.

Báthory Zsigmond fejedelem a Csik-széken, Szent-Domokoson lévő s a csiki fejedelmi vashámorhoz birt részjóságot tábornesterének Vajdaszentiványi Bornemisza máskép Büki Gáspárnak adományozza. Kelt. Kolozsvárt, 1601. június 24-dikén.

Nos Sigismundus, Dei gratia Transsylvaniae, et Sacri Romani Imperij Princeps, partium regni Hungariae Dominus, aurei velleris Eques, et Sicularum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit uniuersis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium Consiliariorum nostrorum singularem intercessionem nobis propterea factam, tum uero dignam habentes rationem fidelitatis, ac fidelium seruitiorum Egregij *Casparis Bornemizza, alias Bewki, de Vaida Zent Iwan*, Magistri Castorum nostrorum, quae ipse iam inde ab initio, pro locorum et temporum diuersitate, in omnibus rebus, et negotijs fidei et Industrie sue commissis, ac expeditionibus nostris bellicis, nobis, et huic regno nostro Transsilvaniae, fideliter, constanter, et eximia cum nominis sui laude exhibuit, et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus, et impensurus est. Totalem et integram porcionem possessionariam in possessione *Zent Domokos* vocata, in *Sede Siculicali Csik* existente habitam, et hactenus ad *ferrifodinam nostram Csikiensem*, tentam et possessam, Totum item et omne Jus Regium, si quod in eadem portione possessionaria, etiam aliter qualitercumque existeret, aut eadem et idem nostram ex quibuscunq̄ caussis, vjs, modis, et rationibus concerneret collationem, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentijs quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, syluis, nemoribus, montibus, alpibus, vallibus, vineis, vinearumque promontorjs, aquis, fluujs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter uero quarumlibet vtilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem et idem de iure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, sub suis ueris metis, et antiquis limitibus existentibus, memorato Caspari Bornemizza, ipsiusque haeredibus et posteritatibus vniuersis, clementer dedimus, donauimus, et contulimus, Imo damus, donamus, et conferimus iure perpetuo et irreuocabiliter tenendam, possidendam, pariter et habendam, saluo

iure alieno, harum nostrarum uigore, et testimonio literarum mediante. Quae tunc in formam priuilegij redigentur, dum in specie fuerint reportate. Datum in ciuitate nostra Coloswariensi, die vigesima quarta mensis Junij Anno Domini Millesimo Sexcentesimo primo.

SIGISMUNDUS PRINCEPS mp.

(P. H.)

Jo. JACOBINUS Secretarius mp.

Eredetije papiron, a *Losonczi Bánfi család kihalt grófi ágának Gyaluban lévő levéltárában.*)

760.

Báthory Zsigmond erd. fejedelem biztosító levele Lemhényi Csomortányi Tamás Háromszék királybírája részére, hogy ha Kozmási Becz Tamás leánya Erzsébet meghal, Kozmás, Szent-Márton, Szent-György, Szent-Simon, Szent Imre, Csekefalva, Ménaság, Verebes, Tusnád és Kotormány Csik-széki,— úgy szintén Újfalu, Felsőfalu, Jakabfalva és Nagy-Kászton Kászton-széki falvak birtokát neki és mindkétági utódainak s kihalásuk esetén tivérének Csomortányi Jánosnak és utódainak fogja adományozni. Kelt Kolozsvárt 1601. jún. 25.

Nos Sigistrndus Dei gratia Transsilvaniae, et Sacri Romani Imperij Princeps, partium regni Hungarie Dominus, Aurei Velleris Eques, et Sicularum Comes etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit uniuersis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium Consiliariorum nostrorum singularem intercessionem nobis propterea factam; tum uero dignam habentes rationem fidelitatis, ac fidelium seruitiorum, Generosi *Thome Chiomortani de Lehmeni*, Consiliarij nostri, et *Judicis Regij Sedium Siculicalium Sepsis, Kizdi, et Orbai*, fidelis nostri sincere dilecti, que ipse nobis, et huic regno nostro Transsylvanie pro locorum et temporum diuersitate constanter exhibuit, et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus, et impensurus est : In eo ipsum assecurandum, affidundum, et certificandum duximus, quod si generosam puellam *Elizabetham filiam Egregij* quondam *Thome Becz de Kozmas*, ex Generosa domina Sara Betlen, relicta eiusdem, susceptam, e uiuis decedere contigerit, extunc Totales et integras portiones possessionarias, in possessionibus *Kozmas* predicta cum domibus et Curijs nobilitarijs ibidem, item *Zent Marton, Zent Georgj, Zent Simon, Zent Imreh, Chiekefalua, Menesagh,*

Verebes, Thusnad, et Kotormany, in Csik, necnon Vifalu, Felseofalu, Jacabfalua, et Nagikazon vocatis, *in Kazon Sedi-bus Siculicalibus* existentibus habitas, simulcum toto et omni Jure Regio in eisdem qualitercunque habito, alÿsque cunctis suis vtilitatibus et pertinencÿs quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, syluis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearamque promontorÿs, aquis, fluuÿs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis, et eorundem locis, generaliter uero quarumlibet vtilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem de iure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, sub suis ueris metis, et antiquis limitibus existentibus, nemini alteri, preterquam eidem Thome Chiomortani ipsiusque heredibus, et posteritatibus virilis sexus, illis vero deficientibus uel forte non existentibus etiam foeminei sexus vniuersis, quibus ibidem deficientibus Egregio *Joanni Csiomortani*, fratri ipsius carnali suisque heredibus, et posteritatibus vniuersis in perpetuum, Saluo iure alieno, et irrevocabiliter tenendas possidendas pariter et habendas dabimus donabimus, et conferemus, prout assecuramus, affidamus, et certificamus harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Datum in ciuitate nostra Colosvariensi, die vigesima quinta mensis Junÿ, Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo primo.

SIGISMUNDUS PRINCEPS

(P.H.)

JO. JACOBINUS Secretarius.

(Eredetije a budai kam. Itárban. Acta Transilvanica Fascicul. 5. No. 47. Másolta Pesty Frigyes.)

761.

Báthory Zsigmond fejedelem az erdélyi országgyűlésnek a székelyek szabadsága visszaállítása dolgában hozott végzése és kiadott levele értelmében, Csik, Gyergyó és Kászón-székek összes lakosait és maradványait a paraszt állapotból, melybe az idők viszontagságai miatt jutottak, felszabadítja s mindazon kiváltságokban és jogokban részesíti, melyeket őseik mint szabad székelyek a régi magyar királyok idejében bírtak, szabályozván egyszersmind a kapitány választás jogát és a szék területén lakó nemesek birtokviszonyait. Kelt Déva városában 1601. december 31-én.

In nomine Sanctae et indiuiduae Trinitatis Amen. Ad perpetuum rei memoriam. Nos Sigismundus Dei gratia Transsylvaniae et

Sacri Romani Imperij Princeps, partium Regni Hungariae Dominus, Aurei uelleris Eques et Siculorum Comes etc. Maximus ille coeli terraeque ac rerum omnium Opifex, qui pro sua infinita sapientia, ac prouidentia, pro ut uult moderatur disponitque res humanas, a eiusque nutu Reges, Principes, summaque pendent imperia, uarias saepenumero, cum in ipsos Reges, tum Regna eorum inmisit vicissitudines, patiturque nonnunquam ut summi Orbis Monarchie, varijs Fortunae procellis jactati, e solio etiam Regio deturbentur, quos tamen simulatque sibi placitum fuerit, rursus praeter omnium spem et opinionem priori dignitati restituit. Eam itaque et nos experti Fortunam, cum iam maiori ditionis nostrae parte ab exercitu Romanorum Imperatoris Rudolphi exutos nos esse conspiceremus, jnteligeremusque eum exercitum nunc etiam in visceribus ipsis Regni nostri, incendijs caedibusque grassari, ac omnia crudelitatis, auaritia, atque libidinis exempla more plusquam barbarico in miseros incolas exercere, non potuimus in hoc casu grauissimo nostro non jngemiscere, jnterim tamen cum certo sciremus nos Deo curae esse, fiduciaque pleni praesentissim(um) eius exspectaremus auxilium, ecce fideles nostri uniuersi inhabitatores et Incolae *Sedis Czik* ac filiales ejus *Giorgio* et *Kazon* nostram venientes in praesentiam obtulerunt nobis quasdam litteras Uniuersorum Dominorum Procarue, Magnatum, caetero(rue)que Statuum et Ordinum Universitatis Nobilium Regni Transsyuaniae, (s)uper restitutione antiquae veraeque eorum libertatis eorum emanatas. Supplices nobis humillime, ut nos quoque easdem litteras, ratas, gratas et acceptas habentes, gratiose confirmare dignaremur. Quod nos tum motu proprio, cum accedente ad id fidelium etiam Consiliariorum nostrorum consensu, diligenter quoque in animo nostro reuoluentes praeclara maiorum eorum erga Diuos quondam Hungariae Reges fidei fidelitatisque argumenta, quotue et quantas jdem (*sic!*) Domini quondam Reges de Turcis alijsque Hungarici nominis hostibus uirtute eorum reportarint uictori(as). Tandem horum etiam erga nos Regnumque nostrum, cum in expeditione nostra Transalpinensi, pro salute et conseruatione ejus Prouinciae ante (annos) aliquot a nobis suscepta, ubi spectantibus et uirtutem eorum adm(iran)tibus non solum nobis, sed jys etiam nationibus, quae uirtutis, disciplinaeque bellicae palmam sibi uendicant, viros fortes ac strenuos et ad arma tractanda po-

tius quam officia plebea sufferenda natos se esse, uigireque adhoc in animis eorum *robur decasque illud Hunnicum* manifeste declararunt, Potissimum autem hoc tempore spem nostram de fide eorum erga nos Regnumque nostrum conceptam non adimplerunt modo longe etiam superarunt, contemptis enim minis germanorum, qui extrema ejs queque minabantur, nisi relictis nobis castra signaque eorum sequerentur, nulla ratione a fide fidelitateque nostra seduci sese passi sunt, uerum eandem quaecunque nos sequerentur Fortunam una cum Coniugibus Liberisque, forti ac alacri animo experiri maluerunt. His inquam aliisque similibus inducti rationibus, praescriptas litteras assecutorias in omnibus suis punctis, clausulis et articulis, laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus, ac tum nos ipsi et successores nostri Principes Transsylvaniae obseruabimus, quam per alios quoslibet subditos nostros inuolabiliter obseruari facimus, iam fatosque Uniuersos incolas et Inhabitantes dictae Sedis Siculicalis Czik, haeredesque et posteritates eorum Uniuersos iam natos et in futurum nascituros ex statu et conditione plebea et ignobili, in quam injuria temporum redacti fuerunt, potestateque tam Nobilium quam aliorum (quorumcunque) eximimus, (et in Statutum et Ordinem uerorum Libertinorum nostrorum Siculorum redigentes, annumeramus et cooptamus, ab omnique Censuum, Taxarum et Contributionum nostrarum, tam ordinariarum quam extraordinariarum, lucrique Camerae nostrae solutione, decimarum siue capetiaram pensione ac seruitiorum quorumlibet plebeorum exhibitione in perpetuum liberandos et supportandos duximus Pro ut eximimus, annumeramus, liberamus et supportamus praesentium per uigorem. Annuentes et concedentes, uti iam dicti Libertini nostri, haeredesque et posteritates eorum Uniuersi, omnibus et singulis iuribus immunitatibus, libertatibus, iuribus, praerogatiuis, priuilegiis et consuetudinibus, quibus maiores eorum, temporibus praefatorum quondam Diuorum Hungariae Regum usi gausique sunt, (nisi forte ipsi comini sedis consensu, abusus aliquos tollere ac in melius reformare emendareque uelint) in posterum quoque successiuis semper temporibus uti, frui et gaudere ualeant atque possint, Ita tamen, ut i dicti Libertini nostri, haeredesque et posteritates eorum uniuerse, bene et militanter armati omnibus expeditionibus, tam generalibus quam partialibus ad mandata nostra et

successorum nostrorum Transsylvaniae Principum interesse, fidelemque nobis et Patriae operam nauare debeant et sint adstricti. Pro ampliori autem gratiae munificentiaeque nostrae erga Uniuersos Ordines dictae Sedis Czík declaratione id eisdem clementer annuendum duximus et concedimus, ut Praefectos seu Capitaneos ex numero Nobilium inter ipsos degentes,¹⁾ pro se libere habeant elipendi potestatem. Verum in eo hunc modum obseruari volumus, ut ex numero eorum Nobilium, tres aut quatuor vel plures etiam, Viros graues et usu rerum peritos singulis Annis eligant, ad (nosque) ŷ(s) Anni temporibus, (qu)ibus praefectura huiusmodi inter ipsos mutabitur, ut praese(ntes eos) intueri censuramque de ŷs facere possimus mittant, ex quorum numero duos, qui nobis m(ag)is idonej esse uidebuntur, praefectos siue Capitaneos eorum nomitiabimus in eisdem Sedibus et territorio quarumcunque possessionum inuentis vel jnueniendis, Alpibus item iuxta antiquam consuetudinem libere omnes Ordines uti fruique permittimus. Porro Ferrifodinam nostram per certos homines ministrosque nostros, ad id (a) nobis delectos et d(elega)ntes²⁾ elaborari facimus, nihil tamen hac etiam in p(art)e libertati e(or)um derogabitur. Vt autem pax et concordia inter saepe nominatos Libertinos nostros et Nobiles in medio ipsorum residentiam habentes, bona, stabilis perpetuaque esse possit, haec inter caetera ab utrisque firmiter inuiolabiliterque obseruari uolumus, Primo ut a Libertinis nostris Nobilibus debitus honor reddatur, eosque in personis, rebus, bonisque ipsorum uniuersis, iuste et legitime eos concernentes³⁾ impedire, turbare aut molestare minime praesumant, Similiter Nobiles mutua charitate eis respondeant, fraternoque eos amore prosequantur. Tandem, ut quaecunque dicti Nobiles, ante insurrectionem Sicularum, Auitico aut Emptitio jure, vel postea etiam eodem jure non autem absoluta potentia possederunt, domos utpote seu Curias nobilitares, Inquilinos, hortos, Allodia, terras arabiles exstirpatitias, Syluas, Nemora, Prata, foeneta, Piscinas, molendina, et quaeuis alia loca, quocunque ea nominis uocabulo vocitantur, ea omnia in posterum quoque ŷdem Nobiles haeredesque et posteritates eorum Uniuersi, quiete, pacifice, et absque omni jmpedimento possint possidere et

¹⁾ Igy: *degentium* helyett. — ²⁾ Igy: *delegandos* helyett. — ³⁾ Igy: *concernentibus* helyett. Sz. K.

valeant. Impignoratitia quoque, reddito pignore mox et de facto restitui uolumus. Verum, si quispiam Nobilium, possessionem aut portionem possessionariam, uel alias quaslibet haereditates Siculicales, a nobis uel praedecessoribus nostris, sibi uel progenitoribus suis donatas, alteri dedisset, uendidisset, impignorasset uel concambiasset, huiuscemodi venditioni, impignorationi, emptitioni, et com cambiali permutationi, nullus esto locus. In quorum praemissorum omnium firmitatemque ¹⁾ perpetuam, praesentes literas nostras secreti et autentici sigilli nostri munimine roboratas, annotatis Uniuersis Incolis et Inhabitoribus dictae Sedis Czik, haeredibusque et posteritatibus eorum Uniuersis, clementer dandas duximus et concedendas. Datum in Oppido Deua ultima die Mensis Decembris Anno Millesimo Sexcentesimo primo.

(P. H.) SIGISMUNDUS PRINCEPS m. p.

(Eredetije papiron az erd. Múzeumban, Jos. Comitis Kemény Diplomatarium Autographum Tom. VI.)

Jegyzet: Maros-szék részére ugyanazon napon kiadva. Lásd az Erd. Múzeumban Cod. Trans. XIII.

762.

Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem Székely-Udvarhely városát, hűségben való állhatatos megmaradása jutalmául, minden addigi kiváltságaiban, előjogaiban megerősíti. Kelt Déván 1601. decz. 31.

Nos Sigismundus Dei gratia Transsylvaniae, et Sacri Roman Imperij Princeps, partium Regni Hungariae dominus, Aurei velleris Eques, et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium, significantes quibus expedit vniuersis, Quod nos, cum ad nonullorum fidelium Consiliariorum nostrorum singularem intercessionem, Serenitati nostrae propterea factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus seruitijs Prudentum et Circumspectorum, Judicis, iuratorum, ac vniuersorum ciuium et inhabitatorum *Oppidi nostri Siculicalis Wdwarhelly*, quae ipsi Nobis et huic regno, cum alias semper, tum potissimum in hoc pertur-

¹⁾ Ezen szó előtt kimaradt: *testimonium*.

bato regni et rerum nostrarum statu, cum summa animi ipsorum constantia et fidelitate exhibuerunt et praestiterunt, Ipsi namque ciues, non metu hostili, non bonorum amissione territi, non deinde donorum promissione, quae ab hostibus nostris eis promittebantur allecti, a vera fide et fidelitatis constantia abduci potuerunt, sed in omni eorum actione obsequentissimos se nobis studuerunt reddere pariter et acceptos. Vt igitur eiusmodi ipsorum seruiendi Nobis promptitudinem, aliquo remunerationis nostrae premio eis rependere videamur, ex speciali nostra gratia, potestatisque nostre plenitudine, eisdem Judici, iuratis, ac uniuersis ciuibus et inhabitatoribus dicti Oppidi nostri Siculicalis Wdwarhely, annuendum duximus et concedendum, ut ipsi ac vniuersi eorum haeredes, ob praestitam et seruatum nobis fidelitatem, eorum constantiam, in omnibus antiquis ipsorum libertatibus, donationibus, priuilegijs, et immunitatibus, a nobis et felicitis recordationis praedecessorum nostrorum, Principum Transsylvaniae, eisdem ac progenitoribus suis gratiose concessis, et in eorum litteris manifeste expressis et specificatis, perpetuo et absque omni defectu inuiolabiliter ab omnibus quorum interest et intererit seruentur et manuteneantur, Imo annuimus et concedimus, Harum nostrarum secreti et authentici Sigilli nostri munimine, subscriptioneque manus nostrae proprie, roboratarum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in Oppido Dewa, ultima Decembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo primo.

SIGISMUNDIS PRINCEPS m. p.

(P. H.)

(Eredetije papiron, Udvarhely város levéltárában.)

763.

Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem a Kézdi-széki Bereczk városának megerősíti régi kiváltságait, mely szerint adót nem fizetnek, a helyett a fejedelem futárjait lóval és szekérral látják el Moldvába Tatros városáig, visszajövet Kézdi-Vásárhelyig; a kereskedők áruikat náluk lerakják s az o szekereiken szállítják tovább fizetésért; Moldovában és Havaselföldén kémeket tartसानak, a határszéleket gondosan őrizték és a fejedelmet mindenről értesítsék; s ezután senki sem fog közülnök eme terhek alól felmenteni. Kelt Brassón 1602. márcz. 18.

Nos Sigismundus Dei Gratia Transylvaniae, et Sacri Romani Imperij Princeps, Partium Regni Hungariae Dominus, aurei velleris

Eques, et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenere praesentium significantes quibus expedit universis. Quod Prudentes et Agiles Antonius Thiseri, et Franciscus Fazekas jurati Cives *Oppidi nostri Siculicalis Bereczk in Sede Siculicali Kezdi* existentis nostram venientes in praesentiam, suis ac reliquorum uniuersorum Incolarum ejusdem Oppidi Bereczk nominibus et in personis, nobis humillime significarunt, se certis libertatibus, immunitatibusque hactenus usos fuisse, Supplicantes nobis humillime, ut nos ipsos eorumque haeredes, posteritates et suecessores universos, imposterum quoque in eorum usu conservare dignemur. Quas quidem libertates suas has fuisse ipsi perhibebant, videlicet quod ab omni censuum et Contributionum, tam ordinariorum quam extraordinariorum solutione, Decimarum item, et Nonarum quarumlibet pensione, a pristinis temporibus immunes, et exempti fuissent, sed ejus loco in deducendis ultro citroque cursoribus nostris et praedecessorum nostrorum operam dedisse, ac equos et Currus administrare, praeter quos tamen Cursores, nullis alijs majoribus fuisse coactos, equos administrare, euntibus quidem cursoribus Moldaviam versus usque ad Oppidum *Tatros*, redeuntibus autem, usque ad Oppidum nostrum *Kezdi Vásárhely*, Item merces et quaelibet negociatorum bona venalia, vel ex hoc Regno in Moldaviam, vel vero inde in hoc Regnum vehenda, in medio ipsorum deponi fuissent solita, ad quorum postea vecturam, non alij, nisi ipsi currus, et equos, aut boves pro condigna mercede subministrare curavissent. Nos itaque cum ad nonnulorum Fidelium Consiliariorum nostrorum singularem intercessionem, nobis pro parte annotatorum uniuersorum Incolarum praetacti Oppidi Bereczk factam, tum vero volentes fideles nostros, in suis antiquis consuetudinibus conservare, praescriptas eorum libertates, et consuetudines, ea lege et conditione confirmandum, quatenus ipsi in praescriptarum libertatum usu continuo extiterunt, et si ad vecturam bonorum venalium negociatorum sufficientes erunt, praeterea, ut ipsi haeredesque et succesores eorum universi juxta veterem eorum consuetudinem, in partibus Moldaviae, et Transalpiniae continuo exploratores alere, ac finibus excubias agere, et diligentem earum partium curam habere, nosque subinde de omnibus rumoribus certiores reddere debeant, et teneantur, Pro ampliori autem erga praedictos Incolas Oppidi Bereczk gratiae et

munificentiae nostrae declaratione, hoc eisdem annuendum et concedendum duximus, ut a modo imposterum nullus omnino inter ipsos, a praedeclearatis laboribus, et oneribus portandis liber et immunis fieri possit, verum quicumque ex numero ipsorum contumacia aut temeritate quadam ducti praescriptos labores et onera subire recusarent, illos ex praetacto Oppido consortioque ipsorum ejiciendi, vel vero ad eadem praemissa praestanda cogendi potestatis habeant facultatem, prout conditionibus sub praemissis confirmamus, et eosdem incolas Bereczkienses in praemissarum libertatum, Immunitatum, et indultorum usu, eatenus, quatenus modernis Privilegijs et libertatibus Sicularum non derogat, conservamus, annuimus, et concedimus, harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Datum in Civitate Nostra Corona, decima Octava die Mensis Martij, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Secundo.

Báthory Gábornak Kolozsvárt 1608. május 4-dikén kelt megerősítő leveléből, melynek I. Leopold által 1701-ben kiadott hiteles átirata eredetiben megvan *a gy.-fejérvári káptalan levéltárában (Cista Krasznensis Fasc. III Nro. 27.)* — Báthory Gábor említett megerősítő levelét átírta és megerősítette Bethlen Gábor Gyula-Fejérvárt 1615. jan. 22-dikén. — Ezt ismét átírta s megerősítette I. Rákóczy György Gy.-Fejérvárt 1631. jun 28-dikán. — Ezt ismét átírta és megerősítette II. Rákóczy György Gy.-Fejérvárt 1654. január 18-dikán. — Ezt megerősítette Apafi Mihály is, az eredeti oklevél sarkára írt e szavakkal : »Mű is confirmáltuk. Porumbak 30. Martij Anni 1666. Michael Apafi mp.« — Mind ezen átiratokat, melyek pusztán a szokásos bevezetésből és záradékból állanak, s melyek I. Leopold 1701. junius 28-dikán Bécsből kelt megerősítő levelébe szóról-szóra be vannak írva, bízvást mellőzhetőnek tartottuk.

764.

Szalontai Tholdy István a székelyek főkapitánya útasítása Nyujtói Imecs Mihály háromszéki kapitánynak és Papolczi Mikes Benedek és Köröspataki Kálnoky János háromszéki királybíráknak. Kelt Kézdivásárhelyen, 1602. máj. 20.

Instructio Magnifici D. *Stephani Tholdy de Zalonta*, Consiliarij Serenissimi D. Sigismundi Principis Transsylvaniae, et Gene-

ralis Capitanei Siculorum, ex mandato Suae Serenitatis, Generosis ac Egregijs et Nobilibus Agilibus, *Benedicto Mjkes de Papolcz, Joanni Kalnakj de Keoreospatak, et Michaeli Imeczj de Niutod*, Judicibus regijs sedium Siculicalium Sepsj, Kizdj et Orbaej, in Kyzdyvassarhely data. Anno Domini 1602. 20 die Majj.

En Tholdj Istvan Urunk o felsége tanácsa és az székelységnek generalis kapitánja adom értésére mindeneknek, hogy o felsége engemet cum plena instructione az székelységre elbocsátván poroncsolt volt nekem, hogy oly gondviselésem lenne mindenekre, valamit az egész székelységben az nemességnek, lófőségnek és szabad székelységnek jóvára és hasznára látnék, minden uton azt követném, és ugy provideálnék az közönséges dolgoknak és állapotoknak megmaradásáért, hogy semmiféle dologban fogyatkozás ne esnék.

Legelőször azért ide az Három székre jövéen, én az én kegyelmes uramnak o felségének *Imeczj Mihály* uramhoz látván és értvén kegyelmes jó akaratját, jámbor szolgálatjéért az kupitánságban o kegyelmét benne hagyta. *Mikes Benedek* és *Kálnaki János* uraméknak is, miért hogy minden időben eleitől fogva való jó magok viselések és hiveséges szolgálatjok o felségénél az mi kegyelmes urunknál nyilván volt, kibén o felsége mind ennek előtte való időkben s mind most megnyugodt, én is azt meggondolván, urunk o felsége az én kegyelmes uram akaratjából, ez Három széken, Sepsiben, Kizdiben és Orbaiban rendelte, o felsége s mind én *Mikes Benedek* és *Kálnaki János* uramékat királybíróknak lenni, ugy hogy minden rendbeli nemesség, lófőség, és szabad székelységnek o kegyelmek előtte lévén, ugy mint kapitántól és királybíróktól hallgasanak és ahoz tartás magokat, valamit o kegyelmek az kapitán és az királybíró uraim o kegyelmek eleiben, adnak.

Az kapitán és az királybíró uraim minden rendeket, nemességet, lófőséget és szabad székelységet, kit kit az o rendi szerént szabadságában és állapotjában megtartsanak, és jó igazsággal éltesenek. Törvént pedig minden székeken s székes helyeken és székes napokon szolgáltatassanak, ugy hogy az királybíró uraim minden székeken, Sepsiben, Kizdiben és Orbaiban mind az hárman ott legyenek az törvénytételben s ugy tehessenek törvént; ha hol egyik valamelyik királybíró bizonyos okokért és dolgokért vagy szükségéért az székelben ott nem, lehetne is, de két, királybíró mindenkor

törvént lehessen. Egy királybíró pedig törvént az széken ne tegyen.

Ezeknek az királybíróknak pecsétjekkel minden széken élhessenek.

Az kapitán és az királybíró uraim pediglen egymás között megalkudjanak, és minden itt az Három széken való dolgokban, kik az itt való állapotokat és rendtartásokat concernálják és nézik egyet értvén, mikor urunknak ő felségének, vagy generalisnak, valamelyik királybíróhoz levele érkezik, mely csak egyik királybírónak szólna és poroncsolna, tehát az királybíró uraim abból magokat úgy viseljek, hogy egyik az másiknak és harmadiknak értésére adván az dolgot, valamit végeznek és cselekesznek, egyenlő akaratból és értelemből végezzenek, és menjenek minden dolgoknak jó módjával való processusára, úgy hogy minden rendek és az mi kegyelmes urunk megnyughassék az ő kegyelmek magok viselésében és jó szolgálatjokban. Ő kegyelmek azért ehez tartsák magokat. Melynek bizottságára és erősségére adom ezen leveletem, kit kezem irásával es pecséttemmel megerősítettem. Datum ex oppido Kizdi Vasarhely Anno et die supra annotato.

STEPHANUS THOLDÿ de Zallontta m. p.

(P. H.)

(Eredetije a gr. Teleki család m.-vásárhelyi ltárában 3657. sz.)

765.

Básta György a cs. kir. hadak s Erdély főkapitánya rendelete, Székely Mihály a Maros-széki székely drabantok hadnagya panaszára, hogy a Maros-széki drabant hadnagyok, tizedesek és összes gyalogság kiváltásait mindenki tiszteletben tartsa. Kelt Meggyesen 1602. aug. 30.

Georgius Basta Dominus in Sult, Eques auratus, Sacratissimae Caesarae Regiaeque Maiestatis ac Hispaniarum Regis Catholici Consiliarius bellicus, Eiusdemque Sacrae Caesarae Maiestatis exercitus et regni Transilvaniae Generalis Capitaneus etc. Vniuersis et singulis Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregijs, Nobilibus, Comitibus vice Comitibus et Judicibus nobilium quorumcunque Comita-

tuum, Judicibus, vice Judicibusque Regÿs quarumcunque Sedium Siculicalium, Capitaneis, Praefectis, Prouisoribus et Castellanis arcium, Belliductoribus, Campiductoribus, Magistris Castrorum, et aliorum quorumuis locorum officialibus. Item Prudentibus et Circumspectis Judicibus caeterisque Juratis ciuibus quarumcunque Ciuitatum, Oppidarum, villorum et possessionum, cunctis etiam alijs cuiuscunque dignitatis et praeeminentiae hominibus, vbiuis in hoc Regno Transsilvaniae constitutis, et commorantibus, praesentes nostras visuris, Salutem et nostri commendationem. Ex grauissimis querelis Nobilium Agilium *Michaelis Zekely Ductoris, Decurionum et vniuersorum peditum pixidariorum in Sede Siculica Marus* in hoc regno Transsilvaniae comorantium, intelligimus, quod licet ipsi inter caeteras libertates, immunitates et priuilegia quibus a Serenissimis quondam dicti regni Transsilvaniae Principibus, concessas haberent, Attamen non deessent plerique, qui contra hanc eorundem immunitatem libertatem et approbatam consuetudinem annotatos pedites pixidarios praetactae Sedis Marus interturbarent, molestarent, et damnificarent. Imo hactenus quoque plerosque molestassent et damnificassent. Supplicarunt nobis humillime, vt nos eisdem de praedictis immunitatibus clementer prouidere, atque in Priuilegijs ipsorum conseruare et cum alijs conseruari facere dignareremur. Quorum quidem supplicatione tamquam iusta et legitima exaudita et admissa, vobis vniuersis et singulis praesentium notitiam habituris harum serie committimus et autoritate plenipotentiae nostrae a Sacratissima Caesarea Maiestate nobis attributa mandamus firmiter, vt vos quoque priuilegia praedictorum Belliductorum, Decurionum et vniuersorum peditum pixidariorum praefatae Sedis Siculicalis Marus, in omnibus suis punctis, clausulis et articulis conseruare, aut per vestros conseruari facere modis omnibus debeat et teneaminj. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in ciuitate Medgies tricesima Augusti Anno Domini Millesimo Sexcentesimo secundo.

G. BASTA m. p.

(P. H)

Hátára jegyezve: His literis Illustrissimae Dominationis vestrae in facie Sedis nostrae Iudiciariae exhibitis et publicatis, in uigore relinquere minime volumus, eo quod Infroscripti pedites pixidary nunc

quoque eadem libertate et immunitate fruuntur et utuntur, quibus antea frui et usi fuerunt, ac nunc quidem sub Ductore constitutos ad seruitia Sacratissime Caesareae Regiaeque Maiestatis optime instructos cernimus, Ideo nouo Ductoratu nihil aegent.

Illustrissimae Dominatis Vestrae

Humiles Seruitores

vniuersitas Sedis Siculicalis Marus.

(Eredetiye papiron *Székely László családi levéltárában*, melyből azt velem Hatos Gusztáv volt szives közleni. Sz. K.)

766.

Básta György a cs. kir. hadak és Erdély főkapitánya rendelete, hogy a szákodiakon hajtsák be azt a másfél száz forintot, melynek fizetésére magokat Nyujtódi Györgynek kötelezték Szent-Demeteren lévő udvarháza felverése kárpótlásáért. Kelt Kolozsvárt, 1603. ápr. 13.

Georgius Basta, Liber Baro, Dominus a Sult, Eques auratus, Sacrae Caesareae Regiaeque maiestatis, ac Catholici Regis Hispaniarum Consiliarius bellicus, eiusdemque Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Exercitus et Transsylvaniae Generalis Capitaneus etc. Egregys, Nobilibus et Agilibus Georgio *Lazar* de Gialakuta, Joanni *Gaspar* de Zeowerd, in *Marus*, Georgio *Dolgos* de Bordos et Joanni *Illies* de Rawa in Kereztur, Sedibus Siculicalibus commorantibus, nobis homorandis, Salutem et nostri beneuolam commendationem. *Szent Demeteren* lakó *Nyujtódi* György hozá minékünk az kegyelmetek levelét, melyből értjük, minémő végzést és kötést töttek légyen az *Sákodiak* az *Nyujtódi* György Uram *Szent Demeteren* lévő udvarházának *Mihály Vajda* bé jövetelikor való felverése és marhájának el tékozlása felől, hogy tudni illik *Nyujtódi* György Uramnak káráért más fél száz forintot adnának, és egyebet is, az mint az kötés levélben nyilvánban meg vagyon végezve. Mely végzést ha valamelyik fél meg nem állaná, hanem fel bontaná, két száz forintban conuincáltatnék. Kívánta azt tollünk *Nyujtódi* Uram, hogy, minthogy immár az végzésnek napja el mult, és az *Sákodiak* az végzésnek nem állottak, az önen magok kötésekét rajtok exequáltatnók kegyelmetek által. Az dolog azért így lévén, hagyjuk és

parancsoljuk *authoritate nostra serio*, hogy az mi levelünket látván kegyelmetek, *mindjártást inhibitione, repulsione, contradictioneque quorumuis, aut vlllo iuris remedio, ratione praeuia non abstante*, az meg nevezett Sákod nevő falunak színére menvén, az kötés levelet mindennémő pontjaiban és *Articulusiban* kedvezés nélkül *exequálja* kegyelmetek. *Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutiis. Datum ex Coloswar die decima tertia mensis Aprilis. Anno domini Millesimo Sexcentesimo tertio.*

G. BASTA mp.

(P. H.)

GEORGIUS KEREZTURŸ secretarius mp.

(Eredetije papiron *gr. Eszterházy János levéltárában Kolozsvárt.*)

767.

Básta György cs. k. és erdélyi főkapitány Teleki Donáth Györgynek Háromszék kapitányának a Székely Mózes ellenében tanúsított szolgálataiért birtokot adományoz Felső-Torján, Hídvégen, Markosfalván, Szotyoron és alsó-fejérmegyei falvakban, melyek a Székely Mózessel tartott Aporoktól confiscáltak és Killyéni Nemes Mihály magvaszakadtával a kincstárra szálltak. Kelt az almaszegi táborban, 1603. oct. 8-án.

Nos Georgivs Basta Comes in Huzt Liber Baro Dominus á Sult, Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis et Catholici Regis Hispaniarum Consiliarius bellicus ac eiusdem Sacratissimae Caesareae Regiaeque Majestatis exercitus et Regni Transylvaniae Generalis Capitaneus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit uniuersis, quod nos cum ad nonnullorum Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis fidelium singularem intercessionem nobis propterea factam, tum uero attentis et consideratis fidelitate et fide(libu)s seruitýs Generosi *Georgý Donath de Telek, Capntanei trium Sedium Sicalicalium, Sepsi, Kizdi, et Orbai*, quae ipse Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestati pro locorum et temporum diuersitate, potissimum autem aduersus quondam *Moysem Zekely* suscepta, summa cum animi. sui constantia et alacritate fideliter exhibuit et impendit ac in

futurum quoque exhibiturus et impensurus est. Totales et integras portiones possessionarias in possessionibus *Felso Toria et Hiduegh* cum domibus et (cur)ÿs Nobilitaribus (in) eisdem, Item *Zarazpatak, Cratna, Pesselnek* et *Cantafalwa* in Comitatu Albensi, Nec non *Also Toria, Markosfalwaque in Kizdi*, ac, U(na) cum domibus similiter et Curÿs Nobilitaribus in eisdem, ac *Zothior in Sepsi Sedibus* Siculicalibus existentes habitas; quae alias quondam *Laurentÿ et Joannis Apor senioris de Felso Toria*; ac alteris *Johannis similiter Apor iunioris de Also Toria, et Michaelis Nemes de Killien* praeuissent, Sed ex eo, quod praefati Laurentius, (et) Joannes Apor senior, ac Joannes similiter Apor iunior, cum reliquis Regni Transsylvaniae Nobilibus contra praefatam Sacram Caesaream Regiamque Maiestatem arma coepissent, et ab illius imperio eam Prouinciam separare e(t) in potestatem Turcarum redigere conati, ob idque perpetua infidelitatis labe notati essent, Dictus uero Michael Nemes in semine defecisset, allegata ipsorum bona ad praenominatam Sacram Caesaream Regiamque Maiestatem et consequenter collationem Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis rite et legitime deuoluta esse perhibentur et redacta, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentÿs quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, cam(pis), foenetis, sÿluis, nemoribus, montibus, alpibus, vineis, uinearumque, promontorÿ, aquis, fluuÿs, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus molendinis et eorundem locis, Generaliter ueró quarumlibet utilitarum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis Hominis uocabulo nocitatis, ad easdem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus sub suis ueris metis et antiquis limitibus existentibus, memorato Georgio Donath ipsiusque haeredibus et posteritatibus uniuersis, hoc conditionis.....quod si reditus aliqui in eis censebuntur esse Ecclesiasti..... religionis sed.....dare et in illis Parochos Catholicos tenere eosdemque Episcopo ordinari praesentare debeat et sit obligatus, autoritate a Sacra Caesarea Regiaque Maiestate nobis concessa usque ad gratiosam eiusdem Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis resolutionem benigne dedimus, donauimus ac contulimus, pro ut damus, donamus et conferimus saluo iure alieno, harum nostrarum uigore et testimonio literarum mediante. Datum

ex castris ad Almazegh positis die octaua Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo. Sexcentesimo Tertio.

G. BASTA m. p.

(P. H.)

(Eredetije a háromszéki Cserey-Múzeumban.)

768.

Az erdélyi cs. kir. biztosok fölszólítják Kornis Boldizsárt, Udvarhelyszék kapitányát, hogy a féktelen hajdúk megzabolzására az egész Székelyföldről szedjen össze 2000 gyalog és 500 lovas székelet s azokkal aug. 15-dikére szálljon táborba Gyulafejérvár mellé a Morgó mezejére. Kelt Kolozsvárt 1604. aug. 6.

Magnifico domino *Balthasaro Cornis de Ruzka*, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Consiliario, et *Capitaneo Sedis Siculicalis Vduarhely* etc. Amico nobis honorando.

Magnifice domine amice nobis honorande, Salutem, et beneuolam nostri commendationem.

Quantum conducat tempestiuo et maturo ys quae aduerse contingere possunt obuiare consilio, nemo est qui non experiatur. Cumque Turcam totius Christianitatis hostem non semel iam in armis et quidem non exigua esse manu acceperimus, varysque in dies Haydonum, qui se hostes potius apertos insolentys excessibus, et prouinciae deuastatione declarant et ostendunt, quam Suae Maiestati obedientiam praestare velint, consultum et e re fore putauimus, mature huic prouinciae miserrimae prout fieri potuerit prospicere, et hostium si quo quo modo accideret irruptionem anticipare; haydonumque insolentiam refrenare. Ad quae exequenda maxime necessaria videtur Siculorum insurrectio, qui inter caeteros Suae Maiestati ad seruiendum omni tempore sunt adstricti et obligati. Vestram igitur Dominationem nomine Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis requirimus et hortamur, vt adiuncto sibi Domino Marco Vayuoda, in publico hoc negotio subtrahere se a seruitio nolit, sed duo millia peditum bene armatorum cum Equitibus quingentis ex omnibus Sedibus Siculicalibus colligere, eosque ad decimum quintum diem huius mensis Augusti, in campum Morgo mezeje vocatum, ad Albam Julians educere et Castra metari velit. Nec detectus

vllus in numero aut in apparatu, si vtendum opera corum fuerit, comperiat. Secus non facturos. Datum Claudiopoli die 6 Augusti. Anno 1604.

PAULUS a KHRAUSENEGG mp.

THOMAS COMES a Capreollo mp.

GEORGIUS HOFFMANN mp.

BKNEDICTUS MINDSZENTÿ mp.

CAROLUS Im HOFF mp.

ALBERTUS HUETT mp.

PANCRATIUS SENNYEÿ mp.

ERASMUS Secretarius mp.

(Eredetije, hat veres viaszba nyomott gyűrűpecséttel, *néhai Ráth Károly gyűjteményében.* — Közölve Ráth Károly által *Hazai Okmánytár IV. köt. .162—463. l.*)

769.

A császári kir. biztosok és erdélyi kormánytanácsosok parancsa Csik, Gyergyó és Kászón-székhez, hogy az előbbi levelökben megrendelt számú lovasságot és gyalogságot azonnal küldjék el Kornis Boldizsár kapitány keze alá. Kelt Kolozsvárt 1604. augusztus 31.

Sacratissimae Caesariae Regiaeque Maiestatis Commissarij et Excelsi Regiminis Provinciae Transilvanicae Consiliarij etc. Egregijs Nobilibus et Agilibus Capitaneo Judicibus Vice Judicibusque Regijs, potioribus primoribus primipilis peditibusque pixidarjs ac Vniuersitati Libertinorum Siculorum Sedium Siculicalium *Chyk, Gyrgio et Kazon*, dominus et Amicis nobis honorandis salutem et beneuolam nostri commendationem. Quo respectu numerum Equitvm Capitaneatui Magnifici domini Balthasaris kornis de Ruska etc. ex illa sede vestra in proximis litteris nostris ordinatorum serioque vobis de illis mandatorum in vilipendium praecepti nostri manifestum explere neglexeritis scire non possumus. Cum itaque publicum patriae bonum praesentisque temporis status, moram apparatus bellici remissionemque et procrastinationem nullam patiat. Vobis nomine Sacrae Caesariae Regiaeque Maiestatis harum serie committimus et mandamus firmiter ac strictissime, non expectandis alijs litteris nostris postulatum a nobis ex dicta Sede vestra equitum et peditum Siculorum numerum mox et defacto absque vteriori dilatione citra vllam tergiuersationem assummere ac sub grandi indignationis et animaduersionis nostrae poena cum omni apparatu bellico ad Magnificum dominum *Balthasarem kornis* expedire et pretactum

numerum plene et integre explere eidemque omnimodam praestare obedientiam modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Claudiopoli die vltima mensis Augusti Anno domini Millesimo Sexcentesimo Quarto.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

PAULUS a KHRAUSENEGG m. p.

KAROLUS IM HOFF m. p.

GEORGIUS HOFFMAN m. p.

THOMAS COMES a Capreolo m. p.

Hátára írva: 1604. 2. Sept. redditae in Castris ad Heasdfalua positis.

B. KORNIS m. p.

(Eredetije a gr. Lázár család levéltárában.)

770.

Hoffmann György és Imhoff Károly császári biztosok és az erdélyi kormány tanácsosai megparancsolják Kornis Boldizsár udvarhelyszéki kapitánynak, Petki János azon széki királybírónak és helyetteseiknek, hogy a táborozástól magokat elvont székelyeket Udvarhely-széekben ültessék föl, tartsák táborban és adják át a székelység összeszedésére általok kiküldött Zalánkemenyi Rác, Györgynek. Kelt Kolozsvárt 1604. octóber 25.

Magnifice domine, Egregy nobis honorandi, Salutem et beneuolam nostri Commendationem.

Quoniam certo edocti sumus, quam plurimos Siculorum, neque in Hungaria neque ad Castra Albensia profectos esse, sed domi remansisse, et delitescere, atque ita se a Suae Maiestatis Seruitio abstrahere, Ideo ordjnauimus ac expediuimus, Generosum dominum Georgium Racz de Zalonkemenj, vt vniuersos quarumlibet Sedium Siculos, generaliter insurgere faceret, et in Castra educeret, et necessitate postulante, si eorum opera vti vellemus, non hinc inde dispersos Colligere, et conuocare, sed paratos et in promptu habere possimus. Quocirca Dominationes Vestras hortamur, Imo Nomine Sacrae Caesareae Regiae Maiestatis Committimus et Mandamus, vt Vniuersos Sedis illius Siculos domi existentes exurgere facere et predicto domino Georgio Racz, ad manus dare, ipsumque ad se

recipere, et In castris tenere, permittere velint, Imo debeant et teneantur. Secus nec feceritis. Claudiopoli die 25 octobr. Anno 1604.

Sacratissimae Caesareae Regiaquae
Maiestatis Commissary et Excelsi Regiminis
Provinciae Transsilvanicae Consiliarij
GEORGIUS HOFFMAN mp.
CAROLUS IM HOFF mp.

Kivűl: Magnifico domino Balthesari *Kornis* de Ruzka Capitaneo, et Generoso Joanni *Petkj* Judici Regio, ac Vicem eorum gentibus, Sedis Siculicalis *Vduarhelyj* etc. Amicis nobis honorandis.

771.

Hoffmann György, Imhoff Károly és Rhener János császári biztosok s az erdélyi kormány tanácsosai, Udvarhely-szék kapitányát Ruszkai Kornis Boldizsárt, királybíróját Petki Jánost és a szék összes közönségét intik, hogy ő felsége hűségében állhatatosan megmaradjanak. Kelt Kolozsvárt, 1604. decz. 2.

Értjük hogy némellyek az hitván híreken sopankodnak, és külömb külömb-féle gondolatokban vadnak, minthogy az dolog nem szinten oly szintén (!) oly szernyen vagyon az minth hirdetik, Más az bizonyosokis vagyunk abban, hogy ő felségének az mi (ke)gyelmes Vrunknak, ennek az országnak ótalmára nagy go(ndj)a vagyon, Basta Vramis bizony dolog hogy minden erejével útban vagyon, Raduly Vajdais ajánlja magát, hogy minden népével, és tehetségével, ő felségének és az országnak szolgálni akar, ítéljük azt, ha némely külső ellenség valami változásra okot keresneis, de elő nem mehetne az dologban. Noha penigh az Kegyelmetek eő felségéhez való hűségében és tökelletességében semmi kétségünk nincsen, mind azon által, mint hogy hivatalunk azt mutatja, kegyelmeteket ő felsége nevével intjük, az miénkkel barátságoson kérjük, az el kezdett és ő felségéhez meg mutatott hűségben állhatatosson meg marodjon, és ha valami ellensége történik az országnak, az eilen hazája ótalmában, az ő felsége hűsége mellett úgy forgódjék, hogy kegyelmetek

mind ő felségétől jutalmát vehesse, mind az keresztyénség előtt dicsiretíre essék. Eosdem bene valere capientes. Datum Claudiopli, die 2 Nouembris, Anno 1604.

Sacratissimae Caesareae Regiaeque
Maiestatis Commissarij et Excelsi Regiminis
Prouinciae Transsiluanicae Consiliarij

Generosarum Dominatorum Vestrarum Amici paratissimi

GEORGIUS HOFFMAN m. p.

CAROLUS Im HOFF m. p.

IOANNES RHENER m. p.

Kivül: Magnifico, Generoso, Egregys, Nobilibus, Agilibus, Balthesari Kornis de Ruzka Capitaneo, Joanni Petki Judici Regio, Item Primoribus, Potioribus, Primipilis, Peditibusque Pixidarys, ac Vniuersitati Libertinorum Siculorum, Sedis Siculicalis Vduarhely etc. Dominis amicis nobis honorandis.

(*Eredetije papiron az erd. Múzeumban Mike Sándor gyűjt.*)

772.

Rudolf császár király nevében a magyar kancelláriának megrendelik, hogy Kornis Boldizsárnak Bástatól nyert erdélyi birtokaiban és a székegyek kapitányságában megerősítő levelet adjon ki, a Bocskay felkelése előtti keltezéssel. Kelt Prágában, 1605. aug. 18.

Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis, Domini nostri clementissimi nomine ejusdem Suae Maiestatis Cancellariae Hungaricae hisce significandum.

Praelibatam Suam Maiestatem ad adiectas (Titt.) *Balthasaris Kornis* hic sub A. petitiones has benigne annuisse: ut bona ipsi in Transylvania a (Titt.) Georgio Basta collata, et concessa, confirmentur, et ipse in possessione illorum stabiliatur, deinde ut *Capitaneus Siculorum*, sicuti hactenus fuit, in posterum permaneat, prout hoc ex responso sub B. ex Camera Aulica ipsi dato latius intelligi poterit. Eapropter debere ipsam Cancellariam Hungaricam dicto Domino Balthasari Kornis litteras confirmationales ad diem aliquem anni praeteriti 1604 ante ortam rebellionem *Botzkaianam*, super talibus bonis, et Capitaneatu, ut moris est, expedire, et ipsi

extradare Fieri in hoc Suae Maiestatis clementem voluntatem.
Pragae 18-va Augusti Anno 1605.

Praesens copia concordat suo vero ac genuino originali conceptui
in Archivo Imperialis ac Caesereo Regiae Camerae Aulicae existenti.
Viennae 10. Septembris 1770.

(P. H.)

JOHANNES BAPTISTA CRONBERG m. p.
Archivarius ibidem.

(Az erd. kincstári levéltárból, *Miscellaneorum* Nro. 28.)

773.

Vásárhelyi Bálint deák maga, gyermekei és rokonai nevében Székely-Vásárhely mezőváros tanácsa előtt szomszédság és rokonság jogán ellene mond annak, hogy Szőcs Katalin a városban lévő házát Szabó Dávidnak 400 forintért eladta s őket ezen ház birtoklásától eltiltja. Kelt Székely-Vásárhelyt 1606. június 12.

Nos Thomas *Borsos* Iudex Primarius, Coeterique Jurati Ciues Oppidi *Zekely Vasarhely*, etc. Memoriae commendamus per praesentes, Quod Nobilis Dominus *Valentinus Literatus Vasarhely* in sua ac Nobilium Puerorum *Stephani et Danielis* filiorum ac *Puellulae Catharinae* filiae Nobilis condam *Stephani Keöteles*, filioli *Laurenty Keöteles*, Item alterius *Puellae Catharinae* filiae *Clarae Keöteles* ex Circumspecto quondam *Joanne Kouacz*, priori marito genitae, personis, Nostri personaliter veniendo in praesentiam, per modum protestationis, Inhibicionis et Contradictionis, significari curavit eo modo. Qualiter igi protestantes certo et reuera Anno Immediate praecedenti Sexcentesimo Quinto circa festum *Beaty Andreae Apostoli* tunc praeteritum intellexissent: Quod nimirum domum alias *Catharinae Zeocz* in Theatro Oppidi praescripti *Zekely Vasarhely*, vicinitatibusque domorum ab una praefati *Valentini Literati*, ab altera vero partibus. Circumspecti *Georgy Literati Conciuis* nostri in Sedeque *Siculicali Maros* existente constructam ab hinc biennio circa dominicam *Judica* (prout literae venditionales sonarent) tunc praeteritam, Circumspectus *Dauid Zabo* Commansor noster a praedicta *Catharina Zeocz*, et filio eiusdem *Emerico Zeocz* maiori natu, certa quadam summa pecuniae, nimirum florenis *Quadringentis* pro

se coemisset, et sibi ipsi vindicare, appropriare et hereditare vellet ac niteretur, in prejudicium et derogamen vicinitatis et consanguineitatis praefatorum protestantium manifestum. Vnde facta huiusmodi protestatione, praescriptae domus venditioni, emptioni, sibi ipsi usurpationi, vindicationi, appropriationi, et hereditationi, ac quouis sub colore abalienationi, nouaeque aedificationi contradixit, Praefatumque Dauidem Zabo, tamquam alienigenam et aduenam contradicendo inhibuit coram Nobis publice et manifeste, harum nostrarum vigore et testimonio literarum sub Sigillo dicti Oppidi extradatarum. Datum in praedicto Oppido ex Consistorio nostro, die 12 Mensis Junij, Anno domini 1606.

(P. H)

DANIEL DECIUS

Literatus Juratus Notarius mp.

Correcta per eundem.

(Eredetije az erdélyi Múzeumban: gr. *Kemény József, Erd. tört. ered. lev. II. köt.*)

774.

Bocskay István erdélyi fejedelem Gálfalvi Nagy Pétert mindkét nemű utódaival együtt lófő székellyé emeli és Gálfalván Maros-széken levő házát a hozzá tartozó székelj örökségekkel együtt mindenféle rendes és rendkívüli adó fizetésétől örökre felmenti. Kelt Kassán 1606. nov. 10.

Nos Stephanus Dei gratia Hungariae Transsylvaniaeque Princeps et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos cum ad nonnullorum fidelium Dominorum Consiliariorum nostrorum singularem nobis propterea factam intercessionem, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus seruitys Nobilis Agilis *Petri Nagý de Gallfalau* libertini, quae ipse nobis Principibusque regni nostri Transsylvaniae praedecessoribus videlicet nostris, ac etiam huic regno nostro Hungariae, in omnibus occasionibus pro locorum et temporum diuersitate fideliter exhibuit et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est. Eundem igitur Petrum Nagý ex speciali gratia et potestatis nostrae plenitudine ex statu conditione et numero reliquorum libertinorum nostrorum Siculorum, exi-

mendum ac in coetum et numerum praedicti regni nostri Transsylvaniae Primpilorum Siculorum, annumerandum, aggregandum, cooperandum, referendum, et ascribendum duximus, Decernentes expresse, ut a modo deinceps, idem Petrus Nagy, haeredesque et posteritates ipsius utriusque sexus vniuersae, pro veris et indubitatis Primipilis habeantur et reputentur, omnibusque et singulis ijs honoribus, gratijs, Priuilegijs, indultis, libertatibus immunitatibus et praerogatiuis, quibus caeteri, veri nati et indubitati Primipili quomodocunque, de Jure et antiqua consuetudine utuntur, fruuntur, et gaudent, perpetuo uti, frui, et gaudere valeant atque possint. Ita tamen ut idem haeredesque et posteritates ipsius vniuersae, bonis Equis, frameis, galeis, loricis, hastis, clipeis, et alijs instrumentis militaribus, more aliorum primipilorum optime instructi, omnibus bellicis expeditionibus, tam generalibus quam particularibus ad mandata nostra et Successorum nostrorum interesse, fidelemque Patriae operam nauare debeant et sint astricti. Et nihilominus domum eiusdem in dicta possessione *Galfalua*, ¹⁾ vicinitatibusque domorum Agilium Petri Fekethe ab vna, ac Orphanorum quondam Pauli Sigmond ab alia partibus in Sede Siculicali *Marus* existente habitam, ab omni censuum, taxarum, et contributionum nostrarum, tam ordinariorum quam extra ordinariorum, subsidijque et lucri Camerae nostrae solutione, ac seruitiorum quorumlibet plebeorum et Ciuilium exhibitione, Item seminaturas, allodiaturas, agricolationes, et alias quaslibet haereditates ipsius Siculicales, vbicunque existentes habitas, a Decimarum, nonnarum et capetiarum pensione, in perpetuum clementer eximendam et supportandam duximus, prout eximimus et supportamus praesentium per vigorem. Quocirca vobis Generosis Egregijs et Nobilibus ac Agilibus Capitaneo, Judicibus vice Judicibusque Regijs, Dicatoribus, Decimatoribus, connumeratibus, et exatoribus quorumcunque contributionum nostrarum dictae Sedis Siculicalis *Marus*, Item Judici, ceterisque iuratis ciuibus annotatae possessionis *Galfallua*, modernis videlicet et futuris quoque pro tempore constituentibus, cunctis etiam alijs quorum interest, seu intererit, praesentium notitiam habituris, harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus vos quoque a modo im posterum, praefatum Petrum Nagy,

¹⁾ *Galfalva* Maros-széken a Nyárád völgyében fekszik.

haeredesque et posteritates ipsius vtriusque sexus uniuersos pro veris et indubitatis Primipilis habere et reputare debeatis. Neque eosdem ratione praetactae domus, aliarumque haereditatum suarum, ad aliquam censuum, taxarum et contributionum nostrarum, tam ordinariarum quam extraordinariarum, subsidÿque et lucri Camerae nostrae solutionem aut seruitiorum quorumlibet plebeorum et ciuiliū exhibitionem, Item Decimarum, nonarum et capetiarum pensionem cogere et compellere, aut propterea eosdem in personis, rebusque et bonis ipsorum quibusuis impedire, turbare, molestare, seu quouismodo damnificare praesumatis, vel sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras, pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratas Memorato Petro Nagÿ, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus vniuersis, gratiose dandas duximus et concedendas. Datum in libera Ciuitate nostra Cassouiensi die decima mensis Nouembris Anno domini Millessimo Sexcentesimo Sexto.

STEPHANUS mp.

SIMON PECHÿ mp.
Secretarius.

Kivűl: 1607. feria quinta proxima ante festum Fabiani et Sebastiani Martÿrum, praesentes Exhibite, praesentate, lecte, et publicate, in facie Sedis Iudicariae *Zekelÿuasarheliensis* nullo contradicente.

ANDREAS ZEREDAÿ de Zenttrinitas
juratus Notarius Sedis Marus mp.

Kivűl: 1609. feria quinta proxima post dominicam Cantate praesentes exhibite in oppido *Zekelÿ wasarhelÿ* coram Pancratio *Sennÿeÿ* et Joanne *Petkÿ* consiliarÿs et Commisarÿs Serenissimi Principis etc. ac in vigore sunt relictæ.

PANCRATIUS SENNÿEÿ mp.
JOANNES PETKÿ mp.

(Eredetije pergamenen, kék és sárga selyem zsinóron függő ép pecséttel Nagy Lajos kolozsvári unitárius tanár birtokában.)

775.

Báthory Gábor fejedelem kiváltságlevele Kászon-szék lakosai számára, mely szerint a Moldvába vezető uiuk és ösvények őrzése czéljából a hadfelkelés alól felmentetnek úgy az akkori, mint a következő hadjáratokra, midőn a szükség úgy kívánja. Kelt Kolozsvárt, 1608. máj. 10.

Gabriel Btathori Dei gratia princeps Tranniae, partium regni Hungariae Dnus, et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregijs, Agilibus et Nobilibus, Capitaneo, Judicibus, Vice Judicibusque Regijs, nec non Belliductoribus, sollicitatoribus, et levatoribus, quarumcunque Sedium Siculicalium, signanter uero *Csyk, Gergio et Kaszon*, eorumque uicesgerentibus modernis et futuris quoque pro tempore constituendis, Cunctis etiam alijs quorum interest seu intererit, praesentium notitiam habituris, Salutem et gratiam nostram. Ex relatione nobilium Agilium uniuersorum Incolarum et inhabitatorum *Sedis Siculicalis Kaszon* intelligimus, id ipsis a Principibus regni nostri Transilvaniae praedecessoribus uidelicet nostris esse indultum et concessum saepissime, ut omnibus disturbiorum temporibus, ab expeditionibus bellicis immunes, et liberi facti domi suae remanendo ujs, semitibusque per eas partes ex Moldauiam in hoc regnum nostrum Transsylvaniae tendentibus, quam potuissent, diligentissime et fidelissime inuigilassent, et si quid fraudis, insidiarumque hostilium sensissent, illud mox js, quorum interfuit significassent, ita ut non minore interdum emolumento, eiusmodi seruitjs suis patriae, rebusque publicis inseruiuissent, quam ipsi bello. Cum igitur praesentis quoque temporis ratio idem exigere, et postulare uideatur, Nos quoque id sub conditionibus praemissis eiusdem annuendum et concedendum duximus, ut ipsi tam praesente, quam etiam futura, quandoque necessitatis, et temporis ipsius ratio ita postulaverit, expeditione bellica immunes esse domique praefatis ujs, locis et semitibus, per quas hostes insidias suas struere, damnaque inferre possent, quam studiosissime et accumulatissime inuigilantes, et explorantes, si quipiam significando necessarium acciderit, nobis, et js, quorum intererit, intermissione omni posthabita referre, et exponere modis omnibus debeant, et teneantur, prout annuimus, et concedimus praesentium per uigorem. Quo circa uobis uniuersis et singulis harum serie committi-

mus, et mandamus firmiter, quatenus nos quoque annotatos Incolas, et Inhabitatores Sedis Siculicalis Kaszon, tam ad praesentem, quam ad futuras expeditiones bellicas contra formam praedecaratae immunitatis cogere, et compellere, aut propterea in personis rebusque et bonis ipsorum uniuersis impedire, turbare, molestare seu quouis modo damnificare minime praesumatis, uel sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Praesentibus perlectis Exhibenti restitutis. Datum in ciuitate nra Colosvar, die Decima May, Anno Domini Milesimo Sexcentesimo Octauo.

(Bethlen Gábor 1626. ang. 26. átiratából, mely a Báthory Gábor 1613. jul. 20. megerősítő átiratával közli. Lásd alább 784. éz 808. sz. a)

776.

Báthory Gábor Izabella királynénak Kézdi-Vásárhely mezőváros részére 1557-ben kelt kiváltságlevelét átirván és megerősítvén, egyszerűsmind a következőkkel bővíti e város szabadalmait: hogy a Háromszék kapitányai által a gonosztévők üldözésére kiküldött nyomozók ezért a városba be ne léphessenek, hanem a bűnügyekben a város bírása és esküdtjei járjanak el; továbbá hogy Háromszék kapitányai, bírái és táblabírái, ha Kézdi-Vásárhelyt tartják széköket, ne a bíróság és község költségén, hanem magok pénzén éljenek; végre hogy az ország részletes táborozásai alkalmával a város, régi szokás ellenére, adózással ne terheltesse, hanem a fejedelem általános hadjáratai alkalmával Illyefalva mezővárossal együtt tartozzék a fejedelemnek 6 jó erős lóval, kocsiával és kocsiával szolgálni. Kelt Gyulafejevárt 1606. jun. 10.

Nos Gabriel Bathori dei gracia Princeps Transsylvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Memoria commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis, quod pro partibus et in personis fidelium nostrorum Iudicis et Juratorum, ceterorumque Ciuium et vniuersorum inhabitatorum *Oppidi nostri Kizdi Vasarhely*,¹⁾ exhibitae sunt nobis et praesentatae quaedam litterae Serenissimae Reginae quondam Isabellae etc. felicis reminiscendae, in pergameno priuilegialiter confectae, sigilloque eiusdem authentico impendenti communitae, continentes in se con-

¹⁾ E város 1417. és még 1557-ben is *Torja-vására* nevet viselt; mai *Kézdi-Vásárhely* nevével itt találjuk először említve.

firmatiue tenores litterarum beatae memoriae Serenissimi Sigismundi Semper Augusti, Hungariae, Dalmatiae et Croatiae Regis, de et super certis libertatibus, immunitatibus, iuribus, consuetudinibus, et libertatum praerogatiuis eiusdem Oppidi, suorumque Ciuium et incolarum praedictorum emanatarum et confectarum, tenoris infrascripti, Supplicantes nobis humiliter, ut easdem litteras, ac omnia et singula in eisdem contenta, ratas, gratas, et accepta habentes, litterisque nostris priuilegialibus uerbotenus inseri et inscribi facientes, pro praefatis Ciuibus et incolis annotati Oppidi Kizdi Vasarhely innouantes, perpetuo valituras graciose confirmare, atque ex superabundanti certis quibusdam articulis siue indulgentys libertatum praerogatiuas ipsorum et immunitates denuo benigne adaugere dignaremur. Quarum quidem litterarum tenor talis est. *Nos Isabella* dei gracia Regina Hungariae stb. (*Lásd II. k. 322. sz. alatt.*) Nos itaque praemissa supplicatione fidelium nostrorum Prudentum et Circumspectorum Iudicis et Juratorum, uniuersorumque Ciuium Oppidi nostri praefati Kizdiuasarhely, nobis modo quo supra porrecta, benigne exaudita et fauenter admissa, praescriptas litteras Serenissimae quondam Isabellae, Hungariae etc. Reginae confirmationales, non ab-rasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus uicio et suspitione carentes, praesentibusque litteris nostris priuilegialibus, de uerbo ad uerbum, sine diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas, articulos et puncta, eatenus quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas, et accepta habentes, approbamus, ratificamus, easdemque ac singula in eisdem contenta, pro praenominatis Ciuibus et uniuersis inhabitatoribus antefati oppidi nostri Kizdiuasarhely, ipsorumque haeredibus et posteritatibus uniuersis perpetuo valituras graciose confirmamus. Et nihilominus pro ampliori principalis munitificentiae nostrae benignitate id inter alias libertatum praerogatiuas eisdem clementer duximus annuendum et concedendum, uidelicet. quandocumque Capitanej siue praefecti trium Sedium Siculicalium Sepsi, Kizdi, et Orbay, suos ad id delectos homines, diuersorum facinorum, ac aliorum quorumlibet illegitime perpetratorum scelerum uidelicet inquisitores, de more inter ipsos obseruari consueto ex-miserint, in praedictum oppidum nostrum Kizdi vasarhely praeno-

minati inquisitores ratione praeuia intrare minime audeant, verum Iudex cum Juratis, et non alý, in praefato oppido instar aliorum oppidorum in alýs Sedibus Siculicalibus existentium, huiusmodi furta, latrocinia, uiolentias, ac alias quaslibet causas iudicandi, ac sceleratos iuxta eorum demerita puniendi plenariam habeant potestatis facultatem. Deinde quotiescumque ipsius Sedis praefatae Capitanej, Iudices, uel eorum substituti cum Assessoribus eiusdem Sedis Iudiciariae, pro tribunali sedentibus, de more et consuetudine antiquitus inter ipsos obseruari solito, in praedictum Oppidum nostrum Kizdi uasarhely negotia ipsorum priuata siue causas Siculorum nostrorum Judicialiter tractantes conuenerint, non Iudicis uel Communitatis Ciuium ipsius Oppidi, uerum suis quisque proprýs sumptibus ac pecunýs, tam Capitanei et substituti, siue uniuersi Assessores Sedis Iudiciariae, quam causantes alý, de cibo, potu, et victualibus sibi prouidere ac prospicere debeant, et teneantur, Praeterea ut Ciues et incolae annotati Oppidi nostri in quibuslibet partialibus regni expeditionibus bellicis, uarýs et insuetis taxarum et contributionum oneribus, citra consuetudinem eorum antiquam aggruari non debeant, Verum temporibus cuiusuis generalis expeditionis personae nostrae succesorumque nostrorum, ad mandata nostra, cum ipsis incolis *Oppidi nostri Illyefalua* ¹⁾ in rationem nostram sex equos bonos, fortes, durabiles, currum cum aurigis eius, in tempore admoniti, (prout etiam alia, in casibus regni publicis, dura necessitate ita se offerente, onera supportabunt cum caeteris paribus Oppidis), administrare modis omnibus debeant, et teneantur, Harum nostrarum pendentis et Authentici Sigilli nostri munimine roboratarum uigore et testimonio litterarum mediante. Datum Albae Iuliae decima die Mensis Juný Anno Domini Millesimo Sexcentesimo octauo.

GABRIEL BATHORI mp.

STEPHANUS KENDI
Cancellarius mp.

(Egykorú másolat után, mely megvan az erd. Múzeumban, Jos. Com.
Kemény Diplomatar. Autographum VI. kötet.)

¹⁾ *Illyefalva*, már az 1595-diki ápr. 16-diki fejevári országgyűlés végzéseiben mint szabad mezőváros van említve.

777.

Báthory Gábor erd. fejedelem megerősíti és átírja a maros-vásárhelyi szöcsöknek a város tanácsa által ugyanazon évben megújított czéh-levelét. Kelt Kolozsvárt, 1608. szept. 25.

Nos Gabriel Bathori, Dei gratia Transilvaniae Princeps, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comos etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit vniuersis. Quod pro parte et in personis Magistrorum artis mechanicae Pellificum videlicet *in Oppido Maros alias Székelly Vásárhelly et Sede Siculicali eiusdem nominis Marus* commorantium exhibitae sunt nobis et praesentatae quaedam litterae Prudentum et Circumspectorum Ciuium et Senatorum dicti Oppidi nostri Maros alias Székelly Vásárhelly in simplici papyro patentes ac idiomate Hungarico in formam priuilegij confectae, sigilloque eorundem communi ab intra in inferiori earundem margine in cera viridi impressiue communitae, super Ceha, seu confirmatione eiusdem Societatis ipsorum Magistrorum pellificum certis modis et ordinibus in eisdem litteris clarius denotatis, tenoris infrascripti. Unde Supplicatum existit Nobis pro parte et in personis eorundem Magistrorum Pellificum, ut Nos easdem litteras ipsorum, ac omnia et singula in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes, praesentibus litteris nostris de verbo ad verbum inseri et inscribi facientes, perpetuo valituras gratiose confirmare dignemur. Quarum quidem litterarum tenor talis est. Nos Joannes Szabo Judex Primarius, caeterique Jurati Ciues et vniuersi Jurati Senatores Oppidi Maros alias Székelly Vásárhelly Memoriae commendamus tenore praesentium significantes. Quod licet ab antiquis temporibus Cehatus magistrorum pellificum in Oppido nostro Székelly Vásárhelly existentium a Serenissimis quondam Hungariae et Transsilvaniae Principibus, necnon a Circumspectis Iudicibus et Juratis Senatoribus Ciuibusque, praedecessoribus videlicet nostris, super Caehatus ipsorum certas quasdam et indubitatas habuissent iura, libertates, immunitates, confirmationes ac priuilegia. Quae quidem priuilegia sua in hisce praeteritis et periculosis huius Regni disturbys, per varios hostes sunt dispersita, ac modo penitus huiusmodi priuilegys carent. Iidem vero Magistri Pellificum, volentes huiusmodi suos defectus denuo in

privilegys restaurare ac reaedificare, requisiti itaque sumus pro parte et in persona vniuersorum praedictorum Magistrorum Pelli-ficum, quod Nos quoque denuo antiqua ipsorum iura, libertates et immunitates auctoritate nostra confirmaremus, restauraremus, et reaedificaremus. Quorum quidem iustis ac legitimis instantys petitionibusque suis satisfacere volentes, vniuersos et singulos infra-scriptos antiquos articulos Auctoritate nostra approbauimus, confirmauimus, reaedificauimus. Quorum quidem Articulorum verbalis continentia sequitur hoc modo. *1-as Articulus.* Valaki igazán kezével a szöcs mivet igaz czéhos helyen nem tanulta és a czéhbe be nem kéredzett, szöcs mivet itt a városon szabad ne légyen mivelni, kit ha rajta kapnak a szöcs mesterek, az olyan mivet elvehessék és a czéh számára szükségére convertálják. *2-dus Articulus.* Itt a városon szabad sokadalom napja kívül semmi időben semmi rendben való ember szöcs mihez való és illendő bört, se vad bört, se bárány bört, se egyéb lelkes állatok bőrét, nyerset és csinálattal ezen városbeli czéhben való szöcs mestereken kívül meg ne vehessen, melyet ha kinél megkapnak, akarmely szöcs mester elvehesse és a czéh szükségére convertálja. *3-us Articulus.* Itt ezen a városon szabad sokadalom napja és másod napja kívül itt a városon kész szöcs mivet semmi rendben való míves és kereskedő embernek árulni szabad ne légyen, hanem csak ezen városi szöcs czéhbeli mestereknek, ezek is kezekkel készített mivét ha kinek kezében kapják, elvehessék és a czéh szükségére convertálják. *4-us Articulus.* Ha ki mesterséget akar követni a szöcs czéhben, először jól végére menjenek, ha apród esztendejét czéhos helyen igazán kitöltötte-é, és ha azután nem kontározott-é; ha apród esztendejét az az három esztendőt ki nem töltött, mestert rendelvén neki kitöltessék vele, addig a mesterséget neki fel ne adják. Ha pedig kitölté is, ha czéhos helyen nem töltötte ki, semminek tartsák, és mesterségét neki fel ne adják, hanem ha ujjolag kitölti az apród esztendőt; ezt hozzá tévén, hogy ha az országon kívül való nemzetség találna oly lenni, ratione nationum, temporum et locorum, a czéhot az ilyen megtalálván, a czéhnek legyen arra auctoritása, ha bé kell-é venni avagy nem; ha illendő bevenni, bévehessék, de a czéhot könyörgésével megengesztelje, a mit a czéh néki illendőkép-pen imponál, fizetéssel. *5-tus Articulus.* Ha mely ifiú legény apród

esztendejét igazán és igaz czéhos helyen kitöltötte is, de ha ezután kontározott, addig a mesterséget neki fel ne adják, hanem egy ebéden az egész czéhot egy egy asztalra egy egy tál étekkel és pecsenyével, kenyérrel, borral jól tartsa, de a borból is könyöröghet a czéhnek, ha mit elengednek néki az egy ebédi bor italban. *6-tus Articulus.* Meg lévén a czéhban a feljül való két articulus, a mesterséget feladják, de még is úgy, hogy mindeneknek előtte a mely mester a czéhban akar következni, a czéhot bizonyossá tegye jámbor nemzetéről és magának jámbor tisztességes életéről és magaviseléséről, azután megpróbáltassák, ha elégsége vagyon-e a mesterségre, ilyen módon, hogy a czéh előtt a maga kezével mesterségben szabjon, egy asszonyember ködmönnek a derekát, melyben ha egy vagy kettő, vagy ha három vétket esmérnek a mesterek, mindenik vétkiért vehessenek rajta egy egy forintot; ha pedig annyi hibát találnak benne, hogy nem mesterséghez elegendőnek ítélik, bizonyos napot praefigálván benne, hagyják megtanulni. *7-mus Articulus.* Meg lévén ez, éppen a mesterséget néki feladják, mely mellé tartozzék az olyan ifjú mester azon czéhből két mestert kezességre adni, ha valami a czéhban való fizetés, azt igazán felszolgáltatja. *8-us Articulus.* Ezek után mikor a czéh kívánja, elsőben a köszönő pohárra készítsen minden asztalra két két tál étet és pecsenyét, mely étkek olyak légyenek, a kiket a czéhmester parancsol, egyik benéhiü (?) másik fűszerszámos légyen, vacsorára is tisztességesen gazdálkodjék, e mellé tartozzék négy veder borral és a pecsenye mellett két forinttal kész pénzzel, *9-us Articulus.* Hasonlóképpen a mester asztalra is, mikor a czéh parancsolja, azonképpen, mint az első articulusban megvagyon, úgy készüljön mind étekkel, borral, pénzzel, ennyivel többel, hogy a mester asztalon a pecsenyére tisztességes lepényt süttessen, és vacsorára specialiter egy tisztességes, fűszerszámmal készített hideg tál étet főzessen, ki malacz hús légyen, vagy pro ratione temporis, a mit a czéhmester imponál. Az ebédi pecsenye mellett két jó hüvely kést a két czéhmesternek adjon. Ha pedig valamely idegen mester avagy szöcs feleségét vagy szöcs mester leányát veszi el feleségül, vagy ha czéhbéli mester fia követ mesterséget, az ilyen ne többel, hanem csak éppen az egy feljöl meg irt mester asztallal tartozzék; mind ezekre a czéhban adjon négy font viaszt. *10-us Articulus.* Ha

mely mester inast fogad, két hétig próbálja meg mind a gazda az inast, és mind az inas a gazdát; ha tetszik egymásnak az állapot, két czéhbéli mester előtt szegődtesse bé a gazda három esztendeig, mely három esztendőben a gazda az inasnak el nem engedhet; mely inas tartozzék az czéhban egy forintot hetvenöt pénzzel és két veder borral. Ha mely szócs mester pedig maga fiát maga műhelyében akarja tanítani, bérre szegődtesse, és semmi fizetéssel a czéhba ne tartozzék; hanem ha annyira tanulhat, hogy egy ködmön ujjat tisztességesen meg tud csinálni, szabadon az atyja kibocsátholja a maga műhelyéből fizetésre máshoz. De ha mester fia más ember műhelyében tanul, az ilyen éppen tartozik a három esztendőt kitölteni, de semmi fizetéssel nem tartozik. De caeteris vero observabunt huius Regni Transsilvaniae uniuersitatis Pellificum pro tempore editos Articulos. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem hasce litteras nostras privilegiales, authentici Oppidi Sigilli nostri munimine roboratas et confectas, futura pro cautela eisdem vniuersis magistris pellificibus in hoc Oppido nostro Székelly Vásárhelly existentibus dandas, concedendas duximus, prout damus, concedimus praesentium per vigorem. Datum ex Oppido nostro Marus Székelly Vásárhelly, feria sexta proxima ante festum Nativitatis Beatae Mariae Virginis, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Octauo. Et subscriptum erat Daniel Decius Juratus Notarius Oppidi m. p. Nos itaque huiusmodi illorum supplicatione Nobis porrecta clementer exaudita et admissa, praescriptas litteras non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicionem carentes, praesentibusque litteris nostris de verbo ad verbum sine diminutione et augmento ac variatione aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, Articulos et puncta, eatenus quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, acceptamus, adprobamus, ratificamus, ac perpetuo valituras confirmamus, Committentes nihilominus Vobis Prudentibus ac Circumspectis Judici et Juratis Ciuibus, ac Senatoribus eorumque vices gerentibus, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, cunctis etiam alijs, quorum interest seu intererit, in quocumque statu et conditione existentibus hominibus in Oppido Maros alias Székelly Vásárhelly existentibus et commorantibus, quatenus Vos quoque a modo in posterum annotatos vniuersos et singulos

Magistros Pellificum in praescriptis cunctis eorum Juribus, immunitatibus, libertatibus et priuilegijs contra quoslibet illegitimas impetitores, turbatores, molestatores et damnificatores tueri; protegere et defendere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibentibus restitutis. Harum nostrarum pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratarum vigore et testimonio mediante. Datum in Ciuitate nostra Kolosvár 25-a die Mensis Semtembris Anno Domini 1608-0.

GABRIEL BÁTHORI m. p.

STEPHANUS KENDI
Cancellarius m. p.

S. FRATER Secretarius m. p.

Hátára jegyezve: Anno Domini 1609-o die dominico proximo ante festum S. Pentecostes, In facie Sedis Judiciariae, atque in communi congregatione publicoque loco Oppidanorum praesentes sunt exhibitae, lectae et publicatae, nemine contradictore apparente. Daniel Decius Juratus Notarius Oppidi Marus Vásárhely m. p.

(A függő pecsétes eredetiről gr. Kemény József által vett sajátkezű másolat, után, ily czimű gyűjteményből: *Jos. Comitís Kemény Collectanea diplom. hist. rerum Hung. et Trans. Tom. IV. a magyar tud. Akadémia, kéziratárában.*)

778.

Báthory Gábor erd. fejedelem Csáky István somlyai kapitánynak elrendeli, hogy egy lóvásárlási vitás perben törvényt tegyen. Kelt Kolosvárt, 1608. nov. 12.

Gabriel Bathori Dei gratia Princeps Transylvaniae partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis syncere Nobis dilecte. Salutem et favorem. Elek János nevü ney Jobbagyunk és Falu-Biránk jelenti nekünk az elmúlt esztendőben Aranasz székben Polyan nevü faluban vött volt egi lovat egy Kovacsý György nevü embertől, mely lóra Crasznan Besenyei János heted magával rá eskütt, De veszont az kitől vötte tizenegyed magával eskütt, hofi igaz marhája volt. Könyörögvén azon törvény szerént kgd által sine ulla dilatione

végben vitetnök. Hadgyuk azért parancsýolliuk is kgdnek törvényből kiment igassaga szerént sine procrastinatione tétessen igazat neki, ne kellessék többszer ezen dolog felől megtalálni bennünket. Secus non facturus. Datum Claudiopoli 12 Nov. 1608.

GABRIEL BATHORI mpria.

Kívül: Generoso Domino *Stephano Chýaki* Praefecto Arcis Somlyó, Fideli sincere Nobis dilecto.

(Ivréten veres ostya pecsét nyomaival; vízjegye paizs alakú s benne egy kukorékoló kakas látszik, Deák Farkas saját levél-gyűjteményéből.)

779.

Az erdélyi r. kath. administrator püspök és a Csík, Gyergyó s Kászonszéki papság között, Ruszkai Kornis Boldizsár fejedelmi tanácsos s székelyek generalisa és Forró György pap mint fejedelmi biztosok közbenjöttével történt egyesség. Kelt 1608. december 25.

Mü Ruszkai Kornis Boldizsár, Urunk ő Nagyságának Tanácsa, az egész székelységnek generálisa etc. és Forró György pap ő Nagysága commissariusi adjuk tudtára mindeneknek az kiknek illik, hogy az mint itt Chik, Gyergyó és Kászonszéknek egyházi emberei papjai közül számosan, és azokban a székekben való administrator püspök uram között indultattanak volt némü dolgokból valami difficultások, melyből Urunk ő Nagysága is requiráltatott volt, ő Nagysága azért minket mind annak az dolognak, mind egyéb dolgoknak el igazítására le bocsátván, püspök uram és az több egyházi uraim között in genere ilyen compositiót töttünk.

Első. Mivelhogy itt ennek előtte esperest volt, az igazgatott mindeneket, tehát azból püspök uram magának semmit ne vendikáljon (salua tamen praerogatiua Reuerendissimi), hanem az esperest igazgassa mint az előtt.

2, Noha ennek előtte az cathedriticum annuatim egy egy arany voltis, ennek utánna azis csak egy forint legyen.

3, Ha valakinek az egyházi uraim közül oly difficultása leszen, hogy püspök uram kivól mást kelletik requirálni felölle: tehát az-

bol az *secularis catholicus* urakra *recurráljanak* (nem az *haereticusokra*), azok által, si *necesse fuerit*, az *fejedelemre*.

4, Az *legeseket* ha ki *transgrediálja*, azok *iuxta canonicam institutionem* büntetődjenek.

5, Noha ennek előtte ezben ez *prouinciában* valami *abususok* voltak, és az *egyházi emberekben* némellyek meg *házasodtanak* *voltis*: azis senkinek meg nem engedtetik, hogy *feleségével* *lakjék* az *vniuersalis ecclesiának* *statutoma* ellen.

6, Senkit *püspök* *uram extra uiam Juris* meg ne büntessen, hanem ha valamely ő *közülök* *deferálnak* ő *Nagyságának*, az ellen *per idoneos testes inquiráljon*, és ha *comperialtatik reusnak* lenni, *iuxta meritum* luat.

7, *Holott* ennek előtteis az *fegyvereknek* *hordozása* meg volt tiltatva az *egyházi uraim közöttis*, *mostis* *inhibeáltatik*, hogy itt honn *székekben* *lévén* ne *hordozzák*, hanem *mikor külső helyekre* *mennek*, *permittáltatik*.

8, Ha valamely *olly dolog* *leszen*, *mellynek* *igazgatása* *directe* *püspök uramra* nézne, az ő *Nagysága* *személyének* *referáltassék*. Az *több dolgokat* az *esperest* *igazgassa* az *assessorokkal* *egyetemben* (*res scilicet forenses*) *mind azdég*, *míg bizonyságok* *bevétele* után *sententia* *feráltatik*: ha valamely *parsnak* *displiceálna* az *törvény*, *appellálja* *pispök uram* *eleibe*, ő *Nagysága* *előtt finaliter* *decidáltassék*. Az *esperest* *mellett* *pedég nyolcz assessorok* *legyenek* az *törvényben*, ha az *occasio* *nem patíálja* *hogy vno tempore* *együtt* *legyenek*, de ha *maior pars* *jelen* *leszen*, azokkal *procedáljon* az *dologban*. *Caussas vero Ecclesiasticarum personarum* *Communitas ipsa* *discutiát*.

Ad extremum, ha valamely *egyházi személyek* *avagy propter senium* *avagy propter imminetem* (*quod Deus avertat*) *persecutionem* *tulajdon házához* *igyekeznék szállani*, azból *püspök uram* *oly moderament* *adhibeáljon*, *mely Istennek* *nevének* *dicséretére*, az *közönséges székek* *javára*, és az *egyházi uraimnakis* *lelkeknek* *idvösségekre* *lehessen*.

Melly mü *ilyen compositionkra* *való igyekezetünkben* *asciscáltuk* *volt mellénk* az *Nemzetes Matthias János uramot*, *Chik Gyergyó* és *Kászon székeknek* *kapitányát*, *Csicsai Kelemen Mihált*, az meg *irt székeknek* *fő királybiráját*, *Fodor Bálintot*, *Szent Imreh-*

iet, Nemes személyeket, kik mellettünk és velünk voltak minden compositionkban. Mely compositionknak mind az két pars consensuáltnak, és *subscribáltak*,¹⁾ Anno Domini 1608, 25 Decembris.

(P. H.) Ego STEPHANUS CHIKÿ Episcopus Samandriensis etc. supradicta omnia hoc Chirographo meo et Sigillo confirmo.

(P. H.) Ego GEORGIUS FRANCFI Archidiaconus Sedium Chjk Girgjo et Kazon hys subscripsi.

(P. H.) FRANCISCUS TEXE sacerdos subscripsi.

(P. H.) ANDREAS kysasszoni sacerdos subscripsi.

(P. H.) THOMAS KOZMIT sacerdos subscripsi.

(P. H.) MICHAEL DELNEI sacerdos subscripsi.

(P. H.) Ego FRATER GASPARIUS Varadi Guardianus in monasterio Chÿkÿ-ensis (így) et parochus in parochia kÿsassyon sub scripsi.

(P. H.) Ego PETRUS SOMLAÿ parochus Delneiense sub scripsi.

(P. H.) Ego MICHAEL ARKOSI subscripsi hac ratione, ut habeam licentiam in domo mea propria quando voluero absque moderate Reverendissimi in pace manere.

(P. H.) Ego DEMETRIUS de kwsasonÿ subscripsj.

(Eredetije a gr. Lázár család levéltárában.)

780.

Báthory Gábor erd. fejedelem rendelete Ruszkai Kornis Boldizsár a székeleyek főkapitányának és Háromszék kapitányának és Dersi Petky János Udvarhely-szék kapitányának, hogy Udvarhely városát a hozzá csatolt két falu birtokában minden háborgatók ellen oltalmazzák. Kelt Gyulafehérvárt, 1609. jan. 4.

Gabriel Bathorÿ, Dei gratia Princeps Transsylvaniae partium Regni Hungariae Dominus et Sicularum Comes etc. Fidelibus nostris, Spectabili Magnifico Generosis Egregÿs et Nobilibus, *Balthasari Kornis de Ruszka, Vniuersitatis Sicularum Generali ac trium Sedium Siculicalium Kezdÿ Sepsÿ et Orbaÿ Capiteano, Item Joanni Pettkÿ de Ders Consiliario nostro ac Sedis Siculicalis Vduarhelyÿ Capiteano, nec (non)²⁾ Judici Vice Ju-*

¹⁾ E két szó az első aláíró Csiki István kezével van a szöveghez oldalt betoldva.

²⁾ A non szó a leíró tévedéséből az eredetiből ki van felejtve.

dicibusque Regys dictae Sedis *Vduarhely*: Salutem et fauorem nostrum. *Vduarhely* székbén, *Udvarhelt* lakó híveink találának meg minket könyörgések által, hogy ennek előtte való fejedelmek praedecessorink, megtekéntvén annak az városnak hív szolgálatját, mivelhogy határok igen szűk volt, applicáltak volt két falut, *Giarosfalwatt* es *Zent Imrehett* városokhoz, ugy hogy az falubeliek városokban költözvén határok egy lenne: némely nemes embereknek pedig részek levén azokban az falukban és annak határiban, törvéntelen háborgatni akarnák levelek continentiája ellen; mivelhogy pedig annak az városnak felette nagy kárára és fogyatkozására volna, hogy ha ki hatalmasul oda rendelt határiban meg háborgatná: Igy lévén az dolog, hagyjuk kegyelmeteknek és parancsoljuk is, kegyelmetek oltalmazza meg őket igazságokban és ha ki törvénytelen keresi, keresse suis modis, szokott törvények folyása szerint. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in ciuitate nostra Alba Julia die Quarta Januarij Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Nonno.

GABRIEL BATHORI m. p.

(P. H.)

(Eredetije papiron Sz.-Udvarhely város levéltárában.)

781.

Báthory Gábor biznyságlevele néhai Székely Mózes fia Mózes életkoráról, melyet nagyanyja kérésére jogai biztosítására kiad. Kelt Gyalkután 1610. jan. 27.

Nos Gabriel Dei gracia Princeps Transyluaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus per presentes. Quod Generosa Domina Christina Bethlen, Relicta Generosi quondam Volphgangi Kornis de Zentpal, nostram personaliter veniens in praesentiam, adduxit secum Generosum puerum *Moyssem*, filium Magnifici quondam alterius *Moysis Zekelj de Semienfalwa*, ex Generosa quondam Domine Anna Consorte sua, filia praenominati quondam Volphgangi Kornis progenitum, petens Nos debita cum instantia, ut nos aetatem eiusdem pueri Reuidere, Ac Superinde literas Nostras testimoniales Jurium suorum pro tuitione Eidem dare et concedere dignaremur. Qui qui-

dem puer prout uisu metiri et animo considerari potuit, Sex integrorum Annorum, et Sex mensium esse compertus est. Super cuius quidem aetatis Reuisionis fidem et testimonium, Nos praesentes literas nostras Jurium praefati pueri pro tuitione, Eidem domine Christine Betlen dandas duximus et concedendas comm(uni Justitia) Requirente. Datum in possessione Gialakutha feria quarta proxima post festum beatorum fabiani et Sebastiani Martyrum. Anno domini Millesimo Sexcentesimo Decimo.

(P. H.)

LECTA.

(Eredetije papiron, az erd. Múzeum kéziratárában, b. Orbán Balázs adományából.)

782.

Báthory Gábor erd. fejedelem Kövendi Szabó János és Pál deákot hadban való hűségés szolgálataikért a szabad székelyek sorából a lófők közé emeli s az Aranyos-széki Kövend faluban lévő két házukat és birtokukat minden adózás alól mentesíti. Kelt Szebenben, 1612. decz. 1.

Nos Gabriel Dei gratia Transsylvaniae Valachiae Transalpinaeque Princeps partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit uniuersis. Quod nos cum ad nonullorum fidelium Dominorum Consiliariorum nostrorum singularem intercessionem nobis propterea factam, Tum vero attentis et consideratis fidelitate fidelibusque seruitys *Agilium Joannis et Pauli Zabo de Köuend*, quae ipsi nobis et huic Regno nostro Transsylvaniae In omnibus occasionibus bellicisque expeditionibus pro locorum et temporum varietate, fideliter exhibuerunt et impenderunt, ac in futurum quoque exhibituri et impensuri sunt, Eosdem igitur *Joannem et Paulum Zabo alias Literatos* de potestatis nostrae plenitudine ex numero reliquorum *libertinorum Siculorum nostrorum* eximendos, ac in Coetum et numerum *uerorum Primipilorum Nobilium* annumerandos, aggregandos, cooptandos et ascribendos duximus. Decernentes expresse ut a modo deinceps, successiuis temporibus Iidem Joannes et Paulos Zabo haeredesque et posteritates ipsorum uniuersae pro ueris et indubitatis Primipilis habeantur et

reputentur. Omnibusque et singulis ys honoribus, gratys Priuilegy's Indultis, libertatibus et immunitatibus, quibus caeteri ueri nati et indubitati Primipili quomodocunque de Jure et ab antiqua consuetudine utuntur fruuntur et gaudent, perpetuo uti frui et gaudere ualeant atque possint. Ita tamen ut Iidem Joannes et Paulus Zabo, et posteritates ipsorum uniuersi, bonis equis, frameis, galeis, loricis, hastis, clipeis et alys instrumentis militaribus, more aliorum Primi-pilorum, bene instructi, ad mandata nostra et successorum nostrorum onnibus bellicis expeditionibus tam generalibus quam particularibus pro necessitate Regni interesse, fidelemque Patriae operam nauare debeant et sint astricti. Et nihilominus Totales et integras duas Domos ipsorum in possessione *Köuend*, primam nobilis Damiani Nagy ab una uiae publicae ab alia, alterum Agilis Stephani Pal ab una, uiae similiter publicae ab alia partibus, *in Sede Siculicali Arantias* existenti habitas, ab omni censuum Taxarum et contributionum nostrarum tam ordinariarum, quam extraordinariarum, Subsidyque et lucri camerae nostrae solutione, Item seminaturas, allodiaturas, Agricolationes (*így*) et alias quaslibet terras sorsticiales ipsorum, quas in dicta possessione Köuend et territorys eius ac alys in locis dictae Sedis Siculicalis Arantias Juste et legitime possiderent, a Decimarum, Nonarum et capetiarum pensione in perpetuum eximendos et supportandos duximus, pro ut eximimus et supportamus praesentium per vigorem. Quocirca uobis Generosis Egregys et Nobilibus, *Volphango Nouak de Also Zentmihalyfalua Capitaneo, et Thomae Balogh de Bagion Judici, vice Judicibusque Regys praedictae Sedis Siculicalis Arantias*, Prudentibus Item ac Circumspectis Judici et Juratis Ciuibus praenominatae Possessionis Köuend, eorumque uices gerentibus modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, cunctis etiam alys quorum interest seu intererit praesentium notitiam habituris, Harum serie commitimus et mandamus firmiter, ut uos quoque a modo in posterum, successiuis semper. temporibus dictos Joannem et Paulum Zabo, haeredesque et posteritates ipsorum uniuersos pro ueris et indubitatis Primipilis habere et recognoscere debeatis, neque eosdem ratione praenominatarum domuum terrarumqne sorticialium, ad aliquam Censuum taxarum et contributionum nostrarum tam ordinariarum quam extraordinari-

arum, subsidyque et lucri Camerae nostrae solutionem, aut seruitiorum quorumlibet plebeorum et Ciuiliū exhibitionem, Item Decimarum Nonarum et Capetiarum pensionum cogere et compellere, aut propterea eosdem, in personis rebus et bonis ipsorum, quibusuis impedire, turbare molestare seu quouismodo damnificare praesumatis uel sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, praesentes literas nostras pendentis et authentici sigilli nostri munimine roboratas, memoratis Joanni et Paulo Zabo, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus uniuersis gratiose dandas duximus et concedendas. Datum in Ciuitate nostra Cibiniensi die prima Mensis Decembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Duodecimo.

GABRIEL PRINCEPS m. p.

Hátára jegyezve : Anno domini 1613 die 15 Aprillis exhibitae et praesentatae sunt in facie Sedis Iudiciariae Köuend uocatae in Sede Siculicali Aranas, et in vigore sunt relictas, Capitaneo Volphgango Noak et Iudici Regio Thoma Balog existente, Caspar Balog Juratus Notarius Sedis Aranas manu propria.

(Eredeti je pergamenen, vörös, sárga és kék selyemzsinórról függő ép pecséttel, Kolozsvárt *K. Papp Miklós gyűjteményében.*)

783.

Báthory Gábor fejedelem megparancsolja idősb Véczkei Balássi Ferencz Udvarhely-széki főkapitánynak, hogy rögtön jöjön hozzá Szebenbe s Borsos Tamással együtt mint főkövet induljon a török portára követ-ségbe. Kelt Szebenben, 1613. ápr. 4.

Gabriel Dei gratia Transsilvaniae Valachiae transalpinaeque Princeps, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis nobis dilecte, Salutem et gratiam nostram. Minthogy bizonyos okokból az Portára sietséggel kell bocsátanunk, *Keresztessi Pál* Uram penigh igen beteges állapottal lévén, azonképpen házanépe is, sőt egy kis fiacskája is most holt meg, ilyen beteges és keserves állapotjában azért mostan ő kegyelmét nem küldhetjük, hanem hagyjuk és serio parancsoljuk kegyelmednek, ez

levelünk látván minden ok vetetlen és haladék nélkül készülvén
Kegyelmed, jötest jöjön ide hozzánk, hogy késedelem nélkül indul-
hasson, kegyelmedet bocsátjuk fő követnek, *Borsos Tamással*
együtt. Az dolog penig késeedelmet semmi uton nem szenved, kegyel-
med ne halaszsa. Secus nulla ratione facturur. Datum in Ciuitate
nostra Cibiniensi die 4 Aprilis, 1613.

GABRIEL PRINCEPS m. p.

Kivülről: Generoso *Francisco Balassi* Seniori de Veczke,
Capitaneo Sedis Siculicalis *Vduarhely* etc. Fideli nobis dilecto.

ito	ito	
C ito	C ito	C itissime
ito	ito	

(Eredetije *Makray László levéltárában.*)

784.

*Báthory Gábor átírja és megerősíti a kászon-széki székelek számára
Báthory István fejedelem (1571. aug. 18.) kiváltságlevelét, kapitány,
bíró választásáról és széktartásról; úgy szintén a saját (1608. máj. 10.)
kiváltságlevelét, mely szerint Kászon-szék lakói a hadi kötelezettség
alól a Moldvaba vezető utak és ösvények őrzése fejében felmentetnek.
Kelt Szebenben, 1613. jul. 20.*

Nos Gabriel Dei Gratia Transylvaniae, Valachiae Transalpinaeque
Princeps, Partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes
etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus
expedit uniuersis. Quod pro partibus et in personis fidelium nostro-
rum Siculorum uniuersorum incolarum et inhabitatorum Sedis
Siculicalis *Kaszon*, exhibitae sunt nobis et praesentatae binae quae-
dam litterae, Primae quidem Serenissimi quondam Domini *Stephani*
Regis Poloniae alias *Vayuodae* Regni nostri *Tranniae* felicitis remi-
niscentiae fratris nobis obseruandissimi confirmationales, et indul-
gentiales in dupplici papyro regali patenter confectae, sigilloque
eiusdem in caera rubra impressivae, ac manus subscriptione com-
munitae, quibus mediantibus, idem Dominus Rex tunc *Vayuoda* uti
praemissum est regni *Tranniae*, certas quasdam immunitates anno-

tatorum Incolarum dictae Sedis Siculicalis Kászón a divis quondam Regni Hungariae Regibus, ipsis concessis, non solum confirmasse corroborasseque uerum, easdem literis in eisdem expressis quoque libertatibus auxisse dignoscebatur tenoris infra scripti. Alterae uero nostrae Annuentionales, in dupplici pariter papyro patenter confectae, sigilloque nostro Authentico in caera rubra ac manus subscriptione impressiue communitae; quibus mediantibus nos quoque easdem in quibusdam libertatibus ipsorum conseruare uolentes, super Semitarum ex Sede illa siculicali Kászón, versus Moldauiam tendentium uigilyš, et excubyš quandam immunitatem ipsis porrexeramus, tenoris infrascripti. Supplicantes nobis humillime, ut nos easdem literas, omniaque et singula in eisdem contenta, ratas, gratas et acceptas habentes gratiose confirmare dignemur. Quarum quidem literarum primarum tenor sequitur in hunc modum: *Nos Stephanus Bathori* stb. (*Lásd fõntebb 673. sz. a.*) — His ab una Stephanus Bathori de Somlío m. p. ab alia uero partibus subscriptum erat Franciscus Forgacz cancellar. m. p. Alterarum uero nostrarum contenta sequitur hoc modo: *Gabriel* stb. (*Lásd fõntebb 775. sz. a.*) Nos itaque praemissa supplicatione, nobis modo quo supra porrecta benigna exaudita et fauenter admissa praescriptas utrasque literas, non abrasas non cancellatas; neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus uitio et suspitione carentes, praesentibusque literis nostris Priuilegialibus, pariter et Confirmationalibus, de uerbo ad uerbum, sine diminutione, et augmento aliquali insertas, et inscriptas, quoad omnes earum contentas, clausulas, articulos et puncta, eatenus, quatenus eadem rite, et legitime existunt emanatae, uiribusque earundem ueritas suffragatur: acceptauimus, approbauimus, ratificauimus et confirmauimus. Imo acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus. In cuiusrei memoriam firmitatemque perpetuam, praesentes litteras nostras pendentes et authenticas sigilli nostri munimine roboratas, memoratis Incolis, et Inhabitoribus Sedis Siculicalis Kászón, successoribusque ac haeredibus et posteritatibus ipsorum uniuersis gratiose dandas esse duximus, et concedendas. Datum in ciuitate nostra Cibiniensi die uigesima Julii, Anno Dni Millesimo Sexcentesimo Decimo tertio.

785.

Bethlen Gábor fejedelem vallató parancsa Uzoni Béli Kelemen Háromszéki főkapitány részére. Kelt Szebenben, 1613. nov. 29.

Gabriel Bethlen Dei gratia Princeps Transsilvaniae partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris uniuersis et singulis Generosis Egregijs Nobilibus et Agilibus, pariter et ignobilibus ac alterius cuiuscumque status bonae tamen honestaeque famae et conditionis utriusque sexus hominibus ubiuis in ditione nostra constitutis et commorantibus praesentes nostras uisuris Salutem et gratiam nostram. Exponitur nobis in persona Generosi *Clementis Beldj de Uzon Capitanei trium Sedium Siculicalium Sepsi, Kyzdi et Orbai*, qualiter ipse medio uestri ratione; et praetextu certorum quorundam negotiorum coram declarandorum in praesentia Nobilium Agilium, Andreae Mihaczj de Illiefalua, Nicolai Giuto de Etfalua, Thomae Literati de Szent Juan, Michaelis Sylester de Szemeria, in Sepsy; Petri Passa de Zabola, Michaelis Tholdalaghi de Gelencze, Stephani Vaina de Paua, Petri Janko de Szagon, in Orbai; Stephani Literati Rethy de eadem Rethy, Stephani Imeczí, et Joannis Donat de Nuitod, Stephani Nagi de Hatolika, in Kyzdj; Petri Literati, et alterius Petri Gaal de Ghyk Szent Georgj, Matthaej et Bartholomej Kouaczi, Blasy Benedek de Szent Marton, in Czyk Sedibus siculicalibus sic uocatis; Francisci Keoncze, Nicolai Kun et Matthej Erdeo de Karatna, in Comitatu Albensi existentium et commorantium, pro iurium suorum tuitione ac defensione quasdam fassiones et attestaciones celebrari facere uellet iure admittente. Cum autem ueritatis fassio iustitaeque recognitio nemini sit abneganda, Proinde uobis harum serie committimus et mandamus firmiter, ut acceptis praesentibus dum et quandocumque simul uel diuisim fueritis requisiti uel quilibet uestrum fuerit requisitus, statim sub oneribus singularum sedecim marcharum grauis ponderis per eos quorum interest seu intererit inemissibiliter et immediate exigendarum ad diem et locum per ipsum exponentem uel hominem eius ad id transmittendum uobis praefigendum, in praesentia dictorum hominum nostrorum personaliter accedere ibique ad fidem uestram domino Deo debitam qualiscumque uobis de et super rebus constitertit certitudo ueritatis suomodo dicere fateri et attestari modis

omnibus debeatis et teneamini. Super quibus quidem fassionibus et attestationibus vestris literas tandem per praefatos homines nostros sub sigillis fide ipsorum mediante conscribendas annotato exponenti pro iurium suorum uberio rem futuram ad cautelam necessarias extra dari uolumus et iubemus communi iustitia et aequitate suadentibus. Secus non facturi, Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Ciuitate nostra Cibiniensi die uigesima Nona mensis Nouembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Decimo Tertio.

(P. H.)

LECTA.

(Eredetije papiron az erd. Múzeumban, Jos. Com, Kemény Diplomatarium Autogr. Tom. 14.)

786.

Bethlen Gábor fejedelem meghagyja Szentpáli Kornis Ferencznek, Udvarhely-szék királybirájának, hogy sógora Bornemisza Zsigmond disznaji jószágát, melyet a neki török rabságból leendő maga megváltására adott pénz fejében mind eddig lefoglalva tart, bocsássa vissza, megengedvén, hogy ezen pénze megtérítésére a homoród-szentpáli határon, a sófalvi gondviselő Koncz Boldizsár felügyelete és ellenőrzése mellett, 400 forint értékű sőt vágathasson. Kelt Gyulafejérvárt, 1614. szept. 2.

Gabriel Bethlen Dei gratia Princeps Transsilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus, et Sicularum Comes etc.

Generose fidelis nobis dilecte, Salutem et fauorem nostrum. Kévántatott volna, hogy ha kegyelmetek egy néhányan, kik *Bornemisza Zsigmondnak* ilyen atyafiuságának szövetségével köteleztetett, ha azt az szép sógorságot atyafiuságot szemei előtt viselvén, ennek előtte szükségének idején velle jól cselekedvén, nem jószágára hanem jószága kívül adott volna valami kevés költséget neki feje szabadítására és egyéb szükséges dolgaira és mind eddigis jószága kezében lévén, annak hasznát vévén, élhetett volna belőle. Holott penig arra kegyelmednek semmi tekinteti nem lévén, mind ez ideigis, sem a maga jó akaróinak törekedésekre, sem penig a mi intésünkre, a disznaji jószágát¹⁾ kezéből ki nem bocsátotta. Mi fejedelmi kegyelmességünket szemünk előtt viselvén, nem akarjuk hogy tovább jószága kívül periclitáljon, hanem a mely módot magad

¹⁾ *Disznájó* Maros-Torda vármegyében Vécstől éjszakra fekvő falu.

az meg váltásában találtál, hogy ott az *szentpáli* határon négy száz forint érő sőt vágatván¹⁾, abból az Bornemisza disznaji jószágának váltóságát leválhassa, De így, hogy az sőt öregbben szokásánál ne vágassa, milliével²⁾, darabokkal az közel való tartománt meg ne bővítse, s le ne is töltsse, és a négy száz forint ki telvén többet az után ne vágasson; sőt megparancsoltuk *Koncz Boldizsárnak*, hogy erre reá vigyázzván, kegyelmeddel számot vetvén, hites embe- reket hagyjon és rendeljen annak az sónak vágatására, és ki tel- jesítésének vigyázására. Kegyelmedet azért intjük sőt hagyjuk is, tovább már kezénél a Bornemisza jószágát semmiképen nem tart- ván, mindjártást magának, vagy arra rendeltetett emberének adja kezében. Bene valeat nec secus faciat. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia die 2. Septembris Anno. 1614.

Utóirat a fejedelem saját kezével: Kegyelmedet intjük sze- retettel, tovább ezt ne halogassa, hanem mindjárt ereszsze kezében, kegyelmedtől jó nevéen veszszük és több kegyelmességünket várja annál.

GABRIEL BETHLEN mp.

GASPAR BEOLEÓNÝ mp.

Kivül: Generoso Francisco *Kornis* de Zent Pal Judici Regio Sedis Siculicalis *Vduarhely* etc. Fidelis nobis Syncere dilecto.

(*Eredetije az erd. Múzeumban*, a gr. Kornisok adományából. — Kö- zölve gr. Mikó Imre által, *Erd. tört. adatok III. köt. 330.1.*)

787.

Bethlen Gábor fejedelem parancsa Udvarhely-szék tisztviselőihez, hogy a Kendi István által támasztott nyugtalanság elfojtása czéljából minden ember személyesen és a jószága után tartozó katonával és minden hadi felszereléssel induljon meg Maros-Vásárhely felé, hol Balassy Ferencz főkapitány további rendelkezését veendik, sőt az összes fegy- verfogható zsellérek és többi rendek is készen legyenek a felkelésre, ha a szükség úgy kíváná. Kelt Gyulafehérvárt, 1615. jan. 18.

Gabriel Bethlen, Dei Gratia Princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

¹⁾ Ez adat szerint *Homoród-Szent-Pál* határán Udvarhely-székben 1614-ben használatban volt a só-akna.

²⁾ *Millie* bizonyosan por-sőt jelent.

Generosi, Egregii, Nobiles et Agiles fideles nobis syncere dilecti. Salutem et fauorem nostrum. Nyilván lehet kegyelmeteknél, kezdetitől fogván Isten kegyelmességéből az mi bódog fejedelemségünknek, mely szorgalmatossággal igyekeztünk szegény hazánkat és azokban való minden rendeket, nemcsak az sok belső veszekedő romlott állapotból kiszabadítani; hanem mint igaz hazafiuból álló fejedelemhez illett, sem fáradságunkat, költségünket nem szántuk, hogy az külső hatalmas fejedelmeknél is országunknak kedves állandó békességet szerezhessünk: semmiféle veszekedésre okot soha nem adván, magunk sorsával megelégedvén, teljes életünkben csak békességnek fejedelmének akartunk neveztetni, sőt holtunk után is magunknak csak azt az egy jó emlékezetet kívántuk hogy magunk felől hagyhassuk. Mely fáradságos munkánknak csak eddig is minémü hasznos láttatja volt kegyelmetek között ez kicsiny üdő alatt is, arról minden rend jó bizonytságot tehet. Mostan pedig, noha római császár urunk ő felségének, mind magától s mind commissariusi által adott két avagy három rendbeli assecuratioja nálunk vagyon, hogy mind az tractatusnak végéig velünk az iduciákat megtartják, mi is hasonlóképpen magunk és országul kegyelmetek nevével adatott assecurationkhoz tartván magunkat: nagy szép csendes várakozásban voltunk, az ő felsége commissariusinak az tractatusra való jöveteli felől. Ez üdő alatt bizonyosan értjük, hogy ez mi szegény hazánknak romlására termett háládatlan fiu Kendi István, kinek ennekelőtte elvesztett tisztességét kegyelmetek országul megadván, úri állapotjához illendő jószágoknak restitutioja után, és a mellett udvari szolgaságra magát kötelezvén, nekünk és az országnak közönséges javára nem egyszeri, hanem háromszori adott hüti ellen nem nyughatván, sokféle bizonytalan hamis vádlásokkal arra indította volna ő felségét, hogy ez mostani drága szép békességünket felbontván, számtalan vérontásra, országok pusztulására és végetlen hadakozásra okot adjon — némely számos hajdukat fellásasztván biztatásával újabban való hadakozásra — kinek practicait noha régtől fogva füstölögni fundamentumából értettük, de az kegyelmetek nyugodalmáért és az országok közönséges békességéért halogattuk, remélvén, hogy igaz ügye nem lévén, semmiben elé nem bocsátatik azoktól, valakik az közönséges megmaradásnak és békességnek örülnek inkább, hogysen mint az bizonytalan sze-

relese próbálásának. Mindazonáltal, hogy mi is ilyen nagy dolgában szegény hazánknak, fejedelmi tisztünk szerént meg ne fogyatkozunk, és Istentől adott békességünket nem csak belső gondviseléssel, hanem külső vigyázásunkkal, fegyverünkkel is ótalmazzuk: Hagyjuk és parancsoljuk is serio kegyelmeteknek, feje és minden jószága, tisztessége, szabadsága vesztése alatt minden ember, valaki hazánkat, abban való javait, feleségét, gyermekét szereti, el ne múlassa, hanem fejenként ennekelőtte kiadott rendelésünk szerént, mind személyében s mind maga jószágáról tartozó lovasával, gyalogjával mindjárást, se órát, se napot nem várván., minden hadi apparátus-savai, fegyverével, élésével megindulván szép lassu ballagással Maros-Vásárhely felé, kiki maga személyében jütest-jöjön, generalis kapitányunktól Balássy Ferencz uramtól hallgatván, hogy valahová kívántatik, minden okvetetlen oda megindulhasson. Kegyelmetek penig tisztviselő uraim, senkit hon hadni ne merészeljen, hanem minden ember, vagy öreg, vagy ifju, maga személye szerint eljőjön; mert ha fizetésért avagy egyéb úton valakiket adományért, kedvért, barátságért hon hadni tapasztaltatik, kegyelmetek büntetés nélkül nem marad. Sőt azon kívül is az közönséges embereknek is megparancsolja, mind sellérnek, földön lakóinak és egyéb féle rendeknek, minden valaki fegyverfogható, viritim, capitatum készen legyen, ha szükség kívánja, insurgáljon; magunk ezalatt Kolosvár felé indulván, vigyázásban leszünk, és második parancsolatunk valamikor érkezik, ott lehessen minden okvetetlen, valahol az szükség kívánja. Az külső segítségeket az mi illeti: az két oláh vajda, császár ő hatalmassága parancsolatjából és velünk való confoederatio-jokból, oly készen vagynak mint az magunk fizetett hadunk — ott is lesznek, valahol az szükség kívánja; kiket a császár ő felségével való végzésünk szerint, nem sollicitáltunk eddig üdő előtt, azonképpen sem török, sem tatár hadakat. De ha ezeknek az indulatoknak a csendesedését nem értjük és ellenséges igyekezeteket tapasztaljuk, kétség nélkül azok segítségével sem fogyatkozunk meg, kiről való parancsolatok régen kezünknel is vagynak; de azokat úgy és oly úton akarjuk hordoztatni — ha kívántatik, kitől Isten oltalmazzon — hogy afféle idegen hadak és segítséggel ez mi szegény hazánkat, országunkat elkerüljék és oly helyein mutassák

segítségüket, a hol nekünk könnyebbségünkre és megmaradásunkra legyen. Secus sub poena superius praedeclarata non facturi.

Datum in civitate nostra Alba Julia, die 18 mensis januarii, anno Domini 1615.

GABRIEL BETHLEN m. p.

(A *Jakab János ügyvéd* birtokában volt eredetiből közölte gr. *Mikó Imre: Erdélyi történelmi adatok. I. köt. 273 — 275. 1)*

788.

Bethlen Gábor fejedelem rendelete Udvarhely-szék közönségének, hogy Udvarhely városától székbeli adót ne követeljen, mert mint kiváltságolt városra külön vették az adó. Kelt Gyulafehérvárt, 1615. jun. 2.

Gabriel Bethlen Dei gratia Princeps Transsylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Generosis, Egregys et Nobilibus Capitaneo, uice Capitaneo, Judici, vice Judicibus Regys, nec non Perceptorum Contributionum Nostrarum *Sedis Siculicalis Vduarhely*, eorumque vices gerentibus, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis. Cunctis etiam alijs quorum interest seu intererit praesentes uisuris, nobis dilectis Salutem et fauorem nostrum. *Udvarhely* széki hiveink egész városul közönségesképpen adják értésünkre könyörgések által, hogy noha régi fejedelmek idejétől fogva mint egyéb városokra, mivel az ő városok is priuilegiatum oppidum, rájuk külön vetettek mindenkor adót; mindazáltal kegyelmetek az szék adóját is ő rajtok egyenlőképpen akarná exigálni, és ez okon háborgatta volna is. Az dolog így lévén, minthogy a közönséges igazság is azt nem szenved, hogy két uton adjanak adót, hagyjuk és serio parancsoljuk kegyelmeteknek, ez levelünk látván, ennek utánna a megnevezett udvarhelyieken az szék adóját ne exigálja és azokat ne is háborgassa, mivel ő nekik külön kell adót adniok. Secus non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Ciuitate nostra Albae Julia die secunda mensis Junij. Anno Dominj Millesimo Sexcentesimo Decimo quinto.

GABRIEL BETHLEN mp. (P. H.) GASPAR BEÓLEÓNY Secret. mp.

(Eredetije papiron, *Udvarhely város levéltárában.*)

789.

Bethlen Gábor fejedelem útlevele Mihnie Radul havaseli vajdához küldött követe Domokos Ferencz részére. Kelt Kolozsvárt 1616. július 14.

Gabriel Bethlen Dei gratia Princeps Transsilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris vniuersis et singulis cuiuscunque status, conditionis, ordinis, honoris, dignitatis et praeminentiae hominibus, ubiuis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes nostras uisuris, nobis dilectis. Salutem et fauorem nostrum. Praesentium exhibitorem fidelem nostrum *Franciscum Domokos* celeri cursu expeditimus ad Illustrissimum dominum Radulium Mihnie Regni Transalpine Vayuodam. Ideo uobis harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus uisis praesentibus eundem ubique tam eundo, quam redeundo, pacifice et citra quodlibet impedimentum dimittere, ac per uestros dimitti facere, imo eidem de equo, uictuali, alysque ad iter necessarijs, prospicere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Ciuitate nostra Coloswar die decima quarta Mensis Julij Anno Dominij Millesimo Sexcentesimo Decimo Sexto.

GABRIEL BETHLEN m. p.

(P. H.)

(Eredetije a *Damokos család levéltárában. Faso. II. 53.*)

790.

Bethlen Gábor Rákos és Várfalva, Aranyos-széki falvaknak évenként két országos vásár és vasárnapként heti vásár tartására jogot ad. Kelt Gyulafehérvárt 1618. ápril 25.

Nos Gabriel Bethlen Dei gratia Princeps Transylvaniae partium Regni Hungariae dominus et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus Tenore praesentium significantes quibus expedit Vniuersis. Quod nos cum ad nonnullorum fidelium Dominorum Consiliariorum nostrorum singularem nobis pro parte fidelium nostrorum Egregiorum Nobilium et Agilium, Primorum, Potiorum, Primpillorum, peditum pixidariorum, ac Vniuersorum Incolarum et Inhabitorum *possessionum Bakos et Varffalua in Sede Siculicali Aranas*

existentium residentium factam intercessionem, Tum vero usibus emolumentis et vtilitati Regni ac Incolarum dictarum possessionum Rakos et Varffalua prospicere Uolentes quas et numero incolarum auctas, et alijs commoditatibus, quae inde ad alios, potissimum negotiatores et mercaturam exercentes promanare possunt praeditas esse intelligamus: Ad easdem possessiones Nundinas liberas seu fora annualia libera, singulis diebus beati Georgy Martiris, item alys festiuitatibus diui Demetrý similiter Martyris immediate venturis omni anno, Item forum hebdomadale singulis diebus Dominicis in qualibet hebdomada sub ysdem libertatibus et praerogatiuis, quibus Nundinae seu fora annualia et hebdomadalia libera aliarum Ciuitatum, Oppidorum Villarum et possessionum, celebrantur, perpetuo celebranda annuendum duximus et concedendum, absque tamen praeiudicio Nundinarum fororumque annualium scilicet et hebdomadaliu aliorum quorumuis locorum, Imo annuimus et concedimus praesentium per vigorem. Quocirca Uos Vniuersos et singulos Mercatores, Institores, Negociatores et alios forenses et Uiatores homines quoslibet praesentium serie affidamus Certificamus et assecuramus, quatenus ad praescriptas Nundinas, seu fora annualia et hebdomadalia libera per Nos memoratis possessionibus Rakos, et Varffalua perpetuo celebrari modo praemisso commissa et concessa, Cum omnibus mercimonys rebusque et bonis quibuslibet Uendibilibus et mercimonialibus, libere, secure. et sine omni pauore et formidine Veniatis, properetis, et accedatis, peractisque inibi Negociationibus Vestris ad propria uel alia quae malueritis loca redeatis, Saluis semper rebus bonis atque personis vestris sub nostra protectione et tutela speciali permanentibus, Et haec volumus per fora et alia loca publica vbi necesse fuerit proclamari facere. Presentes vero quas authentico sigillo nostro communiri fecimus post earum lecturam semper vbique reddi uolumus exhibenti. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia Vigesima quinta mensis Aprilis Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Decimo octauo.

G. BETHLEN m. p.

(P. H.)

SIMON PECHÝ Cancellarius m. p.

CASPAR BEÓLEÓNÝ Secretarius m. p.

(Eredetiye az *Alsó-Rákosi Borbély család levelei közt, Borbély Sámuel tanárnál Tordán.*)

791.

Aranyos-széki Rákoson és Várfalván lakó nemes személyek kötelezvénye Pattkó János fejedelmi kancelláriai jegyző részére, a vásárjogról kiállított levélért járó 13 forintról; azonfelül tíz aratót és hat kapást ígért a falu neki. Kelt Rákoson 1618. máj. 5.

Mű *Aranias* zekben *Rakoson* lako Lazloffy Peter, Chyppkey Mihaly es Babos Gergelj, Pálffy Andras, Nagy Fodor Istwan, *Varffalwan* lako Nemes zemelyek, es Gado Gergeli Varffalwi Biro, Adgyuk emlekezetre mindeneknek az kiknek illik, hogy ada ki Pattko Janos Vram Vrunck eo Nagysaga Nagyobbik Cancellariajan lako eskwt Notarius es Scriba egy Nundinalis Lewelet, kett sokadalomra sonalot, minden esztendeoben, es minden heti Vasarnapi Uasarra szolot, R. f. 13 den. Mely Lewélért miuelhogi az Rakosi es Varffalui Vraym mostan kész pénzt nem adhatanak, leonek kezesek ez Jeoweo Zent Janos napjara, hofi Pattko Vramnak az f. 13 den. kész penzül fogiattkozás nelkwl meg adgiak, az Rakosi es Varffalui Vraj, Mellyet ha nem praestalanak, az mi marhaynkbol omnibus Juris remedys exclusis satisfactiot vehessen, Pattko Janos Vram, ez mellet igere az ket falu Tiz Aratott es hat kapást, eo kegielmenek, Kiket igérének eo kegielmenek annak Ideje koran el bochatani, Mely dolognak emlekezetire es bizonisagara attuk ez mi lewelwnk pechietunkel megh ereositwe. Datum in Rakos die 5. May 1618.

Idem qui supra.

(P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.)

(Eredetije az *Alsó-Rákosi Borbély család levelei közt, Borbély Sámuel tanárnál Tordán.*)

792.

A csík-szentmiklósi egyházmegye bírái Petki Farkasnénak a templomban való álló-helyhez és székhöz való jogát, a Bene nemzetség jogának alapján, megítélik. Kelt Csík-Szentmiklóson, 1618. június 6.

Nos Franciscus Boros, Emericus Mihali de Szépviz, Martinus Gurzo de Zent Miklos, Franciscus Litterati de Borsova Judices Parochiae Zent Miklosiensis, Generosis, Egregys, Nobilibus alysque omnibus quibus incumbit, salutem etc.

Adjuk emlékezetre mindeneknek, hogy Donát Lászlóné asszonyom, és Fejér Máté uram vacsárcsiak, és Petki Farkasné asszonyom ¹⁾ csicsói között volt citatio, az szentmiklosi templomban való állóhely és székek végett. Ez 1618. 6. Juni proclamálá Donát Lászlóné asszonyom és Fejér Máté uram Petki Farkasné asszonyomat, azt proponálván az A. (Actrix), úgymint Donát Lászlóné asszony és Fejér Máté uram, hogy Petki asszonyomnak semmi köze nincs az álló székhöz. I. (In causam attracta) subjungit, ugy vagyon, hogy magamnak nincsen részem benne, de az két álló helynek egyik az Bene gyükerire való, és arra keresem. Az A. azt mondá, hogy semmi közöd nincs hozzá, mert nekem őstől maradt mind az két álló hely. Igy az törvény mind az két felet bizonyásra bocsáttá, és mikor az bizonyások bejöttek volna juxta suam propo(sitionem) mind az két félnek bizonyása vallásából manifešte constála, hogy 7 ember egy n(yo)m(o)n azt felelék, hogy mind az két fél egyaránt állottak benne, de egyiknek sem tudják, ha őstől maradtá, vagy nem. Ugyan köz bizonyok kettő azt feleli: hogy egyik álló hely a Fejér gyükerére való, az másik az Benőjére. Azért az törvény azt ítlé, hogy a mellé Bene Antal eskedjék meg, hogy az Benék gyükerére őstől maradt álló hely, kit Bene Antal eligazitta, megesküék, az A. is rábocsátá, hittel is meghallá, azért az törvény megítlé mind az statusban és mind az asszonép álló helyben való részit az Benékre Petkiné asszonyomnak, Nosque semper fide nostra mediante sigillisque nostris confirmavimus.

(Eredetije a királyhalmi gróf Petki-család Maros-Vásárhelyt lévő levéltárában.)

793.

Bocskai Miklós Torda vármegyében fekvő Kakucs nevű oláh falucs-káját Szabó Miklós és Szabó Dávid Maros-Vásárhelyt lakó nemesek gondviselése alá adja ideiglen, bizonyos feltételek mellett. Kelt Kolozsvárt. 1618. decz. 8.

Én Szabó Miklós Marosvásárhelyi, most az Nagyságos és Te-kintetes Bocskói Miklós szolgálja, és Szabó Dávid ugyan Maros-vásárhelyen lako nemes ember. Adjuk emlekezetre mindeneknek

¹⁾ Ez Lázár Erzsébet volt.

mostaniaknak és következőknek ez mi jelen lévő pecsétos levelünknek rendiben. Hogy az felől megirt Nagyságos Bocskói Miklós urunknak az minemő falucskája itt benn Erdélyben most vagyon in Comitatu Thordensi, Kakucz¹⁾ nevő oláh falu, hagyta és engedte vsque beneplacitum bizonyos okokért ideig mi kezünknel, gondviselésnek okáért, ilyen conditiókkal és móddal. Hogy valamikor mi kezüinktül, úgy mint csak ideiglen lévő gondviselőktül, mi ö Nagyságának levelét, bizonyos emberét, magának, maradékának látván, az hova ö Nagysága és maradéka parancsolják, kezünkből mindjára ki bocsátjuk és oda adjuk. Ez mellé hogy az mikor az országnak oly expeditiójára taxát vagy egyéb azokra rendeltetett dolgot imponálna az vármegye, ö kegyelme Szabó Dávid uram oltalomnak okáért és kárnak eltávoztatásáért jó gondviseléssel legyen felöllök. Minthogy pedig értvén és tudván fogyatkozott állapotjokat, ez egy mostani 1618. esztendőbeli minden köztök és rajtok lévő adójokért ö Nagyságának szolgáltassanak az gondviselő kezében tizenöt nestet, melyet ad vltimam January beszolgáltassák, az gondviselésért pedig Szabó Dávid uramnak illendőképpen, hogy magok se fogyatkozzanak meg, kaszálással, aratással, fa hordással tartozzanak. Datum ex Colosuar 8. die decembris Anno 1618.

SZABÓMIKLÓS

(P. H.)

SZABÓDÁVID

(P. H.)

(Eredetije az erd. Múzeumban. Vida Károly adományából.)

794.

Bethlen Gábor fejedelem Udvarhely városát felszabadítja a szék tiszteinek, városukba időzésük alatt, ellátása alól, ezután csupán a főkapitánynak tartozván egy napig ellátást adni. Kelt Gyulafehérvárt, 1619. jul. 13.

Gabriel Dei gratia Transsylvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Magnifico domino, Generosis item Egregys et Nobilibus Capitaneo Vice Capitaneis, Judici Vice Judicibusque Regys Sedis Siculicalis

¹⁾ Kakucs falu Görgény környékén Maros-Torda vármegyében.

Vduarheli, eorumque vices gerentibus, modernis et futuris quoque pro tempore constituendis; Cunctis etiam alijs quorum interest, aut intererit, praesentes nostras visuris, Salutem et gratiam nostram. Mivel veszszük eszünkben Udvarhely székből *Udvarhely* nevű városunkbeliek mennyi sok szolgálattal, adózással és postálkodással opprimálatnak naponkint, hogy nagyobb fogyatkozás és szegénység reájok ne következzen, mellettünk lévő tanácsinknak törekedésére, kegyelmességünkben megengedtük, hogy az főkapitán és egyéb tisztetek, akármi dologért városokban megyen, senkinek gazdálkodni és éleket adni ne tartozzanak, hanem csak az egy főkapitán, annak is csak egy nap, az több napokon maga költségén éljen. Az több rendbeli tisztetek pedig minden időben és minden napokon az városon csak az magok költségeken éljenek. Hagyjuk azért és parancsoljuk, ez megnevezett Udvarhely városbeli híveinket ez nekik engedett annuentiánkban mind most s mind pedig successiuis semper temporibus megtartsa és megoltalmazza, ez ellen Őket megháborgatni, avagy ez okon megkárosítani semmiképpen ne engedje. Secus nulla ratione facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia die decima Tertia Mensis Julij. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Decimo nono.

G. PRINCEPS m. p.

(P. H.)

CASPAR BEÓLEÓNÝ Secretarius m. p.

(Eredetije *Udvarhely város levéltárában.*)

795.

Bethlen Gábor fejedelem rendelete Udvarhely-székből, hogy az Udvarhely városában éldegélő ál-nemeseket s a városban tartózkodó jobbágyokat a városi közterhek viselésére kényszerítse. Kelt Gyulafehérvárt, 1619. július 13.

Gabriel Dei gratia Transylvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Magnifico, Generosis Egregijs Nobilibus Agilibus Capitaneo Judicibusque Regijs Sedis Siculicalis *Vduarheli*, modernis et futuris quoque pro tempore constituendis, eorumque viceces gerentibus, Cunctis etiam

alys quorum interest, aut intererit, praesentes nostras visuris Salu-tem et gratiam nostram. Adják értésünkre, Udvarhely székben *Udvarhely* nevű városunkban volnának sokan olyak, kik nemeseknek mondván magokat, az város közzé semmiben szolgálni nem akarnának. Ez alatt több nemességgel együtt, annak ideje s szüksége korán, az mikor kívántatott, avagy kívántatnék, egyenlő terhet és szolgálatot nem akarnának viselni, hanem csak közönséges szolgálat nélkül és haszon nélkül akarnák idejeiket mulatni és az városban köztek lakni. Volnának pedig némelyek olyak is, kik másunnan jobbágságból szármozván közikben, egynéhányokat az földes urok töllek meg kért, kiket az városbeliek meg igérvén, az urok onnan el nem viszi, hanem az városon tartván az város közzé sem engedi szolgálni. Mely illetlen és mód nélkül való dolgoknak akarván eleit venni, hadjuk és parancsoljuk, ez levelünk látva, afféléket, kik ott Udvarhelt nemességnek színe alatt akarják az városbeliek közzé való szolgálattól magokat menteni, más felől pedig az nemességgel együtt hadi expeditiókban sem szolgálnak, mindjárast astringálja és kötelezze az város bírája botja és birtoka alá, ugy hogy mind most s mind pedig successiuis semper temporibus mindenekben az városbeliekkel egyiránt való terhet viseljenek, mind szolgálat, adózás és egyéb szedővevő dolgából. Az felkért és meg ígért jobbágyokat is pedig, kiket el nem akarnak az várasról vinni, miglen ott laknak, addiglan az városbeliekkel egyiránt való tereh viselésre erőltesse, és semmiféle dologból az város közzé való szolgálatból, adózásból immunisok ne legyenek, szabadságot adván az város bírójának, polgárral együtt, mind az két rendbelieken az megirt dolgokban, tereh viselésekben való executiókra. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia die decima tertia Mensis Julij, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Decimo Nono.

G. PRINCEPS m. p.

(P. H.)

CASPAR BEŐLEŐNŸ Secretarius m. p.

(Eredetije papiron *Udvarhely város levéltárában.*)

Bethlen Gábor fejedelem, tekintve néhai Siményfalvi Székely Mózes hadi és honfiai érdemeit, árván született egyetlen fiának, ifjabb Székely Mózesnek, s előbb fi- azután pedig leányági maradékainak is adományozza Maros-Ujvár várát a hasonló nevű mezővárossal, Miklóslaka, Cserged, Oláh-Besenyő és Muzsina helységekkel s a Henningfalván, Csongoron és Bagón lévő részjóságokkal Fejérvármegyében s a Tordavármegyei Felső- és Alsó-Lupsa falukkal együtt, melyek mind Szilvási Cseszeliczki Boldizsár és neje Osztopáni Pernyeszi Erzsébet hűtlensége folytán szállottak a kincstárra, továbbá a Nagy-Megyeri Keresztesi Páltól mint hűtelen lippai várkapitánytól elfoglalt részjóságot Szentkirályon Fejérvármegyében, valamint Aranyosszéken Hidason, Csákón, Örményesen, Mohácson és Dombrón, mindazon fejedelmi jobbágyságok részint puskás gyalogok, részint szabados székelyek és oláhok részjóságait, a kik törvény és régi szokás szerint az országos hadjáratokban személyesen tartoztak volna megjelenni, de 1617-ben a moldovai táborozás alkalmával a hadjáratról elmaradtak és így szabadságukat elvesztették; nemkülönben ugyanezen helységekben mindazon nemes urak jobbágyságait, kik ugyanazon hadjáratra jobbágyaik számához képest bizonyos számú lovasokkal tartoztak volna kiállani, de kevesebbel jelentek meg és ezért jobbágyaikat elvesztették. Kelt Beszterczében, 1620. jun. 24.

Nos Gabriel Dei Gratia Regnorum Hungariae Transsilvaniaeque Princeps, et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus etc. Quod nos optime gnari, eo loci pietatem esse constitutam, ut praesentis et futurae vitae commoda sibi infallibiter habeat permissa, utilisque sit ad omnia, ac in angustiis adflictorum solamen unicum Nec enim dolores tantum ex minus prospero bonorum temporalium successu spe eos in melius reducendi reddit pie factorum operum memoria leviores, sed et omnia praesentis vitae adversa et infortunia spe futurae felicitatis dat esse facilia, imo grata, quod novit Deum, cujus verba ipsissima est veritas et perpetuo sibi constans justitia, ex immensa saltem bonitate et clemencia sua operibus piis indubiam promississe vitae sequentis mercedem. Cum igitur non promovisse duntaxat et adjuvisse Eos, qui majorum suorum obscuritatem propriis virtutibus splendori esse contenderent, sed ex claris etiam ortos parentibus, et fortunae variantis temporumque mutabilium injuria nonnihil depressos sublevare, adminiculis quibuscumque ingenitam virtutem sustentare opus sit maxime pium, quod

et merita majorum in Patriam, et ejus Principibus impensa fidelitatis officia videantur eo facto posteris compensata, et virtutum aviticarum incentiva eisdem subministrata. Nos quoque ex eo, quo semper ante et alios omnes afficimur pietatis studio, in hoc maxime Principalis dignitatis fastigio, a tempore, quo in illum divino favore sumus evecti, et constituti, nihil nobis praetermittendum esse censumus, quod ad meritorum alicujus in Patriam et virtutes in aliis augendas facere videbatur. Ob hoc, grata quoque recolentes memoria virtutes propemodum admirandas, servitia laudatissima et amorum Patriae sincerum, Illustris et Magnifici quondam *Moÿsis Székely Senioris de Siményfalva*, quae ipsae in periculissimis Reipublicae Transilvanicae temporibus, summo communis ejusdem boni studio, multifariam cum vitae etiam rerumque omnium dispendio exhibuit, labores et munia non ducis duntaxat, sed militis strenui, qui rebus ob patriae defensionem gerendis ita praeesset, ut Omnibus interfuisse reperiretur, laudabiliter suscepit, exercitus summa cum prudentia et felicibus quandoque successibus ductavit, propriosque usus publicae commoditati magno et forti animo postponens, Eum se genti suae semper exhibuit, ut juratus hostium patriae hostis, publicaeque ejus libertatis acerrimus assertor merito dici omni tempore possit. Compatientes etiam orbitati et extremae orphanitati *Moÿsis* similiter *Székely junioris*, unici tanti herois filii posthumi¹⁾, cui propter injurias praeteritorum temporum tantum abest, ut bona paternis acquisita laboribus haereditario jure apprehendere licuisset, quin aviticis simul et acquisitis bonis iis modis rationibusque destitutus sit et privatus, ut spes aliquando ea recuperandi et rehabendi vix parva aut nulla affulgeat, Ne igitur posteritas tam clarae personae de sua republica praeclearissime merita in ea Patria, quam Parens virtute sua coluit, nutantem forti animo fulcivit, pressam magnanimitate erexit, bonis a Patre adeptis privatus destitutusque non secus ac exul aliquis et extorris reperiatur. Cum et alias diffiteri nolumus, per lineam maternam sanguinis etiam necessitudine nos in ipsius curam commiserationemque noveri²⁾,

¹⁾ Ez adatból bizonyos, hogy ifj. Székely Mózes, atyja a fejedelem halála után született, ki Brassónál 1603. július 17-dikén esett el.

²⁾ Az ifjú Székely Mózes anyja Kornis Farkas leánya Kornis Anna, ennek anyja pedig Bethlen Krisztina volt.

eumque ad fortitudinis et virtutum paternarum aemulationem incitare velle, totale igitur et integrum Castrum nostrum *Maros Ujvár* nuncupatum, cum totalibus et integris Oppido itidem *Maros Ujvár* Castro subjacente, et possessionibus *Mikloslaka*. *Chiergöd*, *Oláhbesenió*, *Musina*, totalibus etiam ac integris portionibus possessionariis in possessionibus *Henningfalva*, *Cziongva*, *Bagó*, omnino in Albensi Transsilvaniae, necnon totales et integras possessiones *Felső* et *Alsó Lupsa* in *Thordeusi Comitatus* existentes habitas, quae alias *Generosorum Balthasaris Czeczeliczky de Szilvas*, ac *Elisabethae Pernieszsi de Osztopán* consortis ejusdem praefuerant, sed ex eo, quod superioribus elapsis annis, cum videlicet *Magnificus Comes Georgius Drugeth de Homonna* funestam *Reipublicae* et hostilem in nos *Regnumque Transsilvaniae* moliretur expeditionem, idem *Balthasar Chezeliczky*, cui ex officio *Consiliarius* nostri patriarum rerum promotio maxime incubisset, immemor et negligens fidei, cujus firmissimo sacramento Nobis, tamquam publico et unanimitate Statuum et Ordinum Regni nostri *Transsilvaniae Partiumque Hungariae* eidem adnexarum voto, liberrimisque suffragiis electo, legitimo et naturali suo Principi obstrictus tenebatur, contra nos dignitatemque nostram, ac contra publicam Regni tranquillitatem clandestina cum aemulis atque hostibus nostris, una cum praefata *Elisabetha Pernieszsi* consorte sua inivisset consilia, et quaedam nefaria fuisset machinatus; ob quod tamquam in flagrante crimine deprehensi, posteaquam per nos detenti et arestati fuissent, antea quam juxta contenta *Decreti in Generali congregatione Dominorum Regnicolarum trium nationum Regni nostri Transsilvaniae*, ac partium *Hungariae* eidem ditioni *Transsilvaniae* subjectarum in *Civitatem Segesvár*, ad diem nonum *Mensis Octobris Anni Millesimi Sexcentissimi Decimi Sexti* praeteriti indicta et celebrata juris ordine convincerentur, idem *Balthasar Cziczeliczky*, ac dicta consors sua stimulis conscientiae ad maturam poenitentiam impulsus, ad clementiam mansuetudinemque nostram sua sponte, libere, nemineque cogente confugientes, dictus *Balthasar Cziczeliczky* in praesentia *Fidelium nostrorum Magnificorum Generosorumque Dominorum Consiliariorum et Magistrorum nostrorum Prothonotariorum, et Juratorum Sedis nostrae Judiciariae Assessorum personaliter constitutus*, omnia sua dictaeque consortis suae delicta et excessus contra Nos,

dignitatem Regnumque nostrum, et contra fidelitatem ipsorum nobis debitam patratos, proprio suo eloquio fassus fuisset, ac per eosdem Dominos Consiliaros, Magistrosque nostros Prothonotarios, et Juratos Sedis Judiciariae Assessores gratiam et misericordiam nostram humillime implorasset, hocque modo juxta veterem et approbatam Regni nostri Transsilvaniae legem et consuetudinem, universa eorundem bona ad Nos, Fiscumque, et consequenter dispositionem et collationem nostram devoluta fuerant, et redacta, nihilominus Nos vitae et capiti, ac certae parti bonorum suorum praetactorum, ad demissam adnotatorum fidelium nostrorum supplicationem, ex innata clementia nostra gratiam et misericordiam ea conditione fecimus, ut praedicta Castrum et Oppidum Maros-Ujvár, possessiones item et portiones possessionariae, superius specificatae liberae nostrae oblationi et dispositioni subjacerent, sicut a nobis toto ab eo tempore legitime tenta sunt et possessa. Totalem item et integram unam portionem possessionariam in possessione Szentkirály in Comitatu Albensi Transilvaniae praedicto existentem habitam, quae alias Generosi Pauli *Keresztesi de Nagy-Megier* praefuisset, sed ex eo, quod ipso in officio Capitaneatus Arcis et praesidii Lippensis, ad quod tunc firmissimo juramenti sacramento obstrictus fuerat, minime satisfecerit, in Nos, Fiscumque, consequenter collationem et dispositionem nostram devoluta est, et condescensa, Necnon etiam totales et integras portiones possessionarias in possessionibus *Hidas, Cziako, Eormenies, Mohács et Dombro in Sede Sicnlicali Aranyos* exestentibus habitas, in quibus quidem degentes Coloni seu jobagiones nostri, partim Agiles et pedites pixidarii, partim libertini Siculi et Valachi, qui in publicis Regni expeditionibus bellicis, in propriis ipsorum personis, secundum jura et antiquitus receptam consuetudinem interesse debuissent, partim vero jobagiones nonnullorum Egregiorum et Nobilium contra publica mandata nostra et edicta terriculamentis quibusdam, vel etiam illectamentis, et aliis modis non legitimis e publico Regni servitio et libertate jobagiones facti, et privato eorum servitio fuerant mancipati, et ii postmodum pro quantitate talium bonorum et numero jobagionum, secundum publicam Dominorum Regnicolarum Statuumque et Ordinum Regni nostri Transilvaniae constitutionem, limitato cum apparatu et determinatis numero tot vel tot secum equitibus bello interesse debuerant,

praefuissent, sed ex eo, quod cum Anno Millesimo Sexcentesimo decimo septimo jam elapso, pro publica securitate et tranquillitate Regni stabilienda universalem cum omnibus Dominis Magnatibus, Nobilibus et Siculis nostris libertatis praerogativa gaudentibus in Regnum Moldaviae expeditionem suscipere debueramus, edictoque nostro sub amissione capitibus, bonorum et libertatis in illam omnes et singuli venire jussi fuissent, iidem, tam dicti Agiles pedites pixedarii, et libertini Siculi et Valachi, neglecto ejusmodi mandato et serio edicto nostro, ab expeditione sese absentare praesumentes libertatem amisissent omnem, quam vero illorum, quibus ex supradicto publico Regni decreto majori cum apparatu veniendum fuisset, tot quot debuerant secum Equites ducere neglexissent, jobagiones ad nos legitime et justo modo devoluti et condescensi nostrae etiamnum subjacerent collationi et dispositioni, totum et omne jus nostram Regium, si quod in praedicto Castro, possessionibusque et portionibus possessionariis praefatis etiam aliter qualitercumque existeret et haberetur, aut eadem et idem nostram ex quibuscumque causis, viis, modis, rationibus concernerent collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus etc. (a *szokott stílus szerint*) memorato Moysi Székely ipsiusque haeredibus et posteritatibus, primum quidem masculini sexus, illis vero deficientibus, vel forte non existentibus, etiam foeminei sexus, universis gratiose dedimus, donavimus et contulimus etc. (a *szokott stílus szerint*) Datum in Libera ac Regia Montana Civitate Novizoliensi, die vigesima quarta Mensis Junij, Anno Domini 1620.

(Ötvös Ágoston másolataiból, az erd. Múzeumban, Fancsali Dániel másolata után a gy.-fejevári országos levéltárból. *Liber Regius X. 176. 1.*)

797.

II. Ferdinánd király, hivatkozva a II. Mátyás király és Erdély között Nagyszombatban kötött egyezsége s az 1613-iki erdélyi országgyűlési végzésekre, felhívja a székelyeket, hogy iránta, mint Magyarország királya iránt hűségesek legyenek, segítyt ellene ne adjanak, sőt az ellenkező törekvésekkel szálljanak szembe. Kelt Bécsben, 1620. jul. 27.

Ferdinandus Secundus, Dei gratia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. Rex.

Egregy, Nobiles, Agiles, ac Prouidi, nobis sincere dilecti. Recenti memoria tenere vos non dubitamus, quam arcta foedera, inter Sacratissimum quondam Romanorum Imperatorem, Regemque Matthiam, dominum, patrum, et praedecessorem nostrum colendissimum, felicitis memoriae, vniuersosque Status Transyluaniae, inita fuerint, duplicata namque tractatione Tyrnauiiae celebrata, sigillis, et subscriptionibus vestris sancte, solenniterque roborata, ac fidel Christianae vinculo, quo nihil maius, aut sacratius est, obsignata, non solum Reges Hungariae, et Augustissimam domum Austriacam, prouinciasque ad eam spectantes, ab omni hostili impetitioni uestra liberos, ac securos semper futuros, inuiolabiliter promisistis, verum etiam eodem arctissimo obligaminis vinculo conclusum fuit, ut uestra ope, viribus, et auxiliys, quotiescunque opus esset, nobis contra omnes, et quosuis hostes subueniretis, suppetiasque fidas terretis. Praeterea, publicis quoque Transyluaniae statutis, Anno millesimo, sexcentesimo, decimo tertio, conclusis, et in publicum editis, inter ea, quae Princeps Transyluaniae, tempore suae inaugurationis iureiurando promittere solet; illud secundo loco decretum fuit, quod Princeps Transyluaniae cum Imperatore Romanorum pacem sollicitate conseruabit.

Quae cum ita sint, nihilominus, Anno proxime praeterlapso, non obstantibus tam sanctis foederum coniunctionibus, armatae uestrae copiae Regnum nostrum Hungariae inuaserunt, illudque vastitate et innumeris bellorum incommodis affligerunt. Accedit, quod ne nunc quidem militares copiae ex Transyluania prodire cessant, quibus Regna, prouinciaeque nostrae absque omni iusta causa impugnentur. Quocirca initi foederis, et sanctae promissionis uestrae memoriam hisce literis nostris reficere volumus, vosque simul benigne monere, ut fidem publico, et authentico scripto praedecessori uostro, et nobis, tanquam legitimo Regi Hungariae datam, modis omnibus illaesam, saluam, et incolumem obseruare studeatis, et per hoc, nec militem, nec ulla alia auxilia imposterum contra nos, ac Regnum nostrum Hungariae, aliasque nostras prouincias cuiquam detis. Quin potius pacis publicae, ac sancte stabiliti foederis violatoribus, iuxta obligationem uestram, modis omnibus vos opponatis, eorumque conatus perniciosos impedire non omittatis. Quae omnia eo libentius, et constantius facturos confidimus, quo

magis id communis iustitia, publicum patriae bonum, et uniuscuius-que vestrum utilitas suadent atque desiderant.

Et hac vestra fide, integritateque cognitis, gratiam nostram Caesaream, et Regiam erga vos plurimum augebitis; sin vero, quod minime speramus, fidei interpositae, et promissionum soleniter factarum obliti, secus aliquid feceritis, nos quidem non dubitamus, Deum violatorum foederum vindicem, qui perfidiae scelera iusto iudicio punire solet (licet interdum differt, non tamen negligit) in vos grauiter animaduersurum. Quod ne sera cum poenitentia vestra eueniat, optamus, vosque idcirco hortamur, ut clementi, ac paternae nostrae requisitioni uos accomodare studeatis. Nam neque nobis desunt vires, et media, quibus, Deo opitulante, iustam nostram causam nostraque Regna, prouincias, et fideles subditos defendamus. In reliquo omnibus vobis gratia nostra Caesarea, et Regia optime propensi sumus, beneque consultum volumus. Datum in Ciuitate nostra Vienna, die vigesima septima mensis Julij, Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo, Vigesimo.

FERDINANDUS m. p.

VALENTINUS LEEPES

Electus Archiepiscopus Colocensis mp.

Kivűl: Egregys, Nobilibus, Agilibus ac Prouidis, uniuersis Statibus *Siculorum*, in Transyluania constitutorum etc. Nobis syncerè dilectis.

(Eredetije Nagy-Ajtai Kovács István hagyatékában, a *kolozsvári unitarium collegium könyvtárában*.)

798.

Bethlen István Erdély helytartója, Udvarhely széknék meghagyja., hogy Udvarhely városát jogaikban tartsa meg. Kelt Gyulafehérvárt, 1620. augusztus 11.

Stephanus Bethlen de Iktár, Comitatum Hunyadiensis et Maramarosiensis Supremus ac perpetuus Comes, necnon Serenissimi Domini Domini Regnorum Hungariae Transsilvaniaeque Principis et Siculorum Comitum intimus Consiliarius, ac per Transsiluaniam Locumtenens. Vniuersis et singulis Magnificis, Generosis, Egregys ac

Nobilibus Capitaneo, Vice Capitaneo, Judici, Vice Judicibusque Regys *Sedis Siculicalis Uduarhelyi*, Dominis amicis obseruandis, Salutem et seruitorum paratam commendationem. Udvarhely székbén Udvarhely városában lévő bjrák, polgárok, esküitek, egész városúl találának meg panaszolkodások által, hogy az Urunk ő felsége parancsolatja ellene házat vennének és ellenek ott lakván, semminémű tereh viselésben segítséggel nem volnának, az mely nekik felette fájdalmas volna, holott pedig erről Urunktól ő felségétől patens mandatumok vagyon, Kegyelmeteket intem, sőt autoritate a sua serenitate attributa poroncsolom is serio, az Urunk ő felsége kegyelmes parancsolatjának continentíája szerint a megnevezett udvarhelyieket igazságokban és régi rendtartásokban mindenekben oltalmazza meg. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Albae Juliae die 11. Mensis Augusti Anno Domini 1620.

STEPHANUS BETHLEN m. p.

(P. H.)

GASPAR BEÖLEÖNY
Secretarius mp.

(Gr. Kemény Józsefnek Bécsben 1822-ben hiteles másolatról vett sajátkezü másolata után, ily című gyűjteményből: *Jos. Com. Kemény Collectanea diplom. hist. rerum Hung. et Trans. Tom. V., a magyar tud. Akadémia kéziratárában.*)

799.

Bethlen Gábor fejedelem elrendeli Kornis Ferencz Udvarhely-széki királybírónak Udvarhely vára zálogbirtokába való beiktatását s a váron tett építkezéseinek megbecslését. Kelt Kassán, 1621. máj. 16.

Gabriel Dei Gratia electus Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae etc. Rex, Princeps Transsilvaniae et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Generosis et Egregys Magistro Joanni Angyalos de Egrestew Protonotario, Thomae Borsos de Maros-Vasarhely et Joanni literato Vajai Sedis nostrae Judiciariae Assessoribus, nobis dilectis, Salutem et gratiam nostram. Nemzetes hívünk *Kornis Ferencz Udvarhely-széki királybíróknak*, megtekintvén mind magára és nemzetére nézve az hazában becsületes állapotját, és értvén az udvarhelyi várunknak megépítésére való jó inclinatióját, annak előviteliben mű is segíteni akarván kegyelmesen, azon várunk-

kat bizonyos summában és conditiók alatt neki inscribáltuk, ugy hogy a mit rajta épített vagy építene, azt jó lelkiismeretű, ahoz értő híveinkkel aestimaltatván, minthogy gratuitus és impetrált laborral is nem kicsiny részből hiszszük hogy leszen az épület, fele aestimatiója mindenkor az inscriptio summájához adjiciáltatván, tempore redemptionis persolvátnék. Hűségteket azért intjük, sőt hagyjuk és parancsoljuk, az megnevezett hivünket Kornis Ferenczet introducálván is a várba, a mit eddig épített, azt mindjárást, és ezután való építéseket annuatim mindenkor conscientiose megbecsülvén, arról való authenticus pecsétek és keze írása alatt való documentumát adja mind minekünk, mind az építtető parsnak. Quibus de reliquo gratia nostra Regia propensi manemus Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibanti restitutis. Datum in libera Civitate nostra Cassoviensi, die decima sexta Maÿ, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo vigesimo primo.

GABRIEL m. p.

(P.H.)

SIMON PÉCHY
Cancellarius.

(Az eredetiből, hollétének megjelölése nélkül, közölte gr. Mikó Imre Erd. tört. adatok I. köt. 275. 276. I)

800.

(Uzoni Béldi Kelemen Háromszék főkapitánya ?) jelentése Bethlen Gábor fejedelemhez a székelyek, főkép a háromszékiek állapotáról, a köztük lakó nemesség és azok jobbágysági üldözéséről s a szabad székelyek önönmagoknak jobbágygá kötéséről stb Kelet nélkül. (1622 körül.)

Ir felséged kegyelmes uram minden székekre, az többi között ide is énnem az felől, hogy az nemes rendtől az szabad székely háborgattatnék, és némellik szép szóval, némellik az hadakozasnak szine alatt fenytékkal jobbágyává akarná tenni őket, jószágokat elfoglalván, megis akarja őket felséged libertasokban tartani, mint az nemességet, ezeket senkinek meg nem engedvén, és parancsolja is felséged, hogy őket mindenek ellen megoltalmaznék és ne engednök se személyekbe se jószágokba őket megháborítani. Emlékezhetik arra felséged, mikor a szabad székelyek *Megyesen* megtalálák felségedet állapotjok felől, négy articulust ada fel-

séged ki nekik: az többi között azt is, hogy senki szabad székely el ne köthesse és adhassa magát, ha ki el adta volna is, felszabaduljon, és ha mikor szolgálatjok kívántatik, személyük szerint az hadba menjenek, ha ki pedig elnegligálná azt, szabadsága elvesztésük és jobbágygyá tétessék. Ezeket az articulusokat én minden székeken publicáltattam, nem is értettem hogy nemes ember őket háborítaná egy széken is, hanem őstől maradt saját jobbágyát akarná az nemesség birni köztök, de nem bírhatja, mert nem engedik, főképen *Három széken*. Mely dolgoknak igazgatására engemet felséged *Szuhay Gáspár* Urammal be is bocsátott vala ilyen informatioval, hogy az nemesség és a szabad székelység között valami limitatiót tennénk, hogy mindenik fél az övével contentus lévén tartanak határokba magokat, és ne üldöznék kergetnék egymást halálra mint azelőtt, és ugyan akkor is, meg is ölék *Béldi Ferenczet* az maga saját jószágáért csak kevésse az előtt, hogy felséged be jött vala ez országba. Mi az felséged instructiója szerint akaránk dolgunban *Szuhay* urammal procedálni, de akkor nem tehete, mert magunkat is csaknem megölének az *Három széken*, és azt mondák, hogy vagy jobbágya vagy nem jobbágya az nemes embernek valaki, de ők azt köztök lakni nem engedik, sőt az féle régi ősi jobbágy ha az urának akar szolgálni, mind levágják egy gyűlésbe őket, úgy hagyánk békét neki az igazgatásnak. És az felséged kiküldött székelyek registromába több vagyon két száznál oly jobbágy felírva, kiket erővel kényszerítettének vellunk oda irni, ki *Mátyás király* idejétől fogva nemzetsége szerint fiúról-fiúra jobbágy volt, és a szabad székelyek közti nem számlálták, levelet is egynéhányai hoztak elő az nemesek, kikbe régi fejedelmek idejébe megnyerték őket, és a szabad székelyek közzül hivotték, ilyeneket nem adának akkor is ki, sőt avval fenyegettenek *Szuhay* urammal együtt, hogy ha (kit Isten eltávoztasson) felségednek holta törtínik, mint (=mind) feleségestől gyermekestől levágják az nemességet, úgy mint ez e lélek jobbágy keresöket; maga (=noha) *Bedő Istvánnak* akkor is több jobbágya volt, most is én nálamnál több vagyon az székelyek között, ötöt nem bántották érette, noha többire szabad székely volt; *Kovácsi Mátét* sem bántják, noha szabad székely jobbágya vagyon: in summa, valaki minden latorságokba pártütésekbe nem consentiál véllek, csak annak nem szabad jobbágyot köztök

birni. Mi oka kegyelmes uram, hogy a szabad székelynek is jobbágya vagy? oly lófejet is találok, hogy nálamnál több jobbágya vagy székely, és nincs avagy *igen kevés vagy lófő, az ki magának jobbágyot nem szerzett*, és birta *Mihály vajda* idejétől fogva, törvénnyel is megoltalmazta. Az mostani szabad székelyből lőtt nemes pedig miért gyűlöli s miért vádolja felséged előtt az ő nemes ember gyermekét! azért, hogy annak jobbágyát és jószágát birja, és annak zsirjával hízódik, idegen lévén, az haerest kirekesztvén és halálra kergetvén jószágá mellől. Ha ez így nincsen, ne tisztemet vegye csak el felséged, hanem életemet, kit meg is mutogatok felségednek idő rá telve. Az ki azért azt adta felségednek eleiben, hogy a szabad székelyeket háborgatja az nemesség, nem jó kémje volt az jámbornak, mert még eddig hadba sem mentek, hogy a val ijegették volna őket. Egyébképpen sem engedtem én azt senkinek meg, hogy mód nélkül senki is őket háborgatta volna, hanem törvény szerint bezzeg perelnek vélek, kitől felséged is nem oltalmazhatja, mert az fejedelmek is alája vetve vadnak az törvénynek; felséged adta pedig az törvént is kezinkbe, kivel élünk, és republicánkat igazgatjuk; hát nem lehet a szabad székelynek Iniuriája, ha az tervin valamiben megsulyosítja. Az mint azért felséged kegyelmes uram írja, a szegin elfogyott, romlott és gyalázatra jutott nemesség nem könyörög egyébért felségednek, csak azon, hogy az mint a szabad székelyt conserválni akarja libertásába, őket is a szerint tartsa meg igasságokba; ha ki szabadult, és ő is az közönségesjőért ki adták kezekből donált jószágokat, kiknek vérhullásokért, jámbor szolgálatjokért, régi fejedelmek adták volt, az ő jobbágy és az ő jószág maradjon kezekben; hadd szolgálhasanak ő is felségednek az ő kicsinyekről; mely dolog ugyan nem lehet addig, valamig felséged utolsó dispositiót nem teszen az országban, melyhez tartsa most mindenik fél magát.

Az mostani panaszt azért felséged ne úgy értse, hogy az nemes rend erővel foglalja magának a szabad székelyt jobbágyúl, hanem így, hogy a *szabad székely erővel köté és köti magát jobbágyúl az nemes embernek*, főképpen az kinek valami kevés értéke vagy, két okért: egyikért azért, hogy most Lippára egy-néhány száz gyalogot irtam a szabad székelyek közzül, és azért addig örömetst jobbágy leszen, míg az had tart, az után megint

nemes vagy szabad székely léssen, ha az had elfogy; másikért azért, hogy az értékesít, lófejet, darabontot, kiválogattatta felséged közzülök, az maradékja oly szegin, hogy a szabad székely oly örömet megeszi az korpát és a zabot, mint más az éliet, az korpát is penig szükön kaphatja. Melyhez képest most hogy megindítám az Lippára rendelt gyalogot, és magam is gubernator uramnál ő Nagyságánál volnék Fejérváratt, száz gyalog érkezék Fejérvára, ki onnét virradtig mind elszökék. Az vádolásra azért felette serények, de a szolgálatra és hazánkra nézve közönséges jónk megtartásában felette restek avagy héjába valók; egy holnapig valo szolgálatra elő nem vethetem őket. Én azért kegyelmesuram minek előtte az felséged levele jutna hozzám, tizenegyet fogattam meg szabad székelyt, kiket lófejek földéről vonattam ki, némeliket el is bocsátottam kezességén, némelyeket most is fogva tartok, mert azt én bizonynyal merem affirmálni, hogy a szabad székely a szegénség miatt, főképen Maros és Udvarhelyszéken annyira jutott, hogy ha nem tartanék ellent benne és nem kergettetném, mind jobbágyúl adná magát, ha penig szolgálatjáért valaki nem táplálja, úgy is elbűdosik és pusztán hagyja örökségét Ezekből ha én bennem kétkedik felséged és nem hiteles, irjon ő magának Gubernator uramnak felőle czirkáltasson meg minden rendet, ha külömben találja felséged ismét iterálom bár felséged ne tisztemet, hanem életemet vegye el, az kit penig az az szemes ember megtapasztalt s megtalált jobban nálamnál és eleibe adta felségednek, hogy az nemes emberek jobbágygyá teszik erővel az szabad székelyeket, ha én vagyok és én vagy erőszakkal vagy hadtól való fenyítéssel tölteni jobbágygyá a szabad székelt, bátor felséged törvin nélkül minden jószágomat elvétesse mindjárast, ha mást talál fölséged bűnöst (de én nem tudok) büntesse felséged bűne szerint.

(Fogalmazvány a gyulafejevári káptalan levéltárában. Misc. Cista III fasc. 11. nro 4.)

801.

Bethlen Gábor fejedelem előterjesztése a beszterczei országgyűléshez a székelység ügyében s az erre hozott határozat. Kelt Beszterczén, 1622. oct. 8.

Nem differálhatjuk tovább a székely híveink között való nagy abusosoknak is némely részeit, hogy ne proponáljuk, mivel nyilván

való injuriáját és fogyatkozását szemeinkkel látjuk azokbul ő kegyelmeknek országul. Többi között azért ezt igen illetlennek, sőt az igazsággal ellenkezőnek látjuk teljességgel, hogy az egész székelységen való jobbágyság in genere (kik számmal a tiz ezeret meg fogják haladni) noha ez országban laknak ők is, és minden hasznát úgy veszik, mint egyik nemzet akármelyik: mindazáltal sem adót, sem dézmát nem adnak, hadba nem mennek, akármí szedés, terüh legyen a székelységen, a jobbágyság semmit affélébe nem ad, hanem egy szóval mindenféle terhet csak az kevés lófő, veres darabant, szabad székely supportál, hadba azok mennek, ha mit az ország szükségére, vagy egyébre magok között felvetnek, azok fizetik; melyből ilyen és nagy fogyatkozása vagyon az országnak, hogy a zászlók alól nagy része a jobbágyságra kötötte a székelységnek magát, látván azt, hogy sokkal könnyebb és jobb állapotja vagyon az jobbágnak közöttök hadakozásnak idején, hogysesem a szabados embereknek, mivel azok közül senkit semmi közönséges szükségre nem erőltetnek, hanem az urának, vagy inkább társának többire egy héten ha egy két nap dolgozót bocsát, azzal minden egyéb szolgálattól, fizetéstől megmarad. Ez az oka, hogy a zászlók üresek, és csak szegény Bocskai fejedelem idejétől fogva is közel hat ezer székely lőtt jobbágygyá, kiket a nemesek és csak nem régen jobbágyokból lett lófövek is úgy elhitegettenek, megmutogatván nekik, mely könnyen élhetnek a jobbágyságnak neve alatt; avagy sokan csak kölcsön vett kevés pénzért kötötték magokat el, azt fogadván az olyanoknak, hogy pénzeket valamikor megadhatják, azon túl kibocsátják kezekből. Más fogyatkozás és injuria ebben ez, hogy noha szinte úgy élük hazánknak földét ők is, hasznát-zsirját veszik, mindazáltal egy pénzzel sem segítik a két nemzetséget semmi szükségében. Mely abusus ő kegyelmeknek országul minemü nagy injuriájokra, és az igazságnak is ellene legyen, akárki megítélheti. Mely dolgot mikor eszünkbe vettünk volna, akarván tollálni, ennek-előtte két vagy harmadfél esztendővel, ezen dolgot az mi kedves öcsénk, Gubernator uram által midőn proponáltuk volna, úgy vagyon, hogy az egy portai adónak fizetésére ígértek a székely híveink, zászlónk alól magokat elkötött jobbágyoktól valamit fizetetni, de azt is oly sokféle kigondolt mesterséges circumscriptiókkal, ki ő kegyelmeknek is nem illett volna; melyet látván, hogy minden

terhet csak a hadakozó nép nyakába akarnak vetni, nem acceptáltunk, hanem azolta csak in suspenso tartottunk. Értvén annak-
okáért ő kegyelmek a székely híveink között való difficulásokat,
minekünk az tetszik, hogy ők is kövessék az igazságot, és ha már
nagy része az hadakozó népnek közöttök jobbágyságra adta magát
(kinek a szabadságot azért adták volt ő kegyelmeknek országul,
hogy az szükségnek idején, velünk együtt fegyverekkel szolgáljanak
hazánknak), mindazok, és in genere mindenféle jobbágyok rótassa-
nak kapu számra ő köztök is, kik ha esztendőben, országunk régi
szokása szerint, kétszeri adóba nem contribuálnak is, ottan csak
az egy porta adójának felvetésekor kapuszámtól fizessenek ők is
ugy, mint a két nemzetségben levő szegény község, ha egyéb hasz-
nokokat ő kegyelmeknek országul — ennyi ezer jobbágynek egyszeri
fizetésénél.*).

Ki ellen soha jó lelkiismerettel senki közülök nem szólhat
mert a békekességben való csendes nyugodalom nekik is csak olyan
jó és hasznos, mint minékünk.

Másikat ezt kívánjuk kegyelmesen, hogy valakik az jobbágy-
ságra magokat fizetésért kötik, azok közül magokat ha kik redi-
málni akarják, tartozzék az nemes vagy főember pénzét felvenni és
manumittálni, megelégedvén eddig való szolgálatjokkal, az olyanok-
nak pénzeket is megadván. Mely két dolog ha eligazodik az igazság
szerint, ez két jó jöhet ki belőle: Hogy ennekutána nem olyan
könnyen adja a roszsza magát a jobbágyságra; mert az olyakat
méltán rosznak mondhatjuk, az kik az hazánknak való szolgálat
elől magok szabadságát ultro leteszik és jobbágyokká lesznek örö-
mestebben, látván, a jobbágyságban sem élhet szinte olyan köny-
nyen, mint ők elgondolták volt, és így megszorodik a szolgáló
rend közöttük. Másik jó ez lehet, hogy mégis valami kevéssel segít-
hetik ő kegyelmeket a porta adójának megfizetésében.

Ezekre az ő felsége kegyelmes resolútiója ez : **)

*) Itt az eredetiben hézag volt e tétel értelmében.

**) Az itt következő végzés teszi némi módosítással az 1622: XIII
t.-cikket, a mely törvényczikkben kimondott elv később az Approbata Con-
stitutio szerkesztésekor annak törvényei közé is az V. R. 5. czim I. cikkébe
felvetetett, s a székely jobbágyság kérdésében századokig zsinórmértékül
szolgált.

Mivel az székely uraink atyáncfiai is közöttük való jobbágy-ságnak connumeratioját, ez országnak közönséges javára nézve, a portai adónak contributiójára megígérték, hogy a közöltök való egynéhány rendbeli jobbágyoknak discretioja egyszer pro rato et firmo decidáltassék, és kiket connumeráljanak közöttök és micsoda rendbeli jobbágyokat rójjanak meg, világosan constáljon: Végeztük országul, hogy az ős jobbágyok és egyéb rendbeliek megválasztassanak; melyből is, hogy valami confusio ne legyen, a kik közülök ős jobbágyoknak ítéltetnek, azok legyenek, a kik Mihály vajda békjövele előtt ős jobbágyoknak tartattanak. A kik pedig avagy Mihály vajda bekjövele előtt ős jobbágyoknak nem tartattanak, avagy Mihály vajda bekjövele után számláltattak ős jobbágyok közé, azok ős jobbágyoknak most is ne tartassanak az connumeratióban, hanem ezeken kívül in genere mindenféle jobbágyok connumeráltassanak és kapuszámra rótassanak.

Az kik pedig Mihály vajda bekjövele előtt ős jobbágyoknak tartattanak, azok most is ős jobbágyóságban tartassanak, és ne is connumeráltassanak az zsellérekkel együtt, de zsellérnek is csak azok tartassanak, az kiket az nemes ember csak az maga saját nemes ülésére szállított és telepített.

(Egykorú másolata, melyből gr. Mikó Imre az *Erdélyi Történelmi Adatok III. köt. 262—264. I. közölte*, n. Tunyogi József tanár gyűjteményében.)

802.

Bethlen Gábor fejedelem megerősíti a II. Lajos király által Sepsiszentgyörgy városa számára adott kiváltságokat, s azokat újbakkal többíti. Kelt Székely-Udvarhelyt, 1622. decz. 18.

Gabriel Dei gratia Sacri Romani Imperij et Transsylvaniae Princeps, Partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes, ac Opuliae Ratiboriaeque Dux. etc. Fidelibus nostris Generosis, Egregijs, Nobilibus, Agilibus *Clementi Beldi de Vzon* Supremo Capiteo, *Michaeli Daniel de Vargias* Judici, vice Judicibusque Regijs Item Vice Capiteanis et Juratis Sedis Judiciariae Trium Sedium Siculicalium *Sepsi Kezdi et Orbai* Assessoribus, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, eorumque vices geren-

tibus, cunctis etiam alijs, quorum interest vel intererit, praesentium notitiam habituris, Salutem et gratiam nostram. *Sepsi Szent György* városunkbeli bírák, polgárok és ott lakosok képében hozaték előnkben *Lajos* királynak bizonyos immunitásokról való privilegiuma per formam commissionis, melynek summája nyelvünkön így következik. *Elsőben* hogy *Szapolyai* János az akkori erdélyi vajda és az *Sepsi* széki tisztviselők régi rendtartásokban, törvényekben impetitorok ellen az városbélieket megoltalmazzák és abban megtartásák. *Másodszor* hogy magok között bírót és polgárt creálhassanak minden esztendőben, kik igazság szerént az bűnöst megbüntethessék, az igazat szabadíthassák, és valami az város szükségire kívántatik, azoktól a lakosoktól, az kik bírság alá vettek, illendőképpen szedőtvedőt vehessenek, és az több székelly városoknak szokása szerént senki az ellen rugódozni és cselekedni ne merészellen. *Harmadszor*, hogy törvényes székeket vagy pedig piacokat senki ne invadálja és zendülést háborúságot ne indítson. Könyörögvén alázaatosan, hogy ezen dologról és több ide alá megspecificalt immunitásokról kegyelmesen annuálnánk és serio demandálnánk. Értvén azt is, hogy annak az városnak szabadsága ellen sokan, és kiváltképpen az városnak elei, nem csak nobilitáltak magokat, de még házokat is eximáltak; mivel azért constál városoknak régi immunitása, per hoc in praeiudicium fisci nostri et Oppidi illius az nem lehetett volna: annak okárt méltónak láttatván lenni ezek az kívánságok, immunitásokat ezzel augeáltuk, hogy tudniillik valami dolog avagy casus az városon és annak határán esik, arról az bíró tehessen törvént, és exequáltathassa is, s az poenának terhét, sokadalmak vásárok idején való kis jövedelmecskét, ugmint vér és or bírságot, s egyébféle terheket város számára és szükségére percipiálhassanak. Annak felette, mivel Három székelnek ott az városon vagyon derekas székes helye, és ott is szoktak megbüntettetni az megsententiazott emberek, azt is kegyelmesen nekik megengedtük, hogy ezután ne tartozzanak hóhért tartani vagy másunnét hozni azoknak megbüntetésére. Mely immunitásokat nekik úgy engedtuk meg, hogy ők is az több ott körül való városoknak szabadságihoz és törvényihez tartsák magukat. Hagyjuk azért és serio parancsoljuk is hűségteknek, hogy ez levelünk látván, az feljül megirt immunitásokban rendtartásokban és törvényekben az megnevezett városbélieket succes-

sive ex officio illaese megtartsa s tartassa, sőt autoritate nostra vobis in hac parte actributa minden illegitimus impetitorok ellen hűségtek megoltalmazza. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in Oppido nostro Udvarhely die decima octaua Decembris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Secundo.

GABRIEL.

STEPHANUS KOVACHOCZY Cancellarius.

(I. Rákóczy György 1641. megerősítő leveléből, mely megvan a *gy-fejérvári káptalan levéltárában*. — Ezen káptalan 1736-iki hiteles átiratában megvan *Sepsi Szentgyörgy város levéltárában*.)

803.

Bethlen Gábor római szent birodalmi és erd. fejedelem Székely-Udvarhely városának ama kiváltságokat adja, hogy a köztiük lakó s eddig a közterhek alól magokat kivonó nemesek, nem-nemesek, kézművesek és jobbágyok a város közterhei viselésében részt vegyenek; azok a csak személyekre nézve megnemesítettek is, a kik polgári vagy nem-nemesi házakban ott laknak; a szék tisztjei a közönséges pereket, a bírságokat s a piacz jövedelmét a városi polgároknak engedjék át; a nemesek a polgárok ellen a városi bíróság előtt perlekedjenek. Kelt Udvarhely várában, 1623. jan. 13.

Nos Gabriel, Dei gratia, Sacri Romani Impery et Transsylvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes, ac Oppoliae Ratiboriaeque Dux. etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit uniuersis. Quod cum nihil unquam terrarum Gubernatori magis gloriosum sit, quam si sopitis undique belli tempestatibus, imperio suo subiectos, almae pacis radys investiverint. Futurum enim ut maiorum suorum virtutes siue in extruendis et restaurandis Urbium propugnaculis desudarint, siue iura, legesque sacras tulerint, sive invicti animi magnitudine, proptio Marte fines regni sui propagaverint, sive divae Palladi Paegasei fontis alumnos consecraverint, sive delubra Tonanti maximo, immenso aeris acervo profuso, superboque luxu extruxerint, sive denique diuina Fabÿ, Julÿ, Scipionum, Catonum, Aurely Imperatorum sapientia suos gubernaverint, futurum inquam, ut hac sola tot Clarissimorum Principum laudes, si non superasse, certe aequasse videantur. Et

profecto quid ad immortalem nominis gloriam comparandam, ac ad serara posteritatem transscribendam utilius, quam parta pace, populorum suorum amorem ita sibi devinctum habere, ut charitatis officio interesse, haerus servusque contendat, Eapropter orbis monarcharum exemplum secuti, *Oppidum nostrum Szekely Udvuhely nuncupatum, ac in Sede Siculicali Udvarhely situatum*, varÿs bellorum motibus, Externarumque gentium Irruptionibus vastatum, ut pristinam resumere formam, ac in dies magis magisque multiplicari possit, accedentibus fidelium quorundam Dominorum Consiliariorum nostrorum, singulari pro parte eorundem Oppidanorum, nominanter vero Prouidi Martini Lakatos Judicis, Georgÿ Literati, Andreae Sebestien et Georgÿ Chiky Juratorum Ciuium, caeterorumque Incolarum, praelibati Oppidi nostri Udvarhely, intercessione ac supplicatione, eisdem Judici Juratisque Ciuibus, ac uniuersis plebeae conditionis et ordinis hominibus, haeredibusque et posteritatibus eorundem utriusque sexus uniuersis, quandam immunitatem ac indulta duximus elargienda. In cuius quidem nostrae erga ipsos exhibitae gratiae et Clementiae testimonium, ac liberalitatis signum, ex speciali munificentia ac potestatis nostrae plenitudine, quando quidem contra tenorem Articuli, in Generalibus Comitÿs Dominorum Regnicolarum Trium nationum regni nostri Transsylvaniae, Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo, decimo tertio in Ciuitate nostra Colosvariensi indictis statuti et decreti, sint permulti Incolarum praetacti Oppidi nostri Uduarhely, partim Nobiles et Ignobiles, partim vero neutrales, qui publico commodo ac emolumento posthabito, quanquam e communi Coro, et territorio, ut caeteri Incolae vivant; nihilominus tamen, non publica onera supportant, non solitas contributiones pendunt, non Ciuilia seruitia praestant, neque in militiam regni sic necessitate eflagitante proficiscuntur. Sunt praeterea Opifices ac Jobbages repetiti, suis terrestribus dominis remissi, sed ab ÿsdem ibidem detenti, qui similiter a communi pensione, contributione, civilibus obsequÿs se se subtrahunt; ÿ Uniuersi, ut iuxta publicas Generalis diete Anno Miliesimo, Sexcentesimo, vigesimo Secundo proxime elapso, in Ciuitate nostra Bistriciensi indictae et celebratae constitutiones, a bene meritis segregentur, ac virtute et robore aliorum mandatorum nostrorum su(perinde e-) manatorum reliq(ui)s conc(iuibus) aggregentur et adscribantur, cum

communibus dicti Oppidi nostri Uduarhely praerogatiuis, quamdiu in saepedi(cto) Oppido nostro habitauerint, communia uniuersa onera subeant, decreuimus et annuimus. Imo (ut publicae utilitati et Fisco consulatur) si quis piam Incolarum eiusdem Oppidi nostri Udvarhely, in persona solummodo Nobilitatus, in aliqua domo Ciuili et Ignobili personalem ibidem habuerit residentiam, ac usum fructumque territorij nostri perceperit, is omnia munia obire, Contributiones in medio eorum exhiberi solitas solvere, seruitia Civilia praestare, ac alia quaelibet onera ex aequo supportare debeat et teneatur, benigne decernimus. Et quoniam supremi ac Vice Capitanei, Praesidesque Officiorum antelatae Sedis Udvarhely communi Inquisitione in ipso Oppido nostro Udvarhely peracta graves delinquentibus Ciuibus multas irrogare soleant, qua misera plebs obruta, propria deserere, et alia in loca se conferre, manifesto et evidenti Fisci damno cogatur, quin etiam proventuum publici fori partem sibi vindicare, contra immunitates et privilegia omnium Ciuitatum et Oppidorum nostrorum priuilegiatorum Consueuerint, ne maiora hinc subsequantur Fisco incommoda, sed cuncta, recto tramine terminentur, dementer decernimus, ne deinceps praesides Officiorum communes Inquisitiones praelibato in Oppido nostro Udvarhely instituant, neue reditus fori, cum legitime solos Ciues concernant, partiantur; verum suis contenti proventibus, communes Oppidanorum inquisitiones, multasque sontibus irrogandas iuxta reliquorum priuilegiatorum Oppidorum consuetudines, ipsis Ciuibus cedant, qui secundum iura, iuxta demerita, in sontes animadvertant. Postremo cum non desint quidam, praesertim e Nobilibus, qui si quidpiam controversiae aut litis, cum memoratis Oppidi nostri Udvarhely incolis habuerint, non in facie Oppidi secundum approbata maiorum statuta, causam prosequantur, sed ad Inquisitionem Sedis communem provocando, Oppidanos toto communis inquisitionis decursu circumducunt, vexandi magis quam prosequendi litis gratia, Qui sane abusus, ut penitus tollatur, nec deinceps saepetacti Oppida(ni) ad Inquisitionem Sedis communem euocentur, statuimus, atque vt eiusmodi controuersiae et causae inter Nobiles ac Oppidanos motae, coram Iudice Juratisque Ciuibus memorati Oppidi nostri Udvarhely decidantur, et si cuiquam partium in simili causa sive controversia, lata displicuerit sententia, eo, quo mos et consuetudo dictat, causam

appellet et provocet, benigne concedimus. Et nihilominus (quia legem animam Ciuitatis veteres merito dixere Philosophi, nam quemadmodum corpus sine anima, ita Respublica et Communitas aliqua sine legibus consistere nequit), pro ampliori erga eosdem munificentiae nostrae declaratione praescripta universa indulta ac immunitates praecensitis Oppidi nostri Udvarhelÿ Incolis, eorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, elargiendas duximus et concedendas. Imo elargimur, concedimus, statuimus, decernimus et indulgemus, harum nostrarum vigore et Testimonio Litterarum mediante. Datum in Arce Udvarhelÿ Siculicali die decima tertia Mensis Ianuarÿ, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Tertio.

GABRIEL m. p.

(P. H.)

STEPHANUS KOWACHOCZY

Cancellarias m. p.

GREGORIUS ORMANKEÖZÿ m. p.

Hátára jegyezve: 1623. die 2 februarÿ Coram Commissarÿs Serenissimi Domini Domini Principis Transsylvaniae exhibitae, praesentae et publicatae sunt praesentes per Judicem et Juratos Ciues Oppidi Uduarhelÿ. Balthasar Kemeny m. p. Stephanus Kassaÿ m. p. Joannes Tholdalagj m. p.

(Eredetije *Udvarhely város levéltárában.*)

804.

Az erdélyi fejedelem biztosai Tompa Pétert az Ugron Pál jobbágysága alól felszabadítván veres drabanttá teszik. Kelt Udvarhelyen, 1623 január 24.

Mint nyilván comperiáltatott, hogy kányádi *Tompa Péter Ugron Pál* Uramnak megyesi gyűlés után való jobbágya, annak okáért ez az *Tompa Péter jobbágysága* alól *Ugron Pál Uramnak* minden fizetés nélkül felszabadult, ennek utánna *veres drabantok* között szolgáljon fegyverrel, jó hadi szerszámmal. Actum in Udvarhely die 24 Ianuarÿ Anno Domini 1623.

Serenissimi Domini Domini

Principis Transylvanie Commissarÿ.

BALTHASAR KEMÉNY m. p.

STEPHANUS KASSAÿ m. p.

JOANNES THOLDALAGJ m. p.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

(Eredetije papiroson, az *erd Múzeum kéziratárában: a Cserey-könyvtárral vett kéziratokból.*)

805.

Bethlen Gábor, római szent birodalmi és erdélyi fejedelem megparancsolja Udvarhely-szék tiszteinek, hogy Székely-Udvarhely városának adott kiváltságait megtartsák és másokkal is megtartassák. Kelt Gyulafehérvárt 1623. május 30.

Gabriel Dei gratia Sacri Romani Imperij et Trassyluaniæ Princeps, Partium Regni Hungariæ Dominus, Siculorum Comes, ac Oppoliiæ Ratiboriarum Dux etc. Fidelibus nostris Magnifico, Generoso, Egregijs, Nobilibus, Agilibus, Supremo et Vice Capitaneis, Judicibusque Regijs, item Primoribus, potioribus, Primipilis, Peditibusque Pixidarjs, ac vniuersitate libertinorum Siculorum *Sedis Siculicæ Uduarhely*, cunctis etiam alijs, quorum videlicet interest, seu intererit, modernis et futuris quoque pro tempore constituendis, praesentes nostras visuris, Nobis dilectis, Salutem et gratiam nostram. Mivel minden városainknak a mi birodalmunkban bizonyos immunitások, priuilegiumok és rendtartások vagyon, melyet boldog emlékezetű keresztény fejedelemek praedecessoraink az unio és szép egység s békesség megmaradásáért conferáltak eleitől fogva, mint mű is, fejedelmi méltóságunk és kegyelmes dispositiók szerént az elmúlt napokban ad humilliman demissamque Judicis, Juratorumque, ac vniuersorum Inhabitorum *Oppidi nostri Siculicæ Uduethelly* supplicationem ex benigna collatione nostra bizonyos immunitásokat alijs litteris nostris priuilegialibus kegyelmességünkben conferáltunk, melynek megtartása noha minden rendektől de kiváltképpen a Tisztviselőktől szükségképpen kívántatik, hagyjuk azért s parancsoljuk is hűségteknek, hogy a megnevezett Uduarhely városában lakó híveinknek adott priuilegiumokat, tam in toto quam in omni sui parte, megtartsa hűségtek, és egyebekkel is megtartassa a mi kegyelmes collatiók szerént, hogy így immunitásokkal libere, secure et pacifice élhessenek successiuis semper temporibus, és hogy mi is többszer ezen dologról meg ne találtsunk, ki mián hűségtek is nehézségünket ne végye. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia die vltima mensis Maij Anno Domini 1623-o.

GABRIEL m. p.

(P. H.)

GREGORIUS ORMANKEÖZY

Secretarius m. p.

Hátára jegyezve: Coram Generosis Georgio Apaffi, Joanne Szentpáli, Georgio Sükeösd, et Stephano Lázár a Serenissima Domina Domina Catharina, Dei gratia Transsilvaniae Principe etc. unacum Prudente Andrea, Georgias Villico Ciuitatis Brassouienis, delectis Commissarijs Anno Domini 1630. 26 o die Mensis Martij exhibitae et praesentatae sunt praesentes, ac per eosdem roboratae. Georgius Apaffi m. p. Joannes Szentpáli m. p. Georgius Sükeösd m. p. Andreas Gorgias m. p.

(Gróf Kemény Józsefnek Bécsben 1822-ben hiteles átiratról vett saját-kezü másolata után, ily című gyűjteményből: *Jos. Com. Kemény Collectanea dipl. hist. rerum Hung. et Trans. Tom. V., a M. Tud. Akadémia kézirat-tárában.*)

806.

Maros-vásárhelyi lakos Tordai Pál levele Devecseren lakó özvegy Belleni Zsigmondnéhoz, melyben kéri, hogy a m.-vásárhelyi egyház ablakainak csináltatására ígért költséget küldje hozzá. Kelt Maros-Vásárhelyt, 1624. jan. 29.

Szolgáltatomat írom kegyelmednek mint énnékem ismeretlen jó akaró aszszonyomnak, ez uj esztendőnek és következőknek is minden részeiben bódog és szerencsés egésseget hozzá tartozókkal együtt kívánok kegyelmednek Istentől.

Mivel értettük az kegyelmed mihozzánk való kegyes indulatját és az mi templomunknak épületiben való igyekezetit igen nagy hálaadással vettük mindnyájan kegyelmedtől, értettem pedig aztis, hogy egy bizonyos embert akarna kegyelmed abban való forgolódásra közöttünk választani, én aszszonyom az én vékony értékem szerint az praedikátor uraim kérésére annak az három ablaknak meg csináltatását véghez viszem, csak kegyelmed arra való költséget küldjön, mennyiben készüljön pedig egyik ablak, kegyelmed ebből megítélheti, én az magam költségemmel egyet csináltattam, az mely tizenhat forintban készült, de ezek az ablakok kissebbek annál, azért talám tizenkét avagy mentől feljebb tizenhárom forintban egyikét megkészíthetni; az kegyelmed böcsülletes jó akarhatja az mit kegyelmed jó akaratiából küld én egy fillyérig reá költöm; kegyelmed írjon felőle, az szolgálatra Isten tisztességéért kész leszek.

Tartsa és éltesse isten kegyelmedet sok esztendeig jó egészségben.
Datum in Ciuitate Maros Vásárhely die 29. January Anno 1624.

TORDAI PÁL deák Maros-Vásárhelyt
lakó kegyelmednek szeretettel szolgál m. p.

Kivűl: Az Nemes és Nemzetes néhai Belleni Sigmondnének,
nekem jó akaró ismeretlen aszszonyomnak adassék ez levelem. Devecserben.

(*Eredetije az erd. Múzeumban, Hatos Gusztáv adománya.*)

807.

Bethlen Gábor fejedelem Udvarhely-széknek s főkép Kornis Ferencz királybírónak meghagyja, hogy senkit el ne vonjanak a városi szolgálattól, a ki „a város szeriben való házban lakik”, vagy a város piacznán árulja míveit. Kelt Gyulafehérvárt 1624. nov. 6.

Gabriel Dei gratia Sacri Romani Impery et Transsylvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus, Sicolorum Comes, Oppulidaeque et Ratiboriae Dux etc. Fidelibus nostris Magnifico, Generosis, Egregys et Nobilibus, Agilibus, Capitaneo, Judicibus Regys, Vice Capitaneo, Vice Judicibusque Regys, Primoribus, Potioribus, ac Vniuersitati Primipilorum, Peditum pixidariorum et libertinorum *Sicolorum Sedis Uduarhely*, modernis et futuris quoque pro tempore constituendis, Nobis dilectis, Salutem et gratiam nostram. Udvarhelyi városunkbéli bíró, polgárok adák értésünkre alázatos könyörgések által, hogy hűséged, Kornis Ferencz mostani királybíró, Drága Farkas nevű embertől város szeribe való házát megvévén, hűséged mind az házát mind magát Farkast a város közzé való szolgálattól ki akarná venni és megmenteni; annak felette Szíjgyártó István, noha az vár földén lakik, de mivel az város piaczáról él, mívét ott árulja, és hasznot véssen azokon, ugyan tartoznék az város közzé való szolgálattal; Kandó Péter pedig és Mészáros Márton város szeribe való helyeken lakván, hűséged őket jobbágnak tartván, avagy Kandó Pétert az várba drabontságra állatván, azokat is az város közzé való szolgálattól immunisokká igyekeznék tenni. Horváth Mihály pedig nemességét praetendálván, noha semmi igazságát az város között lévő házának exempta voltáról nem produ-

cálja, mindazáltal az város közzé való szolgálattól ótalmazza; ugyan hűséged segítségével és neve alatt Kassai Márton másunnan oda az városba város szeribe való helyre telepedvén, nem akarna az várossal szolgálni. Mely dolgok mindenik az városi rend számának fogyatkozására lévén, és abból az közönséges szolgáltnak hátra maradása következhetvén, annak eltávoztatására való kegyelmes gondviselésünkben hűségteket kegyelmesen intjük, sőt hagyjuk és serio parancsoljuk, hűséged Kornis Ferencz hivünk sem Drága Farkast, sem az több embereket és senkit az város közzé való szolgálattól, valakik vagy az város szeribe való házakban laknak, vagy egyébképpen élések keresése a váras piaczáról vagyon, senkit ne ótalmazzon, az város közzül ki ne vegyen, valamint sulyos nehezteletésünket el akarja kerülni; sőt fejenként hűségtek, tisztviselők és fő rendek, mindeneket, valakik város szeribe való helyeken laknak, az város közzé szolgáltnak az bírónak megengedjen, és abban néki minden ótalommal és segítséggel légyen, és ha ki város szeribe való ember házat, örökségét el akarná adni, senki az város ellen meg ne vegye, hanem az város hírével és engedelméből; mert meg nem engedjük, hogy afféle dolgokkal az városi rend kevesedvén, az közönséges szolgáltnak essék fogyatkozása. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Albae Juliae die sexta Nouembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Quarto.

GABRIEL m. p.

(P. H.)

GREGORIUS ORMANKEÖZÝ m. p.

(Eredetije Udvarhely város levéltárában.)

808.

Bethlen Gábor fejedelem átírja és megerősíti Kászon-széknek Báthory István és Báthory Gábor fejedelmektől nyert kiváltság leveleit. Kelt Gyulafehérvárt, 1626. aug. 26.

Nos Gabriel, Dei Gratia, Sacri Romani Imperii ex Transilvanie princeps, partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes, ac Oppuliae, Ratiboriaeque Dux etc. Memoriae commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis. Quod fide-

lis noster nobis sincere dilectus Magnificus Franciscus *Miko de Hidueghe*, Supremus Cubicularius Thesaurarius, et Consiliarius Noster, *Sediumque Siculicalium Czík, Gyrgio et Kaszon Capitaneus*, pro partibus Egregiorum, Nobilium, Agilium et Strennuorum universitatis videlicet Siculorum Sedis Siculicalis *Kaszon* exhibuit nobis, et praesentavit literas quasdam Serenissimi alias Principis Gabrielis Dei Gratia Regnorum Tranniae, Valachiaeque Transalpiniae Principis, etc. Praedecessoris nimirum nostri, grata recordationis, confirmationales, in pergameno patenter confectas, sigilloque ejus Authentico impendente candidam caeram, rubea caera impresso, et manus subscriptione roboratas et emanatas, quarum vigore idem quondam Serenissimus Princeps, binas quasdam literas: Primas quidem Serenissimi olim Principis Stephani Regis Poloniae seu et antea Vayuodae Tranniae, Alteras uero suas ipsiusmet, de et super certis quibusdam indulgentiis, libertatibus, et immunitatibus universitatis Incolarum eiusdem Sedis Siculicalis *Kazon*, confirmasse dignoscebatur tenoris infra scripti. Supplicatum itaque nominibus, et in personis eorundem universorum Siculorum nostrorum Sedis Siculicalis *Kazon*, per eundem Franciscum *Miko* humiliter extitit, ut nos easdem literas, omniaque et singula in eis contenta ratas, gratas et accepta habentes praesentibus literis nostris inseri, et inscribi facere, ac pro eisdem heredibus, successoribusque suis universis gratiose confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum omnium tenor talis est: Nos Gabriel stb. (*Lásd föntebb 784. sz. a.*) Et a margine sinistro literis subscriptum erat: Gabriel Princeps. Nos itaque praemissa supplicatione nobis modo quo supra porrecta benigne exaudita, et fauenter admissa, proscriptas utrasque literas non abrasas, non Cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus uitio et suspitione carentes, praesentibusque litteris nostris Privilegialibus, pariter et Confirmationalibus de uerbo ad uerbum sine diminutione et augmento aliquali insertas, et inscriptas quoad omnes eorum continentias clausulas, Articulos, et puncta eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae uiribusque earundem ueritas suffragatur (belligerandi duntaxat immunitate concessa; quam ex nostro et Successorum nostrorum legitimum Transsylvaniae Principum arbitrio, et ordinatione semper defendere uolumus, et Jubemus) acceptavimus, approbauimus, ratifica-

uimus, et Confirmauimus; Imo acceptamus, approbamus, ratificamus, et confirmamus harum nostrarum uigore, et testimonio literarum. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras pendentis et Authentici Sigilli nostri munimine roboratas memoratis incolis, et Inhabitoribus Sedis Siculicalis Kaszon, successoribusque ac haeredibus, et posteritatibus ipsorum uniuersis gratiose dandas esse duximus et concedendas. Datum in Civitate nostra Alba Julia die Vigesima sexta Mensis Augusti, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Sexto.

GABRIEL m. p.

(Az oklevél lelhelye nincs rájegyezve, ismeretlen kéz másolata. Sz. L.

809.

Bethlen Gábor fejedelem megparancsolja Háromszék tisztségének, hogy László Péterné, nemes Dónát Anna, rég halogatott perét, Léczfalván lakó Hatházi Pál nevű jobbágya iránt, ügytelten végezzék be. Kelt Gyulafehérvárt, 1627. ápr. 6.

Gabriel Dei gratia Sacri Romani Imperij et Transsilvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes, Oppoliaeque et Ratiboriae Dux etc.

Generosi, Egregy, et Nobiles, Agiles, fideles Nobis (dilecti) salutem et gratiam nostram. Zágoni László Péterné Nemes Dó(nát) Anna aszszony alázatos könyörgéséből adják értésünkre, hogy sok időtől fogván perelvén Léczfalván lako egy Hatházi Pál nevű jobbágyát, törvényének végét az sok haladozás miatt nem érhetette mind eddig is, nyilván való kárára és fogyatkozására. Könyörögvén azért alázatosson mi nekünk az causának determináltatásáért, nem akarná tovább ez pert haladozni. Hűségteknek kegyelmesen és serio parancsoljuk, valamikor Dónát Anna nevével ez levelünkkel hűségteket requirálják, mindjárást ezen causát elő vévén és mindenik félnek bizonyságit is ugyan akkor be menvén, ne halogassa az pert semmi vég, hanem ugyan akkor debito modo decidálja és determinálja, ne haladozzon tovább ezen dologban az exponens aszszony-nak igazságához való jutása. Secus non facturi. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia die 6. Aprilis Anno Domini 1627.

GABRIEL m. p.

Kivülről: Generosis, Egregys, et Nobilibus, Agilibus, Capitaneo et Judici Regio trium Sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi, et Orbaj, Vice Judici item Regio et Juratis Assessoribus Sedis Kézdi, Fidelibus nobis dilectis.

A levél hátára jegyezve: 1627. die 4. Aug. exhibitae per Michaellem Daniel judicem Regium 3. Sedium Siculicalium.

(*Eredetije az erd. Múzeumban, Kis Mihály adománya.*)

810.

A gyulafejevári káptalan bizonyosglevele arról, hogy Székely-Keresztúr városát Izabella és fia senkinek nem adományozták, s hogy az adóösszeíró biztosok is csak két jobbágyot találtak ott. Kelt Gyulafejevárt, 1627. aug. 26.

Serenissime Princeps Domine Domine nobis naturaliter clementissime, humiliorum perpetuorumque officiorum nostrorum commendatione praemissa etc. Jó egészséges hosszú élettel látogassa az Ur Isten Felségedet.

Felséges kegyelmes Urunk Fejedelmünk, hozzák mi nekünk az Felséged kegyelmes parancsolatját *Udvarhely székben Keresztúr Városában* lakó polgárok *Kovács* András és *Boncza* Mihály, hogy mi az ő városok Privilegiomát fel keresvén, a szokás szerint pecsét alatt ki adnók, és egyszersmind az Commissarius Urak Registрумiban is meg látnók, mennyi számú embereket irtak volna az ő városokban adóra.

Jóllehet azért mi Felséges kegyelmes Urunk sollicite privilegiumokat keresvén, az sok romlás és ellenség el pusztítása szaggatása miatt fel nem találhattuk, mindazonáltal arra az Registрумra és levelekre találván, mellyekben *Isabella* királyné *Asszony* és az fia, az második *János* király, az Székelységen az jobbágyokat és falukat el osztották, sohult nincsen, hogy ezt a *Keresztúr* városát valakinek el adták volna. Az Commissarius Urak is köztök kettőnél többet, mellyek *András Geréb* jobbágyi voltak, adóra nem irtak. Mely mi ebben való Recognitionalist Felségednek mint kegyelmes Urunknak Capitolum pecsété alatt fide nostra mediante irtak

meg Eandem Serenitatem Vestram ad vota diutissime florentem ac feliciter regnantem ex animo desiderantes. Alba die Vigesima sexta Mensis Augusti Anni 1627.

Serenitatis Vestro

humiles, fideles perpetuique Servitores
Requisitores Capitulj Ecclesiae Albensis Transsilvaniae.

(Régi másolatból, a *gy.-fejérvári káptalan levéltárában: Centuria Y. nro. 24.* — Eredetije *Sz.-Keresztúr város levéltárában. Ld. Orbán B. Syékelyföld I. 21. 1.)*

811.

Bethlen Gábor fejedelem útlevele a moldovai vajdához követségbe küldött Damokos Ferencz részére. Kelt Gyulafejérvárt 1627. szept. 18.

Gabriel Dei gratia Sacri Romani Imperij et Transsilvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes, Oppoliaeque et Ratiboriae Dux etc. Vniuersis et singulis cuiuscunq̄ue status, conditionis, gradus, honoris, officij, dignitatis et praeminentiae hominibus, praesentes visuris, Salutem et prosperitatem, Subditis autem fidelibus nostris gratiam. Vitézlő *Darmokos Ferencz* hívünket kelletvén bizonyos és szükséges dolgokban való levelekkel az Nagyságos moldovai vajdához sietséggel bocsátanunk mindeneket szorgalmatosan intünk, sőt birodalmunkban lévő híveinknek kegyelmesen parancsoljuk, hogy Damokos Ferenczet az vele lévőkel egyetemben mind odamenő és jövő útjában nemcsak elbocsássa minden helyeken, békével és bántás nélkül, hanem elégséges jó postalovakat rendelvén és adván alájok, az félelmes helyeken el is kesértesse bátorságos állapattal és gazdálkodjék is nekik. Illis de cetero prosperitatem comprecati, nostros secus non facere jubemus, et praesentes post lecturam reddi jubemus exhibenti. Datum in Civitate nostra Alba Julia, die decima octaua Septembris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Septimo.

GABRIEL m. p.

(P. H.)

(Eredetije a Domokos család levéltárában, *Fasc. III. 96.*)

Bethlen Gábor fejedelem értesítvén Háromszék tisztviselőit s a helységek előljáróit, hogy az otyozi várban harminczadot állított s harminczadosá Lemhényben lakó Kanistos Mihályt nevezte ki, megparancsolja nekik, hogy, ha ez által segítségül szállíttatnak, mellette felkeljenek, hogy a harminczad elől megszőkök árúit a zászló alá hajthassa, elvehesse, s a kihágókat megbüntethesse. Kelt Gyulafehérvárt, 1627. október 1.

Gabriel Dei gratia Sacri Romani Impery et Transyivaniae Princeps, partium regni Hungariae Dominus et Sicularum Comes, ac Oppoliae Ratiboriaeque Dux etc. Fidelibus nostris Vniuersis et Singulis Magnificis, Generosis, Egregys, Nobilibus, Agilibus, Capitaneis, Judicibus, Vice Judicibusque Regys, Trium Sedium Siculicalium *Sepsi Kizdi et Orbaj*, Nec non Prudentibus ac Circumspectis Judicibus ceterisque juratis Ciuibus quorumlibet Oppidorum, Villarum et possessionum in Sedibus Siculicalibus *Sepsi, Kizdi, et Orbaj*, Item Viatoribus, Negotiatoribus, ac alijs quibusuis conditionis, honoris, dignitatis, et praeeminentiae hominibus, et forensibus quaesturas scilicet exercentibus, praesentium notitiam habituris, Salutem et gratiam nostram. Mivel eleitől fogván ez volt az szokás hogy valamely kereskedő ember akar mi névvel nevezendő marhát idegen országból el adásnak és kereskedésnek okáért be hozott ez országban Moldovának és Havaselföldének akar micsoda utján, de mindenkoron huszaddal avagy harminczaddal tartoztanak, Értettük bizonyos híveinknek relatiójokból, hogy sokak vadnak kik marhájokkal mind be jövet, s mind ki menet az huszadot el kerülük, mely mind országunknak és Fiscusunknak nagy kárára vagyon, Ezokon Három széken az *Oytozi várban* erigaltunk egy harminczadot, mely megnevezett harminczadnak tisztit és gondviselését kegyelmességünkben conferáltuk az mi vitézlő hívünknek Lemhinben lakó Kanistos Mihálynak, melynek gondja viselésére hogy jobb móddal procedálhasson Instructionkat is adtuk neki vectigalokkal együtt. Hagyjuk annakokáért és parancsoljuk serio minden rendeknek s mindnyájoknak akik azon alá s fel kereskednek, hogy az megnevezett hívünket Kanistos Mihált a data praesentium agnoscálja az Oytozi várban fő gondviselő(nknek) harminczadosunknak lenni, és ki ki mivel tartozik harmincza(dát vec)tigalunk szerént, proventu-

sunkkal be szolgáltatassa s kezéhez administral(ja, ha) kik peng engedetlenek találtatnának lenni, ugy hogy fiscusunk proventusával, vagy valami megtiltott marhával edictumunk ellen el szöknének, segítség kívántatnék, maga elégtelen volta miatt, és hűségteket requirálja felölle, Tehát ez mi levelünk és parancsolatunk látván, minden rendbeli Tisztviselőink, és egyéb rendbeli emberek is, kiknek segítségeket kívánja, minden segítséggel és oltalommal legyenek nekie, mellette felkelvén, hogy azféle marhákat az zászló alá compellálván, confiscáljon, és afféle vakmerő embereket is törvény szerént az zászló alatt megbüntethessen. Ha ki peng ez dologban az megnevezett harminczadosunknak mellette, kiknek segítségeket kívánná, és fel nem kelne, s levelünknek continentiája szerént nem cselekednék, tehát az olyan erős büntetésünket el nem kerüli. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Albae Juliae die 1. Mensis Octobris, Anno Domini 1627.

GABRIEL.

(P. H.)

(Eredetije az erd. Múzeumban, Lemhényi Bálint Ferencz adományja.)

813.

A gyulafejérvári káptalan levele arról, hogy Szövérdi Gáspár János özvegye Bethlen Zsófia előtte óvást tett az ellen, hogy a fejedelem az ő férjével pénzen vett birtokát Szent-Miklós, Cseb, Vadasd, Ákosfalva, Csokfalva, Szováta falvakban Iklodi Tholdalagi Mihálynak adományozta. Kelt Gyulafejérvárt, 1628. jul. 8.

Nos Requisites literarum et literalium Instrumentorum in Sacristia seu Conservatorio Capituli Ecclesiae Albensis Transsilvaniae repositarum et locatarum, ac aliarum quarumlibet Judiciariorum deliberationum legitimorumque mandatorum Suae Serenitatis Executores. Damus pro memoria per praesentes. Quod Generosa *Sophia Bethlen Relicta vidua, Generosi quondam Johannis Caspar de Zöverd*, medio Egregy Pauli Erós servitoris sui coram nobis constituta, per modum et formam solennis protestationis Contradictionis Inhibitionis annullacionis nobis significavit et detexit in hunc modum. Quomodo pro ut eadem protestans intellexisset et revera percepisset, Serenissimus Princeps ac Dominus Dominus Gabriel dej

gratia Sacri Romani Imperij et Transylvaniae Princeps, totales et integras portiones suas possessionarias, in possessionibus Sz. Miklos, Cseh, Vadasd, Atosfalva, Csokfalva, Zovata, quas cum praedicto marito suo proprys acquisivissent sumptibus, sola potentia mediante adimendo, contulisset Egregio Michaeli Tholdalagi de Iklod, in dampnum preiudicium et derogamen juris sui successorij valde magnum. Unde facta superinde solenni protestatione, primum quidem Serenissimum Principem a donatione., collatione, alios autem quoslibet signanter autem antelatum Michaeli Tholdalagi a Dominio, In Dominium Intromissione, usufructu, ususque et fructus perceptione et percipi factione, Loca autem Capitularia, Conventualia et alia quaevis Credibilia, Scribas denique Cancellarie utriusque a literarum Donationalium, Statutoriarum, ac superinde Relatoriarum extra datione iam factis et in futurum fiendis, inhibuisset Contradicens et contradixisset inhibendo. Literasque forsitan emanatas cassasset, invalidasset et viribus destitutas inque iudicio exhibenti nocituras pronunciasset publice et manifeste. Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Sabbatho proximo post dominicam Tertiam post Trinitatis Anno Domini Millesimo sexcentesimo vigesimo Octavo.

(Eredetije papiron, a hátára nyomott ép pecséttel, az *erd. kincstári levéltárban*, Libri II. Fasc. 9. Lit. E.)

814.

Bethlen Gábor fejedelem, tekintve néhai Siményfalvi Székely Mózes érdemeit, árván született egyetlen fiának, a vele vér szerint is rokon s általa neveltetett ifjabb Székely Mózes étekfogó mesternek és Udvarhely szék királybírájának, s jegyesének Lónai Judithnak, az általok a fejedelmi kincstárba fizetett 3000 tallérért, adandó gazdag kárpótlásul, egész Szederjes helységét Fejér-vármegyében, s a fiáthfalvi és alsó-boldogasszonyfalvi részjóságokat Udvarhely-széken, a Fiáthfalván lévő kastélylyal vagy nemesi udvarházzal együtt adományozza; mely jóságok néhai Fiáthfalvi Geréb Andrásnak, a testőr gyalogság főkapitányának magtalan halálával szállottak a kincstárra. Kelt a váradi várban 1628. aug. 22.

Nos Gabriel Dei Gratia Sacri Romani Imperii et Transsilvaniae Princeps, Partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes, ac

Oppulidae Ratiboriaeque Dux etc. Memoriae commendamus tenore praesentium quibus expedit universis, Quod nos, cum non minus pia quam grata semper memoria recoluerimus praeclara et insignia Herois Quondam suo seculo incomparabilis, Spectabilis et Magnifici Domini *Moysis Székely de Semienffalva*, nobis in privata sorte et multis mutuorum officiorum nexibus addictissimi, ita pro suo erga nos amore multum tunc observandi, statim post ejus e vivis excessum, inter caeteras vitae nostrae sollicitudines, non ultimam adhibere curam dignati sumus, ut erga unicum filium ejus posthumum ejusdem nominis, Generosum scilicet Moÿsem Szekely de eadem Semienffalva, nobis sanguine etiam non alienum, pietatis, gratiae principalis, munificaeque liberalitatis nostrae clara atque manifesta apud omnes existerent testimonia. Quare ubi eum infantiam manusque nutricis excessisse cognovimus, statim ut honestis literarum ornamentis decoraretur, ludo literario, et ferulis Magistrorum Gymnasii Civitatis nostrae Albensis, una cum aliis charissimis nostris ex fratre nepotibus subjiciendum, sollicite instruendum et erudiendum curavimus, ephebum ut attingisset, in Apparitorum, ubi vero excessisset, in Assistentium Aulicorum nostrorum numerum adsciscendum voluimus, ac paulo post in Magistrum Dapiferorum, ac in honorem et officium *Judicis Regii Sedis Siculicalis Udvarhely*, quibus nunc quoque fruitur et gaudet, evehendum et extollendum non dubitavimus, Quibus nequaquam contenti, bonis etiam et juribus possessionariis, quae fragilis vitae hujus fulcra sunt non contemnenda, eundem locupletare satagentes, totales nunc et integram possessionem Szederjes in Comitatu Albensi Transsilvaniae, ac portiones possessionarias in *Fiátfalva* cum Castello, sive domo et Curia Nobilitari ibidem exstructa, et *Also-Boldogasszonyfalva* sic dictis possessionibus in *Sede Siculicali Udvarhely*, Filialique in ea *Kereszturszék* vocata existentibus habitas, quae antea Generosi quondam *Andreae Geréb de Fiátfalva* peditum alias nostrorum Praetorianorum Capitanei Supremo praeuissent, sed ex eo, quod is fatali rerum humanarum vicissitudine absque utriusque sexus haerendum solatio e vivis decessisset, ac in utroque semine defecisset, in Nos, Fiscumque, et consequenter collationem et dispositionem nostram juxta veterem et approbatam Regni nostri Transsilvaniae et Partium Regni Hungariae eidem annexarum legem et consuetudinem

rite et legitime devolutae et redactae, Fiscoque nostro Principali fuerant applicatae, totum etiam et omne jus nostrum Regium, si quod in eisdem etiam aliter qualitercumque existeret et haberetur, aut eadem et idem nostram ex quibuscumque causis, viis et modis, ac rationibus concerneret collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus etc. (*a szokott stilus szerint*), in largam etiam trium millium justi ponderis et valoris Tallerorum Fisco nostro per ipsum Moysem Székely et Generosam *Juditham Lonay* sponsam suam numeratorum, et persolutorum remunerationem et recompensam, memoratis Moysi Székely ac Judith Lonay sponsae nunc suae, haeredibusque et posteritatibus ipsorum, primum quidem masculini, iis vero, quod Deus misericorditer avertat, deficientibus, vel forte non existentibus, etiam foeminei sexus universis, e reali Fiscus nostri dominio, per manus dementer dedimus, donavimus et contulimus, prout per manus damus, donamus et conferimus, jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, Salvo jure alieno, Harum nostrarum pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratarum vigore et testimonio mediante. Quas Nos in formam Privilegii nostri redigi faciemus, dum Nobis in specie fuerint reportatae. Datum in Arce nostra Varadiensi, die vigesima secunda Mensis Augusti, Anno Domini 1628.

(*Ötvös Ágoston másolata, az erd. Múzeumban; a gy. fehérvári káptalani levéltárból, Lieber Regius XV. 48. l.*)

815.

Balassi Ferencz Udvarhely-széki főkapitány István kovácsot, mint beteges vén embert, a hadi szolgálattól fölmenti. Kelt Gyulaféjérvárt, 1629. dec. 19.

Mivel *István kouaczi* (=kovács) beteges vén ember, nem hadra való, *Ugron Pál* Uram atyafiúságáért meg engettem, hogy hadban ne szolgáljon, senki azért ez czedulát látván meg ne háborgassa se személyében se marhájában. Ex Alba Julia 19. Xbris 1629.

(F. H.) FRANCISCUS BALASSI m. p.

(*Eredetije az erd. Múzeumban, Ugron János adománya.*)

Brandenburgi Katalin Erdély fejedelme, tekintve néhai Siményfalvi Székely Mózes érdemeit s az ő néhai férje Bethlen Gábor még mint magán ember iránt egykor mutatott barátságát, egyetlen fiának ifj. Székely Mózes Udvarhely-széki főkirálybírónak adományozza Udvarhely-széken Székely-Keresztúr mezővárosában, s Uj-Székely, Csekefalva és Bethfalva helységekben mind azokat a részjóságokat és székely örökségeket, kivéve egy sz. keresztúri malmot a Küküllő vizén, melyek néhai Fiátfalvi Geréb András magva szakadtával szállottak a kincstárra s eddig az udvarhelyi fejedelmi várhoz tartoztak. Kelt Gyulatejérvárt, 1630. febr. 24.

Nos Catharina Dei Gratia nata Marchionissa Brandenburgica, S. Romani Imperii et Transsilvaniae Princeps, Partium Regni Hungariae Domina, Sicularum Comes, ac Borussiae, Juliae, Cliviae, Montium etc. Ducissa. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, Quod nos Herois illius suo seculo incomparabilis Spectabilis ac Magnifici quondam *Moÿsis Székely de Siményfalva* egregias virtutes et nunquam intermoritura laudum monumenta, quibus post multos pro publico hujus Regni nostri bono et tranquilla permansione exantlatos labores, nomen suum gloria vivaci consecrasse et cum perenni suo desiderio posteritati tradidisse perhibetur, ac justa et officiosa ipsius studia, et mutuae amicitiae symbola, quae eidem cum Serenissimo Domino Gabriele alias Sacri Romani Imperii et Transilvaniae Principe, consorte olim immortalis nominis nostro, protunc in privata sorte constituto intercessere, benigne attendimus et consideramus, Aequum sane et Principali dignitati nostrae consonum esse censemus, si erga unicum filium ejus posthumum, et nominis et virtutum paternarum verum successorem et haerodem, Generosum scilicet *Moÿsem Székely* de eadem Siményfalva, *Sedis Siculicalis Udvarhely Judicem Regium Supremum*, munificentiae liberalitatisque nostrae manifestum donaverimus testimonium. Edoctae etiam super eo, quod idem Fidelis noster primum in Apparitorum numerum adscitus, deinde in Dapiferorum suorum Magistrum creatus, ac tandem in honorem Supremi Judicis Regii antedictae Sedis Siculicalis Udvarhely, quo nunc etiam gaudet et fruitur, a praedicto quondam Principe conjuge nostro desideratissimo evectus, fidelem semper eidem inde a primis adolescentiae suae primordiis domi

militiaeque, tam in antelatis officiis suis, quam etiam in aliis fidei suae concreditis muniis complacendo et inserviando, operam praestitit et exhibuit, praestiturumque et exhibiturum ipsum et in posterum etiam nobis pari sinceritate fidelitateque nullae ambigamus, accedente nihilominus nonnullorum Dominorum Consiliariorum nostrorum singulari nobis propterea facta intercessione, totales itaque et integras portiones illas possessionarias et haereditates Siculicales in Oppido nostro *Székely-Keresztur*, excepto uno molendino ibidem ad fluvium Küküllő exstructo, ac possessionibus *Uj-Székely*, *Csekefalva* et *Bethfalva*, omnio in *Sede Siculicali Udvarhely*, filialique in ea *Kereszturszék* vocata existentibus habitas, quae antea Generosi quondam *Andreae Geréb de Fiátfalva* praefuerant, ac per defectum seminis ejus in fiscum nostrum antehac devolutae et condescentes, et hactenus ad Arcem nostram Udvarhely tentae sunt et possessae, Totum etiam et omne jus nostrum Regium, si quod in eisdem etiam aliter qualitercumque haberetur, aut eadem et idem nostram ex quibuscumque causis, viis, modis et rationibus concernerent collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus etc. (a *szokott stylus szerint*), memorato Moysi Székely, haereditibusque et posteritatibus ipsius universis clementer dedimus, donavimus et contulimus etc. (a *szokott Stylus szerint*.) Datum in Civitate nostra Alba Julia die vigesima quarta februarii, Anno Domini 1630.

CATHARINA mp.

STEPHANUS KOVACZOCZI mp.

Cancellarius.

(*Örvös Ágoston másolataiból, az erd. Múzeumban; Fancsali Dániel másolata után a gy.-fejérvári orsz. levéltárból, Liber Regius XVI. 32. l.*)

817.

I. Rákóczi György fejedelem Siménfalvi Székely Mózes Udvarhely-széki főkirálybirónak adományozza a Fejér-vármegyei Csúcs, Gabud és Felek helységekben, továbbá a Székely-Keresztúron a Nagy-Küküllő vizén épült három kerekű malomban és egy Timafalván Udvarhely-széken fekvő nemesi házhelyben ne talán lappangó királyi jogot. Kelt Várad várában, 1631. márczius 4.

Nos Georgius Rákóczy Dei Gratia Princeps Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum. Comes etc. Memo-

riae commendamus tenore presentium significantas quibus expedit universis, Quod nos cum ad nonnullorum fidelium Dominorum Consiliariorum nostrorum singularem nobis propterea factam intercessionem, tum vero condignum habentes respectum fidelitatis fideliumque servitorum Fidelis nostris Generosi *Moysis Székely de Semienfalva, Sedis Siculicalis Udvarhely Judicis Regii Supremi*, quae ipse primum quidem Serenissimo quondam Domino Gabrieli piae memoriae Principi, Praedecessori videlicet nostro, continuo lateri ejus adhaerendo, diversis in generibus officiorum suae fidei concreditorum, ac tandem nobis etiam in omnibus occasionibus pro locorum et temporum diversitate juxta possibilitatis suae exigentiam summa cum animi constantia et alacritate fideliter exhibuit, et impendit, ac in futurum quoque exhibiturum et impensurum ipsum fore credimus, Totum itaque et omne jus nostrum Regium, si quod in totalibus et integris possessionibus Csucs, Curiaque seu Nobilitari domo ibidem exstructa, item Gabod et Felek¹⁾ omnino in Comitatu Albensi Transsilvaniae, necnon in molendino uno trium rotarum in Oppido *Székely-Keresztur* super fluvio Nagy-Küküllő exstructo, ac fundo nobilitari domus in possessione *Timafalva et Sede Siculicali Udvarhely* existentibus habitis qualitercumque existeret et haberetur, aut idem nostram ex quibuscumque causis, viis, modis et rationibus concerneret collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus etc. (a *szokott stilus szerint*), memorato Moysi Szekely ipsiusque heredibus et posteritatibus universis clementer dedimus, donavimus et contulimus stb. (a *szokott stilus szerint*). Datum in Arce nostra Varadiensi, die 4-a Mensis Martii Anno Domini 1631.

(*Ötvös Ágoston másolataiból, az erd. Múzeumban; a gyulafejevári országos levéltárból, Liber Regius XVI. 180. 1.*)

¹⁾ Csúcs és Gabud Alsó-Fejér vármegyében a Maros melleit, Felek falu pedig Felső-Fejér vármegyében esik.

Rákóczi György fejedelem bizonyítja, hogy Kornis Katalin, Petki János özvegye nov. 8-dikán Dersen, Farkas Ferencz Udvarhely-széki alkapitány és Dersi Mihály fejedelmi csapatvezér előtt, Varsóczy Istvánt, Pókai Sárosi Jánost, Kinosi Ferenczet, Torma Pétert, Adámosi Hosszú Gergelyt, Maksai Balázst, Szent-Erzsébeti Pécsi Simont és Apafi Györgyöt, az naptól számítva esztendeig minden perében ügyvédjeinek vallotta. Kelt Meggyesen 1631. nov 10.

Nos Georgius Rakoci, Dei gratia, Princeps Transylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus, Sicularum Comes etc. Damus pro memoria per praesentes. Quod Egregy *Franciscus Farkas, Sedis Siculicalis Udvarhely Vice Capitaneus et Michael Dersy* certorum Militum nostrorum Dux, recepta procuratoria constitutione Generosae domina Catherinae Kornis, Generosi ac Magnifici quondam *Joannis Petky* Relicta Vidua, fide ipsorum mediante nobis rescripserunt eo modo: Qualiter eadem Domina Catherina Kornis, in hoc anno praesenti, Octauo die Mensis Nouembris, in possessione *Ders*, coram ipsis personaliter constituta in omnibus suis Causis, et earum articulis, tam per ipsam contra alios, quam per alios quospiam contra ipsam, in quibusvis Terminis et Octauis, coram quouis Iudice, et iustitiario huius Regni Ecclesiastico videlicet et Seculari, a dicta octaua die praenominati mensis Nouembris, per Anni Circulum ratione quorumcumque Negotiorum initis, vel mouendis, Egregios et Nobiles Stephanum Varsóczy, Joannem Sarossy de Poka, Franciscum Kinossy, Petrum Torma, Gregorium Latum de Adamos, Blasium Maxay: Nec non Magnificum ac Generosum Simonem Pechy de Szent Ersebetth, et Georgium Apaffy, suos veros, et legitimos Procuratores, ratum atque firmum se promittendo habituram, quicquid per praenominatos suos Procuratores, simul, vel diuisim exhibitorem seu exhibitores praesentium dictum, actum, factum et procuraturum fuerit, in Causis suis vniuersis. Datum in Ciuitate nostra Medgyes Decima die Mensis Nouembris. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo primo.

(P. H.)

LECTA.

(Eredetije az erd Múzeumban, Jos. Com Kemény Diplomatarium Autogr. VI. kötet.)

819.

Sándor Péter, Miklós János felcsíki alkirálybíró és Sándor János választott bírák ítélete Domokos Istvánné, Lázár Judit, többek ellen folytatott pereiben. Kelt 1631. december 30.

Mi Sándor Péter Szent Miháli, Miklós János Várdodfalvi, felcsíki vicekirálbíró, és Sándor János Szent Domokosi, Adjuk emlékezetre mindeneknek az kiknek illik ez mi levelünknek rendiben, hogy az minémű perei *Damokos Istvánné* asszonyomnak *Lázár Judit* asszonynak Szent Thamási Kedves János várpatakabeli örökség végől, megint Molnár Mihálnak Agyagasdon kívül lévő szántó föld végől mi előttünk úgy lőn vége, hogy az viceszéken az törvény meg íteli, az igazságot, meg álljanak rajta, úgy mint arbiterek eleibe le kötött caussát, interim remedys éltethessék mind az két fél dolgát eo loco appellatio kívül, hanem ott peremtorice decidáltassék. Szekeres Ferencz is, az öcsei felől felelvén, azon kötő magát, mint az felsők, sup poena 100 flor. hungaricallium. Ez dolognak mi előttünk így lőn vége, kiről hitünk szerént iratott pecsétes levelünket adtuk. Datae 30. Decembris 1631.

(P. H)

(P. H.)

(P. H.)

SÁNDOR PÉTER
Szentmiháli m. p.

(Eredetije a gróf Lázár család levéltárában)

820.

Rákóczy György fejedelem Udvarhely városában a ref. vallású egyházfiakat és szentegyházbirákat minden közterhek alól felmenti. Kelt Gyulafehérvárt, 1632. ápr. 7.

Georgius Rakoczi Dei gratia Princeps Transsylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Generosis Egregijs et Nobilibus, Agilibus, Capitaneis, Judici, vice Judicibusque Regijs *Sedis Siculicalis Udnarhelyi*: Prouidis item et Circumspectis Judici Primario caeterisque Juratis Ciuibus *Oppidi nostri Uduarhelyi*, modernis scilicet et futuris quoque quouis tempore constituendis: Cunctis etiam aljs quorum videlicet interest sew

interit praesentium habituris nobis dilectis Salutem, et gratiam nostram. *Uduarhely* városunkban lakó Reformata Relligiön lévő hiveinek alázatos könyörgésekre kegyelmes tekintetük lévén kegyelmesen meg engedték nekik, hogy az mely egyházfiakat és szentegyházbirákat, Templomoknak, parochialis és scholaris házoknak gondviselésére annuatim tartanak, azokat minden nemű szedés-tül vevéstül, adózástül, szolgálattül, város avagy szék közzé való contributioktül, postálkodástül, hadi expeditioktül és mustrálástül teljességgel immunisok legyenek. Hagyjuk annakokáért s parancsoljuk is serio (te) kegyelmeteknek, hogy az mint idvezült szegény fejedelem megmondott Reformatus hiveinknek, templomok, parochialis és scholaris házoknak gondviselésére annuatim rendeltetett és rendelendő egyházfiakat és szentegyházbirákat eximálta volt, mostan és ezután is abban megtartván, semmi szedésre vevésre, adózásra, szolgálatra, város avagy szék közzé való contributio adásra, postálkodásra, hadi expeditiokra és mustrálásra erőltetni és kénszeríteni semmi úton módon ne merészelje hívségtek. Nec secus facturi Praeseptibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia die Septima Apprilis, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Secundo.

G. RAKOCI m. p.

(P. H.)

(Eredetije papiron, Uduarhely város levéltárában.)

821.

Rákóczy György fejedelem meghagyja, hogy az Uduarhely városában adózó helyekre megtelepedett mezei katonák adót fizessenek. Kelt Gyulafehérvárt 1632. máj. 11.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Circumspectis Agilibus et prouidis Judici Juratisque Ciuibus *Oppidi Siculicalis Vduarhelyi*, praesentium notitiam habituris, Salutem et fauorem nostrum. Országunknak mostani generalis gyűlésében adatván értésünkre, hogy némelyek az mezei katonák közül várostokban megházasodván, oly helyekre szállottnak volna,

kikről ennekelötte adót fizettenek, hogy azért ebben is az egyaránt való contributio megtartassák: végeztük mellettünk lévő hiveinkkel együtt, hogy várostokban megtelepedett mezei katonáink is, kik adófizető helyekre szállottanak, veletek együtt contribuáljanak, és az mely adófizető helyeken laknak, azokról ők is adót adjanak az várossal együtt. Tü is pedig afféléken megvegyétek az szokott adót. Secus ne facturi. Datum in Civitate nostra Alba Julia, die undecima mensis Maj, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Tricesimo Secundo.

G. RAKOCI m. p.

(P. H.)

STEPHANUS KOWACHOCZY
Cancellarius m. p.

(Eredetije papiron *Udvarhely város levéltárában.*)

822.

I. Rákóczy György fejedelem Székely-Keresztár városa lakosait minden közteher, adózás s idegen tisztek jogszolgáltatása alól kiveszi, azzal a föltétellel, hogy évenként száz forintot fizessenek a kincstárba s a korcsmáltatás joga a kincstáré legyen. Kelt Gyulafehérvárt, 1632. jun. 11.

Nos Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transsilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod cum Nos nihil unquam jucundius, nihil laudabilius, nihil denique magis necessarium in hac vita clementia et aequitate, unde videlicet divini nominis gloriae capitur emolumentum, nouerimus, illam prae omnibus alijs summo in loco habendam nobis semper proposuimus, Sicque demum in hoc etiam fastigio Principatus, in quod diuinitus sumus euecti, nihil tando ardore et gaudio usurpandum et frequentandum duximus. quam clementiae et aequitatis exercitia. Quum igitur ob hoc, tum etiam dignum habentes respectum nonnullorum fidelium nostrorum, nominanter autem Reverendi Johannis Dajka Keserűj, Ecclesiarum in Transylvania Orthodoxarum Superintendentis, fidelis nobis sincere dilecti, apud nos propterea factae intercessionis, Attentis etiam et clementer consideratis immunitatibus et privilegio, quo ab antiquo universi Incolae et inhabitatores

Oppidi nostri Siculicalis Keresztur in Sede Siculicali Udvarhely existentis habiti usi et gavisu fuere, Eisdem igitur Incolas et Inhabitatores dicti Oppidi nostri Siculicalis Keresztur, ex Principali gratia et potestatis nostrae plenitudine denuo privilegiali immunitate donandos ducentes, ab omni Censuum, taxarum et contributionum nostrarum, tam ordinariorum quam extraordinariorum, subsidijque et lucri Camerae nostrae solutione, servitorum item quorumlibet plebeorum exhibitione, Cursorum ventione, rerum nostrarum quovis nominis vocabulo vocitatarum de loco in locum devectione, officialium quorumvis super eos jurisdictione, hospitem condensatione, quarumlibet datiarum pensione, durante nostro beneplacito subsequentibus hisce duabus conditionibus, Nempe, Quod annuatim plenariam Centum florenorum Hungaricalium, bonae, currentis, usualis monetae summam in rationem Fisci nostri impendere et administrare debeant et teneantur, Secundo, Quod in praetato Oppido nostro Keresztur indesinenter reservato in rationem Fisci nostri Oenopolio hominibus pro eo officio peragendo per Nos eo destinandis, privatam vero ipsorum quorumlibet vinorum educillationem sub poene determinata interdiceret et prohibere obstringantur, clementer eximendos, supportandos et libertandos duximus, prout eximimus, supportamus, et libertamus praesentium per vigorem. Quocirca Vobis Generosis, Egregijs, et Nobilibus, Agilibus, Supremo et vice Capitaneis, Judici vice Judicibusque Regijs, necnon dicatoribus, connumeratibus, decimatoribus, nonatoribus, censuum, taxarum et qualiumcunque contributionum ac quarumlibet datiarum *Sedis Siculicalis Udvarhely* Exactoribus, cunctis etiam alijs, cuiuscunque status, conditionis, ordinis, honoris, dignitatis, officij et praesentiae hominibus, quorum videlicet interest seu intererit, modernis scilicet et futuris quoque pro quovis tempore constituendis, eorumque vices gerentibus harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus vos quoque a modo in posterum praefatos Incolas et Inhabitatores iam saepefati Oppidi nostri Siculicalis Kereszturiensis, durante nostro beneplacito, praemissis item duabus conditionibus privilegiali munere donatos, et ab omni censuum, taxarum et contributionum nostrarum, tam ordinariorum quam extraordinariorum, subsidijque et lucri Camerae nostrae solutione, servitorum quorumlibet plebeorum exhibitione, rerum nostrarum quovis nominis vocabulo vocitatarum de loco in locum deductione,

officialium quorumvis super eos jurisdictione, hospitem condensatione, cursorum vectione, datiarum quarumvis pensione, generaliter vero quorumlibet onerum supportatione exemptos, supportates et libertatos habere, cognoscere et reputare, Eisdemque ratione haereditum suarum ad ea omnia cogere et compellere, aut propterea eos in personis rebusque et bonis ipsorum quibusvis turbare, molestare, seu quovis modo damnificare minime praesumatis, nec sitis ausi modo aliquaj. Secus non facturi, Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. In cuius rei memoriam firmitatemque praesentes literas nostras authentici Sigilli nostri munimine roboratas memoratis Incolis clementer dandas duximus et concedendas. Datum in civitate nostra Alba Julia die decima prima Mensis Junij Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Secundo.

G. RAKOCI m. p.

(P. H.)

(Régi másolatból a gyula-fejérvári káptalan levéltárában. Centuria Y. nro 24.)

823.

I. Rákóczy György fejedelem Udvarhely város megfogyatkozott adófizető polgárai panaszára és kérésére meghagyja, hogy a városi telkeken lakó megnemesedett emberek is, köztük Sebestyén András, adóznak a városnak. Kelt Gyulafehérvári, 1633. ápr. 20.

Georgius Rakoci Dei gratia Transylvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes. Fidelibus nostris Generosis Egregijs et Nobilibus Agilibus, Supremo et Vice Capitaneis, Judicibusque Regiis, ac juratis Assessoribus *Sedis Siculicalis Udvarhelyi*, Cunctis etiam alijs cujuscunque status, gradus, honoris, ordinis, dignitatis, officii et praeeminentiae hominibus, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, eorumque vices gerentibus, quorum videlicet interest seu intererit, praesentium notitiam habituris. Salutem et gratiam nostram. *Udvarhely* városunkbeli hiveinknek alázatos könyörgésekből értjük az ott való szegénységnek kevés számát, és sulyos tereh viselését. El annyira hogy ennek előtte az sok megnemesedett és adó fizetés előtt kiállott em-

berek miatt mindenestől fogván is száznál többen nincsenek, azok között is harminczötnél több nincs, az ki derék adót adhatna, s az többinek is szűkön lehetne csak naponkint való táplálások is határoknak szűk és záratlan volta miatt. Az tereh viselés is penig, vasnak, zsendelnek, deszkának és egyéb postálkodásnak dolgában szintén annyi rajtok, mint Segesvár és Kőhalom székeken, mivel ők az várason kívül nem is parancsolhatnak. Találtattanak némelyek olyak is közöttök, kiknek levelek nem lévén, Nemességnek színe alatt adó fizetést kerülvén szabadon éltek, és némely nemesek magok nemes jószágokat eladván, adófizető helyre szállottak, adót nem adnak, melyből az mi jövedelmünk is kevesedett. Az mint mostan is egy *Sebestjén András* nevű ember, ki öreg voltára nézve első és bíróság viselt ember volt közöttök, nekünk nagy kárunkra és az adó fizető rendnek fogyatkozására, közülök ki akarván állani, nobilitálta önnön magát. Ennek előtte is efféle sok difficultás felől, kiváltképpen az várasí rendnek nemesedése felől, megtalálván minket, kegyelmesen annuáltunk és parancsoltunk volt, hogy az adó fizető embereket nobilitálni ne engednék, de az mint jelentik, azt az erről való nekik adott kegyelmes parancsolatunkat néminemű difficultasért publicatiokor ben tiltván mostan is alázatosan instálnak, hogy avagy az rajtok való taxában szállítanánk le, avagy előbbi kegyelmességünk szerint az adó fizető rend nobilitatója ellen denuo parancsolnánk. Mivel azért afféléknek nobilitációjok az ezer hatsáz tizennégy esztendőbeli medgyesi várasunkban emanáltatott *Articulusnak* ellene, és az várasnak nehézségére és fogyatkozására (nyil)ván lenne, megnevezett *Sebestyén Andrásnak*, ki annak előtte *Udvarhely várasunkba* adófizető várasí rendek között volt, nobilitációját meg nem engedjük, sőt többeknek is efféléknek; hanem az kik az elétt várasunknak adófizető tagjai voltak, mostan is azok, s város fundusán laknak, megnevezett *Sebestyén András*sal együtt, az megirt *Articulus* szerint, váras adó fizető tagjainak ismerjék magokat, ez levelünk erejével serio committáljuk *Secus non facturi*. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus Datum in Civitate nostra Alba Julia, die Vigesima mensis Aprilis. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Tertio.

G. RAKOCŸ m. p.

(P. H.)

(Eredetije *Udvarhely város levéltárában*)

I. Rákóczy György fejedelem Udvarhely-szék királybiróságát, a mely Siménfalvi Székely Mózes hűtlensége, a portára menekülése állat és felségsértésért való elítéltetése miatt megüresedett, Ábrahámfalvi Ugron Pálnak adományozta. Kelt Gyulafehérvárt, 1633. decz 20.

Nos Georgius Rakoci Dei Gratia Princeps Transsylvaniae Partium Regni Hungariae Dominvs et Siculorum Comes. Tibi Generoso *Paulo Ugron de Abranfalva*, Nobis sincere dilecto, salutem et favorem, Nostri continuum incrementum. Ita est non magis naturae instinctu et rationis dictamine a primo naturae ortu in universo mortalium genere usu receptura, quam postea diuina ordinatione et usu firmatum, ut omnia humana societas, gens et natio, suos haberet, antecessores, quorum ductu normam vitae suae communis rectius observaret. Hinc Principatus, hinc regnorum sceptrum, hinc altiores et humiliores populorum regendorum ordines et dominia initium sumpsere; hinc certis legibus ordinata Magistratum varietas, pro tot diversissimarum gentium moribus itidem diversis, arcta quadam retinetur constrictione; Merito id quidem; Nam sicut singula humani corporis membra tunc suis recte funguntur munys, dum caput, velut Principem et antesignanum suum sequuntur: Ita varios populorum confluxus, et indiscretum multitudinem, perpetuam videas confusionis abominationem, nisi suis pareat Magistratibus, qui iurium dicendorum, legis et justitiae administrandae, sontium puniendorum, insontium vero tuendorum autoritate et dignitate eis praeaeant, et unum quemque certo in ordine suo contineant. Cum itaque nuper, alias Generosus *Moyses Szekel de Simenfalva, qui officio Judicatus Regy Sedis Siculicalis Udvarhely prae-fuerat*, posthabito Dei et hominum metu, fideique suae Sacramento, Nobis tanquam legitimo Principi debito, ex Regno ad gentem alienam profugisset, ob idque ab universorum Dominorum Regnicolarum fidelitate perpetuae infidelitatis nota condemnatus atque proscripius esset, Universitas fidelium Siculorum nostrorum sedis jam dictae Siculicalis Udvarhely Magistratu Judicatus Regy caruit, et in legum administratione non nihil detrimenti accepisse credibile est. Cui malo quam primum obviam ire volentes, qui te et generis tui antiqua nobilitate in illa universitate alios anteire, et longa rerum

experientia ad hanc provectiorem, quam Dei dono assecutus es, aetatem, mores, usus et consuetudinem Sedis illius, ut cui alias in Capitaneatus etiam administratione foeliciter praeivisses, optime novisse certo simus persuasi, illi officio te idoneum indeque etiam praeficiendum volumus. Videtur id antiqua etiam tuae gentis Siculae libertas, quamvis ad hoc tempus fama tantum potius et nomine quam realiter conseruata requirere, quae Judicem suum Regium è sui medio constitui, et non aliunde adsciscendum prae se fert. Unde proximis diebus, missis ad Nos certis suis è primorum ordine nuntijs, Universitas Siculorum Sedis illius, humili instantia, neque sine honorificentissima tui mentione, nos interpellare voluerat. Quibus et in hoc benignè favendum rati, Maximè autem confisi de tua fide singulari, tam praedecessoribus nostris quam et Nobis hactenus semper integrè et laudabiliter conservata, in posterumque conservanda; Item de rerum et legum administrandarum scientia, dexteritate et aequitate, qua insignitus es, Tibi honorem et Officium supremi Judicatus Regj dictae Sedis Siculicalis Udvarhely, quod nunc ex profugio et perpetua proscriptione jam fati Moysis Szekel vacat, plena cum ejusdem officij autoritate, dignitate et existimatione, simulque cum solitis suis usibus et redditibus quibuslibet, ad eandem functionem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, gratiose dandum, donandum et conferendum duximus: Ita tamen, ut super eodem officio Nobis juramentum praestare, literas et legitima mandata nostra exequi, unum quemque Nobilium Primipilorum et peditum, ac universitatis Siculorum Sedis illius, in suis libertatibus, juribus et immunitatibus conservare, ac omnia quaecunque ex antiquo usu et consuetudine tui muneris erunt, diligenter et fideliter peragere, Judicium et Justitiam omnibus, et quibusvis, sine ullo personarum respectu administrare debeas et tenearis; prout damus, donamus et conferimus presentium per vigorem. Quocirca fidelibus nostris Generosis, Egregijs, et nobilibus Agilibus Vice Capitaneo, Juratis Assessoribus, Primoribus, Potioribus, Primipilis, peditibus pixidarjs, ac Universitati libertinorum Siculorum nostrorum toties fatae Sedis Siculicalis Udvarhely, Cunctis etiam alijs cujusvis status, honoris et dignitatis hominibus harum serie clementer injungimus, committimusque et mandamus firmiter ut a modo deinceps te Paulum Ugron pro vero et legitimo a No-

bisque ordinato Sedis suae Siculicalis Udvarhelyi supremo Judice Regio agnoscere, tibi in omnibus justis, legitimis consuestisque et licitis rebus obedientiam omnem praestare, honorem debitum exhibere, Judicia tua, legibus, usui antiquo, consuetudinibusque Regni consona, acceptare, ac omnes solitos proventus et utilitates, ad eandem functionem de jure et ab antiquo spectantes et pertinentes, tibi plenarie ac sine omni defectu administrare et administrari facere modis omnibus debeant et teneantur. Nec secus fecerint. Presentibus perlectis Exhibenti restitutis. Datum in Civitate nostra Alba. Julia die Vigesima Mensis Decembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Tertio.

GEORGIUS RAKOCZY m. p.

(P. H.)

MARTINUS MARKOSFFALUI Secretarius. m. p.

(Eredetije papiroson Ugron Gábor levéltárában Székely-Udvarhelyt.)

825.

I. Rákóczy György fejedelem a külföldre szökött s hűtlenség bűnében elmarasztalt Székely Mózes siményfalvi és Petki Ferencz oroszhgyi részjóságait Udvarhely-széken, a fejedelmi német testőrgyalogság főkapitányának, Benkoviczi Gliukovszki Jánosnak, nejének Gliukovszki Évának, s fiainak Jánosnak és Györgynek és örököseinek 1000 magyar forintban zálogba veti. Kelt Gyulafejérvárt 1634. június 25.

Nos Georgius Rakoczi Dei Gratia Princeps Transsilvaniae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, Quod nos benignum et honorificum habentes respectum praeclarae fidei et industriorum servitiorum Fidelis nostri Generosi Joannis Gliukovszki de Benkovitz Germanicorum peditum nostrorum praetorianorum Capitanei Supremi nobis grate dilecti, quae ipse tam Serenissimo quondam Principi Domino Gabrieli Dei Gratia Sacri Romani Imperii et Transsilvaniae Principi gloriosae reminiscendae Praecessori nostro, ac huic Regno nostro Transsilvaniae, postquam fatis ita ferentibus, relicto Patriae suae solio, in hoc Regnum Transsilvaniae ingressus fuisset, seque nationi huic nostrae obsequiositatis vinculo adstrinxisset, et addixisset, in omni-

bus occasionibus, nostrisque vicissitudinibus, quam et nobis in hoc Principatus fastigium divinitus evocatis, in eo quo et de praesenti fungitur Capitaneatus officio ac munere, quibusvis in negotiis fidei suae concreditus, et praecipue cum in primo statim principalis dignitatis nostrae limine a quibusdam ejusdem aemulis bello sat gravi fuisset lacessiti, in amovendo ex Oppido Kálló ejusdem nominis Arci subjacente adversariorum praesidio, et post eo vi expugnato, vallo ad rippam altissime hinc exundantis fluvii Tibisci penes Oppidum Rakomaz construendo, repulsisque et profligatis inchoati Principatus nostri aemulorum hostili adversum nos intentione productis exercitibus, animo intrepido, magnaque et eximia de fortitudine et experientia militari nominis sui cum laude exhibuit et impendit, ac etiam persvasi firmiter ipsum etiam imposterum, adque omnes occasiones, Nobis et Haeredibus ac Succesoribus nostris in omni vita sua constantissime exhibiturum et praestiturum, totales itaque et integras portiones possessionarias in possessionibus Simenfalva cum domo et Curia nobilitari ibidem, ac Oroszhegy vulgonuncupatis et Sede Siculicali Udvarhely existentes habitas, et hanc ab Egregio Blasio Pauer Vicemgerente suo ex eidem facta inscriptione nostra ad se redemptam et coëmtam, quae in Simenfalva quidem Moysis Székely de Fiátfalva¹⁾, in Oroszhegy vero existens Francisci Petki de Ders Generosorum alias praefuerant, verum quia ex eo, quod illi superioribus temporibus, fidelitatis nobis Patriaeque ipsorum debitae immemores, hostili in nos Patriamque intentione, ad alienas nationes profugissent, easque contra libertatem et permansionem publici boni sollicitare veriti non fuissent, ex unanimi Trium Nationum Regni nostri Transsilvaniae et Partium Regni Hungariae eidem annexarum Statuum et ordinum voto et deliberatione, nota perpetuae infidelitatis condemnari promeruisent, Fisco nostro Principali applicatae, ac ad dispositionem et collationem nostram rite et legitime redactae sunt, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus etc. (a *szokott stílus szerint*), memorato Joanni Gliukowszki, ac per eum Generosae Dominae Evae

¹⁾ Ifj. Székely Mózes, valamint atyja, eredeti előneve *Siményfalvi* volt; itt bizonyosan azért van *Fiátfalvinnak* nevezve, mert a fiátfalvi kastélyban tartotta lakását, melyet 1628-ban Bethlen Gábornól nyert adományban.

Gliukowski consorti, nec non Joanni et Georgio Gliukowszki filiis, suis, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, in et pro mille florenorum hungaricalium justae currentis et usualis monetae summa, titulo pignoris, usque ad tempus redemptionis gratiose dandas, inscribendas et impignorandas esse duximus, Assumentes nihilominus nos et successores nostros legitimo Principes, in quieto et pacifico earum portionum possessionariarum, domusque et Curiae nobilitaris, pertinentiarumque suarum dominio, eosdem Joannem Gliukowszki, Evam, nec non Joannem et Georgium Gliukowszki, haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universos, usque ad modo specificatam mille florenorum hungaricalium summam, contra omnes et quoslibet legitimos impetitores, causidicos et molestatores, cura et sumtibus propriis defensuros, conservaturos et retenturos, ac etiam assecuramus, affidamus et certificamus eosdem, quod si temporis in successu Nos, vel successores nostri legitimi Regni principes, aut alii, quorum intererit, praedictas portiones possessionarias, domumque et Curiam nobilitarem, ab eisdem redimere, et pro nobis aut pro se se reusurpare et rehabere vellemus, aut vellent, nonnisi deposita prius et integre persoluta eadem mille florenorum hungaricalium justae currentis et usualis monetae summa, adimemus, aut adiment, et pro nobis aut pro sese reusurpabunt. Ad quod firmiter et inviolabiliter observandum tam nos ipsos, quam et successores nostros legitimos Regni Principes, aut alios, quorum intererit, obligatos et modis omnibus adstrictos esse volumus, prout damus, inscribimus et impignoramus, assumimus, assecuramus, affidamus et certificamus, obligamus et adstringimus. Salvo jure alieno, Harum nostrarum pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratarum vigore et testimonio literarum. Datum in civitate nostra Alba Julia die 25-a Mensis Junij, Anno Domini 1634.

(Ötvös Ágoston másolataiból az *erd. Múzeumban*, Fancsali Dániel másolata után, a gyula-fehérvári orsz. levéltárból. (*Liber Regius XV. 160. l.*)

I. Rákóczy György fejedelem Székely-Udvarhely városának ama kiváltságokat adja, hogy a város minden lakosa, nemcsak a tulajdonképi polgárság, hanem minden nemes, nem nemes, személyére nézve nemesített, vagy jobbágy, vagy urak szolgálatába szegődött, a ki csak városi házat, vagy telket bír, a városi közterhek viselésében részt vegyen; székgyűlés alkalmával csak a főkapitányt vendégeljék egy asztallal egy napig; a nemesek polgárok ellen a bíró előtt indítsanak pert. Kelt Gyulafehérvárt, 1634. aug. 1.

Nos Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transsylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod nos postquam Divina Providentia in hoc Principalis celsitudinis fastigium eveci sumus, Regnique gubernia obuiimus, post Divini cultus sancte observandi tuitionem et propagationem, nil unquam in votis nostris, prius et antiquius habuimus, quam pacem et tranquillitatem Regni, populi que divinitus sceptro nostro concrediti, omni modo et via, impensa nempe, ac nocturna diurnaque magna sollicitudine et vigilia tueri et conservare posse, eaque per Dei praepotentis misericordiam belle conservata; fructibus eiusdem suauiissimis, bonis utputa, sanctisque legibus, Jure et Justicia Eundem regere et pascere; alios in antiquis ipsorum libertatibus et immunitatibus, non modo observare, imo et confirmare; alios vero nous etiam indultis et priuilegijs investire, condecorareque, ac inter omnes bonam pacis et concordiae unionem componere, ut sic paterno ac foelici sub gubernio nostro, universi, tum Civitates, tum vero Oppida et possessiones, populo et termino longe, lateque paterent, ampliarenturque. Hoc ergo affectu ducti, certo intelligentes *Oppidum nostrum Szekely Uduarhely in Sede Siculicali Udvarhely existens*, varÿs bellorum notibus, externarumque gentium irruptionibus, annis superioribus propemodum vastatum, et populis adeo exhaustum esse, ut formam, quam olim habebat, utramque amisisset, ut eandem sub regimine nostro resumere, ac in dies, magis ac magis et populis et termino multiplicari et ampliari possit: Circumspectis, Judici, caeterisque eiusdem Oppidi Udvarhely Juratis Ciuibus, cunctisque civilis conditionis inhabitatoribus, ipsorumque haeredibus, et posteritatibus, successo-

ribusque utriusque sexus universis, ex Principalis nostrae potestatis plenitudine, ac munificentia, accedente etiam Dominorum Consiliariorum nostrorum, nostro lateri adhaerentium, consensu ac voto unanimi, humilique Nobis superinde facta intercessione, quasdam immunitates ac indulta, hoc, qui sequitur, tenore, duximus clementer elargienda. Ac primum quidem, cum in eodem Oppido nostro Udvarhely incolae et inhabitatores, sint permulti, partim nobiles, partim vero ignobiles, id est Neutrales, qui licet ex foro publico vivant, ac territorio Oppidi peraeque ut et alij, certi ordinis Oppidi incolae, utantur, posthabito nihilominus publico commodo, caeteris eiusdem Oppidi inhabitatoribus minime assentiantur; nulla enim cum civibus civilia supportant onera, nullasque pendunt contributiones, nec vero cum reliquis eiusdem loci nobilibus (sic necessitate patriae exigente) expeditionibus bellicis interesse volunt. Quos deinceps instar furum ibidem degere nequaquam pertolerare volentes, certo alicui ordini necessario associandos esse duximus: utpote si nobilitas, eorum litteralibus instrumentis comprobata fuerit, cum reliquis eiusdem loci Nobilibus, ut tempore necessitatis arma sumere, Regnoque et Principibus eius inservire; alioquin nobilitate eorum non probata, cum reliquis Civibus eiusdem Oppidi civilia quaelibet onera aequaliter supportare, census, et taxas, quaslibetque contributiones pendere: Sic et Jobbagiones Dominiorum Procerum et Nobilium fugitivi ibidem commorantes, et a Dominis Suis terrestribus repetiti, eisdemque remissi, verum ab eisdem ibidem detenti, (qui similiter a communis contributionis pensione et civilibus obsequijs se se subtrahere volunt) omnia Civilia obsequia praestare, et quaelibet onera supportare, census et taxas, quaslibetque contributiones ex aequo persolvere, quamdiu in eodem Oppido vixerint, modis omnibus debeant ac teneantur, omnino decrevimus. Deinde, Nobiles etiam, in personis saltem nobilitatos, in eodem Oppido, in domibus civilibus et tributarijs habitantes; Et e converso homines quoque civilis conditionis, ac Tributarios, qui relictis, vel venditis proprijs domibus tributarijs, alienas, videlicet Dominorum Procerum et nobilium inhabitantes, sese transtulerint, id est, proprijs aedibus relictis, vel venditis, facti sunt Nobilium Inquilini, ut incommoda fisci, hac in parte etiam evitentur, (si commoda eiusdem Oppidi percipiant, ex foro publico vivant, et sustententur, territorijque Oppidi fructibus

utantur); Hos quaslibet taxas, census et contributiones, ibidem exhiberi solitas, solvere; quod si nollent, extra domos nobilitares, in communi Oppidi fundo, tam in bonis ipsorum quibusuis, quam vero personis, ratione non persolutae contributionis, ab ipsis Ciuibus libere impediri, et ad satisfactionem usque detineri posse: Illos vero, (si quidem personali Nobilitate domus et fundi non nobilitantur, neque eximuntur), omnia etiam munia obire, quaelibet servitia civilia praestare, ac alia onera ex aequo supportare, ac insuper taxas, census et contributionem quaslibet solvere debere, benigne statuimus. His adglutinandi etiam homines civiles, sive tributarij, in eodem Oppido domos sive haereditates tributarias habentes, qui, ut census, et taxas, contributionesque pendere, queant effugere, et onera civilia non portare, Dominorum Procerum et Nobilium aut servitio dediti sunt, aut saltem ysdem adhaerent, (cum ne ipsi quidem gratuita alys sua servitia praestant), admoniti primum per eosdem. Cives, census, taxas et quaslibet contributiones solvere, et onera quaelibet civilia supportare, si fecerint, bene quidem, alioquin facta per eosdem Cives super eorundem Domo, et haereditatibus, justa aestimatione, tradantur illi possidendae, qui praemissa omnia praestiterit, restantiae vero contributionum, ex eorundem pretio eximantur, Imo et ipsi Domini Proceres et Nobiles extranei, domos, aut haereditates tributarias in eodem Oppido possidentes, si easdem litterali nostro aut aliorum praedecessorum nostrorum, videlicet legitimorum huius Regni Principum, aut saltem humano sufficienti testimonio, exemptas esse declarare non poterunt, ratione earundem domorum et haereditatum suarum, ysdem oneribus civilibus supportandis, contributionisque quibuslibet solvendis, aequaliter subiacebunt, ab ipsisque Civibus ad haec omnia praestanda cogantur, si praestare renuerent, deposito ab ipsis civibus earundem pretio, quo emptae erant, civibus remittere ; similiter et Milites nostri Campestres, ibidem domos et haereditates civiles obsidentes, quaslibet contributiones persolvere debeant ac teneantur. Porro Sede indicta, cum ad eandem celebrandam Domini Proceres et nobiles eiusdem Sedis universi, more solito, in idem Oppidum, sive generaliter, sive particulariter confluerint, ut nulli omnino eorundem, nisi supremo eiusdem Sedis Capitaneo, sed et ipsi primo saltem talis ipsorum congregationis die, et quod unius mensae accubitoribus temperanter

et frugaliter sufficiat, de hospitalitate, ydem Ciues providere adigantur, benigne indulgemus; sequentibus autem diebus ipse etiam Capitaneus, prout reliqui, omnibus proprijs utantur sumptibus. Et quoniam Supremi ac Vice Capitanei, Praesidesque officiorum antelatae Sedis Udvarhely, communi inquisitione, in ipso Oppido nostro Udvarhely peracta, graues delinquentibus Civibus mulctas irrogare soleant, qua misera plebs obruta, propria deserere, et alia in loca se conferre, manifesto et evidenti fisci damno cogatur, quin etiam proventuum publici fori partem sibi vendicare, contra immonitates et priuilegia omnium Ciuitatum et Oppidorum nostrorum priuilegiatorum consueuerint: ne maiora hinc fisco subsequantur incommoda, sed cuncta recto tramite terminentur, clementer decernimus, ne deinceps Praesides officiorum, communes inquisitiones, praelibato in Oppido nostro Udvarhely instituant, neve redditus fori (cum legitime solos Cives concernant) partiantur; verum suis contenti proventibus, communes Oppidanorum inquisitiones, mulctasque sontibus irrogandas, iuxta priuilegiatorum Oppidorum consuetudines ipsis Ciuibus cedant, qui secundum Jura, iuxta demerita in sontes animadvertant. Postremo, cum non desint quidam, praesertim e Nobilibus, qui si quidpiam controversiae, aut litis, cum memoratis Oppidi Udvarhely incolis civilibus habuerint, non coram Iudice, et coeteris eiusdem Oppidi Civibus. in ipso Oppido, secundum approbata maiorum statuta causam prosequuntur, sed ad communem Sedis inquisitionem provocantes eosdem, toto communis inquisitionis decursu, circumducunt, vexandi magis, quam prosequendae litis causa; qui etiam abusus ut penitus tollatur, nec deinceps saepe tacti Cives, ad inquisitionem communem Sedis evocentur, statuimus, atque ut eiusmodi controversiae, et causae, inter Nobiles ac Cives Oppidi motae, coram Iudice, Juratisque civibus illius Oppidi Udvarhely decidantur, et si cuiquam partium, in tali causa, et controversia, lata displicuerit sententia, eo, quo mos et consuetudo dicitur, causam appellet et provocet, benigne concedimus. Et nihilominus pro ampliore erga eosdem munificentiae nostrae declaratione, praescripta universa indulta, immunitates et libertates, praedictis Iudici et coeteris Oppidi nostri Udvarhely Juratis Ciuibus, civilis conditionis inhabitatoribus, ipsorumque successoribus, et haeredibus posteritatisque utriusque sexus universis, perpetuis semper temporibus

privilegialiter valituras et duraturas, benigne duximus elargiendas, et concedendas. Imo elargimur, concedimus, statuimus, decernimus et indulgemus: Harum nostrarum vigore, (quibus sigillum nostrum authenticum penderet est appensum), et testimonio literarum mediante. Datum in Civitate nostra Alba Julia die prima Mensis Augusti Anno Domini Millesimo sexcentesimo Trigesimo quarto.

GEORGIUS RAKOCZY m. p.

MARTINUS MARKOSFFALUI
Secretarius m. p.

(Eredetije pergamenen, a függő pecsét töredékével, Udvarhely város levéltárában.)

827.

Rákóczy György rendelete Udvarhely-szék közönségéhez, hogy Udvarhely város polgárainak adott kiváltságait megtartsák és másokkal is megtartassák. Kelt Gyulafehérvárt, 1634. aug. 3.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transsylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Generosis Egregys et Nobilibus Agilibus Supremo et Vice Capitaneis, Judicibusque Regys, Item Primoribus, Potioribus Primipilis, Peditibusque Pixidaribus ac universitati Libertinorum Siculorum Sedis Siculicalis *Vduarhely*, Cunctis etiam alys, quorum videlicet interest seu intererit, modernis et futuris quoque pro tempore constituendis, praesentes nostras visuris Salutem et gratiam nostram. Mivel minden Várossinknak a mi Birodalmunkban bizonyos immunitások Priuilegiumok és rendtartások vagyon, mellyet boldog emlékezetű kereztén fejedelmek praedecessorink, az unio és szép eggyesség s békesség megmaradassaért conferáltak eleitől fogva; mint mi is fejedelmi méltóságunk és kegyelmes dispositionk szerint, böcsülletes Tanács Vrhiveinknek is eggyező teccésekből és törökedésekre, az el mult napokban Vduarhelyi várossunkban lakozo Polgári rendnek, mostaniaknak, és ennek utánna következendőknek s mind két ágon leuő maradéjkoknak, bizonyos immunitásokat, mediantibus alys Literis nostris Priuilegialibus kegyelmessegünkéből conferalunk Mellyeknek megtartása és oltalmazása noha minden rendek-

től, de kiváltképpen az Tiszt Visseleőktől szükségesképpen megkévántatik: Hadjuk azért s parancsoljuk is serio kegyelmeteknek, hogy az megnevezett Vduarhelyi Várossunkban lakozo várossi vagy polgári rend hiueinknek adott Priuilegiumunkat, tam in toto, quam in omni sui parte megtartsa s oltalmazza kegyelmetek, és egyebekkel is megtartassa, az mi kegyelmes collationk szerint, hogy igy immunitasokkal, libere, secure és pacifice élhessenek successiis semper temporibus, és hogy mi is többször ezen dologról meg ne találtassunk, kegyelmetek is meg nem tartásáért, oltalmazásáért és tartattatásáért neheztelésünket ne vegye. Secus nequaquam facturi, Praesentibus perlectis Exhibenti restituti. Datum Albae Juliae die tertia Augusti Anno Domini M. DC. XXXIV.

G. RAKOCI m. p.

(P. H.)

MARTINUS MARKOSFFALUI Secretarius m. p.

(Eredetije papiron Sz. Udvarhely város levéltárában.)

828.

I. Rákóczy György fejedelem tekintve bejárója és italtöltője Nagy-Barcsai Barcsai Ákos hűségét, ki mint serdülő ifjú őt mint magán embert udvarában, később mint fejedelmet a keresztény és török udvarokhoz való küldetésekben híven szolgálta, egész Szederjes helységét Fejér-várme gyében és az új-székelyi részjóságot Udvarhely-széken, melyek a fel ségsértésért és hűtlenségért elítélt Siményfalvi Székely Mózeséi voltak, 1600 magyar forintban neki és mindkét nemű maradékainak elzalogo sítja. Kelt Gyulafejérvárt, 1635. május 15.

Nos Georgius Rakoczi Dei Gratia Princeps Transsilvaniae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, Quod cum Nos Principali Celsitudine nihil magis dignum et, idoneum ducamus, quam gratiosa fidelium quorumvis merita condignis et addecentibus cumulare praemiis, gratiaque prosequi uberiori, ex eo, clementer considerantes Egregium Acacium Barczai de Nagy-Barczia Cubicularem et potus infusorem nostrum, ab ineunte propemodum adolescentia sua nobis in privato statu nostro, in intimis domus nostrae familiaribus et cubiculariis singu-

larem et praecellentem omnibusque perspicuam fidelitatis sinceritatem in omnibus rebus negotiis, quibus aetas primum adolescens par esse poterat, complacenti cum alacritate praestitisse, procedente porro ad juventutem aetate adolescentiae, nobisque Divino favore in hoc Principatus fastigium evectis, gravioribus etiam curis adhibitis, res quaslibet serias et negotia frequenti in utrorumque orbis Monarcharum, Christiani scilicet et Turcici, aliorumque Principum aulas internunciali munere non ultimam ad sui gratiositatem nec illaudanda cum dexteritate peregisse, ad eandemque fidelitatis alacritatem ipsum pro subsequenti etiam temporum occasionibus excitatum volentes, accedente ad id nonnullorum fidelium Dominorum Consiliariorum nostrorum singulari apud nos propterea facta intercessione, Totales igitur et integras possessionem Szederjes in Comitatu Albensi Transsilvaniae, et portionem possessionariam in possessione Uj Székely et Sede Siculicali Udvarhely existente habitas, quae alias Generosi tunc Moysis Székely de Semienfalva praefuerat, sed ex eo, quod Ipse fidei et fidelitatis suae, quam nobis et Regno nostro Transsilvaniae firmissimo juramenti sacramento obstrictus debebat, immemor, Deique et legum timoris oblitus, superioribus temporibus ad nationes alienas hostili animo et conatu, summoque nocendi studio, cum aliis quibusdam complicitibus suis transfugerit, illasque gentes adversum nos et Regnum nostrum Transsilvaniae ad omnem hostilitatem inducere et incitare conatus sit, publicis Dominorum Regnicolarum constitutionibus in crimine laesae Majestatis, notaque perpetuae infidelitatis, ac exinde amissione capitis et omnium bonorum suorum condemnatus est, in Nos consequenterque dispositionem et collationem nostram rite et legitime devolutae sunt, et redactae, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis, terris scilicet arabilibus etc. (*a szokott stílus szerint*) memorato Acacio Barcziai, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, in et pro Mille Quingentorum florenorum hungaricalium justae, currentis, et usualis monetae summa titulo pignoris gratiose dandas, donandas et inscribendas duximus, Assesurantes et certificantes eundem Acacium Barcziai, quod si Nos, vel Successores nostri legitimi Transsilvaniae Principes, aut alii, quorum intererit, praedictas possessionem Szederjes et portionem possessionariam Uj Székely ab ipso, vel haeredibus et posteritatibus ipsius utriusque sexus universis, temporum in successu

redimere vel rehabere voluerimus, vel voluerint, extunc non aliter, nisi prius deposita et persoluta praetacta mille quingentorum florenorum hungaricalium justae currentis et usualis monetae summa, ab ipsis plene et integre levata, auferemus et adimemus, auferentque et adiment. Ad quod tam nos ipsos obligamus, quam etiam Successores nostros legitimos Transsilvaniae Principes, aut alios, quorum intererit, obligatos et obstrictos esse volumus, prout damus, donamus, inscribimus, assecuramus, certificamus et obstringimus, Salvo jure alieno, Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Civitate nostra Alba Julia die decima quinta Mensis Maii Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Quinto.

(Ötvös Ágoston másolataiból, az erd. Múzeumban, a gy. fejevári orsz levéltárból; Liber Regius XV. 164. l.)

829.

Rákóczy György fejedelem válasza Csík-Gyergyó, és Kászon-szék székelységének kérésére, melylyel a nemesség túlkapásai, jobbágyságra vetése ellen őket megoltalmazza. Kelt Mikó-Újvárbán (Csíkszereda mellett), 1635. nov. 12.

Resolutio ad Supplicationem Universorum Nobilium Primipilorum et peditum Pixidariorum Siculorum Sedium Siculicalium Czÿk, Gyergio et Kaszon etc.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transsilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Noha látjuk mennyi sok bántási légyenek, kiváltképpen az kik erőtlenebbek kegyelmetek között, némely Nemes rendektől, mindazáltal akarván ebből kegyelmességünköt meg mutatni, az kegyelmetek kívánságára annuálunk ilyen okok alatt:

1, Hogy az kiknek dolgok ez ideig el igazodott, maradjanak azok mind abban.

2, Azonkívül való Supplicánsoknak panaszokat mi is el hagyjuk, úgy hogy az mely jobbágyokat eddig bírtak, övék légyen, ilyen declaratióval, mind örökségestől, hogy az kiket sem törvénnyel, sem rectificatio által, sem az szegény fejedelem speciale sufficiens documentumával, adománya mellett nem apprehendáltak, hanem

ezezen az útakon kívül az Commissariusok járásától fogva absoluta sententia tötték jobbágyokat, akárkik is zászló alól foglaltak, szabados lófő(ségek)et, drabant örökségeket, ló fő és drabant embereket, azokat tisztviselő hi(veink), nekünk tartozó hűségek szerint és sub amissione officij, igen igen igazán fel k(eresv)én, statim et de facto simpliciter csak zászló alá írják; ha hol penig efféléket zászló alá nem remittálnának, azokon mindjárt az Articulusban specificáltatott penát, úgy mint az négy száz forintot, pro singulis capitibus, kedvezés nélkül exequálják.

3, Az kiket pedig most zászló alá írtunk Regestomunkban, azokat gyermekekkel jószágokkal együtt azon tisztviselő híveink, sub amissione officij meg oltalmazzák igazságokban, egyet is azok közül jobbágyokká tenni semmi úton ne engedjenek, sub poena Articuli, exceptis illis, kik immár az mai napig processusban volnának; mert azokat, az kik processusban vadnak maig, szabad legyen lite prosequálni, de post finalem sententiam, ha valamelyik fél appellálni akarja, táblára is el bocsássák. Az kik pedig ez mai napig processusban nem voltak, azokat ez után törvénnyel is ne kereshesse és az zászló alól ki ne vehesse.

4, Az hol szabad örökségek lófőé, drabanté találtatnék, kiknek fiú ágon defectusok volna, azokat leány után jobbágy örökséggé az tisztek semmiképpen ne engedjék tenni vagy lenni. De hogy az olyan ló fő vagy drabant leányi ökot concernálhatandó örökségekből semmissé ne legyenek, az olyan örökségeket jó lelki ismertetű hites emberek becsüljék meg, igaz böcsű szerint való árrát az leánynak vagy aszszony embernek közeljebb való férfiú ember zászló alatt szolgáló atyjafia tegye le, s legyen azé az jószág.

5, Az szegény supplicantsokat, kiváltképpen az erőtleneket, a kiknek most supplicatiojokra választ írtunk, és ez után is íratunk, sok exceptiókkal, dilatiookkal ne fárasztásák, hanem ante alias omnes causas azokat revideálják, az töllünk elejekben adott brevis Processus szerint, háborgatás nélkül.

Datum in Miko Uyuár, die duodecima Mensis Nouembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Quinto.

GEORGIUS RAKOCI m. p.

(Egykorú másolata az *erd. Múzeumban, Mike Sándor gyűjteményében, Articuli Diaet. I. köt.*)

I. Rákóczy György fejedelem kiváltságlevele Sepsi, Kézdi és Orbai szék részére, hogy az ott lakó székely urak magvaszakadása esetében az ő javaikra nézve nem történhetik beiktatás, vagy a kincstár részére foglalás, hanem a magvaszakadtak javai nemzetségek mindkét nemén lévő tagjaira szálljanak és maradjanak, megtartatván ősi szokásaik és gyakorlatuk. Kelt Szamos-Ujvárt, 1636. jan. 30.

Nos Georgius Rákoczi, Dei Gratia Princeps Transsilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod cum sub anni proxime evoluti Comitii Generalibus in Civitate nostra Alba Julia in Mense Majo celebratis, Spectabilis ac Magnificus quondam Franciscus Miko de Hidveg, tunc Consiliarius ac Cubicularius noster Supremus, Sediumque Siculicalium Csik, Gyergyó, Kaszon Supremus Capitaneus¹⁾ ac fidelis nobis sincere dilectus Generosus Michael Tholdalagi de Erce, Consiliarius noster, ac Sedis Siculicalis Marus Supremus Capitaneus, nominibus et in personis fidelium nostrorum sincere nobis dilectorum, universorum Generosorum, Egregiorum, Nobilium et Agilium Potiorum, Primipilorum, Peditumque Pixidariorum nostrorum, ubivis in Regno uostro Transilvaniae, signanter vero in septem Sedibus Siculicalibus constitutorum et residentium, de restituenda antiquissima ipsorum libertate subnotanda humiliter requisivissent, postea vero sub proxima lustratione etiam generali dictorum universorum dominorum Siculorum, novissime, cum in Sede Siculicali Aranas lustrationem continuarem nonnulli fideles nostri, nomine totius universitatis dominorum Siculorum, ejusdem libertatis restitutionem apud nos serio et demisse implorarent, frequentibus eorundem Dominorum Siculorum, modo praemisso apud nos institissent, benigne inclinati, considerantes etiam ac in animo nostro revolventes Regum et Principum erga suos optime meritos subditos benignitatem et liberalitatem subditorum vicissim erga suos Principes praeclaram fidem et integritatem, indeque natam inserviendi et gratificandi iisdem alacritatem vinculo quodam propemodum indissolubili ita esse connexam, prouti altera ex altera gignetur, foveatur, augeat atque conser-

¹⁾ Mikó Ferencz, a történetíró, 1635. július 15-dikén halt meg. Lásd Haller Gábor naplóját. *Erd. tört. adatok. IV. köt.*

vetur. Quo igitur nostra ex parte potius et prius benignitas nostra incipiat suos producere fructus, dictorumque fidelium nostrorum Sicularum fidelissima obsequia erga nos accederet, quos certo intelligimus felicitatis reminiscantur Principibus hujus Regni nostri, praedecessoribus nostris, summa fide et integritate, nec minori militaris fortitudinis laude inservivisse, nobis etiam a felicitatis Principatus nostri ab Altissimo nobis commisso principio, omnium fidelissimorum et integerrimorum, bellicaque virtute praestantissimorum subditorum ac patriae salutis amantissimorum civium officia nobis strenue laudabiliterque praestitisse, spem sane fovemus optimam in ipsos universos dominos Siculos, et avitae ipsorum bellicae fortitudinis laude, et nostra in illos propensissima liberalitate grate commonefactos, ad omnia, virtutis, fortitudinis, praeclarae fidei et fidelitatis illibata officia, contra omnes nostros et patriae charissimae aemulos et hostes alacriter praestanda certatim concursuros, Nobisque ac successoribus nostris, legitimis Transylvaniae Principibus, summa semper constantia adhaesuros esse. Quorum omnium ob respectum, liberalitatisque nostrae ab ipsis desideratae evidentissimum sempiternumque testimonium, praefatae Universitati Dominorum Sicularum, eorumque posteritatibus utriusque sexus universis, eam libertatem et immunitatis praerogativam in forma perpetui Privilegii nostri benigne dandam, concedendam, donandam, conferendamque duximus, ut nullo unquam deinceps tempore publicatio defectus seminis quorumcumque sine semine deficientium inter eosdem dominos Siculos institui, peragique, sed nec bonorum eorum deficientium Statutio aliqua, aut occupatio in rationem fisci nostri, et Successorum nostrorum legitimorum Transylvaniae Principum, fieri possit et peragatur. Sed eorum sine semine deficientium bona in suae generationis utriusque sexus homines, more tamen et consuetudine ipsorum antiquissimo observato condescendant, atque devolvantur. Prout praenotatae toti Dominorum Sicularum universitati, eorumque posteris et haeredibus utriusque sexus universis, damus, donamus, concedimus et conferimus, ac praesentes hasce nostras donationales loco perpetui privilegii ipsis indulgemus, tam in communi omnibus et singulis, quam etiam singulis Sedibus Sicularibus seorsim aservandas. Quemadmodum hasce etiam praesentes litteras donationales privilegiales universis fidelibus nostris *dominis Siculis in tri-*

bus Sedibus Siculicalibus, Sepsi, Kézdi et Orbai existentibus et degentibus, in forma privilegii nostri extradandas esse duximus. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in Arce nostra Szamos-Ujvár, die trigesima Mensis Januarij, Anno Domini Millesimo Sexingentesimo Trigesimo Sexto.

GEORGIUS RAKOCZI m. p. (P. H.)

(Közölve *Benkő Józsefnél: Imago nationis Siculicae.* 72-76. 1. ki az oklevél után e megjegyzést teszi: Publicatae fuerunt hae Litterae anno 1636. die 6. Februarii in Pago *Maxa* Sedis Siculicalis Kézdi in Congregatione Trium Sedium Siculicalium Kézdi, Sepsi et Orbai.)

831.

I. Rákóczy György kiváltságlevelének Udvarhely szék részére kiadott külön példánya. Kelt Szamos-Ujvárt 1636. január 30.

Nos Georgius Rakoczi stb. (*szórol szóra úgy mint a fön-
tebbi szám alatt, a befejezésben a következő eltéréssel:*)
Quemadmodum hasce etiam litteras praesentes nostras donationales privilegiales universis fidelibus nostris *Dominis Siculis in Sede Siculicali Udvarhely existentibus* et degentibus, in forma privilegii nostri perpetui extradandas duximus, Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in Arce nostra Szamos-Ujvár, die trigesima Mensis Januarij, Anno Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Sexto.

(Kiadta Killyéni Székely Mihály, *A nemes székely nemzet constitutioi.* 90—92. 1. — Ugyanezen oklevélnek Maros-szék részére kiadott példánya megvan a gyula-fehérvári káptalan levéltárában.)

832.

Rákóczy György fejedelem az unitárius vallás hitelveit követő szombatosoknak, enyhítvén én eltörölvén az előbbi országgyűlések ellenők hozott végzéseit, szabad vallásgyakorlatot engedélyez. Kelet nélkül (1636)

Nos Georgius Rakoczi etc. Ad perpetuum rei memorium, universis praesentibus pariter et futuris quibus interest seu intererit, volumus pervenire notitiam. Quod cum inter praeclara praelatorum

principum officia scopus ab omnibus desideratissimus simul etiam sanctissimus publicae inter subditos tranquillitatis conservatio habeatur. Nos quoque in primo statim felicitis nostrae Inaugurationis limine ingressuque administrationis, de sacra quadam Trium Nationum omniumque statuum et ordinum Regni hujus nostri Transilvaniae Unione, quae receptorum ac continuo usu observatarum religionum mutuam simul ac reciprocam inter omnes ordines tutelam defensionemque ac citra omnem personarum respectum confirmationem in se continebat, requisiti, non solum benevolum super ea assensum adhibueramus, rerum etiam sacro sancti ad muniendum principatum depositi Juramenti symbolo confirmaveramus. Post moram vero non exigui temporis, cum ostensi fuissent nobis quidam Articuli, de ordine, collegio et fraternitate *Sabatariorum* ut vocant; qui legem divinam Mosaicam instar Fidelium Christi et Apostolorum temporibus conversorum (ut ipsi asserunt) conservare nituntur, a praedecessoribus piae memoriae principibus diversis vicibus ac temporibus editi, eoque respectu a nobis etiam anno proxime praeterito, in comitiis generalibus Dominorum Regnicolarum ad diem decimum tertium Maii indictis¹⁾, renovati. Quorum quidem articulorum vigore ipsi Sabatarii hunc ipsorum cultum, divinaeque legis observationem quantumvis a principio primordioque receptae unitariae Religionis ceptum atque inchoatum, passimque a religiosioribus devotioribusque unitariis usurpatum imo plus minus septuaginta quinque annorum spatium jam usu continuo firmatum ac roboratum²⁾, Nihilominus ne poena in praescriptis articulis proposita et expressa modernis vel futuris temporibus tam ipsis quam posteris ipsorum aut aliis adhaerentibus terrori, oneri, impedimentoque foret, humillima ipsorum demissaque supplicatione requisiti sumus, quod nos rigorem vigoremque talium tam nostro quam aliorum principum temporibus conditorum articulorum mitigare, cassare, invalidare, prorsusque annihilare dignaremur. Quorum quidem humillima demissaque Supplicatione diligenter exaudita et clementer admissa, potissimum tranquillitatis publicae rationem in oculis habentes, ac multorum fidelium nostrorum illi cultui faventium respectu, accedente

¹⁾ Ez az országgyűlés 1035. máj. 13—jun. 10. tartott Gyulafehérvárott.

²⁾ Itt hiánynak kell lenni. Sz. K.

etiam singulari Dominorum consiliariorum nostrorum praevis facta intercessione: universos et singulos eiusmodi contra et adversus unitariae receptae religionis sabbatarios, qualitercumque et sub quibuscumque verborum formis tam nostro quam praedecessorum nostrorum temporibus editos articulos ex mera plenaque potestatis nostrae principalis plenitudine remittendos, cassandos, invalidandos, prorsusque annihilandos duximus. Annuentes expresse et decernentes nec non Assecurando affidantes, et certificantes, quod universos et singulos Cujuscumque nationis ac ubicumque ditionis nostrae locorum unitariae religionis, cultui legis divinae additos Sabbatarios, a modo in posterum tamquam in gremio purae ac sincerae unitariae religionis sub disciplina directioneque ecclesiastica episcopi ac superintendentis moderni ac futurorum, consuetaque Seniorum unitariorum visitatione, nec non generali illa superius expressa ac denotata sacro Sancta trium nationum unione habitos ac comprehensos, tutelae, protectioni ac defensionis nostrae principali subjectos, coalitosque a nobis sumimus agnoscendos, tutandos, ac protegendos. Quin pro ampliori principalis nostrae gratiae ac favoris erga eosdem declaratione, dantes ipsis et concedentes perpetua ac principali dignitate simul et immunitate, plenariam atque omnimodam cultus ac religionis ipsorum, publice simul ac privatim, instar aliarum religionum receptarum exercitii profitendi fovendique potestatis facultatem. Ad quorum omnium inoffensam illibatamque conservationem tutelam quoque et defensionem futuros quoque Transilvaniae principes Successores nostros Legitimos, obligatos et adstrictos esse volumus. Prout mitigamus, remittimus, cassamus, invalidamus, annihilamus: Annuimus declaramus, Assecuramus, affidimus, et certificamus, damus item donamus et concedimus perpetuam privilegii firmitatem: harum nostrarum pendentis et autentici sigilli nostri munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Quo circa vobis universis et singulis Illustrissimis, Illustribus, reverendissimis, reverendis, honorabilibus, signanter praetitulatis Episcopis ac senioribus cujuscumque peculiariter vero unitariae religionis antestibus pastoribus ac dynesis (?), Item Spectalibus, Magnificis, Generosis, Egregiis, Nobilibus, Agilibus, cujuscumque conditionis gradus officii, dignitatis et praeminentiae existant, praesentibus ac futuris, quibus interest, testamur ac declaramus:

Subditis vero nostris committimus et mandamus firmiter: quatenus toties praescriptos Sabatarios tam ipsos quam ipsis adherentes a modo in posterum perpetuis semper temporibus tamquam in gremio purae ac sincerae unitariae religionis sub disciplina directio- neque ecclesiastica Episcopi ac superintendentis moderni ac futuro- rum, consvetaque Seniorum unitariorum visitatione consequenterque generali Sacro Sancta trium nationum unione habitos comprehen- sosque agnoscere, viceque ac in persona nostra ubicumque neces- sum fuerit, in libero religionis ipsorum exercitio tueri protegere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus nulla ratione facturi, praesentibus perlectis Exhibenti restituti, Datum etc.

(Egykorú másolata a székely-udvarhelyi székely nemzeti levél- tárban.)

833.

I. Rákóczy György fejedelem biztosítja Székely Mózeset arról, hogy ha a hazába visszatér, eddig elkövetett tetteit megbocsátja, jószágát visszaadja s az ellene az ország által kimondott ítéletet megsemmisíteti; csakhogy ő is hozzá haláláig hív legyen és tanácsadóit, izgatóit, párt- fogóit neki igazán megnevezze. Kelt Meggyes városában, 1637. mart. 26.

Nos Georgius Rakoczi Dei Gratia Princeps Transsilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit uni- versis. Mivel Székely Mózes társaival és szolgálóival együtt az elmúlt esztendőben, némely nyughatatlan emberek tanácsokból és izgatá- sokból, országunkból, édes hazájából, nemzete közzül, Törökországba futott vala, oda bujdosván már alkalmas időtől fogván, immár meg ismervén magát és meg ismervén, mily nehéz és keserves legyen édes hazáján kívül az idegen országban való bujdosás, kegyelmessé- ségünkhöz ragaszkodott, az okon, hazájában nemzete közzé való visszajövetelét kívánja tőlünk kegyelmességünk által: Mi is azért, hallván ilyen maga megismerését és megalázását s hazájába való kívánczóságát, eddig ellenünk és országunk ellen való minden csele- kedetit, mind itt benn Erdélyben s mind Törökországban valamelye- ket cselekedett, kegyelmességünkből Székely Mózesnek meg enged- tük, azokért soha sem tőlünk, sem egyebektől neki személyében bántása nem lészen, jószágát is, valamelyet ki futásakor birt, neki

meg adjuk haza jövéen és azt is meg engedjük, hogy ha valamely jószághoz praetensiója volna, azt az ország törvénye szerént keresse és abba elő bocsátjuk. Az ország, a mely sententiát ellene pronunciólt, abból is absolváltatjuk, kivél tisztessége is helyre álltatik, csak hogy Székely Mózes is ilyen kegyelmességünkért és az országnak csendességéért, a kik ő neki ki futásában és Törökországban való forgolódásában is, tanácslói, izgatói és fautori voltak, mind azokat igazán mi nekünk meg nevezze és teljes életében hozzánk tökéletes igaz hivséggel legyen. Assecuráljuk azért Székely Moysést, ez kezünk írása és pecsétünk alatt emanaltott levelünkben fejedelmi igaz szónkra, hogy valamelyeket feljebb ezen levelünkben neki ígértünk, mind azokat, haza jövéen ide országunkba, éppen praestáljuk és nekie bé teljesítjük, (igazán ő is meg mondván, kikkel volt correspondentiája ide be valókkal, kik biztatták, kik izgatának, izengettenek neki és tanácscsal tartották, sőt akár honnét mit értett volna, vagy tudna, ki ennek a szegény hazának és nekünk is, most vagy ez után, ártalmára, kárára, veszedelmére történhetnék, vagy következhethetnék, tökéletesen ezt is meg jelenti), ez mi kezünk írása és pecsétünk alatt való levelünknek bizonyosságával. Datum in Civitate nostra Medgyes, die Vigesima Sexta Mensis Martii, Anno Domini 1637.

G. RÁKOCZY mp.

(P. H.)

(Ötvös Ágoston másolataiból, az erd. Múzeumban, Fancsali Dániel másolata után. Ötvös megjegyzése szerint Fancsali ezen oklevelet kétségtelenül az eredetiből másolta le, de hogy az eredeti hol létezik, nem említette meg.)

834.

I. Rákóczy György fejedelem rendelete, hogy Csegezi Mihály aranyasszéki kapitánynak a régi lakóhelyeikről máshova kiköltözött aranyasszéki hadköteles székelyek visszatelepítésében segédkezzenek. Kelt Enyeden, 1638. febr. 19.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Spectabilibus Magnificis, Generosis, Egregys et Nobilibus Comitibus Vice Comitibus, et Judicibus Nobilium quorumcunque Comitatum,

necnon Capitaneis, Judicibus, Vice Capitaneis, Vice Judicibusque quarumcunque Sedium Siculicalium, Capitaneis similiter, Praefectis, prouisoribus, et Castellanis arcium, ac aliorum quorumcunque locorum officialibus, Prudentibus item et Circumspectis Magistris Ciuium, primarijs, Regijs et Sedium Judicibus, caeterisque Juratis Ciuibus quarumcunque Ciuitatum, oppidorum, villarum et possessionum, Cunctis etiam alijs, quorum uidelicet interest vel intererit, praesentium notitiam habituris, Salutem et gratiam. Látván azt, minemü nagy kárára és fogyatkozására legyen az nemes országnak, szükségének idején az székelységről zászló alól az vitézlő rendnek imide amoda való régi lakó helyéből kibontakozása és kiszéledése, vármegyékben, más székekben, kiválképpen városokban által költözése, kiknek jóllehet az regestumban nevek fel vagyon ugyan irva, de magoknak némelyiknek hírek is nincs, az közönséges haza szolgálatjától magokat megvonszák; mely ebbeli fogyatkozása is országnak hogy megorvosoltathatnék, megparancsoltuk volt ennek előtte is szekelységben főfő tisztviselőinknek, kiválképpen tempore generalis Lustrationis Siculorum nostrorum, hogy valahol afféle vagus zászló alá tartozó népet érthetnek és feltalálhatnak, minden helyekről reducálják és előbbi lakó helyekben telepítsék. Most is azért nemzeti vitézlő *Csegezi Mihály hívünknek Aranyas széki kapitánnak* ujobban ezen dolog felől serio demandáltunk; kiben hogy jobb móddal procedálhasson, minden rendbeli híveinknek igen serio hagyjuk és parancsoljuk is, hogy senki ebben ellen álló ne legyen; sőt inkább valamely helyen afféle zászló alá tartozó Aranyas széki embert feltalálhat, kiket az hét hites bírák minden helyekről kiadtak, repetitiójára és instantiájára minden helyekről minden tergiversatio nélkül ez parancsolatunkra ki adjon megirt *Csegezi Mihály hívünknek*, reducálhassa és telepíthesse meg zászló alá előbbi lakó helyekre kit kit közzülök, az ország szolgálatjára. Nec secus facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in oppido nostro Enyed, die decima nona Februarj, Anno Domini Millessimo Sexcentesimo Tricesimo Octauo.

GEORGIUS RAKOCI m. p.

MARTINUS MARKOSFALUI Secretarius m. p.

Hátára jegyezve:

- Harasztosról: Bándi István, Bándi György.
Polyánból: Szántó Pálfia Pál, Pap Miklós, Tót Imre, Kis Kálmány,
Zsigmond Mátyás.
Kövendről: Kövendi György, Kövendi Gergely.
Várfalváról: Demeter Albert.
Rákosról: Csipkés András.
Kocsárdról: Czifó István.
Bágyonból: Szabó István, Dottyán János, Nagy András, Dányai
Ferencz, PungorácZ István.
Felső-Szentmihályfalváról: Szász Miklós, Kozák András.
Földvállról: Nagy István, Kundi György, Kemecei Pál, Kemecei
Demeter.
Senfalváról: Hajdu Péter.
Rákosról: Varga János.
(Egykoru másolata *Kolozsvár város levéltárában.*)

835.

Vargyas községének mint felperesnek az Udvarhely-széki törvényszék előtt 1637-ben kezdett s 1638-ban ítélettel ellátott, de mindkét fél által fellebbezett pere Almás községe ellen, az almási határban fekvő barlangban a vargyasiak által épített s háborús időkben emberemlékezet óta szabadon használt erősségüknek az almásiak által történt elhánytása ügyében. Kelet napja nélkül, 1638.

Felperes Vargyasi bíró Miklós Péter veres drabant az falu Vargyas falva képében, Inctus Almási bíró Bodor István az falu Almás falva képében, az is veres drabant, mind az két felek Udvarhely székbén laknak, az Á. alias in filiali Bardocz.

Proponit A. cum protestatione per procuratorem Nicolaum Goro de Agyagfalva, ez okon citaltattam törvényhez az Inctust falustól in Anno 1637. Sarlós Boldog asszony nap tájban, hogy az I. falu ugyan azon megirt esztendőben Husvét nap tájban, az Csudáló kő nevű lyukra, az melyben mi minden háboruságos üdön megmaradtunk, azaz mikor az féle háboru üdő találtatott, mindenkor bátorságoson oda mentünk mint miénkbe és birtuk pacifice és építettünk, az I. falu potentia mediante rá mentek és az erősségei,

kit mi építettünk, elhánták és rontották, az mely erősséget a memoria hominum építettünk és bírtunk, nemine contradicente szabadon, az melyet nem cselekedhetek volna, mert ezt mi úgy tartottuk, mint saját házunkot, minden háboruságnak idején, ergo minthogy építésünket, kit pacifice bírtunk, elhánták, azt mondjuk, hogy major potentián convincáltassanak, az falu az építést is nem akarta volna, az melyet kőből építettünk, 25 forinton, azt is megkívánjuk. Arról protestálunk, az helyért nem perlünk, mert azon kezünket tartjuk, az erősség vicinussa ab una Farkas ösvény, más felől Vargyas vizének az árka. Az A. falubeli megirt bíró szállítja magáról az jelen való 1638. esztendőbeli bíróra Török Jánosra, veres drabantra. És az I. falubeli bíróról ez mostani bíróra Nemes János Mátéra szállítja ez causát per mutationem officii. Az erősség is, kit elhántanak, vagyon ezen Udvarhely székben Almási határ szélyben.

I. R.¹⁾ per procuratorem Franciscum Bencze de Patakfalva. Értem az A.-nak actióját, hogy penig propositióját potentiára fundálta, ne legyen késő az causának condescensióját meg láttatnom az bizonyságok bejövetele után cum pena. Az mint azt írja propositiójában, hogy a memoria hominum bírták volna azt a helyet, különben soha sem bírták, hanem háboruságos üdőkben laktak mű velünk együtt abban az megnevezett helyekben, de az helyek proprietása miénk, nem ő kegyelmeké, mert az magunk határunkban vagyon, így ha mit cselekedtünk volna is, azt nem akartuk megengedni, hogy az mi határunkban ne praescribáljon, protestatur.

D. A.²⁾ Az mint az penalis condescensióról emlékezik, az késő, mert immár el is ment s ad meritum megfelelt, de merito azt mondom, hogy ő határookban, mi azt nem tagadjuk, hogy abban nem volna, határt mi most nem keresünk, hanem csak azt az erősséget, kiben a memoria hominum minden háboruság idején pacificum dominiumban voltunk és legitime praescribáltunk is és propositiónk szerént kívánjuk convincáltatni.

Deliberatum.

Mivel constál ex relatione partium mindenik félnek allegatiója és az helynek tulajdonsága penig Almásiaké, azért az deliberatiója

¹⁾ Incattus (in causam attractus) replicat.

²⁾ Duplica Actoris.

is ez, hogy mint eddig ugy ezután is Almásé legyen, de háborúságnak idején ugyan az Vargyasiaknak is szabad legyen a lyukba menni, ha az Almásiaknak lyukok oly helyen vagyon, hogy ott az Vargyasi lyuk előtt lehetne utjok, tehát communiter építsék az két falu, de ha az Almásiak el lehetnek a nélkül, tehát engedjék meg az Vargyasiaknak, hogy ők is magok oltalmára az utjoknak könnyebben való felmenésére libere építhessenek, de ugy mint Almásiak engedelméből és határokba és avval soha ugy hogy magoknak ne occupálják, de ugyan tartozzanak megengedni.

Appellant utraeque partes ad sedem supremam.

Extradata per me Franciscum Orbán Juratum Notarium.

(Kriza János másolata után. — Eredetije Vargyasi Dániel Gábor levéltárában Vargyason)

836.

Özv. Vitéz Lászlóné Károli Zsófia asszony Kézdi-székbén szentléleki és sárfalvai s Fejérvármegyében peselneki és valáli birtokait átadja leányának Tarnóczi Sárának és vejének Haller Péternek. Kelt a szentléleki kastélyban 1639. május 6.

Mi Kövér Mihály, Fejérvármegyében Peselneken lakó, Szacsvai János, Kézdi székbén Esztelneken lakó nemes emberek és Cserei János Diák Kézdi székbén Szentléleken lakó skólamester: adgyuk emlékezetére mindeneknek az kiknek illik, az mi levelünket látóknak, quod in Anno 1639. die 6. Mensis Maÿ, Mikor volnak (így!) itt *Kézdi székbén Szentléleki kastélyban* mü előttünk comparealván az néhai Nemzetes Nemeskürti Vitéz László uram *relictaja*, Nemzetes Károli Sophia asszony és spontanea sua, voluntate kezünket fogdosván, minköt bírála ő kegyelme ilyen dolog felől, viseltetvén ő kegyelme az anyai kegyes szeretettől, az ő egyetlen egy szerelmes leányához nemzetes *Tarnóczi Sára* asszonyhoz mutatá penig ő kegyelme ennyi jó akaratját, hogy mü előttünk feljebb megirt bírák előtt az minemü igassága avagy portioi volnának Károli Sophia asszonynak itt Kézdi székbén Szentléleki kastélyban és ugyan Kézdi székbén Sárfalván, viszontag Fejér vármegyében Peselneken és az Valálban, ezekben levő portioit mind belsőköt kül-

sőköt, akar mi névvel nevezettek legyenek, in genere mindeneket adá és conferálá az felljebb megirt Vitéz Lászlóné Károli Sophia asszony perpetualiter et irrevocabiliter az Nemzetes Haller Péter uramnak, ki Küküllő vármegyében Balástelkén lakik, viszontag az Nemzetes Tarnóczi Sára asszonynak, mint szerelmes leányának, hogy ő kegyelmek mindenütt való igasságát, Vitéz Lászlóné asszonyomét, úgy bírják és bírassák mint magok sajátjokat, mert Vitéz Lászlóné Károli Sophia asszony ez declarált naptól fogva semmi igasságát azokhoz az portiókhoz nem praetendálja, sőt birni, biratni sem akarja ennek utána; de ilyen conditiók alatt, Hogy Haller Péter uram ő kegyelme s mind pedig Tarnóczi Sára asszony Vitéz Lászlóné asszonyomat Károli Sophia asszont élete napjáig oly böcsületesen tisztességben tartsák, hogy semmi bántás bosszuság avagy egyéb valami illetlen dolog ő kegyelmin se egyszer se más-szor ne essék, hanem mint kegyes fia és leánya szokta anyját nagy becsületben tartani, ő kegyelmét is úgy tartsák, meg gondolván azt hogy Vitéz Lászlóné asszonyom is az ő kegyelmekhez való szeretetből cselekedte ez dolgot. Mely felljebb megirt dologról azvagy adományról mü is felljebb megirt birák örökös bizonságül adtuk az mü hüt szerint való pecsétés levelünköt az felljebb megirt napon helyen és esztendőben.

Iidem qui supra.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

Kivül más, de egykorú írássál: Fassio Generosae Dominae Sophiae Károlyi Genero suo D. Petro Haller et filiae suae Sarae Tarnóczi Sponsarum etc.

(Eredetije a három felül irt biró ostyába nyomott pecsétjével, egész íven ívrét alakban, a gyulafehérvári káptalanban, *Divers. Comitatum Cista I. fasc. III. nro 12.*)

837.

I. Rákóczy György fejedelem megparancsolja Tamásfalvi Lászlónak, Szentkirályi Mártonnak, Tamásfalvi Istvánnak és Györgynek és Szörcei Szörce Istvánnak, hogy Zabolai Basa Tamást intsék meg, hogy Szeretszegi Bocskor Istvánnak Kis Anna nevű jobbágját, ki Mihály vajda beütése után Szeretszegről titkon elszökvén az ő székely örök-

ségébe Zabolára telepedett, 200 magyar forint büntetés terhe alatt gyermekeivel és ingóságaival adja vissza, mit ha nem tenne, a megintéstől számítandó nyolczad napra idézzék meg nevezett Basa Tamást a fejedelmi udvarba. Kelt Kolozsvárt, 1639. decz 2.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Egregy's et nobilibus, Agilibus Ladislao Thamasffalui, Martino Szent Kiralý alias Literato, Stephano et Georgio Thuri de Thamasffalua, Stephano Szeórczje de eadem Szeórczje¹⁾, nobis dilectis, Salutem et gratiam nostram. Exponitur nobis in persona Nobilis Agilis Stephani Boczkor de Szeretszeg²⁾, Qualiter superioribus temporibus, post clandestinam scilicet irruptionem Michaelis quondam Uaiuodae Transalpinensis in hoc Regnum nostrum Transsilvaniae, Prouida foemina Anna Kis Jobbaggio ipsius exponentis, alias in portione sua possessionaria in possessione Szeretszegh Sedeque Siculicali inferiori Czik existente habita residens, nulla praehabita licentia clam ac inscio inuitoque ipsius exponentis³⁾ aufugisset, ac in et ad possessionem Zabola, consequenterque terram seu haereditatem Siculicalem Generosi Thomae Bassa de Zabola in Sede Siculicali Orbai existentem habitam se contulisset, ibidemque resideret et commoraretur damno et praeiudicio ipsius exponentis manifesto. Quare vellet idem exponens a praefato Thoma Bassa una cum liberis rebusque mobilibus uniuersis sub onere ducentorum florenorum hungaricalium vigore publicorum Articulorum Dominorum Regnicolarum constitutione breuibisque Judicýs edictorum medio vestri pro se repetere et rehabere Jure admittente. Proinde nobis harum serie committimus et mandamus firmiter, ut acceptis praesentibus statim nos simul uel duo uestrum sub oneribus alias in talibus obseruari solitis erga praefatum Thomam Bassa cum praesentibus accedendo, qui si personaliter reperiri poterit, eundem ibidem personaliter, alioquin de domo habitationis siue solita sua residentia, uel de bonis Juri-busque possessionariýs, unde uidelicet praesens haec ammonitio uestra ad scitum ipsius commode deuenire poterit, Ammoneatis eundem ibidem, dicatisque et committatis eidem uerbo nostro Prin-

¹⁾ Szórcse.

²⁾ Ma Cseretszeg puszta Al-Csíkban Tusnád és Lázárfalva közt.

³⁾ Így, a helyes *ipso exponente* helyett.

cipali, ut ipse praefatam Annam Kjs jobbagionem praefati exponentis una cum liberis rebusque mobilibus uniuersis sub praetacto onere ducentorum florenorum Hungaricalium eidem exponenti reddere et restituere debeat et teneatur. Qui si fecerit bene quidem, alioquin euocetis eundem ibidem ratione praeuia coram latius declaranda iuxta breuium Iudiciorum processum ad octauum diem, a die huiusmodj ammonitionis uestrae ex hinc fiendae computando, in Curiam nostram, nostram scilicet in praesentiam, rationem de praemissis superinde redditurum efficacem, Certificantes nihilominus eundem ibidem, quod siue ipse termino in praescripto modo praedeclarato coram nobis compareat siue non, nos tamen partis ad comparentis instantiam id faciemus in praemissis, quod Juris dictauerit ordo, Et post haec uos seriem huiusmodi ammonitionis, euocationis, certificationisque (seri)em, uti per uos fuerit expedita nobis terminum ad praefixum fide uestra mediante r(ef)erre uel rescribere modis omnibus debeatis et teneamini, Secus non facturi, Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Ciuitate nostra Colosuar, die secunda mensis Decembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Nono.

(P. H.)

Lecta
Correcta.

(Eredetije az erd. Múzeumban, Biró Lajos adományá.)

838.

Egyezés-levél Bikfalva és Uzon Sepsi-széki falvak között erdei kártétel alkalmából. Kelt Lisznyón (Sepsi-széekben) 1642. jul. 3

Mű bírák, kik vagyunk a dologba megbíráltatott személyek, ugymint Orbai széki Zágoni Jankó Tamás és Sepsi széki Kis Borosnyai Tompa Mihály ambae partes Nobilisek, és Sepsi széki Lisznyai Kovács Tamás senior primipilus, Damus memoriae praesentium tenore omnium quorum interest, Quod in hoc Anno praesenti 1642. 3. Julj midőn volnánk *Sepsi széekben Lisznyóban* az irt Kovács Tamás házánál, jövének mi előnkbe ilyen két részen való communitások expressusai, ugymint ab una Sepsi széki *úzoni* bíró Estók Bálint primipilus, hütöseivel, ugymint Kovács János nobilis, Kósa Balázs, Zejzon János és Ferencz Lukacs ő kegyelmek

primipilusok, ab altera vero Sepsi széki *bikfalvi* bíró Tölgyes Lukács ő kegyelme primipilus, hütöseivel, ugymint Szabó László nobilis, Török János, Simeon Tamás primipilusok és *bikfalviak*; kik is minket két részről, qua taluk szabad akarattjokból, megbírálnak és iratának ilyen örökös végezést és compositiót egymás között, hogy tudniillik *bikfalvi* uraimék tegnapi napon az úzoni Tót András, Kósa Jakab és Pál Tamás uraimék szekereket ökröstől béhozták a *bikfalvi* Dobolló nevű erdőből az Ölveság patakán alól a Peleske oldalából az erdőlésért és marha kieresztésért, a honnan ez előtt az úzoni Pap János ökreit is béhozta *Bikfalva*, és le is ütötte az ott való erdőlésért és a marha kieresztésért, melyért most törvént akarának *bikfalvi* uraimék moveálni úzoni uraimék ellen, hogy az Ölveság és Pisztrangos patakokon feljül a Dobolló fejiben egy éji hálásig való erdölések és marha kieresztésekbéli ususok ellen cselekedtek úzoni uraimék, melyet *Bikfalva* úgy engedett volt az alatt a kötés alatt, hogy ha azzal meg nem elégednének és többet cselekednének úzoni uraimék, az ott való ususokat vessessék el és fizessenek calumniát. De sok szép kérésekre úzoni uraiméknak engedének *bikfalvi* uraimék és nem kívánának törvént moveálni, hanem békélének meg e szerént: hogy *bikfalvi* uraimék a három szekereket ökröstől kiadták úzoni uraimék sok szép kérésekre ilyen kötés alatt, hogy most fizessenek 15 forintokat, és ha többször ennekutánna az Ölveság és Pisztrangos patakokon alól való két felől lévő bérceken erdőlnének, úgy marhájokat is ott legeltetnék vagy kieresztenék, a kit ott találnának meg *bikfalvi* uraimék úzoni uraimék között, marhájok szekereستől együtt vesszen *Bikfalvának* minden törvén nélkül, és hasonlóképpen az Ölveság és Pisztrangos patakokon feljül is a Dobolló fejibe, ha azzal egy éji ott hálás és marha kieresztésbéli ususokkal erdőlés alkalmatosságival meg nem elégednének, és annál többet cselekednének úzoni uraimék, a mely engedtetett a Nagygág tövén lévő szénafüveken feljül való szabad helyeken *bikfalvi* uraiméktól, attól az ususoktól is sub poena calumniae örökösen essenek el úzoni uraimék; a helynek pedig proprietariumát magának tartsa különösen *Bikfalva*, mint maga határai, melyet úzoni uraimék sem kívánnak; és ha kívánák, és a megírt kötések ellen cselekednének többször, similiter cum poena calumniae et usuum suorum amissione in eo loco puniantur. Melyre

úzoni uraimék is magokat mi előttünk bírák előtt lekötelezék, és similiter bikfalvi uraimék magokat arra, hogy úzoni uraimékat az Olveság és Pisztrangos patakon feljúl a Dobolló fejibe való uszokban nem háborgatják, és abban a szerént meghagyják, a mint feljebb megírtuk. Melyet mi bírák irtunk meg a mi igaz hittünk szerént, mint megkérettetett és megbíráltatott személyek, a két részen lévő feleknek kérésekre. Melyet tulajdon subscriptionkkal és szokott pecsétünkkel is megerősítve pro futuro testimonio mind a két feleknek ki is adtunk, Anno die locoque ut supra.

Correcta per nos Judices.

Sepsi Kis Borosnyai TOMPA MIHÁLY m. p. Nobilis.

Sepsi Lisznyai KOVÁCS TAMÁS m. p. primipilus.

Zágoni JANKÓ TAMÁS m. p. Orbai szék Assessor
és nemes személy.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

(Eredetije a *kolozsmonostori convent levéltárában*, Fasc. Sedis Háromszék. Lit. C. Nro 3.).

839.

I. Rákóczy György erd. fejedelem saját kezével írt utóirata, Réthi István portai követéhez intézett leveléhez. Kelt Gyulafejérvárt, 1643. május 24.

Rákóczy Sigmond fiunkat rendeltük Udvarhelynek s Háromszéknek Fő-Kapitányának, és az egész székelységnek Generalissának, kinek becsülettel való be küldésére egy néhány párducz bőr, s tigris bőrök, s egyéb is kívántatnak, s ez végre ezen héten pénzzel emberünket is küldjük be meg vételére. Kegyelmed tudakozzék ilyeneket idején, szépeket és öregeket. Az szentpéteriek állapotjokat Kegyelmed az ott való bíró leveléből megértheti, és ha az Vezér ő Nagysága jót nem teszen véllek, ezek pusztán hadják várossokat; mi sem tartóztathatjuk őket soká. Semmi új híreket nem hallunk.

Kivülről: Generoso Stephano Réthi etc. (more solito).

1643. Allatae 18-a Junii, per cursorem Valachum, hora 4-a pomeridiana, (*Réthi jegyzése.*)

(*Ötvös Ágoston másolataiból, az erd. Múzeum kéziratárában. — Eredetije a gy.-fejérvári Batthyányi-könyvtárban N. 5. W. 4. 361. sz.*)

Kornis Zsigmond, Haller István és Kemény János fejedelmi biztosok jelentése I. Rákóczy György fejedelemhez, fiának Zsigmondnak az Udvarhely-széki és háromszéki főkapitányságba s egyszersmind a székelység főgenerálisságába történt ünnepélyes beigtatásáról. Kelt Udvarhelyt, 1643. nov. 15.

Illustrissime Princeps. Domine Domine nobis clementissime.

Humilium servitiorum nostrorum in gratiam Celsitudinis Vestrae oblationem.

Lelki és testi jókkal és boldog szerencsés birodalommal áldja meg az Úr Isten Kegyelmes Urunk Nagyságodat, teljes életében, szerelmessivel egyetemben.

Kegyelmes Urunk! Nagyságodnak akarók alázatosan meg írunk: hogy az Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint az iffiú Urat Rákóczi Zsigmond Uramat ő Nagyságát introducaltuk méltóságos tisztébe, úgy mint az Udvarhely széki és Három széki Főkapitányságnak tisztébe, s az egész Székelységnek fő Generálisságába igen szép solemnitással, és nagy becsülettel. Ugyan feles lovas és gyalog seregekkel jönnek ő Kegyelmek ki előnkbe, az mezőn le szálván az egész Székelységen való fő népek; az Urral ő Nagyságával mi is le szálván ő Nagyságát az Urat nagy becsülettel köszöntötték ő Kegyelmek, kire ő Nagysága is igen nagy becsülettel és illendőképpen tött választ. Az köszöntés után külön az Székeknek meg adtuk az Nagyságod levelét, legelsőbben az patens mandatumát Nagyságodnak, ki közönségesen szóllott az Székelységnek, annak utánna az Nagyságod kegyelmes parancsolatját, és reánk bizattatott követségét, az mennél jobb móddal lehetett, meg mondtuk ő Kegyelmeknek. És ő Kegyelmek igen nagy alázatos engedelmességgel fogadták az Nagyságod követségit, és kegyelmes parancsolatját. Az *Zászlót* peniglen ugyan az mezőn az *Bottal* és *Szablyával* az Urnak ő Nagyságának magunk adtuk kezébe; azt meg mondtuk, hogy azok mire valók legyenek, ezeknek jó végét adna az Úr Isten. Az Nagyságod Instructioját is praesentaltuk ő Nagyságának az egész gyülekezet előtt, de nem olvastattuk el, hanem csak úgy adtuk oda ő Nagyságának kezébe. Mind ezeknek utánna az Úr ő Nagysága ugyan ott az mezőn az Nagyságodtól formáltatott *Juramentumot* az szerént deponálá. Ezek mind az

mezőn kün löttének. Ezek után osztán ő Nagyságával együtt lóra ültünk, és igen szép seregekkel, nagy solemnitással be jöttünk az városba, s ott az templomba bementünk, devotisáltunk; az itt való becsületes Prédicator igen szép rövid exhortatiót tőn; onnat meg lovon be jutván azon solemnitással az várba, holott bennünket jó készülettel excipiálván, jól is tartattanak. Ma immár isteni szolgálat és ebéd után tovább is akarunk menni, mert mivel az utak meg nehezedének, az Nagyságodtól rendeltetett napra el nem jutnánk Háromszékre Léczfalvára, ha ma nap estig mind itt múltanánk. Isten tovább vivén bennünket azon leszünk, hogy gyakorta tudósítsuk ez után is Nagyságodat az több dolgokról is, mint succedálnának. Ezek után Kegyelmes Urunk, Nagyságodat ajánljuk az Úr Istennek kegyelmes oltalmába, szerelmessivel egyetemben. Datum ex Udvarhely die 15-a Novembris 1643.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae
Humiles et fidelissimi Servitores

SIGISMUNDUS KORNIS m. p.

STEPHANUS HALLER m. p.

JOANNES KEMÉNY m. p.

Jegyzés. Az egész levél egészen Kornis Zsigmond fejedelmi tanácsos keze írása, ki a levél szélére még ezeket írta:

Kegyelmes Uram ! Dél esti praedicatiót hallván úgy indulunk, hogy egy kis mélyföldreccskét mehessünk, de mind így is ugyan nem érkezünk az rendelt napra ad 16. praesentis, hanem más nap Léczfalvára. Eddig még mindenek igen becsülettel folytanak, ez után valókról Nagyságodat innen tudósítjuk; az Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint amaz más dologra is az urakkal beszéltem, még conclusio nem lehet itt; az discursus meg lehet ugyan, de alig hiszem derekas conclusio lehessen, mert az híreknek mi-volta mutatja meg, micsoda stylussal legyenek az levelek, ha kelletik lenni. Az Nagyságod nekem külön írott levelét is alázatosan vévén, az urakkal communicáltam. Adjon Isten minden jókat hallanunk Kegyelmes Uram Nagyságodról. Ez után is azon kegyelmességét várjuk.

(*Örvös Ágoston másolataiból, az erd. múzeum kéziratárában. — Eredetije a gy. fejérvári könyvtárban N 5. W. 4. 394. az.*)

Bizonyságlevél Gyulai Ferencznek a Péchy Simontól confiscalt nagy solymosi (Udvarhely-széki) jobbágyok, házak és javak, úgyszintén az újlaki pusztá birtokába történt beiktatásáról Udvarhely vára tisztjei által. Kelt Nagy-Solymoson, 1645. apr. 29.

Mi Udvarhely székben alias Keresztur fuszékben Szenterzsébethen lakó Kádár Thamás falus bíró, és Ambrus János Nobiles de Szenterzsébeth, Kis Solymosi Koncz András de Kis Solymos, és ugyan Kis Solymosi Varga György falus bíró pixidarius, és Nagy Solymosi Incze Benedek Nobilis de eadem Nagy Solymos, adjuk emlékezetre mindeneknek, az kiknek illik, ez levelünkben, hogy in Anno 1645. die 29. mensis Aprilis, hivata minket Urunk ő Nagysága udvarhelyi várának és ahoz tartozó jovinaik udvarbírája és számtartója Enyedi Gáspár deák és Udvarhelyi Lőrincz deák, ezen specificált székben Nagy Solymosra, Andorkó Gergely házához, ki ugyan ő Nagysága számára való jobbágy, ilyen dologért, hogy ő Nagysága megtekéntvén Nemzetes *Gyulai Ferencz* Urunknak gyermekségétől fogván való hűséges jámbor szolgálatját, és ez mostani hadi expeditiókban való hűséges forgolódását, fejedelmi kegyelmességéb(ől) indittatván, megnevezett *Gyulai Ferencz* Urunkna(k) adá *Nagy Solymoson* az Szenterzsébethi Tekintetes és Nagyságos *Péchy Simontól notán elfoglalt 5 vagy 6 ház jobbágyit*, házait, jovait, és mind azokat az bonomokat, mellyeket megnevezett T. és N. Péchy Simon nagy solymosi határban birt akar mi névvel nevezendő bonomok legyenek azok, és az *ujlaki praediot*ot, minden erdeivel, mezeivel, pertinentiáival együtt, mely vagyon búni, magyar zsákodi, oláh hidegkúthi, andrásfalvi határok között, elő vévén mi előttünk az ő Nagysága kegyelmes commissióját statuálák Udvarhely várának megnevezett gondviselői *Gyulai Ferencz* Urunkat az ő Nagysága kegyelmes commissiójának tenora és vigora szerint, mi előttünk feljel specificált nemes személyek és veres drabant előtt ugyan Nagy Solymoson, jelen lévén ő kegyelmek personaliter, és mely nagy solymosi jobbágyokat és az *ujlaki* megnevezett praediotot, cum omnibus pertinentiis et possessionibus, totaliter et integre erdeivel mezeivel, folyóvizeivel, szántóföldeivel, és minden nemű nevezetekkel nevezendő jókkal és jovakkal, kezében bocsáták *Gyulai Ferencz* Urunknak, örökösen birni

engedék, rendeltetett emberinek kis solymosi Kereső Pál nevű andrásfalvi gondviselőinek kezében bocsátók, Mellyről mi feljebb specificált személyek adjuk az mi pecsétes levelünket, fide nostra mediante iratván Anno die et loco supra notatis. Ilyen böcsülletes Nemes és Nemzetes személyek előtt, ugy mint Sárdi Simon Thamás és Simon Gergely Küküllő vármegyében.

Correcta per eosdem.

(Eredeti fogalmazványa az *erd. Múzeum kéziratárában*, a néhai gr. Gyulai Lajos által adományozott oklevelek közt.)

842.

Szenterzsébeti (Udvarhely-széki) Fejérvári János reversalisa Kádár György segesvári tanácsosnak, hogy letartóztatása miatt nem fog bosszút állani. Kelt Segesvárt é. n. (1645. körül)¹⁾

Én *Udvarhely széki Szent-erzsébeti Fejérvári János* mostan Segesváratt lakó, adom ez pecsétes kezem írása alatt való assecuratoriámot, Segesvárul, lakó tanácsban lévő Kádár György Uramnak, mostan az ő kegyelmek városában egyik ifjú polgárnak, hogy az miképpen engemet ő kegyelmek történetből esett vétkes cselekedetemért detineáltak, minthogy az bor ital az embernek semmi jót nem hoz, hanem nyavalyát, nyomorúságot, Én ő kegyelmét mind magát s mind pedig az ő kegyelmek városában lakó minden böcsülletes embereket assecurálok, hogy sem magok sem mások által sem egyszer sem másszor meg nem háborgatok, sem egyen sem máson ő kegyelmek között bosszú állást nem igyekezem cselekenni, nem is cselekszem, bosszút nem üzök, hanem az én vékony erőm tehetségem állapotom szerént mindennek ő kegyelmek között böcsüllettel szolgálni igyekezem az én vékony állapotom szerént, melyről adtam ez Assecuratoriamot ő kegyelmeknek kezem írása alatt és pecsétem alatt. Erről pedig azt is fogadom, hogy ő kegyelmek között magamot ki nem vonszom hanem mindenben egyet értek ő kegyelmekkel.

Erről pedig lőnek kezések Küküllő vármegyében Sárdon lakó

¹⁾ A keltezés csak hozzávetőleg határozható meg a benne előforduló nevekről. *Nagysolymosi Incze Benedek* a megelőző, 1645. apr. 29. oklevélben előfordulván, ide osztottam be.

Semjén Gergely és Tamás Uramék, Udvarhely székben Gyagyban lakó Péterfi János Uram, azon székben Nagy Solymoson lakó Incze Benedek Uram, Segesváratt lakó Csákány György Uram egy summában flor. 200 idest két száz forintig, és kötem én is arra magamot, hogy az kezességben ő kegyelmeket bele nem hagyom, hanem az feljebb megirt assecuratoriát mindenben megállom. Excepto hogy ha miben nem contribuálhatnék város között, kezesek arról nem lesznek; város dolga, lássák ő kegyelmek, bírságotják város között való dologért szokás szerént, avagy nem.

Idem qui supra (P. H.) Fejérvári János m. p. Georgius Semien de Sard Nobilis m. p. (P. H.) Thomas Simen de Sard nobilis m. p. (P. H.) Johanes Péterfi de Gagy m. p. (P. H.) Benedictus Incze de Nag Somos m. p. (P. H.) Segesváratt lakó Czakany György m. p. (P. H.)

(Eredetije Segesvár város levéltárában, nro. 714.)

843.

Ifj. Rákóczy György Segesvár tanácsának meghagyja, hogy a hadjárat elől lappangó székeleyeket megfogatván, székeik tisztjei kezébe adják. Kelt Gyulaféjérvárt, 1645. aug. 4.

Georgius Rakoczi Junior Dei gracia Princeps Transsilvaniae partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Prudentes et Circumspecti fideles Nobis dilecti Salutem et gratiam Nostram. Ez előtt is parancsoltunk vala hűségteknek, az mi Kegeyelmes Urunk ő Nagysága parancsolatjából, hogy mivel az *székely vitézljő rendek* közül sokan magokat az hadi expeditióból elvonván, sem az táborban, sem házokhoz nem mennének, az olyanok közül ha kiket székekben érhetne lenni, azokat megfogatván ki melyik székbeli volna, annak az székek tisztjeinek kezeiben küldenék. Most is akarván azon dologról hűségteket meg inteni, parancsolván is igen serio nekiek, székekben igen diligentissime felcircularván ha kiket olyanokat találhat, kik az had előlt lappanganának, fogassa meg, és megtudván melyik székbeli, jó gondviselés alatt annak az székek tisztjéhez küldje. Secus non facturi. Datum in Ciuitate Nostra Alba Julia die 4 Augusti Anno 1645.

G. RAKOCZY m. p.

P. S. Mivel I. die Septembris az székely hiveinknek generális mustrájok elkezdetvén sequentibus diebus székekről székekre continuáltatik, az hol azon lappangó székelyeknek is jelen létek megkívántatik.

A levél alján : Segesvárra.

Kivül: Prudentibus et Circumspectis Magistro Ciuium Regio ac Sedis Judicibus caeterisque Juratis Ciuibus Ciuitatis Nostrae *Segesuar* fidelibus nobis dilectis.

(Ertetetje *Segesvár város levéltárában, nro. 627.*)

844.

Basa Tamás és Béldi János Háromszék főtisztei Segesvár-szék főtiszteieihez átírnak Erős András radosi pórszásznak Kálnoki Mihály jobbágyai és béresei ellen elkövetett hatalmaskodásai miatt. Kelt Sepszi-Szent-Györgyön 1645. nov. 19.

Prudentes ac Circumspecti Domini observandissimi. Seruitiorum nostrorum paratissima commmendatione praemissa.

Isten kegyelmeteket minden idvösséges jókkal kívánatos hosszú élettel áldja meg.

Kálnoki Mihály uram atyánkfia adá értésünkre, Segesvárszékben Radoson lakó Erős András nevű pórszásztól minemű törvény ellen való háborgatási voltanak mind jobbágyinak s mind pedig maga béresinek egynehány úttal, sőt székünkbeli szabados hadba szolgáló nemes embereket is egynehányszor arestalt az országnak egynehányszori erős constitutiói ellen; de az ki legnagyobb minékünk nemes renden levőknek nemesi praerogativánknak és nemesi szabadságunknak romlása ellen, mert úgy mi magunkot nem is tartanók nemeseknek, hogy egy pór szász jobbágyinkot magunk előtt úgymint földesura előtt valami dologért fáraszsza, perelje, és költesse, elsőben is törvény szerint való forumát ott indítsa meg, annak utána ha valami remediummal élteti az terrestriis ura előtt magát perese ellen, az perese nem az ura előtt az ki előtt elsőben is oriáltatott az causa szólítja meg, hanem más idegen bíró és törvénytevő előtt és más forumon az hire se az peres jobbágy ura, se maga az jobbágy nem tud tartozni, mivel nem is ott szólítja

meg perese a holott elsőben kereste, hanem más bíró előtt, az mely országunkban levő főfő rendeknek nemeseknek szabadsága ellen vagyon, mely dolog felől hogy minket főtiszteket búsított Kálnaki Mihály uram, meghagytuk, hogy az assessor uraiméket, de főképen az notariust megfeleltesse, hogy ha elsőben is az széekben forgott-e s ott kezdetett-e az per? Mind maga az notarius s mind pedig az assessorok megfelelték, hogy nem az vicekirálybíró előtt (az kinek neve alatt kivötte az szász az sententiát) forgott az per, hanem maga előtt Kálnaki Mihály uram előtt, úgymint az peres jobbágy-nak dominus terrestrise előtt forgott, hanem az notarius ex inanimadvertentia találta kiadni az vicekirálybíró neve alatt kiadni az sententiát; mely dologról mikoron az 1643 esztendőbeli szentgyörgy napi fejevári gyűléskor urunkat ő nagyságát akarta volna megtalálni Kálnaki Mihály uram, mi főtisztek nem engedték, hanem kegyel-metekhez úgymint segesvári főtisztekhez azkori választott emberével együtt, emberséges nemes embereket küldtünk és azok által meg-találtattuk, hogy ne kellessék Kálnaki Mihály uramnak ő nagyságát búsítani felőle, hanem kegyelmetek az szásznak parancsolja meg, menjen bé oda az szász és ő kegyelme minden haladék nélkül tör-vényt teszen, azkor kegyelmetek nekünk azt izené s ilyen választ tön, hogy meghagyja kegyelmetek az szásznak, hogy béménjen az törvényire és ott legyen vége, Kálnaki uram is ehez tartván magát, várta ha bémegyén. Ez alatt egynehány úttal hol jobbágyát, hol nemes embereket, hol maga béresit és szekerét, most pedig maga, béres szekere elől és az boros szekér elől négy ökrét elvonta, máig is oda vagyon, mely ha így leszen és kegyelmetek minket olyan törvénytelenességgel éltet, bizony mi is mást vonszszunk érette. De elsőben kegyelmeteket akarók becsülettel requirálni, és kérjük azon szeretettel, hogy az megirt radasi szászszal az elvött ökrököt adassa meg ő kegyelmének, annak felette törvény szerint büntesse meg az mód nélkül való arestálásért, mert nem volt oly sententiával szabad arestálni nemes ember jobbágy marháit s maga marháit, az mely nem competens bíró előtt költ. Ha pediglen kegyelmetek nem cse-lekszi, isten generalis urunkat ő nagyságát most közünkben behozza, ő nagyságát elsőben megtaláljuk, annak utána ő nagysága által az mi kegyelmes urunkat, és jövendő ország gyűléskor az országot is meg kell találunk felőle, mivel nekünk nemesi szabadságunknak

romlására vagyon, elhiszem maga is Kálnaki Mihály uram más gondot visel az dologról. Ha kegyelmetek az szomszédságban így él mi velünk, bizony mi is tromffal ütjük, de ha kegyelmetek atyafiképen való jó akarátját mutatja, mi is kegyelmeteknek tudunk szolgálni és kedveskedni. Tartsa meg isten kegyelmeteket sokáig jó egészségben. Datum ex oppido Zentgyörgj die 19 Novembris 1645. Prudentium ac Circumspectorum Dominationum Vestrarum

Seruitores paratissimi.

THOMAS BASA mpria.

JOANNES BÉLDY mpria.

Külczim: Generosis Prudentibus ac Circumspectis Domino Stephano Eotveos Magistro Ciuium ac Georgio Szeoczy Judici Regio Sedis Saxonialis Segeswar, coeterisque Juratis Ciubus oppidi eiusdem etc. Dominis et vicinis nobis observandissimis.

(Eredetije a segesvári városi levéltárban, sub Nro 628.)

845.

I. Rákóczy György fejedelem Ugron Jánosi meghívja Zólyomi Miklós-nak Alia Máriával nov. 7-dikén a gy. fejevári fejedelmi lakban tartandó menyegzőjére. Kelt Várad várában 1648. sept. 5.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram. Ugy remélnjük érthette már hűséged, nem régen Zólyomi Miklós jegyezvén el jövendő házasságra Alia Máriát, haza adását is nem akarván halasztani, rendeltük ez jövendő Mindszent havának hetedik napján Fejérvári házunknál lenni. Melyen hűséged jelen lévén keresztényi hivataljának fog meg felelni. Eidern de caetero gratia nostra bene propensi manentes. Datum in Arce nostra Varadiensis die 5. Septembris 1648.

G. RAKOCI m. p.

Kivülről: Generoso Joanni Vgron de Abranyffalua etc. Fideli nobis dilecto.

(Eredetije az erd. Múzeumban, Ugron János adományából.)

846

Domokos Kázmér a csíki convent gvardiánja levele Tekerőpataki Both Ferencz Gyergyó-szék alkirálybirájához. Kelt a csíki kolostorban, 1650. márcz. 20.

Domine Generose Fax Christi cum suffragys etc.

Minden lelki s testi jókkal, boldog örvendetes hosszú étlettel áldja meg Isten kegyelmedet, minden hozzá tartozandókkal egyetemben.

Ilyen dologból kellett kegyelmedet ez czédulám által megtalálnom, adák értésemre, hogy Urunk ő Nagysága parancsolatjából tutalokat küldene kegyelmed ki az Maroson, annak okáért felette igen kérem kegyelmedet mint Uramot, hogy Réti Jánost és Ferenczi Mihált ne rendelje kegyelmed az tutalyra, mivel adósok minekünk, sőt parancsolja meg nekiek hegy el ne mulassák, hanem jőjenek ki ide 2-da Aprilli, holott derekas dolgunk vagyon az kalastrom épületin, kegyelmed is parancsoljon, a miben tudok szeretettel szolgálak kegyelmednek. Ezek után Isten tartsa és éltesse kegyelmedet jó egésségben sok esztendeig szerelmes háza népével egyetemben. Datum ex Conventu Csikiensi die 20. Marty Anno domini 1650.

Kegyelmednek

Minden üdőben szeretettel szolgál
pater CASIMIRUS DAMOKOS Guardianus
Czikiensis m. p.

Kivül: Generoso Domino Francisco Both de Tekerőpatak Regio Vice Judici Sedis Siculicalis Giergio etc. Domino suo semper Observandissimo

jn Sz. Miklós

(Eredetije a gr. Lázár család levéltárában.)

847.

Máthé Péter udvarhelyi bíró levele a segesvári polgármesterhez, melyben az Udvarhelyt csinátatott kopjafák árának megküldését kéri, a melynek megfizetéseért ő állott jót. Kelt Udvarhelyt 1650. decz. 7.

Szolgáltatomat ajánlom kegyelmednek, mint bücsületes jo akaro Uramnak, az szent Isten kegyelmedet minden üdvességes sok jókkal áldja meg szivem szerént kívánom.

Kegyelmedet mint bücsületes uramot csak ilyen dologért keltek meg találnom levelem által, hogy némely nap küldötte volt kegyelmeitek innen Seges várról, emberét az kopjának való fákért, az melyet nem akart fel adni az asztalosné, míg ötlet költéséről, fáratságáról meg nem elégittetné kegyelmeitek, azért az kegyelmeitek szolgálja meg alkudt vele, ígért négy forintot, költségére s fáratságára, abban meg is adott den. 40.

Az kopjának való fákot semmi képpen nem akarta fel adni az asztalosné, míg ötlet meg nem elégitem az alkalom szerint, az kegyelmed szolgálja kére, hogy legyen kezes azért az három forintért, hatvan pénzért, kegyelmeitek tekintetiért. Így kezes löttem, hogy tizen ötlet napra fel küldje azt az hátra maradott pénzt kegyelmeitek, az kegyelmeitek szolgálja arra köté magát, hogy ha fel nem küldené kegyelmeitek az meg nevezett napra, tehát minden törvény nélkül Segesvár széki embert meg tarthassunk érette, kezes is adott róla. Azért kérem kegyelmeiteket mint bücsületes jó akaró szomszéd urainkat, azt az néhány pénzt, küldje meg kegyelmeitek ez levél vivő emberemtől, hadd fizessen meg annak az rossz embernek, mert engemet busit érette. Isten tarcsa meg kegyelmeiteket jó egészségben. Datum ex Oppido Udvarhely die 7 Decembris Anno 1650.

Kegyelmeiteknek jó szívvvel szolgál

az udvarhelyi bíró MÁTHÉ PETER m. p.

Kivül: Adassék ez levelem az Segesvári Polgármesternek, minékünk bücsületes jó akaró urunknak kezében.

(Eredetije Segesvár város levéltárában, nro 289.)

848.

II. Rákóczy György fejedelem Vargyasi Ilkei Demeter székely gyolgot és fiait nemesekké teszi. Kelt 1651. febr. 18.

Georgius Rakoci Demetrium Ilkei ac per eum filios etiam jam natos, e statu et conditione peditatus et libertinali..... clementer eximendos, in coetum et numerum verorum et indubitatorum Nobilium annumerandos duximus. Datum 18. Februarij A. 1651.

(Ily töredékesen közli ez oklevelet Benkő József *Imago nationis Siculicae* 49. l. Eredetije a Liber Regiusban)

849.

II. Rákóczy György fejedelem az Udvarhely-széki Korondon, Sófalván és Parajdon lakó solymárokat adó- és hadmentességi régi kiváltságaikban megtartani rendeli. Kelt Radnóton, 1652, jun. 1.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris Generosis, Egregijs, et Nobilibus, Agilibus, Capitaneo, et Judici Regio Supremis, Vice Judicibusque Regijs, Dicatoribus, Connumeratibus, et Exactoribus quarumcunque Contributionum, Leuatoribus item et Lustratoribus gentium *Sedis Siculicalis Udvarhely*; nec non Judicibus, et Juratis Possessionum *Korond, Soofalua et Parayd*, modernis videlicet et futuris quoque temporibus constituendis; Cunctis etiam alijs quorum interest, seu intererit, praesentium notitiam habituris, Salutem cum fauore. *Udvarhely-széken Korondon, Soofalván és Parajdon lako solymárink* Ravasz István, Fábján István, Sükei Márton, Enghi János, Enghi György, Kovács Ábrahám, Orbán István, Albert István, Lukács János, László Péter, Illyés János, Illyés Miklós, Kovács János, Illyés András, Illyés Lőrincz, és Sylvester András, találván meg minket, alázatos könyörgések által jelentik, hogy ő nekik és az ő eleiknek, kik az solymárságnak rendiben szolgáltanak, ennek előtte való boldog emlékezetű fejedelmektől olyan immunitások volt, hogy hadban való szolgálatra, adófizetésre, és egyéb szedésre-vevésre ne kényszeríttessenek, melyről való leveleket idvezült praedecessor fejedelem atyánk ő Nagysága is erejében hagyván, abban őket megtartanék és confirmálnók. Mely méltó és illendő könyörgésekre kegyelmes tekintetünk lévén, hűségteknek kegyelmesen parancsoljuk, hogy az megnevezett solymár híveinket ezen dologról ennek előtte nekik adatott leveleknek continentiája szerint semminemű adófizetésre, szedésre-vevésre és hadi szolgálatra ne erőltesse, hanem engedje békeségesen élni privilegiumával; sőt. ez okon se személyekben, se marhájokban, avagy egyéb javokban megháborítani avagy károsítani semmi úton módon ne merészelje hűségtek, hogy ők is szorgalmatosan az ő hivataljok szerint való szolgálásban eljárhassanak fogyatkozás nélkül. Secus non facturi.

Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Castro nostro Radnotiensi, die prima Junij. Anno Dominj Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo Secundo.

G. RAKOCZY m. p.

(P. H.)

(Eredetije a gr. Teleki család m.-vásárhelyi levéltárában. 7629. sz.)

850.

II. Rákóczy György fejedelem bizonyáglevelé, hogy Bornemisza Anna Apaffi Mihályné levele felmutattatott előtte arról, hogy özv. Apaffi Györgyné Petki Borbálától az ebesfalvi vár ágyúiból, puskáiból az osztálynál reá eső részt 800 frtért magához váltotta. Kelt Marosvásárhelyt, 1655. oct. 6.

Nos Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transsilvaniae partium regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Damus pro memoria, per presentes Quod exhibitae et praesentatae sunt coram nobis literae testimoniales Generosae Dominae *Annae Bornemisza*, Generosi Michaelis Apaffi de Apanagyfalva Consortis, sub sigillo suo et manus subscriptione conscriptae declarantes, Qualiter eadem Domina in hoc anno praesenti Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo Quinto, die vero decima Quinta Mensis Aprilis, a Generosa Domina *Barbara Petki*, Generosi quondam Georgy Apaffi de dicta Apanagyfalva, Relictae Viduae, certa quaedam Tormenta Jaculamentaria, puta Colubrinas duas, ac unum Sclopetum Cupreum Vulgo *Siska* vocatum, Muschetas decem, et similiter decem Bombardas hungarico idiomate *szakalos* nuncupatas, et unum Sclopetum vernacula lingua *Seregh bonto* nominatum, cum omnibus instrumentis ad easdem pertinentibus, quae tempore divisionis in sortem specificatae Dominae Barbarae Petki, excisae fuissent ex jaculamentis ad Arcem Ebesfalviensem spectantibus, octingentis florenis hungaricalibus coemisset et sibi appropriasset, Quae quaedam Jaculamenta continent in se, prima Colubrina pondo numero tria, et libras decem et duas cum dimidio, alter autem Colubrina pondo numero unum et libras quadraginta, in praeallegato vulgo *Siska* vocato librarum numero quadraginta septem, tota praenarrata in-

strumenta continent Centenarios quatuor, et libras Centum et decem integras cum dimidio; Super quo quidem chirographio ejusdem Dominae Annae Bornemisza, nos quoque praesentes literas nostras testimoniales ejdem Dominae Annae Bornemisza, dandas esse duximus, Jure et Justitia mediante. Datum in Civitate nostra Marus Vasárhely, die Sexta Mensis Octobris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo Quinto.

(P.H.)

Lecta.

(Erd. fisc. arch., Misc. Nro 44.)

851.

II. Rákóczy György fejedelem az Udvarhely-széki Mikházán letelepített és monostort épített sz. ferencz-rendi bosnya atyákat védelmébe veszi. Kelt Gyulafehérvárt, 1656. apr. 10.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, ordinis, honoris, dignitatis, praeeminentiae et functionis hominibus, in hoc regno et ditone nostra constitutis et commorantibus, tam Secularibus, quam Ecclesiasticis personis, et Religiosis cuiuscunque ordinis, praesentes nostras visuris, nobis dilectis, Salutem cum favore. Expositum est nobis humili supplicatione, nominibus et in personis Reverendorum Patrum Bosznensium ex Turcia ordinis S. Francisci de observantia, in suo *Monasterio Mikhaziensi* commorantium data, Qualiter ipsi superioribus temporibus, a nostris regnicolis Romano-Catholicis, ob defectum Sacerdotum, e ditone Turcarum, regno scilicet ac provincia Boznae Argentinae, advocati fuissent, et loco penes possessionem *Mikhaza* legitime acquisito, Monasterium, pro suo et successorum suorum refugio, ex novo aedificari curassent, quod etiam tum temporis, dum Constitutionibus regni publicis Monasteria in hoc Regno existentia confirmarentur, inhabitassent, iidemque in pacifica eiusdem possessione, a viginti octo annis, sub benigna Celsissimi Domini Principis praedecessoris et genitoris nostri felicis memoriae protectione, religiose et sine ullius in eos querela perstitissent: Nihilominus tamen hisce temporibus quidam

homines exorti essent, qui ipsos inquietarent, molestarent, et ex suo refugio exturbare vellent, in praejudicium et damnum ipsorum. Unde nos quoquo paternae clementiae imitatores, supplicatione dictorum Patrum clementer exaudita et admissa, dictos Patres Bosznenses in benignam protectionem nostram recepimus. Quare etiam vobis praespecificatis fidelibus nostris tam Secularibus, quam Ecclesiasticis personis et Religiosis cuiuscunque ordinis serio committimus et mandamus, quatenus visis praesentibus, memoratos Patres Bosznenses, eorum successores universos, in Monasterio suo Mikhaziensi molestare et turbare, nec per se nec per alios, praesumatis, sed eos in pace et quiete manere et vivere sinatis, nec invitis ipsis quenquam in consortium ipsorum obtrudatis, sed arbitrio ipsorum libero permittatis, ut quemcumque de gente Hungarica in confraternitatem et Monasterium suum recipere voluerint, recipiant, quos autem pacis causa noluerint, non recipiant; quoniam qui prior tempore potior et jure. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in Civitate nostra Alba Julia, die decima Mensis Aprilis, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo Sexto.

GEORGIUS RAKOCI m. p.

(Egykorú másolata a gy.-fejérvári káptalan levéltárában, Cista Maramaros. Fasc. II Nro. 2.)

852.

Kajdicsfalvi Török Ferenczné Pálffy Zsuska, férje által a lengyelországi hadjárásban a segesvári gyalogoknak kölcsön adott pénze és a kamat fejében ígért borok felvételére felhatalmazottjának vallja Pálffy Istvánt. Kelt Kajdicsfalván, 1658. márcz. 31.

Mi Udvarhely székben Kajdicsfalván lakó Ferenczi István és Bethlenfalvi Thamás deák nemes emberek, adjuk tudtára mindenknek az kiknek illik ez levelünk által mostaniaknak és következőknek, Quod In hoc Anno praesenti 1658. die 31. Marcý hivata minköt ugyan ezen fen megirt *Udvarhely székben Kajdicsfalván* lakó Nemes és Nemzetes *Török Ferenczné* Asszonyom *Pálffy Suska* Asszony ugyan az maga kajdicsfalvi nemes udvarházához,

és mi előttünk ő kegyelme megnevezett nemes Pálfi Suska Asszony ilyen jelentést tón, hogy ennek előtte való esztendőben, az lengyenországi expeditióban ugyan ott benn Lengyenországban Nemes megnevezett Török Ferencz Uram adott volt az segesvári gyalogoknak száz ezüst tallért kölcsön, melynek interesire ígértek volt hordó borokat; mivel azért mostan ő kegyelme Pálfi Suska asszony maga az pénznek felvételére és az boroknak is megvételére alá nem lehet, sok külömb külömb foglalatossági miatt, azért mi előttünk vallá megnevezett Pálfi Suska asszony azoknak az talléroknak és boroknak felvételére plenipotentariussának ezen Udvarhely székben alias filialis Keresztúr székben Gagyban lakó Nemes Nemzetes Vitézlő Pálfi István Uramot, hogy ő kegyelme az fen megirt summa pénzeket és arra ígirt borokat megvehesse, arról irott kötés levélnek continentiája szerént, melyet mi is fen megirt birák irtunk az mi hütünk szerént és szokott pecsétünkkel megerősítettük, ugyan ezen fen megirt Udvarhely székben Kajdicsfalván megnevezett Török Ferenczné Asszonyom házánál, az fen meg irt napon és esztendőben. Datum Anno Die Locoque saepius notatis.

STEPHANUS FERENCZ
(P. H.)

Nos Judices Idem qui
THOMAS LITERATUS m. p.
(P. H.)

(Eredetije Segesvár város levéltárában, Nro 680.)

853.

Udvarhely-széki nemes emberek bizonyoságlevele, hogy kadicsfalvi Török Ferencz a lengyel hadjárat alatt 100 tallért adott kölcsön a segesvári gyalogoknak, a melyre öt hordó bor kamatot ígértek. Kelt h. n. 1658. ápr. 3.

Mü Bencser Pál medeséri és Jakabházi Pál szent ábráni Udvarhely székben lakó nemes emberek, adjuk tudtára mindeneknek az kiknek illik ez levelünk rendiben, hogy az elmúlt esztendőbeli lengyelországi veszedelmes táborozásunkban ada mi előttünk Udvarhely Széken Kadicsfalván lakó Nemzetes Török Ferencz uram Litvániában Bristia¹⁾ nevű városnál az Segesvár széki gyalogoknak

¹⁾ Brzest.

és hadnagyinak in paratis száz oroslányos tallérokat, mely talléroknak interessére igérének öt negyvenes hordó borokat, az talléroknak pedig megadása maradna ily conditioval, hogy Isten haza hozván tizenötöd napra tartozzanak megadni Török Ferencz uramnak, vagy posteritásának mind interesével együtt, melyet ha meg nem adnának ez megnevezett napra, hanem törvényvel fásasztának Török Ferencz Uramat vagy posteritásit, duplumot exequálhasson rajtok, exclusis omnibus juridicis Remedys, Török Ferencz Uram vagy maradéki. Melyet mi is irtunk az mi hitünk szerint, pecsétünkkel még is erősítettünk, in hoc Anno 1658. die 3 mensis Aprilis

PAULUS BENCSEI m. p.

(P. H.)

PAULUS JAKABHÁZI m.

(P. H.)

(Eredetije *Segesvár város levéltárában, nro 679.*)

854.

Barcsai Ákos és Petki István fejedelmi biztosok parancsa Csik, Gyergyó és Kászón-székhez, hogy rögtön küldjenek követeket a Gyula-Fejérvárt tartandó országgyűlésre. Kelt Gyula-Fejérvárt, 1658. július 26.

Generosi Egregy Nobiles et Agiles, Domini Fratres nobis obseruandissimi.

Salutem et benevoli affectus oblationem.

Hazánknak mostani fenforgó állapotjához képest, akarván kegyelmetekkel consultálnunk: Kegyelmeteket intjük, sőt Authoritate functionis officii parancsoljuk is. Vévén ez levelünköt, se napot se órát ne várjanak, hanem mindjártást plena Authoritással bocsássa becsületes Atyjokfiait ide Fejérvárra, hogy ő kegyelmekkel egyező értelemből hazánk meg maradására minden jót végezhesünk. Secus sub poena in Generali Decreto expressa nequaquam facturi. Datum Albae Julae die 26 Julij Anno 1658.

Earundem Dominationum Vestrarum

Amici Fratres servire paratissimi

ACHATIUS BARCZIAI m. p.

STEPHANUS PETKI m. p.

P. S. Az mi kegyelmes urunktól ő Nagyságától is levél érkezvén, autoritást adott kegyelmetek egyben gyűtésére.

Kivül: Generosis Egregiis Nobilibus Agilibus, Capitaneo et Regio Judici Supremo Vice Judicibus Regiis, Ductoribus, Primpillis, Primoribus, Potioribus et Peditibus Pixidariis et Universitati Dominorum Libertinorum Sicularum Sedium Siculicalium Czik Gyergyó et Kaszon etc. Dominis Fratribus nobis observandis.

(Eredetije a gr. Lázár család levéltárában.)

855.

Tarcsafalvi Mihály levele Csíkban Szent-Imrén lakó Gergely deákhhoz, tatár rabságból leendő kiváltatása ügyében. Kelt Krimben, Karasubas nevű helységben, 1659. aug. 31.

Az Ur Isten Kegyelmedet minden üdvösséges jókkal áldja meg Kegyelmedet, minden szomorúságos dologtól oltalmazza, szivem szerint kívánom.

Nekem irott leveleit Kegyelmednek négyet megadták, melyből értem az Kegyelmed forgódását az én szabadulásomban, kiért Isten Kegyelmedet ez világon meg áldja és az másikon az boldogságát adja meg. Patoczki örmény be jöven ide, itt Tatár országban Kelen¹⁾ lakván, egy fia meg házasulván, öt felesége gyermeke vagyon, most az is kimenvén az atyjával innét, az murzától ki vált, Az Apor András uram ura arra bizott minden dolgokat, hogy igazán el jár, meg mondja hogy ki mennyit adhat, hitelt nem adván az oda ki járt magyarok levelének és szavának, ennek úgy el hiszik szavát mint az magokét. Én itt azt mondtam, hogy mind feleségemet gyermekemet el hozzák, egy nemes embert az előtt szolgáltam, az vált meg másfél száz tallérral, mert nekem semmim sincs; melyet meg irtak, de az Tatár nem hiszi teljességgel az Eb azt. Én itt ezzel az Patoczki fiával Zakariással úgy beszéltem, hogy onnét meg jöven meg vegyen ettől az Tatártól, ha százon meg vehet, még százat adok. Kegyelmedet azért kérem az Istenemért, hogy ha módját ismeri, evvel az Zakariással alkudjék meg, ha lehet, hadd vegyen maga meg, ezt az én gazdámat hitesse el, hogy sem-

¹⁾ *Kaffa* város Krimben (?)

mim sincs, talám könnyebben szabadit Isten. Most is csak az ezer tallért tartja rajtam, most azért ugy hallom más tatártól, hogy öt százért is el eresztene, az mely ár is képtelen, mert hogy nem kúdúsa legyenek szegények, én immár ide vagyok, hadd éljenek szegények avval. Kegyelmedet még is azon kérem, hogy ugy beszéljen vele, hogy egy nyomon legyen az dolog, az mint én itt még mondtam, mert rosszabbúl leszen dolgom. Magom egészsége felől irhatom Kegyelmednek, bizony beteges állapottal töltöm az rabságot az éjjel és nappali dolog mia, hogy egy ez renden nagyobb nem tölti idejét. Ha Kegyelmed levelet ir, csak ugy irja Kegyelmed mint szolgáljának, valami titkosan tudósítson Kegyelmed az cseléd felől, ki él s ki holt meg. Mindenekben ez az én gazdám az Apor András uram gazdájához tartja magát, hogy valamit az az rabjaival cselekszik velem is azt az szabadulásban, ha el nem ad. Az Bogárfalvi Szente Dániel is itt vagyon egy faluban velem, Pálfalvi Szabó István, Szöcs István is, az Rugonfalvi Csiki Pálfi is, itt 300 tallérral megváltozhatni, ha volna a ki forgodjon dolgaiban. Kisfaludi Boldizsár az is mind itt közel. Kegyelmedet kérem, tudósítsa az öcséimet, adja értékre háza népeknek, ha levelet küldnek, csak nekem küldje, meg adom.

Ezek után Isten tartsa meg Kegyelmedet jó egészségben, adja Isten hogy még testi szemmel láthassam Kegyelmedet. Datum ex Karasobbas die 31. Augusti Anno 1659.

Kegyelmednek szegény rab szolgálja szolgál

TAROSAFALVI MIHÁLY m. p.

Kivülről: Adassék Csíkban Szent Imréhen Gergely deáknak, nekem minden koron bizodalmas uramnak.

(Eredetije az Erd Múzeumban; Kriza János adományá.)

856.

II. Rákóczy György fejedelem megparancsolja Udvarhelyszék kapitányának, fő- és alkirálybiráinak, esküdt táblabiráinak és a zetelakai tisztnak, hogy Zetelakán Antal Péter és Péter Ferencz özvegyeinek ősi örökségüket, melyeket mint az illetők panaszolják, Bethlen János erőszakkal foglalt el, ha valóban övék, adassák vissza. Kelt a Szeben alatti táborban, 1660. január 29.

Georgius Rakoczi Dei gratia Princeps Transsilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris, Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregijs, et Nobilibus Agilibus, Capitaneo Supremo, item et Vice Judicibus Regiis, caeterisque juratis, Assessoribus Sedis Siculicalis Udvarhely, Nec non Prudenti et Circumspecto Officiali possessionis Zetelaka, Nobis dilectis, Salutem et gratiam Nostram. Hűségtek Székiben Zetelakán lakó Néhai Antal Péter és Péter Ferencz Relictai adák értésünkre alázatos könyörgések által, hogy Bethlen János erőszakkal foglalta volna el ennek előtte való időkbén, ugyan ott Zetelakán östől maradt örökségeket, cum suis Appertinentiis, melyről ugyan parancsoltuk volt ennek előtte is, hogy ezen Exponenseknek kezekben adassék azon örökség, de az Jobbágnak ismét sinistra informatiójára örökségekből ismét ki hányattanak, melyhez semmi igazsága nem volt, az mint arról való Relatoriájokból is az Exponenseknek ki tetszik Kiknek alázatos Instantiájokra kegyelmes tekintetünk lévén, kegyelmesen és serio parancsoljuk hűségteknek, ha övék, adassék meg nekik, többszer ez dolgról meg ne búsíttassunk. Secus non facturi. Praesentibus perlectis Exhibenti restituti. Datum in Castris nostris ad Civitatem Szeben positis, die Vigesima nona Mensis Januarij, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo.

G. RAKOCZY, mp.

(P. H.)

(Eredetije papiron, az Erd. Múzeumban; Gr. Mikó Imre adománya, az Aranka-gyűjteményből.)

857.

Makfalva (marosszéki) falu tanácsa bizonyoságlevele, hogy Bihari Péter az ő mostoha fia, Dósa Tamás jószágát nem tékozolta el. Kelt Makfalván, 1660. ápr. 16.

Mi Marosszékbén, Makkfalván lakozó birák és esküdtek, úgymint Abodi István falusbiró az több esküdt társaimmal egyetemben adjuk értésére mindeneknek, de kiváltképen és nevezet szerint az mi kegyelmes urunknak és méltóságos fejedelmünknek, hogy jöve mielőnkben nemzetes és vitézlő *Bihari Péter*, és tön előttünk ilyen panaszt, hogy közöttünk lakozó *Dósa Tamás* kegyelmes

urunktól Segesváratt letött javait olyan praetextus alatt megkérte volna, avagy arestáltatta volna, hogy már ő nékie Bihari Péter tutora lőtt volna, és az tutorságnak szine alatt sok javait eltíkozlotta volna, melyről mi egész esküdtek sőt egész faluúl jó lelkiismerettel tesziünk bizonságot, hogy Dósa Tamás sinistre informálta kegyelmes urunkat, mert Bihari Péter Dósa Tamásnak egy óráig való tutora sem volt, javait is, két pénzérőt is el nem tékozlotta, sőt az mikor Bihari Péter az Dósa Tamás anyját elvötte is feleségül akkor is nem az Dósa Tamás jószágában, sem nem az ő házánál vötte el, hanem más urátúl való jószágban vötte el és Dósa Tamás az után az ő házában még az édes anyját sem bocsátotta bé, sőt kirekesztette, az ország törvénye ellen idő nap előtt, nem hogy Bihari Péter tékozlotta volna el jószágát, mely dolognak nagyobb bizonságára és bizonyosabban való elhitére s erősségére adtuk ez pecsétes levelünket. Anno Domini 1660. die 16. mensis Aprilis.

(P. H.)

Idem qui supra mpria.

(Eredetije a segesvári városi levéltárban Nro 684.)

858.

Barcsai Ákos fejedelem parancsa Csik, Gyergyó és Kászon-szék lakosságához, hogy a közöttük lévő árulókat s a pártoskodás fejeit fogják meg és adják kezébe. Kelt Segesvár városában 1660. oct. 22.

Achatius Barcsai, Dei gratia Princeps Transsilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus, et Sicularum Comes etc.

Egregii, Agiles, Strenui ac Prouidi,

Mi ekkédig teljes tehetségünkkel, erőnkkel, és fáradozásinkkal, az háborgásoknak le csendesítésére, e szegény hazának meg-maradására igyekeztünk, arra néző minden utakat módokat el-köveltünk, s hogy mostanig az hatalmas nemzetnek az pártolkodás miatt ez országba való bejövételét, és a közönséges romlást el-távoztathasuk, im az Patert be-bocsátottuk, s intünk benneteket, (noha ezzel sem tartoznánk) hogy ha gratiát akartok nyerni, s meg-maradni, az árulókat, kik az pártolkodásnak fejei, fogjátok és adjátok kézbe. Egyéb aránt mi Isten s emberek előtt protestálunk, ha ez országnak, vagy magoknak romlása következik, nem mi lészünk, hanem

magatok lesztek okai. Datum in Civitate nostra Segesvar, die 22. Octob. 1660.

ACHATIUS BARCZIAJ mp.

P. S. Mint az előtt néktek küldött levelünkben meg irtuk, azon személyeket kívánjuk csak.

Kivül: Egregiis, Nobilibus, Agilibus, Strenisque et Providis, Sedium Siculicalium Csik, Gyergyo et Kaszon Incolis et Inhabitoribus universis.

(Eredetije a gr. Lázár-család levéltárában.)

859.

Tarcsafalvi Mihály tatár rab levele Csik-Szent-Imrén lakó Gergely deákhoz, hogy készítse elő 500 tallérmű váltásdíját s hozza he Jászvásárra, a hova, tatár gazdája őt bevinni fogja. Kelt Karazu-bas nevű helységben, 1661. jan. 22. és febr. 10.

Az Ur Isten kegyelmedet minden üdvösséges jókkal áldja meg, szivem szerint kívánom Istentől, minden szerelmesivel egyetemben.

Most is ez alkalmatosság által kénszerítettém rabságban lévén szegény fejem Kegyelmedhez kis czédolám által könyörgeni, hogy ha Isten mind ennyi változások közt is meg marasztotta és megtartotta, mert Isten után kegyedhez vagyon minden reménségem, prima Januárj bocsátván ki Magyarországbán és Erdélybn Kállói Konti János uramot az murza, az Három-széki Damokos János saczczának Giazuásárra¹⁾ való behozatására, ezt én is meg értvén kénszerítettém nagy rabságban lévén az urammal meg alkudni, hogy oda ki vigyen Giazuásárra, öt száz Tallérban, kívánván azt, hogy három száz Tallér tallérul, az két százára lovat, posztót, mindent el veszen, Az mely levelet Konti uramtól küldtem, meg atta Kegyelmednek, meg érthette. Kérem azért még is Kegyelmedet az Istenért, az ő szent fiáért, hogy ha életben Isten kegyelmedet megtartotta, ne hagyjon, mindenemet az mint el adhatni, adja el, Ugy hiszem hogy az három száz tallérért vagy két paripáért nem hoz vissza. Irtam volt mind Ugron János uramnak mind Benczer Gergely

¹⁾ Jászvásár, a mai Jassy Moldovában.

uramnak egy egy paripa felől, hogy ne hagyjanak, kegyelmed értelmet, vegyen Damokos Ferenczné asszonyomtól, az mikor az ő kegyelme fia pénzét megmozdítják, avval az minek szerit teheti Kegyelmed, hozza avagy küldje bé, mert ha meg nem halok addig, minden okvetetlen ki visznek velek, most ezt az emberséges embert Kolozs vármegyei Georfalvi (=Györgyfalvi) Szabó Mihályt bocsátotta ki az urok, az Apor András és Pot Mihály Uramék saczczok ki hozatására Giazuásárra. Csikszentsimoni, az apját kinek híják nem tudom, de az fiát Tamásnak híják, annak is az pénzét kezibe hozza, mivel hogy oda Szent-Simonra is kell menni, kértem hogy szemben legyen Kegyelmeddel, az napját mikor mozdítanak meg irni kegyelmednek nem tudom, de csak kell vigyázni kegyelmednek Damokos Ferenczné asszonyomhoz, Nem tudom mire vélni hogy kegyelmednek egy levelét sem láttam immár esztendőőtől fogván, holott három rendbeli emberek is jöttek Erdélybeli, másoknak mindeneknek hoztak levelet, nekem nem. Kérem kegyelmedet hogy ezt az Bogárfalvi Zente Jánosnak szóló czédolát bizonyos embertől küldje meg, Ha pénzt találnak hozni kegyelmedhez, mivel az fiam velem ki hozzák, hozza be kegyelmed, az minek szerét tehetik. Azt az ... adván Kegyelmednek meg irni, hogy be jöhet kegyelmed, alkalmaztassa mind levelét magát ugy kegyelmed, az mint nem irt volt, hogy semmim sincs, kegyelmedet szolgáltam iffíú legény koromban, kegyelmed vált meg, az hugom is az mi kicsinytel segíthet, mert az feleségemet az kissebb fiával az örökül vette, semmije sem maradt, Tartsa meg Isten kegyelmedet jó egészségben, Adja Isten hamar üdön szemeimmel is látnom kegyelmedet. Datum ex Karazu bas die 22. Januarj Anno 161 (1661) Kegyelmednek szegény rabszolgája

TARCSAFALVI MIHÁLY.

P. S. Édes Uram, még is kérem kegyelmedet az Istenért, hogy ne hagyjon, fenyeget az Eb erőssen, hogy ha meg nem lészen, orromat fületem elvagdálja, ugy hoz vissza, az mellyet ugyan nem hiszek azért én, Ha az Apor András Uramék pénzét elébb találnak még megmozdítani, elébb az Damokos Péter Uram pénzénél, avval hozza avagy küldje kegyelmed az minek szerit teheti Kegyelmetek, mert azt fogatta, hogy valamelyiket elébb megmozdítják az kivitelle,

avval viszen engem is ki, Azon is kérem Kegyelmedet, hogy vagy egy vég avagy fél vég kék avagy zöld langis posztót venne Barasóban Kegyelmed, kétszer ványolt posztót is vagy nyolcz singet; materiákat is kért, de meg mondtam hogy az mi országunkban Német országból hoznak olytant, ot nincs, ő csak ugyan arra erőltetett, hogy csak irjak. Konti András Uramtól küldött levelemből bővebben megértheti kegyelmed, ha megadták. Lovat ha lehet kettőt hozzon kegyelmed, ha mivel elégithetnök, látnók. Benczier Gergely uramnak is irták, hogy most fogorogják *(így!)* dolgomban, kit az Isten is megfizet ő kegyelmeknek ha nem hagynak.

Apor András és Bot Mihály Uramékat szeredához egy holnap mulván megmozdítják Giázvásárra, azt mondta az murza, én is ha lehet tőlök el nem maradnék, az mint az gazdám fel fogadta, ki viszen, az minek szerit teheti Kegyelmetek, hozza oda kegyelmed is, Adván érni Isten kegyelmednek hogy ki jöhet, levelét, beszédét, magát alkalmaztassa mindenekben ahoz, az mint ezelőtt irt volt, hogy semmim sincs, hanem jámbor szolgálatomért Istenért vált meg Kegyelmed.

P. S. Ezt az postscriptát azután irtam, mivel az indulása haladott. Most az gazdám azt mondá, hogy tizenkét nap mulva meg indítják Damokos Péter Uramot, engem is minden ok vetetlen velek, Kegyelmed vigyázzon azért csak Damokos Péterné aszszonyom mikor mozdítja meg, attól el ne maradjon, ha minek szerit teheti kegyelmetek, mert ha jelen nem lészen, engem vissza viszen, rosszabúl lészen dolgom.

Immár el is készült, csak az murza indulását várja, mindjárt megmozdit. Ezt pedig irtam az után 10. febr. Anno 1661. Magát Kegyelmed Székel Gergelynek mondja, mert az én nevement tudja: Mihály deák; esziben veszi ha Gergely deáknak mondja magát, hogy atyámfia. Avagy hogy szolgának mondja magát, az ki meg vált, kegyelmedtől küldötte bé, maga nem jött; az mit jobbat fel talál Kegyelmed, az szerént cselekedjék; ha mód lészen benne, tudósítson elébb engem is, hogy mit mondjak.

Kivülről: Adassék Csikban Szent-Imrében Gergely deák uramnak.

(Eredetije az *erd. Múzeumban*, Kriza János adománya.)

860.

Asim bég hodzsa nyugtatványa a Tarcsafalvi Mihály rabváltsága fejében felvett 200 tallérról és nyolcz vég posztórol. Kelt (Jászvásáron) 1661. máj. 31.

Én Tatárországban Kakrim¹⁾ Karazu Bas neű faluban lakó Asim bec Hogiczia, Adom tudtára mindeneknek az kiknek illik ez levellemnek rendiben, Hogy volt nekem egy Erdélyi Udvarhely széki Szentmihályi Tarcsfalvi Mihály Deák neű rabom, Az mellyet én Jászvásárra ki vittem, hogy nekem az saczczát meg adja, Nekem ezért jámborúl meg adta, ugy mint két száz Tallért és Nyolcz vég posztót, melyért én is el eresztetem, senki meg háborítani ne mérészelje semmiért, ha szintén Kerimben találna is be menni, Melyről adtam én is ez pecsétes leveletem, Anno 1661 die 31. Maj.

(P. H.)

(Eredetije az erd. Muzeumban; Kriza János adománya)

861.

Udvarhely-széki Szent-Mihály falu közönségének községi törvénye. Kelt 1663. junius 10.

Mi Miklós György kobátfalvi, Boér Márton tarcsafalvi Udvarhely széki nemes emberek, Adjuk tudtára mindeneknek az kiknek illik, mostaniaknak és következendőknek, az mi mostani jelen való levelünknek rendiben, mikoron jelen lettünk volna *Udvarhely széki Szent Mihályon* az nemes és nemzetes Ugron Ferencz urunk házánál, ez jelen lévő 1663. esztendőben die 10. Juny, maga is Ugron Ferencz urunk maga személyében jelen lévén ugyan az maga házánál, azon kívül Tarcsafalvi Mihály és Sigmond uramék, azon kívül Szent Mihály falvának teljes lakosi, azok közül lófejek, darabontok, jobbágy renden lévőek, jelen lévén ugyan az Ugron Ferencz uram házánál, mindnyájan falu közönséges jóvára, erdők, mezőknek, gyümölcsfáknak, gyümölcsöknek meg oltalmazására, utak csinálására, azon kívül is minden falu közönséges dolgainak igaz-

¹⁾ Ez a szó az eredetiben ki van törölve, és más kézzel más tintával fölibe van írva : *Kirimben*.

gatására végezék kezöket be adván mii nekünk, mellyek így következnek.

1. Ha valaki falu gyűlésében vagy bírót vagy falu esküttjeit meg hamisgatna, vagy pedig valami becsstelenséget szólana, avagy támadást tenne, három forint legyen az poenája, ha pedig ugyan ott másokkal is hasonlóképpen bánnék, azon büntetésen maradjon *mox et de facto*.

2. Ha valaki lélekeződik, toties quoties öt pénzen maradjon, ha pedig ördög lelkűvel, attával és egyéb afféle Isten ellen való szitkokkal szitkozódnék, toties quoties egy forint az birsága, ezt pedig ha hűtös ember hallja, *mox et de facto* meg büntetessék, csak hogy *exmittálja* és *comprobálja*, hogy nem ránkorból lőtt légyen.

3. Ha valaki cserefát, bikfát hozna, egy szálért ötven pénzt fizessenek, ha pedig nyers fát, egy szekérre *denarios 25*, ha aszszú fát *dr. 15*. Ha pedig cserefát, bikfát, szekerstől hozna, egy forinton maradjon. Ezekről pedig kiki maga adja ki magát, ha pedig esküit ember látja meg, hűtrészét el veszesse, falu ellen három forinton maradjon. Senki pedig külső embernek se barátságért sem pénzért fát ne adjon, tudni illik az osztott erdőből, ugyan azon poenan maradjon, tudni illik három forinton.

4. Ha valaki buzában, zabban, parlagon vagy pedig kaszáló rétbén, vagy pedig közönséges falu tilalmasában szánszándékkal őrizné vagy őriztetné marháját, egy forinton maradjon, ide nem értvén az lovat, ha pedig szaladásképpen, minden marháért egy egy *poltura*; csak hogy ennek jól végére kell menni; ha pedig kertet vagy falu gyeplőjét hána meg, *comperta rei veritate* simi-
ter három forintra büntessék.

5. Senki három forint erő dologért székre ne menjen perelni, sem jobbágy is ura eleiben, hanem itt az falu előtt indíttassak meg minden dolgok elsőbben, és úgy bocsáttassák *appellatioban* minden dolgok, a kik arra valók lesznek, tudni illik a kik nem liszt dolgát illetik; de mind azon által ha falu lészen peresse, külső emberi tartozzanak hini törvény tenni; ebbe pedig ilyen modalitas tartassék, a bíró eskütteivel együtt, mikor meg engedi az üdő, minden szerdán tartozzék törvént ülni, és az dolgokat igazításban venni, de harmad nappal az előtt értésére adni az peresnek; ha honn

nincsen, egyszer differálódjék, csak hogy végére menjenek, hogy nem a törvény előtt el ment el. Ha ki tiszt pecsétit hozná be, falu boszújára maradjon. Egy forint erő lopásért az falu meg büntetheti.

6. Valaki csóvát akar tenni, három csóvát tegyen fel, az tetejébe szeggel.

7. Ha valaki valamely embernek gyümölcsét, akár nyilván, akár titkon, terével el hordaná, similiter három forinton maradjon, ha meg bizonyosodik, de a káros emberrel meg békélték.

8. Ha valaki falus bíróságot, eskütséget és kert bíróságot, erdő és határ pásztorságot fel nem akarna venni, az ki érdemes reája, falu boszúján maradjon, másnak adván azt az egy forintot, az ki el viseli érette, más esztendőben ugyan tartozzék fel venni azon ember, excipiálván jobbágyos nemes embert.

9. Ha valaki az mezőben foglalt valamint, akar szántó földet akar széna füvet, ab Anno 1623 esztendőtől fogva tartozzék ki bocsátani, ab antiquo pedig a kit foglaltanak az faluban, hogy ha az út attól el vesz vagy el vezett, tartozzék csinálni, ha pedig nem csinálhatja, tegye a régi folyásában a kertet, de hol eddig közönségesen csinálták az útat, most is ugy csinálják.

10. Hogy ha valakit a biró falu szükségében vagy magával hina vagy küldene el, nem menne el, hogy ha méltó okát nem adhatná el nem menetelének, egy forint birságon maradjon. Ha valaki pedig támadást tenne, mikor marháját be akarnák hajtani az tilalmasból, és valamit az falu közönséges helyén egyező akarattól valami tilalmat tennének, valaki meg nem állaná, similiter egy forinton maradjon.

11. Hogy ha valakit hütös embert becsülni hínak, tartozzék de necesse sub poena két forint el menni, hogy ha méltó okát nem adhatja, ha pedig hütöst, cigánt, oláhot, egyéb külső embert látnak, nem csak az hütös emberek, sőt az közönséges ember is tartozzék az bírónak meg mondani és véle együtt el menni sub poena egy forint tilalmasban.

12. Az törvén tételben pedig illyen modalitas tartassák, pontiáért három forint, három gira dr. 24, indebitáért dr 20, per letételért dr 12, tisztaság dr 6, törvény háborítás dr 12, ha falutól novomot kér dr 12, hagyatlanságért dr 24.

13. Hogy ha valaki közönséges falu dolgára nem menne, de 8 az birsága, ha pedig nyomra hinák s nem menne, sőt pedig ha szintén nem hinak is, tudna s el sem menne, dr 24, ebben engedelem ne legyen, ha méltó mentsége nem leszen.

14. Hogy ha valamely szegény nyomorult embernek perleni kellenék az falu előtt, hogy oly emberrel, ki ellen prókátort nem kaphatna, az falu tartozék de necesse prókátort melléje adni, vagy pedig amaz mellett is ne legyen szabad prókátornak szállani.

15. Mely végzés mü előttünk lett az feljebb meg irt birák előtt, és kötelet is vetettünk közikben ft 12, az mely fél meg nem állaná, mind addig, míg az nagyobb rész meg állja, az meg álló fél az meg nem álló felen, ezen birák adta levélnek erejével meg vehesse az meg álló fél az meg nem álló felen, melynek két része az biraké legyen, az harmad része az meg álló félé az 12 forintnak. Mely végezés mü előttünk így menvén véghez, mü nekünk teljes faluúl kezet is adtak az fen meg irt dolgokon, és mük is az közönséges falunak adtuk ez mü pecsétés levelünket az mü igaz hittünk szerint meg íratván. Datum Anno die locoque ut supra nominatis.

Nos Judices Jidem qui supra

Correcta per nos Judices.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

Par mindenekben, a mint az exemplarban vagon. Irta Jakab János Anno 1728. die 5. Aprilis.

(Az 1728-diki másolat után, az erd. Múzeumban, Kriza János adomány.)

862.

Toroczkaí Péter levele sógorához Rédei Ferenczhez, Udvarhelyszék fő királybájához és Kolozs vármegye főispányához, Járai István nevű toroczko-szentgyörgyi jobbágya ellopott s Kőrispatakon Tibolti Menyhártnál lévő lova ügyében Kelt Toroczko-Szentgyörgyön, 1664. máj 21.

Szolgálatomat ajánlom Kegyelmednek Édes Sógor Uram. Isten minden üdvösséges jókkal, jó egészséges hosszú élettel áldja meg Kegyelmedet, mind az édes Asszonyom Nénémmel együtt.

Kegyelmedet akarám meg találni Édes Sógor Uram az nyavalyás Járai István nevű Toroczkó-szentgyörgyi jobbágyom mellett. Tavalyi esztendőben veszett volt gonoszúl el egy lova, melynek mostan bizonyosan útában igazodott, jó akarója által, az ki ugyan jól ismerte az lovat, és az mint mondja Kőrispatakon Tibolti Menyhártnál vagyon. Kegyelmed azért így értven igasságát szegénynek, ha lehetséges volna, találna módot benne Kegyelmed, hogy harmad vagy negyed magával reá esküvén, ne legyen halogatás az dologban, hanem juthasson hozzá lovához. Tudjuk ugyan az országnak Articulúsát, hogy heted magával kellene reá eskünni, de tudja Kegyelmed édes Sógor uram, hogy szegény embernek nincs módja benne, hogy olyan messze sokad magával mehessen olyan dologra, sok költséggel, fáradsággal, és nem is kaphatna olyan hosszú útra embereket. Ha pedig ugyan különben nem lehet, mivel magam is ezen két nap Kegyelmetekhez fordulok, Isten engedelmeből, talám magam szolgálai közül is találkozhatnak, kik meg esküsznek mellette. Én is most csötörtökön talám meg indulok. Kegyelmed is énnékem parancsoljon édes Sógor Uram, és jó szűvel ügyekezem szolgálni Kegyelmednek. Ezek után Isten tartsa jó egészségben Kegyelmedet kedvesivel együtt.

Data Szent Györgyini die 24. May Anno 1664.

Kegyelmednek mint Édes Sógorának
jó szűvel szolgál
THOROCZKAI PÉTER.

Kivűl: Tekintetes Nemzetes Rédei Ferencz Uramnak, Udvarhely székek Fő Király Bírójának, és Kolos Vármegyének Fő Ispánjának etc. nekem Édes Sógor Uramnak.

(Eredetije az erd. Múzeumban; Báró Radák Istvánné adománya.)

863.

Bizonyoságlevél a Domokos Péter váltságdíjáról, melyet az elsikkasztóknál Kökösen megtaláltak. Kelt Kökösen, 1666. jan. 26.

Anno Domini 1666. die 26. Januarij. Mü Beöleöni Damokos György mostan az keökeösi Ecclesiának Predicatora, Nagy György

és Vitalius István Sepsi székben Kökösbén lakó lófű személyek, megolvasván az Mátyás Thamás házánál ugyan Keökösben megtalált aranyakat, az kik elvesztek volt az Nemzetes Damokos Péter Uram sanczából Moldovában, melyeket Mátyás István és Mátyás Pál Molduvából megjövé az megnevezett attyoknak Mátyás Thamásnak házánál eldugtanak volt az istállóban az jászolyba, Nemzetes Alsó-Csernátoni Damokos János Uram vevé kezéhez szám szerént ekképpen: Egyes arany háromszáz tizen nyolcz. Tizes öreg arany nyolcz. Kettős arany tizen nyolcz. Egy kopacz tallér. Az egyes aranyak közül tizen négy volt egy veres erszényben s egy kettős arany, melyeket is az többi közé olvastunk. Mind ezek in summa faciunt, Aureus négy száz harmincz négy. Melyeket mü fenn Specificált személyek olvastunk, fel is irtunk fide nostra mediante Kökösi Mátyás Thamás házánál, és úgy vette Nemzetes Damokos János Uram kezéhez Anno et die prenotatis. Melyet mint kezünk írásával s mind penig pecsétünkkel is megerősítettünk. Iidem qui supra

GEORGIUS DAMOKOS

Scriba pro illiterato

VITALIOS

BEÖLEONI m. p.

NAGY GYÖRGY

ISTVÁN m. p.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

(Eredetije papiroson a Domokos-család levéltárában.)

864.

Apafi Mihály fejedelem Sepsi-szentiváni Szentiváni Sámuel erdélyi jogügyi igazgatójának meghagyja, hogy a háromszéki Oroszfalván a Sennyei Pongrácz egykori javaiból a kincstár számára lefoglalt háztelket engedje vissza az ottani lófű-nemességnek. Kelt Fogarason, 1668. márcz. 28.

Michael Apaffi Dei gratia Princeps Transsilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Fideli nostro Generoso *Samueli Szent Iuáni de Sepsi Szent Ivan*, Causarum nostrarum in Transsilvania Directori nobis dilectis (*így!*) Salutem et gratiam nostram. *Háromszéki Oroszfalui lófű* nemesség találának meg bennünket alázatos könyörgések által, jelenték hogy ennek előtte való változó üdökben régen birt *Senyei Pongrácz* holmi fundusokat s jobbágyokat is falujokban, azon ember deficiálván mi-

némű privilegiummal ajándékoztattak meg előbbeni üdvezült fejedelmektől, kegyelmed informatiójából értjük, Mely privilegiumot mi is confirmaltunk, Mostan kegyelmed egy fundust azon faluban fiscusunk neve alatt publicáltatott minden pertinentiákkal, Senyei Pongrácz defectusán, mely publicationnak helyes voltát magunk sem látjuk. Kegyelmednek kegyelmesen és igen serio parancsoljuk, értvén és látván az dolgot, azon publicatit remittálja, s ne háborgassa többé ezen dolog végett ökö, hanem annak szabados bírásában had maradjanak meg. Secus nullatenus facturi, Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Arce nostra Fogaras, die vigesima Octava Mensis Martij Anno D. Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Octavo.

(P. H.)

Hátára jegyezve: 1668 die 21. Apr. Praesentes litterae Suae Celsitudinis Commisionales praesentatae, ac iuxta tenorem earundem publicatio introscripta est remissa.

SAMUEL SZENT IVANI mp.

(Eredetije papiron a gy.-fejérvári káptalan levéltárában; *Cista Szathmár Fasc. VII. nro 31.*)

865.

Apafi Mihály fejedelem rendelete Háromszék főtisztjeihez, hogy a tatár rabságból kiváltott, újabban gutaütött Damokos Pétert a hadviseléstől felmenti. Kelt az algyógyi fürdőben 1669. jun. 2.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transsilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Sicularum Comes etc. Fidelibus nostris Generosis Egregys et Nobilibus Capitaneo ac Judici Regio supremis Sedium Siculicalium *Szepsi Kézdi et Orbai* Exercituum item Generali, caeterisque Lustratoribus gentium et Belli Ductoribus modernis scilicet et futuris quoque pro quouis tempore constituendis, praesentium notitiam habituris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram. Nemzetes rab *Damokos Péter* alázatos instantiájából értjük, hogy az feljebb való esztendőben tatárok rabságában esvén, sok szenvedési s roncsoltatási és testében való mutiláltatása után midőn Isten hazájában megsarczoltatása által haza hozta volna,

ujab látogatását bocsátotta reá, gutta ütással látogatván, annyira hogy már alkalmatlan volna mustra, táborozás és hadviselésre; melyekre nézve feledelmi kegyelmességünket akarván hozzá megmutatnunk, hűségteknek kegyelmesen és serio parancsoljuk megirt Damokos Péter hivünket se egyszer se másszor mustrálásra, táborozásra és hadviselésre ne kényszerítse, annak nem praestálásáért személyében s jovaiban meg se károsítsa. Nec secus facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Thermis Agyogyiensibus die secunda Mensis Junij. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Nono.

M. APAFI mp.

(P. H.)

Hátára jegyezve: Anno 1671. die 4. mensis Aprilis Praesentibus literae Illustrissimi D. Domini Principis exhibitae praesentatae et perlectae, in generali congregatione Trium Sedium Siculicalium Sepsis, Kezdi et Orbai, coram nobis Supremis Officialibus Trium Sedium Siculicalium Sepsis, Kezdi et Orbai nomine et in persona introscripti. Paulo Beldi de Uzon mp. Ioanne Nemes de Hidvegi mp.

(Eredetije papiron a Domokos-család levéltárában. (Fasc. V. 155.)

866.

Utastás Gönczruszkai Kornis Gáspár Maros-széki főkapitány részére hadai készenlétben és rendben tartására. Kelt Radnóthon 1670. jun. 24.

Instructio Spectabili ac Magnifico Casparo Kornis de Ruszka, Sedis Siculicalis Maros Supremo Capiteano data, die 24. Junij A. 1670.

1. Mivel az szomszéd országokban lévő fegyver zörgés gondviselést és vigyázást kíván, azért szükséges, ő kegyelme az mely hadaink Szamos Ujvár táján vannak, imide amoda lézengeni ne engedje, hanem együtt tartsa bizonyos helyben jó fenyíték alatt őket, az fűvelésnek alkalmatossága az hol illendőbben engedi.

2. Teleki Urammal tartson jó correspondentiát, gyakran tudósítván ő kegyelmét, és onnét is vévén minden dolgokról informatiót, münköt is tudósítván minden szükséges dolgokról, melyet hogy jobb alkalmatossággal véghez vihessen, ím czimert is küldtünk ő kegyelme kezében, azzal küldözhet az hova kelletik.

3. Noha hogy az következék, nem remélljük, mindazáltal hogy ha ez hazának valami részében ellenség jönne be, ha ő kegyelmével annyi erő léssen, az melylyel amaz ellen (humanitus loquendo) resistálhat, minden kedvezés nélkül resistáljon, mivel mind az Isten s ez világi törvény meg engedi az igaz defensát, de az erdélyi határon kívül ezen dologban ne lépjék.

4. Fűvön kívül el venni semmit is ne engedjen; valaki az hadak kívül ezen kívül lépnék, három forint árra dologért meg pálczáztassék, s az károst is meg elégitse; hogy ha nagyobb kárt tetzen annál, meg haljon érette.

5. Az ki előlte járójának parancsolatjára oda, az hova parancsolatik, el menni nem akar, meg pálczáztassék érette; az ki tisztviselője ellen fegyverhez nyúl, annál inkább ha meg sebesíti, meg haljon érette.

6. Az ki nős ember lévén paráznaságban találtatik, meg haljon érette, hasonló képpen az is, ha szintén nőtelen volna is, az ki erőszak szerént való paráznaságban találtatik.

7. Az ott való dolgoknak jól igazgatására kívántatik, hogy fő s vice strasa mestert, hadi bírót és egyéb szükséges tiszteket ő kegyelme maga válaszon az keze alatt lévő hadak közül, kik minden személy válogatás nélkül kötelesek legyenek az szó fogadásra.

Hátára jegyezve: Kornis Gáspár Uram instructiója Data Radnotini 25. Juny A. 1670.

(Egykorú másolat az erd. Múzeumban; Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XVI. köt.)

867.

Az Udvarhely-széki ref. egyházi törvényszék Segesvár-székkal tudatja, hogy Duka Gáborné Gyergyai Orsik paráznaság miatt elítéltetett s ura tőle elvált. Kelt h. n. 1670. nov. 22.

Salutem et gratiam, nostramque commendationem cum officiis offerimus. Az Ur Isten idvességes áldásával áldja meg kegyelmetek szívből kívánjuk.

Mi Török István Udvarhelyszékben Bögözben lakó orthodoxus praedicator és hites assesor és Bágyi András azon székben Mus-

nában lakó orthodoxus praedicator és az praedicator renden levőknek székin hites notarius. Adjuk bizonyságul ez levelünket hogy *Duka Gáborné Gyergyai Orsik* az urától pereltetvén, convinctatott hiti hagyott nyilván való paráznának, kit az ura ellene bővön megbizonított ennek előtte két esztendővel, s az ura Ducon Gábor tőlle legitime elvált, ezen asszony sententiában incurrált mint nyilván való parázna s az ura Ducon Gábor az generalistól ad secunda vota transmittatott. Melyet meg irtunk kegyelmeteknek fide nostra mediante. Datis die 22. Novembris Anno 1670. Ezek után ajánljuk Isten kegyelme alá kegyelmeteket. Nos qui Supra
m. p.

Külczm: Prudentibus ac circumspectis Regio et Sedis Judicum Caeterisque Senatoribus civitatis *Segesvariensis*, dominis vicinis nobis observandissimis.

(Eredetije két pecséttel lepecsételve *Segesvár városa, levéltárában nro. 709.*)

868.

Apafi Mihály fejedelem megparancsolja Udvarhely-szék tisztségének, hogy Tarcsafalvi Mihálynének, kinek Fodor Balázné nevű atyafia ezelőtt 18 évvel egy vele közösen birt Beke György nevű jobbágját az ő megegyezése nélkül szabadította föl, minthogy az magát soha zászló alá nem adta, hanem most is mást szolgál jobbággyúl, szolgálta kézzéhez. Kelt Fogaras várában, 1671 márczius 16.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transsilvaniae, partium Regni Hungariae, Dominus et Sicularum Comes etc.

Egregii et Nobiles Agiles fideles nobis dilecti salutem et gratiam nostram. Udvarhely Széken Pálfalván lakó Tarcsafalvi Mihályné alázatos suplicatiójából értjük, hogy ennek előtte való üdőkben, egy Fodor Balázné nevű atyafia az ő consensusa nélkül manumittált volna egy Beke György nevű embert, mely manumissionak immár lehet 18 esztendeje, mind az olta is magát zászló alá nem adta, hanem más ember földére menvén, most is jobbággyúl szolgál mást az exponensnek praejudiciumjára. Azért a dolog így lévén, serio parancsoljuk hűségteknek, azon Beke Györgyöt, igaz vérségét

comprobálván hozzá, az Exponensnek mint vérnek assignálja kezébe. Secus non facturi. Datum in Arce nostra Fogaras die 16, Martij A. 1671.

M. APAFI m. p.

(Eredetije zárt levél alakban az erd. Múzeumban. Kriza János adományja. — Az ívrét írt levél külső fele, melyen a címzet állott, elveszett; de kétségtelen hogy e levél Udvarhelyszék tisztségéhez volt címezve.)

869.

Siménfalvi Angyalosy István timafalvi Thamásy Pétert jobbágyúl kéri és nyeri Apafi Mihály fejedelemtől. Kelt h. n. 1671. máj. 1.

Simienfalvi Angyalosy István alázatosan könyörög Nagyságodnak mint kegyelmes urának.

Kegyelmes uram, alázatosan jelentem Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, egy Udvarhelyszéki Timafalvi Thamásy Péter nevű ember minden örökségét eladván, hogy az hadakozást elkerülhesse ide Holdvilágra jeve lakni, és itt sok időtől fogva az százok között tekereg minden háza népével.

Könyörgök azért Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, méltoztassék nekem conferalni kegyelmességéből, mint afféle hadakozás előtt tekergő embert, mely nagyságod kegyelmességét alázatosan megiszolgálom Nagyságodnak. Nagyságodtúl kegyelmes választ vár.

Kívül, hátára írva Apafi kezével: Ha így van, concessa. 1 May Anno 1671.

(Eredetije egy $\frac{1}{4}$ ív két rébbe hajtott papírra írva, Segesvár városa levéltárában nro 716.)

870.

Apafi Mihály fejedelem ismételve megparancsolja Udvarhelyszék tisztségének, hogy Tarcsafalvi Mihálynénak egy Beke György nevű örökös jobbágyát, szolgáltassa kezéhez. Kelt Gyula-Fejérvárt, 1671. junius 16.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes. Fidelibus nostris Spectabi-

libus, Geoerosis, Egregys et Nobilibus, Agiibus, Capitaneo et Judici Regio Supremo, Vice Judicibusque Regiis, juratis Assessoribus, et Notariis Sedis Siculicalis Udvarhely, nobis dilectis, Salutem et gratiam nostram. Udvarhely Széki Tarcsafalvi Mihálynének alázatos instantiájából értjük, hogy egy Fodor Balásné nevű osztozó atyafia ennek előtte tizennyólcz esztendőkkel manumittálván egy akkor Pál-falván, s mostan Korondon lakó Beke György nevű örökös közös jobbágyokat, azon Beke György mostan is mást szolgál zsellériül, zászló alá mind eddig sem szolgált; Kegyelmeteknek azért fen meg irt híveink kegyelmesen és serio parancsoljuk, az dolog így lévén, mindjárt azon Beke Györgyöt adja ez exponens asszonynak kezéhez, nem lévén hatalma azon Fodor Balásnének arra, hogy ő, örökös, közös jobbágyokat manumittálhassa, ezen atyafiának nyilván való kárára. Secus non facturus. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in Curia nostra Alba Julia, die decima Sexta Junii, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo primo.

M. APAFI m. p.

(P. H.)

(Eredetije az erd. Múzeumban; Kriza János adománya.)

871.

A maros-vásárhelyi tanács és lakosság barátságos egysége, melyet a közöttök támadt viszálykodások kiegyenlítésére kinevezett fejedelmi biztosok, u. m. Bethlen János korlátnok, Daczó János Csík, Gyergyó és Kászon-széki főkapitány és Sigmond Mihály Segesvár-széki főkirálybiró előtt kötöttek. Kelt Maros-Vásárhelyt, 1672. decz. 13.

Mi ez ide alább meg irt személyek, úgymint Kis Búnon Küküllő vármegyében lakó *Bethlen János*, az mi kegyelmes Urunknak Fejedelmünknek egyik tanácsa, Erdély országának cancellarius, Fejér vármegyének egyik fő ispánja, Sepszi Szent-Györgyi *Daczó János*, Csík, Gyergyó, Kászon-székeknek fő kapitánya, és *Sigmond Mihály*, Segesvár-székeknek királybírája, adjuk tudtára mindeneknek a kiknek illik, ez jelen való levelünknek rendiben, hogy midőn Maros-Vásárhelyi Uraim, úgymint az ott lévő tanácsai rend és ugyanezen városnak több lakosi között holmi egyenetlenkedés támadott volna, ezt az mi Kegyelmes Urunk, Méltóságos Fejedelmünk ő Nagy-

sága meg értvén, és meg orvosolni akarván, parancsolt volt kegyelmesen ő Nagysága, hogy az megnevezett Marus Vásárhelyre el jönnék, és a minémű difficultas ő kegyelmek között eddig orialtatott volna, igyekeznék placidis mediis complanálni, és jó egyességre hozni. Mi azért az ő Nagysága méltóságos parancsolatjának tartozó kötelességünk szerint engedelmesek akarván lenni, in hoc Anno praesenti 1672. die 10 Decembris az feljebb említett helyre Marus Vásárhelyre el jöttünk, és a mennyire Isten ő Felsege elménket vezérlette, ez ide alább meg irt punctumok szerint való jó egyességre és amicabilis compositiora vöttük mind az két félt, mely így következik.

1. Ante omnia szükségesnek ítéltük meg jelenteni, hogy mi az város privilegiumához semmi részében nem nyultunk, mivel annak bontogatása nem privata personákat illet, azért ez az mi előttünk végben ment contractus az privilegiumnak legkissebbik cikkelyének is ne prejudicáljon semmit.

2. Minthogy Isten mind az két fél elméjét az szép egyességre hozta, tehát az ő Kegyelmekek között fen forgó egyenetlenkedések, egymás becsületit meg sértő szók, a modo in posterum ezekért köztök fen ne maradjanak, és senki is mást azokért a dolgokért ne becstelenítse tisztessége vesztése alatt; ha valaki egyik másikának valami kárt tett, vagyon a törvénynek útja s keresse a szerint hogy ha pedig valaki másokat czéges vétekben élőknek itél lenni, leszen a városnak directora, racione officii meg keresheti az olyanokat, a mint alább erről bővebben leszen írás.

3. Szükséges, hogy a bíró, 6 polgár és notarius mellé választassék az közönséges gondviselésnek segítésére negyven ember, mivel az városnak mennyiségéhez képest száz ember nem remélljük hogy illendőképpen ki telhessék; mindazáltal, ha szintén száz emberre ki nem telik is a szám, de tisztekre nézve *Senatus*-nak hivattathatnak, ha az a név tetszik ő Kegyelmekeknek, és azzal a névvel különböztessenek meg a bíróból, hat polgárból és notariusból álló tanácstól; azok közé a negyven számú emberek közzé értessenek, a kik a hat polgár és bírón kívül eddig a tanácsban voltak.

4. Ezek közzül a *Senatus* közzül egy legyen mint egy szószólló, a kinek kötelességében járjon, hogy a mikor a biro és tanács

egyben gyűl, ő is jelen legyen, a mely dolgokrúl tanácskoznak, annak meg hallgatására, és ha oly terhes dolog kerül elő, a melyre szükségesnek itéli a Senatusnak convocaltatását, az convocálja, és a Senatussal együtt igazítsák el az olyan derék dolgot.

5. Szükséges az is, a bíró és polgárok minden karácsonban búcsúzzanak, hogy ne láttassanak a város nyakán azoknak kedve ellen uralkodni, mindazáltal nekünk úgy tetszik jó lelki ismérettel, nagy romlására esnék és kárára a városnak, ha egyszermind az egész tanácsot az város el bocsátaná, és oly emberekre bíznák a dolgot, a kik éppen új emberek lévén, benne nem forgottak, hanem igen jól meg fontolja ő Kegyelmeik, polgárságból kicsiny dologért embert ki ne hagyjanak, legalább pedig felét a tanácsnak meg hagyják, ha valami részét holmi dologért meg változtatják is. A választás penig legyen mind a polgár s mind a negyven emberből álló Senatus suffragiuma által.

6. Az jó rend pedig azt kívánja, hogy legelsőben a bíró búcsúzzék, a kit tisztiből ki bocsátanak, vagy meg marasztanak, álljon szabadságokban; ha ki bocsátják, a hat polgár közzül a melyikre több suffragium megyen, a választassák bírónak.

7. Hasonlóképpen a hat polgárnak ha mi héjja esik, vagy halál által, vagy egyéb akadály által, a negyven emberből álló senatusból állittassék helyre, a kiket arra illendőbbeknek itél jó lelki ismerettel a tanács.

8. Adót se nagyot se kicsinyt ne különben vessenek, hanem a tanács és a negyven emberből álló Senatus is akkor egyben gyűlvén együtt vessék fel.

9. Az adót fél vetvén, ugyan akkor a polgárok közzül rendeljenek, a mennyit elégségesnek itélnék, az adónak fel szedésére, a kik következő karácsonban a tanács és negyven emberből álló Senatusnak jelenlétében tartozzanak számot adni minden perceptiojokrúl és erogatiojokrúl; de az adó fel vetéskor jól meg lássák ő Kegyelmeik, hogy mostan kevesebb kapuról adózván ez a város mint sem régenten, azért az adó is kisebb legyen a szegénységen; a dolognak mi voltához képest bíró, a negyven emberből álló Senatus az tanácssal együtt reá vigyázzanak.

10. Az kastély bástyáinak építése felől a minémű dispositiojok ő Kegyelmeiknek eddig volt, maradjon ennek utánna is a szerint a

czéheknél, szabadságokban állván ő kegyelmeknek, ha más dispositiót akarnak tenni róla.

11. Az közönséges szolgálat alól exemptusok legyenek a bírák, bíróság viselt már meg öregedett érdemes személyek, az hat polgár és Notarius, kiknek éjjel nappal elég dolgok van a város szolgálatja mellett.

12. Az soldos állításban penig annál a mi rend szerint kívántatik, többet ne írjanak, azt tartoznak kapu szám után, azok pedig tized számra legyenek, meg annyi tizedre, azok között meg annyi személyekre, kik megfizethessenek azoknak, kik a hadban léznek, hogy így akkor mind érezze egy aránt az hadi expeditiót, egész várasúl, úgy is itthon a kik maradnak, adózást és egyéb városi szükséges dolgokat supportálhassanak, és supportálnak is, ki vévén azokat a személyeket, kik akkor az egész haza személyeket viselik a hadban.

13. Az törvény tétel dolgában néküink úgy tetszik, tartoznak ő Kegyelmekek is az ország be vött törvényéhez szabni a magok törvényeket is; hogy ha pediglen ő Kegyelmekeknek vadnak valami constitutióji várasul, vizsgálják meg azokat, az melyek az Isten törvényével s az ország törvényével nem ellenkeznek, megtarthatják, de ha valami rész azzal ellenkezik, jobb le hadni ő Kegyelmekeknek.

14. A mi a postálkodás dolgát illeti, az mely egynéhány személyt a közönséges szolgálatból az felső punctumban immunisokká töttünk, csak azok légyenek a postálkodástól is immunisok, a többi közönségesen supportálják a postálkodást, melyet illendő képpen rendeljen el a bíró tanácsival és negyven személyből álló senatussal együtt, adhibeálván ezek mellett a haza lakosi közzül ahoz értő és illendő becsületes embereket.

15. A pap marasztás vagy el bocsátás, harangozás, malom jövedelmének percipiálása és erogálása, erdőknek mezőknek tilalmasban való tartása, és egyéb a városnak szükséges dolgai, kik által és minémű dispositióval menjenek végben, az bíró, a tanácsai és 40 personából álló senatussal együtt tégyenek rendelést felőle.

16. A határ bírásban nekünk ilyen mód tetszenék jobbnak, kívántatnék hogy mindenik fordulóra való határban szakasztanának ő Kegyelmekek bizonyos darab földet, a melyet bíráknak, polgároknak és más érdemes embereknek adnának, mely földeket amazok

csak tiszték után bírhatnak, és mihelyt vagy meg halna valamelyik, vagy tisztében változnék, a ki succedálna arra szállana. Ezen kívül pedig a határnak több minden részei, az melyek eddig esztendőnként újobban ujobban szoktanak volt osztatni, egyszer igasságosan osztatnának fel házak után, hogy ki ki maga sajátját építhetné, a mint lehetne, ne változtatnék többször.

17. Mivel ilyen feles ember között lehetetlenség minden ember jámborúl viselje magát, meg kívántatik a város válaszszon egy emberséges embert a polgárok közzül, a ki hivattassák város directorának, és ratione officii az gonosztevők és egyéb vétkesek ellen procedáljon, igasságosan sub amissione honoris et officii.

Mind ezekre a feljebb meg irt punctumokra a sokszor említett m.-vásárhelyi uramék szabad jó akarattok szerint reá menvén, mi is az ő Kegyelmekek azon való istenes meg egyezéséről jó lelki ismerettel adjuk ez kezünk írásával és pecsétünkkel meg erősített levelünket pro futuro testimonio. Datum in Civitate M.-Vásárhely die 13. Mensis Decembris A. 1672.

BETHLEN JÁNOS m. p. JOANNES DACZO m. p.

(P. H.)

(P. H.) ,

MICHAEL SIGISMUNDI m. p.

(P. H.)

(Egykorú másolat az erd. Múzeumban; Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XVIII. köt)

872.

Apafi Mihály fejedelem Segesvár-széknak meghagyja, hogy timafalvi Tamás Pétert adja kezébe jobbágyul Siménfalván lakó Angyalosi Istvánnak. Kelt Gyulafehérvárt 1673. máj. 23.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transsilvaniae partium Regni Hungariae Dominus, et Sicularum Comes etc.

Prudentes ac Circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et graciam nostram. *Semjénfalván lakó Angyalosi István* nevű hivünk találá meg bennünket alázatos supplicatiója által, jelentvén hogy az székelységrül *Timafalvárúl* egy *Thamás Péter* nevű ember (minden javait eladván) jött volna hűségtek székihez tartozó

Holdvilág nevű faluban, oly családrdsággal tekeregvén ott; hogy azzal az hadban való menéstül magát elvonhassa, kihez képest lévén kegyelmes tekintetünk megirt Angyalosi Istvánra, azon híjában való embert nekie conferáltuk. Minek okáért hűségteknek kegyelmesen és serio parancsoljuk azon Thamás Pétert, requiráltatván Angyalosi Istvántül, ez commissiónk mellett kezéhez resignálni el ne mulassa, hogy többé miatta ne búsittassunk. Datum in Civitate nostra Alba Julia, die 23. May. Anno 1673.

M. Apafi mp.

Kivül: Prudentibus ac Circumspectis Magistro Civium, Regio ac Sedis Iudicibus, coeterisque juratis Civibus Civitatis nostrae et sedis *Segesvar* Fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije *Segesvár város levéltárában; Nro. 716.*)

873.

A Bánfi Dénes megbuktatására törekvő liga tagjainak, kik Apafi Mihály fejedelemhez Balázsfalvára gyültek össze, Csík, Gyergyó és Kászonszékhez ez ügyben intézett levele. Kelt Balázsfalván 1674. nov. 15.

Mint kedves atyánkfiainak ajánljuk szolgálatunkat kegyelme-
teknek, Isten édes hazájában csendes békességében sokáig éltesse
kegyelmeteket.

Jut eszüinkben mennyi méltó panaszt hallottuk kegyelmetek-
nek egyszer is másszor is, és ugyan keserves fohászkodását, hogy
midőn az sok háboruságok után valami jó nyugodalmat várt volna
kegyelmetek, reménysége kívül sokszor méltatlan háborgatást szen-
vedett némely hatalmas embertől, ki miatt jószágokban sem enged-
tetett némelyeknek meg maradhatások, nem lévén régi leveleinek s
régii törvényünknek haszna; Igaz dolog mink is sokan kegyelmetek-
kel, úgy mint az közönséges nemesi renddel együtt igen érzettük azt
a nagy nyavalyát, és keservesen is fájlaltuk, midőn láttuk hogy az
országnak közönséges végezése sem hasznán semmit, de csendes
várakozásban voltunk mind eddig, várván ha talám az üdö meg
orvosolja az közönséges nyavalyát. Midőn azért az várakozásban
sem látnánk semmi hasznót, Istennek jó vezérléséből, egyenlő aka-

ratból fel indultunk azon gonosznak orvoslására; mert igen nehéz az kiket Isten meg tartott ennyi idegen nemzetségek között, keresztén Fejedelemmel meg áldott, egy közönséges közzülünk való embertől tovább szenvednünk egész országúl a romlást.

Akarók azért kegyelmeteknek is mind fejenként tudtára adni, hogy Balásfalvához gyűltünk egyenlő akarattal, olyan szándékkal hogy az mi kegyelmes Urunkat ő Nagyságát alázatossan meg találjuk, hazájához való szeretetire is és az országhoz való köteleességére kényszerítsük alázatossan, hogy meg hallgassa panaszunkat, szegény hazánkra közelítő veszedelmét értse, és velünk együtt e nagy gonoszt ő Nagysága is igyekezzék orvoslani, el dőlő félben lévő nemessi szabadságunkat helyben állítani, s maga Fejedelmi székít is erősíteni; mert meg hallja kegyelmetek nem sokára, mely veszedelemhez közelített édes hazánk. Mivel azért mind Fejedelmünknek hűséggel, mind egymáshoz igassággal az Unio szerént is tartozunk mindnyájan, késedelem nélkül minden nemessi szabadsággal élni kívánó nemes ember közinkben jőjön, hogy egyenlő akarattól hazánknak el vezett régi szép törvényét s szabadságát fel keressük s helyben állítsuk, az ki bűnös büntetődjék, és ezentől senki leg kissebb nemes embert, is szabadságában, jószágában, törvény nélkül ne nyomorgasson, mert ugyanis mi haszna Vármegyénknek, Székünknek s Városunknak az sok szép Privilegiumokban, ha azokkal nem élünk. Isten hozza s vezérelje kegyelmeteket. Iratot az mi közönséges gyűlésünkben Szent András havának 15 napján 1674.

Ez levelünk pecsételtetett Praesidens atyánkfia pecsétivel, melyet miénknek ismerjen kegyelmetek lenni.

Kegyelmeteknek

Atyafiai Baráti
Erdély Országának Tanácsi és Fő fő
rendei és első Tisztei.

Kivülről: Generosis Egregiis et Nobilibus Agilibus Capitaneo et Judici Regio Supremo Universitati Dominorum Siculorum Medium Siculicalium Csik Gyergio et Kászton etc. Dominis Amicis et Fratibus nobis honorandis.

(Eredetije zárt levél alakban, Kapi György gyűrűpecsétjével az *Erd. Múzeumban*: gr. Lázár Miklós adományából.)

874.

Oláhfalusi ácsok Segesvár tanácsától a megrendelt léczek árában előpénzt („szent-Miklós-pénzt”) kérnek és kapnak. Kelt Oláhfalun 1677. „jelen hó” 1.

Szolgáltatunkat ajánljuk kegyelmeiteknek, Istentől minden jókat szerencsés hosszú életet kívánunk kegyelmeiteknek.

Kegyelmeiteknek ilyen dologból kellett egy két szóval iratnunk, hogy az elmúlt napokban kegyelmeiteknél létünkben alkuadtunk volt valami léczeknek megkészítésére és metszetésére, az fűrészek megerevén, azért jóllehet hogy már olcsón lött alkodom, mert sok sok munkával hordjuk az fáját, de mindazon által ha kegyelmeitek *Szent Miklós pénzt* küld most nekünk, ha többet nem is hát csak hat forintot, mi is az fáját hordani kezdjük, s Isten azt adván érnünk legtovább Szent János napjára elkészítjük s alá is szállítjuk kegyelmeiteknek tizenegy százat azt levihetjük egyszer. Erről most kegyelmeitektől választ várunk. Ezek után Isten tartsa kegyelmeitek jó egészségben Ex Oláfalun die 1. praesentis 1677.

Kegyelmeiteknek jó szível szolgálunk
MIHÁLY GERGELY és JÁNOS LŐRINCZ

P. S. Az kegyelmeitek kívánsága szerint négy négy pénzért megmetszük szálát.

Kívül: Adassék ez levelünk *Segesvárott* lakó fő polgármester Uramnak több böcsülletes Tanácsival együtt nekünk böcsülletes Urainknak kezekben *Segesvárott*.

Hátára jegyezve: Az léczek árában Szent Miklós pénzt küldtünk Gergely János által fl. 6.

(Eredetije *Segesváros levéltárában*, 744. sz.)

875.

Apafi Mihály fejedelem idéztető parancsa, mely által Fekete Klárát, néhai Kis-Búni Bethlen János özvegyét, ki a Béli Pál összeesküvésében részt vett férjét fel nem jelentette, sőt vele egyét értett, a legközelebb tartandó országgyűlés elébe személyesen leendő megjelenésre idézti. Kelt Alsó-Idcsen 1679. márcz. 24.

Michäel Apafi Dei gratia Princeps Transsilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris

Egregÿs et Nobilibus Stephano Geresi, Matthiae Hadnagy, Stephano Czegledi, Michaeli Simonfi, Danieli Koncz, Petro Barrabas, Michaeli Budai, Georgio Kopeczi, alteri Georgio Sarossi, Josepho Kaszoni, alteri Josepho Szegedi, Volfgango Guthi, Benedicto Sárosi, Beniamini Telegdi et Francisco Nagy Tabulae nostrae Judiciariae Juratis Scribis et Notariis e Curia nostra per Nos ad id specialiter exmissis, Nobis dilectis Salutem et gratiam nostram Exponitur Nobis in persona Generosi Petri Barrabas de Albis Causararum nostrarum Fiscalium in Transsilvania Directoris nostri ratione officÿ sui Directoratus, Qualiter superioribus temporibus in Anno videlicet Domini Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Octauo transacto praeterito circa Festum Conversionis Sancti Pauli Episcopi ejusdem Anni, Spectabilis ac Generosus quondam *Joannes Bethlen de Kis Bun* Generosae Dominae *Clarae Fekete* tunc Maritus, Constitutionibus Regni hujus nostri Transsilvaniae generaliter sancitis, zelo erga patriam, necessitudine fidelitateque obsequÿ nobis debiti penitus posthabitis, cum Generoso Paulo Beldi de Uzon, ac alÿs quibusdam complicibus et asseclis, jura Patriae hujus evertere, soliumque Principatus nostri immutare, praecipuorumque nostrorum ac Patriae fidelium horrendam necem molitus fuisset, quietumque Regni nostri Transsilvaniae statum turbasset, ac nonnullos fideles nostros contra Nos constitutionemque regni hujus nostri Transsilvaniae consilio ac sumptibus (nisi divinitus praepeditus consilio) in nostri perniciem adanimasset ac seduxisset; Nobis tandem et Regno huic nostro infandis suis machinationibus dampnum impersolubile, molestiasque maximas intulit; quarum quidem factionum praetitulata Domina Clara Fekete tunc Consors dicti quondam Joannis Bethlen, nunc vero Relicta vidua, bene conscia, nec Nobis, nec alÿs Fidelibus nostris, quibus competeabat, revelavit, quin potius eidem adhaerendo Consilio sumptibusque adjutrix, Litteras super eisdem factionibus malitiose confectas nobis non revelavit, imo occultavit, occultando cum eodem consensit, Propter quod dictus etiam quondam Joannes Bethlen si medio tempore e vivis sublatus non fuisset, de Jure Regni et contento Decreti Nota perpetuae infidelitatis, hoc est amissione capitis omniumque bonorum suorum mobilium et immobilium convinciri et aggravari debuisset. Ob hoc vellet idem Director noster Fiscalis ratione officÿ sui Directoratus Annotatam Dominum Claram

Fekete, praedicti quondam Joannis Bethlen Relictam viduam ratione praevia coram latius declaranda, nostri ac vniversorum Statuum et Ordinum Trium Nationum Regni nostri Transsilvaniae, et partium Hungariae eidem annexarum in praesentiam in proxime affutura ubivis in Ditione nostra Transsilvaniae primitus post harum emanationem, per nos indicanda generali Congregatione, medio vestri juxta processum in huiusmodi Causis observari solitum in Causam convenire personaliter et non per Procuratorem suum legitimum comparere et ex parte ejusdem a Nobis dictisque Statibus et Ordinibus Trium Nationum Regni nostri Transsilvaniae et Partium Hungariae eidem annexarum Judicium et justitiam recepturae justitiam Regni admittere. Proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus acceptis praesentibus, vos statim simul vel duo vestrum sub onere alias in talibus observari solito erga praefatam Dominam Claram Fekete cum praesentibus accedenda, quae si personaliter reperiri poterit, eandem ibidem personaliter alioquin de domo habitationis sive solita sua residentia, vel de bonis juribusque suis possessionarijs, Unde videlicet praesens haec Ammonitio vestra ad scitum Ejusdem commode devenire poterit, Ammoneatis ibidem, dicatisque et committatis eidem verbo nostro Principali, ut ipsa primo et alijs subsequentibus diebus praescriptae generalis Congregationis Dominorum Regnicolarum ubivis in Ditione nostra primitus post harum Emanationem celebrari per Nos indicandae coram nobis dictisque Statibus et Ordinibus Trium Nationum Regni nostri Transsilvaniae et partium Hungariae eidem annexarum, judicium et justitiam receptura, personaliter et non per Procuratorem suum legitimum comparere debeat et teneatur, Certificantes nihilominus eandem ibidem, quod sive ipsa termino in praescripto modo praedecclarato coram Nobis dictisque Statibus et Ordinibus Trium Nationum Regni nostri Transsilvaniae et partium Hungariae eidem annexarum comparuerit sive non, Nos tamen dictique Status et Ordines trium Nationum Regni nostri Transilvaniae et partim Hungariae eidem annexarum id faciemus in praemissis, quod juris et justitiae dictabit ordo. Et post haec vos seriem hujusmodi Ammonitionis et Certificationis vestrae, prout per vos fuerit expedita et peracta, Nobis suo modo terminum ad praescriptum fide vestra mediante referre vel rescribere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus

non facturi. Praesentibus perlectis Exhibenti restitutus. Datum in Possessione Also Idecz die vigesima quarta Mensis Martÿ, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo, septuagesimo Nono.

Lecta
Correcta.

(Eredetije *Maros-Vásárhely város levéltárában.*)

876.

Apafi Mihály fejedelem megparancsolja Molnár András kézdi-vásárhelyi lakosnak, hogy Mikes Kelemen tanács ur előtt megjelenvén, igaztassa el a moldvai vajda deákjával való baját. Kelt Fogaras várában, 1683. márcz. 31.

Michael Apafi, Dei gratia Princeps Transsilvaniae, partium, regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc.

Circumspecte fidelis nobis dilecte Salutem et gratiam nostram! Becsülletes tanács úr hívünk Tekintetes Nemzetes Mikes Kelemen uram reportálván az Hűségéd leveleinek continentiáját s mentségét, melyekből meg értvén az moldvai vajda ő Kegyelme deákja iránt való dolgát, parancsoltunk ez alkalmatossággal is említett Mikes Kelemen Uramnak, hogy Hűségéd compareálván ő kegyelme eleiben azon dolgot vétesse mindjárt végső s Istenes igazításban, hogy olyan aprólékos dolog miatt említett vajdával ő Kegyelmével confirmált jó szomszédságos egymás értésünk ez hazának is kárára fel ne bomoljon. Azért Hűségéd compareáljon ő Kegyelme előtt azon dolog el igazíttatására. Secus non facturus. Datum in Arce nostra Fogaras die 31. Martÿ Anno 1683.

M. APAFI mp.

Kivül: Circumspecto Andreae Molnár, Incolae et Inhabitori Oppidi nostri Kézdi-Vásárhely, etc. Fideli nobis dilecto.

(Eredetije *az erd. Múzeumban, Zathureczky Károly adományára.*)

Holdi István és Kovács Balázs nagyajtai (Miklósvár-széki) lovas puskás székelyek bensőségüket elcserélik. Kelt Nagy-Bölonben. 1684. jul. 27.

Mű kik ez dologhban megh irt birákok vagyunk ugy mint Bálint István, lovas puskás, Nagy Mihály ló fű ember, Ádám János ló fű ember, Tamás kovács Nagy Böloni, drabant személy, mindnyájan Miklósvárszékben ez Nagy Ajtán lakók.

Adjuk tudtára mindeneknek a kiknek illik az mű levelünknek rendiben quod in Anno praesenti 1684. die 27 Juli jövének mű előnkben birákok eleiben illyen böcsületes emberek egy felől, *Boldi István*, más felől *Kovács Balás*, és componálnak így egy más között. Ada Boldi István lovas puskás Kovács Balásnak ló fű személynek Nagy Ajtán egyben való jószágot cserében más hasonló jószágért, a mely jószág mellett ada Kovács Balás Boldi Istvánnak Flo. 34. A mely jószágnak vicinussa felljül az ország utja, más felől Donáth László Uram alól. A mely fen meg irt jószágért Kovács Balás is ada más hasonló jószágot, ugyan itt Miklósvárszékben Nagy Ajtán. A melynek vicinussa felljül Vas Amboris más felől ugyan maga Boldi István. A mely két jószág van a szent egyház sziriben. A mely fen megnevezett jószágot adák Boldi István és Kovács Balás egy másnak örök örökben fiuról fiura maradváról maradvára irrevocabiliter, menedekséget is fogadának Boldi István és Kovács Balás egy másnak minden törvény szerént való háborgatók ellen.

Eszt mű fen meg irt birák hütünk szerént irattuk s pecsétünkkel is megerősítettük. A felljül megirt napon és esztendőben.

Költ Miklósvárszékben Nagy Bölonben a böloni orthodoxa Schola Mester házánál.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)'

Más kézzel: Correcta per Nos.

Ugyanazon más kézzel, a kelet alatt és a pecsétek közt: P. S. Item: ad fidem hominum Regiorum introscriptorum ada Kovács Balás Boldi Istvánnak fl. H. 11. den. 46. id est tizen egy forintokat s negyven hat pénzt.

(Eredetije az aljára sárga viaszba, mint látszik czifrán rovátkolt bicsaknyél végével, nyomott 4 pecséttel, Nagy-Ajtai Kovács István hagyatékában, a kolozsvári unitarium collegium könyvtárában.)

878.

Teleki Mihály levele Nemes Jánoshoz. Kelt Gyulafehérvárt, 1684. szept. 11.

Ajánlom szolgálatomat kegyelmednek.

Kegyelmed levelét olykor adá meg Kegyelmed embere Balásfalván, mikor ő Nagyságok szintén indulni akartak, ott választ nem adhattam; itt is eddig nem volt kivel íratnom. Sokat kegyelmednek nem írhatok, mert a mi keveset írtam volt is, úgy látom Kegyelmed sajnálja; maga azon dologról sem egy sem kettő hanem több becsületes emberek is irtanak nekem. A bizonyos, hogy mind Kegyelmednek, mind nekem, mind másoknak Erdélyben egyszer-egyszer egy fejedelmének kell lenni, noha most kettő vagyon, Isten kegyelméből kiket hogy Isten sok esztendőig szerencsésen éltesse, szívesen kívánom. Isten kegyelmedet éltesse. Fejérvár, 11. 7-bris 1684

Kegyelmed szolgálója komja

TELEKI MIHÁLY.

Kivűl: Tekintetes Nemzetes *Nemes János* Uramnak, jó akaró Uramnak, komámnak.

(Eredetije a *Domokos-család levéltárában*)

879.

A szebeni országgyűlésből Kővárba és Szamosújvárra rendelt gyalogok felől való végzés. Kelt a szebeni országgyűlésen, 1685. decz. 13.

Kővárban és Szamosújvárban küldendő gyalagokról való dispositio.

Ez fenn forgó szoros állapotokhoz képest következhető reméltelenségnek consulálni akarván, tetszett közönségesen, Brassó nro. 35 gyalagokat, kiknek egyike hadnagy légyen, Segesvár nr. 25, ezeknek is egyike hadnagy légyen, Nagy Sink nro. 20, Ujgyház nro. 4, Szerdahely nro. 4, Kőhalom nro. 20, Besztercze nro. 20, Szászsebes nro. 3, Szászváros nro. 6 és *Marus Vásárhely* nro. 5, kik jó ruhások, fegyveresek residenciások, jó korbéli emberek legyenek, állítani tartozzanak, kik mához tizednapra, minden okvetetlen gyűljenek, Szamos Ujvárra, hogy ott az felölök kivántató fő generalis uram ő kegyelme Almássi Pál urunk ő nagysága szol-

gája által való dispositióit követhessék készséggel. Ez gyalagoknak pedig az megirt helyek főtisztei adassanak három három hópénzt, az utazásnak idejét a hószám napjai közzé nem számlálván: alioquin ha kik ezen dispositiónk ellen cselekedni comperiáltatnának eo facto priuilegiumokat amittálják mentség nélkül:

Ex Generali Dominorum Consiliariorum ac Regni
deputatorum in Civitate Cibiniensi Constitutorum
Congregacione die 13 Decembris 1685. Extradatae per
Magistrum PETRUM ALLVINCI
protonotarium mp.

(Eredetije a segesvári városi levéltárban nro. 762.)

880.

Apafi Mihály erd. fejedelem bizonyítja, hogy előtte néhai Borberek Bálpataki János fia János, és testvér nénye Eva, néhai Bodoki Mikó István özvegye, s testvérhuga Anna, Radnótfái Klobusiczki András neje személyesen megjelenve vallották, hogy atyjok mind két ágat illető jószágai-ban azon évi július 8-dikán kelt levelök bizonyosága szerint megosztot-tak, az ingók fölosztására nézve pedig egymással atyafiságosan meg-egyeztek. Kelt Borberekén 1687. július 21-dikén.

Nos Michael Apafi Dei gratia Princeps Transsilvaniae partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes Memoriae commenda-damus tenore praesentium significantes quibus expedit uniuersis. Quod Generosus *Joannes* Generosi quondam *Joannis Bálpataki de Borberek* Filius, Generosae item Dominae, *Eva*, Generosi quondam *Stephani Mikó de Bodok relicta* vidua, ac *Anna*, Generosi *Andreae Klobusiczki de Radnothfája* Consors, Filiae autem praementionati quondam *Joannis Bálpataki*, Sorores videlicet dicti *Joannis Bálpataki*, illa major, haec vero natu minor, uterini Coram nobis personaliter constituti, sponte et libere, vivaque voce sua fassi sunt, pariterque retulerunt nobis hunc in modum, Quod ipsi oneribus et quibuslibet gravaminibus filiorum, ac filiarum, Libe-rorum videlicet suorum in vivis existentium, ac imposterum etiam ex Dei beneficio procreandorum, ut et aliorum quorumvis, quos vide-licet hoc ad praesens tangeret, et concerneret, ac in futurum quoque tangere et concernere posset negotium, in se se assumptis, universa

jura possessionaria a praementionato quondam Genitore suo ad se se deuoluta, ac juxta literarum superinde confectarum et emanatarum tenores utriusque sexui servientia, inter se se subdividi fecerint, ac eorum quisque portionem exinde sibi cedentem juxta Schedarum divisionalium die decima octava Mensis Julii Anni praesentis, Superinde testimonialium tenores (coeteris juribus possessionariis prae manibus dicti Joannis Bálpataki de jure Regni relictis) perceperint; ratione autem bonorum mobilium universorum difficultatibus omnibus complanatis, sublatisque et sedatis, fraterne invicem convenierint; nec quicquam difficultatis, vel controversiae inter eosdem ratione divisionis jurium possessionariorum bonorumque mobilium universorum in suspenso relictum sit; Prout iidem jura possessionaria modo praevio inter se se dividi fecerunt; ac eorum quisque ratam suam portionem perceperit, ratione vero bonorum mobilium universorum, fraterne convenierint; atque hujusmodi divisionem jurium possessionariorum conventionemque ac compositionem super bonis mobilibus, modo praemisso factas et celebratas sub poena Decretalis Calumniae se se observaturos obstrinxerunt, coram nobis publice et manifeste, super qua quidem praemissa hujusmodi Divisione jurium possessionariorum conventionemque de Compositione super bonis mobilibus universis, obligationemque memoratorum Joannis, Evae et Anna Bálpataki, inter ipsos modo quo supra celebratis, nos quoque praesentes literas nostras testimoniales jurium eorundem uberiorem futuram ad cautelam necessarias, sub Sigillo nostro Judiciali et authentico extradandas duximus et concendendas communi justitia et aequitate svadentibus. Datum in Oppido nostro Borberek Die vigesima prima Mensis Julii Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Octuagesimo Septimo.

(P. H.)

Lecta, ac coram, et per Magistrum

PETRUM ALLVINCI Celsissimi Domini Principis per
Regnum Transsilvaniae Protonatarium expedita m. p.

(Eredetije papiron az erd. Múzeumban, Vida Károly adományá.)

881.

Teleki Mihály rendelete Háromszéknek hadfelkelés és a bereczki út bevágatása felől. Kelt Gernyeszegen 1689. aug. 14.

Ajánlom kegyelmeteknek köteles szolgálatomat.

Ha valaha szükséges volt a szorgalmatos vigyázás, Bucsákban lévén a Tatár Hám, ha eddig közelebb nem jött, most szükséges igen: Kegyelmetek azért oly készen legyenek, hogy mihelyen a Barczán lévő hadak mostani Generalissa Magni Uram kívánni fogja, viritim mind lovas gyalog felkeljenek s Magni Uram mellé menjenek, függvén mindenkben kapitányjok *Henter Mihály* Uramtól, úgy hogy ha ő kegyelme közönségesen egész székestől kívánja kegyelmetek Magni Uram mellé való felülését, abban is legkissebb ellenkezést vagy késedelmet ne tegyenek; ha pedig a szükség úgy kívánja, hogy csak particulariter kívántatik a szolgálat, abból is alkalmaztassék *Henter Mihály* Uram dispositiojához magokat; úgy alkalmaztassa kegyelmetek magát, hogy magoknak s maradékoknak örökös busulást ne szerezzenek, a mű kegyelmes Urunk ő Nagysága s a Nemes Ország nehézségében is magokat ne ejtsék.

Az *bereczki utak* bé vágatása felől irtam *Henter Mihály* Uramnak, kegyelmetek is azért abban semmit ne ellenkezzenek, sőt bevágatását ammatúrálják. Isten éltesse kegyelmeteket. Gernyeszeg 14 Augusti 1689.

Kegyelmetek szolgálója, atyjokfia, barátja
TELEKI MIHÁLY m. p.

Kivűl: Tekintetes Nemzetes Nemes Vitézlő *Három székek* minden szabadsággal élő Rendeinek, Joakaró Uraimnak, Atyámfiainak ő kegyelmeknek

C ito
 ito } Citissime
 ito }

Hátára jegyezve: 1689. die 17. Augusti In Generali Congregatione Réty Exhibitae.

(Eredetije papíron az erd. Múzeum kéziratárában, dr. Spányik József adományából.)

882.

Kőrispataki Kálnoki Sámuel biztosítéklevele, hogy azokat, a kik érette Thököly Imre előtt kezességet vállaltak, a kezességben benne nem hagyja s e czélből nemcsak összes javait, hanem személyét is leköti. Kelt a sztricsesti táborban, 1690. decz. 9-én.

Én Sepsi széki *Kőrispataki Kálnoki Sámuel* adom pro testimonio ez reversalisomat arról, hogy az mint érettem sok böcsületes erdélyi vitéz és nemesi rendben lévő becsületes jóakaró uraim s atyámfiái az mű *Kegyelmes Urunk* ő Nagysága *Tököli Imre Urunk* ő Nagysága Méltóságos személye előtt érettem törekedvén kezesek is löttének bizonyos summáig: azért én is assecurálom ő *Kegyelmeket bona fide Christiana*, hogy ő *Kegyelmeket* semmi úton módon, semmi szín és praetextus alatt az kezességben benne nem hagyom melyet ha cselekednék, legelsöben a mű *Kegyelmes Urunk* ő Nagysága engedelme szerint mindennemü jóvaimból, jószágimból vigore scilicet praesentium, exclusis omnibus juridicis remediis, azon summáig az mennyiért kiki érettem kezes volt, csak egy arra rendeltett embere által is satisfactiót tétethessen. Insuper mivel abban látom ő *Kegyelmeknek scrupulusokat*, avval vádolván bennünköt catholica religión valókat: contra haereticos non est observanda fides, arról is sub bona fide Christiana assecurálom mind ő *Kegyelmeket*, hogy ez iránt is magamnak semmi praesumptiót nem tartok, hanem igaz tökéletességgel az ő *Kegyelmeknek* adott reversalisom ellen semmi út és mód, szín és praetextus alatt el nem állok, hanem mindenekben szentül és hiven megtartom, melyet ha vel in toto vel in parte violálnék, ő *Kegyelmeket casu quo* a kezességben benne hagynám, ő *Kegyelmek* magam személyemhez is hozzá nyulhassanak. Melyről adom ez reversalis leveletem subscriptionnal és szokott pecsétémmel megerősítve. Datum in castris ad Sztricsest positus die 9-a Decembris 1690.

KÁLNOKI SÁMUEL m. p.

(Közölte *K. Papp Miklós* a gyűjteményében lévő eredetiből a »*Történeti Lapok*« I. évf. 70—71 l.)

Bölönfalvának 1690. évben hozott s 1691-ben megújított szabályzata, midőn a nevezett falusiak az ott lévő kastélyba szorultak be.

Bölönfalvának az 1690-ik Esztendőbeli boldogtalan állapotban való Várba szorulásnak idején közönséges akaratból lett Constitutio:

Mivel az isten ő Felsege az bűnért ez nyomoru Hazánkra felhozta bölcs Itéletének sullyos ostorát, és minket mostan közönségesen kegyetlen Ellenségnek Országunkba való beütésével fenyeget; tetszett minnyájunknak Falustól egyenlő akaratból, hogy mivel a mostani szoros ügyünkben minékünk is boldog emlékezetű Eleinktől ez helyben épített kisded kastélyocskába kellett szorulnunk, Várbeli Tisztek választassanak, és azoktól minden Rendek, u. m. Falusiak, Jövevények, Nemes, Lófő, Darabont, Jobbágy, sőt még az Ecclesiái Személyek eleibe is Törvények íratassanak, mely szerént a Tisztektől mindenek dependalni tartozzanak, hogy ez féle szorulásban mind a Várban való engedetlenek, vagy a Faluban kóborlók érdemek szerént büntetődjenek, s mint mindenek az Ellenségnek rabságától megoltalmaztassanak. Választottuk annakokáért egyező értelemből Várbeli kapitányoknak Nemes és Nemzetes Ferenczi Sigmund, és Rátz Ábrahám Uramékat ő Kegyelmeiket — ő Kegyelmeik mellé pedig Törvénytevő Birákoknak, Hadnagyoknak, és Porkoláboknak választottuk, u. m. Szennyes Istvánt, Nagy Miklóst, Illyés Ferenczet, Budai Jánost, Domokos Benedeket, Botos Györgyöt, ifjabb Gazdag Jánost.

A Törvényeknek punctumai pedig így következnek:

1. Istennek kegyes ígérete: *Hivj segítségül a te nyomorúságodnak idején, meghalgtak tégedet.* Szükséges azért, reggel, és estve könyörgésünk által ő Felségét megtalálnunk; valakik azért, a kik a harangszót hallják, és a könyörgésekre reá érkehetnének, s tynyaságok miatt elmulatják, büntetődjenek ad Dr. 24. — mely büntetésnek harmad része Vár szükségére fordítottassák, két része a Tiszteké légyen.

2. Nap le mente után minden ember, akár mezőről, akár Faluból a Sorompon belől helyére takarodjék — mert a kik annak-utánna az őrzőktől künn találtatnak, megfogattatnak, első cseleke-

detekről, ha jó mentséget nem adhatnak, büntetődjenek ad fl. 3. másodszer ugyan azonok künn tapasztaltatván, meghallyanak, mint nyilván való kóborlók, ide értetvén a másunnan ide confugialtattak is.

3. Jésus kiáltás után estve, s reggel az Várból Tisztek hire nélkül ki menni senki ne merészlyen — hogy így a mi gonoszság a faluban esik, jó móddal végire mehessenek; ki cselekedte, az illyenek ad fl. 3. büntetődjenek toties quoties.

4. Valakik a Várbeli Tiszteknek szavakat nem fogadnák, vagy ellenek támadást tennének, vagy illetlen gyalázatos szókkal illetnék, a fegyverfogásért, rájuk való támadásért fél kezek vágattassék el — az illetlen gyalázásokért büntetődjenek pedig ad fl. 24.

5. A beszorult emberek között ha mi verekedés, vértétel, szidás, morgolódás leszen, azokat a Várbeli Kapitányok arra rendelt emberekkel együtt végképpen igazítsák el Törvény szerént, minden tovább való halogatás nélkül — ugy hogy a ki halált halállal, a birsággal, birságot fizessen.

6. Isten káromlásokért, szitkozódásokért van az Országunknak írott Törvénye — büntetődjenek a szerént — akadjanak fel érette.

7. A Lopók, más ember életén dulók, érdemek szerént büntetődjenek, mint az Ország Articulussa tartja.

8. Ha valaki eltévelyedett marhát, vagy egyéb akármi egyet-mást találna, tartozzék Tiszt kezéhez adni, ha eltitkollya, mint Lopó büntetődjék.

9. Mivel a szükség ugy hozta, hogy kastélyunkba bé kellett szorulnunk, senki közüllünk el ne merészlyen szökni, vagy kimenni hir nélkül, — hogy valamiképpen Ellenség kezébe ne essék, és ott kínoztatván, kinnyához képest a Várbéliekre veszedelmet ne hozzon, — ha a kik cselekednék, akár hol találtassanak, akár mely időben, hallyanak meg érette.

10. Minden, valaki pro refugio ide jó akár honnét, ugy fogat-tatik bé, hogy magais itt légyen, s együtt oltalmazza velünk mint Kastélyunkot, mint maga Jovait — ha ki nem cselekedi, maradjon Falu számára minden Bonuma, mellyet a Várba takarítsanak.

11. Isten megmarasztva bennünköt a Várból való kiköltözésben a Tisztek szabjanak rendet, a kik ahoz nem tartják magokat, s Tisztek hire nélkül költöződnek, büntetődjenek ad fl. 6. és így elsőbben az idegenek, azután a Tisztek rendszerént.

12. Az, igaztétel a Várbéli Bonumokból legyen, a ki min el marad, ha annyi nem lenne, külső Jovainak, u. m. örökségének harmad része az Ecclesiák számára, a két részinek felét a Tisztek levállják, fele legyen Falu számára.

13. Ha fizetni kell idegen Ellenségnek, a másunnan ide jött emberek is velünk edgyütt contribuáljanak.

14. Minden utakon módokon a Várbéli Tisztek megmaradásra való dolgokat feltalálván, egyező értelemről, annak egy szóval a Várban lévő mindek Rendek engedelmeskedjenek.

15. Ha kiket strázsára állítanak, elejekbe adott Instructiojokhoz magokat nem tartják, tunyaságok vagy vigyázatlanságok mián valami zendülés, vagy riadás támadna, hallyon meg érette.

16. A mely Asszony emberek veszekednek, és kötődnek egy más felett, a részesek poeniteállyanak a kézi kalodában.

17. Mind ezekre a fenn meg irt punctumokra kívántatik egyező megegyezések a Falubélieknek, és idegeneknek — az pedig hogy állandóbb legyen, a mostani Falus Biró Botos Máthé több fenn specificalt becsületes Emberekkel együtt pecsétellyen meg Falu képiiben, az idegenek közül is ha kik akarják, hogy állandóbb lehessen minden Istenes igyekezetünk, — mely e szerént való conclusumban jelen volt Tekintetes Nemzetes Kálnoki Farkas Uram ó Keygelme is, s aprobálta, és lött minden contradictio nélkül.

Scriba pro illiteratis Judicibus BOTOS MÁTHÉ m. p. Juratus Judex. (P. H.)

SIGISMUNDUS LITTERATI m. p. (P. H.)

ILLYÉS FERENCZ (P. H.)

ÁTS FERENCZ m. p.

BUDAI JÁNOS m. p. (P. H.)

ÁBRAHAMUS RÁCZ m. p. (P. H.)

DOMOKOS BENEDEK (P. H.)

SENNYES ISTVÁN m. p. (P. H.)

BOTOS GYÖRGY (P. H.)

NAGY MIKLÓS m. p. (P. H.)

GAZDAG JÁN. jun. m. p. (P. H.)

Anno 1691. die 12-a Maji Bölönfalva közönséges megedgyezett akaratból a levélben specificalt személyeket azon megirt törvények, és punctumok szerént a dolognak, s Törvényeknek igazgatására ad Anniim hunc praesentem helyben hadják, melyre is azon meg irt personák hüttel kötelezék magokat, hogy mindennek kedvezés nélkül igaz Törvényt szolgáltatnak, az kik pedig n. m. Nagy Miklós mivel erőtelenséggel mentegette magát, s Tiszteinek viselésére

alkalmatlannak esmérte magát, elbucsuzék, s helyette választottuk Porkolábnak Nagy Gergelyt Primipilust, Illyés Ferenczet pedig mivel Isten e világból kiszóllította, választottuk helyette Domokos Jánost junior; e mostani írásunkat pedig jelen nem lévén a Bölöni Falus Biró, Faluképében Mikó Miklós, ki is a mostan választott két személyekkel edgyütt megpecsételé, Fide Sua Christiana mediante.

NAGY GERGELY (P. H)

MIKÓ MIKLÓS (P. H.)

DOMOKOS JÁNOS (p. H.)

(A bölöni unitária egyház tulajdonában lévő eredetiből közzétette Mikó Lőrincz a K. Papp Miklós által szerkesztett „Történeti Lapok” I. évf. 84-86. l.)

884.

Miklósvárszék falvairól, azok lakosairól s a császári királyi hadak bennök kvártélyozásáról szóló jelentés a főkormányzóhoz. Kelt Miklósvárán, 1694. oct. 4.

Méltóságos Gubernator Urunk.

Nagyságod méltóságos Commissioja szerint székünkben lévő falukból nevezett szerént registraltuk melyeknek nevek és kvalitassok ez szerént következik.

1. *Bölön*, melynek nagyobb része szabad rendből álló, Mind az idén s mind tavalyi esztendőben az ő felsége hadainak quartélyok volt.

2. *Nagy-Ajta*. Ennek fele szabad rendből álló, fele jobbágy, sok emberek jobbágyi, ebben is minden esztendőben volt quartély.

3. *Miklós vára*. Ebben vagyon szabad rend Nro 5, öt. Az többi Kálnoki Sámuel uram ő kegyelme jobbágyi nagyobb részint, az falu kicsin quantitásban van.

4. *Köpecz*. Ez szabad rendből áll az falu közepivel való. Ebben is volt quartély az két esztendőben.

5. *Baroth*. Ennek két része szabad rendből álló, az harmada Daniel família ő kegyelmek jobbágya. Az el mult télen volt quartély ő felsége hadainak.

Ezen öt faluk oly utban lévén, hogy az ő felsége hadai miolta ez hazában jöttek, mindenkor ezen szoktak többire az ide ben valo

passusra jární, mindenik fél Armada az töröcsvári harcz után itt ment által kétszer menet és jövet.

6. *Bodos.* Ez szabad rendből álló kis falucska. Mind az két esztendőben ott is quartély volt.

7. *Bacson.* Ez szabad rendből álló falu, melynek fele Udvarhely székhez való. Ez elmúlt télen volt quartély.

8. *Száraz Ajta.* Ez jobb részt szabad rendből álló falu.

9. *Közép Ajta.* Ennek jobb része szabad rendből álló falu; vagyon egynéhány jobbágy Káinoki Uraméké. Tavalyi esztendőben volt quartély.

Ezeknél több faluk Nagyságos Uram nincsenek itt Miklosvár székben.

Melyek iránt való Nagyságod méltóságos parancsolatját aláza-
toson az mü igaz hitünk szerint Nagyságodnak megírtuk, kezünk
írásával és pecsétünkkel meg is erősítettük. Isten Nagyságodat sze-
rencsésen sok esztendeig boldogul éltesse. Datum in sede Judicaria
Miklosvariensi die 4. Octobris 1694.

Nagyságod alázaatos szolgálái

DONATT GYÖRGY Miklosvár
széknek hütös vice királybírája mp.

BAKCSI LÁSZLÓ Miklosvárszéknek
hütös notariusus mp.

Kivűl: Erdély országának Méltóságos Gubernátorának, Tekinte-
tes Nagyságos Losonczy *Bánfi György* Urunknak, ő Nagyságának,
Kolos és Doboka vármegyéknek fő-ispánjának etc. jó Urunknak ő Nagy-
ságának, alázaatosan.

(Eredetije papíron a gyula-fejérvári káptalan levéltárában, Cista
Maramarosiensis. Fasc. III. Nro. 6.)

885.

*Kézdi-szék falvaiban miként kvártélyoztak két télen a német vitézek,
jelentés a főkormányzóhoz. Kelt Kézdi-Vásárhelyen, 1694. oct. 5.*

Méltóságos Gubernator Urunk!

Nagyságod hozzánk küldött Commissióját alázaatosan vévén és
meg olvasván, continentiáját annak meg értettük; akarván azért
Nagyságod parancsolatjának mindenekben engedelmeskedni, az Kezdi

székben lévő faluk mint viselték két télen a teréht a quártélyozo német vitézek iránt, arról Nagyságodat így tudósíthatjuk. Tavaly télen Páce General Companiái teleltek a következő falukban, úgy mint

Dálnokban, Létzfalvan, Martonfalván, Szent Katolnán, Albiban, Markosfalván, Hatolykán, Oroszfaluban és Kézdi-Vásárhelyen.

Most az elmúlt közelebbik télen Caprara General ő Nagysága Compániái quártélyban voltak.

Alsó és Felső Ikafalván, Alsó, Felső Szent Lélekben, Bellafalván, Csernátonban, Futásfalván, Torján, Polyánban, Oroszfaluban.

Mivel pedig hosszas quártélyozások lön itt benn a Compániáknak, ezen falukban pedig néhány kevés, néhány pedig semmi kaszáló rét nincsen, némelyik falukból a füvelő helynek alkalmatlóságaért változtatván a quártélyokat, szállottanak az következő falukra.

Almásba, Esztelnekre, Hatolykára, Márkosfalvára, Csernátonba, Sz Katolnára, Martonfalvára, Létzfalvára.

Ezen faluknak nagyobb része (mint feljebb meg van írva) tavaly télben quártélyt tartván, e nyáron is a szükség úgy kívánván, hogy a fünek alkalmatlóságaért quártély legyen rajtok, igen meg terheltek, és széna iránt is úgy deficiáltak, hogy némely falukban igen keves, némelyikben pedig semmi szénát nem csinálhattak a quártélyozók miatt.

Lemhény a bereczki passusban lévén, igaz, hogy quártély rajtok két télen nem volt, de az alá s fel járók miatt, tereh viselés nélkül nem maradt, miolta pedig az Hajdu vitézek itt benn vannak, a Nemerén czirkált vitézeknek kenyereket lemhényiek vitték ki az erdőre.

Osdola az varoncsai passusban lévén, mindenkor mind német és magyar strásálókkal terheltek, most is a hajdú vitézek iránt tereh viselés nélkül nincsenek.

Martonos Bereczk és Osdola közt lévén a strásák alá s lel járása miatt tereh viselés nélkül nem maradt, másképpen is kicsin falu, nagyobb részét néhai üdvezült Kun István uram maradéki birják.

Bitán három vagy négy szabad embernél több nem lakik, ennek is nagyobb részt Kún István uram maradéki birják.

Maksa minden alá s fel járóknak passusában lévén, quártély jóllehet rajtok nem volt, de az sok rendbeli szállók mián nem kevesebb terét viselt, mint ha mindenben quártélyozót tartott volna.

Ezen Kézdi székbén specificált faluknak teréh viseléséről és quártély tartásokról, Nagyságodat parancsolatja szerént az feljebb már megírt rend szerént tudósíthatjuk a mü igaz hütünk szerént.

Datum in Communi Congregatione nostra K. Vásárhely 5. Octobris Anno 1694.

Nagyságod alázatos engedelmes szolgálái

FOLTHA ISTVÁN Kézdi széeknek
vice királybírója m. p.

PÓCZA FERENCZ Kézdi széeknek
hütös Notariusza m. p.

Kivül: Erdély Országának Méltóságos Gubernatorának, Tekintetes Nagyságos Losonczy *Bánfi György* Urunknak (cum plenis titulis et dignis honoribus) bizodalmas jó Urunknak ő Nagyságának írók alázatosan.

(Eredetije papiron a *gyula-fejérvári káptalan levéltárában, Cista Krasznenensis Fasc. III nro. 13.*)

886.

Sepsi-szék falvai miként viselték a kvartélyozás terheit, jelentés Banfi György főkörmányzóhoz. Kelt Sepsi-Szentgyörgyön, 1694. oct. 6.

Méltóságos Gubernátor Urunk.

Nagyságod közünkben küldött Commissióját alázatosan vévén, annak continentiáját meg értettük, akarván azért Nagyságod parancsolatjának engedelmeskedni, ez írásunk által akartuk Nagyságodat tudósítani, miképpen supportálták Sepsi székbén a faluk a quártélyozó Német vitézeknek terheket; Irhatjuk azért Nagyságodnak Tökölyi Uram az országból ki menésekor, Veterani General ő Nagysága 9 Regimenttel ezen falukon quártélyozott, úgy mint

All Dobolyban, Illyefalván, Szent Királyon, Szemerían, Szent Györgyön, Árkoson, Kőrispatakán, Kálnakon.

Ezek az akkori terhes quártély mián ugy meg romlottak, hogy most is elég pusztaság vagon benne, Kőrispatakának és Kálnaknak nagyobb részit Kálnaki Sámuel Uram ő kegyelme birja.

Az elmúlt télen quártélyban ugyan itt Sepsi Székben, ezen falukban voltak.

Gidófalván, Martonoson, Fotoson, Árkoson, Killyénben és Szotyorban.

Ugyanezen Sepsi székben tavaly télen quártélyoztak, Azonban, Szent Ivánban, Angyaloson, Bikfalván, Lisznyóban Nagy Borosnyón, Rétyen, Koraollón, Laborfalván.

Az mely falukban pedig nem voltak quártélyozók ezek: Málnás, Oltzeme. Ezeknek a nagyobb részit Tökölyi uram itt járásakor a tatárok el égették, és minden gabonájokat el praedáltak, a két faluban 10 szabados embernél több most is nincsen.

Bodok, Zalány, Küs Borosnyó, Besnyő, Fel Doboly, Magyaros Saczva, Etfalva.

Ezekben nem voltak.

Zoltánban több 4 vagy öt szabad embernél több nincsen. Kökös kicsin falu, az alá s fel járók igen találják, ez is Tökölyi Uram ben járásakor igen meg romlott, mivel az Armada-beliek is igen találták.

Eresztvényt kevés ember lakja, alá s fel járók, útban lévén igen találják.

Ezen Sepsi Székben megnevezett faluknak quártély iránt való tereh viseléseket és defectusokat, mű ez szerént recognoscálván, Nagyságodat parancsolatja szerént akartuk tudósítani fide nostra mediante. Datum in Communi Congregatione nostra Sepsi Szent György Anno 1694 die 6. Octobris.

Nagyságod engedelmes kész szolgálói

NEMES TAMÁS Sepsi széknek hütös vice
királybirája m. p.

PÜNKÖSTI MIHÁLY Sepsi Széknek hütös notariusus m. p.

Kivűl: Erdély országának Méltóságos Gubernátorának Tekintetes Nagyságos Losonczy *Bánfi* György Urunknak ő Nagyságánalt (cum plenis titulis et digno honore) jó Urunknak ő Nagyságának alá-
zatosson írók.

(Eredetije papiron a *gy.-fejérvári káptalan levéltárában, Cista Szathmár fasc. VI. nro. 20.*)

887.

Maros-szék falvai, lakosai s a német katonák bennök kvártélyozása felől való jelentés. K. n. (1694.)

Collustratio Pagorum in sede siculicali Maros.

Az Maros külső felin ezekben az falukban voltak az német vitézek kvártélyban.

In Anno 1690. Bándon, Bergenyében, Panitban, Csáváson, Szabédon, Felében, Galambodon.

In Anno 1692. Ugyan Bándon, Bergenyében, Mező Madarason, Kölpényben.

In Anno 1693. Csit Sz. Ivánon, Náznánfalván, Szentkirályon, Felében.

Az Maros külső felin ezekben az falukban nem voltak.

1. *Száltelek*, kicsin oláh falu, egészen Kereszturi Uramék birják.

2. *Ménes*, kicsin oláh falu, egészben jobbágy, sok részre birják, közönséges emberek birják.

3. *Szabad*, oláh falu. Az ur Kemény János uram ő nagysága birja.

4. *Bárdos*, Maros ázta helyhez való jobbágy oláh falu.

5. *Szent Anna*, *Benefalva*, Pettki Dávid uram birja, az kettőben lehet 10 ember.

6. *Remeteszegh*, Lázár Imréné Asszonyom ő kegyelme birja, öt hat házból álló falu.

7. *Harczó*, kicsin falu, lehet hat ház benne.

8. *Kisfalud*, lehet öt ház benne, Macskási Boldizsár és Boér Simon uram birja.

9. *Malomfalva*, ezt Barcsa Péter uram és Kendefi Mihály Uramék birják.

10. *Sóspatak*. Ezt is ő kegyelmek birják, lehet öt ház benne.

11. *Uraj*, Boér Simon uram birja, lehet 8 ház benne, oláh falu.

12. *Bazéd*, kicsin oláh falu, sok részre birják.

13. *Kövesd*, kicsin falu, lehet..... együtt 10, 12 ház.

14. *Sámsond*, nagyobb része jobbágy, Kereszturi uramék birják.

15. *Udvarfalva*, kicsin nyomorú falu, lehet 8 vagy 9 ember benne.

Az Maros belső felin ezekben az falukban voltak az német vitézek kvártélyban.

- In Anno 1690. Ernyében, Iklandon, Kálban.
Ugyan In Anno 1692. Ernyében statio volt.
1. *Nyárádtő*, jobbágy kicsin falu.
 2. *Maros-Keresztur*, hasonlóképpen, üdösbik Vas György uram birja.
 3. *Megyesfalva*, Bálititné asszonyom birja.
 4. *Kakasd*. 5. *Bodon*.
 6. *Koronka*. Ennek nagyobb részit Toldalagi János uram birja.
 7. *Jed*. 8. *Agárd*, Daczó János uram birja.
 9. *Vecze*, öt hat házból álló falu, jobbágy.
 10. *Moson*, Vas György uramék birják.
 11. *Bő*. 12. *Székes*. 13. *Csejd*. 14. *Mogyorós*. 15. *Selye*.
 16. *Kendő*. 17. *Márkod*. 18. *Majja*.
 19. *Berekeresztur*. Keresztúri uramék birják.
 20. *Bere*. 21. *Szent Imre*.
 22. *Seprőd*, hat házból áll.
 23. *Andrásfalva*. Gyulafi László uram ő nagysága birja.
 24. *Szent Anna*. Lázár Imréné asszonyom birja.
 25. *Rigmány*, nagyobb része jobbágy.
 26. *Siketfalva*, kicsin falu, öt nemes ember lakja, az többi jobbágy.
 27. *Nagy-Adorján*, nagyobb részit Lázár Imréné asszonyom birja.
 28. *Sz. László*, Sárosi János uramék birják nagyobb részit.
 29. *Bős*, lehet hat ház benne
 30. *Monyát*, kicsin falu, nagyobb része jobbágy.
 31. *Gálfalva*. 32. *Kebele*, kicsin falu, lehet benne 8 ház.
 33. *Sz. Lőrincz*. Kún Lászlóné Asszonyom birja.
 34. *Sárd*. Kún Lászlóné Asszonyom birja.
 35. *Tompa*. 36. *Szereda*.
 37. *Jobbágyfalva*. Tótt Mihály és Boronyki Gergely uramék birják.
 38. *Csikfalva*. 39. *Sz. Márton*. Barcsai Pál uram birja nagyobb részit.
 40. *Vadad*. 41. *Iszló*. 42. *Ehed*. 43. *Hodos*. 4. *Jobbágytelke*. 45. *Remete*. 46. *Köszvényes*. 47. *Mikháza*. 48. *Demiénháza*. 49. *Buzaháza*.

- 50. *Sóvárada*
- 51. *Kibéd*
- 52. *Makafalva*
- 53. *Sz. István*
- 54. *Csokfalva*

Ezekben az falukban In Anno 1694. statio
vult, tudniillik 1693-tól fogva.

55. *Szováta*, nagyobb része jobbágy, Lázár Imréné asszonyom és Keresztúri uramék birják.

56. *Atosfalva*, kicsin falu, 6 házból áll.

57. *Erdő Sz. György*, Rédai uramék birják, szabad ember három vagyon benne.

58. *Havadtő*, nagyobb részit Rédai uramék birják.

59. *Gyalakuta*, nagyobb részit Lázár Imréné asszonyom birja.

60. *Kelementelke*. Az ur Gyulafi László uram ő nagysága birja.

61. *Szövérd*. 62. *Göcs*, ez kicsin nyomorú falu, 6 ember lakja.

63. *Vaja*. 64. *Küs Görgény*.

65. *Csoka*, igen kicsin falu, 4 ember lakja. 66. *Somosd*. 67. *Fintaháza*. Ennek egy részit Haller István uram ő nagysága és Fodor Sámuelné asszonyomék birják.

68. *Ilenczfalva*. 69. *Lukafalva*.

70. *Lőrinczfalva*. Ennek nagyobb részit Maxai uramék birják.

71. *Sz. Miklós*. 72. *Karácsonfalva*. 73. *Folyfalva*. 74. *Cserefalva*. 75. *Ákosfalva*. 76. *Sz. Benedek*. 77. *Baczka Madaras*. 78. *Haraszkerék*. 79. *Sz. Gericze*. 80. *Sz. Trontás*. 81. *Bede*. 82. *Vadasd*. 83. *Havad*. 84. *Sz. Simon*. 85. *Geges*. 86. *Abod*. 87. *Tobroszló*.

88. *Maros Sz. György*. Pettki Dávid Uram birja.

89. *Egerszeg*, három ember lakja.

90. *Kis-Adorján*, két ember lakja.

91. *Demeterfalva*, 4 ember lakja.

92. *Bálintfalva*, 6 ember lakja.

93. *Csiba*, 3 ember lakja

94. *Kebele Sz. Iván*, lehet 5 vagy 6 ember benne.

95. *Tófalva*, két ember lakja.

Summa 125.

Ezekben az falukban mindenikben vadnak jobbágyok, de mind kik birják nem tudjuk.

(Eredetije papiron, a gy.-fejérvári káptalan levéltárában, Cista Maramaros Fasc. II. Nro. 29.)

Aranyos-szék falvai, lakosai s a német katonák bennök kvártélyozása felől való Jelentés. K. n. (1694.)

Méltóságos Gubernator Urunk!

Az Nagyságod méltóságos parancsolatját, hogy az *Aranyos széki* falukról és azokban az elmúlt esztendőben lévő quartélyozásról Nagyságodat informáljuk, alázatosan vévén, Nagyságodhoz tartozó kötelességünk és a mi igaz hitünk szerént, Nagyságodat alázatosan informáljuk ez szerént:

Chegez.

Várfalva. Ebben vagyon Tekint. N. Jósika Gábor uram udvarháza, egynéhány zsellérivel. Melyben is in A. 1692. per totum hybernium volt quartély.

Rákos. Udvarházok, N. Mahulj Gábor, Keczelei Sámuel és Kapronczai István Uramék udvarházok. Volt quartélya anno ut supra per totum hybernium.

Kövend. Volt ebben is similiter Anno ut supra et per totum hybernium quartély.

Bágyon. Udvarházok, Tekint. N. Thoroczka István Uramnak, Nemes Csegezi Ferencz és György Vraméknak, egynéhány jobbágyokkal. Itt is per totum hybernium volt quartély in Anno praeotato.

Kecsed. Udvarház Tekint. N. Macskási Boldizsár Uramnak. Quartélya ut supra.

Sinfalva. Udvarház N. Pater János Uramé.

Méskő. Udvarház. N. Mahulj Gábor Uramé, és Keczelei Sámuel Uramé, jobbágyival, s N. Polos István Uramé; itt vagyon csak négy szabadember.

Felső Szent-Mihályfalva.

Alsó-Szent-Mihályfalva. Udvarházok, Nemes Vas Dániel, Jobágy Benedek, Szoboszlai József s Dávid, Miske Imre, Borsi Kis Péter és Szabadkai László uraméké, jobbágyival; vagyon itt 5 szabad ember.

Polyán.

Harasztos. Udvarháza Tek. N. Felvinczi Zsigmond Uramnak egynéhány jobbágyival.

Kocsárd. Udvarházok Tekint. N. Szilágyi András, Desfalvi Farkas, Balog Zsigmond es Püspöki Péter Uraméké.

Földvár Udvarházok Tek. N. Daniel Péter, Szilágyi András, Pávai Miklós és Zólyomi János uraméké; itt csak 3 szabad ember vagyon.

Veresmart. Udvarház Néhai Tek. N. Felvinczi János uram maradékié; itt nincs több 2 szabad embernél.

Fel- Vincz. Itt nincs semmi épület, 18 szabad ember most ment haza lakni, az czinterem körül telepedtek valami hitván kunyókban.

Dombró. Oláh falu, 6 szabad ember vagyon benne, a többi jobbágy.

Mohács. Oláh falu, 8 szabad ember lakik benne.

Eörményes. Oláh falu, 9 szabad ember lakik benne.

Csákó. Oláh falu, 7 szabad ember lakik benne.

Hidos. Oláh falu. Nagyobb részint enyedi collegiumot szolgáló jobbágyok, 8 szabad emberen kívül.

SZILÁGYI ANDRÁS Aranyas széeknek
fő királybirája m. p. (P. H.)

BAKTSI MIHÁLY Aranyos széeknek vice
királybirája m. p. (P. H.)

(Eredetije a gy. fejeérvári káptalan levéltárában, Cista V. Albensis, Fasc III. nro 50)

889.

II. Apafi Mihály fejedelem levele Háromszék rendjeinek. Kelt Küküllőváron, 1694. oct. 22.

Isten idvességes jókkal áldja meg Kegyelmeteket!

Kegyelmetek levelét szeretettel vöttük; magunk is bánjuk, hogy Kegyelmetek kívánságának mostani alkalmatossággal eleget nem tehetünk, de minthogy az ő Felsége hadai szükségén; is szintén most proxime kellett egy néhány ezer forintot kölcsön ki adatnunk, magunk kiváltképpen való extraordinaria expensaira is feles pénzünket költöttük, nem tagadhatjuk, mostani alkalmatossággal költségből igen meg fogyatkoztunk. Másképpen is ezen dologban vadnak oly difficultások, mellyeket Fő Komornyikunk nélkül el nem

igazíthatunk. Kegyelmeteket azért kérjük, ne legyen terhére Kegyelmeteknek egy kevés patientiával lenni, Isten kegyelméből Fő Komornyikunk is nem sokára meg jövéen, ezen dolgot el igazítjuk, és ha mi restantiában leszen Kegyelmetek pénzében, Kegyelmeteket plenarie contentáltatjuk. Kegyelmetek ez iránt való jó akaratját pedig Kegyelmetektől kedvesen veszszük. Isten Kegyelmeteket sokáig éltesse jó egészségben

Küküllővár 22. Octobr. 1694.

Kegyelmeteknek Istentől minden jókat kíván

APAFI MIHÁLY m. p.

Kivülről: Nemes Három Széknek, Uri, Fő, és Nemesi ren-
den lévő becsületes Tagjainak, ő Kegyelmeknek adassék.

(Eredetije az erd. Múzeumban, Vályi Elek adományá.)

890.

Lipót császár- király csik-szent- királyi br. Andrássy Péter, István, György, Pál és Mátyás kérésére átírja és megerősíti Rudolf császár- király 1580. május 11-én kelt s Andrássy Márton és fia, Péter számára kiadott oklevelét Csik-Szent-Imre, Szent-Király és Szent-Simon falvai- ban lévő birtokaiokról. Kelt Bécsben, 1605. apr. 12.

Nos Leopoldus Dei gratia electus Romanorum Imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniaeque etc Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Marchio Moraviae, Dux Luxemburgae, ac superioris et inferioris Silesiae, Wierthembergae et Thecae, Princeps Sveviae, Comes Habsburgi, Tyrolis Ferreti Kyburgi, et Goritiae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, Quod pro parte Fidelium nostrorum Magnificorum *Petri, Stephani, Georgy, Pauli et Matthiae Andrasi Liberatorum Baronum de Szent-Kiraly* exhibitae sunt Nobis et praesentatae certae quaedam Literae Sacratissimi condam Principis Domini Rudolphi Secundi Romanomra Imperatoris et Regis Hungariae felicis recordationis Privilegiales in pergameno in Forma Libelli confectae et emanatae, Sigilloque eiusdem pendentis Auttentico, ac propriae manus subscriptione commu-

nitae, continentes in se confirmatiue seriem et modum legitimae Introductionis et Statutionis *Joannis* Principis condam Transylvaniae pro parte *Petri condam Andrassi de Szent-Király*, nec non Genitoris eiusdem Egregy quondam *Martini Andrasi de modo dicta Szent-Kiraly*, per eiusdem condam Principis homines super totalibus et integris Possessione Siculicali *Szent-Imre* vocata, nec non Portionibus Possessionarys Siculicalibus in Possessionibus *Szent-Kiraly*, *Szent-Simon* vocatis, omninoque in *Sede Siculicalj Csik* existentibus habitis, peractae Tenoris intrascripti. Supplicatum itaque extitit Maiestati nostrae nominibus, et in personis antelatorum Baronum *Petri*, *Stephani*, *Georgy*, *Pauli* et *Matthiae Andrassy* de suprafata *Szent-Király* debita cum instantia humillime, quatenus Nos praedeclaratas Privilegiales Confirmationales, omniaque et singula in ysdem ratione praesertorum Bonorum contenta, ratas, gratas et accepta habendo, Literisque nostris pariter Privilegialibus de Verbo ad verbum inseri, et inscribi faciendo, approbare, roborare, ratificare, ac pro ysdem ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis jnnouando, perpetuo valituras gratiose confirmare dignaremur. Quarum quidem Literarum Tenor talis est: Nos Rudolphus stb. (*Lásd fentebb 707. sz. a.*) Nos itaque humillima pro parte memoratorum Baronum *Petrj*, *Stephani*, *Georgy*, *Pauli* et *Matthiae Andrassy* de suprafata *Szent-Király* supplicatione, nostrae modo quo supra facta Maiestati Regia benignitate exaudita clementer et admissa, praenotatos dicti olim Principis Domini Rudolphi Secundi Imperatoris et Regis Literas Privilegiales non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parite suspectos, sed omni prorsus Vitio, ac suspicionem carentes, praesentibusque Literis nostris pariter Privilegialibus de verbo ad verbum sine diminutione, et augmento aliquali insertas, et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas et articulos catenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, Viribusque earundem veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habendo approbauimus, roborauimus et ratificauimus ac pro praenotatis *Petro*, *Stephano*, *Georgio*, *Paulo* et *Matthiae Andrassy*, ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis jnnouando, perpetuo valituras gratiose confirmavimus, Salvis Juribus alienis. Harum nostrarum secreto Sigillo nostro, quo ut Rex Hungariae utimur impendenti communitarum vigore et Testimonio Literarum. Datum per

manus Fidelis nostri Nobis dilecti Reuerendi Blasÿ Jáklín Episcopi Nitriensis, Locique ac Comitatus eiusdem Supremi et perpetui Comitatis, Consiliarÿ nostri, et Cancellarÿ nostri Hungarici Aulici, in Ciuitate nostra Vienna Ausfriae Die duodecima Mensis Aprilis, Anno Domini Millesimo, sexcentesimo, nonagesimo quinto. Regnorum nostrorum Romani trigesimo septimo, Hungariae et reliquorum quadragesimo, Bohemiae vero Anno trigesimo nono.

LEOPOLDUS mp.

BLASIUS JAKLIN Episcopus Nitriensis mp.

FRANCISCUS SOMOGY mp.

(Eredetije pergamenen könyvformában, fehér-kék-sárga-vörös zsinóron függő pecséttel a gr. *Andrássy-család krasznahorkai levéltárában. Fasc. 65. nro 3.*)

891.

Veszprémi István erd. reform. püspök bizonyítja, hogy a kézdi-vásárhelyi esperességi gyűlés néhai Könczei Ferencz árváját Ferenczet, a kézdi-vásárhelyi egyházban atyja által birt ülő hely birtokában meghagyta. Kelt Kézdi- Vásárhelyt, 1697. febr. 3.

A melly ülő helye ennek előtte való időben a K. Vásárhelyi Templomban az Ecclesiának és Tiszt. Praedikátor rendeknek egyező közönséges tetszéséből conferáltatott volt Nemzetes néhai Könczei Ferencz Uramnak, (mely ülő hely vagy a Praedikátor székével ellenben való székbén öreg Molnár András ülő helye mellett, mely széket szőnyeggel is be terítettett Könczei Ferencz uram, és az Kézdi széki reform. Ecclesiának Protocollumjában is be vagy a generalis szent visitatio is az említett néhai Könczei Ferencz uram árváját is kis Könczei Ferenczet, úgy hogy a mig fel nevededik, senki el ne idegeníthesse, hanem ő maga is ezen Reformata szent Ecclesiának vallásában fel nevedevén, azon székbén való ülő helyét néhai édes atyjának bírhasse, mint az édes atyja birta, és mint ezen Ref. sz. Ecclesiának tagja lévén ő maga is.

In visitatione generali K. Vásárhelyiensi Anno 1697. 3. Febr.

(P. H.) VESZPRÉMI ISTVÁN,
erdélyi ref. püspök m. p.

(Eredetije az erd. Múzeumban, N. Ajtai Cerei Jánosné, Zathureczky Emilia adománya.)

Az Orbai-széki solymárok protestatioja a gyulafehérvári káptalan előtt régi szabadalmaik ellen való közszolgálatra kényszerítetésük ellen Kelt (Gyulafehérvárt), 1698. decz. 17.

Anno 1698. die 17. Mensis Decembris.

Én Háromszéki Pávai Marti György, kegyelmetek előtt Fejérvári Káptalan Uraimék, az *Háromszéki nemes Orbai Széki Solymárok* nevekkkel és képekben közönségesen solenniter protestálok ez írásomnak tenora szerint arról, hogy az boldog emlékezetű Istenben ki mult Erdély országa Méltóságos Fejedelmeitől nekünk adatott Privilegiumos szabadságunk és Immunitásunk praejudiciumára, minket szabadságunk ellen való szolgálatra és contributiókra akarván a mostani Fő Tiszt Uraimék erőltetni s adigálni, az melynek meg orvoslásáról requirálván alázatos supplicatióink mellett az - Méltóságos Gubernátor Bánffi György Uramat ő Nagyságát, ugy az Méltóságos Erdélyi Guberniumot ő Nagyságokat is, ezen mostani 1698. esztendőbeli decemberi Nemes ország gyűlése alatt, az mikorra tudniillik mostanra, Méltóságos Groff Gubernátor Uram ő Nagysága gratiose assecurált ugyan arról, hogy privilegiuminkat szabadságunk iránt produkálván igazításban méltóztatik ő Nagysága vétetni meg bántódásinkat: mindazonáltal, jóllehet már ő Nagyságát és az Méltóságos Regium Guberniumot is külön külön supplicatióink által mostan is ujabban meg találván, szép igazságunk ellen való megbántódásunk el nem igazíttaték, hanem in suspenso marada: Azért mi iteratis quoque vicibus solenniter protestálunk azon, hogy mi semmiképpen nem recedálunk azon Istenben ki mult Kegyelmes Uraink Fejedelmeinktől nekünk adatott privilegiumink tenora szerint való szabadságunk mellől, sem semminemű azokkal ellenkező szolgálatot, annál inkább contributiókat nem subleválhatunk, sem praestálhatunk, és ha tovább is háborgattatni fognánk akármí rendbéliektől is, bátor akár minémű formában vagy praetextusok alatt is, de ha a Méltóságos Regium Gubernium országostól mi nekünk is adott diplomája szerint meg nem akarna oltalmazni, vagy nem oltalmazhatna meg Privilegiumi szabadságunkban és Immunitatióinkban, tehát eo facto Koronás Király Kegyelmes Császár Urunkat ő Felségét is készek vagyunk, leszünk is meg találunk, az privile-

giumi szabadságunkat ő Felsége előtt is mindenképpen promoveálnunk, az melyről is iterum atque iterum solenniter protestálunk. Kegyelmeteket azért becsülettel kérjük, ezen protestatióinkat recipiálni és legitime expediálván az Káptalan pecsétí alatt ki is adni tisztek s kötelességek szerint kegyelmeitek ne praetermittálja.

(Eredeti fogalmazvány a gy. fejérvári káptalan levéltárában, Centuria F. nro 66.)

893.

A főkormányshék rendelete Udvarhely-shékhez, hogy az Udvarhely-shéki solymárokot régi szabadalmaikban megtartsák. Kelt Gyulafehérvárt, 1700. márcz. 5.

Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Domini Domini nostri Clementissimi nomine.

Egregii Nobilis et Agiles Nobis benevoli, Salutem et Gratiae Caesareae Regiae incrementum. Az *Udvarhely széki solymárok* alázatos instantiájokból értettük, hogy régi boldog emlékezetű erdélyi fejedelmektől adatott privilegiumok ellen, melyet a mi kegyelmes Urunk ő Felsége is diplomatische kegyelmesen confirmált, kegyelmeitek által megbántódtanak volna, és jóllehet ennek előtte is hasonló panaszokra mi is a mi kegyelmes urunk ő Felségétől adatott autoritásunk szerint protectionalisunk által megbántódtanak volna, és jóllehet ennek előtte is hasonló panaszokra mi is a mi kegyelmes urunk ő Felségétől adott autoritásunk szerint protectionalisunk által parancsoltunk volt, a többi között kegyelmeiteknek is tiszteikül hogy privilegiumokban őket mind maga kegyelmeitek megtartsa, mind azzal a szabadsággal engedje élni, melylyel boldog emlékezetű erdélyi fejedelmek idején éltenek: még is mindazonáltal kegyelmeitek azzal nem gondolván, marhájokat hajtatta el, és mind addig is nem restituálta. Azért kegyelmeiteknek ujobban is igen serio parancsoljuk, hogy elvett marhájokat a megirt solymároknak mindjárt kár nélkül restituálja, és többé privilegiumok szabadsága ellen ne háborgassa, hanem régi szabadságokban tartassanak meg, hogy többször panasz és recursus ne érjen bennünket; mert egyáltaljában parancsolatunkat az engedetleneknek kedvetlenségével is megbecsültetjük, és ellenek keményen animadvertálunk. Caeterum secus non facturis

Altefata Sua Maiestas semper benigne propensa manet. Datum Albae
Juliae, ex Regio Transsilvaniae Gubernio, die 5-ta Martij Anno 1700.

C. G. BÁNFFI m. p.

C. N. BETHLEN m. p.

MICHAEL OLASZ Secretarius m. p.

Kivűl: Egregys et Nobilibus Vice Judicibus Regys Sedis Siculicallis *Udvarhely*, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Fidelibus et nobis benevolis.

(Eredetije *Udvarhely-szék levéltárában*. — Benkő Józsefnek ezen eredetiről vett sajátkezű másolata megvan az erd. Múzeum kéziratárában gr. Kemény József gyűjteményében, Collectaria ad res Transsilvanicas facientia Josephi Benkő, Tom. XIV. 4r. 605. 606. 1.)

894.

Pekri Lőrincz Udvarhely-szék főkapitánya ajánló levele Kosztolányi Andrásnak öt esztendeig asztalnokának. Kelt Kutyalván, 1701. jul. 16.

Comes Laurentius Pekri de Pekrovina, Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis Consiliarius, Camerarius, Comitatus Albensis Transylvaniae Comes, et *Sedis Siculicalls Udvarhelyi, Filialiumque hujus Keresztur et Bardocz*, necnon Praesidy Capornakiensis *Capitaneus* ubique Supremus. Universis et Singulis, Illustrissimis, Spectabilibus, Magnificis, Perillustribus, Geberosis, Egregys, et Nobilibus, cujuscunque tandem Status, honoris, gradus, conditionis, officij, praeeminentiaeque hominibus praesentes visuris, Lecturis, et legi auditoris, Dominis Fratribus, Amicis et Vicinis respective colendissimis, observandis, honorandis benevolis, Salutem, servitia et amicitiam! Ez leveletem mutató Bars vármegyebéli becsületes nemes ember gyermeke, N. *Kosztolányi András*, öt esztendei szolgálata után, maga hazájában, házához s szüleihez redeálni igyekezzvén kívánta maga viseléséről s alkalmaztatásáról való Testimonialisomat. Recognoscáлом azért per praesentes, és adom mindeneknek tudokra azt, hogy ezen becsületes ifjú egész öt esztendei nállam eltöltött asztalnoki szolgálatajában, becsülettel, jámborul, hiven és igazán, és nem külömben, mint ura, szülei becsületit s

maga jó emlékezetit kereső ifjúhoz illett, magát viselte, esztendeit becsülettel kitöltötte, elkerülvén mindenkor alkalmatlan maga viselésével, szüleit, atyafiait megszorítani teljes tehetségével: Ki is ha tovább is valahol maga szerencséjét keresni és próbálni igyekeznék, és szándékoznék, rationibus his praemissis, merem minden becsületes embernek maga jó viselését commendálni, az minthogy commendálok is, harum vigore et Testimonio Litterarum mediante. Praesentibus perlectis Exhibenti restitutus. Datum Kuttyfalva die 16. Julij Anno 1701.

LAURENTIUS COMES PEKRI m. p.

(P. H.)

(Eredetije a Kosztolányi család levéltárában Nemes-Kosztolányban.)

895.

A Székelyföld fő tisztei és országgyűlési követei bizonytságot tesznek, hogy a székely nemzet adó alá vetése ellen az udvarhoz fölterjesztett folyamodásukat egyező értelemmel szerkesztették, és ez ügyben ezután is köz-értelemmel fognak munkálkodni. Kelt a gyula-fejérvári országgyűlésen 1702. márcz. 19.

Mű Nemes Udvarhely Széknek, Három széknek, Csik Gyergyó Kászon, Marus és Aranyas Székeknek választott követei, Midőn volnánk Gyula Fejérvárat Nemes Erdély Országának közönséges mostani gyűlésében in hoc Anno praesenti 1702 die 19. Mensis Martij, látván némely nyughatatlan embereknek Nemes nationkról reánk maradott régi szép szabadságunknak ellene való nyughatatlanságát, egész székel natióknk ellen fel tett igyekezetit, abban, hogy egész natióistól az mostani súlyos adózás alá akarnának venni és a több adózó Statusokkal proportionaliter adóztatni, holott minket egész natióistól Felséges Urunk Kegyelmes Koronás Királyunk mind quártélytartástól s mind adózástól kegyelmes diplomája szerint régi eleinktől reánk maradott szabadságunkban meg hagyott és confirmált és eddég is nem kételenítettésből, hanem hazánk meg maradásáért és Felséges Urunk boldog fegyvereinek hadi operatióinak dicsőségesebben való elő mozdittatásáért mutattuk hűségünket és erőnk felett is az ő Felségének servitiumától magunkat nem vono-

gattuk, sőt az haza terhes igáit ő Felsége servitiumát örömmel viseltük, de már látván szabadságunknak ebbeli meg bántódását, hogy csaknem impositive akarnának bennünket adó fizető embereké tenni, kételenítettünk alázatos instantiánkat a Felséges udvarban fel küldeni és Felséges Urunk kegyelmes lábaihoz folyamodni. Hogy azért senki is közülünk sem most sem ennek utánna ellene ne mondhasson, magát azzal ne mentegethesse, hogy ezen dolognak promotiójában consentiens nem lett volna, Fő Tiszt Uraink ő Nagyságok ő Kegyelmek annuentiájokból promoveáltuk is; melyről pro attestazione adtuk ez mi Credentialisunkat, sub fide nostra Christiana, ez ide alább meg irt személyek pecsétünk és subscriptiónk alatt, és magunk munkánknak lenni agnoscáljuk, s továbbra is Instantiánk promotióját egyező értelemről ő Felsége előtt munkálódni meg nem szűnünk.

Nos Infra scripti.

GYULAI FERENCZ	SZÉKELY BOLDIZSÁR m. p.
Nemes Udvarhely Széknek	DONATT GYÖRGY
fő Királybirája m. p. (P. H.)	BARABÁS GYÖRGY
Gr. MIKES MIHÁLY	IMECS TAMÁS m. p. ¹⁾
N. Három Széknek fő kapitánya.	BERZENCZEI IMRE m. p.
(P. H.)	SÁROSI GYÖRGY m. p.
HENTTER BRNEDEK Csik Gyergyó	Maros széki mostam követek.
s Kászon székek fő király-	SÁNDOR JÁNOS
birája m. p. (P. H.)	SZÉKELY GYÖRGY
Szent Lászlai SÁROSI JÁNOS	Csik székek követei.
Marus Széknek fő Király Birája	BOTH ANDRÁS
31. p. (P. H.)	Gyergyó székek mostani
KÉNOSI SIGMOND m. p.	követje m. p.
FERENCZ MIHÁLY	
N. Udvarhely széki követek.	

(Eredetije az erd. Múzeumban, Jancsó Mihály adománya.)

¹⁾ Ezek Háromszék követei voltak.

896.

A Rákóczi-forradalomkor a császár hűségében megmaradt vagy arra, visszatért Udvarhely-széki nemesség hivatalos névjegyzéke.

Specificatio Nobilium Sedis Siculicalis Udvarhely et primo eorum, qui in fidelitate suae Majestatis Sacratissimae Constanter perseverarunt.

Sigismundus Korda	} Cibini perseverarunt
Georgius Sándor	

Sigismundus Sándor; quamvis in primo tumultu fuit interceptus, tamen occasione Comitiorum Segesvariensium ad fidelitatem redux, ab eo semper fidelis perstitit.

Series autem est Sequentium, qui quamvis cum tota Sede binis etiam vicibus in manus Kuruczorum devenerunt, nihilominus tamen nunquam e Patria cum iisdem egressi sunt, sed persistentes in locis suarum habitationum, fideles se ad servitia suae Majestatis Sacratissimae exhibuerunt quales sunt:

Paulus Ugron Senior.	Stephanus Jósa.
Stephanus Ferenczi.	Joannes Jósa Junior.
Jobus Sebessi.	Stephanus Török.
Basilius Ferenczi.	Gábriel Török.
Paulus Sándor de Kenos.	Michael Török.
David Biró.	Paulus Tiboldi.
Gabriel Kovács.	Sigismundus Tiboldi.
Franciscus Zolya.	Franciscus Geréb.
Samuel Zolya.	Sigismudus Szombatfalvi.
Franciscus Literati de H. Szt.	Gregorius Gállfi.
Pál.	Joannes Gállfi.
Sigismundus Kénosi.	Balthasar Kovára.
Gregorius László.	Sigismundus Kovács.
Franciscus Mátéffi.	Stephanus Kacsó.
Andreas Kovács.	Joannes Literati de Farkas-
Michael Baczó.	laka.
Samuel Ormányi.	Sigismundus Dimén.
Stephanus Lukács.	Paulus Sándor de Nagy Ga-
Joannes Borbély.	lambfalva.
Joannes Jósa Senior.	Franciscus Sándor.

Franciscus Lukács.	Georgius Gállfi.
Moses Biró.	Franciscus Marosi.
Andreas Kádár.	Georgius Marosi.
Michael Pálifi.	Franciscus Benedekfi.
Nicolaus Pálifi.	Sigismundus Csiki.
Paulus Pálifi.	Paulus Bencser.
Franciscus Pállfi.	Michael Ferenczi.
Petrus Kovács senior de Bö- zöd Ujfalu.	Ladislaus Ferenczi.
Stephanus Gálifi.	Samuel Orbán.
Michael Gálifi.	Paulus Pekete.
Franciscus Gállfi.	Alexander Boda.
	Alexander Márko.

*

*Series eorum, qui in anno 1707 e Patria cum Kuruczoni-
bus discedere fuerunt necessitati prae timore eorum; Ve-
rum, intellecta Gratia Suae Majestatis, eam amplexi sunt
et redierunt, ac ab eo fideles se se sisterunt, quales sunt:*

Samuel Torma de Fiafalva.

Samuel Török de Kadicsfalva.

Samuel Lukács de Bikafalva, qui medio tempore a Militia
Segesvariensi est aresto coniectus et nunc detinetur.

Joannes Sándor de Nagy Galumbfalva.

Stephanus Kovács de Kereszturfalva.

Sigismundus Jakabházi et Andreas Mátéfi de Sz. Abrahám.

Stephanus Lázár Junior de Kadács.

Josephus Péterfi et Franciscus Miklósi de Gagy, qui ultimus a
Militia Segesvariensi arestatus, et modo detinetur.

Sigismundus Kovács et Georgius Miklosi de Kobátfalva.

Georgias et Stephanus Pállfi de Tarcsafalva.

Petrus Kovács Junior de Bözöd-Ujfalu.

David et Sigismundus Máriafi de Bothfalva.

Joannes Kádár de Mártonos.

Joannes Zolga de Bágy.

Valentinus Kando cum Filio de Dállya.

Martinus Szopos Senior et Junior, Franciscus Szopos, Geor-
gius Csiszár, Samuel Gombkötő et Joannes Magyarai de Udvarhely.

*

Praeter hos sunt intercepti a militia Suae Majestatis.

Petrus Zolga de Bágy Anno 1706, qui Cibiný sub certo temporis spatio in aresto fuit detentus et inde libertati restitutus Anno 1707 acceptando et amplectendo Gratiám Suae Majestatis.

Paulus Ugron Junior et Franciscus Andrási etiam sunt intercepti Anno 1708 et hodie Cibiný arestum sustinent.

(Eredetije a volt erdélyi kormányshék levéltárából az országos levéltárban, honnan közölte Jakab Elek a *K. Papp Miklós* által szerkesztett „Történeti lapok” I. évf. 316—317. l.)

897.

A Rákoczi-forradalomkor a császár hűségében megmaradt vagy arra visszatért Csik-, Gyergyó- és Kászón-széki székely nemes urak hivatalos névsora.

Specíficatio Nobilium, Sedium Syculicalium Csik, Gyergyó et Kászón, qui in Fidelitate Suae Majestatis Sacratissimae constanter perseveraverunt.

Spectabilis ac Generosus Dominus Joannes Kászoni Supremus Judex Regius Sedium Syculicalium Csik, Gyergyó et Kászón, a Primordio revolutionum Semper Cibinii in Suae Majestatis Sacratissimae Fidelitate perseveravit.

Series est autem Sequentium, qui quamvis, cum tota sede binis etiam vicibus in manus Curuconum devenerunt, nihilominus tamen nunquam e Patria cum iisdem egressi sunt, sed persistentes in locis suarum habitationum fideles se ad servitia suae Majestatis Sacratissimae exhibuerunt.

Quales:

Joannes Abbaffi.	Stephanus Literati.
Ladislaus Abbaffi.	Blasius Literati.
Alexander Abbaffi.	Joannes Bocskor.
Joannes Mikó.	Franciscus Bors.
Gregorius Literati.	Georgias Endes.
Michael Sándor Senior.	Joannes Literati.
Michael Sándor Junior.	Joannes Lászlófi.
Martinus Biró.	Stephanus Lászlófi.
Stephanus Balázs.	Stephanus Solyom.

Series eorum qui in Anno 1707 e Patria cum Curucobus discedere fuerunt coacti prae timore eorum, intellecta autem Gratia Suae Majestatis Sacratissimae eam amplexi sunt, et redierunt Spontanea Voluntate, ac ab eo Fideles se se exhibuerunt.

Quales sunt:

Clemens Literali.	Clemens Tompos.
Georgius Bors.	Michael Turi.
Ladislaus Czerjék.	Stephanus Gábor.
Samuel Literati.	Emericus Literati
Josephus Szabó.	Josephus Literati.
Paulus László.	Nicolaus Literati.
Gabriel László.	Samuel Feier.
Joannes Tompos.	

Per Milites Suae Majestatis Sacratissimae captus fuit Michael Bocskor, qui post modum Suae Majestatis Sacratissimae gratiam amplexus est.

Dominus Michael Cserei in Principio disturbionum in Arcem Görgény se recepit, dicta vero Arce in manus Kuruczorum deveniente, illis immixtus est, adveniente Armada Caesarea in Anno 1705 ad Gratiam Caesaream reversus est, demum vero per Kuruczones captus, inde quoque Se eliberando Coronam intravit, ibidemque ab eo tempore substitit in Suae Majestatis fidelitate.

(Eredetije a volt kormányzék levéltárából az országos levéltárban, honnan *Jakab Elek* közölte a *K. Papp Miklós* által szerkesztett „*Történeti Lapok*” I. évf. 336. l.)

NÉVMUTATÓ.

Abafi János 351.
Abafi László 351.
Abafi Sándor 351.
Abásfalva (I. Homorod-Abásfalva).
Abod (Maros-Tordam.) 338.
Abodi Mihály 295.
Ábrahámfalva (Abranifalva, Udvarhelym.) 40.
Ábrán nemzetség 35.
Aczél Mátyás deák 20.
Ádám János 322.
Agárd (Maros-Tordam.) 337.
Ágoston Ferencz 44.
Ágoston Pál 45.
Agyagasd 241.
Agyagfalva (Odvárhely-vm.) 42.
Ákosfalva (Maros-Tordam.) 69, 338.
Ákosfalvi István deák (Stephanus literatus de Akosfalva) 20, 24, 58.
Ákos örökség 83, 84.
Alárdi Ferencz 27, 28, 145, 146.
Alárdi Máté 39.
Albert (Petky Miklós szolgája) 101.
Albert György 82.
Albert István 287.
Albis (Háromszék) 121.
Alcsernáton Háromszék) 64.
Al-Doboly (Háromszék.) 334.
Alfalú (Csikra.) 43
Algyógyi melegvizek 307, 333.
Alia Mária 284.
Almaszegi tábor 164.
Almás (I. Homorod- és Kézdi-Almás).
Almás Pál 323.
Alsó-Boldogasszony falva (Udvarhely-vm.) 30, 38, 66, 235.
Alsó fejrémegye 3, 4, 28, 163, 191, 206, 207, 311.
Alsó-Idecs (Maros-Tordam) 321.
Alsó-Ikafalva (Háromszék.) 333.
Alsó-Lupsa, (Torda-Aranyosm.) 206.
Alsó-Szt.-Lélek (Háromszék) 333.

Alsó-Sz.-Mihályfalva (Torda-Aranyosm.) 339.
Alsó-Torja (Háromszék.) 11, 163.
Alvinczi Péter 323, 325.
Amádéfalva, (Csikm.) 44.
Ambrus György 121.
Ambrus János 279
Andoch Lőrincz 37.
Andorkó Gergely 279.
András, szentléleki várnagy 13.
Andrásfalva (Udvarhelym.) 38, 279.
Andrási Ferencz 350.
Andrássy György br. 341, 342.
Andrássy István br. 341, 342.
Andrássy János 124.
Andrássy Márton, csikszentkirályi 72, 342.
Andrássy Mátyás, 124, 126, 127.
Andrássy Mátyás br. 341, 342.
Andrássy Pál br. 341, 342.
Andrássy Péter, csik-szentkirályi 31, 72, 73, 124, 342.
Angyalos (Háromszék.) 335.
Angyalosi István, siménfalvi 310, 315, 316.
Angyalosi János, egrestői 211.
Antal, léczfalvi plébános, 14.
Antal András 87.
Antal István 44.
Antal Lukács, várdosfalvi 84.
Antal Péter özvegye 294.
Antalffi Mátyás 39, 40, 41.
Antalffi Mihály 39.
Apafi György 130, 225, 240, 288.
I. Apafi Mihály fejedelem 157, 288, 305, 306, 309, 310, 315, 316, 321, 323.
II. Apafi Mihály 340.
Apáthida (Kolozsm.) 8.
Apáthi Mihály 43.
Apoldi Márta 36.
Apor András 293, 294, 298.

- Apor Istvánné 99, 100.
 Apor János ifj., alsó torjai 163.
 Apor János id., felső torjai 163.
 Apor Lőrincz, felső-torjai 163.
 Arad 1.
 Aranyos-szék 33, 50, 51, 52, 137, 138,
 139, 141, 181, 187, 188, 197, 199,
 207, 261, 338, 347.
 Árkosi Mihály 184.
 Árkos (Háromszékm.) 334, 335.
 Árvátfalva (Arvadfalva) Udvarhelym. 42.
 Asim bég 300.
 Atosfalva (Maros-Tordam.) 234, 338.
 Atyha (Athy, Udvarhelym.) 41.
 Áts Ferencz 330.
 Babos Gergely 199.
 Babos György 81.
 Báchy János (Joannes Bachy) 34.
 Baczkamadaras (Maros-Tordam) 69,
 338.
 Baczó Mihály 349.
 Bacó Péter 26.
 Baczon. Id. Nagy, Kis és Telegdi
 Baczon.
 Bagó (Alsó-Fehérm.) 28, 206.
 Bágy (Udvarhelym.) 39.
 Bágyi András 308.
 Bágyon (Torda-Aranyosm.) 269, 339.
 Bakcsy (Bakczy) Demeter, lófő 121.
 Bakcsy (Bakczy) István, lófő 121.
 Bakcsi László 332.
 Bakcsi Mihály 340.
 Baki (Baky) Pál 27, 28
 Bakó Benedek, jobbágytelki 113,
 114, 115.
 Bala Albert 34, 35, 36.
 Bala Gergely 29.
 Bala Máté, ehedi 112, 116.
 Balassa Ferencz 33.
 Baládfi János 38.
 Balássi Ferencz 38.
 Balássi Ferencz, id. végzkei. Udvar-
 helyszék főkapitánya 189, 195, 236.
 Balássy György, abódi 33.
 Balási István, andrásfalvi 29.
 Balássy Márton 34, 35, 36.
 Balázs, Bartha fia 11.
 Balázsfalva 317.
 Balázs György 87.
 Balázs István 351.
 Balázs Pál, somlyai 25.
 Balázstelke (K.-Küküllöm.) 272.
 Baláthffy Farkas, kiskendi 13.
 Bálint (jobbágy) 8.
 Bálintfalva (Maros-Tordam.) 338.
 Bálintffy Pál 41.
 Bálint István 322.
 Bálintiné 337.
 Bálint Péter 44, 61.
 Bálpataki Anna, borbereki 324, 325.
 Bálpataki Éva, borbereki 324, 325.
 Bálpataki János, borbereki 324, 325.
 Balogh Benedek 56.
 Balogh Gáspár 188.
 Balogh Ferencz, váradi 34.
 Balogh Máté 97
 Balogh Tamás, bágyoni 187, 188.
 Balogh Zsigmond 339.
 Bánd (Maros-Tordam.) 336.
 Bándi György 269.
 Bándi István 269.
 Bánffy Farkas 74, 85.
 Bánffy György, losonczy, gubernátor
 333, 335, 344, 346.
 Bánffy László, alsó-lindvai 74.
 Bánkfalva (Csikm.) 45.
 Barabás György 348.
 Barabássy György 44.
 Barabás Péter 319, 326.
 Barczaság 111, 142.
 Barcsa Péter 336.
 Barcsai Ákos, nagy barcsai 257, 258,
 293, 296.
 Barcsai Pál 337.
 Bardóczszék 269, 346.
 Bardóczfalva (Udvarhelym.) 42.
 Bardócz Imre 42.
 Bárdos (Maros-Tordam.) 27, 336.
 Barlabás Imre 46
 Barlabásy János, csesztvei 12.
 Baróczi Sándor 42.
 Baróth (Háromszékm.) 331.
 Barót Pál 81.
 Barsmegye 346.
 Bartalis (Barthalius) Miklós, lófő
 121.
 Bartók Bálint, Mindszenti 31.
 Basa Miklós, cserefalvi 21.
 Basa Péter 81.
 Basa Péter, kis-hacsoni 42.
 Basa Tamás, zabolai 273, 284.
 Básta György 138, 159, 161, 162,
 167, 168.
 Báthori Gábor fejedelem 157, 163,
 174, 177, 181, 184, 185, 186, 188,
 189, 190, 228.
 Báthory István, ecsedi 138.
 Báthory István fejedelem 16, 18, 19, 20,
 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 32, 33,

47, 49; lengyel király 60, 67, 77, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 107, 109, 112, 132, 189, 190, 228.
 Báthory István, somlyai 138.
 Báthori Kristóf fejedelem 50, 52, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 65, 67, 68, 70, 82, 83.
 Báthori Miklós gróf 74.
 Báthori Zsigmond fejedelem 80, 86, 88, 93, 94, 95, 96, 107, 108, 110, 112, 115, 116, 117, 119, 122, 127, 129, 130, 132, 133, 146, 148, 149, 150, 151, 154, 155, 157.
 Bazéd (Maros-Tordam.) 336.
 Bázna 140.
 Baxás Mihály, komádi 33, 36.
 Becze Máté 54.
 Becz Erzsébet, kozmási, Becz Tamás leánya 149.
 Becz Imre 43, 44, 45, 46, 49, 75, 133.
 Becz Tamás, kozmási 149.
 Beczó Jakab 97.
 Becz Pál, kozmási, Csik, Gyergyó és Kászonszék királybirája 31.
 Becz Pál özvegye 43, 45, 46.
 Bécs 157, 169, 210, 348.
 Bede (Maros-Tordam.) 338.
 Bedő István 213.
 Beke György 309, 311.
 Bekes Adorján, maksai (Adrianus Bekes de Maxa) 13.
 Békes Gáspár 48, 86.
 Béli Ferencz 213.
 Béli János, uzoni 46, 121, 284.
 Béli Kelemen, uzoni 191, 218.
 Béli Pál, uzoni 307, 319.
 Bellafalva (Háromszékm.) 333.
 Beleni Zsigmondné 226.
 Benczéd, (Udvarhelym.) 42.
 Bencze Ferencz, patakfalvi 270.
 Bencze Mátyás 42.
 Benczer Gergely 297, 299.
 Bencser Pál, medeséri 291, 292.
 Bencser Pál 350.
 Bene Antal 200.
 Benedek aradi prépost 1.
 Benedek 83.
 Benedek Balázs szent-mártoni 191.
 Benedekfi Ferencz 350.
 Benedekfi István 39.
 Benedekfi János 99.
 Benedekfi Kristóf 99.
 Benedekfi Péter 41, 100, fia 99, 101, neje 101.
 Benefalva (Maros-Tordam.) 336.

Bene nemzettség 200.
 Benkő István 81.
 Bere (Maros-Tordam.) 337.
 Bereczkiek 80, 157.
 Bereczk város (Háromszék) 110, 111, 156, 333.
 Bereczki út 326, 333.
 Berekeresztur (Maros-Tordam.) 337.
 Bergenye (Maros-Tordam) 27, 336.
 Bernád György, mező madarasi 116.
 Bernald Ferencz, felsőfalvi 16.
 Bernáld Márton, 40.
 Bernáld Miklós, alcsernátoni, 97.
 Bernardffy J. 128, 130.
 Bernárdh Máté 13.
 Bernárd János 124.
 Berze Mihály 39.
 Berzenczei Imre 348.
 Berzeviczy Márton (Mart. Berzeuceius, consiliarius et secretarius m. p.) 33, 48, 49, 84.
 Besenyei Anna, Jankó Ferenczné 82, 83.
 Besenyői Józsa, deák 20.
 Besenyő (Háromszékm.) 335.
 Besztercze 37, 221, 323.
 Besztercebánya (Novizolium) 208.
 Béta, (Udvarhelym.) 41.
 Betegh János, lófő 121.
 Betegh Péter lófő 121.
 Bethfalva, (Udvarhelym.) 39, 238.
 Bethlenfalva (Udvarhelym.) 42.
 Bethlenfalvi Tamás, deák 290, 291.
 Bethlen Farkas 15.
 Bethlen Gábor fejedelem 157, 191, 192, 193, 196, 197, 201, 202, 204, 211, 218, 220, 223, 226, 227, 229, 231, 232, 233, 234, 237, 239, 249.
 Bethlen István, iktári (Gábor öccse) 210.
 Bethlen János 295, 311, 315, 319, 320.
 Bethlen Krisztina 185, 186.
 Bethlen Miklós gróf 346.
 Bethlen Sára, Becz Tamásné 149.
 Bethlen Zsófia, szővérdi Gáspár János özvegye 233.
 Bibarczfalva (Udvarhelymegye) 42.
 Bicsak János (Bychak) 43.
 Bihari Péter 295, 296.
 Biharmegye 102.
 Bikafalva (Udvarhelym.) 41.
 Bikfalva (Háromszéken) 275, 335.
 Biró Bernát 40.
 Biró Dávid 349.
 Biró János 101.
 Biró Márton 351.

- Biró Mihály 43.
 Biró Mózes 330.
 Birton Bálint 48.
 Bita (Háromszékm.) 333.
 Bocskai István fejedelem 168, 170, 216.
 Bocskai Miklós 200, 201.
 Bocskor István, szeretszegi 273.
 Bocskor Mihály 352.
 Bocskor János 351.
 Boda Sándor 350.
 Bodok (Háromszéken) 120, 121, 335.
 Bodon (Marosszék) 69, 337.
 Bodoni Balázs 94.
 Bodoni István 145, 146.
 Bodor István 269 Pál, léczfalvi 82.
 Bodos (Háromszékm.) 120, 332.
 Boér (Boyer) György, vargyasi 116.
 Boér Márton, tarcsafalvi 300.
 Boér Simon 336.
 Bogárfalva (Udvarhelyiül) 41.
 Bogáthi Boldizsár 39.
 Bogáthi László 12.
 Bokacsz Péter, málnási lófő 121.
 Boldi István 322.
 Boldos Péter, hétbükk (Hedberek) 115.
 Bolya (Nagy-Küküllőm.) 140.
 Boncza Mihály, keresztúri polgár 230.
 Borberek (Alsó-Fehérm.) 325
 Borbély János 349
 Bordos (Udvarhelym.) 38.
 Bormező-puszt (Sepsi-szék) 120.
 Bornemissza Anna 288, 289.
 Bornemissza Boldizsár, kápolnai 141, 145.
 Bornemissza Gáspár 37, (másképp Büki) székelyszállási 128.
 Bornemissza vagy Büki Gáspár, vajdaszent-iványi 148.
 Bornemissza György, váradi püspök 73.
 Bornemissza János 33, 39.
 Bornemissza Zsigmond 192, 193.
 Boronyki Gergely 337
 Boros Ferencz 199
 Bors Barnabás 15, leánya Erzsébet 15, 16.
 Bors Ferencz 351.
 Bors György 351.
 Bors vagy István Mihály 16.
 Borsi Kis Péter 339.
 Borsos Tamás 169, 189, 211.
 Borsova (Csikm.) 44.
 Borsovai Ferencz, deák 199.
 Bós (Maros-széken) 69.
 Bosnya atyák 289, 290.
 Bosznia 289, — püspökség 74.
 Both András 348.
 Both András, lófő 121.
 Both Ferencz, tekerő-pataki 285.
 Both János 15.
 Both Mihály 298, 299.
 Bothos György 328, 330.
 Bothos Máté 330.
 Bottyán Boldizsár 74.
 Bottyán János 269.
 Bó (Maros-Tordam.) 337.
 Bögöz (Udvarhelym.) 41, 308.
 Bögözi János 40, 41.
 Bőjte János 81.
 Bölön (Háromszékm.) 145, 322, 328, 330, 331.
 Bölöny Gáspár 193, 196, 198, 202, 203, 211.
 Bölöni Tamás, jobbágy 121.
 Bölöni vár 328, 329.
 Bős (Maros-Tordam.) 337.
 Bözöd (Udvarhelym.) 38.
 Bözöd Ujfalu (Udvarhelym.) 38.
 Brandenburgi Katalin 130, 225, 237.
 Brassai polgárság 110, 111, 112, 137, 139.
 Brassai tanács 98, 135, 140.
 Brassó város 60, 98, 122, 136, 142, 157, 225, 299, 323, 352.
 Brzest (Bristia) 291.
 Bucsák 326.
 Budai káptalan 7, 9, 10, 11.
 Budai János 328, 330.
 Budai Mihály 319.
 Bun (Kis-Küküllőm.) 279.
 Burján Mihály, szent-lászlai 26.
 Buzaháza (Maros-Tordam.) 67, 337.
 Czakó János, szentléleki 25, 44.
 Czakó Margit, szt.-miklósi Pókai György özvegye (Margaretha Chako consors nobilis Georgy Pokaj de Zent-Miklos) 25, 49.
 Caprara general 333.
 Capreoli Tamás gróf 165, 166.
 Czieglédi István 319.
 Czerjék László 352.
 Czíkó Elias, miniszenti 25, 31, 45, 46.
 Czíkó Gergely, 46.
 Czirják Péter, jobbágyfalvi 29.
 Czirják Vitalyos (Viralius Cyryak) 45.
 Czobor Imre, czobor-szent-mihályi 74.
 Ctonberg Ker. János 169.
 Csanádi Demeter 52.
 Csákány Balázs, keresztfalvi 20, 37.
 Csákány György 38, 281.

- Csáky Gábor 102, 103, 104, 105, 106.
 Csáky István 141, 143, 145, 146, 182.
 Csáky István, miháli 102.
 Csáky Katalin 102, 103, 104, 105, 106.
 Csáky Miklós, erdélyi vajda, szolnoki ispán 9.
 Csákó, Aranyosszék 207, 340.
 Csányi Margit, Kecseti Mihály özvegye 30.
 Csáni Miklós, szent-királyi 26.
 Csávás (Maros-Tordam.) 336.
 Cseb (Chieb, Udvarhelym.) 38, 128, 234.
 Csebi (Chieby) Lőrincz, 128.
 Csebi (Cheby) Alsófehérm. falu 3, 4.
 Cseffei Benedek özvegye 41.
 Cseffei János 50, 59, 63.
 Csegez (Torda-Aranyosm.) 339.
 Csegezi Ferencz 339.
 Csegezi György 339.
 Csegezi Mihály, aranyosszéki kapitány 268.
 Csehédfalva (Cheherdfalva, Udvarhelymegye) 41.
 Csejád (Maros-Tordam.) 69, 337.
 Csekefalva (Csikm.) 45, 149.
 Csekefalva (Udvarhelym.) 38, 238.
 Csekefalva (Maros-Tordam.) 69, 338.
 Cserei János, deák 271.
 Cseregöd (Kis-Küküllöm.) 206.
 Csery (Czery) Antal lófő 121.
 Csernáton (Háromszékm.) 120.
 Cseszei Kristóf, szent-királyi 26.
 Cseszeliczky Boldizsár, szilvási 206.
 Csesztve (Alsó-Fehérm.) 28.
 Cserei Mihály 352.
 Csiba (Maros-Tordara.) 338.
 Csibafalva (Chibafalva, Maros-Tordamegye) 69.
 Csicsó (Chycho Csikm.) 44.
 Csifó (Czifó) István 269.
 Csik-Csatószeg (Csikm.) 44, 88.
 Csikfalva (Maros-Tordam.) 337.
 Csik-, Gyergyó- és Kászonszék (Chyk, gyergio et kason) 31, 84, 131, 151, 165, 169, 182, 183, 184, 228, 259, 261, 293, 297, 311, 316, 347, 351.
 Csiki Bálint 87.
 Csiky György 221.
 Csiky István, püspök 184.
 Csiky Máté, fiatfalvi 21.
 Csiki kolostor 184, 285.
 Csiki Pálfi, ragonfalvi 294.
 Csiki vasbányák 133, 145, 153.
 Caiki Zsigmond 350.
 Csik-Kozmás (Csikm.) 45, 121, 149.
 Csik-Somlyó 44.
 Csik-Szereda 44.
 Csik-Szent-Márton 29, 45, 66.
 Csik-Szépviz 44.
 Csikszek (Sedes Czyk) 17, 31, 44, 72, 84, 88, 121, 133, 148, 150, 152, 153, 191, 294, 342.
 Cspikés András 269.
 Cspikés Mihály 199.
 Csiszár György 350.
 Csit Szent-Iván (Maros-Tordam.) 336.
 Csobotfalva (Csikm.) 44.
 Csóka (Maros-Tordam.) 338.
 Csókfalva (Maros-Tordam.) 234, 338.
 Csomortény (Csikm.) 44, 84.
 Csomortáni Antal 50.
 Csomortáni Albert János 21.
 Csomoitáni János 75, 150.
 Csomortányi v. Csomortáni Tamás, lemhenyi 75, 147, 149, 150.
 Csongva (Alsó-Fehérm.) 28, 206.
 Csonka Illés, alsó-kőheri 115.
 Csucs (Alsó-Fejérm.) 239.
 Csudálókó (a h -almási barlangnál) 269.
 Daczó György 21.
 Daczó János, sepsi-szent-györgyi 311, 315, 337.
 Daczó Tamás, sepsi-szent-györgyi 121.
 Daczó Tamás, jobbágy 121.
 Damokos Domokos, alcsernátoni 63, 64.
 Damokos Ferenczné 298.
 Damokos György, bölöni 304, 305.
 Damokos István, alcsernátoni 63, 64.
 Damokos Istvánné, Lázár Judit 241.
 Damokos János 297, 305.
 Damokos Mihály 15.
 Damokos Péter, lengyelfalvi 19, 20, 21.
 Damokos Péter 298, 299, 305, 306, 307.
 Damokos Péterné 299.
 Damokos Tamás, alcsernátoni 38, 42, 63, 64, 97.
 Damonkos Bálint 112, 114, 115.
 Damonkos Gergely (Gregorius) 112, 114, 115.
 Danczka (Danczig, Gedanum) 77, 78, 86.
 Daniel család 331.
 Daniel Ferencz 42, 43.
 Daniel Mihály, vargyasi 218, 230.
 Daniel Péter 42, 43.
 Daniel Péter 340.
 Danka György 83.
 Dálnok (Háromszékm.) 120, 121, 333.
 Dálnoki Lukács 14,

- Dálya (Dallia, Udvarhelym.) 41.
 Dánfalva (Csikm.) 46.
 Dányai Ferencz 269.
 Deák Pál 81.
 Decius Dániel 170, 180, 181.
 Deési Benedek mester, kanonok 12.
 Delne (Csikm.) 44.
 Delnei Mihály 184.
 Demeter (Petky Miklós szolgája) 101.
 Demeter Albert 269.
 Demeterné 100.
 Demeterfalva (Maros-Tordam) 338.
 Demeter Simon, maksai 14.
 Deményháza (Maros-Tordam.) 67, 69,
 118, 337.
 Derzs (Udvarhelym.) 42, 240.
 Derzsi Fuló István 55, 56.
 Derzsi Márton 89.
 Derzsi Mihály 240.
 Devescer (Szolnkn-Dobokam.) 226.
 Décsfalva (Dechifalva Udvarhelym.) 39.
 Dénessi András, demjénházi 112.
 Désfalvi Farkas 339.
 Déva 154, 155.
 Dimén László 41.
 Dimén Zsigmond 349.
 Disznajó (Maros-Tordam.) 192.
 Ditró (Csikm.) 43.
 Dobó (Udvarhelym.) 42.
 Dobófalva (Udvarhelym.) 40.
 Dobokam. 332.
 Dobollóerdő 275, 276.
 Dobszai István 67.
 Dolgos György, bordosi 161.
 Dombi András 97.
 Dombró (Torda-Aranyosmegye) 207,
 340.
 Domokos Benedek 328, 330.
 Domokos Ferencz 197, 231.
 Domokos János, bölöni 331.
 Domokos Kázmér 285.
 Donáth György, teledi 162, 163.
 Donáth György 332, 347.
 Donáth János, nyujtodi 191.
 Donáth László 322.
 Donáth Lászlóné, vacsarci 200.
 Donáth Mihály, teledi 13, 14.
 Dósa Tamás 295, 296.
 Dózsa Mátyás, kibédi 33.
 Drakulya László 15.
 Draskovich György, kalocsai érsek és
 győri püspök 73
 Drága Farkas 226, 227.
 Dromboly Lőrincz 115.
 Duka Gáborné, Gyergyai Orsik 309.
 Ebesfalva. Id. Erzsébetváros.
 Ége (Egeh Udvarhelym.) 42.
 Egerszeg (Maros-Tordam.) 27, 338.
 Eger vára 19.
 Egyed András 87.
 Ehed (Maros-Tordam.) 71, 118, 337.
 Elek János 181.
 Endes György 351.
 III. Endre 5, 6.
 Enghi György 287.
 Enghi János 287.
 Enlaka (Janlaka Udvarhelym.) 40.
 Enyedi Gáspár, deák 279.
 Enyedi Imre 33.
 Eördög Farkas 109.
 Eössy Anna 29.
 Eössy András 37, 38.
 Eössy László, solymosi 29.
 Eötvös István 284.
 Erdő Balázs 115.
 Erdő Máté, bodoki 191, karatnai, lófő
 Erdély (Transilvania) majd minden
 Erdélyi püspökség 74.
 Erdő - Szent - György (Maros - Tordám.)
 338.
 Eresztevény (Háromszékm.) 147, 335.
 Erneyi György 33.
 Erős András 282.
 Erős Pál 233.
 Erzsébetváros 288.
 Estók Bálint 274.
 Esztelnek (Háromszékül.) 75, 271, 333.
 Esztergomi érsekség 73.
 Esztergomi káptalan 103.
 Etéd (Udvarhelym.) 38.
 Étfalva (Háromszékm.) 120, 121, 335.
 Fábíán István 287.
 Fancsal (Fanchial, Udvarhelym.) 42.
 Fancsika (Fanchica) 40.
 Farczád (Farchyad, Udvarhelym.) 40.
 Farkas Ferencz 40, 41, 42, 44, 45, job-
 bággy-telki 113, 115, hosszu-bögözi
 116, Udvarhelyszék alkapitánya 240.
 Farkaslaka (Udvarhelym.) 40.
 Farkas László 97.
 Farkas ösvény 270.
 Farkas Pál, albisi, lófő 121.
 Farkas Pál özvegye 45.
 Fazekas Ferencz 156.
 Fejérkői István, vaszprémi püspök 73.
 Fejér Máté 33, 36, vacsarci 200.
 Fejérmegye (Lásd Felső-Fejérmegye).

- Fejér nemzetség 200.
 Fejér Sámuel 352.
 Fejérvári János 280.
 Fekete György 48.
 Feketehalom (Brassóm.) 97.
 Fekete János 38, 40.
 Fekete Klára 319, 320.
 Fekete Lőrinczné 100.
 Fekete Pál 350.
 Fekete Péter 171.
 Fekete puszta (Maros-Tordam.) 104.
 Feketeügy (fekete Jwg. folyó Háromszékm.) 14.
 Fel-Csermáton (Háromszékm.) 64, 121.
 Fel-Csik 273.
 Fel-Doboly (Háromszékm.) 335.
 Fele (Maros-Tordam.) 336.
 Felek (Id. Magyar Felek).
 Felgohány mezeje (háromszéki Bodok határán) 120.
 Felső Boldogasszonyfalva (Udvarhely-megye) 42.
 Felsőfalu (Csikm.) 44, 150.
 Felső-Fej érmegye 91, 99, 101, 257, 271.
 Felső-Ikafalva (Háromszékm.) 333.
 Felső Lupsa (Aranyos Tordam.) 206.
 Felső-Szent-Lélek (Háromszékm.) 333.
 Felső Szent-Mihályfalva (Torda-Aranyosm.) 339.
 Felső-Torja (Háromszékm.) 163.
 Felvincj (Torda-Aranyosm.) 340.
 Felvinczi János 340.
 Felvinczi Zsigmond 339.
 Fenyőd (Fenieod Udvarhelym.) 42.
 I. Ferdinánd császár-király 91.
 II. Ferdinánd császár-király 208.
 Ferenczi Balázs 349.
 Ferenczy György (főesperes) 112, 116, 184.
 Ferenczi István 290, 291, 349.
 Ferenczi János 112.
 Ferenczi László 350.
 Ferenczi Mihály 285, 356.
 Ferenczi Zsigmond 328.
 Ferencz Lukács 274.
 Ferencz Mihály 348.
 Ferencz Tamás 121.
 Fiátfalva (Fiadfalva Udvarhelym.) 38, 235.
 Filpe András 81.
 Fintaháza (Maros-Tordam.) 69, 338.
 Fiók (Fyoch, V-ik István hive) 1, 2.
 Firtos-Váralja (Várallia, Udvarhely-megye) 41.
 Fodor Balászné 309, 311.
 Fodor Bálint, szent-imrei 183.
 Fodor Sámuelné 338.
 Fogaras 42, 54, 85, 104, 306, 310, 321.
 Fogaras földje 137, 139.
 Foltha István 334.
 Folyfalva (Folifalva, Maros-Tordam.) 60, 239.
 Forgách Ferencz, ghymesi 20, 22, 23, 24, 190.
 Forró György, pap 182.
 Forró Bálint, és Osvald 12.
 Fosztó Menyhért 42.
 Fosztó Imre 42.
 Fothos Háromszékm.) 120, 334.
 Futásfalva (Háromszékm.) 64, 333.
 Fügedi Balázs (Blasius de Fyged) 11, 12.
 Füle (Udvarhelym.) 42.
 Fületelke (Filethelke, Maros-Tordamegye) 69.
 Gábor István 352.
 Gabudfalva (Alsó-Fehérm.) 239.
 Gadó Gergely 199
 Gagy (Udvarhelym.) 38, 281, 291.
 Galambod (Maros-Tordam.) 336.
 Gál András 46
 Gál Demjén (Damianus Gál) 44.
 Gálfalva (Maró-Tordam.) 171, 337.
 Gálfi Ferencz 350.
 Gálfi Gergely 349.
 Gálfi György 350.
 Gálfi István 42.
 Gálfi István 350.
 Gálfi János 41, 44.
 Gálfi János 349.
 Gálffy Mihály 40, 41, 42.
 Gálfi Mihály 350.
 Gálfi Péter 39.
 Gallendorf 140
 Gál Miklós, remetei (Maros-Tordam.) 112, 115.
 Gál Péter, csik-szent-györgyi 191.
 Gáspár (jobbágy) 8.
 Gáspár István, impéri 16.
 Gáspár János, szövérdi 161, 233.
 Gát (G a t h) 14.
 Gazdag János 328, 330.
 Gegen (Maros-Tordam.) 338.
 Gegő Bálint 44.
 Gegő Jakab, dálnoki 21.
 Gegő Lukács 44.
 Gelencze (Háromszékm.) 147.
 Gerdey János 15.
 Gerendi Miklós 12.

- Geréb András 230, 235, 238.
 Geréb Benedek özvegye 37.
 Geréb Boldizsár 38.
 Geréb Ferencz 349.
 Geréb István 41, 42; szentmarjai 121.
 Geréb János 39, 41, 42, 44, 45, 46;
 szentmarjai 121.
 Geréb Miklós özvegye 41, 42.
 Gergely Benedek (Kaczay Istv. jobbágya)
 117.
 Gergely deák 294, 299.
 Gergely Péter 88.
 Gernyeszeg (Maros-Tordam.) 326.
 Gidófalva (Háromszékm.) 120, 335.
 Gliukovszki Éva, (G. János neje) 251.
 Gliukovszki György (János fia) 251.
 Gliukovszki János, benkoviczi 249, 250,
 251.
 Gliukovszki János (János fia) 251.
 Gohány (Háromszékm.) 120.
 Golophi Farkasné 99, 100.
 Golombán Tamás 115.
 Golombán János, közsvényesi 115.
 Gombkötő Sámuel 350.
 Goró Miklós, agyagfalvi 269.
 Göcs (Maros-Tordam.) 335.
 Göcsy Máté 47, 53, 56, 57, 58.
 Göreczfalva (Georechfalva, Csíkm.) 44.
 Görgényi sóbányák 121.
 Görgényvára (Geörgeny) 67, 71, 113,
 359.
 Gurzó Márton, szent-miklósi 199.
 Guthi Farkas 319.
 Gyalakuta (Maros-Tordam.) 90, 186,
 338.
 Gyárosfalva 185.
 Gyeke (Kolozm.) 31.
 Gyepes (Udvarhelym.) 42.
 Gyergyai Orsik 309.
 Gyergyószék (Sedes Gyergyó) 43.
 Gyergyó-Ujfalu (Csikszék) 43.
 Gyéresi István 319.
 Gyórfi János 38.
 Gyórfi Márton 38.
 Gyórfi Miklós, lófő 121.
 Gyórfi Péter, lófő 121.
 György András 130, 225.
 György deák 41.
 Györgyfaiva (Georfalva, Kolozm.) 298.
 Györgyfi Péter 45.
 György István 101.
 György János 101.
 Gyujtó Miklós, etfalvi 191.
 Gyulafehérvár (Alba Julia) 3, 5, 8, 18,
 19, 23, 24, 32, 60, 64, 70, 71, 74, 80,
 84, 88, 94, 96, 108, 111, 112, 114,
 118, 119, 122, 123, 128, 130, 131,
 133, 134, 135, 136, 157, 164, 176,
 185, 193, 196, 198, 202, 203, 210,
 214, 215, 227, 228, 231, 233, 234,
 236, 238, 242, 243, 245, 246, 249,
 251, 256, 257, 259, 261, 281, 284,
 290, 292, 310, 316, 322, 346, 347.
 Gyulafehérvári káptalan (Capitulum
 ecclesiae beati Michaelis archangeli
 Transsylvanae) 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11,
 12, 231, 233, 343.
 Gyulafejérvári gymnasium 235.
 Gyulafi László 337, 338.
 Gyulai Ferencz 279.
 Gyulai Ferencz 348.
 Gyulai Gáspár deák 84.
 Gyulay Pál 79.
 Hadnagy Antal, szent-imrei 31, 45.
 Hadnagy János 45.
 Hadnagy Mátyás 319.
 Hadnagy Péter 40.
 Hadnagy Simon 40.
 Hajdu Péter 269.
 Hajósi Ferencz 34, 36.
 Haller István 278, 338.
 Haller Péter 272.
 Harasztkerék (Maros-Tordam.) 338.
 Harasztos (Aranyosm.) 269, 334.
 Harczó (Maros-Tordam.) 27, 336.
 Harsia János 53.
 Matházi Pál 229.
 Hatolyka, (Háromszékm.) 333.
 Havad (Maros-Tordam.) 338.
 Havadtó (Maros-Tordam.) 338.
 Havasalföld (Transalpina) 121, 137,
 139, 142, 151, 156, 232.
 Havasmezejo (erdő a háromszéki Bo-
 dok határán) 120.
 Havastorka (Szász-Sebesnél) 140.
 Hápportoni Ozvald 12.
 Háromszék 82, 137, 138, 139, 158,
 159, 213, 232, 276, 277, 278, 326,
 341, 344, 347.
 Heiossy Ferencz 20.
 Heléna a Bartha neje 11, leányai Krisz-
 tina és Heléna 11.
 Henningfalva (Alsó-Fejérm.) 206.
 Henter Benedek 348.
 Henter Benedek, ajtai 20.
 Henter Mihály 326.
 Henter Miklós, ajtai 21.
 Hesdfalva 166.
 Hermány (Udvarhelym.) 42.

- Hersely Péter, brassai bíró 61.
 Héjasfalvi Pál 39.
 Hévízi Lőrincz 10.
 Hévízi Sixtus 10.
 Hidas (Torda-Aranyosm.) 207, 340.
 Hidegkút (Udvarhelym.) 38, 279.
 Hidvég (Hydweg, Háromszékm.) 12, 163.
 Hirscher Bálint, brassói bíró 142.
 Hodos (Maros-Tordam.) 69, 71, 117, 337.
 Hoffmann György 165, 166, 167.
 Hoggya (Udvarhelym.) 39.
 Hoggyai János (Joannes Hoggyoy) 39.
 Hoggyai János Lukács (Lucas Joannes de Hoggya) 21.
 Hoggyai Lukács 39.
 Hoggyai Márton (Martinus de Hoggya) 21.
 Holdvilág (K.-Küküllöm.) 123, 310, 316.
 Homonnai Drugeth György 206.
 Homorod-Abásfalva (Abásfalva Udvarhelym.) 40.
 Homorod-Almás (Udvarhelym.) 41, 269, 270, 271.
 Horaod-Jánosfalva (Udvarhelym.) 41.
 Homórod-Karácsonfalva (Udvarhelym.) 40.
 Homorod- Keményfalva (Kemenifalva, Udvarhelym.) 41.
 Hornorod-Oklánd (Udvarhelym.) 41.
 Homorod-Szt.-Márton (Udvarhelym.) 40.
 Homorod-Szt. Pál (Udvarhelym.) 40, 193.
 Homorod-Szt.-Péter (Udvarhelym.) 40.
 Homorod-Ujfatu (Udvarhelym.) 42.
 Horvát János 101.
 Horváth Mihály 226
 Hosszu Gergely, ádámosi 240.
 Hosszu Mihály (hosv mihali) 101.
 Huett Albert (Stüveg Albert) 165.
 Hunyadm. 210.
 Ikafalva (Háromszékm.) 64, 97.
 Ikland (Maros-Tordam.) 69, 337.
 Ilenczfalva (Maros-Tordam.) 338.
 Ilendfalva (Maros-Tordam.) 69.
 Ilke (Illyke, Udvarhelym.) 42.
 Ilkei Demeter 286.
 Illyés András 287.
 Illyés Ferencz 328, 330, 331.
 Illyés János 287.
 Illyés János, ravai 161.
 Illyés Lőrincz 287.
 Illyés Miklós 287.
 Illyésy Gáspár 21.
 Ilyefalva (Háromszékm.) 59, 60, 176, 334.
 Imecs István 191.
 Imecs (Imecsy) Mihály, nyujtodi 158.
 Imecs Tamás 348
 Imecs Vincze 45.
 Imhoff Károly 165, 166, 167, 168.
 Impérfalva (Csikm.) 44.
 Imre György 45.
 Imrehfi János 76.
 Incze Benedek 279, 281.
 Incze Máté, somosi 20.
 Ippi Tamás deák (Thomam literatus de Ipp) 20.
 Ispán Margit, csik-szent-mártoni Kecsseti Mihály özvegye 24, 25.
 István, Bartha fia 11.
 István vagy Bors Mihály 16.
 István (Domokos fia) 6.
 V. István, ifjabb király (Stephanus rex) 1, 2, 6.
 István (a Péter fia) 3, 4.
 István (Szőkely István szolgája) 76.
 István, váci püspök 135.
 Iszló (Maros-Tordam.) 337.
 Ittkefalva (Csikm.) 45.
 Izabella királyné 109, 110, 128, 174, 175, 230-.
 Jakab Andriás 44.
 Jakab Balázs 48
 Jakabházi Pál, szent-ábrahám 291, 292.
 Jakabházi Zsigmond, szent-ábrahám 350.
 Jakobinus János, secretarius 136, 147 149, 150.
 Jakab János 300.
 Jakab (jobbágy) 8.
 Jakab mester, rector 14.
 Jaklin Balázs, nyitrai püspök 343.
 Jakó György, teleki 14.
 Jankó Ferencz 81.
 Jankó Péter, zágoni 191.
 Jankó Tamás, zágoni 274.
 János deák 39.
 Jánosi Bartalan 44.
 János (Ilba fia) 6.
 Jánosi Imre 48.
 Jánosi Lőrincz 318.
 Jánosi Mihály 38
 Jánosi Péter 42, 43, 45.
 Jánosi Tamás, szent-miklósi 44.
 János Zsigmond 16, 17, 34, 36, 72, 73, 230, 342.

- Járay Margit 46, 47.
 Járai István 304.
 Jásfalva (Jástfalva, üdvarhelym.) 41.
 Jászvásár vagy Jassy (Giazuássár) 296, 298, 299, 300.
 Jed (Maros-Tordam.) 69, 337.
 Jenőfalva (Jeneőfalva Csikm.) 45, 46.
 Jenő nemzetség 35.
 Jobbágy Benedek 339.
 Jobbágyfalva (Maros-Tordam.) 337.
 Jobbágytelke (Jobbagithelke, Maros-Tordam.) 69, 71, 114, 115, 118, 337.
 Joó János 74.
 Jósa István 349.
 Jósa János, id. és ifj. 349.
 Jósika Gábor 339.
 Jósika István, kancellár 122, 124, 128, 130, 131.
 Kaczay István 42, 116, 117.
 Kacsó István 349.
 Kacsó Jakab (Jacobus Kachyo) 39.
 Kadács (Kadachi, Udvarhelym.) 39.
 Kádár András 350.
 Kádár György 280.
 Kádár János, martonosi 350.
 Kádár Tamás 279.
 Kadicsfalva (Kaidachyfalva, Udvarhely-megye) 41, 289, 291.
 Kakasd (Maros-Tordam.) 337.
 Kakucs (Kakücz, Maros-Tordam. Gör-gény környékén) 201.
 Kál (Maros-Tordam.) 69, 336.
 Kálnok (Háromszékm.) 335, 336.
 Kálnoki Bálint 21, 93.
 Kálnoki család 332.
 Kálnoki János, köröspataki 158.
 Kálnoki Mihály 282, 283, 284.
 Kálnoki Sámuel, köröspataki 327, 331, 334.
 Kálló város 250.
 Kandó Bálint és fia, bágyi 350.
 Kandó Péter 226.
 Kanistos Mihály 232.
 Kantafalva (Cantafalva, Háromszékme-gye) 163.
 Kányád (Kaniad, Udvarhelym.) 41.
 Kányádi Pál 100.
 Kapronczai István 339.
 Karakna 99, 100.
 Karazubas (Karassobbas, Krim) 294, 298, 300.
 Karácsonfalva (Maros-Tordam.) 69, 338.
 Karczfalva (Karchfalva, Csikm.) 44.
 Károly Róbert király 5, 7.
 Károlyi István, kercsedi 77, 78, 90, 91, 92.
 Károlyi Zsófi 271, 272.
 Kassa 127, 172, 212.
 Kassai István 223.
 Kassai Márton 227.
 Kassai Mihály özvegye 43.
 Kászton-Jakabfalva (Csikm.) 44, 150.
 Kászoni József 319.
 Kászton pataka 91.
 Kászton réte 91.
 Kászonszék 16, 17, 18, 43, 150, 173, 174, 189, 190, 228, 229.
 Kászton-Újfalu (Csikm.) 43, 150.
 Katai Farkas, szent-rontási (Szent-Há-romság) 26.
 Katalin, Kézdi Sandrinusné 12.
 Kata Tamás (Thomas Cata) 23.
 Kathay János 20.
 Kehele (Maros-Tordam) 337.
 Kebele-Szent-Iván (Maros-Tordam.) 338.
 Keczelei Sámuel 339.
 Kecsed (Kolozsm.) 339.
 Kecseti Borbála, Kecseti Mihály leánya 29, 65, 66.
 Kecseti Gáspár, kecseti 29, 30, 41, 65.
 Kecseti Mihály, csik-szt.-mártoni 24, 25.
 Kecseti Mihály, kecseti 29, 30, 65.
 Kecseti Mihály ifj., kecseti 29, 33.
 Kecset-Kisfalud (Kechyed v. Kisfalud, Udvarhelym.) 41.
 Kedves János, szent-tamási 241.
 Kék langis posztó 299.
 Kelemen Bálint 44, 45.
 Kelemen Mihály, csicsói 183.
 Kelemenfi Orsolya 62.
 Kelementelke (Maros-Tordam.) 338.
 Kemecsei Demeter 269.
 Kemecsei Pál 269.
 Keménd (Zalam.) 103.
 Kemény Boldizsár 223.
 Kemény Ferencz, vajai 33
 Kemény János 278.
 Kendefi Mihály 336.
 Kendy István, kancellár 176, 194.
 Kendy Sándor, lónai 93.
 Kendő (Maros-Tordam.) 337.
 Kenéz Márk (Marcus Kenez) 115.
 Kénos (Udvarhelym.) 42.
 Kénosi Zsigmond 348, 349.
 Kereső Pál 280.
 Keresztes András 101.
 Keresztessi Pál, nagy-megyeri 188, 207.
 Kereszturfalva (Udvarhelym Székely-Kereszturral összeolvadt) 38.

- Keresztury György 162.
- Kereszturszék 161, 235, 279, 291, 346.
- Kesertői Dajka János, ev. ref. püspök 243.
- Kettős arany 305.
- Kézdi-Almás (Háromszékm.) 333.
- Kézdi Sandrinus (Sandrinus de Kyzd) 11, fiai: Péter, János, István 11.
- Kézdiszék 64, 75, 79, 80, 81, 82, 91, 97, 108, 118, 121, 147, 156, 163, 191, 230, 271, 333, 334.
- Kézdi-Vásárhely 80, 92, 110, 145, 166, 158, 159, 174, 175, 176, 321, 333, 334, 343.
- Kibéd (Maros-Tordam.) 36, 338.
- Kilián (Kylían) mester, telegdi főesperes 3, 4, 5.
- Kilyén (Háromszékm.) 335.
- Kilyénfalva (Kylíenfalva. Csikm.) 43.
- Kinczásás várhely (Háromszékm.) 120.
- Kinosi Ferencz 240.
- Király Albert 45.
- Kis Adorján (Maros-Tordam.) 338.
- Kis Anna 273, 274.
- Kis Antal 81.
- Kisasszonyi András 184.
- Kisasszonyi Demeter 184.
- Kis-Bacson (Kis-Bachyon, Udvarhelyme-
gye) 42.
- Kis-Borosnyó (Háromszékm.) 335.
- Kis-Bun (Kis-Küküllöm.) 311.
- Kis-Ernye (Kisernie, Maros-Tordam.) 69, 337.
- Kisfalud (Maros-Tordam.) 336.
- Kisfaludi Boldizsár 294.
- Kis Galambfalva (Udvarhelym.) 40.
- Kisgörgény (Kisgeorgen) 69, 338.
- Kis Imre Miklós 81.
- Kis János 48.
- Kis Kálmán 269.
- Kis-Kászon 79, 91.
- Kis-Kede (Udvarhelym.) 39.
- Kis-Sotymos (Udvarhelym.) 39, 66, 279.
- Kis-Szöllös (Kis-Zeoleos, Kis-Küküllő-
megye) 69
- Kis Tamásné 81.
- Klobusiczki András, radnóthfái 324.
- Kobátfalva (Kobádfalva, Udvarhelyme-
gye) 39.
- Kocsárd (Torda-Aranyosm.) 269, 339.
- Kolos (Clus) 1.
- Kolozsmegye 293, 304, 332.
- Kolozs-Monostor 147.
- Kolozsvár (Coloswar) 12, 52, 53, 62, 89, 93, 149, 150, 157, 162, 165, 166, 167, 168, 174, 181, 182, 197, 201, 221, 273.
- Komolló (Háromszékm.) 335.
- Koncz András, kis-solymosi 279.
- Koncz Boldizsár 193.
- Koncz Dániel 319.
- Koncz György 46.
- Koncz Miklós 121.
- Konti András 299.
- Konti János, kallói 297.
- Kopacz tallér 305.
- Koré Mihály 121.
- Korda Zsigmond 349.
- Kornis Anna 185.
- Kornis Boldizsár, ruszkai 164, 165, 166, 168, 182, 184
- Kornis Farkas 40, 41, 42, 185.
- Kornis Ferencz, szent-páli 193, 211, 212, 226, 227.
- Kornis Gáspár, gönczruszkai, maros-
széki főkapitány 307, 308.
- Kornis Gáspár 146.
- Kornis Katalin 240.
- Kornis Mihály, szent-györgyi 26, 35, 36, 40, 41, 42, 49.
- Kornis Zsigmond 278.
- Korod (Korogy, Kis-Küküllöm.) 69.
- Korod-Szt.-Márton (Korogi-Zenth-Mar-
ton, Kis-Küküllöm.) 69.
- Korond (Udvarhelym.) 41, 287, 311.
- Koronka (Maros-Tordam.) 69, 337.
- Kosa Balázs 274.
- Kosa Benedek 45.
- Kosa Jakab 275.
- Kosztá Balázs, felső-köheri 115.
- Kosztolányi András 346.
- Kotormány (Csikm.) 150.
- Kovács András 230, 349.
- Kovács Ábrahám 287.
- Kovács Balázs 322.
- Kovács Bálint, lófő 121.
- Kovács Boldizsár 349.
- Kovács Gábor 349.
- Kovács György 109.
- Kovács István 236.
- Kovács István, kereszturfalvi 350.
- Kovács János 109, 169, 274, 287.
- Kovács Pál 46, 87.
- Kovács Péter id. és ifj., bözöd-újfalui 350.
- Kovács Tamás, lisznyói 274.
- Kovács Zsigmond 349.
- Kovács Zsigmond, kobátfalvi 350.
- Kovácsi Bertalan 191.
- Kovácsi (Kovachy) Ferencz 84.

- Kovácsy György 181.
 Kovácsi Máté 191, 213.
 Kovácsy Miklós, vágási 21.
 Kovácsy Pál, deák 95.
 Kovácsi Zsófia, Zicsy Jánosné 95.
 Kovacsoczy Farkas 62, 64, 68, 69, 70,
 71, 93, 95, 97, 108, 111, 112, 113,
 114, 1 15, 116, 117, 118, 119.
 Kovacsoczy István (Farkas fia) 118,
 220, 223, 238, 243.
 Kovacsoczy János (Farkas testvére) 70
 118.
 Kovacsoczy Kristóf (Farkas fia) 118.
 Kovacsoczy Zsigmond (Farkas fia) 118.
 Kovászy Ferencz 108.
 Kozák András 269.
 Kozákok 1 38.
 Kozmit Tamás 184.
 Köbele-Szent-Iván (Keobebe Zent-Iwan,
 Maros-Tordam.) 69.
 Kóhalom (Nagy-Küküllöm.) 143, 323.
 Kóhalmi tanács 143.
 Kóhalomszék 246.
 Kőkös (Kewkews, Háromszékm.) 60,
 305, 335.
 Kőncze Ferencz 191.
 Kőnczei Ferencz 343, fia 343.
 Kőpecz (Háromszékm.) 331.
 Kőpeczi György 319.
 Kőpeczi János 33, 52, 57, 58.
 Kőpeczi Tamás 52, 57, 58, 112.
 Kőkőspatak (Háromszékm.) 304, 334.
 Kőrőspatak (Keőreőspatak, Udvarhely-
 megye) 38.
 Kőrösmény (Keoreosmeny, Csikm.) 46.
 Kőszvényes (Maros-Tordam.) 30, 64,
 337.
 Kőteles Dániel 169.
 Kőteles István ifj. 169.
 Kőteles István id. 169.
 Kőteles Katalin 169.
 Kőteles Klára 169.
 Kőteles Lőrincz 169.
 Kővár 323.
 Kövend (Aranyosszék) 187, 269, 338.
 Kövendi Gergely 269.
 Kövendi György 269.
 Kővér Boldizsárné 81.
 Kővér Mihály 271.
 Kővesd (Kouezd, Maros-Tordam.) 89,
 336.
 Közép-Ajta (Háromszékm.) 332.
 Kraszna 181.
 Karatna (Cratna, Háromszék) 163.
 Krajnyik Balázs (Blasias Kraynyik) 115.
 Krainyik Márk (Marcus Kraynyik) 115.
 Krausenegg Pál 165, 166.
 Krim 300.
 Krusich János, lupoglawi 74.
 Kun Benedek, kaali 25, 29, 30.
 Kun Gáspár 81, 82.
 Kun Lászlóné 337.
 Kun Miklós, karatnai 191.
 Kun István 333.
 Kundi György 269.
 Kuruczok 349, 350, 351, 352.
 Kutassy János, győri püspök 125.
 Kutyfalva 347.
 Küküllő-Keményfalva (Kikkelő-Kemeny-
 nifalva, Udvarhelym.) 41.
 Küküllőmegye 69, 133, 146, 276, 279,
 311.
 Küküllővár 341.
 Kürt ág (Kivrth) 35.
 Küsmöd (Kismeöd, Udvarhelym.) 38.
 Laborfalva (Háromszék) 145, 335.
 Lacz János 45.
 II. Lajos király 58, 129.
 Lakatos Márton 221.
 Lakatos Pál 56.
 László Bálint, 97.
 László, erdélyi vajda, szolnoki ispán
 9, 10.
 IV. László király 2, 6, 7.
 I. (szent) László 12, 14.
 Lászlófi István 351.
 Lászlófi János 351.
 Lászlófi Péter 199.
 László Gábor 352
 László Gergely 349.
 László Pál 352.
 László Péter 39, 287.
 László Péterné, Donát Anna 229.
 Lázár András 44, 45.
 Lázár András, szárhegyi 131.
 Lázár Farkas, szent-tamási 131.
 Lázár Farkas 44, 45, 49, 136.
 Lázár Ferencz, szent-tamási 26, 33, 34,
 49, 67.
 Lázár György (gyalakuti) 89, 161.
 Lázár Imre, szent-annai, Aranyosszék
 királybírája 33, 35, 49.
 Lázár Imréné 336, 337, 338.
 Lázár Imre özvegye 38, 5 9.
 Lázár István, drabant kapitány 107.
 Lázár István, királybíró 31, 43, 44, 46.
 Lázár István ifj. kadácsi 350.
 Lázár István 130, 225.
 Lázár János, csicsói 31, 44, 45, 49.

- Lázár János, sárdi 34.
 Lázár Judit (Damokos Istvánné) 241.
 Lázár Lázár 67, 68.
 Lázár Lőrincz 20.
 Lázár (Szekely István szolgája) 76.
 Lázárfalva (Csikm.) 44.
 Lautern (Poroszország) 86.
 Léczfalva (Háromszékm.) 82, 145, 146, 229, 278, 333.
 Léczfalvi lakosok (Háromszékm. incolae leczfalwa) 13.
 Lemhény (Háromszékm.) 333.
 Lengyelfalva (Lengulfalva. Udvarhely-megye) 39.
 Lengyelország 78, 81, 8', 289.
 I. Leopold 157, 340.
 Lépes Bálint 210.
 Lépes Loránt, Váraszeszi (Varaskezy) erdélyi alvajda 9, 10.
 Libaton (Szolnok-Dobokam.) 132.
 Lippa (Aradm.) 207, 214, 215.
 Lisznyó (Háromszékm.) 274, 335.
 Literati Balázs 351.
 Literati Ferencz, homorod-szent-páli 349.
 Literati Gergely 351.
 Literati György 221.
 Literati Imre 352.
 Literati István 351.
 Literati János, farkaslakai 349.
 Literati János 351.
 Literati József 352.
 Literati Kelemen 352.
 Literati vagy Szentkirályi Márton 273.
 Literati Miklós 352.
 Literati Sámuel 352.
 Literati Zsigmond 330.
 Lithuania 291.
 Lokod, falu (Udvarhelym.) 41.
 Lónai Judith 236.
 Loránd erdélyi vajda 2.
 Losonczy András 81.
 Lőrincz Bálint 84.
 Lőrinczfalva (Leorinczfalva, Maros-Tordam.) 69, 338.
 Lőrincz Jakab 87.
 Lővéte (Leovete, Udvarhelym.) 47. (Lővetfalva) 87.
 Lugos 137.
 Lukács Ferencz 350.
 Lukács István 349.
 Lakács János 62, 287.
 Lukács Sámuel, bikafalvi 350.
 Lakafalva (Maros-Tordam.) 338.
 Macskási Boldizsár 336, 339.
 Madaras (Csikm.) 45.
 Mádéfalva ld. Amádéfalva.
 Magui, a hadak generálissa 326.
 Magyar-Andrásfalva (Udvarhelym.) 38, 279.
 Magyar-Felek (Udvarhelym.) 239.
 Magyar János, udvarhelyi 350.
 Magyar Péter 101.
 Magyar-Lápos (Szolnok-Doboka) 132.
 Magyaros (Háromszékm.) 335.
 Mahuli Gábor 339.
 Maja (Maros-Tordam.) 30, 66, 337.
 Majai Benedek és Miklós 29.
 Makfalva (Maros-Tordam.) 35, 36, 295, 338.
 Makó (Szekely István szolgája) 76.
 Makó György, feleki 138, 144, 145, 146.
 Maksa (Háromszékm.) 81, 147, 334.
 Maksai Balázs 240.
 Maksai Péter, rector 14.
 Málnás (Háromszékm.) 120, 121, 335.
 Malomfalva (Maros-Tordam.) 336.
 Malomfalva (Udvarhelym.) 30, 40, 66.
 Máramarosm. 210.
 Méréfalva (Udvarhelym.) 42.
 Margai István 62.
 Máriafi Dávid, bothfalvi 350.
 Máriafi Zsigmond, bothfalvi 350.
 Mária Krisztianna 134.
 Márkod (Maros-Tordam.) 67, 337.
 Márkó Sándor 350.
 Márkosfalva (Háromszékm.) 163, 333.
 Márkosfalvi Márton 249, 256, 268.
 Márk vajda 164.
 Marolti András 136.
 Marolti György, uzoni 135.
 Marolti Kelemenné 135.
 Maros (Morus) folyó 3, 285, 336.
 Marosi Ferencz 350.
 Marosi Gáspár 100.
 Marosi György 350.
 Maros-Keresztur (Maros-Tordam.) 337.
 Maros-Szent-György (Maros-Tordam.) 27, 3.38.
 Marob-Szent-Király (Maros-Tordam.) 27, 28, 336.
 Maros-széki királybiróság 74.
 Marosszék (sedes Marus) 9, 27, 28, 30, 35, 36, 47, 56, 62, 66, 67, 69, 71, 94, 96, 104, 113, 114, 115, 116, 118, 123, 134, 138, 139, 160, 161, 169, 171, 177, 215, 261, 295, 336, 347.
 Maros-Ujvár 206, 207.
 Maros-Vásárhely (Vásárhel) 8. (Zekel-

- Wásárhely) 21, 22, 34, 46, 47, 53, 56, 57, 58, 66, 116, 119, 169, 170, 172, 177, 180, 181, 195, 226, 289, 311, 312, 315, 321.
- Maroti Mihály 76.
- Marii György, pávai 344.
- Martohfalva (Háromszékm.) 333.
- Márton György, lodosi 115.
- Márton János 38, 39, 40.
- Márton Máté v. Nagy Máté 128.
- Márton Pál 45.
- Martonos (Háromszékm.) 121, 333, 335.
- Martonos (Udvarhelym.) 38.
- Máté deák 76.
- Mátéfi András, szent-ábrahámi 350.
- Mátéfi Ferencz 349.
- Máté G. 101.
- Mátthé Gergely 82.
- Mátthé Mihály 87.
- Mátthé Péter 286.
- Matisfalva (Mattiusfalva, Udvarh. m.) 40.
- Mátyás István 305.
- Mátyás János 183.
- I; Mátyás király 16, 17.
- II. Mátyás király 209.
- Mátyás Pál 305.
- Mátyás Péter 41.
- Mátyás Tamás 305.
- Mátyás (Székely István szolgája) 76.
- Medesér (Medeser, Udvarhelym.) 38.
- Medvés, alsó-fejérmegyei falu 3, 4, 148.
- Medvessy András, deák 20.
- Meggyes nemzetség 35.
- Meggyes (V. István hive) 1, 2.
- Meggyesfalva (Maros-Tordam.) 337.
- Meggyesszék 139.
- Meggyes város 18, 36, 48, 49, 140, 212, 240, 267.
- Meggyes városi zsinat (Synodus oppidi Meggyes) 18.
- Mehych Benedek, alsó-torjai 11. fiai Mihály és László 11.
- Melegh Boldizsár, csanádi püspök 73.
- Ménaság (Csikm.) 45, 149.
- Ménes (Maros-Tordam.) 336.
- Mészáros Imre 53.
- Mészáros Márton 226.
- Mészkö (Torda-Aranyosm.) 339.
- Mezey Miklós 21.
- Mezőmadarás (Maros-Tordam.) 109, 336.
- Mihácz Demeter 81.
- Miháczai András, illyefalvi 191.
- Mihácz Miklós, gelenczei 116.
- Mihály deák 299.
- Mihályfi Benedek 41.
- Mihályfi János, koronkai 69.
- Mihályfi Tamás, koronkai 69.
- Mihály Gergely 318.
- Mihály (Meggyesfi Miklós fia) 6.
- Mihály (Meggyesfi Péter fia) 6.
- Mihály, székely ispán, Salamon fia 10.
- Mihály (Teremi Ponya fia) 7.
- Mihály Imre, szépvízi 199.
- Mihály vajda 136, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 161, 214, 218, 273.
- Mihnie Radul vajda 197.
- Mikes Benedek, papolczi 158.
- Mikes János 99, 100, 101.
- Mikes Kelemen, tanács ur 321.
- Mikes Mihály 100.
- Mikes Mihály gróf 348.
- Mikháza (Udvarhelym.) 289.
- Mikháza (Maros-Tordam.) 96, 337.
- Mikházai monostor 289, 290.
- Miklós Ambrus 44.
- Miklós (Domokos fia) 6.
- Miklósfalva (Udvarhelym.) 41.
- Miklósfalvi Gáspár özevgye 39, 40, 41.
- Miklós György, kobátfalvi 300.
- Miklósi Ferencz, gagyi 356.
- Miklósi György, kobátfalvi 350.
- Miklósi Máté 40.
- Miklós János, várdotfalvi 241.
- Miklós Kálmán 44.
- Miklós (Meggyes fia) 2.
- Miklós Péter 269.
- Miklóssy Péter 34, 35, 36.
- Miklósvár (Háromszékm.) 331.
- Miklósvárszék 322, 332.
- Mikó Ferencz, hidvégi 228, 261.
- Mikó György 120.
- Mikó István, bodoki 324.
- Mikó János, szent-léleki 44, 46, 49, 120.
- Mikó János 351.
- Mikó Lőrincz, hidvégi 11, 12. és fiai Antal és Péter 11.
- Mikó Miklós 120.
- Mikó Miklós, bölöni 331.
- Mikó Péter 120.
- Mikó-Ujvár (Csikm.) 259.
- Miksa főherczeg 127.
- Mindszent (Csikm.) 45.
- Mindszenti Benedek, Udvarhely várának kapitánya 123, 134, 145, 146, 165.
- Miske Imre 339.
- Moga Judit (Baky Pálné) 28.
- Mogyorós (Maros-Tordam.) 69, 337.
- Mogyorós (Udvarhelym.) 40.
- Miklóslaka (Alsó Fejérm.) 27, 206.

- Mohai Borbála 100.
 Mohai István 99, 100.
 Mohai Jánosné 99.
 Mohai Miklós 100.
 Mohai Pál 99, 100.
 Mohács (Aranyosszék) 207, 340.
 Moldova 139, 156, 173, 190, 208, 232, 305.
 Molnár András 321.
 Molnár György 121.
 Molnár Mihály 241.
 Molnár Zsigmond 87.
 Molnár Péter 38.
 Monoszlai János, zágrábi püspök 73.
 Monyasd (Moniasd, Csikm.) 45.
 Monyath (Moniath) 69, 337.
 Moré Gábor özvegye 38.
 Morgómezeje (Gy.-Fejérvár mellett) 164.
 Mosóczy Mihály 73.
 Mosóczy Zakariás, váci püspök 73.
 Moson (Maros-Tordam.) 69, 337.
 Muszkaország 77, 78, 79.
 Muszkák 78, 86, 132.
 Muzsina (Alsó-Fejérm.) 206.
 Muzsna (Musna, Udvarhelym.) 42, 308.
 Nádai Dániel 33.
 Nádas (Kolozsm.) 15.
 Nádasi László (Péter fia) 8.
 Nagy-Adorján (Nagjadorján, Maros-Tordam.) 69, 337.
 Nagyág 35.
 Nagyág-patak 275.
 Nagy Ajta (Háromszékm.) 322, 331.
 Nagy Ambrus 34, 35, 36.
 Nagy András, bágyoni 269.
 Nagy András, huszti 65, 66.
 Nagy-Bacson (Háromszékm.) 42, 332.
 Nagy Balázs, huszti 65, 66.
 Nagy Barnabás 87.
 Nagy Bodor Pál, léczfalvi 82.
 Nagy-Borosnyó (Háromszékm.) 335.
 Nagy Elek Mihály 97.
 Nagy Elek, szotyori 98.
 Nagy-Enyed 268.
 Nagy-Ernye (Nagierne, Maros-Tordam.) 69, 337.
 Nagy Ferencz, az udvarhelyi vár várnagya 23.
 Nagy Ferencz 319.
 Nagy Ferencz özvegye 40, 42.
 Nagy Fodor István 199.
 Nagy-Galambfalva (Udvarhelym.) 39.
 Nagy Gergely 331.
 Nagy György 304, 305.
 Nagy György, kaali 29.
 Nagy György, huszti 65, 66.
 Nagy Imre 75.
 Nagy István, hatolykai 191.
 Nagy István, földvári 269.
 Nagy Jakab, selei 115.
 Nagy-Kászon 150.
 Nagy-Kede (Udvarhelym.) 39.
 Nagy-Küküllő folyó 238, 239.
 Nagylak (Noglak) fejérmegyei falu 3, 4.
 Nagy Lőrincz 115.
 Nagy Máté vagy Márton Máté 128.
 Nagy Mihály 322.
 Nagy Miklós 328, 330.
 Nagy Péter, gálfalvi 170, 171, 172.
 Nagy Simon jobbágy 81.
 Nagy-Sink 323.
 Nagy-Solymos (Udvarhelym.) 38, 279, 281.
 Nagy-Szeben 139, 140, 188, 190, 192, 294, 351.
 Nagy-szebeni tanács 138, 140, 143, 144.
 Nagy Tamás, demeterfalvi 33.
 Nagy Várard 107, 236, 239, 284.
 Náprági Demeter, erdélyi püspök 134, 135.
 Názánfalva (Maros-Tordam.) 336.
 Nemere, hegy (Háromszékm.) 333.
 Nemes Imre 101.
 Nemes János, hidvégyi 307.
 Nemes János Máté 270.
 Nemes Mihály 101; kilyéni 163.
 Nemes Tamás 335.
 Németsország 299.
 Niepolomic 85.
 Novák Mihály, alsó-szent-mihályfalvi 187, 188.
 Nyárad (Nyarad) folyó M.-Tordam. 66.
 Nyárad-Andrásfalva (M.-Tordam.) 337.
 Nyárad-Szent-László (M.-Tordam.) 69.
 Nyárad-Szereda (Maros-Tordam.) 337.
 Nyáradtő (Naradteu) 1, 69, 337.
 Nyerges Márton 53.
 Nyitrai püspökség 74.
 Nyujtodi Borbála (Barbara Nywythody) 46, 47.
 Nyujtodi György 38, 48, 161.
 Nyujtodi Pál (Paulus Nywythodj) 20, 29, 33.
 Oczfalva (Ozdfalva, Udvarhelym.) 39.
 Ojlozi vár 232.
 Oklánd, ld. Homoród-Oklánd.
 Oláh-Besenyő (Alsó-Fejérm.) 206.
 Oláhfalu (Udvarhelym.) 42, 318.

- Oláhok 138, 139, 142.
 Olasz Mihály 346.
 Olt folyó 121.
 Oltszem (Háromszékm.) 120, 121, 335.
 Ölveság pataka 275, 276.
 Orbai szék 80, 82, 116, 147, 191, 273, 274, 344.
 Orbán Ferencz 271.
 Orbán István 287.
 Orbán Péter 121.
 Orbán Sámuel 350.
 Orbán Tamás 34, 35, 36.
 Örlöcz (Eorleocz) nemzetség 35.
 Ormánczó Gergely 223, 224, 227.
 Ormányi Sámuel 349.
 Örményes (Aranýosszék) 207, 340.
 Oroszfa (Háromszékm.) 146, 305, 333.
 Oroszhegy (Udvarhelym.) 39, 250.
 Osdola (Háromszékm.) 333.
 Osztrák-ház 209.
 Ozdi Péter, gálfalvi 29.
 Pace generál 333.
 Pajzsos János 53.
 Pál Balázs 46.
 Pál Benedek 43.
 Pál Ferencz 115.
 Pálfalva (Csikm.) 44.
 Pálfalva (Udvarhelym.) 41, 309, 310.
 Pálffy András 199.
 Pálfi Ferencz 41.
 Pálfi György, tarcsafalvi 350.
 Pálfi István 291.
 Pálfi István, tarcsafalvi 350.
 Pálfi Mihály 350.
 Pálfi Miklós 350.
 Pálfi Pál 350.
 Pálfi Zsuzsa, Török Ferenczné 290, 291.
 Pál György 44.
 Pálos (Nagy-Küküllőm régebben Felső-Fejérmegyéhez tartozott) 99, 101.
 Pálosi Gáspár 99.
 Pál Tamás 275.
 Palota (Biharm.) 102.
 Panyit (Maros-Tordam.) 28, 336.
 Pápai Dániel 33.
 Pap Miklós 269.
 Pap János 275.
 Paraid (Udvarhelym.) 41, 287.
 Passa Péter, zabolai 191.
 Patai Imre, fia János 7.
 Patakfalva (Udvarhelym.) 42.
 Pataki János, deák 89.
 Pataky Lukács, deák 20.
 Pater János 339.
 Pattkó János 199.
 Patoczki, örmény 293.
 Patoczki Zakariás 283.
 Pauer Balázs 250.
 Páva (Háromszékm.) 147.
 Pávai Miklós 340.
 Péchy Simon 172, 198, 212, 240, 279.
 Pekri Lőrincz gróf, pekovinai 346.
 Peleske, erdőrészt 275.
 Perneszi Erzsébet, osztopáni (Cseszeliczy Boldizsár neje) 206.
 Perneszi István, osztopáni 80, 82, 83, 109, 112, 116, 117, 121.
 Peselnek (Háromszékm.) 163, 271.
 Petek (Nagy-Küküllőm.) 99, 102.
 Peteki Bálint, (Petki ?) 41.
 Petene Ferencz 41.
 Péter (a Meggyes fia) 2, 4, 5, 6.
 Péter deák 191.
 Péterffy Albert 34, 35.
 Péterfi János 281.
 Péterfi József, gagyi 350.
 Péter Ferencz özvegye 294.
 Petki Borbála 288.
 Petki Dávid 336, 338.
 Petki Farkasné 200.
 Petki Ferencz, derzsi 250.
 Petky István 292.
 Petky János, derzsi 72, 184, 240.
 Petky Mihály, király-bíró 37, 41, 42, 54, 74, 100, 101.
 Petky Mihályné 99.
 Petki Miklós 98, 101.
 Pethó Miklós 103.
 Pethó Tamás, gersei 102, 103, 104, 105, 106.
 Petricsevics-Horváth Kozma (Petritivit) 85, 104.
 Philbárt Bálint 82.
 Pistaki Lukács, bongárti 58.
 Pisztrangos pataka 275, 276.
 Pócsa Ferencz 334.
 Pókai Balázs 44.
 Pókai György, káposztás-szent-miklósi 20, 24, 44, 49.
 Pókay Jakab 20.
 Poloczka (Polocica) 87.
 Polos István 339.
 Polyán (Aranyos-Tordam.) 181, 269, 339.
 Polyán (Háromszékm.) 91, 333.
 Ponya (Teremii Ponya fia) 9.
 Porumbák város (Brassóm.) 157.
 Potyo János, lófő 121.
 Potyo Lőrincz, lófő 121.
 Pozsgay György árvái 67, 68.

- Prága 125, 169.
 Pribék Márk (Marcus Pribék) 23.
 Prod (Nagy-Küküllőm.) 123.
 Pskow (Plescouia) 77, 78, 79, 87.
 Pungorác István 269.
 Pünkösti Mihály 335.
 Püspöki Péter 339.
- Rác Ábrahám 328, 330.
- Rác György, zalánkeményi 166.
 Rác Mihály 61.
 Rácok 139.
 Radák László és Imre 27.
 Radecius István, egri püspök 73.
 Radnót 288, 308.
 Radó Mihály 20, 50.
 Rádó (Nagy-Küküllőm.) 282.
 Radul vajda 167.
 Radváczy Márton deák 20.
 Rakamaz város 250.
- I. Rákóczy György fejedelem 157, 238, 240, 241, 242, 243, 245, 247, 249, 252, 256, 257, 259, 261, 263, 266, 267, 273, 284.
- II. Rákóczy György fejedelem 57, 281, 286, 287, 288, 289, 295.
 Rákóczy Zsigmond (György fia) 276, 277.
- Rákos (Aranyos-Tordam., a régi Aranyosszéken) 197, 198, 199, 269, 339.
 Rákosfalva (Csikm.) 46.
 Rava (Udvarhelym.) 38.
 Ravasz István 287.
 Ravazdy György 110.
 Recsenyéd (Recenied, Udvarhelyme-
 gye) 40.
 Rédey Ferencz 304.
 Remete (Csikm.) 43.
 Remete (Maros-Tordam.) 71, 114, 115, 118, 337.
 Remete, (Udvarhelym.) 42.
 Remeteszeg (Maros-Tordam.) 27, 336.
 Részek 18.
 Réthy István deák, réti 191.
 Réthi István 275.
 Réthi János 285.
 Réty (Háromszékm.) 326, 335.
 Révay Mihály 74.
 Rhener János 168.
 Rigmány (Maros-Tordam.) 337.
 Rhoré Mihály 121.
 Ros Imre 45.
 Rosbach 142.
 Rudolf császár-király 72, 74, 124, 135, 138, 144, 150, 342.
 Rugonfalva (Udvarhelym.) 39.
- Salamon Péter 25, 44, 45, 75, 76, 84.
 Salamon Tamás, topliczai 25, 31.
 Salm Miklós gróf 74.
 Sámson (Maros-Tordam.) 104.
 Sámsond (Maros-Tordam.) 336.
 Sámsondy András 33, 52, 57, 58.
 Sándorfalva (Udvarhelym.) 39.
 Sándor Ferencz 349.
 Sándor Gergely 349.
 Sándor István 44, 45.
 Sándor János, szent-domokosi 241.
 Sándor János 348.
 Sándor János, nagy-galambfalvi 350.
 Sándor Máté lófó 121.
 Sándor Mihály, id. és ifj. 351.
 Sándor Pál, kénosi 349.
 Sándor Pál, nagy-galambfalvi 349.
 Sándor Péter, szent-mihályi 241.
 Sándor Zsigmond 349.
 Sántha Máté lófo 121.
 Sánta Péter 101.
 Sárd (Maros-Tordam.) 337.
 Sárd (Kis-Küküllőm.) 280.
 Sárffalva (Háromszékm.) 271.
 Sárkán 137.
 Sárosi Benedek 319.
 Sárosi György 319.
 Sárosi János, pókai 240.
 Sárosi János, szent-lászlói 337, 348.
 Sasvár (Saswary, Maros-Tordam.) 69.
 Sebesi Jób 349.
 Sebestyén András 221, 246.
 Segesvár (Segeswary) 33, 100, 135, 140, 206, 279, 281, 282, 286, 296, 297, 309, 323, 350.
 Segesvárszék 123, 133, 134, 135, 139, 246, 282, 284, 286, 311, 316.
 Segesvárszéki gyalogok 291.
 Selye (Maros-Tordam.) 337.
 Semjén Domokos, bögözi 20.
 Semjénfalva (I. Siménfalva).
 Semjén Gergely 281.
 Senatus 312, 313, 314.
 Senfalva (I. Sinfalva).
 Sennyei Pongrácz 121, 133, 145, 146, 165, 172, 305, 306.
 Seprőd (Maros-Tordam.) 337.
 Seprőd ág 35.
 Sepsi-Bacson (Háromszékm.) 116, 117, 120.
 Sepsi-, kézdi- és orbai-szék 59, 80, 110, 147, 149, 158, 162, 175, 184, 191, 219, 230, 232, 263, 306, 307.
 Sepsi-Szt. -György (Sepsi-Zenth-Georgy) 121, 219, 284, 334, 335.

- Sepsi-szék 59, 80, 81, 82, 121, 145, 147, 191, 219, 274, 275, 305, 334, 335.
- Sereg bontó (ágyú) 288.
- Sibrik Gáspár 76.
- Sibrik György 75, 76.
- Siger János, udvarbíró (Joannes Syger prouisor) 23, 37, 43, 49, 62.
- Sigmond Mihály 311, 315.
- Sigmond Pál árvái 171.
- Siketfalva (Maros-Tordam.) 337.
- Siklod, falu (Udvarhelym.) 38.
- Sile Ambrus 87.
- Silei István 87.
- Silei Péter 12.
- Silvester András 34, 35, 36, 287.
- Silvester János 34, 35, 36.
- Silvester János, szemerjai 191.
- Silvester Miklós és neje Mártha, kibédi 34, 35.
- Simén Domokos 41.
- Siménfalva (Semienfalva, Udvarhelym.) 30, 39, 66, 87, 89, 250, 315.
- Simén Péter 39.
- Simén Péter özvegye 40.
- Simén Tamás 281.
- Simeon Tamás 275.
- Simon Balázs, somodi 33, 36.
- Simonfi Mihály 319.
- Simon Gergely 280.
- Simon, Ősi Ivánka fia (Simon filius Iwanka de Ews) 9, 10.
- Simon Pál 40.
- Simon Péter, gyergyó-újfalusi 43.
- Simon Péter, siménfalvi 87.
- Simon, székely ispán (Symon comes Siculorum) 8.
- Simon Tamás, sárdi 280.
- Sinfalva (Senfalva, Aranyosszék) 269, 339.
- Sink-szék 137, 139.
- „Siska” ágyú 288.
- Sófalva (Udvarhelym.) 40, 86, 287.
- Sófalvi Antal, remetei 113, 114, 115.
- Solymárok 343, 345.
- Solymosfalva (Kis- v. Nagy-Solymos) 30.
- Solymossy Benedek 29.
- Solymossy Margit 29, 65.
- Solymossy Mátyás az udvarhelyi várbeli gyalogok kapitánya 23.
- Solyom István 351.
- Sombornezeje (a háromszéki Bodok falu határán) 120.
- Sombory László 20, 93.
- Somkerek Miklós 10, 11.
- Somlyai Gergely, szent-egyedi 115.
- Somlyay Péter 184.
- Somodi Ferenc 82.
- Somogy Ferenc 343.
- Somogytelek (Somugiteluk, Alsó-Fejérm.) 3, 4.
- Somosd (Maros-Tordam.) 69, 338.
- Sook Tamás 46.
- Sóspatak (Maros-Tordam.) 336.
- Sóvárad (Maros-Tordam.) 338.
- Sóváradja (Sowaraggia, Maros-Tordamegye) 69.
- Sulyok Imre (Emericus Swliok) 33.
- Sükei Márton 287.
- Sütkő (Sükeő, Udvarhelym.) 40.
- Sütköd (Sükeöd, Csikm.) 44.
- Sütkösd Gáspár 40, 42.
- Sütkösd György 130, 225.
- Sütkösd János 21.
- Szabad (Maros-Tordam.) 336.
- Szabadkai László 339.
- Szabéd (Maros-Tordam.) 336.
- Szabó Dávid 169, 170, maros-vásárhelyi 200, 201.
- Szabó Elias 46.
- Szabó Ferenc lófő 121.
- Szabó György 46, 56.
- Szabó István 269; pálfalvi 294.
- Szabó János lófő 121; m.-vásárhelyi 177; kövendi 186, 187, 188.
- Szabó József 352.
- Szabó László 275.
- Szabó Máté 46.
- Szabó Mihály 62, 83, 298.
- Szabó Miklós m.-vásárhelyi 200, 201.
- Szabó Pál 50; kövendi 186, 187, 188.
- Szabó Péter lófő 121.
- Szabó Tamás lófő bodoki 121.
- Szacsva (Háromszékm.) 335.
- Szacsvai János 271.
- Szakács Ferenc 48.
- Szakállas (ágyu) 288.
- Száldobos (Záldobos, Udvarhelym.) 42.
- Száltelek (Maros-Tordam.) 336.
- Szamos-Ujvár 63, 68, 133, 263, 307, 323.
- Szaniszló Miklós 121.
- Szántó Pálfia Pál 269.
- Szapolyai János 219.
- Szárász-Ajta (Háromszékm.) 332.
- Száráspatak (Zarazpatak, Háromszék) 163.
- Szárhegy (Csikm.) 43.
- Szászfalu (Háromszékm.) 108.
- Szászföld 85, 123.

- Szász Miklós 269.
 Szász Péter 87.
 Szász-Sebes 140, 323.
 Szászok 85, 138.
 Szászváros 323.
 Szathmári András 33.
 Szeben-szék 137.
 Szederjes (Udvarhelym.) 235, 257.
 Szegedi József 319.
 Székely András 75, 77.
 Székely Balázs 33.
 Székely Bálint 75, 76.
 Székely Boldizsár 348.
 Székely Borbála 75.
 Székelyek 17, 22, 28, 60, 62, 91, 138, 140, 165, 166, 170, 171, 276, 277.
 Székelyek felkelése 21, 22, 153, 164.
 Székely Ferencz, emyei 20.
 Székelyföld (terra Siculorum) 8 ; (Siculia) 21, 22, 99.
 Székely-Földvár (Torda-Aranyosm.) 269, 340.
 Székely Gergely (álnév) 299.
 Székely György 348.
 Székely István 88.
 Székely István özvegye 44.
 Székely János, csikfalvi 29, 33; esztelneki 75, 83.
 Székely János deák (Székely Mózes apja) 88, 89.
 Székely János, siménfalvi 88, 89.
 Székely Kata 75.
 Székely-Keresztur város (Udvarhelym.) 39, 109, 110, 230, 238, 239, 243.
 Székely László, mártonfalvi 77.
 Székely Mihály, drabant hadnagy 160.
 Székely Mózes, siménfalvi 75, 86, 87, 88, 89, 132, 133, 135, 162, 185, 205, 235, 237.
 Székely Mózes ifj. siménfalvi 185, 205, 208, 235, 236, 237, 238, 239, 247, 248, 258, 266, 267.
 Székely Pál lófő 121.
 Székely Péter 88, 89, 133.
 Székely-Szállás (Udvarhelym.) 37.
 Székely székek 17, 21, 49, 64, 93, 110, 176, 248, 277.
 Székely Tamás 75, 76.
 Székely-Udvarhely 23, 32, 42, 54, 55, 94, 129, 130, 135, 154, 155, 185, 202, 203, 211, 220, 221, 222, 223, 241, 242, 245, 246, 252, 253, 255, 256, 257, 278, 286.
 Székely városok 59.
 Szekeres Ferencz 241.
 Szekeres János 76.
 Székes (M.-Tordam.) 337.
 Szemerja (Háromszékm.) 334.
 Szent-Ábrahám (Szent-Abrany, Udvarhelym.) 38.
 Szent-Anna (Maros-Tordam.) 336, 337.
 Szent-Benedek (Maros-Tordam.) 338.
 Szentbenedeki György 41.
 Szent-Demetér (Udvarhelym.) 38, 48, 161.
 Szent-Domokos (Csikm.) 45, 148.
 Szenté Dániel, bogárfalvi 294.
 Szentgyeydi Gergely deák 20.
 Szenté János, bogárfalvi 289.
 Szent-Erzsébet (Szent-Ersebeth, Udvarhelym.) 38, 279.
 Szentes Gergely 82.
 Szent-Gericze (Szentgércze, M.-Tordamegye) 69, 338.
 Szent-György (Csikm.) 46, 149.
 Szent-Imre (Sanctus-Emericus, Zenthemreh, A.-Fejérm.) 9, 10.
 Szent-Imre (Csikm.) 45, 72, 88, 149, 294, 299, 342.
 Szent-Imre (Udvarhelym.) 54, 185.
 Szent-Imre (Maros-Tordam.) 337.
 Szent-István (Maros-Tordam.) 338.
 Szent-Iván (Zenth Iwan) falu (Háromszékm.) 145, 334.
 Szentiváni Sámuel, sepsi-szent-iváni 305, 306.
 Szentiváni Tamás deák 191.
 Szentiványi Boldizsár (Balthazar ylyessi de Zentywan) 14.
 Szent János rétje (Kézdi-Polyán határán) 91, 92.
 Szentkatolna (Zenthkatolna, Háromszékm.) 13, 333.
 Szentkirály (Alsó-Fejérm.) 207.
 Szent-Király (Csikm.) 44, 72, 342.
 Szent-Király (Háromszékm.) 334.
 Szent Király (Udvarhelyszék) 39.
 Szentkirályi v. Literati Márton 273.
 Szent-László (Maros-Tordam.) 337.
 Szent-László (Udvarhelym.) 40.
 Szent-Lélek (Csikm.) 44.
 Szentlélek (Zenthlelek, Háromszékm.) 79, 91, 92, 271.
 Szentlélek (Zenthlelek, Udvarhelym.) 13, 41.
 Szent-Lőrincz (M.-Tordam.) 337.
 Szent-Márton (Csikm.) 29, 45, 66, 149.
 Szent-Márton (Maros-Tordam.) 337.
 Szent-Mihály (Csikm.) 45.
 Szent-Mihály (Udvarhelym.) 41, 300.

- Szent-Mihályfalva (Aranyosszék) 50, 269.
 Szentmihályfalvi Pál deák 50.
 Szent-Miklós (Csikm.) 44, 199.
 Szent-Miklós (Maros-Tordam.) 338.
 Szent-Miklós (Udvarhelym.) 39, 234.
 Szent-Miklós pénzen 318.
 Szentpáli János 130, 225.
 Szent-Routás (Maros-Tordam.) 338.
 Szent-Simon (Maros-Tordam.) 338.
 Szent-Simon (Csikmege) 44, 72, 149, 312.
 Szent-Tamás (Csikm.) 45.
 Szent-Tamás (Udvarhelym.) 40.
 Szennyes István 328, 330.
 Szerdahely 323.
 Szereday András, szent-háromsági 172.
 Szerémi püspökség 74.
 Szerethszeg (Csikm.) 273.
 Szíjgyártó István 226.
 Szilágyi András 339, 340.
 Szoboszlai Dávid 339.
 Szoboszlai József 339.
 Szolga Ambrus 41.
 Szolga János, bágyi 350.
 Szolga Péter, bágyi 351.
 Szolnokmege 132.
 Szolokma (Udvarhelym.) 38.
 Szombatfalva (Udvarhelym.) 39.
 Szombatfalvi Benedek 39.
 Szombatosok 264, 265, 266.
 Szomorúság (Zomorow) 35.
 Szopos Ferencz 350.
 Szopos Márton, id. és ifj. 350.
 Szytyor (Zottior, Háromszék.) 98, 163, 335.
 Szováta (Maros-Tordam.) 234, 338.
 Szőcs Imre 169.
 Szőcs István 294.
 Szőcsy György 284.
 Szőcs Katalin 169.
 Szőcsy (Zeöchy) Mihály 112.
 Szőcsy (Zeöchy) Tamás özvegye 41.
 Szőke János, Báthori Zs. drabantja 121.
 Szőke Péter, Báthori Zs. drabantja 121.
 Szőkő Orbán 87.
 Szöllős (Nagy-Küküllőm.) 128.
 Szörcese István, szörcesei 273.
 Szörös (Zeores) János 142.
 Szövérd (Maros-Tordam.) 338.
 Sztricseszt 327.
 Szuhay Gáspár 213.
 Szűcs (Ziuch) Tamás özvegye (Relicta Thomae Zyuch) 46.
 Tamás deák (Tomas literatus) 25, 41.
 Tamásfalvi László 273.
 Tamás Gergely 31.
 Tamás Kovács, nagy-bőlöni 322.
 Tamás Miklós 44.
 Tamási Péter, timafalvi 310, 315, 316.
 Tamáskó (Székely István szolgája) 76.
 Tamás Péter 43.
 Taplocza (Toplocza, Csikm.) 46.
 Tarcsafalva (Tarchafalva, Udvarhelym.) 39.
 Tarcsafalvi Márton deák 21, 39.
 Tarcsafalvi Mihály, szentmihályi 294, 298, 300.
 Tarcsafalvi Mihályné 309, 311.
 Tarcsafalvi Zsigmond 300.
 Tardos (Alsó-Fehérm.) 28.
 Tarnóczi Sára 271, 272.
 Tatár kán 326
 Tatár Miklós árvái 40.
 Tatárok 2.
 Tatár ország 293, 300.
 Tatros város (Háromszék) 156.
 Tekerőpaták (Csikm.) 43.
 Telegd (Thylegd) 3, 4, 5.
 Telegdi-Baczon (Udvarhelym.) 117.
 Telegdi Benjámin 319.
 Telegdi István, erdélyi alvajda 11.
 Telegdi Miklós 73.
 Telekfalva (Udvarhelym.) 40.
 Teleki Mihály 307, 323, 326.
 Temesvár (Themeswar) 6.
 Teremi, falu (a Nyárád völgyén) 1, 2, 6.
 Tetey Lőrincz 20.
 Texe Ferencz 184.
 Texe Péter 46.
 Thiseri Antal 156.
 Tibold (Udvarhelym.) 39.
 Tiboldi György 40.
 Tiboldi Márton 100.
 Tiboldi Pál 319.
 Tiboldi Zsigmond 349.
 Tiboldi Menyhért, 304.
 Timafalva (Udvarhelym.) 38, 64, 239, 310, 315.
 T i n i n i püspökség 74.
 Tirnova 209.
 Tivadar (Theodor) mester, gyulafejevári prépost 5.
 Tizes öreg arany 305.
 Tisza folyó 250.
 Tófalva (Maros-Tordam.) 27, 338.
 Tokos Márton 121.
 Toldalagi Balázs, görgény vára kapitánya 67.

- Toldalagi János 223, 337.
 Toldalagi Mihály, gelenczei 191, iklodi 234, ercsei 261.
 Toldi István, szalontai 141, 146, 157, 158.
 Tomori Miklós 89.
 Tompa (Maros-Tordam.) 69, 337.
 Tompa Balázs 34, 36.
 Tompa Mihály, kis-borosnyai 274.
 Tompa Péter 223, 240.
 Tompa Zsigmond 20.
 Tompos János 352.
 Tompos Kelemen 352.
 Torboszló (Tobroszló, Maros-Tordam.) 338.
 Torda 20, 21, 22, 25, 26, 110, 138, 139.
 Tordamegye 115, 201, 206.
 Tordai Balázs, teremii 20.
 Tordai Kelemen 33.
 Tordai Pál, deák 226.
 Tordai Gábor 137, 141.
 Tordátfalva (Udvarhelym.) 40.
 Torja (Háromszékm.) 333.
 Torma Dénes, deák 20.
 Torma Sámuel, fiátfalvi 350.
 Toroczkai István 339.
 Toroczkai Péter 304.
 Toroczkó-Szt.-György (Torda-Aranyos-megye) 304.
 Toropec (Toropeciensis) 87.
 Tót András 275.
 Tóth Balázs 25.
 Tótházai Tamás fia Benedek 7.
 Tót Imre 269.
 Tóth János 81.
 Tóth Márton, maksai 80, 82, 83.
 Tóth Mihály 337.
 Tóth Péter 82.
 Tököli Imre 327, 334, 335.
 Töröcsvári harc 332.
 Tölgyes Tamás 275.
 Török császár adója 109, 110, 151.
 Török Ferencz 291, 292.
 Török Ferenczné, Pálfi Zsuzsa 290.
 Török Gábor 349.
 Török György 48.
 Török István, ref. lelkész 308.
 Török István 349.
 Török János, veres drabant 270.
 Török János 275.
 Török Máttyás andrásfalvi 20, 28, 48.
 Török Mihály 349.
 Törökország 266, 267.
 Törökök 106, 132, 164.
 Török Sámuel, kadicsfalvi 350.
 Turboly Balázs 115.
- Turi György, tamásfalvi 273.
 Turi Mihály 352.
 Turi István, tamásfalvi 273.
 Túróczy Jakab, kolozsi ispán (Jacobus de Turuch Comes de Clus) 7.
 Tusnád (Csikm.) 45, 121, 150.
- Udvarfalva (Maros-Tordam.) 336.
 Udvarhely (I. Székely-Udvarhely).
 Udvarhelyi kapitányság 74.
 Udvarhelyi Lőrincz, deák 279.
 Udvarhelyi sóbányák 123.
 Udvarhely-szék 30, 37, 48, 54, 61, 64, 66, 74, 87, 88, 94, 101, 109, 116, 123, 128, 132, 134, 135, 143, 164, 168, 184, 185, 189; 193, 196, 202, 203, 211, 215, 221, 222, 226, 230, 235, 236, 238, 240, 241, 244, 245, 247, 248, 249, 250, 252, 255, 256, 258, 263, 270, 276, 277, 279, 280, 281, 287, 290, 291, 295, 300, 304, 304, 308, 309, 310, 311, 332, 345, 346, 347, 349.
 Udvaihelyszéki királybírótság 74.
 Udvarhely vára 23, 27, 54, 62, 84, 88, 94, 109, 123, 135, 223, 224, 238, 239, 279.
 Ugron Ferencz 300.
 Ugron István 40.
 Ugron János, ábránfalvi 284, 297.
 Ugron Pál id. 349, ifj. 351.
 Ugron Pál ábránfalvi 223, 236, 247, 248.
 Ugron Tamás 39, 40, 99.
 Újgyház 323.
 Újgyház szék 137, 139.
 Újlaki pusztá 279.
 Újszékely (Udvarhelym.) 30, 39, 66, 238, 258.
 II. Ulászló 16, 17.
 Ungnad Kristóf 74.
 Uraj (Maros-Tordam.) 336.
 Uzon (Háromszékm.) 274.
- Vaczman 69.
- Vacsárcsi (Vacharchi, Csikm.) 45.
 Vadad (Maros-Tordam.) 337.
 Vadasd (Maros-Tordam.) 30, 234, 338.
 Vágós (Udvarhelym.) 40, 132.
 Vaja (Vaya, M.-Tordam.) 69, 338.
 Vajai János deák 211.
 Vajda Máté 44.
 Vajna István, pávai 191.
 Valál (Alsó-Fejérm.) 271.
 Valkai András 93.
 Valkai Miklós 142.

- Vanchyadi Ferencz 39.
 Várad (lásd Nagy-Várad.)
 Váradai Gáspár barát 184.
 Váradai Lukács deák 102, 134.
 Váradai Pál deák, markodi 26, 33, 49.
 Váradai Pál, a székely sóbányák kama-
 rása 67, 68.
 Váradai káptalan 102.
 Várday Mihály, kisvárdai 74.
 Vardó Lőrincz 81.
 Várfalva (Aranyos-Tordam.) a légi Ara-
 nyosszéken) 197, 198, 199, 269, 339.
 Várfalvi István, várfalvi 65, 66.
 Varga György 279.
 Varga János 121, 269.
 Vargyas (Udvarhelym.) 43, 269, 271.
 Vargyas vize (Udvarhelym.) 270.
 Várhegy (M.-Tordam.) 61, 63, 79, 82,
 83, 91, 110, 145, 147.
 Városfalva (Uddvarhelym.) 40.
 Varsóczy István 240.
 Vas Ambrus (Amboris) 322.
 Vas Dániel 339.
 Vas György 337.
 Vásárhely (I. Maros-Vásárhely)
 Vásárhelyi Bálint deák 169.
 Vásárhelyi György deák 33, 01, 169.
 Vataháza, puszta (M.-Tordam.) 67, 68.
 Vecze (Maros-Tordam.) 337.
 Véczke (Veche, Udvarhelym.) 38.
 Velkiluk (Velikilwehensis). 18, 87.
 Verebes (Csikm.) 45, 150.
 Veresmart (Torda-Aranyosm.) 340.
 Veres Mihály 83, 112.
 Veres Lőrincz 83.
 Veres Pál 48.
 Veres Péter 87, lófő 121.
 Verestorony 137.
 Veszprémi István ev. ref. püspök 343.
 Veterani generalis 334.
 Vincze Balázs. 44.
 Vitalius István 305.
 Vitéz László 271, 272.
 Vizi (Vyzy) Jánosné 84.
 Vizi Pál (Vyzy Pal) 84.
 Wesselényi Miklós (Nicolaus de Wys-
 selen) 33.
 Zabola (Háromszékm.) 273.
 Zalam 103, 104.
 Zalán (Háromszékm.) 120, 121, 334.
 Zawolosc (Zauolocensis) 78, 87.
 Zajzon (Zejzon) János 274.
 Zetelaka (Udvarhelym.) 39, 61, 62, 294.
 Zicsy Anna, mikházai 95, 96.
 Zicsy Erzsébet 95, 96.
 Zicsy János, mikházai 95, 96, 115.
 Zicsy Margit 95, 96.
 Zilahi János 93.
 Zok Péter 57, 58.
 Zok Tamás 57.
 Zoltai János 93.
 Zoltán (Háromszékm.) 335.
 Zolya Ferencz 349.
 Zolya Sámuel 349.
 Zólyomi János 340.
 Zólyomi Miklós 284.
 Zöld langis posztó 299.
 Zrinyi György gróf 74.
 Zsákod (Sákod, Udvarhelym.) 37, 162,
 279.
 Zsákodiak 161.
 Zsigmond király 175.
 Zsigmond Mátyás 269.

TARTALOM.

	Lap.
Előszó.....	III.
Szabó Károly emlékezete	V—XL.
Oklevelek.....	1—352.
Névmutató	353—374.